

**საქართველოს
ინგუშოლოგიური კორპუსი**

**ИНГУШЕВЕДЧЕСКИЙ КОРПУС
ГРУЗИИ**

I

ნაწილი პირველი

часть первая

**ნარატიული და დოკუმენტური წყაროები
(მუხ სანუკუნეები – XIX სანუკუნის I ნახევარი)**

**НАРРАТИВНЫЕ И ДОКУМЕНТАЛЬНЫЕ ИСТОЧНИКИ
(СРЕДНЕВЕКОВЬЕ – ПЕРВАЯ ПОЛОВИНА XIX ВЕКА)**

**თბილისი / Тбилиси
2026**

პროექტი განხორციელდა თბილისის ინგუშური კულტურის ცენტრის მიერ შოთა რუსთაველის
საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მხარდაჭერით (CS-I-24-060)

Проект осуществлен Ингушским Культурным Центром г. Тбилиси при поддержке
Национального Научного Фонда Грузии имени Шота Руставели (CS-I-24-060)

This work was implemented by the Ingushian Culture Center of Tbilisi with the support of the
Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (CS-I-24-060)

პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი:
ხვთისო მამისიმედიშვილი

Научный руководитель проекта:
ХВТИСО МАМИСИМЕДИШВИЛИ

პროექტის ავტორი და კოორდინატორი:
მარიამ ბეჟიტაშვილი

Автор и координатор проекта:
МАРИАМ БЕЖИТАШВИЛИ

მთავარი რედაქტორი:
ხვთისო მამისიმედიშვილი

Главный редактор:
ХВТИСО МАМИСИМЕДИШВИЛИ

ს ა რ ე დ ა ქ ც ი ო კ ო ლ ე გ ი ა :
ხამარზ კოსტოი, მარიამ ბეჟიტაშვილი, ბეჟან ხორავა, კეთევან ხუციშვილი

Редакционная коллегия:
ХАМАРЗ КОСТОЙ, МАРИАМ БЕЖИТАШВИЛИ, БЕЖАН ХОРАВА, КЕТЕВАН ХУЦИШВИЛИ

თარგმანი:
ნათია ამირაჯიბი

Перевод:
НАТИА АМИРЭДЖИБИ

დიზაინი და დაკაბადონება:
დათო მოსიაშვილი

Дизайн и подготовка книги:
ДАТО МОСИАШВИЛИ

აკრძალულია აქ მოყვანილი მასალების გადაბეჭდვა, გამრავლება ან გავრცელება
კომერციული მიზნით, პროექტის ავტორის ნებართვის გარეშე

Запрещается перепечатывать, воспроизводить или распространять содержащиеся
здесь материалы в коммерческих целях без разрешения автора проекта

© თბილისის ინგუშური კულტურის ცენტრი
© რუსთაველის ფონდი
© გამომცემლობა „ფავორიტი სტილი“

Ингушский Культурный Центр г. Тбилиси
Фонд Руставели
Издательство „Favorite Style“

ISBN 978-9941-8-8353-8 (ყველა ტომის)
ISBN 978-9941-8-8456-6 (ტომი 1, ნაწილი 1)

კავკასიის ძირძველი, ავტოქთონი ერის – ინგუშების ისტორიული განვითარება და ეთნოკულტურული ფორმაცია მეზობელ საქართველოსთან მჭიდრო ურთიერთქმედების პირობებში წარიმართებოდა. საუკუნეების განმავლობაში ეს ორი ხალხი საერთო სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ სივრცეს ეკუთვნოდა. სასაზღვრო რეგიონში მოსახლეობა ფლობდა ერთმანეთის ენას, იცავდა მსგავს და თანაზიარ ადათ-წესებს, ერთობლივად აღასრულებდა საკულტო რიტუალებს. ზნეობრივ-ეთიკური სიახლოვის პარალელურად არსებობდა პოლიტიკური თანაზიარობაც. საქართველოს სახელმწიფოს მოკავშირე დურძუკ-ლიღვები (ინგუშთა წინაპრები) საუკუნეების განმავლობაში ჩართულნი იყვნენ ქართულ პოლიტიკურ და კონფესიურ სივრცეში. ეს ინკორპორაცია იმდენად მდგრადი აღმოჩნდა, რომ პოლიტიკური ჩარჩოს დესტრუქციის შემდეგაც – XV საუკუნიდან, როდესაც ჩრდილოკავკასიაში ქართული სახელმწიფოებრივი პოზიციები შესუსტდა – ქართველებისა და ინგუშების მონათესავე ეთნოკულტურული თვითშეგნება არ დარღვეულა.

ბუნებრივია, რომ მრავალსაუკუნოვანი ურთიერთობის შედეგად ინგუშთა წარსულის შესახებ ცოდნა აისახა ქართულ ისტორიულ წყაროებში. იმის გათვალისწინებით, რომ საკუთრივ ინგუშების ეროვნული საისტორიო მწერლობა ლიტერატურულ-დამწერლობით ეტაპამდე – XX საუკუნემდე – ფაქტობრივად არ ფუნქციონირებდა, მათი ისტორიის რეკონსტრუქციისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა შეიძინა საქართველოში, ქართულ ენაზე შექმნილმა საისტორიო მწერლობამ.

ძველი ქართული ნარატიული წყაროების გარდა, სადაც ინგუშთა ისტორია ფრაგმენტულად და საქართველოს ისტორიის კონტექსტშია წარმოდგენილი, ინგუშური წყაროთმცოდნეობისთვის ფასეულია საქართველოში შექმნილი სხვა ტიპის წყაროებიც – დოკუმენტური, ფოლკლორული, ეთნოგრაფიული, არქეოლოგიურ-არქიტექტურული და ბეჭდური მედიის მასალები. როგორც ფეოდალური ეპოქის საქართველოში, ისე ცარისტული რუსეთისა და საბჭოთა პერიოდებში განსაკუთ-

რებული მნიშვნელობა ჰქონდა საქართველოს დედაქალაქის, როგორც კავკასიის პოლიტიკური ცენტრის, ფუნქციას. თბილისი წარმოადგენდა რეგიონული ისტორიული არქივების ფორმირების სივრცეს; აქვე ფუნქციონირებდა სამთავრობო ბეჭდური მედია.

XIX საუკუნის ბოლოდან საქართველოში ისტორიული მეცნიერების პროფესიონალიზაციამ მნიშვნელოვნად გააფართოვა წყაროთმცოდნეობითი ბაზა. ქართული სამეცნიერო სკოლის ყურადღების მიღმა არ დარჩენილა ინგუშური ენა, აგრეთვე ინგუშთა სულიერი და მატერიალური კულტურის ძეგლები, გამორჩეული თავისი რაოდენობითა და მაღალი კულტურული ღირებულებით. XX საუკუნის 30-იანი წლებიდან, განსაკუთრებით კი 1960-1980-იან წლებში, განხორციელდა არაერთი ეთნოგრაფიული, ფოლკლორული, ლინგვისტური, არქეოლოგიური და არქიტექტურული ექსპედიცია. აღნიშნული ექსპედიციების საფუძველზე შეიქმნა ინგუშურ თემატიკაზე შესრულებული არაერთი საკანდიდატო დისერტაცია (იმნაიშვილი, გონიაშვილი, ქალდანი, რობაქიძე, გეგეჭკორი, შილაკაძე, ჩუხუა). ექსპედიციების ფარგლებში მოპოვებული მასალების ნაწილი გამოქვეყნდა ანგარიშებისა და ავტორეფერატების სახით, ხოლო მნიშვნელოვანი ნაწილი იმ ინსტიტუციების საარქივო ფონდებში განთავსდა, რომელთა ეგიდითაც ექსპედიციები ჩატარდა.

ამგვარად, საქართველოს სიძველეთსაცავებში ინგუშეთისა და ინგუშების შესახებ რაოდენობრივად მნიშვნელოვანი და შინაარსობრივად ღირებული მასალა დაგროვდა.

მიუხედავად სამეცნიერო აქტუალობისა, ინგუშეთთან დაკავშირებული ქართული საისტორიო წყაროები და მასალები კომპლექსური, სისტემატიზებული სახით დღემდე არ გამოქვეყნებულა. არსებობდა მცდელობები საქართველოს არქივებში დაცულ ინგუშურ მასალებზე გეგმაზომიერი მუშაობისა ინგუში არქივისტების მხრიდან, თუმცა ინდივიდუალური ინიციატივებისა და ცალმხრივი, თუნდაც თანმიმდევრული კვლევის ფარგლებში შეუძლებელი იყო სრულფასოვანი კვლევისა და

საარქივო მასალების სისტემატიზაციისა და დისემინაციის გეგმის განხორციელება. აღნიშნული ამოცანის გადაწყვეტა შესაძლებელი გახდა მხოლოდ ერთობლივი ქართულ-ინგუშური თანამშრომლობის, ქართულენოვანი სპეციალისტების ჩართულობისა და ინსტიტუციური მხარდაჭერის პირობებში.

2023 წლის აპრილში საქართველოში ფუნქციონირება დაიწყო ააიპ თბილისის ინგუშური კულტურის ცენტრმა – სამეცნიერო-კვლევითმა და კულტურულ-საგანმანათლებლო ორგანიზაციამ. წყაროთმცოდნეობითი კვლევის მიმართულება ორგანიზაციის სამოქმედო გეგმაში იმთავითვე პრიორიტეტულად განისაზღვრა.

2024 წლის მაისში შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ გამოცხადებულ საგრანტო კონკურსში ცენტრმა წარადგინა საპროექტო წინადადება – „საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსი“, რომელმაც მოიპოვა დაფინანსება. იმავე წლის ივლისში ფილოლოგიის დოქტორის, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორის – ხვთისო მამისიმედიშვილის ხელმძღვანელობით დაიწყო გეგმაგრაფიკით განსაზღვრული კვლევითი სამუშაოები.

საარქივო მუშაობის დაწყებამდე განხორციელდა მოსამზადებელი ეტაპი: შესწავლილ იქნა ძველი ქართული საისტორიო ძეგლები, შეიკრიბა ყველა ხელმისაწვდომი ცნობა ინგუშებისა და ქართულ-ინგუშური ურთიერთობების ისტორიის შესახებ – როგორც წარატიული, ისე კარტოგრაფიული და დოკუმენტური ჟანრის ტექსტები. პარალელურად გაანალიზდა ქართული საარქივო დოკუმენტების კვლევისა და გამოქვეყნების მიმართულებით აქამდე ჩატარებული სამუშაოები, რათა განგვესაზღვრა არსებული კვლევითი მდგომარეობა.

აღსანიშნავია, რომ ქართული საარქივო დოკუმენტებისა და მასალების მცირე ნაწილი გამოქვეყნებულია ინგუში და ქართველი მკვლევარების მიერ გამოცემულ კრებულებში, თუმცა აღნიშნულ გამოცემებს ახასიათებს გარკვეული ნაკლოვანებები: ისინი სრულად ვერ აკმაყოფილებს აკადემიურ სტანდარტებს და, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, ვერ პასუხობს თანამედროვე სა-

ერთაშორისო სამეცნიერო კომუნიკაციის მოთხოვნებს – ხელმისაწვდომია მხოლოდ ერთ ენაზე და მხოლოდ ბეჭდური ფორმით, რაც მნიშვნელოვნად ზღუდავს მათი ხილვადობისა და ციტირებადობის შესაძლებლობას საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში.

ამრიგად, ჩვენს წინაშე დადგა კონცეპტუალურად გამართული, სტრუქტურირებული და კლასიფიცირებული ინგუშოლოგიური კორპუსის პირველი გამოცემის მომზადების ამოცანა. თავიდანვე განისაზღვრა, რომ კორპუსი ორენოვანი უნდა ყოფილიყო, რათა საარქივო მასალები თანაბრად ხელმისაწვდომი გამხდარიყო როგორც ქართულ-, ისე რუსულენოვანი მკითხველისთვის.

როგორც პროექტის ავტორს, თავიდანვე გაცნობიერებული მქონდა, რომ 1,5-წლიანი ვადა არ წარმოადგენდა სრულად რელევანტურ პერიოდს მასშტაბური კვლევითი და საგამომცემლო ამოცანების განხორციელებისთვის და მსგავს გამოცემას წინ უნდა უძღოდეს საფუძვლიანი მოსამზადებელი ეტაპი. სწორედ ამიტომ, პროექტის მკვლევართა გუნდის ფორმირებისას განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო ინგუშოლოგიური კვლევების მიმართულებით დაგროვილ ცოდნასა და კომპეტენციას. თანამშრომლობა დამყარდა ქართველ და ინგუშ მკვლევარებთან, რომელთაც საარქივო და საბიბლიოთეკო მუშაობის, სამეცნიერო მასალის მოძიებისა და ანალიზის მიმართულებით უკვე გააჩნდათ პრაქტიკული გამოცდილება.

პროექტის მნიშვნელოვანი წარმატება გახდა ინგუშ ისტორიკოსთან და არქივების მკვლევართან – ხამარზ კოსტოისთან თანამშრომლობა. განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ვანიჭებთ იმ გარემოებას, რომ ისტორიული წყაროებისა და მასალების მოძიება, წაკითხვა, შეფასება და საგამომცემოდ მომზადება ქართველ აკადემიურ გუნდთან ერთად განახორციელა თავად იმ ერის წარმომადგენელმა, რომლის კულტურასა და იდენტობასაც აღნიშნული კორპუსი მიემართება.

გამოქვეყნებულ წყაროთა ბაზის ფორმირების შემდეგ მუშაობა გაგრძელდა საქართველოს სიძველეთსაცავებში დაცული, აქამდე გამოუქვეყნებელი მასალების მოძიებისა და სისტემური შესწავლის მიმართულებით.

საარქივო დოკუმენტების იდენტიფიცირება, მათი ციფრული ასლების მოპოვება (ზოგიერთ შემთხვევაში – შესყიდვა) შესაძლებელი გახდა შემდეგ ქართულ ინსტიტუციებთან თანამშრომლობის საფუძველზე:

- კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი;
- საქართველოს ცენტრალური სახელმწიფო ისტორიული არქივი;
- ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი;
- სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმი;
- ილია ჭავჭავაძის სახელობის საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა;
- საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო;
- გიორგი ლეონიძის სახელობის ქართული ლიტერატურის სახელმწიფო მუზეუმი.

კვლევის პროცესში აღნიშნული დაწესებულებების ფონდებში გამოვავლინეთ, შევისწავლეთ და სათანადო სამეცნიერო აპარატით აღვჭურვეთ მასალები, რომლებიც შეიცავდა მნიშვნელოვან ინფორმაციას ინგუშთა ეთნიკური და სოციოკულტურული ისტორიის, აგრეთვე საქართველოსა და ინგუშეთის ისტორიული ურთიერთობების შესახებ.

როგორც საარქივო დოკუმენტები, ისე პერიოდული გამოცემები და ფოტოარქივები გაანალიზდა თვისებრივი კონტენტანალიზის მეთოდით. ანალიზის საფუძველზე ჩამოყალიბდა თემატური ბლოკები და კონცეპტუალური სტრუქტურა. წყაროები დალაგდა ქრონოლოგიური პრინციპით; როგორც რუბრიკებს, ასევე ცალკეულ დოკუმენტებსა და პერიოდულ მასალებს მიენიჭა ანალიტიკური სათაურები, რაც კორპუსის შიდა ლოგიკურ თანმიმდევრობასა და კვლევით გამოყენებადობას უზრუნველყოფს.

კვლევის მასშტაბიდან გამომდინარე, ობიექტურად შეუძლებელი იყო ყველა არქივისა და ფონდის სრულყოფილი დამუშავება. თუმცა შესწავლილი მასალების მოცულობა და თემატური მრავალფეროვნება საფუძველს გვაძლევს ვივარაუდოთ, რომ დარჩენილი დოკუმენტების ჩართვა არსებითად არ

შეცვლიდა ძირითად სურათს. ამასთანავე, აღნიშნული გარემოება სამომავლო კვლევებისთვის რეალურ პერსპექტივას ქმნის. სხვადასხვა ტიპის წყაროს – ოფიციალური დოკუმენტების, პერიოდიკის, ფოტო და ვიდეომასალის – ინტეგრირებით მაქსიმალურად ვეცადეთ საგრანტო პროექტის დროითი და რესურსული ლიმიტაციების ფარგლებში კომპლექსური და მრავალმხრივი სურათის წარმოდგენას.

მოპოვებული და დამუშავებული მასალები სამტომად იქნა სისტემატიზებული:

ტომი I, ნაწილი პირველი – ნარატიული და დოკუმენტური წყაროები (შუა საუკუნეები – XIX საუკუნის I ნახევარი);

ტომი I, ნაწილი მეორე – ნარატიული და დოკუმენტური წყაროები (XIX საუკუნის 40-იანი წლები – XX საუკუნის 60-იანი წლები);

ტომი II – ქართული ფოლკლორულ-ეთნოგრაფიული მასალები და არქეოლოგიური არტეფაქტები;

ტომი III – საქართველოს პერიოდული ბეჭდური გამოცემების ნარატივები (1846–1990 წწ.).

სამტომეულის საერთო მოცულობა 1700 გვერდს აღემატება.

კორპუსის კონცეფციის შესაბამისად, თითოეული დოკუმენტი წარმოდგენილია ორენოვანი ფორმატით – ქართულ და რუსულ ენებზე, პარალელური განლაგებით. ტექსტებს ერთვის საარქივო ორიგინალების ფოტოპირები, რაც გამოცემის დოკუმენტურ სანდოობასა და წყაროთმცოდნეობით ღირებულებას ზრდის. მესამე ტომს ახლავს DVD-დისკი დოკუმენტური მასალით, რომელიც ვიზუალური წყაროს სახით ავსებს ტექსტურ კორპუსს და ინტერპრეტაციის შესაძლებლობებს აფართოებს.

პროექტის ფარგლებში გამოცემული სამტომეული (ოთხ ნიგნად) წარმოდგენს ინგუშური წყაროთმცოდნეობითი ჟანრის კონცეპტუალურად ახალ, სტრუქტურირებულ ნაშრომს, რომელიც სრულად შეესაბამება თანამედროვე აკადემიურ სტანდარტებს. საკუთრივ წყაროთა ტექსტების გარდა, გამოცემა მოიცავს კვლევით სტატიებს, ბიბლიოგრაფიას (წყაროებისა და სამეცნიერო ლიტერატურის ინდექსებით), სახელთა და გეოგრაფიულ საძიებლებს, სარჩევს, რაც უზრუნველყოფს

კორპუსის შიდა სისტემურობას, სტრუქტურულ მთლიანობასა და გამოყენების სიმარტივეს.

კვლევის ეთიკის, სანდოობისა და ვალიდურობის უზრუნველყოფის მიზნით, ყველა საარქივო დოკუმენტი დამონმებულია შესაბამისი ფონდის, ანაწერისა და დოკუმენტის სახელწოდების მითითებით. მესამე ტომში შეტანილი საგაზეთო პუბლიკაციები ასევე დამონმებულია გამოცემის სახელწოდებით, გამოქვეყნების თარიღითა და ნომრით. აღნიშნული პრინციპი უზრუნველყოფს კორპუსში წარმოდგენილი მასალების გამჭვირვალობას და დაინტერესებულ მკვლევარს მათი გადამონმებისა და შემდგომი კვლევის შესაძლებლობას აძლევს.

მრავალტომეულში წარმოდგენილი მასალების უმეტესი ნაწილი პირველად ქვეყნდება.

სამეცნიერო და პრაქტიკული მნიშვნელობა

წინამდებარე კორპუსი წარმოადგენს ინგუშეთთან დაკავშირებული ქართული ისტორიული ნაშრომების სისტემატიზებულ და უწყვეტ წარმოდგენას. მსგავსი კომპლექსური გამოცემის აუცილებლობა ქართულ და ინგუშურ სამეცნიერო სივრცეში დიდი ხანია იგრძნობოდა.

ინგუშთა ისტორიულ გამოცდილებაში მომხდარი სოციალურ-პოლიტიკური კატაკლიზმები – იძულებითი დეპორტაცია, შემდგომ არასრულფასოვანი რეაბილიტაცია, ტერიტორიული მთლიანობის პერმანენტული რღვევა და ეროვნული პოლიტიკის ინსტიტუციური სისუსტე – ობიექტურად ზღუდავდა ინგუშური აკადემიური სივრცის შესაძლებლობებს, განევითარებინა სისტემური ეროვნული ისტორიოგრაფია. ამ პროცესს თან ერთვოდა ისტორიული ფაქტების რევიზიის, დოკუმენტური წყაროების დამახინჯებისა და არასანდო მასალის ლეგიტიმაციის მცდელობები – ფენომენი, რომელსაც აკადემიურ დისკურსში „ნეგაციონიზმისა“ და „რევიზიონიზმის“ ცნებებით განსაზღვრავენ. აღნიშნული ტენდენციები გარკვეულწილად შეეხო ქართულ-ინგუშური ურთიერთობების ისტორიასაც.

ამ ვითარებაში საარქივო დოკუმენტების აკადემიური სტანდარტით პუბლიკაცია წარმოადგენს

ისტორიული ცოდნის რეპრეზენტაციის პასუხისმგებლიან ფორმას, რომელიც ხელს უწყობს ავთენტური ისტორიის რეკონსტრუქციას და ამცირებს ისტორიული მეხსიერებით მანიპულირების შესაძლებლობას.

გამოცემას მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ინგუშური ისტორიული მეცნიერების განვითარებაშიც. იგი აფართოებს სისტემატიზებული ცოდნის ბაზას, ამყარებს წყაროთმცოდნეობით საფუძველს და ქმნის პლატფორმას შემდგომი კვლევებისთვის. კორპუსის სამეცნიერო მიმოქცევაში ჩართვა, სავარაუდოდ, ხელს შეუწყობს არა მხოლოდ ინგუშოლოგიური მიმართულების გაღრმავებას, არამედ, ზოგადად, კავკასიის რეგიონის სამეცნიერო შესწავლაშიც წინადადგმული ნაბიჯი იქნება. მასალათა სიუხვე და თემატური მრავალფეროვნება ქმნის საფუძველს ინგუშოლოგიის, როგორც შედარებით ახალი და ჯერ კიდევ ფორმირების პროცესში მყოფი დისციპლინის, შემდგომი ინსტიტუციური განმტკიცებისთვის.

პროექტის განმახორციელებელი ორგანიზაციის სახელით გულწრფელ მადლიერებას გამოვთქვამთ შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიმართ, რომლის მხარდაჭერითაც პროექტი განხორციელდა. მადლობას ვუხდით პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელსა და მკვლევართა ჯგუფს – კორპუსის შემდგენლებსა და მთარგმნელს, აგრეთვე გამოცემის ტექნიკურ და ორგანიზაციულ უზრუნველყოფაში ჩართულ ყველა პირს. მადლიერებას გამოვთქვამთ საქართველოს არქივებისა და მათი თანამშრომლების მიმართ ნდობისა და თანამშრომლობისთვის.

განსაკუთრებულ მადლობას ვუძღვნით იმ ინგუშ ქველმოქმედებს, რომელთა ფინანსურმა მხარდაჭერამ შესაძლებელი გახადა სამტომეულის მაღალი პოლიგრაფიული ხარისხით გამოცემა.

მარიამ ბაჟიტაშვილი

თბილისის ინგუშური კულტურის
ცენტრის დირექტორი

ПРЕДИСЛОВИЕ

Историческое развитие и этнокультурная формация коренного, автохтонного народа Кавказа – ингушей – протекали в условиях тесного взаимодействия с соседней Грузией. На протяжении столетий эти два народа принадлежали к общему социально-экономическому и культурному пространству. В приграничном регионе население владело языками друг друга, соблюдало сходные и общие обычаи, совместно совершало культовые ритуалы. Наряду с нравственно-этической близостью существовала и политическая общность. Союзные Грузинскому государству дурдзук-глигвы (предки ингушей) на протяжении веков были включены в грузинское политическое и профессиональное пространство. Эта инкорпорация оказалась столь устойчивой, что даже после разрушения политической рамки – с XV века, когда позиции грузинского государства на Кавказе ослабли, – родственное этнокультурное самосознание грузин и ингушей не было нарушено.

Естественно, что в результате многовекового взаимодействия сведения о прошлом ингушей нашли отражение в грузинских исторических источниках. Учитывая, что собственная национальная историографическая традиция ингушей вплоть до литературно-письменного этапа – до XX века – фактически не функционировала, особое значение для реконструкции их истории приобрела историческая письменность, созданная в Грузии на грузинском языке.

Помимо древних грузинских нарративных источников, где история ингушей представлена фрагментарно и в контексте истории Грузии, для ингушского источниковедения ценность представляют и другие типы источников, созданные в Грузии: документальные, фольклорные, этнографические, археолого-архитектурные материалы, а также публикации печатной прессы. Особое значение имела функция столицы Грузии – Тбилиси – как политического центра Кавказа как в эпоху феодальной Грузии, так и в периоды царской России и Советского Союза. Тбилиси являл-

ся пространством формирования региональных исторических архивов; здесь же функционировали правительственные и официальные печатные издания.

С конца XIX века профессионализация исторической науки в Грузии существенно расширила источниковедческую базу. Внимание грузинской научной школы не обошло стороной ингушский язык, а также памятники духовной и материальной культуры ингушей, отличающиеся своей численностью и высокой культурной ценностью. Начиная с 1930-х годов, и особенно в 1960-1980-е годы, было осуществлено множество этнографических, фольклорных, лингвистических, археологических и архитектурных экспедиций. На основе материалов этих экспедиций был подготовлен ряд кандидатских диссертаций по ингушской тематике (Имнаишвили, Гониашвили, Калдани, Робакидзе, Гегечкори, Шилакадзе, Чухуа). Часть собранных материалов была опубликована в виде отчетов и авторефератов, тогда как значительный массив был размещен в архивных фондах учреждений, под эгидой которых проводились экспедиции.

Таким образом, в грузинских хранилищах древностей накопился количественно значительный и содержательно ценный массив материалов об Ингушетии и ингушах. Несмотря на научную актуальность темы, грузинские исторические источники и материалы, связанные с Ингушетией, до настоящего времени не были опубликованы в комплексном и систематизированном виде.

Предпринимались попытки планомерной работы с ингушскими материалами, хранящимися в архивах Грузии, со стороны ингушских архивистов, однако в рамках индивидуальных инициатив и односторонних, пусть даже последовательных исследований было невозможно реализовать полноценную программу изучения, систематизации и распространения архивных материалов. Решение данной задачи стало возможным лишь в условиях совместного грузи-

ნო-ინგუშის თანამშრომლობის, როდესაც გერმანული ენის სპეციალისტები და ინსტიტუციონალური მხარდაჭერა.

აპრილში 2023 წელს საქართველოში დაიწყო ფუნქციონირება ნკო «ინგუშის კულტურული ცენტრი თბილისი» – სამეცნიერო-კვლევითი და კულტურულ-მეცნიეროვანი ორგანიზაცია. წყარო-მეცნიეროვანი მიმართულება თავიდანვე განისაზღვრეს როგორც პრიორიტეტული პროგრამის საქმიანობის ცენტრში.

მაისში 2024 წელს გამოცხადებული ეროვნული სამეცნიერო ფონდი საქართველოს შოთა რუსთაველის გრანტული კონკურსი ცენტრს წარმოადგინა პროექტული შეთავაზება – «ინგუშელოვითური კორპუსი საქართველოში», რომელიც მიიღო მფინანსოება. ივლისში იმავე წელს დოქტორი ფილოლოგი, პროფესორი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰვთისო მამისიმედიშვილი დაიწყო კვლევითი მუშაობა შესაბამისად დამტკიცებულ გეგმა-გრაფიკს.

დამთავრებული არქივითი მუშაობა დასრულებულია: კვლევის ძველი გერმანული ისტორიული ძეგლები, შეგროვებული ყველა ხელმისაწვდომი ინფორმაცია ინგუშისა და ისტორიის გერმანო-ინგუშის ურთიერთობის – როგორც ნარატიული, ასევე კარტოგრაფიული და დოკუმენტული ტექსტები. პარალელურად დაგეგმილია კვლევის და გამოქვეყნების გერმანული არქივითი დოკუმენტების მიზნად განსაზღვრული არსებული მდგომარეობის სამეცნიერო განვითარების თემა.

სადასტურებელია, რომ მცირედილი ნაწილი გერმანული არქივითი დოკუმენტებისა და მასალების უკვე გამოქვეყნებულია კრებულებში, გამოცემებში ინგუშისა და გერმანული კვლევითი. თუმცა ამგვარი გამოცემებიდან ადრეული განსაზღვრული ნაკლებობა: ისინი არ არიან სრულყოფილად შესაბამისი აკადემიკური სტანდარტებს და, რომელიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, არ აკმაყოფილებს თანამედროვე საერთაშორისო სამეცნიერო კომუნიკაციის – ხელმისაწვდომი მხოლოდ ერთ ენაზე და მხოლოდ პრინტირებული ფორმით, რომელიც მნიშვნელოვნად აზღუდავს მათს ხილვადობას და ციტირებადობას საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში.

ამგვარი, წინაშე ჩვენა დადგა ამოცანა მზადყოფნის პირველი კონცეპტუალური შედგენილი, სტრუქტურული და კლასიფიცირებული ინგუშელოვითური კორპუსი. დამთავრებულიდან დაიწყო განსაზღვრული, რომ «ინგუშელოვითური კორპუსი საქართველოში» უნდა იყოს ორენოვანი, რათა არქივითი მასალები იყოს ხელმისაწვდომი როგორც გერმანო-ინგუშის, ასევე რუსო-ინგუშის მკითხველს.

როგორც პროექტის ავტორი, მე დამთავრებულიდან დაიწყო შეხვედრა, რომ ოცნება წელიწადში არ არის სრულყოფილად რელევანტური განსაზღვრული მასშტაბული კვლევითი და გამომცემის ამოცანების და რომ მსგავსი გამოცემა უნდა დასრულდეს დამფუძნებელი მზადყოფნის ეტაპი. მხოლოდ ამგვარი ფორმირების კვლევითი ჯგუფის მხრიდან ყურადღება დასრულდა დაგროვილი ცოდნისა და კომპეტენციის სფეროში ინგუშელოვითური კვლევითი. დაიწყო დაგეგმილი თანამშრომლობა გერმანული და ინგუშის კვლევითი, მფლობელობის პრაქტიკული გამოცემა არქივითი და ბიბლიოთეკითი მუშაობის, ძიებისა და ანალიზის სამეცნიერო მასალების.

მნიშვნელოვანი მსადასტურებელია პროექტის დასრულებულია თანამშრომლობა ინგუშის ისტორიკოსთან და კვლევითი არქივების ჰამარზომ კოსტოვთან. მე მივცე მნიშვნელოვანი მნიშვნელობა ამგვარი მომენტს, რომ ძიება, კითხვა, შეფასება და მზადყოფნა გამოქვეყნების ისტორიული წყაროებისა და მასალების დასრულებულია მსადასტურებელია წარმომადგენელი იმ ხალხის, რომლის კულტურისა და იდენტობის მისამართებულია ამგვარი კორპუსი.

შემდეგ ფორმირების ბაზის გამოქვეყნებული წყაროების მუშაობა დასრულებულია მიმართულებით გამოვლენისა და სისტემური კვლევის წინაშე არ გამოქვეყნებული მასალების, შენახულია გერმანული შენახვის ძეგლების.

იდენტიფიკაცია არქივითი დოკუმენტებისა და მათი მათი ციფრული ასლების (როგორც ზოგიერთ შემთხვევაში – შეძენა) დასრულებულია შესაძლებელია მსადასტურებელია გერმანული თანამშრომლობის შემდეგ:

- ეროვნული ცენტრი ხელნაწილების საქართველოში იმის კორნელი კეკელიძის;

- Центральный государственный исторический архив Грузии;
- Институт истории и этнологии Тбилисского государственного университета имени Ивана Джавахишвили;
- Государственный музей Грузии имени Симона Джанашиа;
- Национальная библиотека Грузии имени Илии Чавчавадзе;
- Национальное агентство по охране культурного наследия Грузии;
- Государственный музей грузинской литературы имени Георгия Леонидзе.

В ходе исследования в фондах указанных учреждений были выявлены, изучены и снабжены соответствующей научной аппаратурой материалы, содержащие важную информацию об этнической и социокультурной истории ингушей, а также об исторических отношениях между Грузией и Ингушетией.

Как архивные документы, так и периодические издания и фотоархивы были проанализированы методом качественного контент-анализа. На основе анализа были сформированы тематические блоки и концептуальная структура. Источники упорядочены по хронологическому принципу; рубрикам, отдельным документам и периодическим материалам присвоены аналитические заголовки, что обеспечивает внутреннюю логическую последовательность корпуса и его удобство для исследовательского использования.

С учетом масштабов исследования объективно было невозможно полностью обработать все архивы и фонды. Тем не менее, объем и тематическое разнообразие изученных материалов позволяет предположить, что включение оставшихся документов существенно не изменило бы общей картины. При этом данное обстоятельство создает реальную перспективу для будущих исследований. Интегрируя различные типы источников – официальные документы, периодику, фото- и видеоматериалы – мы стремились представить максимально комплексную и многоплановую картину в рамках временных и ресурсных ограничений грантового проекта.

Полученные и обработанные материалы систематизированы в трех томах:

Том I, часть первая – нарративные и документальные источники (средние века – первая половина XIX века);

Том I, часть вторая – нарративные и документальные источники (1840-е годы – 1960-е годы XX века);

Том II – грузинские фольклорно-этнографические материалы и археологические артефакты;

Том III – нарративы об ингушах и Ингушетии в периодических печатных изданиях Грузии (1846-1990 гг.).

Общий объем трехтомника превышает 1700 страниц.

В соответствии с концепцией корпуса каждый документ представлен в двухязычном формате – на грузинском и русском языках, в параллельном расположении. Тексты сопровождаются фотокопиями архивных оригиналов, что повышает документальную достоверность издания и его источниковедческую ценность. К третьему тому прилагается DVD-диск с документальными материалами, который в виде визуального источника дополняет текстовый корпус и расширяет возможности интерпретации.

Изданный в рамках проекта трехтомник (в четырех книгах) представляет собой концептуально новый, структурированный труд в жанре ингушеведческого источниковедения, полностью соответствующий современным академическим стандартам. Помимо текстов самих источников, издание включает исследовательские статьи, библиографию (с индексами источников и научной литературы), указатели имен и географических названий, оглавление, что обеспечивает системность, структурную целостность и удобство использования корпуса.

С целью обеспечения исследовательской этики, достоверности и валидности все архивные документы прошли проверку с указанием соответствующего фонда, описи и названия документа. Периодические публикации, включенные в третий том, также удостоверены названием издания,

датой публикации и номером. Этот принцип обеспечивает прозрачность материалов, представленных в корпусе, и предоставляет заинтересованному исследователю возможность их проверки и дальнейшего изучения.

Большая часть материалов, включенных в многотомник, публикуется впервые.

Научное и практическое значение

Данный корпус представляет собой систематизированное и непрерывное представление грузинского исторического нарратива, связанного с Ингушетией. Необходимость подобного комплексного издания давно ощущалась в грузинском и ингушском научных сообществах.

Социально-политические катаклизмы в историческом опыте ингушей – принудительная депортация, последующая неполная реабилитация, постоянное нарушение территориальной целостности и институциональная слабость национальной политики – объективно ограничивали возможности ингушского академического пространства для развития системной национальной историографии. Этому процессу сопутствовали попытки ревизии исторических фактов, искажения документальных источников и легитимизации недостоверного материала – феномен, который в академическом дискурсе определяется терминами «негатионизм» и «ревизионизм». Эти тенденции в определенной мере затронули и историю грузино-ингушских отношений.

В данной ситуации академическая публикация архивных документов представляет собой ответственную форму репрезентации исторических знаний, способствующую реконструкции

аутентичной истории и снижению возможностей манипуляций исторической памятью.

Издание вносит значительный вклад и в развитие ингушской исторической науки. Оно расширяет базу систематизированных знаний, укрепляет источниковедческую основу и создает платформу для дальнейших исследований. Включение корпуса в научный оборот, вероятно, будет способствовать не только углублению ингушеведческого направления, но и продвижению научного изучения Кавказского региона в целом. Обилие и тематическое разнообразие материалов создают основу для дальнейшего институционального укрепления ингушеведения как сравнительно новой, еще формирующейся дисциплины.

От лица организации, реализующей проект, выражаем искреннюю благодарность Национальному научному фонду Грузии имени Шота Руставели за поддержку, благодаря которой проект был реализован. Благодарим научного руководителя проекта и команду исследователей – составителей корпуса и переводчика, а также всех, кто участвовал в техническом и организационном обеспечении издания.

Выражаем признательность архивам Грузии и их сотрудникам за доверие и сотрудничество.

Особую благодарность адресуем ингушским благотворителям, чья финансовая поддержка позволила выпустить трехтомник в высоком полиграфическом качестве.

МАРИАМ БЕЖИТАШВИЛИ
Директор Ингушского культурного
центра г. Тбилиси

„საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ სტრუქტურა და კვლევითი პერსპექტივები

ქართველი და ინგუში ხალხები უხსოვარი დროიდან იყვნენ ერთმანეთის უშუალო მეზობლები, რაც განაპირობებდა მათ შორის კულტურულ ფასეულობათა გაზიარების უწყვეტ ისტორიულ პროცესს. საქართველოს მუზეუმებში, სიძველეთსაცავებში, სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებსა და არქივებში ინგუში ხალხის წარსულის შესახებ ინახება დოკუმენტური მასალა, რომელიც წარმოადგენს მნიშვნელოვან წყაროს კავკასიის ისტორიის შესასწავლად. მათი დიდი ნაწილი დღემდე არ გამოქვეყნებულა. აღნიშნულმა გარემოებამ განსაზღვრა ამ მრავალფეროვანი წყაროების პირველად ერთიანი „კორპუსის“ სახით გამოცემის როგორც სამეცნიერო საჭიროება, ისე პრაქტიკული აუცილებლობა.

„საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ სამტომეული მომზადდა ა(ა)იპ თბილისის ინგუშური კულტურის ცენტრში, ქართველ და ჩრდილოკავკასიელ მეცნიერთა ტრადიციულ სამეცნიერო პარტნიორობაზე დაფუძნებით: პროექტის ავტორი და კოორდინატორი გახლდათ ა(ა)იპ თბილისის ინგუშური კულტურის ცენტრის დირექტორი, ისტორიკოსი-კავკასიოლოგი მარიამ ბეჟიტაშვილი;

პროექტს ხელმძღვანელობდა ფილოლოგიის დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, ხვთისო მამისიმედიშვილი; კვლევით საქმიანობას, აგრეთვე, უძღვებოდნენ ისტორიკოსი-არქივთმცოდნე ხამარზ კოსტოი; სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, ისტორიის დოქტორი ბეჟან ხორავა; საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკის თანამშრომელი, ისტორიის მაგისტრი ქეთევან ხუციშვილი; ისტორიის დოქტორი, პროფესორი ლევან ტყეშელაშვილი; ისტორიული დოკუმენტების გაციფრებაში მონაწილეობდა, ასევე,

ისტორიის დოქტორი ზურაბ გაჯიევი; ისტორიული დოკუმენტური წყაროებისა და საარქივო მასალის შესაბამისი ქართული და რუსული თარგმანები კი მოამზადა ფილოლოგიის დოქტორმა ნათია ამირეჯიბმა.

ინტერდისციპლინური და ინტერპროფესიული თანამშრომლობის შედეგად შედგენილ იქნა „საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსი“ – კონცეპტუალური, სტრუქტურირებული, თანამედროვე სამეცნიერო მეთოდოლოგიაზე დაფუძნებული და სისტემურად კლასიფიცირებული კომპლექსური ბაზა. აღნიშნული კორპუსი მიზნად ისახავს ინგუშოლოგიის განვითარებასა და ინგუში ხალხის ავთენტური ისტორიის რეკონსტრუქციის ხელშეწყობას.

მისი არსებითი ღირებულება მდგომარეობს იმაში, რომ საქართველოს არქივებსა და მუზეუმებში დაცული ისტორიული, ეთნოგრაფიული და ფოლკლორული წყაროები პირველად გაერთიანდა ერთიან სისტემაში, რაც უზრუნველყოფს მათ უფრო სრულყოფილ ინტერპრეტაციასა და მრავალმხრივ ანალიზს. ამასთანავე, კორპუსის შექმნა მნიშვნელოვნად ამცირებს ისტორიული წყაროების პოლიტიკური მანიპულაციისა და გაყალბების შესაძლებლობას, რადგან დოკუმენტური მასალა მკაფიოდ დაფუძნებულია მეცნიერულად გადამოწმებულ კრიტერიუმებზე.

„საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ შექმნა წარმოადგენს ახალ ეტაპს ინგუშეთის ისტორიისა და კულტურის კვლევაში. მისი ინტერდისციპლინური ხასიათი მეცნიერებს საშუალებას აძლევს, ისტორიული პროცესები განიხილონ არა მხოლოდ ნარატიული ისტორიოგრაფიის, არამედ ეთნოგრაფიული, ლინგვისტური და ფოლკლორული კომპონენტების სინთეზით.

ამგვარი მიდგომა ქმნის საფუძველს ინგუშეთის ავთენტური ისტორიული სურათის რეკონსტრუქციისთვის და ამავდროულად უზრუნველყოფს მეცნიერული კვლევის სანდობასა და ობიექტურობას. შედეგად, „საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსი“ შეიძლება ჩაითვალოს როგორც სამეცნიერო ბაზისური პლატფორმა, რომელიც ხელს უწყობს მის ინსტიტუციონალიზაციას, ინტერაქციას საერთაშორისო აკადემიურ წრეებთან და ისტორიული მემკვიდრეობის დაცვის უფრო ეფექტიან მექანიზმებს.

წინამდებარე კორპუსი არ წარმოაჩენს მხოლოდ ა(ა)იპ თბილისის ინგუშური კულტურის ცენტრისა და ქართველი მეცნიერების შეტანილ წვლილს ინგუშოლოგიის განვითარებაში. იგი არის, პირველ რიგში, საქართველოს გაღებული წვლილი, რადგან ერთნაირი სამეცნიერო პროექტი „საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსი“ მომზადდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მხარდაჭერით (გრანტის ნომერი CS-I-24-060).

საქართველოს სიძველეთსაცავებში, მუზეუმებსა და არქივებში მოძიებული წერილობითი დოკუმენტები, ფოლკლორულ-ეთნოგრაფიული ჩანაწერები, ექსპედიციების ანგარიშები, ფოტოვიზუალური მასალა, ინგუშეთის მატერიალური და სულიერი კულტურის ძეგლთა გრაფიკული ნამუშევრები და საგაზეთო პუბლიკაციები გადანაწილდა „კორპუსის“ სამ ტომში.

„საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ პირველი ტომი წარმოადგენს უნიკალურ კრებულს, რომელშიც თავმოყრილია მრავალფეროვანი ისტორიული შინაარსის წყაროები. ისინი ფართო ქრონოლოგიურ დიაპაზონს მოიცავს – შუა საუკუნეებიდან XX საუკუნის 60-იანი წლების ჩათვლით – და ქმნის საფუძველს როგორც ინგუშთა ეთნოისტორიული განვითარების, ისე ქართველთა და ინგუშთა ურთიერთობის დინამიკის სიღრმისეული შესწავლისთვის.

ტომში წარმოდგენილი მასალები განსხვავებული ტიპისა და შინაარსისაა, თუმცა მათ ყველა შემთხვევაში გააჩნიათ განსაკუთრებული ისტორიულ-წყაროთმცოდნეობითი ღირებულება. ერთ-ერთი უმთავრესი კომპონენტია შუა საუკუნეების ქართული წერილობითი წყაროები, რომლებიც წარმოადგენენ უძველეს ცნობებს ინგუშთა შესახებ ქართულ ისტორიოგრაფიულ ტრადიციაში. ამ ტექსტებში ასახული ცნობები მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ კონკრეტული ისტორიული ფაქტების დასამოწმებლად, არამედ კავკასიის ხალხთა ურთიერთობების დინამიკისა და საქართველოს სამეფო კარის პოლიტიკის რეკონსტრუქციისთვის.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი დოკუმენტური ფენა უკავშირდება ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II-ის კორესპონდენციას. ტომში შესულია როგორც მეფის ხელმოწერილი აქტები, რომლებიც ასახავს ინგუშებისთვის ჯამაგირის დანიშვნას ერთგული სამსახურის სანაცვლოდ, ისე ერეკლე II-ის მიწერილი წერილები, სადაც იკვეთება ლილღველთა დაქირავებულ სამხედრო სამსახურში მოზიდვის პრაქტიკა. აღნიშნული დოკუმენტები საქართველოს XVIII საუკუნის სამხედრო-სამართლებრივი ურთიერთობების, მეზობელი ხალხების მიმართ პოლიტიკისა და რეგიონის სამხედრო-სტრატეგიული უსაფრთხოების ისტორიის შესწავლის საშუალებას იძლევა¹.

XIX საუკუნის წყაროებში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის დოკუმენტებს². მათში ფართოდ არის წარმოდგენილი ქართველი სასულიერო პირებისა და ეგზარქოსების წერილები და პატაკები, რომლებიც უშუალოდ დაკავშირებულია ინგუშეთში ქრისტიანობის აღდგენის მცდელობებთან. მეცნიერებისთვის ეს მასალა

¹ სხეც, Hd-14273; სხეც, Qd-948; სხეც, Hd-2221;

² სეასცა, ფ. 488 (რუსულ და ქართულ ენებზე).

ფასდაუდებელია როგორც XIX საუკუნის რელიგიურ-სოციალური პოლიტიკის, ისე ქართულ-ინგუშური ურთიერთობების სპეციფიკის შესასწავლად. მასში ასახული პროცესები საშუალებას იძლევა, განვიხილოთ რუსეთის იმპერიის საეკლესიო პოლიტიკის გავლენა კავკასიის ხალხებზე და ქართველ სამღვდლოებასთან მათი თანამშრომლობის თავისებურებები.

დოკუმენტურ ბაზაში შესულია აგრეთვე ცნობები შამილის უახლოესი ნაიბის, ახვერდი მაჰმას (Ахверд Магомед) მიერ 1843 წლის ივნისში განხორციელებული სამხედრო ექსპედიციის შესახებ¹. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ამიერკავკასიის მთავარმართებლისა და მთავარი სამმართველოს კანცელარიებში გაგზავნილი გენერალ-მაიორ სკალონისა და პოდპოლკოვნიკ თავად ავალოვის პატაკები, სადაც დეტალურად არის აღწერილი ახვერდი მაჰმას გადაადგილების მარშრუტი ინგუშეთში, მისი თავდასხმა პირიქითა ხევსურეთზე, კერძოდ – შატილზე², აგრეთვე ის გარემოებები, რა დროსაც ნაიბი დაიჭრა და დაიღუპა.

„კორპუსის“ I ტომში წარმოდგენილია, ასევე, ინგუშთა მუჰაჯირობის ამსახველი დოკუმენტები. აღნიშნული მასალა ერთ-ერთ ყველაზე ტრაგიკულ ფენომენს წარმოაჩენს ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხთა ისტორიაში. მათში ნათლად აისახება რუსეთისა და ოსმალეთის იმპერიებს შორის არსებული ფარული შეთანხმების კონტურები, რომელიც მიზნად ისახავდა მთიელთა სამშობლოდან აყრას და გადასახლებას. ასევე საჭიროდ ჩავთვალეთ „კორპუსის“ I ტომში დაგვებეჭდა კავკასიის

მეფისნაცვლის მთავარი სამმართველოს მთიელთა განყოფილების დეპარტამენტის 1871 წლის 25 მაისის ვრცელი წერილობითი დასკვნა მთიელების ოსმალეთში გადასახლების, იქ მათი მდგომარეობისა და უკან, რუსეთის იმპერიაში, გამოქცეულთა მიმართ გატარებული ზომების შესახებ³, რადგან გადასახლებულთა ამ ნაკადში იყვნენ ინგუში მუჰაჯირებიც. ამავე დოკუმენტურ მასალაში საინტერესოა თერგის ოლქის უფროსის, გენერალ-ადიუტანტ მიხეილ ლორის-მელიქოვის 1873 წლის 24 ოქტომბრის პატაკი, რომელიც გაგზავნილი იყო კავკასიის მეფისნაცვლის მთავარი სამმართველოს უფროსისადმი და ეხებოდა ოსმალეთიდან დაბრუნებული ყარაბულაკების უწინდელ საცხოვრებელ ადგილებში ხელახალ დასახლებასა და მათთვის მიწების გამოყოფის საკითხს. დოკუმენტთა შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია თერგის ოლქის ვლადიკავკაზის ოკრუგის სოფელ ეკაჟევოს მკვიდრის, ოსმალეთიდან დაბრუნებული ყარაბულაკების წარმომადგენლის, ბეიბოთ გატიევის წერილობითი თხოვნა კავკასიის არმიის მთავარსარდლისადმი⁴. ეს და სხვა დოკუმენტები მნიშვნელოვან პირველწყაროდ გვევლინება ჩრდილოეთ კავკასიაში მუჰაჯირობის პროცესის ისტორიული კვლევისათვის.

ტომში შესული მასალების კიდევ ერთი საყურადღებო კომპონენტი შეეხება XIX საუკუნის მეორე ნახევრის სამხედრო-ადმინისტრაციულ პრაქტიკას. ამ კონტექსტში აღსანიშნავია ყარსის ოლქის სამხედრო გუბერნატორისა და სამხედრო-სახალხო სამმართველოს შორის მიმონერა⁵, რომელიც ეხება 1893 წლის სექტემბერში ყარსში, კოსარის საგუმაგოზე, მოკლული გუბი ძაუროვის საქმესა

¹ სეასცა, ფ. 2, ანან. 1, საქმე 9882 (რუსულ ენაზე).

² შატილზე თავდასხმისა და ახვერდი მაჰმას (Ахверд Магомед) დაღუპვის გარემოებების ამსახველი პატაკების „კორპუსში“ შეტანის აუცილებლობა ნაკარნახევი იყო იმიტაც, რომ ეს დოკუმენტები ერთი მთლიანი სამხედრო ოპერაციის ერთ კონკრეტულ მონაკვეთზე მოგვითხრობენ.

³ სეასცა, ფონდი 545, ანან. 1, საქმე 2852, ფურც. 53-78 (რუსულ ენაზე).

⁴ სეასცა, ფონდი 7, ანან. 8, საქმე 104 (რუსულ ენაზე).

⁵ სეასცა, ფონდი 229, ანან. 1, საქმე 498 (რუსულ ენაზე)

და ინგუშეთში მისი ოჯახისათვის ფინანსური შემწეობის დანიშვნას. მსგავსი წყაროები ცხადყოფს, თუ როგორ რეაგირებდა იმპერიული მმართველობა ადგილობრივი მოსახლეობის სოციალურ-პოლიტიკურ პრობლემებზე და როგორ ფორმირდებოდა „საზოგადოებრივი ზრუნვის“ ოფიციალური მექანიზმები.

ტომში შესულია საქართველოს ცენტრალურ საისტორიო არქივში დაცული ის დოკუმენტებიც, რომლებიც 1907 წლის მაისში მომხდარ ოსურ-ინგუშურ კონფლიქტს ასახავს¹ და განსაკუთრებული მნიშვნელობის მატარებელია, რადგან ის ნათლად წარმოაჩენს ეთნიკურ დაძაბულობას ჩრდილოეთ კავკასიაში და მის სოციალ-პოლიტიკურ შედეგებს. ამ მასალების შესწავლა აუცილებელია როგორც რეგიონული ურთიერთობების ისტორიული დინამიკის, ისე ინტერკომუნალური კონფლიქტების გამომწვევი ფაქტორების ანალიზისათვის.

„საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ I ტომში ყველაზე ვრცელი, მოცულობითი ნაწილი უკავია 1910 წლის 20 სექტემბერს ინგუშეთში, ასის ხეობაში, ნაზრანის ოკრუგის უფროსის, თავად გიორგი ანდრონიკაშვილის მკვლელობის ამსახველ დოკუმენტურ მასალას. იგი მოიცავს 75-ზე მეტ დოკუმენტსა და 150-ზე მეტ ფურცელს, რომელთა შორის დაცულია მონშეთა ჩვენებები, დაკითხვის ოქმები, სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნები, მკვლელობის ადგილის რუკები და სქემები, აგრეთვე სხვა მრავალფეროვანი წერილობითი საბუთი². იგი დაინტერესებულ მკვლევარს საშუალებას აძლევს, დეტალურად გაეცნოს როგორც გიორგი ანდრონიკაშვილის მკვლელობის გარემოებებს, ისე ეპოქის სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ პრაქტიკას. გარდა სამა-

რთლებრივი და ისტორიული ღირებულებისა, ეს მასალა ატარებს მნიშვნელოვან კულტურულ-ბიოგრაფიულ კონტექსტს: გიორგი ანდრონიკაშვილი იყო ლეგენდარული ქართველი მსახიობის, ნატო ვაჩნაძის, მამა. ამ ფაქტმა მკვლელობას განსაკუთრებული რეზონანსი შესძინა როგორც საზოგადოებრივ მეხსიერებაში, ისე ქართულ ისტორიოგრაფიაში. დოკუმენტების პირველად გამოქვეყნება ორ ენაზე (რუსულ და ქართულ ენებზე) მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს წყაროთმცოდნეობით კვლევას და მის ფართო წვდომას უზრუნველყოფს როგორც ქართულ, ისე საერთაშორისო სამეცნიერო წრეებში.

„საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ I ტომში შევიდა, აგრეთვე, სხვა მრავალი ე. წ. „მცირე ციკლის“ დოკუმენტები, როგორებიცაა: კავკასიის მთიელ ხალხთა კავშირის ცენტრალური კომიტეტის 1917 წლის 18 ივნისის მიმართვა ამიერკავკასიის საგანგებო კომიტეტის წევრის – ჯაფაროვისადმი ფრონტიდან ახალდაბრუნებული ჯარისკაცების მიერ ვლადიკავკაზის ინგუშ მოსახლეობაზე შეიარაღებული თავდასხმისა და მასობრივი მკვლელობების შესახებ, რომლის მიხედვით ქალაქში 26-ზე მეტი ადამიანი დაიღუპა³; ჩრდილოეთ კავკასიის მთიელ ხალხთა კავშირის რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარისა და საგარეო საქმეთა მინისტრის მოვალეობის შემსრულებლის ფ. კოცევის 1919 წლის 13 თებერვლის წერილი ბრიტანეთის სამხედრო ძალების მეთაურის – გენერალ ტომსონისადმი⁴ და სხვა მრავალი საბუთი და ჩანაწერი. ეს დოკუმენტები, ვფიქრობ, არანაკლებ მნიშვნელოვანია ინგუშეთის ახალი და უახლესი ისტორიის შესასწავლად.

¹ სეასცა, ფონდი 13, ანაწ. 21, საქმე 165 (რუსულ ენაზე).

² სეასცა, ფონდი 114, ანაწ. 1, საქმე 1510 (რუსულ ენაზე).

³ სეასცა, ფონდი 1839, ანაწ. 2, საქმე 28, ფურც. 31-32 უკანა, PDF: გვ. 48-50 (რუსულ ენაზე).

⁴ სეასცა, ფონდი 1867, ანაწ. 2, საქმე 4, ფურც. 5-5 უკანა, PDF: გვ. 10-11 (რუსულ ენაზე).

ამრიგად, „საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ პირველი ტომი წარმოადგენს კომპლექსურ დოკუმენტურ ბაზას, რომელიც მკვლევარს აძლევს შესაძლებლობას, გაანალიზოს როგორც საქართველოს, ისე ინგუშეთის ისტორიის გადამწყვეტი ეტაპები შუა საუკუნეებიდან XX საუკუნის 60-იანი წლების ჩათვლით. ტომში თავმოყრილი მასალები მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ წყაროთმცოდნეობითი თვალსაზრისით, არამედ ფართო ისტორიული სინთეზისათვის, რომელიც მოიცავს პოლიტიკურ, სამხედრო, რელიგიურ და სოციალურ პროცესებს კავკასიაში. საქართველოში ინგუშეთის შესახებ დაცული წყაროების ქართულ

და რუსულ ენებზე გამოცემას უდავოდ აქვს დიდი სამეცნიერო, კულტურული და საზოგადოებრივი მნიშვნელობა. ის გააძლიერებს არა მხოლოდ სამეცნიერო ბაზას ქართულ-ინგუშური მრავალსაუკუნოვანი ურთიერთობების საკვლევად, არამედ მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს კავკასიის ისტორიის დღემდე უცნობი ან ნაკლებად გაშუქებული საკითხების შესასწავლად.

ხვთისო მამისიმაედიშვილი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი

СТРУКТУРА И НАУЧНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ «ИНГУШЕВЕДЧЕСКОГО КОРПУСА ГРУЗИИ»

Грузинский и ингушский народы издавна являлись непосредственными соседями, что обусловило непрерывный исторический процесс обмена культурными ценностями. В музеях, хранилищах древностей, научно-исследовательских институтах и архивах Грузии хранятся документальные материалы о прошлом ингушей, являющиеся важным источником для изучения истории Кавказа. Значительная их часть до сих пор не опубликована. Данное обстоятельство обусловило как научную, так и практическую необходимость публикации этих разнообразных источников в виде единого «Корпуса». Материалы в таком виде публикуются впервые.

Трехтомник «Ингушеведческий корпус Грузии» подготовлен в Н(Н)ЮЛ Ингушском культурном центре г. Тбилиси на основе традиционного научного партнерства грузинских и северокавказских ученых: автором и координатором проекта является Директор Центра, историк-кавказовед Мариам Бежиташвили; научный руководитель проекта – Хвтисо Мамисимедишвили, доктор филологии, профессор Тбилисского государственного университета имени Иванэ Джавахишвили; научную работу также провели историк-архивист Хамарз Костой; профессор Сухумского государственного университета, доктор истории Бежан Хорава; сотрудник Национальной библиотеки Грузии, магистр истории Кетеван Хуцишвили; доктор истории, профессор Леван Ткешелашвили; в оцифровке исторических документов принимал участие доктор истории Зураб Гаджиев; соответствующие переводы исторических документальных источников и архивных материалов на грузинский и русский языки выполнила доктор филологии, лектор Тбилисского государственного университета имени Иванэ Джавахишвили Натиа Амирэджиби.

В результате междисциплинарного и межпрофессионального сотрудничества был создан «Ингушеведческий корпус Грузии» – концептуальная, структурированная, систематически классифицированная, основанная на современной научной методологии комплексная база данных. «Корпус» призван способствовать развитию ингушеведческой науки и воссозданию подлинной истории ингушского народа. Его существенная ценность заключается в том, что исторические, этнографические и фольклорные источники, хранящиеся в грузинских архивах и музеях, впервые собраны в единую систему, что обеспечивает их наиболее полную интерпретацию и многогранный анализ. Вместе с тем, создание «Корпуса» значительно снижает возможность политических манипуляций и фальсификации исторических данных, т.к. документальный материал четко базируется на научно обоснованных критериях.

Создание «Ингушеведческого корпуса Грузии» – это новый этап в изучении истории и культуры Ингушетии. Его междисциплинарный характер позволяет ученым рассматривать исторические процессы не только в призме нарративной историографии, но и через синтез этнографических, фольклорных и лингвистических компонентов. Такой подход создает основу для реконструкции аутентичной исторической картины Ингушетии и, одновременно, обеспечивает достоверность и объективность научного исследования. В итоге «Ингушеведческий корпус Грузии» можно рассматривать как базовую научную платформу, способствующую ее институционализации, интеграции с международными академическими и научными кругами и созданию более эффективных механизмов защиты исторического наследия.

Настоящий «Корпус» – это не только вклад Н(Н)ЮЛ Ингушского культурного центра Тбилиси и грузинских ученых в развитие ингушеведения. В пер-

вую очередь, это лепта Грузии – научный проект «Ингушеведческий корпус Грузии» подготовлен при поддержке Национального научного фонда Грузии имени Шота Руставели (грант CS-I-24-060).

В трех томах «Корпуса» распределены письменные документы, фольклорно-этнографические записи, отчеты экспедиций, фотовизуальные материалы и графические изображения памятников материальной и духовной культуры Ингушетии, обнаруженные в музеях, архивах и древлехранилищах Грузии.

Первый том «Корпуса» представляет собой уникальное собрание источников самого разного исторического содержания. Они охватывают широкий хронологический диапазон – от средневековья включая 60-х годов XX столетия – тем самым создают основу для углубленного изучения как этно-исторического развития ингушского народа, так и динамики грузино-ингушских взаимоотношений.

Представленные в томе материалы отличаются друг от друга по типу и содержанию, однако, в любом случае они имеют особую историческую и источниковедческую ценность. Одними из важнейших компонентов являются грузинские средневековые письменные источники, заключающие древнейшие сведения об ингушах в грузинской историографической традиции. Информация, отраженная в этих текстах, важна не только для засвидетельствования конкретных исторических фактов, но и для реконструкции динамики взаимоотношений народов Кавказа и политики грузинского царского двора.

Особо важный документальный пласт связан с корреспонденцией царя Картли-Кахети Ираклия II-го. В том включены как скрепленные собственноручной подписью царя акты о назначении и выдаче ингушам денежной платы за верную службу, так и письма Ираклия II-го, в которых излагается практика привлечения галглайцев к наемной военной службе. Эти

документы позволяют изучить историю военно-правовых отношений, политику относительно соседних народов и военно-стратегическую безопасность региона в XVIII столетии.¹

В источниках XIX века важное место занимает документы Канцелярии экзарха Грузии.² В ней широко представлена переписка грузинского духовенства и экзархов, непосредственно связанная с попытками восстановления христианства в Ингушетии. Для ученых данный материал является бесценным как с точки зрения изучения религиозной и социальной политики в XIX веке, так и специфики грузино-ингушских взаимосвязей. Отраженные в документах процессы позволяют проанализировать влияние религиозной политики Российской империи на народы Кавказа, а также особенности взаимодействия русских церковных деятелей с грузинским духовенством.

В документальную базу также включены сведения о военной экспедиции, предпринятой ближайшим наибом Шамиля – Ахверди Магомой (Ахверд Магомед) в июне 1843 года.³ Особого внимания заслуживают рапорты генерал-майора Скалона и подполковника князя Авалова, направленные в канцелярию Главноуправляющего и в Главное управление Закавказским краем, в которых детально описывается маршрут Ахверди Магомы по Ингушетии, его нападение на Пирикита (Внутреннюю) Хевсурети, в частности, на Шатили,⁴ а также обстоятельства ранения и гибели наиба.

¹ НЦР Грузии, Hd-14273; НЦР Грузии, Qd-948; НЦР Грузии, Hd-2221.

² ЦГИА Грузии, ф. 488 (на русском и грузинском языках).

³ ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 9882 (на русском языке).

⁴ Необходимость включения в «Корпус» документов, описывающих обстоятельства нападения на Шатили и гибели Ахверди Магомы была продиктована еще и тем, что они повествуют об одном конкретном случае всей военной операции.

В I-ом томе «Корпуса» также содержатся документы, повествующие о мухаджирстве ингушей. Материал отражает одно из самых трагических событий в истории Северного Кавказа. В нем отчетливо прослеживаются контуры тайного соглашения между Российской и Османской империями, имевшего целью изгнание и депортацию горцев с их родины. Поскольку в потоке депортированных были и ингуши-мухаджир, участники проекта сочли необходимым внести в I-ый том «Корпуса» объемный письменный отчет от 25 мая 1871 года Горского отделения Главного управления Наместника Кавказского о переселении горцев в Турцию, их положении там и мерах, принятых в отношении бежавших обратно в Российскую империю.¹ В этом же документальном материале представляет интерес рапорт начальника Терской области, генерал-адъютанта Михаила Лорис-Меликова от 24 октября 1873 года, направленный начальнику Главного управления Наместника Кавказского, касающийся вопроса о заселении карабулаков, вернувшихся из Турции, на прежние места жительства и наделении их землей. Среди документов следует особо выделить письменное прошение представителя вернувшихся из Турции карабулаков, жителя села Экажева Владикавказского округа Терской области – Бейбота Гатиева – к главнокомандующему Кавказской армией.² Эти и другие документы служат важными первоисточниками для исторического изучения процесса мухаджирства на Северном Кавказе.

Еще один примечательный компонент материалов, вошедших в том, касается военно-административной практики II-ой половины XIX

века. В этом контексте следует отметить переписку военного губернатора Карской области с Военно-народным управлением,³ касающуюся дела Губи Дзаурова, убитого на Косарском poste в Карсе в сентябре 1893 года и назначения денежной помощи его семье в Ингушетии. Подобные источники раскрывают, как имперское правительство реагировало на социально-политические проблемы местного населения и каким образом формировались официальные механизмы «общественной заботы».

В том также включены документы, хранящиеся в Центральном историческом архиве Грузии, повествующие об осетино-ингушском конфликте мая 1907 года,⁴ имеющие особую важность, т.к. наглядно демонстрируют межэтническую напряженность на Северном Кавказе и ее социально-политические последствия. Изучение этих материалов необходимо для анализа как исторической динамики региональных отношений, так и факторов, вызывающих интеркоммунальные (межобщинные) конфликты.

Наиболее объемную часть I-го тома «Ингушведческого корпуса Грузии» занимают документальные материалы, заключающие информацию об убийстве начальника Назрановского округа князя Гиоргия Андроникашвили. Убийство было совершено в Ингушетии, в ущелье реки Ассы 20 сентября 1910 года. В «Корпус» включено более 75 документов, более 150 листов, среди которых – показания свидетелей, протоколы допросов, заключения судебно-медицинской экспертизы, карты и схемы места убийства и разные другие письменные документы.⁵ Все это позволяет заинтересованным

¹ ЦГИА Грузии, ф. 545, опись 1, дело 2852, л. 53-78 (на русском языке).

² ЦГИА Грузии, ф. 7, опись 8, дело 104 (на русском языке).

³ ЦГИА Грузии, ф. 229, опись 1, дело 498 (на русском языке).

⁴ ЦГИА Грузии, ф. 13, опись 21, дело 165 (на русском языке).

⁵ ЦГИА Грузии, ф. 114, опись 1, дело 1510 (на русском языке).

исследователям подробно ознакомиться как с обстоятельствами убийства Гиоргия Андроникашвили, так и с правовой и административной практикой той эпохи. Помимо юридической и исторической ценности, данный материал несет в себе важный культурно-биографический контекст: Гиорги Андроникашвили был отцом легендарной грузинской актрисы Нато Вачнадзе. Этот факт придал убийству особый резонанс как в общественной памяти, так и в грузинской историографии. Первая публикация документов на двух языках (русском и грузинском) значительно облегчит и будет способствовать источниковедческим исследованиям и обеспечит широкий доступ к ним как в грузинской, так и в международной научной среде.

В I-ый том «Ингушеведческого корпуса Грузии» вошли также многие другие документы т.н. «малого цикла», такие как: обращение Центрального Комитета Союза Горских Народов Северного Кавказа от 18 июня 1917 года к члену Закавказского Особого комитета Джафарову о вооруженном нападении и массовых убийствах ингушского населения Владикавказа солдатами, вернувшимися с фронта, согласно которому в городе погибло более 26 человек;¹ письмо председателя Совета Министров Республики Союза горских народов Кавказа и исполняющего обязанности министра иностранных дел П. Коцева

главнокомандующему британскими вооруженными силами генералу Томсону от 13 февраля 1919 года² и многие другие документы и записи. Эти материалы, на наш взгляд, не менее важны для изучения новой и новейшей истории Ингушетии.

Таким образом, первый том «Ингушеведческого корпуса Грузии» представляет собой комплексную документальную базу, позволяющую ученым проанализировать решающие этапы истории Грузии и Ингушетии от средневековья включая 60-х годов XX столетия. Собранные в томе материалы значительны не только с источниковедческой точки зрения, но и широкого исторического синтеза, охватывающего политические, военные, религиозные и социальные процессы на Кавказе. Издание хранящихся в Грузии источников об Ингушетии на грузинском и русском языках, несомненно, имеет большое научное, культурное и общественное значение. Это не только укрепит научную базу для изучения многовековых грузино-ингушских взаимосвязей, но и прольет свет и внесет существенный вклад в изучение ранее неизвестных или малоисследованных вопросов истории Кавказа.

ХВТИСО МАМИСИМЕДИШВИЛИ

Профессор Тбилисского государственного университета имени Иване Джавахишвили

¹ ЦГИА Грузии, ф. 1839, опись 2, дело 28, л. 31-32 об., PDF: стр. 48-50 (на русском языке).

² ЦГИА Грузии, ф. 1867, опись 2, дело 4, л. 5-5 об., PDF: стр. 10-11 (на русском языке).

ქართველ და ინგუზ ხალხებს მრავალსაუკუნოვანი ურთიერთობები აკავშირებთ. ამ ურთიერთობების ისტორია ასახულია ქართულ წერილობით, როგორც წარატიულ ასევე დოკუმენტურ წყაროებში.

ქართულ წერილობით წყაროებში ინგუზები სხვადასხვა სახელით არიან მოხსენიებულნი – **დურძუკი, ძურძუკი, დალდა, ღლიღვი, ქისტე, ქიშტი**, – ხოლო მათი სამშობლო – **დურძუკეთი, ძურძუკეთი, ქისტეთი, ღლიღვეთი**. მოგვიანებით, XVIII საუკუნიდან ქართულ წერილობით წყაროებში ჩნდება ტერმინები **ინგუშები** და **ინგუშეთი**. აღსანიშნავია, რომ სახელწოდება „ინგუშეთი“ რუსულ ენაში ქართულიდან შევიდა. სახელწოდება მომდინარეობს ხალხის სახელწოდებიდან – ინგუშები, რომელიც წარმოებულია ინგუშური სოფლის სახელიდან ანგუშტი და გაფორმებულია ქართული -ეთ სუფიქსის დართვით, და ნიშნავს „ადგილს, სადაც ინგუშები ცხოვრობენ“.

ქართველი მემატიანეების: ჯუანშერ ჯუანშერიანის (VI ს.), ლეონტი მროველის (XI ს.), თამარ მეფის ისტორიკოსის (XIII ს.), ანონიმი ისტორიკოსის ჟამთააღმწერლის (XIV ს.), თხზულებებში, რომლებიც შესულია „ქართლის ცხოვრებაში“, არაერთხელ იხსენიებიან **დურძუკები**.

„ქართლის ცხოვრება“ შუა საუკუნეების ქართული საისტორიო თხზულებების კრებულია, ძველი და შუა საუკუნეების საქართველოს ისტორიის უმთავრესი წყარო. მასში გადმოცემულია საქართველოს ისტორია, თუმცა ფრიად მნიშვნელოვანი ცნობებია დაცული კავკასიის ალბანეთის, სომხეთის, ჩრდილო კავკასიის ხალხების, აგრეთვე სხვა ქვეყნებისა და ხალხების შესახებ. შეიძლება თამამად ითქვას, რომ „ქართლის ცხოვრება“ უმნიშვნელოვანესი წყაროა ჩრდილოკავკასიის ხალხთა ძველი და შუა საუკუნეების ისტორიის შესასწავლად.

„ქართლის ცხოვრება“ თავდაპირველი სახით შედგენილია VI-VII საუკუნეებში, თუმცა შემდეგ მისი შევსება და რედაქტირება მუდმივად ხდებოდა. მაგრამ ის არ არის ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელ საისტორიო თხზულებათა ხელოვნურად შედგენილი კრებული, იგი ერთიანი თხზულებაა, რომელიც ერისა და ქვეყნის ისტორიას გადმოგვცემს. არსებობს „ძველი ქართლის ცხოვრება“, ანუ „ქართლის ცხოვრება“ და „ახალი ქართლის ცხოვრება“. „ძველი ქართლის ცხოვრებაში“ გადმოცემულია საქართველოს ისტორია უძველესი დროიდან XIV საუკუნემდე, ხოლო „ახალი ქართლის ცხოვრება“ XIV-XVII სს. საქართველოს ისტორიას მოიცავს. XVIII საუკუნის დასაწყისში ქართლის გამგებელმა ვახტანგმა (1703-1714) შექმნა „სწავლულ კაცთა კომისია“, რომელმაც დაწერა XIV-XVII სს. საქართველოს ისტორია. იმავე ხანებში განხორციელდა „ქართლის ცხოვრების“ რედაქტირება. ვახტანგ მეფის კომისიის მიერ გაგრძელებული და რედაქტირებული „ქართლის ცხოვრება“ იწოდება როგორც „ახალი ქართლის ცხოვრება“, განსხვავებით „ქართლის ცხოვრების“ ძველი ციკლისა, რომელიც მოიცავს საქართველოს ისტორიას უძველესი დროიდან XIV საუკუნემდე.

არსებობს „ძველი ქართლის ცხოვრება“, ანუ „ქართლის ცხოვრება“ და „ახალი ქართლის ცხოვრება“. „ძველი ქართლის ცხოვრებაში“ („ქართლის ცხოვრება“) გადმოცემულია საქართველოს ისტორია უძველესი დროიდან XIV საუკუნემდე, ხოლო „ახალი ქართლის ცხოვრება“ XIV-XVII სს. საქართველოს ისტორიას მოიცავს.

„ქართლის ცხოვრება“ იხსნება ლეონტი მროველის თხზულებით „მეფეთა ცხოვრება“. ლეონტი მროველი თხრობას კავკასიის ხალხების ეთნიკური რუკის წარმოდგენით იწყებს. მემატიანის კონცეფციით, კავკასიელი ხალხების ეთნარქები ძმები არიან. ეს არის ლეონტი

მროველის კონცეფციის საფუძველი, რომელიც მან ადრეიზანტიური ხანის ავტორების ანალოგიურ სქემებზე დაყრდნობით ააგო.

ქართულ მატრიანეებში, ტრადიციულად, ტერმინ „კავკასი“ იგულისხმება ჩრდილოეთ კავკასია მთლიანად, დაღესტნის გარეშე. ამის შესაბამისად, ლეონტი მროველის თხზულებაში *ქართლოსის*, *ჰეროსისა* და *ეგროსის* ძმად დასახელებულია *კავკასი*. როგორც მიღებულია, კავკასი ინგუშების ეთნარქად ითვლება.

ლეონტი მროველის ცნობით, შორეულ წარსულში მომხდურთან ბრძოლაში დამარცხებულმა კავკასიელებმა მთებში დაიხიეს და მიუვალ ხეობებში გამაგრდნენ. ამის შემდეგ ქართულ ქრონიკაში კიდევ ერთი ეთნიკური ტერმინი ჩნდება, – დურძუკები, – რომელიც თითქოს მომდინარეობს ლეგენდარული გმირის, კავკასის მემკვიდრეებს შორის ყველაზე სახელოვნის, – დურძუკისაგან, რომლის მეთაურობითაც, მემატრიანის ცნობით, მოხდა ტომის გადასვლა მთებში: „ხოლო დურძუკ, რომელი უწარჩინებულეს იყო შვილთა შორის კავკასისთა, მივიდა და დაჯდა ნაპრალსა შინა მთისასა, და უწოდა სახელი თვისი დურძუკეთი“ (*ქართლის ცხოვრება*, 1955: 11).

ლეონტი მროველის თხზულებაში მოთხრობილია ქართლის სამეფოს ჩამოყალიბებაზე. თხზულების თანახმად, ალექსანდრე მაკედონელმა დაიპყრო ქართლი და აქ მმართველად თავისი სარდალი აზო დატოვა. ძვ. წ. IV ს. მიწურულს, ქართლის წარჩინებული საგვარეულოს წარმომადგენელმა ფარნავაზმა აჯანყება მოაწყო დამპყრობთა მიერ ხელდასხმული აზოს წინააღმდეგ და დასახმარებლად ჩრდილოკავკასიელი მთიელები მოიწვია. აზო ბრძოლაში დაიღუპა, ფარნავაზმა კი თავი მეფედ გამოაცხადა. იმდროინდელი ჩვეულების თანახმად, პოლიტიკური კავშირი დინასტიური ქორწინებით განმტკიცდა: ფარნავაზმა დურძუკი ქალი შეირთო.

შემდეგ, „ქართლის ცხოვრებაში“ მოთხრობილია, რომ ფარნავაზის მემკვიდრისა და ქართლის მეორე მეფის საურმაგის წინააღმდეგ აჯანყდნენ ერისთავები, ქართლის სამეფოს სამხედრო-ადმინისტრაციული ერთეულების მმართველები. მათ მეფობის გაუქმება და თავიანთი საერისთავო ქვეყნების ძველებურად შეუზღუდავი მართვა-გამგეობა მოისურვეს, აგრეთვე მეფის მოკვლაც გადანწყვიტეს. საურმაგი ფარულად წავიდა დურძუკეთში, დედის ძმებთან. ჩრდილოკავკასიელი მოკავშირეების დახმარებით და ქართლის დიდებულთა ერთი ნაწილის მხარდაჭერით საურმაგი ადვილად გაუმკლავდა გამდგარ ერისთავებს და მეფობა დაიბრუნა. დახმარების სანაცვლოდ საურმაგმა დურძუკთა ერთ ნაწილს აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთში დასახლების უფლება მისცა და თავის დასაყრდენ სამხედრო ძალად აქცია.

ლეონტი მროველის თხზულების თანახმად, მეზობლებს შორის ურთიერთობები ყოველთვის მშვიდობიანი არ იყო. ქართლის მესამე მეფის, საურმაგის შვილის, მირვანის მეფობისას, ძვ. წ. III საუკუნის მიწურულსა და II საუკუნის დამდეგს, ჩრდილოეთ კავკასიიდან ქართლში დურძუკები შემოიჭრნენ. ქართლის მეფე მათ წინააღმდეგ დიდი ჯარით გაემართა. მის ლაშქარში შედიოდნენ ადრე ქართლში ჩამოსახლებული დურძუკებიც, რომლებიც გაჭირვების ჟამს თავიანთი ახალი სამშობლოს ერთგულნი დარჩნენ. გადამწყვეტი ბრძოლა დარიალის ვიწროებში მოხდა და ქართველთა ლაშქრის გამარჯვებით დასრულდა. ამის შემდეგ ქართველთა ლაშქარი დურძუკეთში შეიჭრა და ისინი კვლავ დაამარცხა. ამის შემდეგ ქართლის მეფემ დარიალის კარები ჩაკეტა.

ამრიგად, დურძუკები არაერთხელ იხსენიებიან ლეონტი მროველის თხზულებაში.

ჯუანშერ ჯუანშერიანის თხზულებაში, VI საუკუნის ამბების თხრობისას, საუბარია ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა დამხმარე ლაშქარზე გუა-

რამ კურაპალატის ლაშქრის შემადგენლობაში: „კეისარმან წარმოსცა განძი დიდი გუარამ კურაპალატისა თანა, და უბრძანა, რათა მით განძითა გამოყვანნეს ჩრდილოს ლაშქარი, და შეერთნეს თანა სპანი ქართველთანი, და შეგზავნნეს სპარსეთს. ხოლო გუარამ ყო ეგრე: გამოიყვანნა ოვსნი, დურძუკნი და დიდონი, და წარუძღუანნა წინა ერისთავნი ქართლისანი. შევიდეს ადარბადაგანს, დაუწყეს ტყუენვად. და ესევეთარნი ჭირნი და უცალოებანი მოიწინენეს სპარსთა ზედა“ (**ქართლის ცხოვრება, 1955: 219-220**).

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გუარამ კურაპალატი, სინამდვილეში გუარამ ქართლის პატრიკოსია, ვახტანგ გორგასლის შვილიშვილის ქმარი, ქართლის მმართველი VI საუკუნის მეორე ნახევარში.

დურძუკები იხსენიებიან თამარ მეფის ისტორიკოსის თხზულებაში „ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანი“. მასში მოთხრობილია ფხოველთა და დიდოელთა ამბოხის შესახებ. მაშინ დურძუკებმა სამეფო ხელისუფლებისადმი ერთგულება შეინარჩუნეს. როდესაც დურძუკთა მეფეებმა შეიტყვეს ივანე ათაბაგის ლაშქრით მოსვლის შესახებ, მას ძღვენით ეახლნენ და თავიანთი ლაშქრით სამეფო ლაშქარს მხარში ამოუდგნენ. ამის შემდეგ საქართველოს ლაშქარმა დურძუკებთან ერთად შეუტია აჯანყებულებს და დაამარცხა ისინი.

როგორც ჩანს, დურძუკები, ჩრდილო კავკასიის სხვა ხალხებთან ერთად მონაწილეობდნენ XI-XIII საუკუნეების საქართველოს სამეფოს ომებში, თუმცა ამ პერიოდის წერილობითი საისტორიო წყაროები, რომლებიც ლაკონურობით გამოირჩევიან, ყოველთვის არ აღწერენ ფაქტებს, რომლებიც იმ დროს ჩვეულებრივ მოვლენად ითვლებოდა. ზოგჯერ, ჩრდილოეთ კავკასიიდან დამხმარე ლაშქარი ქართულ ქრონიკებში მოხსენიებულია კრებითი სახელით „ყოველნი მთიულნი“. საქართველოს ჯარების გამარჯვებულ ლაშქრობებში მონაწილეობას მათთვის დიდება და ნადავლი მოჰქონდა.

ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა ლაშქარს საქართველოს მეფეები ხშირად ინვეზდნენ. ასე, მაგალითად, „ქართლის ცხოვრებაში“ მოთხრობილია დურძუკების მონაწილეობაზე ხორეზმშაჰ ჯალალ ედ-დინის წინააღმდეგ ბრძოლაში, რომელიც თბილისს 1226 წელს მოადგა. XIV საუკუნის ანონიმი ავტორის „ასწლოვან მატიანეში“ ნათქვამია, რომ მეფე რუსუდანმა, „მოუწოდა ყოველთა სპათა თვისთა, ... და განუზუნა კარნი დარიალისანი და გარდამოიყვანნა ოსნი, დურძუკნი, ამათ თანა ყოველნი მთიულნი. შეკრბეს ნაჭარმაგვეს სიმრავლე ურიცხვი, და წარავლინა მეფემან ბრძოლად ხუარაზმელთა“ (**ქართლის ცხოვრება, 1959: 182-183**).

ვახუშტი ბაგრატიონის (1696-1758) თხზულებაში „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“ ხშირად იხსენიებიან ლილეები, ლილეო-ქისტები, ძურძუკები; მოცემულია ქისტების, ძურძუკების//დურძუკების, ლილეების ქვეყნების აღწერა. ეს ქვეყნები გამოსახულია ასევე ვახუშტი ბატონიშვილის რუკებზე.

ქისტები და ლილეები იხსენიებიან XVIII საუკუნის ისტორიკოსის პაპუნა ორბელიანის თხზულებაში „ამბავნი ქართლისანი“. პაპუნა ორბელიანის თანახმად, 1754 წელს ხუნძახის ბატონმა ნურსალ-ბეგმა ქართლისა და კახეთის სამეფოების წინააღმდეგ ახალი სამხედრო კოალიციის ჩამოყალიბება სცადა. ასეთ ვითარებაში, ქართლის მეფემ თეიმურაზ II-მ (1744-1762) და კახეთის მეფემ ერეკლე II-მ (1744-1762) დასახმარებლად ჩრდილოკავკასიელ მთიელებს მოუწოდეს. მალე ნურსალ-ბეგი მრავალრიცხოვანი ლაშქრით კახეთში შეიჭრა, რამდენიმე სოფელი დაარბია და გადაწვა, შემდეგ კი მჭადიჯვრის ციხეს ალყა შემოარტყა. ჩრდილოკავკასიელთა ლაშქარს ჩამოსვლა დაავგვიანდა, ამიტომ ერეკლე II იძულებული გახდა მტრის წინააღმდეგ მხოლოდ ქართველთა ლაშქრით გამოსულიყო. ბრძოლაში, რომელიც 16 აგვისტოს გაიმართა, ქა-

როველთა ლაშქარმა მტერი სასტიკად დაამარცხა (ორბელიანი, 1981: 216-218).

ამ დროისათვის ჩრდილოკავკასიელთა მრავალრიცხოვანი ლაშქარიც ჩამოვიდა და მეფეს ეახლა. როგორც მემატიანე აღნიშნავს, „ამის შემდგომად გარდმოვიდა ჯარები შემწედ, რომელნი დაიბარეს მეფეთა ჩვენთა, ჩამოვიდნენ ანანურს ჯარი ჩერქეზისა, კალმუხისა, ჯიქისა, ქიშტისა, ღლიღვისა, ნოლისა და ოსისა“ (ორბელიანი, 1981: 219). მემატიანის ცნობით, „ამა ქვეყნების ჯარები თავ-თავისისა უფროსითა კაციტა იყვნეს... გამოუძღვა ერისთავი ჯიმშერ და ჩამოიყვანეს ქალაქსა თბილისსა მახლობელ, დააყენეს დიდუბეს, დააყენეს მემანდარნი და უბოძეს ულუფა კმა საყოფელად მათდა“ (ორბელიანი, 1981: 219). ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა ლაშქრის ჩამოსვლამ დაღესტნელები და მათი მოკავშირეები შეაშფოთა: „გავარდა ყოველგან ხმა: „ქართველ ბატონს უცხო ჯარები უშოვნია და დიდი ჯარი შეუყრიო“. შეშინდნენ გარემოს მტრები და ფიქრი შექნათ, ხუნძახის ბატონზე გამარჯვებაც შეეტყოთ“ (ორბელიანი, 1981: 220). მოგვიანებით, ერეკლე II-მ ჩრდილოკავკასიელი მთიელები გულუხვად დაასაჩუქრა და სამშობლოში გაისტუმრა (ორბელიანი, 1981: 221).

ქართველი სახელმწიფო მოღვაწის, განმანათლებელ-ენციკლოპედისტის, მწერლისა და ლექსიკოგრაფის, ქართლ-კახეთის უკანასკნელი მეფის გიორგი XII-ის (1798-1800) ვაჟის იოანე ბაგრატიონის (1768-1830) თხზულებაში „ქართლ-კახეთის სამეფოს აღწერა“, ერთგან იხსენიება ქისტეთი: „ქისტეთი ერთი ხეობაა თავისის სოფლებით ითვლებოდა კომლი 950“ (ბაგრატიონი, 1986: 72).

ინგუშებისა და ინგუშეთის, ქართულ-ინგუშური ურთიერთობების შესახებ ცნობები დაცულია ქართულ დოკუმენტურ წყაროებში. ამ სახის ძეგლებიდან აღსანიშნავია ქართლ-კახეთის მეფის ერეკლე II-ის (1762-1798) 1784

წლის 27 აგვისტოს წერილი გრაფ პავლე პოტიომკინისადმი, სადაც ქართულ-ინგუშურ ურთიერთობებზე და ინგუშეთიდან დაქირავებული ლაშქრის მოწვევაზეა საუბარი (გამრეკელი, 1980: 206).

ასევე აღსანიშნავია ერეკლე II-ის მიერ 1786 წლის 29 ოქტომბერს ქისტი შოლდუყ ჩიჩოიშვილისადმი ერთგული სამსახურისათვის ბოძებული ჯამაგირის გაჩენის წიგნი. მოგვიანებით, 1813 წლის 1 მარტს, კახეთის ანტირუსული აჯანყებისას, მეფე ერეკლეს ვაჟი, ალექსანდრე ბატონიშვილი ამტკიცებს ამ სიგელს (ხეც, Hd-2221; გამრეკელი, 1991: 64-65). საინტერესოა ის ფაქტი, რომ შოლდუყ ჩიჩოიშვილის შთამომავლები დღესაც ცხოვრობენ ინგუშეთში.

1788 წლის 31 იანვრის წერილში ერეკლე II ჩიჩოასშვილს შოლდულს და აღხაზს, და ერთობლივ ღლიღველებს, მოუწოდებს მოემზადონ საქართველოში წამოსასვლელად, რათა მონაწილეობა მიიღონ დამხმარე ლაშქარში (ხეც, Qd-948; გამრეკელი, 1991: 112-113).

ერეკლე II-ის 1791 წლის 29 ივლისის წერილში სტეფანწმინდის მოურავის გაბრიელ ყაზიბეგიშვილისადმი, საუბარია ჩრდილოკავკასიელთა ლაშქრის შეკრებისა და გამოგზავნის შესახებ. სტეფანწმინდის მოურავს გაბრიელ ყაზიბეგიშვილს მეფე დავალებას აძლევს მოემზადოს და შეკრიბოს ჩრდილოეთკავკასიელ ხალხთა ლაშქარი. წერილში ნათქვამია, რომ მეფეს მათთვის ცალ-ცალკე გაუგზავნია წერილები, რათა დროულად მომზადებულიყვნენ, „და ჩვენი კაცი და წიგნი როდესაც მოუვიდესთ მაშინ უნდა დაუაროთ და დასძრათ ის ჯარები და როგორც დაგვებარებინოს ისე საჩქაროთ გამოისტუმროთ. მაშინ იმ დაბარების დროს თავიანთს მისაცემს ჯამაგირებსაც და ულუფასაც წერილით გამოუცხადებთ და გამოუგზავნით. და თქვენ-კი დიდად ბეჯითად უნდა გაისარჯნეთ“ (ხეც, Hd-14273; გამრეკელი, 1991: 132-133).

აღსანიშნავია, რომ ერეკლე II-ის 1784 წლის 27 აგვისტოს წერილში გრაფ პავლე პოტიომკინისადმი და 1791 წლის 29 ივლისის წერილში გაბრიელ ყაზიბეგიშვილისადმი, იხსენიებიან ინგუშეთი და ანგუშტელები. როგორც ცნობილია, სწორედ სოფლის სახელიდან ანგუშტი მომდინარეობს სახელწოდებები ინგუში და ინგუშეთი.

ამრიგად, ძველი ქართული ნარატიული და დოკუმენტური წყაროები ქართულ-ინგუშური ურთიერთობების შესახებ მრავალფეროვანია

ფორმითა და შინაარსით, ისინი უაღრესად მნიშვნელოვანია საქართველოსა და ინგუშეთის, ქართულ-ინგუშური ურთიერთობების ისტორიის შესწავლისათვის.

ბექან ხორავა

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
პროფესორი, საქართველოს
უნივერსიტეტის თამაზ ბერაძის სახელობის
ქართველოლოგიის ინსტიტუტის უფროსი
მეცნიერ-თანამშრომელი

ИНГУШИ И ИНГУШЕТИЯ В ГРУЗИНСКИХ ПИСЬМЕННЫХ ИСТОЧНИКАХ

Грузинский народ с ингушским народом связывает многовековая история. Эта история отражена в грузинских письменных источниках, как в нарративных, так и документальных.

В грузинских письменных источниках ингуши упоминаются под разными названиями – *дурдзуки*, *дурдзукни* (დურძუკი, დურძუკნი) *галга*, *глигви* (ღალღა, ღლიღვი), *кистини* (ქისტნი, ქიშტი), а страна их проживания – *Дурдзуке-ти*, *Кистети*, *Глигвети* (დურძუკეთი, ქისტეთი, ღლიღვეთი). Позже, с XVIII века, в грузинских письменных источниках встречаются *ингуши* и *Ингушети*. Надо отметить, что название *Ингушети* из грузинского языка вошло в русский язык. Название происходит от русского наименования народа – ингуши (от названия ингушского селения Ангушт) и от грузинского суффикса -*эти*, что в сумме означает «место, где живут ингуши».

В сочинениях Джуаншера Джуаншериани (VI в.), Леонтия Мровели (XI в.), анонимного историка царицы Тамары (XIII в.), анонимного историка Жамтагмцереи (XIV в.), вошедших в «Картлис цховреба», не раз упоминаются *дурдзуки*.

«Картлис цховреба» (дословно «Жизнь Картли», История Грузии) – сборник средневековых грузинских летописей, основной источник по древней и средневековой истории Грузии. В нем изложена история Грузии, но кроме того, она содержит весьма важные сведения о Кавказской Албании, Армении, о народах Северного Кавказа, а также других странах и народах. Можно с уверенностью сказать, что «Картлис цховреба» является важнейшим источником для изучения древней и средневековой истории народов Северного Кавказа.

«Картлис цховреба» первоначально было составлено в VI-VII веках, хотя впоследствии постоянно дополнялось и редактировалось. Но это не искусственно составленный сборник разрозненных исторических сочинений, а цель-

ное произведение, передающее историю народа и страны. «Картлис цховреба» делится на «Древнюю Картлис цховреба» и «Новую Картлис цховреба». «Древняя» охватывает историю Грузии до XIV в., «Новая» – с XIV в. по XVIII в. В начале XVIII века правитель Картли Вахтанг (1703-1714) создал «Комиссию учёных мужей», которая написала историю Грузии с XIV по XVII века. В этот же период была отредактирована «Картлис цховреба». Продолженное и отредактированное комиссией царя Вахтанга «Картлис цховреба», называется «Новым Картлис цховреба», в отличие от старого цикла «Картлис цховреба», охватывающего историю Грузии с древнейших времён до XIV века.

Грузинский летописный свод «Картлис цховреба» открывается сочинением Леонтия Мровели. Свое повествование Леонти Мровели начинает с установления этнической карты народов Кавказа. По концепции летописца этнархи кавказских народов являются братьями. Такова основа концепции Леонтия Мровели, сконструированного им по примеру аналогичных схем ранневизантийских авторов.

В грузинских летописях традиционно под термином «Кавказ» подразумевается Северный Кавказ в целом без включения в него Дагестана. И здесь, братом грузинских этнархов Картлоса, Эроса и Эгроса выступает Кавкас. Как принято считать, Кавкас является этнархом ингушей.

По сведениям Леонтия Мровели, разбитые в столкновении с пришельцами кавказцы отступили в горы и закрепились в труднодоступных ущельях. После этого, в грузинской хронике появляется еще один этнический термин, – *дурдзуки*, – идущий от имени другого легендарного героя, «самого именитого среди потомков Кавкаса», – Дурдзука, под предводительством которого, по сообщению летописца, совершилось

перемещение племени в горы: «Дурдзук же, что был самым знаменитым среди сынов Кавказа, ушёл и расположился в горной теснине, которой и дал имя свое – Дурдзукети».

В сочинении Леонтия Мровели рассказывается о создании Картлийского царства. По сочинению, в конце IV в. до н.э. представитель картлийского знатного рода Парнаваз, поднявший восстание против ставленника греко-македонских завоевателей, призвал к себе на помощь горцев Северного Кавказа. Одолев своих противников и объявив себя царем Картли, Парнаваз заключил военно-политический союз с племенами Северного Кавказа. По обычаю времени союз был скреплен династическим браком: Парнаваз женился на женщине из народа дурдзуков.

Дальше, в «Картлис цховреба» рассказывается, как против царя Саурмага, сына Парнаваза, восстали эристави, правители военно-административных областей Картлийского царства, и хотели убить его. Саурмаг тайно бежал в страну дурдзуков, к братьям своей матери, заручился их поддержкой, а также оставшихся верными ему представителей картлийской знати, и с их помощью решительно подавил мятеж.

Впрочем, отношения между соседями не всегда носили мирный характер. Во время правления третьего царя Картли, Мирвана, сына Саурмага, по сочинению Леонтия Мровели, в конце III в. до н. э. – начале II в. до н. э., дурдзуки напали на Картли, но потерпели поражение и были обращены в бегство.

Таким образом, дурдзуки неоднократно упоминаются в сочинении Леонтия Мровели.

В сочинении Джуаншера Джуаншериани, когда речь идет о событиях VI века, говорится о вспомогательном войске из Северного Кавказа, в составе войска правителя Картли Гуарамы эрисмтавара: «Тогда кесарь выслал куропалату Гуараму великие сокровища и повелел ему на те сокровища собрать и вывести с севера ополчение и присовокупив к нему воинов карт-

лийских, отправить их в Персию. Гуарам же поступил так: вывел овсов, дурдзуков и дидоев и дал им в предводители эриставов картлийских. Вступил в Адарбадаган и приступил к захвату» (Картлис цховреба, 2008: 105).

Дурдзуки упоминаются в сочинении анонимного историка царицы Тамар «История и восхваление венценосцев». В нем рассказывается, что во время восстания пховцев и дидойцев, дурдзуки сохранили верность к власти. Когда дурдзукетские цари узнали о прибытии полководца атабага Иванэ войском, явились к нему с подарками, выставили воинов и помогли ему подавить восстание (Картлис цховреба, 2008: 291).

По-видимому, дурдзуки, а также некоторые другие народы Северного Кавказа, участвовали в большинстве крупных войн Грузинского царства в XI-XIII веках, но письменные исторические источники этого периода, отличающиеся краткостью изложения, не всегда фиксируют факты, считавшиеся тогда обычным делом. Иногда же вспомогательные отряды с Северного Кавказа упоминаются в грузинских хрониках под собирательным названием – «все горцы». Участие в победоносных походах грузинских войск приносило им славу и добычу.

Отряды северокавказских народов часто привлекались правителями Грузии и в оборонительных войнах. Например, в «Картлис цховреба» отмечено участие дурдзуков в борьбе против войск хорезмшаха Джалал ад-Дина, напавшего на Тбилиси в 1226 году. В хронике анонимного автора XIV в. «Столетняя летопись», включенного в «Картлис цховреба» сказано, что «Царица Русудан созвала все свое воинство ... и отверзла Врата Дариальские и впустила овсов, дурдзуков и заодно с ними всех горцев» (Картлис цховреба, 2008: 344).

Кистини и глигви упоминаются в сочинении летописца XVIII в. Папуна Орбелиани «Амбавни Картлисани» (История Грузии). Как выясняется,

в 1754 году правитель Хундзахский Нурсал-бек попытался сформировать военную коалицию против Картлийского и Кахетинского царств. Царь Картли Теймураз II (1744-1762) и царь Кахети Ираклий II (1744-1762) призвали своих союзников из Северного Кавказа. Нурсал-бек, вторгшись в Кахети и разгромив нескольких сел, осадил крепость Мчадиджвари. Из-за задержки северокавказцев Ираклий II вынужден был выступить против врага только грузинским войском. В битве, состоявшейся 16 августа, грузинское войско нанесло поражение противнику (ორბელიანი, 1981: 216-218).

К этому времени уже одержавшему победу царю прибыло многочисленное войско с Северного Кавказа. Как свидетельствует летописец, «Прибыло в Ананури войско черкесов, калмыков, джигетов, кистин, глигвов, ногайцев и осетин» (ორბელიანი, 1981: 219). По сообщению летописца, они «все имели своих главарей ... встретил их эристав Джимшер и сопровождал в Тбилиси, разместил их вблизи Дидубе, где им было выдано достаточное пропитание» (ორბელიანი, 1981: 219). Позже, Ираклий II щедро одарил горцев и отправил на родину (ორბელიანი, 1981: 221).

В сочинении Вахушти Багратиони несколько раз упоминаются глигви, глигу-кисти, дзурдзуки, дается описание стран кистов, дзурдзуков//дурдзуков, глигвов, они обозначены и на картах составленных царевичем (ვახუშტი ბაგრატიონი, 1973).

В сочинении Иоанна Багратиони, помимо описания Картли и Кахети, дается описание и сопредельных стран, в том числе Кистети. В нем сказано, что Кистети – это одно ущелье, со своими селами насчитывало 950 дымов (ბაგრატიონი, 1986: 72).

Среди документальных источников имеются грамоты, данные царем Картли-Кахети Ираклием II (1762-1798) кистинцам. Весьма интересна грамота, данная 29 октября 1786 г. Ираклием II кистинцу Чичоисшвили Шолдуке за преданную службу. Позже, 1 марта 1813 марта, во время ан-

тирусского восстания в Кахети, сын царя Ираклия, царевич Александр утверждает эту грамоту (ბეც, Hd-2221; Гамрекели, 1991: 64-65). Наверно не лишено интереса, что потомки Чичоисшвили Шолдука поныне проживают в Ингушетии.

Письмо Ираклия II от 31 января 1788 года адресовано Чичоисшвили Шолдуге и Алхазу, и вообще всем глигвам, призывающее их готовиться к выступлению в Грузию, чтобы служить в наемном войске (ბეც, Qd-948; Гамрекели, 1991: 112-113).

В письме от 29 июля 1791 года Ираклий II дает задание Габриелу Казибегшвили, о сборе и отправлении из Северного Кавказа наемного войска. Царь возлагает обязанность на моурава Степанцминда, подготовить и собрать войска из представителей северо-кавказских народов. В письме сказано: «И мы всем им по отдельности написали о готовности. И когда к ним придет наш человек с письмом, тогда и должны вы обойти их и двинуть войска и как будет сказано, с такой поспешностью и пошлите» (ბეც, Hd-14273; Гамрекели, 1991: 132-133). Интересно, что в этом письме упоминаются ангуштцы. Как известно, именно от названия ингушского селения Ангушт происходит этноним «ингуши» и топоним «Ингушети».

О грузинско-ингушских взаимоотношениях и о призыве наемного войска из Ингушетии идет речь в письме Ираклия II от 27 августа 1784 года графу Павлу Потемкину (Гамрекели, 1980: 205-206).

Таким образом, грузинские нарративные и документальные источники отличаются многообразием по форме и содержанию. Они чрезвычайно важны для изучения истории Грузии и Ингушетии, грузино-ингушских взаимоотношений.

БЕЖАН ХОРАВА

Профессор Сухумского государственного университета, старший научный сотрудник Института картвелологии имени Тамаза Берадзе Университета Грузии (UG)

ლეონტი მროველი მეფეთა ცხოვრება

ქართველი ისტორიკოსი ლეონტი მროველი XI საუკუნის მეორე ნახევარში მოღვაწეობდა. ლეონტი მროველი იხსენიება „ქართლის ცხოვრების“ ერთ-ერთ მინაწერში, რომლის თანახმადაც იგი ავტორია კრებულში შესული თხზულებისა „ცხოვრება ქართუელთა მეფეთა და პირველთაგანთა მამათა და ნათესავთა“ ანუ „მეფეთა ცხოვრება“. თხზულება, თვით „ქართლის ცხოვრებაში“ დაცული ერთ-ერთი მინაწერის თანახმად, „ჟამითი ჟამად“ (ე. ი. დროდადრო) იწერებოდა.

ავტორის წოდება *მროველი* მეტყველებს, რომ ის რუისის ეპისკოპოსი იყო. იგი იხსენიება 1066 წლით დათარიღებულ წარწერაში, რომლის თანახმადაც თურქ-სელჩუკთა შემოსევის დროს თავისი მრევლისათვის თრეხვის გამოქვაბულში (ქარელის მახლობლად, სოფ. თრეხვში) თავშესაფარი, ხოლო ეკლესიის საგანძურისათვის სამალავი მოუწყვია. იგი მთავარეპისკოპოსის ხარისხით იხსენიება ათონის ქართველთა მონასტრის ამავე ხანის რამდენიმე ქართული ხელნაწერის მინაწერში როგორც მომგებელი დამკვეთი. ამასთანავე, ლეონტი მროველი არის „ქართლის ცხოვრების“ რედაქტორი XI საუკუნის მეორე ნახევარში.

თარგამოსიანები და მათი საცხოვრისი

პირველად ვახსენოთ ესე, რამეთუ სომეხთა და ქართველთა, რანთა და მოვაკნელთა, ჰერთა და ლეკთა, მეგრელთა და კავკასიანთა – ამათ თვისთა ერთი იყო მამა, სახელით თარგამოს. ესე თარგამოს იყო ძე თარშისი, ძისწული იაფეთისი, ძისა ნოესი. და იყო ესე თარგამოს კაცი გმირი.

...ხოლო ქუეყანა იგი, რომელი წილით ხდომოდა, ესე არს საზღვარი ქუეყანისა მისისა: აღმოსავლით ზღუა გურგენისა, დასავლით

ЛЕОНТИЙ МРОВЕЛИ ПОВЕСТЬ О ЦАРЯХ

Грузинский историк Леонти Мровели жил во второй половине XI века. Леонти Мровели упоминается в одной из приписок к «Картлис цховреба», согласно которой он является автором включённого в свод произведения «Повесть о царях грузинских и первых отцах и народах», иначе называемого «Жизнь царей». Согласно одной из приписок, сохранившихся в самом тексте «Картлис цховреба», это произведение «писалось от времени к времени» (то есть постепенно, в разные периоды).

Титул автора – *Мровели* – свидетельствует о том, что он был епископом Руиса. Он упоминается в надписи, датированной 1066 годом, согласно которой, во время нашествия тюрков-сельджуков он устроил для своей паствы убежище в пещере Трехви (возле Карели, в селе Трехви), а для церковной казны – специальное укрытие. В ряде приписок к грузинским рукописям того же времени из Афонского грузинского монастыря он упоминается в сане митрополита как *момгебели* – заказчик (покровитель) рукописей. Кроме того, Леонти Мровели является редактором «Картлис цховреба» во второй половине XI века.

ТАРГАМОСИАНЕ И ИХ МЕСТО ОБИТАНИЯ

Сперва упомянем о том, что у армян, картвелов, ранов, моваканцев, эров, леков, мегрелов и кавказианов, у всех этих сородичей, был один отец по имени Таргамос. Сей Таргамос был сыном Тарша, внуком Яфета, сына Ноя. И был Таргамос богатырем.

... Страна, которая досталась в удел Таргамосу, имела такие пределы: на Востоке – море Гурганское, на западе – море Понтийское, на юге – горы Орети, а на севере – гора Кавказ.

ზღუა პონტოსა, და სამხრით ზღუა ორეთისა, და ჩრდილოთ მთა კავკასია.

ხოლო შვილთა შორის მისთა გამოჩნდეს კაცნი რვანი, გმირნი ძლიერნი და სახელოვანნი, რომელთა სახელები ესე არს: პირველსა ერქუა ჰაოს, მეორესა ქართლოს, მესამესა ბარდოს, მეოთხესა მოვაკან, მეხუთესა ლეკ, მეექვსესა ჰეროს, მეშვიდესა კავკას, მერვესა ეგროს. ესე რვანი იყვნეს გმირნი. ხოლო ჰაოს უმეტეს გმირი იყო ყოველთასა, რამეთუ ეგევითარი არაოდეს ყოფილ იყო არცა წყლის-რღუნის წინათ და არცა შემდგომად ტანითა, ძალითა და სიმხნითა.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 3-4.

დურძუკ, კავკასის შთამომავალი

მას ჟამსა შინა განძლიერდეს ხაზარნი და დაუნყეს ბრძოლად ნათესავთა ლეკისათა და კავკასიოსთა. და ესე თარგამოსიანთა ყოველნი მას ჟამსა იყვნეს მშვიდობით სიყუარულსა ერთმანერთისასა.

ხოლო შვილთა ზედა კავკასისთა იყო უფალ დურძუკ, ძე ტირეთისი. ეზრახნეს ესე ექუსთავე ნათესავთა თარგამოსიანთა, და ითხოვეს შუელა ხაზართა ზედა. ხოლო შეკრბეს ყოველნი ნათესავნი თარგამოსიანნი, და გარდავლეს მთა კავკასია. და მოტყუენნეს ყოველნი საზღვარნი ხაზარეთისანი, და აღაშენნეს ქალქნი პირსა ხაზარეთისასა, და წარმოვიდეს.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 11.

დურძუკ, რომელიც უნარჩინებულესი იყო კავკასის შვილთა შორის

ხოლო ოდეს პირველ გამოვიდა ხაზართა მეფე და მოტყუენა ქუეყანანი, რომელნი ზემოთ დამიწერიან, და გარდავლო მთა კავკასია. და იყო ძე მისი სახელით უობოს, და მისცა ძესა თვისსა ტყუე სომხითისა და ქართლისა. და მისცა ქუეყანა კავკასის ნაწილი, ლომეკის მდინარისა დასავლით, დასავლეთამდე მთისა.

Среди сыновей Таргамоса выдвинулись восемь человек, богатыри могучие и славные, чьи имена суть следующие: первого звали Хаос, второго – Картлос, третьего – Бардос, четвертого – Мовакан, пятого – Лек, шестого – Эрос, седьмого – Кавкас, восьмого – Эгрос. Все восемь были богатырями, но Хаос был богатырем, превосходящим всех братьев, потому что ему подобного не было ни до Потопа, ни после, будь то по богатырскому его телосложению, силе или же доблести.

Картлис цховреба, 2008: 13.

ДУРДЗУК, ПОТОМОК КАВКАСА

В то время усилились хазары. Они стали воевать с племенами Лека и Кавкаса. А Таргамосиды пребывали в то время в мире и взаимной любви.

Над сыновьями Кавкаса господином был Дурдзук, сын Тирета. Они вступили в переговоры со всеми шестью потомками Таргамосидов, просили оказать им помощь в борьбе против хазар. Тогда собрались все племена таргамосидов, и совершив переход через гору Кавказ, произвели погромы и пленение по всем рубежам Хазарии. Они построили город у границ Хазарии и ушли назад.

Картлис цховреба, 2008: 17.

ДУРДЗУК, СЛАВНЕЙШИЙ ИЗ СЫНОВЕЙ КАВКАСА

Когда впервые хазарский царь полонил страны, о которых я писал выше, и совершил переход через гору Кавказ, то был у него сын по имени Уобос. Отдал он своему сыну пленных из Армении и Картли; дал ему, кроме того, землю – часть удела Кавкаса, простиравшуюся к западу от реки Ломеки и до западного края горы Кавказ.

Поселился там Уобос. Его потомство – овсы, а страна та есть Осетия, что прежде была уде-

და დაეშენა უობოს: და მათნი ნათესავნი არიან ოვსნი, და იგი არს ოვსეთი, რომელ ნაწილი იყო კავკასისა. ხოლო დურძუკ, რომელი უწარჩინებულეს იყო შვილთა შორის კავკასისთა, მივიდა და დაჯდა ნაპრაღსა შინა მთისასა, და უწოდა სახელი თვისი დურძუკეთი. და მისცემდა ხარკსა მეფესა ხაზართასა.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 11.

ქართლის პირველი მეფე ფარნავაზი და დურძუკი

ფარნავაზ ... მოიყვანა ცოლი დურძუკელთა, ნათესავი კავკასისი.

...ოცდაშვიდისა წლისა მეფე იქმნა, და სამეოცდახუთ წელ მეფობდა ნებიერ.

ესუა ძე და უწოდა სახელი საურმაგ.

და ესე ფარნავაზ იყო პირველი მეფე ქართლსა შინა ქართლოსისა ნათესავთაგანი. ამან განავრცო ენა ქართული, და არღარა იზრახებოდა სხუა ენა ქართლსა შინა თვინიერ ქართულისა. და ამან შექმნა მწიგნობრობა ქართული.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 25-26.

ქართლის მეორე მეფე საურმაგ და დურძუკი

და ამის (ფარნავაზის) წილ მეფე იქმნა ძე მისი საურმაგ.

მას ჟამსა შინა ზრახვა ყვეს ერისთავთა ქართლისათა და თქუეს: „არა კეთილ არს ჩუენდა, რათამცა ვმსახურებდეთ ნათესავსა ჩუენსა, არამედ ვიყოთ ერთად, და მოვკლათ ჩუენ საურმაგ, და ვიყვნეთ ჩუენ თავისუფალ, ვითარცა ვიყვენით პირველ, და მივსცემდეთ ხარკსა ვინცა-ვინ გამოჩნდეს მძლე. რამეთუ ესრეთ ყოფითა უფრო განვისუენებთ“. განამტკიცეს განზრახვა და მოკლვა საურმაგისი.

ხოლო იგრძნა საურმაგ, და წარვიდა ფარულად და ივლტოდა, წარიტანა თანა დედა მისი და მივიდა ქუეყანასა დურძუკთასა დედის ძმათა მისთა თანა.

лом Кавкаса. А Дурдзук, который был знатнее других сыновей Кавкаса, пошел и сел в расселине горы и назвал ту землю своим именем – Дурдзукети. Он платил дань хазарскому царю

Картлис цховреба, 2008: 17.

ПЕРВЫЙ ЦАРЬ КАРТЛИ ПАРНАВАЗ И ДУРДЗУКИ

Парнаваз ... избрал себе жену из племени дурдзуков, потомков Кавкаса.

... Воцарился он двадцати семи лет от роду и процарствовал безмятежно шестьдесят пять лет.

У него был сын, которому дал имя Саурмаг.

Парнаваз был первым царем Картли из рода Картлоса. Он распространил язык грузинский. И не говорили более в Картли на ином языке, кроме грузинского. Он создал письменность грузинскую.

Картлис цховреба, 2008: 24-25.

ВТОРОЙ ЦАРЬ КАРТЛИ САУРМАГ И ДУРДЗУКИ

После (Парнаваза) воцарился сын его – Саурмаг.

В то время сговорились грузинские эриставы, сказавши: « Нехорошо нам служить нашему же родичу. Объединимся и убьем Саурмага, будем свободны, как и были прежде. Будем платить дань любому, кто будет победителем. Ибо в подобной жизни найдем мы покой». Приняли они решение об убийстве Саурмага.

Но Саурмаг, почуяв опасность, тайно бежал, взяв с собой свою мать. Он прибыл в страну дурдзуков к братьям своей матери.

Тогда за ним последовали азнауры-римляне, которые также прибыли в Дурдзукети. Сказали они Саурмагу: „Великое добро сделано было для нас отцом твоим. Поэтому твердо храним мы верность тебе“.

Тогда Саурмаг привел половину всего потомства Кавкаса и некоторых из них сделал знатны-

მაშინ ჰრომთა იგი აზნაურნი წარვიდეს და მივიდეს დურძუკეთსავე, და რქუეს საურმაგს: „დიდი კეთილი დგას ჩუენ ზედა მამისა შენისა. ამისთვის ვართ ჩუენ მტკიცე ერთგულებასა შენსა“.

მაშინ საურმაგ ეზრახა ოვსთა მეფესა, მამისა დისწულსა მისსა, და ითხოვა შეწევნა. ხოლო იგი სიხარულით წარვიდა შუელად მისა, და საურმაგ შეიკრიბა დურძუკეთიცა, და წარმოემართა ქართველთა ზედა. და ვერვინ წინააღუდგა მას. და დაიპყრა ქართლი, და მოსრნა განდგომილნი მისნი; და რომელთამე შეუწდო, ხოლო დაამდაბლნა ქართლოსიანნი და წარჩინებულ ყვნა აზნაურნი, ხოლო განმრავლებულ ყვნა დურძუკნი, ნათესავნი კავკასისნი. ხოლო ტყუენვასა მას ხაზართასა ყოველნივე მშვიდობით დარჩომილ იყვნეს, სიმაგრისაგან ქუეყანისა, და ვერლარა იტევდა დურძუკეთი.

მაშინ ამან საურმაგ წარმოიყვანნა იგინი ყოველთა კავკასის ნათესავთა ნახევარნი, და რომელნიმე მათგანნი წარჩინებულ ყვნა, და სხუანი დასხნა მთიულეთს, დიდოეთითგან ვიდრე ეგრისამდე, რომელ არს სუანეთი, და ესენი დაიპყრნა მისანდობელად თვისად, დედულნი.

და დაჯდა საურმაგ მცხეთას მეფედ. და უმატა ყოველთა სიმაგრეთა მცხეთისა და ქართლისათა.

მეფობდა საურმაგ ბედნიერად მრავალთა წელთა. და მოკუდა საურმაგ, და მეფე იქმნა მის წილ შვილებული მისი მირვან.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 26-27.

ქართლის მესამე მეფე მირვან და დურძუკები

ესე მირვან იყო ტანითა სრული, შუენიერი, ძლიერი, მხნე და ქუელი. ამისსა მეფობასა დურძუკთა დაივიწყეს სიყუარული ფარნავაზისი და საურმაგისი; და გარდამოვიდეს დურძუკეთს მყოფნი, და გაერთნეს თანა ჭართალეთსა მსხდომნი კავკასიანნი, მოტყუენეს კახეთი და ბაზალეთი.

მაშინ მირვან მეფემან მოუწოდა ყოველთა ერისთავთა ქართლისათა, და შემოკრიბნა ყო-

მი, ადრუგისი პოსელილ ვ გორას, ვიდელილ იმ ზმლიუ ოტ დიდოეთი დო ოგრისი, კორორა ესთ სუანეთი. იმ ოტუ როდნუ პო მათერი სდელალ სვოეი ოპორი.

ვოსსელ საურმაგ ნა ცარსკიი პრესტოლ ვ მცხეთა. ონ უმნოჟილ უკრესლენია ვ მცხეთა ი პო ვსეი კარტლი.

საურმაგ პროცარსტვოვალ სჩასტლივო მნოგო ლეთ. პოსლე სმერტი საურმაგა ვოცარილსა იგო პრემნიი სინ – მირვან.

კარტლის ცხოვრება, 2008: 25-26.

ТРЕТИЙ ЦАРЬ КАРТЛИ МИРВАН И ДУРДЗУКИ

Мирван был телосложения совершенного, прекрасен, могуч, мужествен и доблестен. В его царствование дурдзуки забыли про верность свою к Парнавазу и Саурмагу. Перешли они из Дурдзукети, попутно присоединили к себе кавказианов, населявших Чарталети, произвели погромы и пленение в Кахети и Базалети.

Тогда царь Мирван призвал всех эриставов Картли, собрал вокруг себя все войска, конные и пешие. К тому же все кавказианы, переселенные царем Саурмагом, были у него в прочном подчинении, за исключением чартальцев. Мирван собрал вокруг себя всех их и двинулся в Дурдзукети. Собрались дурдзуки и засели по пути в укреплениях, построенных на перевалах.

Тогда Мирван сошел с коня, подошел к своим пешим воинам и выдвинул их вперед, позади пешего войска построил конницу. Подступил он к вражеским воротам свирепый, как барс, неустрашимый, как тигр, рыкающий, как лев. Завязался между ними жаркий бой. Но дурдзукское оружие не брало Мирвана, как скалу голую. Стоял он неподвижно, как башня крепкая. Продолжался бой между ними, и пало бесчисленное множество с обеих сторон. Наконец, дурдзуки потерпели поражение и обратились в бегство. Грузины, преследуя, истребляли и брали их в плен. Мирван вступил в Дурдзукети. Опустошил

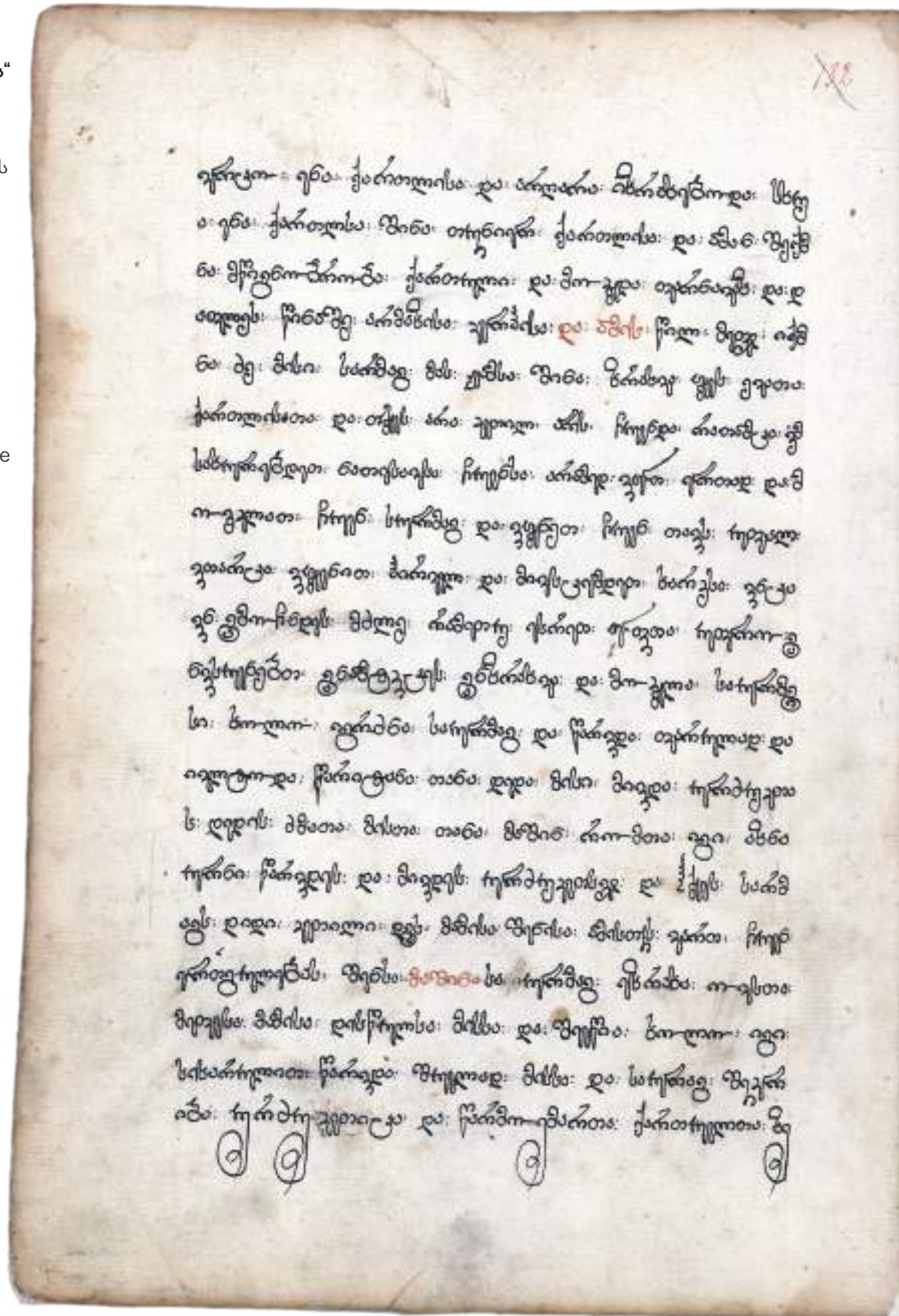
მარიამ

დედოფლისეული
„ქართლის ცხოვრების“
ხელნაწერი.

დაცულია კორნელი
კეკელიძის სახელობის
საქართველოს
ხელნაწერთა
ეროვნულ ცენტრში

Картлис Цховреба,
список царицы
Мариам.

Рукопись хранится в
Национальном центре
рукописей Грузии
им. К. Кекелидзе

[illegible]

მარია

**დედოფლისეული
„ქართლის ცხოვრების“
ხელნაწერი.**

დაცულია კორნელი
კეკელიძის სახელობის
საქართველოს
ხელნაწერთა
ეროვნულ ცენტრში

Картлис Цховреба,
список царицы
Мариам.

Рукопись хранится в
Национальном центре
рукописей Грузии
им. К. Кекелидзе

[illegible]

68

[illegible]

ველნი სპანი, მხედარი და ქუეითი, და ყოველნი კავკასიანნი იყვნეს სარწმუნოდ მორჩილებასა ზედა მირვანისსა, რომელნი გარდამოვლინებულ იყვნეს საურმაგ მეფისაგან, თვინიერ ქართალთასა. შემოკრიბნა ესე ყოველნი და წარემართა დურძუკეთს. შეკრბეს დურძუკნი და დაუდგეს სიმაგრეთა ზედა გარდასავალთა გზასა მას.

მაშინ მირვან გარდახდა ცხენისაგან, მივიდა ქუეითთა თანა თვისთა, და წარუძღუა ნინა ქუეითთა, ზურგიტ შემოადგინნა მხედარნი, და მოვიდა კართა მათ შინა, ვითარცა ჯიქი სიფიცხითა, ვითარცა ვეფხი სიმხნითა, ვითარცა ლომი ზახილითა. იქმნა მათ შორის ბრძოლა ძლიერი. ხოლო მირვანს ვერ ჰკუეთდა მახვილი დურძუკთა, ვითარცა კლდესა სიბსა, და დგა უძრავად, ვითარცა კოშკი მტკიცე. და გაგრძელდა მათ შორის ბრძოლა, და მოსწყდა ორგანიტვე ურიცხვი, ხოლო იძლივნეს დურძუკნი და ივლტოდეს. მიუდგეს უკან ქართველნი, მოსრნეს და ტყუე ქმნეს. და შევიდა მირვან დურძუკეთს, და მოაოხრა დურძუკეთი და ქართალი. და შეაბნა კარნი ქვიტიკირითა, და უწოდა სახელად დარუბალ. და დაჯდა მირვან მცხეთას, მეფობდა ნეზიერად და უშიშად.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 27-28.

დურძუკები ქართლის მეფეთა აზორკ და არმაზელის ლაშქარში

ხოლო ესე მეფენი არმაზელ და აზორკ იყვნეს კაცნი მხნენი და შემმართებელნი. და შეითქუნეს ესენი, და განიზრახეს ძიება საზღვართა ქართლისათა. მაშინ მოკლა სუმბატ ბივრიტიანმან იარვანდ, მეფე სომეხთა, და დასვა მეფედ ძმა იარვანდისი, რომელსა ეწოდებოდა სახელად არტაშან. მაშინ ამათ მეფეთა ქართლისათა აზორკ და არმაზელ მოუწოდეს ოვსთა და ლეკთა, და გარდამოიყვანნეს ოვსთა მეფენი, ძმანი ორნი გოლიათნი, სახელით ბაზუკ და აბაზუკ, სპითა ოვსეთისათა. და მათ გარდამოიტანნეს თანა პაჭანიკნი და ჯიქნი.

он Дурдзукети и Чартали. Соорудил ворота, употребив камень на извести, и назвал её Дарубал. После этого воссел Мирван на престол в Мцхета и царствовал он спокойно, не страшась врагов.

Картлис цховреба, 2008: 26.

ДУРДЗУКИ В СОСТАВЕ ВОЙСКА ЦАРЕЙ КАРТЛИ – АЗОРК И АРМАЗЕЛ

Цари эти, Армазел и Азорк, были людьми мужественными и предприимчивыми. Сговорились они и решили восстановить границы Картли. В то время Сумбат Бивритиани убил Ерванда, царя армян, и посадил царем брата Ерванда по имени Арташан. Тогда цари Картли Азорк и Армазел призвали овсов и леков и привели царей овсов, двух братьев-великанов по имени Базук и Анбазук, с войском осетинским. Они привели с собой печенегов и джигов, а царь леков привел с собой дурдзуков и дидойцев. А они, цари картлийские, собрали свои войска. Собрались все они в несметном количестве. Собрались они ловко, скрытно, до того, пока бы собрались армянские войска. Вторглись они в Армению и внезапно предали разгрому Ширакун, Вананд вплоть до Багреванда и Басиани. Повернув назад, разорили они Дашт до Нахчевана, забрали бесчисленное множество пленных и добычу, вдоволь захватив всякое имущество, и прошли через дорогу Парисоса.

Картлис цховреба, 2008: 31.

ДУРДЗУКИ В СОСТАВЕ ВОЙСК КАРТЛИЙСКОГО ЦАРЯ МИРИАНА

А царь Мириан непрерывно воевал с хазарами. Когда, бывало, отступали от Мириана леки и призывали хазар к себе на помощь, то встречал их Мириан в Эрети или Мовакане и там вступал с ними в сражение, а когда дзурдзуки и дидойцы выходили вместе с хазарами – и тогда сражался он с ними. И ни разу не смогли одолеть Мириана хазары – он всегда одерживал над ними верх.

Картлис цховреба, 2008: 41.

და გარდამოვიდა მეფე ლეკთა და გარდამოიტანნა დურძუკნი და დიდონი. და ამათ მეფეთა ქართლისათა შემოკრიბნეს სპანი თვისნი და შეკრბა ესე ყოველი სიმრავლე ურიცხვი. და სიმარჯვით ფარულად შეკრბეს, ვიდრე შეკრბებოდეს სპანი სომეხთანი. და შევიდეს ესენი სომხითს და უგრძნეულად წარმოსტყუენეს შირაკუანი და ვანანდი ბაგრევანამდე და ბასიანამდე, და შეიქცეს და ჩატყუენეს დაშტი ვიდრე ნახჭევანამდე, და აღიღეს ტყუე და ნატყუენავი ურიცხვი, და აღივსნეს ყოვლითავე ხუასტაგითა, და გამოვლეს გზა ფარისოსისა.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 45.

დურძუკი ქართლის მეფის მირიანის ლაშქარში

ხოლო მირიან მეფემან ... იწყო ბრძოლად ხაზართა, და მარადის ჰბრძოდის: ოდესმე გაადგიან მირიანს ლეკნი და მათ გამოიყვანიან რა ხაზარნი თანაშემწედ მათდა, მიეგების მათ წინა მირიან ჰერეთს ანუ მოვაკანს და მუნ ეწყვის მათ; და ოდესმე დურძუკთა და დიდოთა მოირთნიან და გამოიყვანიან ხაზარნი, მაშინ ეწყვის და ვეროდეს სძლეს ხაზართა, და ყოვლადვე მირიან სძლის. და ესრეთ მრავალგზის გარდაიხადა წყობა ხაზართა.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 66.

ჯუანშერ ჯუანშერიანი ცხოვრება ვახტანგ გორგასლისა

ჯუანშერ ჯუანშერიანი, ქართველი ისტორიკოსი და ქართლის ერისმთავარი. მოღვაწეობდა VI საუკუნის შუა ხანებში და მეორე ნახევარში. „ქართლის ცხოვრებაში“ დაცული ანდერძ-მინაწერის მიხედვით, მას ეკუთვნის ვახტანგ გორგასლისა და მისი მემკვიდრეების ისტორია.

დურძუკი გუარამ კურაპალატის ლაშქარში

კეისარმან წარმოსცა განძი დიდი გუარამ კურაპალატისა თანა, და უბრძანა, რათა მით განძითა გამოყვანნეს ჩრდილოს ლაშქარი, და შეერთნეს თანა სპანი ქართველთანი, და შეგზავნნეს სპარსეთს. ხოლო გუარამ ყო ეგრე: გამოიყვანა ოვსნი, დურძუკნი და დიდონი, და წარუძღუანა წინა ერისთავნი ქართლისანი. შევიდეს ადარბადაგანს, დაუწყეს ტყუენვად. და ესევეთარნი ჭირნი და უცალოებანი მოინივნეს სპარსთა ზედა.

ქართლის ცხოვრება, 1955: 219-220.

ДЖУАНШЕР ДЖУАНШЕРИАНИ ЖИТИЕ И ДЕЯНИЯ ВАХТАНГА ГОРГАСАЛА

Джуаншер Джуаншериани – грузинский летописец и эристави¹ Картли, общественный деятель середины и второй половины VI века. Согласно сохранившейся в «Картлис цховреба» («Житие Картли») надписи-завещанию, ему принадлежит история Вахтанга Горгасали и его преемников.

ДУРДЗУКИ В ВОЙСКЕ ГУАРАМА КУРАПАЛАТА

Тогда кесарь выслал куропалату Гуараму великие сокровища и повелел ему на те сокровища собрать и вывести с севера ополчение и, присовокупив к нему воинов картлийских, отправить их в Персию. Гуарам же поступил так: вывел осетин, дурдзуков и дидойцев и дал им в предводители эриставов картлийских. Вступил в Адарбадаган и приступил к захвату. И таковые беды и неурядицы свалились на персов.

Картлис цховреба, 2008: 105.

¹ наместник, правитель области в средневековой Грузии.

ანონიმი ავტორი ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანი

„ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანი“ საქართველოს მეფის თამარის (1184-1210) ე.წ. პირველი ისტორიკოსის თხზულებაა. მასში აღწერილია თამარ მეფისა და მისი მამის გიორგი III-ის (1156-1184) დროინდელი საქართველოს ისტორია. თხზულება შექმნილია XIII საუკუნის დასაწყისში.

ფხოველთა აზგოხი და ღურძუკები

მათ უკუე ჟამთა იწყეს მთეულთა განდგომად, კაცთა ფხოველთა და დიდოთა. დიდონი უკუე ბუნებითა მშთვართა და უხარშავსა ჭამენ, და მრავალნი ძმანი ერთსა დედაკაცსა მიიყვანებენ ცოლად; რომელნი უჩინარსა რასამე ეშმაკსა თაყუანის-ცემენ და ზოგნი უნიშნოსა შავსა ძაღლსა, და ამას ჰყოფენ. ხოლო ფხოველნი ჯუარის მსახურნი არიან და ქრისტიანობასა იჩემებენ. ამათ იწყეს რბევად და ხოცად და ტყუეობად, ცხადად და ღამით.

მოუწოდა მეფემან ათაბაგსა და ყოველთა მთეულთა: დვალთა ცხრაზმელთა, მოხვეეთა, ხადელთა, ცხავატელთა, ჭართალთა, ერნოთიანელთა, მისცა ივანე ათაბაგსა და წარავლინა მათ ზედა. ხოლო ივანე გონიერად ყო: აღვიდა მთასა ხადისასა და წარვლო წუერი მთისა, წარდგა მთასა ფხოველთასა და დიდოთასა, რომელი არავინ ექმნა, არცა პირველ, არცა შემდგომად, რამეთუ ერთ-კერძო დაურჩა ღურძუკეთი და ერთ-კერძო დიდოეთი და ფხოეთი.

ცნეს რა მისლვა ათაბაგისა, მოვიდეს ძლუნითა მეფენი ღურძუკთანი, მოსცეს ღამეჲ და დაუდგეს გუერდსა. და იწყეს ზეიდაღმან ბრძოლად, და რბევად, და კლვად, და ტყუეობად და დაწუად; მოსწყვიდეს ურიცხვი კაცი დიდოი და ფხოვი, და დაყვნეს სამნი თუენი: ივნისი, ივლისი და აგვისტოსი. მაშინ შეიწრებულთა ათაბაგისათა მოსცეს მძევლები და აღუთქუეს მსახურებად ხარაჯა, და პირი სიმტკიცისა აღუთქუეს. წამოასხეს მძევლები, ქმნეს ზავნი. და ესრეთ გამარჯუებითა მოვიდა ივანე მეფეს წინაშე...

ქართლის ცხოვრება, 1959: 111.

АНОНИМНЫЙ АВТОР ИСТОРИЯ И ВОСХВАЛЕНИЕ ВЕНЦЕНОСЦЕВ

«История и восхваление венценосцев» (груз. „ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანი“) – произведение так называемого «первого историка» царицы Тамар (1184–1210), созданное в начале XIII века. В нём изложена история Грузии времён царицы Тамар и её отца Георгия III (1156–1184).

ВОССТАНИЕ ПХОВЦЕВ И ДУРДЗУКИ

В то время отложились жители [Кавказских] гор – пховцы и дидойцы. Дидойцы едят невареную пищу, несколько братьев женятся на одной и той же женщине; они поклоняются какому-то невидимому черту, а некоторые – черной, без метки, собаке. Пховцы же поклоняются кресту и называют себя христианами. Они стали грабить, убивать и похищать людей. Царица позвала атабага и жителей гор: двалов, цхразмелов, мохевов, хадов, цхаватов, чарталов, эрцо-тианов, вручила их атабагу Ивану и отправила против восставших. Иван поступил разумно: поднялся на гору Хади, перебрался через ее вершину и перешел даже на гору пховцев и дидойцев, чего никто не совершал ни до, ни после. С одной стороны у него оказалась страна Дурдзукети, с другой – Дидоети и Пхоети.

Когда дурдзукетские цари узнали о прибытии атабага, явились к нему с подарками, выставили войнов и стали рядом с ним. Начали нападать с гор, убивать, опустошать и забирать в плен; выжгли безжалостно все, умертвили бесчисленное множество дидойцев и пховцев. Наступавшие оставались там три месяца: июнь, июль и август. Стесненные атабагом, мятежники выдали заложников и твердо обещали служить и платить подати. Заключив мир, заложников забрали с собой.

После этой победы Иван явился пред царицей...

Картлис цховреба, 2008: 291.

ანონიმი ჟამთააღმწერელი ასწლოვანი მატინაე

XIV საუკუნის ანონიმი ქართველი ისტორიკოსი ავტორია საისტორიო თხზულებისა, რომელშიც გადმოცემულია საქართველოს ისტორია XIII საუკუნის 10-იანი წლებიდან XIV საუკუნის 10-იან წლებამდე. რადგან თხზულებაში გადმოცემულია საქართველოს ასი წლის ისტორია, მას „ასწლოვან მატინასაც“ უწოდებენ. რადგან მემატინაე „ისტორიას“ და ისტორიის წერას ჟამთააღმწერლობას უწოდებს, ხოლო ისტორიკოსს „ჟამთააღმწერელს“, ამიტომ მას პირობითად ჟამთააღმწერელს უწოდებენ. ჟამთააღმწერელი დიდად განათლებული ადამიანი ჩანს, იგი კარგად არის განსწავლული და იცნობს როგორც საკუთარი ქვეყნის, აგრეთვე მეზობელი ხალხების ისტორიას. თხზულებიდან ჩანს, რომ ჟამთააღმწერელი წარმოშობით მესხეთიდანაა, სასულიერო პირია და სამეფო კართან ძლიერ დაახლოებული.

ხვარაზმელებთან ბრძოლა და ღურაშუკები

ცნა ესე სულტანმან და გულისხმა ყო, რომელ სპანი მისნი და ადარბადაგანისანი ვერ წინააღუდგებიან (მონღოლთა), დაუტევა ადარბადაგანი და წარმოემართა მეორედ ტფილისს. და ესმა რა ესე მეფესა რუსუდანს, მოუწოდა ყოველთა სპათა თვისთა, იმერთა და ამერთა, შანშეს მანდატურთუხუცესსა, ავაგს ამირსპასალარსა, ვარამს მსახურთუხუცესსა, ჰერ-კახთა, სომხითართა, ჯავახთა, მესხთა, ტაოელთა, დადიანსა ცოტნეს, კაცსა წარჩინებულსა და სათნოებიანსა, აფხაზთა, ჯიქთა და ყოველსა იმერსა სამეფოსა, რომელთა თვითოეულად არა არს ჟამი თქმად, და განუხუნა კარნი დარილისანი და გარდამოიყვანნა ოსნი, დურძუკნი, ამათ თანა ყოველნი მთიულნი. შეკრბეს ნაჭარმაგევს სიმრავლე ურიცხვი, და წარავლინა მეფემან ბრძოლად ხუარაზმელთა.

ქართლის ცხოვრება, 1959: 182-183.

АНОНИМНЫЙ АВТОР ЖАМТААГМЦЕРЕЛИ СТОЛЕТНЯЯ ЛЕТОПИСЬ

Анонимный грузинский историк XIV века, автор исторического сочинения, в котором изложена история Грузии с 1210-х годов XIII века до 1310-х годов XIV века. Поскольку труд охватывает столетний период, он получил условное название «Столетняя летопись». Сам автор называет историческое повествование «жамтаагмцербла» (буквально – «описание времён»), а историка – «жамтаагмцерели» (то есть «описатель времён»), в связи с чем в научной литературе он условно именуется Жамтаагмцерели. Из содержания сочинения видно, что автор был высокообразованным человеком, хорошо осведомлённым как в истории собственной страны, так и в истории соседних народов. По ряду признаков можно заключить, что Жамтаагмцерели происходил из Месхетии, принадлежал к духовному сословию и находился в тесной связи с царским двором.

СРАЖЕНИЯ С ХОРЕЗМИЙЦАМИ И УЧАСТИЕ В НИХ ДУРДЗУКОВ

Узнав о том, султан решил, что его и адарбадаганским войскам не выстоять против (татар), покинул Адарбадаган и вновь удалился в Тбилиси. Проведав об этом, царица Русудан созвала все свое воинство, имеров и амеров, мандуртухуцеса Шаншэ, амирспасалара Авага, мсахуртухуцеса Варама, эров, кахов, сомхитаров, месхов, таойцев, Цотне Дадияни, человека почтенного и благонравного, абхазов, джиков и всех из имерского царства, говорить о коих порознь недосуг. И отверзла Врата Дариальские и впустила овсов, дурдзуков и заодно с ними всех горцев. Собрались в Начармагеви во множестве несчетном, и отправила царица их на войну с хорезмийцами.

Картлис цховреба, 2008: 344.

ვახუშტი ბატონიშვილი (1694-1776) აღწერა სამეფოსა საქართველოსა

გამორჩენილი ქართველი ისტორიკოსი, გეოგრაფი და კარტოგრაფი ვახუშტი ბატონიშვილი/ბაგრატიონი (1696-1758) ავტორია თხზულებისა „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“. იგი ქართლის მეფის ვახტანგ VI-ის (1716-1724) შვილი იყო. ვახუშტი ბატონიშვილი აქტიურად მონაწილეობდა ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში. 1724 წელს სამეფო კართან ერთად იძულებით დატოვა საქართველო და რუსეთში გადასახლდა. ამის შემდეგ მან სამეცნიერო მოღვაწეობა გააგრძელა მოსკოვში, სადაც დაასრულა თავისი უმათრესი ნაშრომი „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“. მასში მოთხრობილია საქართველოს ისტორია უძველესი დროიდან XVIII საუკუნის შუა ხანებამდე. ვახუშტი ბატონიშვილმა შეადგინა საქართველოსა და მისი მომიჯნავე ქვეყნების ორი ატლასი, რომელიც კავკასიის ერთი ნაწილის პირველ დეტალურ, საკმაოდ მსხვილმასშტაბიან და თავისი დროისათვის ზუსტ კარტოგრაფიულ გამოსახულებას წარმოადგენს.

კავკასოსის წილხვდომილი ქუეყანა

ქუეყანა ესე, რომელსა აღვსნერთ, წილხვდომილ არს კავკასოსი, ძისა თარგამოსისა. ხოლო მოვიდნენ რა ორნი ესე ძმანი, ლეკანი და კავკასოს, ლეკან დაიპყრა წილი თვისი ... ხოლო კავკასოს დაიპყრა ქუეყანა ლეკანის საზღვრიდამ, ვიდრე პონტოს ზღუამდე, კავკასის მთის ჩდილოთი ველითურთ, და ამისგან ეწოდა მთასა კავკასი და ველსა ოსი, ბოლოს მონაწყედი კავკასოსი, ვითამ მისი გამოსლვამდე ხაზართა. არამედ ხაზართა მეფემან მისცა ქუეყანა კავკასოსი ძესა თვისსა ურბანოსს და ტყუენი ქართლ-სომხითისანი. ამან მოსწყვიდა ნათესავი კავკასოსი, და დაეშენა აქა თვისითა და ტყვითა მით და უწოდა ოვსეთი...

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 632.

ЦАРЕВИЧ ВАХУШТИ (1694-1776) ОПИСАНИЕ ЦАРСТВА ГРУЗИНСКОГО

Выдающийся грузинский историк, географ и картограф Вахушти Багратиони / Батонишвили (1696–1758) – автор труда «Описание Царства Грузинского». Он был сыном царя Картли Вахтанга VI (правил в 1716–1724 гг.) и активно участвовал в политической жизни страны. В 1724 году, вслед за царским двором, Вахушти был вынужден покинуть Грузию и переселиться в Россию. Свою научную деятельность он продолжил в Москве, где завершил главное произведение своей жизни – «Описание Царства Грузинского». В этом сочинении изложена история Грузии от древнейших времён до середины XVIII века. Кроме того, Вахушти Багратиони составил два атласа Грузии и сопредельных стран, которые представляют собой первые детальные, крупномасштабные и по тем временам весьма точные картографические изображения части Кавказского региона.

ქურძუკეთის ქვეყანა

ხოლო ძე ტინენისა, დურძუკოს, უწარჩინებულეს იყო ნათესავთა შორის კავკასოსთა, შემოივლტო კავკასის მთასა შინა, აღაშენა ქალაქი და უწოდა სახელი თვისი. ამის გამო უწოდა არაგვის აღმოსავლის კერძს, ლეკეთის საზღვრამდე, ძურძუკეთი, ხოლო არაგვის დასავლით, რომელ არს მდინარე ლომეკი და აწ თერგი, რომელი დის ხევიდამ კავკასთა შინათა, უწოდა დუალეთი, მისვე ურბანოსისაგან ხაზარულად, ესე იგი არს „ორი წელიწადი“, ესე იგი არს; რამეთუ ვინაითგან ძურძუკეთსა შინა მცხოვრებელნი და კავკასთა შინა მცხოვრებელნი ხარკსა მისცემდნენ ურბანოსს, ამისთვის ორნი წელნი უწოდეს, რამეთუ ორის წლისა შემდგომად ხარკსა გამოართმიდნენ, რომელნი დღესაც ეგრეთვე მოხარკენი არიან თვის-თვისთა უფალთა, რომელსა უწოდებენ საჩუქარსა აწინდელს ჟამსა. ხოლო შემდგომად ფარნაოზის გამეფებისა, დარჩა ფარნაოზს ძურძუკი და დუალეთი, და სხუანი ხევნი იგინი დაშთნენ მეფეთა ოსთასა, და იწოდნენ ხევნი იგინი ოვსეთად, შემოსახლებითა და დამონებითა მათითა მათგანვე. ხოლო შემდგომად კუალად განიყო ძურძუკეთი ძურძუკად, ქისტად და ლილუად, და ისახელა ესრეთ ანუ ძურძუკოს ძეთაგან ანუ შემოსულთა ოვსთაგანვე.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 633.

ჯარიხისი და ქისტ-ქურძუკის წყალი

... ხოლო ხევის ბოლოს არს ლაზური. მას ქუეით, ჯარიხს, მოერთვის ხევის არაგუს ქისტ-ძურძუკის წყალი. მას ქუეით არს ხეთაძე.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 641.

ქისტეთის, ქურძუკეთისა და ლილუეთის ალწარა.

ქისტისათვის

ხოლო აწ ვინეებთ ხევის აღმოსავლეთის კერძოთა კავკასიელთა, ვინაითგან შევასრუ-

СТРАНА ДОСТАВШАЯСЯ КАВКАСОСУ

Страна сия, которую мы описываем, доставлась в удел Кавкаосу, сыну Таргамоса. Прибыли же сюда два брата – Лекан и Кавкасос. Лекан овладел своей долей ... А Кавкасос овладел страною от границы Лекана вплоть до Понтийского моря вместе с северною от горы Кавказа равниною, и чрез это стали называться: гора – Кавкасом, а равнина – Оси, что составляет окончание имени Кавкас-оси: мол, страна, принадлежащая ему до хазарского похода. А царь хазаров страну Кавкасоси отдал сыну своему Урбаносу и (также) пленников Картли и Сомхети. Он же перебил потомков Кавкасоса и поселился тут с своими и с теми пленниками и назвал (страну) Овсети...

Царевич Вахушти, 1904: 136.

ДЗУРДЗУКЕТИ - СТРАНА ДЗУРДЗУКОВ

Дзурдзукос же, сын Тинена, превосходнейший из потомков Кавкасоса, ушел в Кавказские горы, построил город и назвал его своим именем, и чрез это восточная от Арагвы часть до границы Лекетии стала называться Дзурдзукети, а западная от Арагвы, т. е. Реки Ломеки, а ныне – Терги, которая из Хеви устремляется в внутрь Кавказа, стала называться Двалетией, именем хазарским, данным ей тем же Урбаносом и означающим *два лета*, и это вот почему: так как живущие в Дзурдзукетии и живущие внутри Кавказа платили дань Урбаносу, то называли *двулетней*, ибо чрез каждые два года брали с них дань; еще и до сегодня здешние продолжают быть данниками своих владетелей, но эту дань в настоящее время называют подарком. По воцарении же Парнаоза достались Парнаозу Дзурдзук и Двалети, а прочие ушелья остались во владении их же царей, и ушелья те стали называться Овсетией, населенной и покоренной ими же. Затем Дзурдзукетия опять разделилась на Дзурдзук, Кист и Глигв, и наименована

ლეთ დასავლეთის წილი. გარნა ხევის ბოლოს, სადა დაივაკებს მდინარე არაგვი ანუ ლომეკი, ამ არაგუს, ხეთაძის დაბის ზეით, ერთვის ქისტეთის წყალი და ძურძუკისა. ესე მოერთვის აღმოსავლეთიდან, გამოსდის ძურძუკეთსა და ფშავ-ხევსურეთს (რომელი არს ფხოელი) შორის კავკასსა, დის სამხრიდამ ჩდილოთ და მცირედ ჩდილო-დასავლეთ შუა.

სიგრძით არს კავკასიდან ლომეკამდე. ხოლო სად იყრებიან ორნი ესე მდინარენი, მუნ არს შუაში ჯარიეხი, კლდე დიდი, მოვლებული ველსა დიდსა გარე, ქარაფოვანი, და ამითი არს ფრიად მაგარი, და შენი არს კოშკი დიდი, ზღუდოვანი, ვითარცა ციხე, და ამ წყალსა ზედა, ხეობაში, ამ ჯარიეხს ზეით, არს ქისტეთი დაბნებანი, შენობიანი.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 651.

ძურძუკისათვის

კუალად ამის სამხრით, ქისტეთს ზეით, არს ძურძუკი, შენობიანი, დაბნებანი, კოშკოვანი ორნივე. ამ ხეობათა მზღვრის: აღმოსავლით კავკასი, ქისტ-ძურძუკსა და ლილუს შორისი; სამხრით კავკასი, ფშავ-ხევსურსა და ძურძუკს შორისი; ჩდილოთ მთა ჩერქეზსა და ქისტეთს შორისი. და გარდავლენან გზანი ქისტ-ძურძუკიდან ამ კავკასებთა ზედა ხევს, ფშავ-ხევსურეთს, ლილუეთს და ჩერქეზთა შინა.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 652.

ლლილვისათვის

ხოლო ამ ქისტ-ძურძუკის აღმოსავლეთად არს ლლილეთი, ლლილოსისაგან, ძურძუკოს ძის ძისაგან, სახელდებული ანუ უმოსელობისათვის წოდებული, რომლის მდინარე გამოსდის ფშავისა და ლლილვის შორისს კავკასსა, და მოდის სამხრიდამ ჩდილოთ და მიერთვის... წყალსა, მერმე მიერთვის ბორანის წყალსა. ამ წყალზედ არს ანგუსტი, დაბა დიდი. და არს შენობიანი ხეობა

так или сыновьями Дзурдзука или вступившими сюда овсами же.

Царевич Вахушти, 1904: 136-137.

ДЖАРИЕХИ И КИСТИНО-ДЗУРДЗУКСКАЯ РЕЧКА

... В конце же Хеви находится Лазури. Ниже того, в Джариехи, в Хевскую Арагву притекает Кисто-дзурдзукская речка. Ниже сего находится Хетадзе.

Царевич Вахушти, 1904: 143.

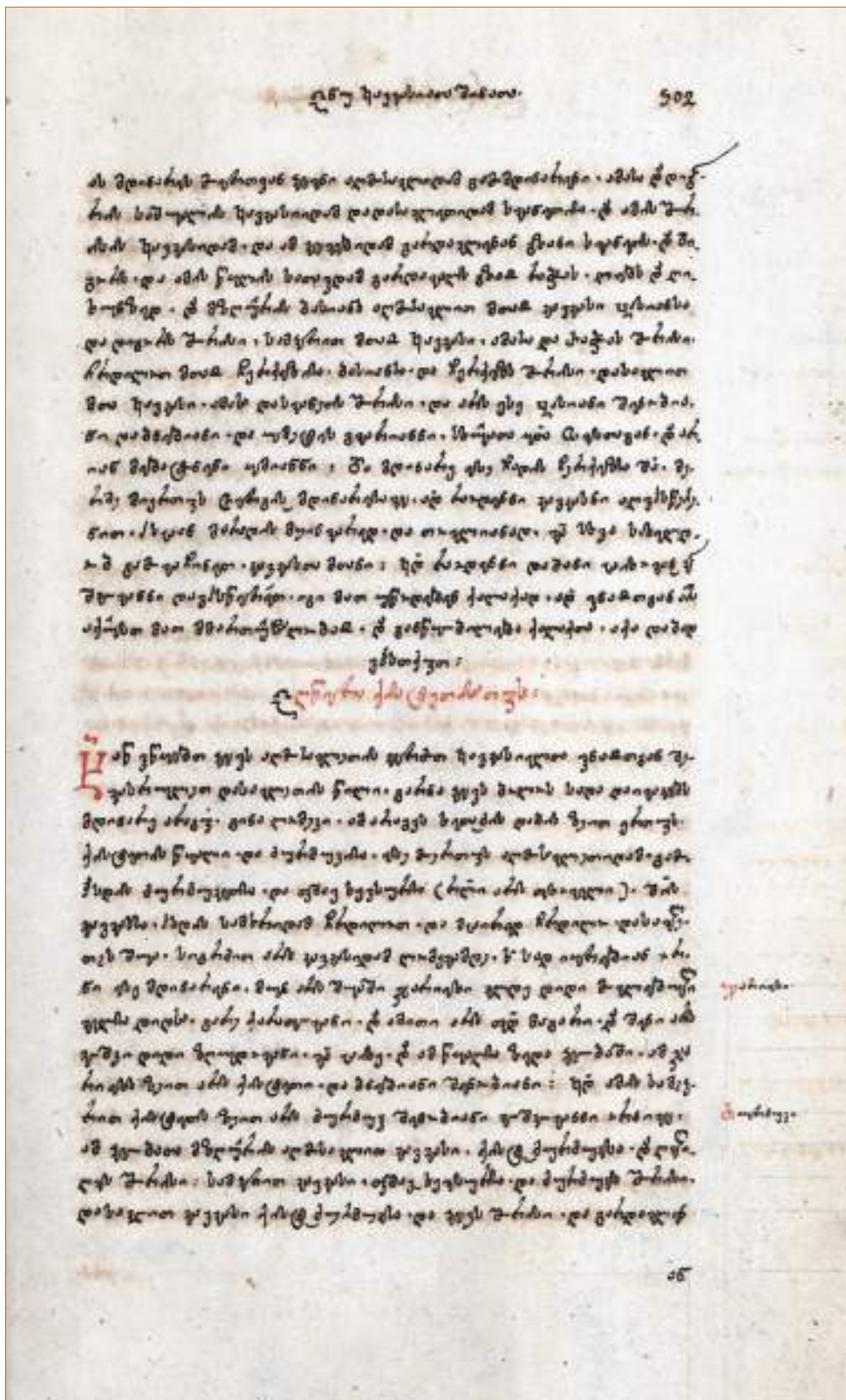
ОПИСАНИЕ КИСТЕТИ, ДЗУРДЗУКЕТИ И ГЛИГВЕТИ О КИСТЕТИ

Теперь же начинаем с восточных от Хеви кавказцах, ибо мы уже завершили описание западной их части. А в конце Хеви, где река Арагви или Ломеки выходит на равнину, в эту Арагву, повыше селения Хетадзе, впадает речка Кистская и Дзурдзукская, притекающая с востока; она вытекает из срединного между Дзурдзукетией и Пшаво-Хевсуретией, которая есть Пхове-ли, Кавказа, течет от юга к северу и несколько по направлению от севера к западу, и длиною она от Кавказа до Ломека. Где же сливаются обе эти реки, там между ними находится Джариехи, огромная скала, огораживающая большую долину, утесистая, и чрез это она очень крепка. Тут стоит большая башня, обведенная подобно крепости, стеною. И на этой речке, в ущелье, выше Джариехи, находится Кистетия с селениями, строениями.

Царевич Вахушти, 1904: 150-151.

О Дзурдзукети

А к югу от сего, выше Кистетии, находится Дзурдзукия с строениями, селениями; башенная же обе (страны). Эти ущелья граничатся: с востока Кавказом, лежащим между Кисто-Дзурдзукией и Глигви, с юга — Кавказом, лежащим меж-

ხელნაწერი დაცულია კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში (H 934-502a)
 Рукопись хранится в Национальном центре рукописей Грузии им. К. Кекелидзе (H 934-502a)

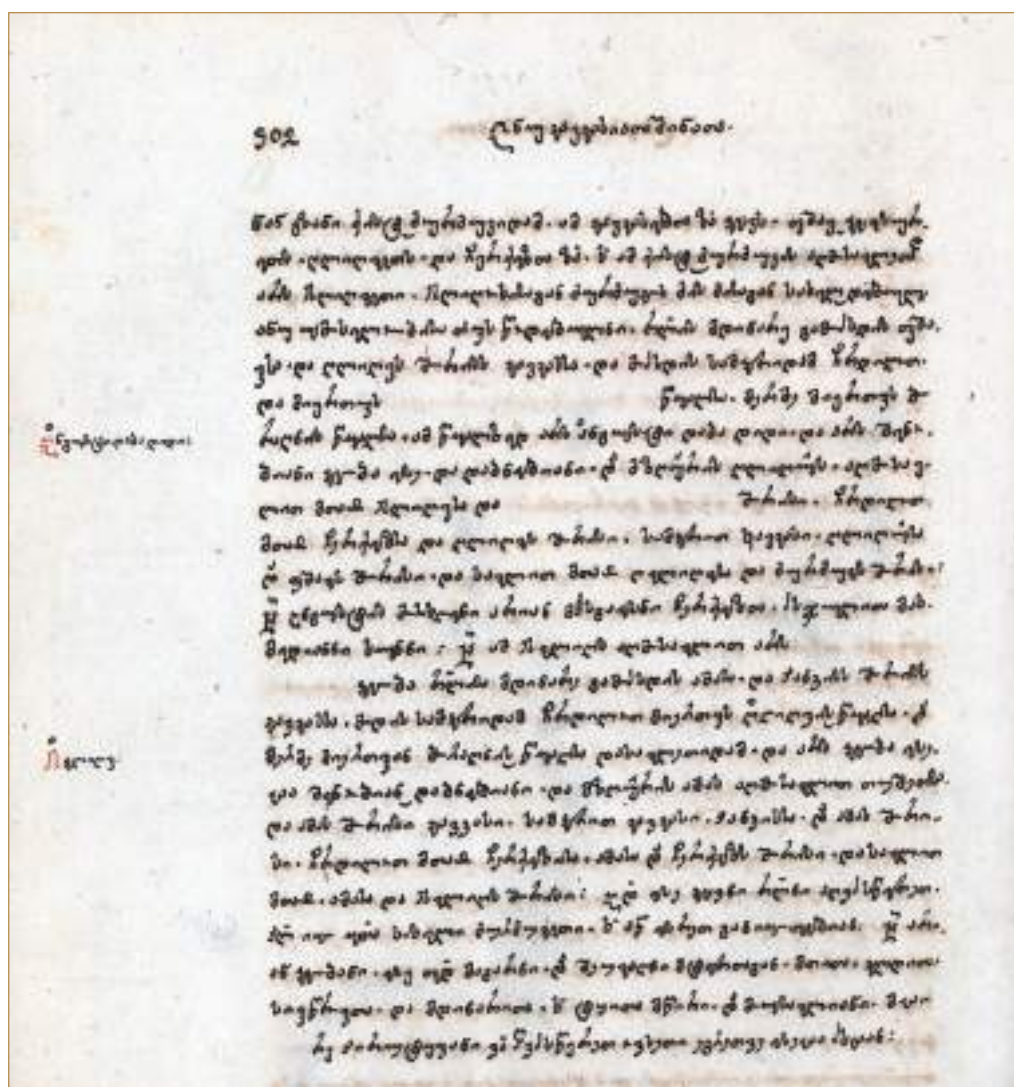
ესე და დაბნებიანი. და მზღვრის ღლილუს: აღმოსავლით მთა ღლილვისა და... შორისი; ჩდილოთ მთა ჩერქეზსა და ღლილუს შორისი; სამხრით კავკასი, ღლილუსა და ფშავს შორისი; დასავლით მთა, ღლილუსა და ძურდუკს შორისი. ხოლო ანგუსტის მოსახლენი არიან მგზავსნი ჩერქეზთა, რჯულით მოჰმადიანნი, სუნნი. ხოლო ამ ღლილუს აღმოსავლით არს... ხეობა, რომლისა მდინარე გამოსდის ამასა და პანკის შორისს კავკასსა, მოდის სამხრიდამ ჩდილოთ, მიერთვის ღლილვის წყალსა, და მერმე მიერთვიან ბორაღნის წყალს დასავლეთი-დამ. და არს ხეობა ესეცა შენობიან-დაბნები-

ду Пшаво-Хевсурией и Дзурдзукией, с запада Кавказом, лежащим между Кисто-Дзурдзукией и Хеви, с севера – срединною между Черкесией и Кистетией горою. И переходят дороги из Кисто-Дзурдзукии, через Кавказ, в Хеви, Пшаво-Хевсуретию Глигвию и к черкесам.

Царевич Вахушти, 1904: 151.

О ГЛИГВИ

А к востоку от сей Кисто-Дзурдзукии находится Глигви, названная так Глигом, сыном сына Дзурдзука, или же названная за наготу (населения). Речка страны вытекает из срединного

ხელნაწერი დაცულია კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში (H 934-502b)
 Рукопись хранится в Национальном центре рукописей Грузии им. К. Кекелидзе (H 934-502-503)

ანი. და მზღვრის ამას: აღმოსავლით თუშეთსა და ამას შორისი კავკასი; სამხრით კავკასი პანკისსა და ამას შორისი; ჩდილოთ მთა ჩერქეზისა, ამასა და ჩერქეზს შორისი; დასავლით მთა, ამასა და ლილუს შორისი. არამედ ეს ხევნი, რომელნი აღვსწერეთ, პირველ იყო ყოველთა სახელი ძურძუკეთი, ხოლო აწ ესრეთ განიყოფებან.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 652-653.

ქურძუკი და ქურძუკეთი

ხოლო ოდეს მოვიდა კავკასოს წილხდომილსა თვისსა, და დაეშენა ამათ ქუეყანათა. და დაიპყრა მან, და ძეთა მისთა, და ძის ძეთა მისთა, განმრავლდენ ესენი, და იყვნენ მორჩილებასა შინა მცხეთელ მამასახლისისასა, და ოდესმე განდგომილნი და მტერნი, ვითარცა აღვსწერენით, გამოსლვადმდე ხაზართა მეფისა. ოდეს გამოვიდა ხაზართა მეფე, მისცა ქუეყანა ესე ურბანოსს ძესა თვისსა (რომელნ უწოდა ოვსეთი), და ტყუენი რანისანი და სომხითისანი. მაშინ მოვიდა ურბანოს ტყვითა მით, და დაეშენა თვით, და ტყუენიცა იგი დააშენნა აქა ველსა ამას. ამაღ ძურძუკოს ძემან ტინენისამან, რომელი უწარჩინებულეს იყო ძეთა შორის კავკასოსთა, ჩამოვიდა ესე ძურძუკოს კავკასიასა შინა, და ჰპოვა ადგილი ფრიად მაგარი, და აღაშენა ქალაქი, და უწოდა სახელი თვისი ძურძუკი, და ხარკთა მისცემდა ხაზართა, და ეწოდა შემდგომად მისსა ძურძუკეთი ხევს აღმოსავლეთთა ხეობათა. ხოლო ხევს დასავლეთისათა კავკასნი, ანუ შემდეგ მისა ძურძუკეთი, ანუ დუალეთი, რომელთა შინა დაეშენნენ კავკასოს ძეთაგანნი და ნათესავთაგანნი, და იყვნენ ყოველნი ძურძუკოსის მორჩილებასა შინა, და შემდგომად მისსა ჩამომაგალთა მისთა, და ესენი მორჩილებასა შინა მცხეთელ მამასახლისისა, ვიდრე პირველისა მეფისა ფარნავაზისამდე: ხოლო ფარნავაზ მოიყვანა ნათესავი ძურძუკოსი ქალი ძურძუკეთიდან, და შეირთო თვით ცოლად, და დაი-

между Пшавией и Глигви Кавказа и идет от юга к северу и впадает в ... речку (в оригинале не дописано название этой речки, замеч. пер.), потом изливается в Борагнис-цкали. На этой речке находится Ангусти, селение большое; и ущелье это с строениями и селениями. Глигви же граничится: с востока горою, лежащею между Глигви и ..., с севера – срединною между Черкесией и Глигви горою, с юга – Кавказом, лежащим между Глигви и Пшавией, с запада – горою, лежащею между Глигви и Дзурдзукией. А жители Ангусти похожи на черкесов, по вере они магометане, сунниты. А к востоку от сего Глигви находится ... ущелье, речка которого истекает из срединного между ним и Панкиси Кавказа, идет от юга к северу, сливается с Глигвис-цкали и потом стекают в Боргнис-цкали, с запада. И это ущелье с строениями, селениями. А граничат его: с востока – Кавказ, лежащий между Тушетией и этим ущельем, с юга – срединный между Панкиси и им Кавказ, с севера – срединная между ним и Черкесией гора Черкезис-мта, с запада – срединная между ним и Глигви гора. Все же эти ущелья, описанные нами, прежде назывались общим именем – Дзурдзукетией, а теперь подразделены так (как означено).

Царевич Вахушти, 1904: 151-152.

ДЗУРДЗУК И ДЗУРДЗУКЕТИ

Когда же Кавкасос прибыл в доставшуюся ему в удел страну и поселился в этих странах, то он и его сыновья и сыновья сыновей его овладели ими, и они размножились и находились в подчинении у мцхетского мамасахлиса, а иногда отпадали и становились врагами (мцхетского мамасахлиса), как мы писали, до похода хазарского царя. Когда же прибыл хазарский царь, страну сию отдал сыну своему Урбаносу (который ее назвал Овсетией) и (ему же отдал) пленников Рана и Сомхитии. Тогда прибыл Урбанос с теми пленниками, поселился сам и пленников

მორჩილა კუალად უმეტესად ძურძუკეთი ამით და შემდგომად ფარნავაზ მეფისა, ვითარცა აჩენს ცხოვრება, იყვნენ მორჩილებასა შინა, და მომცემელნი ხარკთა მეფეთა ქართველთასა: ძურძუკი, ხევი, დუალეთი, კასრის კარს ზეითი. ხოლო სხუანი იყვნენ მორჩილებასა შინა ოვსთა მეფეთასა. ხოლო მოსლვასა თათართასა ჩინგიზ ყაენთაგან, და უმეტეს ბათოსა, და ორხანისაგან მოისრნენ და მოოხრდნენ ქალაქნი, და შენობანი მათნი, და მეფობა ოვსთა იქმნა მთავრობად, და შემოივლტოდნენ ოვსნი ამ კავკასიათა შინა, და უმეტესად უდაბნო იქმნენ, ვითარცა არს დღეს ჩერქეზი. და კუალად შემდგომად მოსლვისა ლანქთემურისა და აღებისა კოსტანტინუპოლისა, ემძლავრნენ ოვსთა იქით თათარხანნი და აქეთ ლანქთემურის ელნი მაჰმადიანნი, და შემოივლტოდნენ კავკასიასა შინა, და დაიპყრნეს კავკასთა ნათესავნი, რომელ არიან დუალნი, და ოვსეთს მიერით ეწოდა ჩერქეზი, ანუ ყაბარდი, და ამისთვის განირყუნა და იქმნა მრავალ სამთავროდ. ეგრეთვე განყოფასა ქართლისასა სამ სამეფოდ, დაშთა ხევი და დუალეთი ქართველთა მეფეთა, რომელნი მოსცემენ დღემდე ხარკთა მეფეთა, და მთავართა მისთა ადგილნი ესე, ხოლო ძურძუკს ქისტს სდებენ თვისად კახნი და ლილუსაცა, ამად არა რაის მორჩილებენ ხარკით, და არიან მორჩილებასა შინა უფროს ჩერქესთასა. ეგრეთვე სხუანი ოვსნიცა, გარნა დიგორი მცირედ რასამე ჰმორჩილებს რაჭის ერისთავს, ვინაითგან უპყრიეს მას რაჭა, და არს დღემდე ლად დღემდე ესრეთ, და წარმართი უწყის ღმერთნ.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 654-655.

მის (ხანდოს ხევის) ზეით ერთვის ხევი გუდამაყრისა არაგუს ჩდილოდამ; გამოსდის კავკასს გუდამაყარსა, ხევსა და ძურძუკს შორისსა.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 354.

поселил здесь, на долине. А Дзурдзукос, Тиненов сын, превосходнейший из всех сыновей Кавкасо-са, вошел он, Дзурдзукос, в (гору) Кавказ и нашел место весьма крепкое и выстроил город и назвал его своим именем – Дзурдзуки, и стал платить дань хазарам. И после него Дзурдзукетией стали называться ущелья к востоку от Хеви, а западные от Хеви (места) – Кавказом или Двалетией, где поселились сыновья Кавкасо-са и потомки его, и все повиновались Дзурдзуко-су и после него его потомкам, а эти последние мцхетскому мамасахлису вплоть до первого царя Парнаоза. А Парнаоз привез из Дзурдзукетии девицу, родственницу Дзурдзуко-са, и женился на ней и этим еще более утвердил свою власть над Дзурдзукетией. И после царя Парнаоза, как видно из «Жизни», подчинялись картвельским царям и платили им дань Дзурдзуки, Хеви, Двалетия, страна выше Касрис-кари, другие же подчинялись царям о-сов. Во время же походов Чингизовых

Царевич Вахушти, 1904: 152-153.

Выше того (Хандос-хеви) впадает в Арагву Гудамакрис-хеви, с севера. Она вытекает из Кавказа, лежащего между Гудамакари, Хеви и Дзурдзуки.

Царевич Вахушти, 1904: 74.

Ниже ... Арагва делает поворот и течет к северу до Кистис-цкали и идет очень быстро. От этого (быстрого) течения в реке этой нет рыбы, кроме форели. И ущелье это окружено Кавказом: ибо имеет с запада гору Мкинвари, высочайшую на всем Кавказе и обрамленную вечным льдом, и гора эта отделяет друг от друга Тагаури, Чими и Хеви; с востока тянется опять Кавказ, вечно снежный; гора эта отделяет друг от друга Кистетию, Дзурдзуки и Хеви.

Царевич Вахушти, 1904: 76.

ქუეით მოდრკების არაგვი და დის ჩდილოთ, ვიდრე ქისტის-წყლამდე, და მიდის ფრიად მსწრაფლად. ამ დინების გამო არა არს თევზი მდინარესა ამას შინა, თვინიერ კალმახისა. და არს ხეობა ესე მოზღუდვილი კავკასითა, რამეთუ დასავლით აქუს მყინვარი, უმაღლეს ყოველთა კავკასთა, და მარადის ყინულით შეკუერცხილი. და განჰყოფს მთა ესე ქისტს, ძურძუკს და ხევსა.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 357.

ამ გუელეთს ქუეით ერთვის არაგუსვე ხევი, სამხრ-აღმოსავლეთიდან, გამოსდის გუდამაყარისა და ძურძუკის კავკასსა, მოდის დასავლეთს-ჩდილოს შუა და არს უშენი. გარდავალს ამ ხევიდამ გზა ძურძუკსა და ქისტეთს, ძნელი, საჭირო.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 358.

ხოლო გამოსდის ალაზანი თუშ-ფშავსა და ძურძუკს შორის კავკასსა.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 526.

ხოლო კუალად ხარჭაშოს, საშიშს დასავლით, დის თეთრის არაგვის მდინარე. ესე გამოსდის ძურძუკს-ფშავს შორის კავკასსა და მოდის ჩდილოდამ სამხრით, და მიერთვის ჟინვანს აღმოსავლიდამ შავს არაგუს.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 532.

ამ ჟინვანს ზეით და ხარჭაშოს ზეით მოერთვის თეთრს არაგუს ხევსურეთის წყალი. გამოსდის ესე ძურძუკისა და ამას შორის მთას კავკასს.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 532.

Ниже этого Гвелети в Арагву же впадает Хеви, вытекающая, с юго-востока, из Гукдамакарско-Дзурдзукского Кавказа и идущая к северо-западу. Ущелье ненаселенное. С этой речки переходит трудная и опасная дорога в Дзурдзуки и Кистетию.

Царевич Вахушти, 1904: 76-77.

А вытекает Алазани из Кавказа, лежащего между Тушо-Пшавией и Дзурдзуки.

Царевич Вахушти, 1904: 102-103.

А еще в Харчашо к западу от Сашиши протекает река Белая Арагва. Она вытекает из Кавказа между Дзурдзуки и Пшавией и идет от севера к югу и в Жинвани впадает, с востока, в Черную Арагву.

Царевич Вахушти, 1904: 108.

Выше сего Жинвани и выше Харчашо протекает в Белую Арагву Хевсуретис-цкали. Она вытекает из горы Кавказа между Дзурдзуки и ею (Хевсуретией).

Царевич Вахушти, 1904: 108.

И делят Хевсуретию: с востока спустившаяся к югу с Кавказа гора между нею и Пшавией; с юга граница Пшавии; с севера Кавказ между нею и Дзурдзуки.

Царевич Вахушти, 1904: 108.

А граничат Пшавию: с востока с Кавказа спустившаяся гора к югу, Кавказ же между этой (страной) и Махвилос-хеви; с юга гора между этой (страной) и Тианетией; с севера Кавказ меж-

და განწყოფს ხევსურეთს: აღმოსავლით კავკასიიდან ჩამოსული მთა სამხრეთად, ამასა და ფშავს შორისი; სამხრით ფშავის საზღვარი; ჩდილოთ კავკასი, ამასა და ძურძუქს შორისი.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 533.

ხოლო მზღვრის ფშავს: აღმოსავლით მთა კავკასიიდან ჩამოსული; სამხრით კავკასივე, ამასა და მახვილოს-ხევს შორისი; სამხრით მთა, ამასა და თიანეთს შორისი; ჩდილოთ კავკასი, ამასა და ლლილუს შორისი; დასავლით მთა კავკასიიდან ჩამოსული სამხრით, ამასა და ხევსურეთს შორისი. არამედ ძუელად ეწოდა ამ ორთა ხეობათა ფხოელნი, და აწ უწოდებენ ესრეთ. გარნა სდებენ ამათ გამო კახნი ძურძუქთა, ლლილუთა და ქისტთა თვისად, გარნა მათ არა უწყიან ესე მიერ ჟამით, ოდეს განდგნენ.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 534.

მეფე ფარნავაზი და ძურძუქები

ფარნაოზ მოქცეული შემოვიდა მცხეთას და განაგო სამეფო თვისი; მოიყვანა ქალი ძურძუქით და შეირთო ცოლად და ქმნა საქართველო ცხრა საერისთაოდ.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 57.

მეფე საურმაგი და ძურძუქები

შემდგომად მისა დაჯდა ძე მისი საურმაგი მეფედ; არამედ მეფობა მისი არა სთნდათ ქართველთა, რათა არა მონონ მონათესავესავე თვისთა და ამისთვის შეიზრახნენ მოკლვად საურმაგისა. სცნა საურმაგი და ივლტოდა ძურძუქეთს დედეულთა თვისთა თანა; გარნა ჰრომნიცა იგი მიივლტოდნენ ყოველნი საურმაგისა თანა კეთილყოფისათვის ფარნავაზისა; მაშინ შემოიკრიბნა საურმაგი ძურძუქნი და ოვსნი, შთამოვიდა და დაიპყრა კუალად საქართველო. ამისთვის დაამდაბლნა ქართველნი და აღამა-

ду этой (страной) и Глигви; с запада гора, идущая с Кавказа к югу, между этой (страной) и Хевсуретией. В старину эти два ущелья (Хевсуретия и Пшавия) назывались Пхоели, а теперь называют так (как мы сказали). Но чрез это (владея хевсурами и пшавами) кахетинцы считают своими дзурдзуков, глигвов и кистин, а они не ведают об этом, с того времени, как отпали.

Царевич Вахушти, 1904: 110.

ЦАРЬ ПАРНАВАЗ И ДЗУРДЗУКИ

Возвратившись обратно, Парнаваз вступил в Мцхета и стал править своим царством; он привез женщину из Дзурдзукети, женился на ней и разделил Грузию на девять сазриставо.

Вахушти Багратиони, 1976.

ЦАРЬ САУРМАГ И ДЗУРДЗУКИ

После него (Парнаваза) царский престол занял его сын Саурмаг; но грузины не хотели его правления, поскольку не желали подчиняться своему сородичу, и поэтому замыслили убить Саурмага. Последнему стало известно об этом и отправился он в Дурдзукети к родственникам своей матери; все они тянулись к Саурмагу ради блага Парнаваза; тогда Саурмаг собрал вокруг себя дзурдзуков и осетин, спустился и заново покорил Грузию. За это он унизил грузин и возвысил род своей матери и знатных среди них. В то время Дурдзукети уже не вмещало такое множество народа, поэтому он возглавил войско кавказцев и вторгся в Дидоети и Сванети до Эгриси, и покорил их и сделал своими.

Вахушти Багратиони, 1976.

ЦАРЬ МИРВАН И ДЗУРДЗУКИ

И сел [на трон] вместо него (Саурмага) зять его Мирван и потомство его. Вскоре дзурдзуки позабыли любовь к Парнавазу и перешли (через горы) и разорили Кахети и Базалети, и вернулись обратно с добычей. Тогда Мирван

ლღნა დედუღლნი თვისნი და აზნაურნი ჰრომა-
ელნი იგი. მაშინ ძურძუკეთი ვერღა-რა იტევდა
კაცთა სიმრავლისაგან, აჰყარა კავკასიურთ
საურმაგ და დასხნა დიდოეთს და სუანეთს ეგ-
რისამდე, და დაიპყრნა ესენი მისანდობელად.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 58.

მეფე მირვან და ძურძუკები

ხოლო დაჯდა მის წილ მირვან სიძე და შვი-
ლებული მისი. შემდგომად მცირედისა ჟამისა
დაივინყეს სიყუარული ფარნავაზისა ძურ-
ძუკთა, გარდმოვიდენ და მოსტყუენენეს კა-
ხეთი და ბაზალეთი და წარვიდენ ნატყუენა-
ვითა. მაშინ მირვან შეიკრიბნა სპანი, მივიდა
და შეუხდა ძურძუკეთს, რამეთუ იყო გმირი
და გოლიათი, რომელსა ვერ ჰკუეთდა მახვილი
ძურძუკთა, ვითარცა კლდესა მყარსა, სძლო,
მოსრნა და მოსტყუენა და მოვიდა გამარჯუე-
ბული მცხეთას.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 58-59.

მეფე გუარამ

ესე გუარამ იყო ფრიად მორწმუნე და მა-
შენებელი ეკლესიათა. ამის-ზე მოკუდა კათა-
ლიკოზი სვიმეონ და დასუა სამოელ. ხოლო
შვილთა ბაკურ მეფისათა დაიპყრეს კახეთი
და ჰერეთი და ერისთობდნენ მუნ მორჩილე-
ბასა შინა გუარამ მეფის კურაპალატისასა.
შემდგომ კეისარმან წარმოსცა განძი დიდი გუ-
არამს, რათა გამოიყვანოს ჩდილოთ ლაშქარი
და ბრძოდეს სპარსთა. ხოლო გუარამ გამო-
იყვანნა ოვსნი, ძურძუკნი და დიდონი, წარუ-
ძლუა სპითა საქართველოსათა; სტყუენიდა
და აოხრებდა ადრაბაგანსა მრავალსა ჟამსა.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 120.

კვირიკე დიდი

ხოლო შემდგომად ბაგრატ მეფისა სიკუდი-
ლისა ამან კვირიკემ დაიპყრა კახეთი და ჰერე-
თიცა და იწოდა მეფედ კახთა. გარნა თუ ისხ-
დნენ ერისთავნი ჰერეთს. არამედ ამან კვირიკე

собрал войско, пошел и встретил дзурдзуков,
ибо был он героем и богатырем, которого
меч дзурдзуков не мог пробить, словно скалу
непоколебимую, и победил, уничтожил и
опустошил их, и с победой вернулся в Мцхета.

Вахушти Багратиони, 1976.

ЦАРЬ ГУАРАМ

Гуарам этот был очень верующим и строителем
церквей. Во время его правления умер католикос
Свимеон и его место занял Самоэл. Сыновья же
царя Бакура захватили Кахети и Эрети и стали
там эриставами, подчиняясь царю Гуараму Кура-
палату. Позднее цезарь отправил в дар Гуараму
большие сокровища, чтобы он мог возглавить во-
йско, собранное на севере и сразиться с персами.
И вывел Гуарам осетин, дурдзуков и дидойцев и
возглавил войско грузинское; он на протяжении
многих лет разорял и опустошал Адрабаган.

Вахушти Багратиони, 1976.

ЦАРЬ КВИРИКЕ ВЕЛИКИЙ

После смерти царя Баграта (1014 г.) тот же
Квирикე захватил Кахети и также Эрети и назвал-
ся царем кахов. Хотя эриставы и сидели в Эрети,
но царь Квирикე более укрепил и посадил троих
[эриставов] в Кахети и четырех в Эрети и одно-
го кахетского в Рустави и дал [ему] весь Кухети...
Второго посадил Кветерского и дал [ему] между-
горье выше Уджарма, которые [горы] суть Кахет-
ские и Кухетские [и тянутся] до Кавказских гор и за
ними. Это есть Эрцо-Тианети, пховы, дзурдзуки и
глигвы. Третьего – Панкисского или Марилисско-
го и дал [ему] выше эретских границ до Кавказ-
ских гор и Кахетских гор вместе с Тушети...

И во время доброго правления [и] царствова-
ния охотился царь Квирикე и отдыхал у Пидар-
ской горы и убил некий раб осетин царя кахов
Квирикე великого за кровь царя осетин Урдуре
лета Христова 1039, грузинского 259.

Вахушти Багратиони, 1976.

მეფემან უფროს განამტკიცნა და დასხნა სამი კახეთს და ოთხი ჰერეთს; და კახეთისა ერთი რუსთავს, და მისცა სრულიად კუხეთი ... მეორე დასუა კუეტერისა და მისცა უჯარმას ზემოთი ორთა მათათა შორისი, რომელ არიან კახეთისა და კუხეთისა, ვიდრე კავკასამდე და გარდაღმად. ესე არს ერწო-თიანეთი, ფხოველნი, ძურძუკი და ლილივი. მესამე პანკისისა ანუ მარლიისისა და მისცა ჰერეთის საზღვრის ზეითი კავკასამდე და კახეთის მთამდე თუშეთითურთ...

არამედ შემდგომად კეთილ-მმართველ მეფობისა იყო კვირიკე მეფე ნადირობასა შინა განმსუენე ფიდართ გორთან და მოკლა ვინმე ოვსმან მონამან დიდი კვირიკე მეფე კახთა, სისხლისათვის ოვსთა მეფისა ურდურესა ქ-სა ჩ-ლთ, ქარ. ს-ნთ.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 561.

თამარ მეფე და ქურძუკები

ამათ ჟამთა განდგნენ მთიულნი, ფხოველნი და დიდონი და იწყეს რბევა და ტყუენვა. მაშინ წარავლინა მათ ზედა მეფემან თამარ ათაბაგი იოვანე სპითა. ხოლო იოვანე აღვიდა სპითა მთასა ხადისასა და წარვლო წუერ-წუერად და წარადგა ფხოველთა, დიდოთა, ძურძუკთა, და უწყო რბევანი, ტყუენვა და სრვანი. ხოლო ძურძუკნი მოერთნენ სრულიად ძლუნითა დიდითა; არამედ იოვანემ დაჰყო მუნ თთუე სამი, აღიხუნა მძევალნი ნებიერად, დაიმორჩილნა მოხარკედ, უკ-მოიქცა და მოვიდა წინაშე თამარისა გამარჯუებული.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 191.

მეფე გიორგის ბრძოლა თამარ-ლენგის წინააღმდეგ და ქურძუკები

ამ ჟამად განდგა კუალად ძე ბაგრატისავე კონსტანტინე, დაიპყრა იმერეთი და იწოდა მეფედ. ხოლო გიორგი მეფემან¹ არა მიჰხედა მას,

¹ გიორგი მეფე – საქართველოს მეფე გიორგი VII (1393-1407)

ЦАРИЦА ТАМАР И ДЗУРДЗУКИ

В то время отступили [отошли от повиновения] мтиулы, пховцы и дидойцы и стали совершать набеги и грабежи. Тогда царица Тамар послала атабага Иоанна с войском, сражаться с ними. И Иоанн поднялся на гору Хадис и поспешил по вершинам и напал на пховцев, дидойцев и дзурдзуков, и стал их грабить, пленять и чинить разбои. И дзурдзуки пришли к нему с великими дарами; и провел там Иоанн три месяца, взял пленных, которые были ему угодны, покорил их, обложил данью, повернул назад и явился к Тамар с победой.

Вахушти Багратиони, 1976.

БИТВА ЦАРЯ ГИОРГИЯ С ТАМЕРЛАНом И ДЗУРДЗУКИ

В это время восстал сын Баграта – Константин, захватил Имерети и объявил себя царем. Но царь Гиорги (Гиорги VII, 1393-1407) не стал преследовать его, а снова вывел осетин, кавказцев и дзурдзуков. Он возглавил собравшееся войско и двинул его к крепости Алиджан, разрушил ее и освободил султана Тахира Джалайриана, бывшего в плену у Тимура, разбил и перебил окрестных мусульман, взял огромное количество трофеев и, вернувшись с победой, отпустил осетин, кавказцев и дзурдзуков, одарив их довольно.

Вахушти Багратиони, 1976.

არამედ გამოიყვანა კუალად ოვსნი, კავკასნი და ძურძუკნი. წარუძღუა შეკრებული სპითა თვისითა და მიუხდა ციხესა ალიჯანს, შემუსრა იგი და გამოიყვანა სულტანი თირ ჯალათისა პატიმარ-ყოფილი თემურისაგან, მოაოხრნა და

მოსწყვიდნა გარემონი მაჰმადიანნი, აღიღო ალაფი დიდძალი და მოვიდა გამარჯუებული შინავე და განუტევნა ოვსნი, კავკასნი და ძურძუკნი შოებულნი ალაფითა ფრიადითა.

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1973: 270.

მთიანი ინგუშეთის ეთნიკური და ტოპონიმიკური სურათი ვახუშტი ბაგრატიონის გამოგრაფიული ატლასების (XVIII ს.) მიხედვით

ცნობილი ქართველი მოაზროვნის, ისტორიკოსისა და გეოგრაფის – ვახუშტი ბაგრატიონის მიერ შედგენილი საქართველოსა და მისი მიმდებარე ტერიტორიების ზოგადგეოგრაფიული შინაარსის ატლასები XVIII საუკუნის პირველი ნახევრით თარიღდება.

მკვლევართა ერთსულოვანი შეფასებით, ეს ატლასები, როგორც ორიგინალური და თვალსაჩინო კარტოგრაფიული ნაშრომები, მსოფლიო კულტურული მემკვიდრეობის საგანძურს განეკუთვნება.

ვახუშტი ბაგრატიონის ატლასები დეტალურად წარმოაჩენს საქართველოსა და მისი მოსაზღვრე ტერიტორიების, მათ შორის ინგუშთა ქვეყნის, სივრცით-ტერიტორიულ სტრუქტურას, ჰიდროგრაფიულ ქსელსა და ბუნებრივ საზღვრებს. შეიძლება ითქვას, რომ ვ. ბაგრატიონი არის ინგუშური ტერიტორიების პირველი ფუნდამენტური, კომპლექსურ-გეოგრაფიული დახასიათებისა და თავისი ეპოქისათვის მაღალი სიზუსტით შესრულებული რუკების ავტორი. დანიშნულებისა და შინაარსის მიხედვით, აღნიშნული რუკები ერთდროულად მიეკუთვნება როგორც ტოპოგრაფიული, ისე ისტორიული კარტოგრაფიის ნიმუშებს.

ინგუშეთის ეთნიკური ისტორიის რეკონსტრუქციის თვალსაზრისით, ვახუშტი ბაგრატიონის ატლასები უმნიშვნელოვანეს წყაროს წარმოადგენს, რადგან ისინი მკაფიოდ ასახავს იმ ნიშნებსა და საზღვრებს, რომელთა საფუძველზეც შესაძლებელია იმდროინდელი ინგუშური ეთნიკური ერთობის დახასიათება. დურძუკებს, ქისტებსა და ლლიღებს შორის, საერთო კულტურულ საზღვართან ერთად, მკაფიოდ იკვეთება გეოგრაფიული – მათ შორის ადმინისტრაციული – განზომილებაც, რომელიც მოიცავს მთიანი ინგუშეთის ტერიტორიას.

ვახუშტი ბაგრატიონის ტექსტური აღწერილობები და მათთან თანხვედრაში შექმნილი რუკები, რომლებიც წინამდებარე კორპუსის I ტომში თანამიმდევრულადაა წარმოდგენილი, ურთიერთშემავსებელ ხასიათს ატარებს და ერთიან, კონცეპტუალურად გამართულ ისტორიულ-გეოგრაფიულ ნარატივს ქმნის.

მ. ბაჟიტაშვილი

ЭТНИЧЕСКАЯ И ТОПОНИМИЧЕСКАЯ КАРТИНА ГОРНОЙ ИНГУШЕТИИ ПО ГЕОГРАФИЧЕСКИМ АТЛАСАМ ВАХУШТИ БАГРАТИОНИ (XVIII В.)

Обще-географические атласы Грузии и сопредельных территорий, составленные выдающимся грузинским мыслителем, историком и географом Вахушти Багратиони, были созданы в первой половине XVIII века.

По единодушной оценке исследователей, эти атласы, как оригинальные и наглядные картографические произведения, по праву входят в сокровищницу мирового культурного наследия.

Атласы Вахушти Багратиони детально отражают пространственно-территориальную структуру Грузии и прилегающих к ней земель, в том числе страны ингушей, с указанием природных границ и развитой гидрографической сети. С полным основанием можно утверждать, что Вахушти Багратиони является автором первого фундаментального комплексно-географического описания ингушских территорий, а также точных для своего времени карт. По своему назначению и содержанию данные карты относятся как к топографическому, так и к историческому типу картографии.

Для реконструкции этнической истории Ингушетии атласы Вахушти Багратиони представляют собой источник первостепенной важности, поскольку в них чётко зафиксированы признаки и границы, позволяющие определить состав ингушского этнического единства рассматриваемого периода. Наряду с общекультурной границей между дзурдуками, кистами и глгивами, в источнике отчётливо обозначены и географические, в том числе административные, границы, охватывающие территорию горной Ингушетии.

Текстовые описания Вахушти Багратиони и созданные им карты, опубликованные в настоящем 1-ом томе Корпуса в последовательном виде, взаимно дополняют друг друга и формируют целостный, концептуально выстроенный историко-географический нарратив.

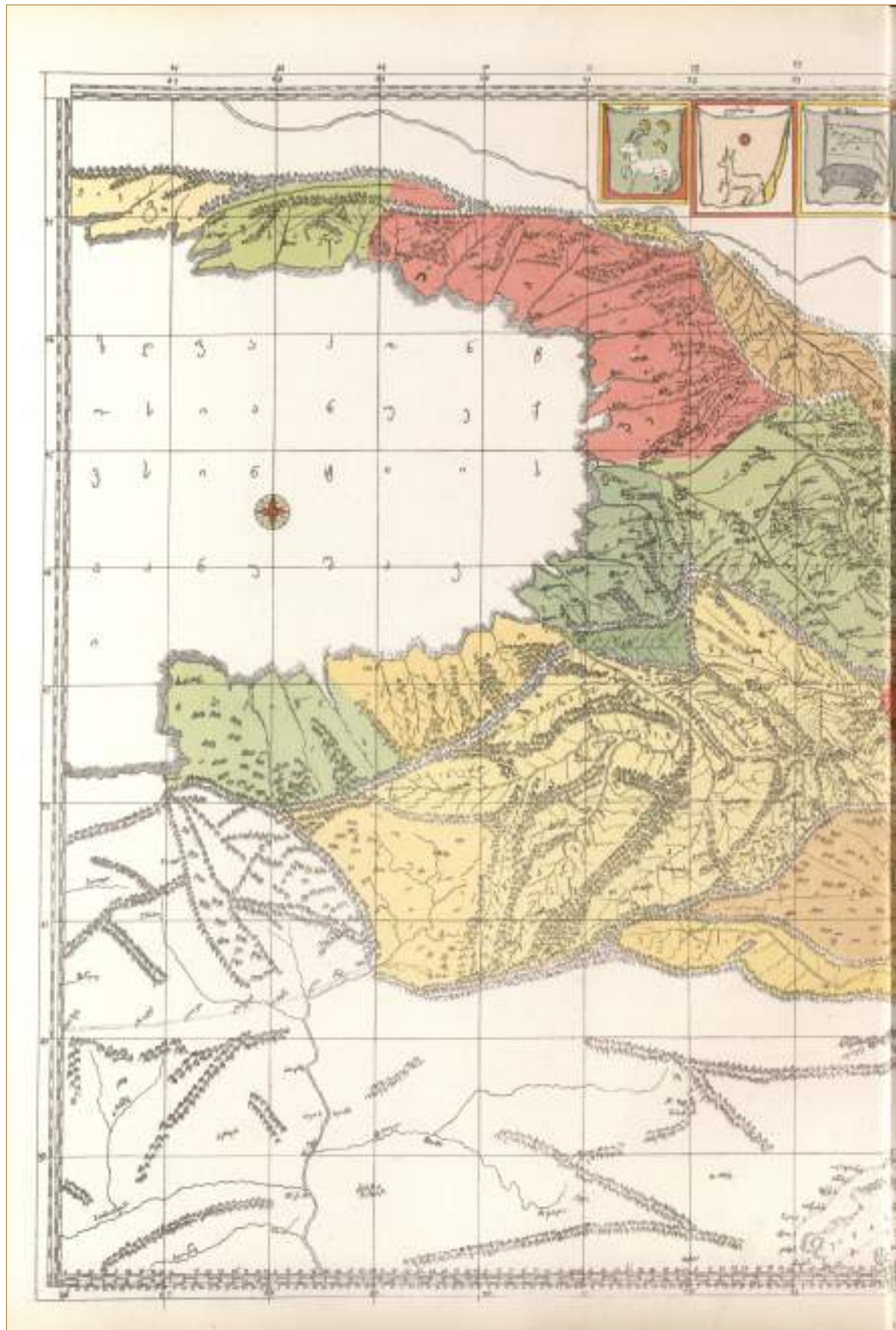
М. БЕЖИТАШВИЛИ

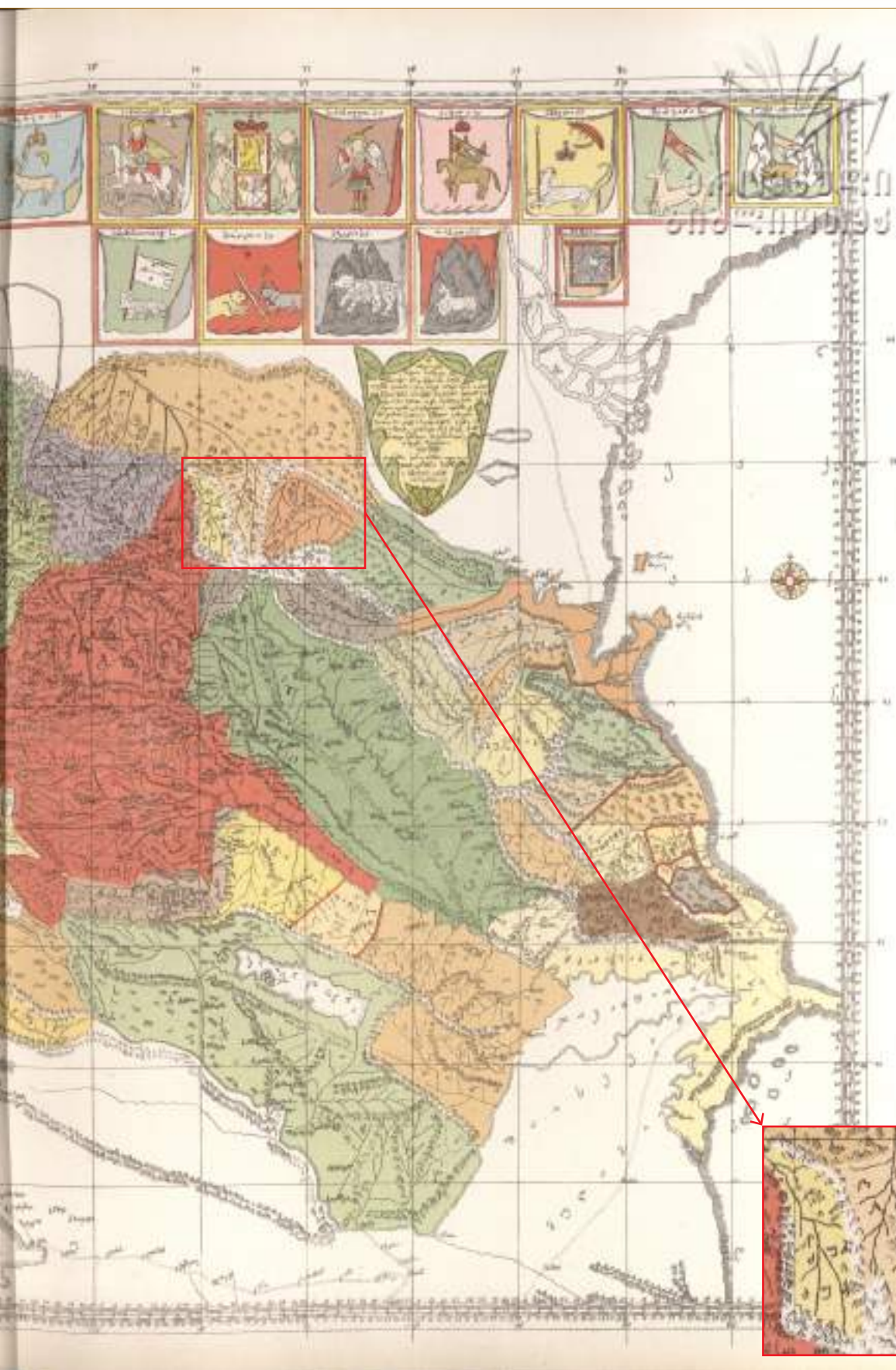
**1-ელი
ფაქსიმილური
რუკა, 1735 წ.**

ვახუშტი
ბაგრატიონი,
1997: 2-3

„რუკების
შინაარსის და
გამოყენებული
წყაროების შესახებ
პირველი ატლასის
თავფურცლის
წარწერაში
ვახუშტი,
მისთვის ჩვეული
ლაკონურობით
აღნიშნავს:
„...მოხაზული
ყოველითავე
მთითა, წყლითა,
მდინარე ტბითა,
ქალაქით,
ეკლესიით,
მონასტრით,
დაბით, რაიცა
მეხილვა ანუ
მნახველთაგან
მესმა...“.

ვახუშტი
ბაგრატიონი,
1997: 11

**1-Я
ФАКСИМИЛЬНАЯ
КАРТА, 1735 Г.**

Вахушти Багратиони,
1997: 2-3

(На грузинском
языке)

«О содержании
карт и
использованных
источниках
в заглавном
листе первого
атласа, Вахушти
Багратиони, со
свойственной ему
лаконичностью,
пишет:

«Описано все с
горами, водами,
реками и озерами,
городами,
церквями,
монастырями,
поселками,
что видел сам
или слышал от
видевших».

Вахушти Багратиони,
1997: 14

მე-8 რუკა ფაქსიმილური და სტამბური პრიფტით, 1745 წ.

ვახუშტი ბაგრატიონი, 1997: 25

„ვახუშტის მეორე ატლასის საფუძველზე შედგენილი იყო 1745 წელს „რუსეთის ატლასში“ შესული კავკასიის ამსახველი რუკები.

ვახუშტის რუკები საფუძვლად დაედო, მომდევნო პერიოდში, საქართველოს და მისი მეზობელი ქვეყნების არაერთ რუკას; მათ შორისაა სუხოტინის (1771), გიულდენშტედის (1772), ბურნაშევის (1784) და სხვათა რუკები“.

ვახუშტი ბაგრატიონი, 1997: 11

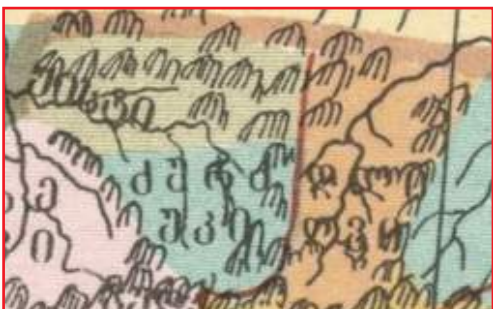
8-Я КАРТА ФАКСИМИЛЬНЫМ И ТИПОГРАФСКИМ ШРИФТОМ, 1745 Г.

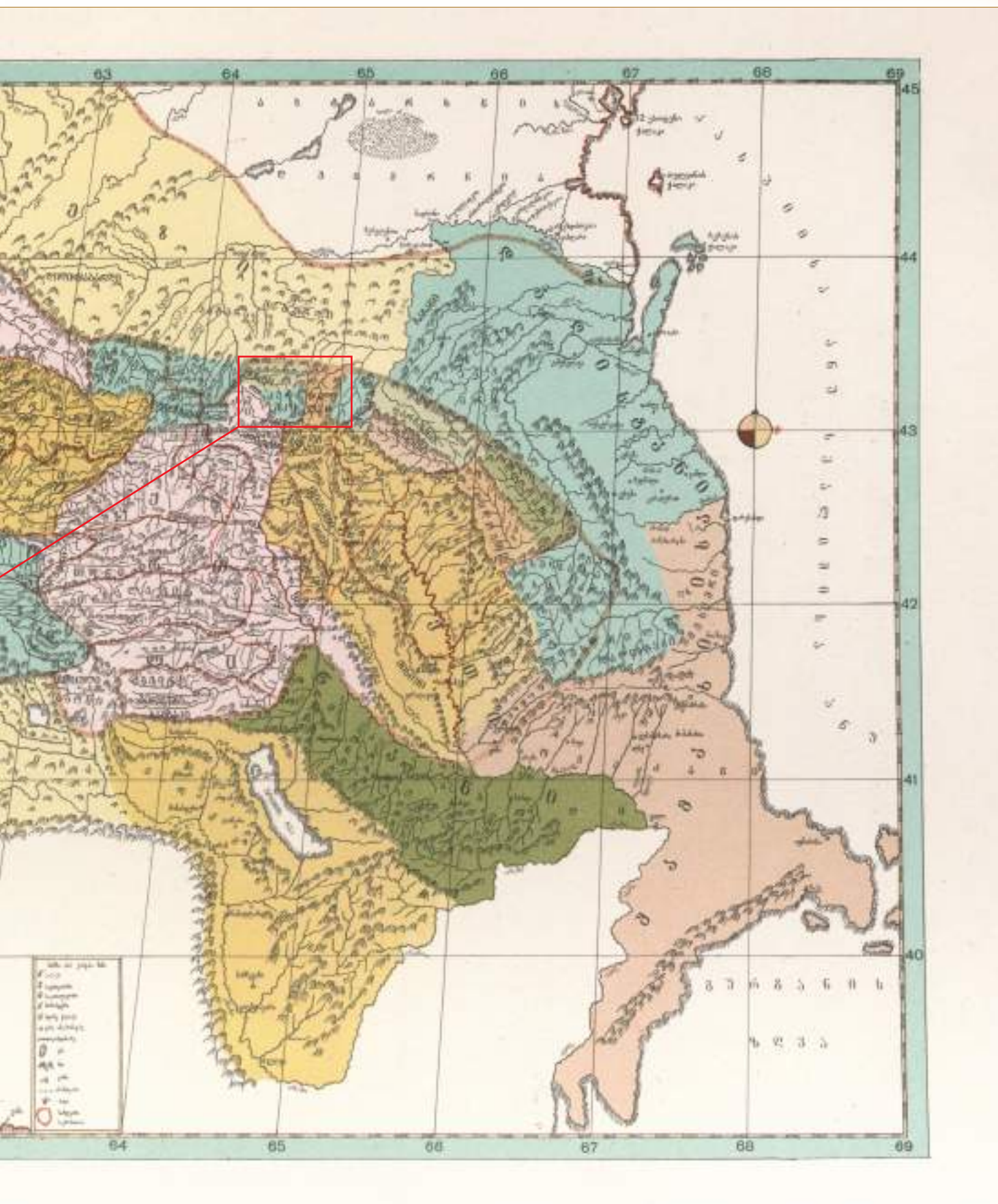
Вахушти Багратиони, 1997: 25

(На грузинском языке)

«Материалы второго атласа легли в основу XI-ой карты «Российского атласа» («Страны между Черным и Каспийским морями»), а двумя годами ранее (1743 г.) – карты «Иверских государств». На основе его карт генерал А.Н. Сухотин (1771 г.) А. Гюльденштедт (1772 г.), С.Д. Бурнашев (1784 г.) издают карты Грузии и соседних стран».

Вахушти Багратиони, 1997: 13

მე-5 ფაქსიმილური ქართულ-რუსულენოვანი რუკა

ვახუშტი ბაგრატიონი, 1997: 79

„ცნობა ვახუშტის ატლასის
შესახებ ლაიფციგის გაზეთმა
1737 წლის 5 დეკემბრის
ნომერში დაბეჭდა. გაზეთმა
მაღალი შეფასება მისცა
„თბილისელი პრინცი“ მიერ
შედგენილ „კავკასიის მთების
შესანიშნავ რუკებს“.

ვახუშტი ბაგრატიონი, 1997: 11

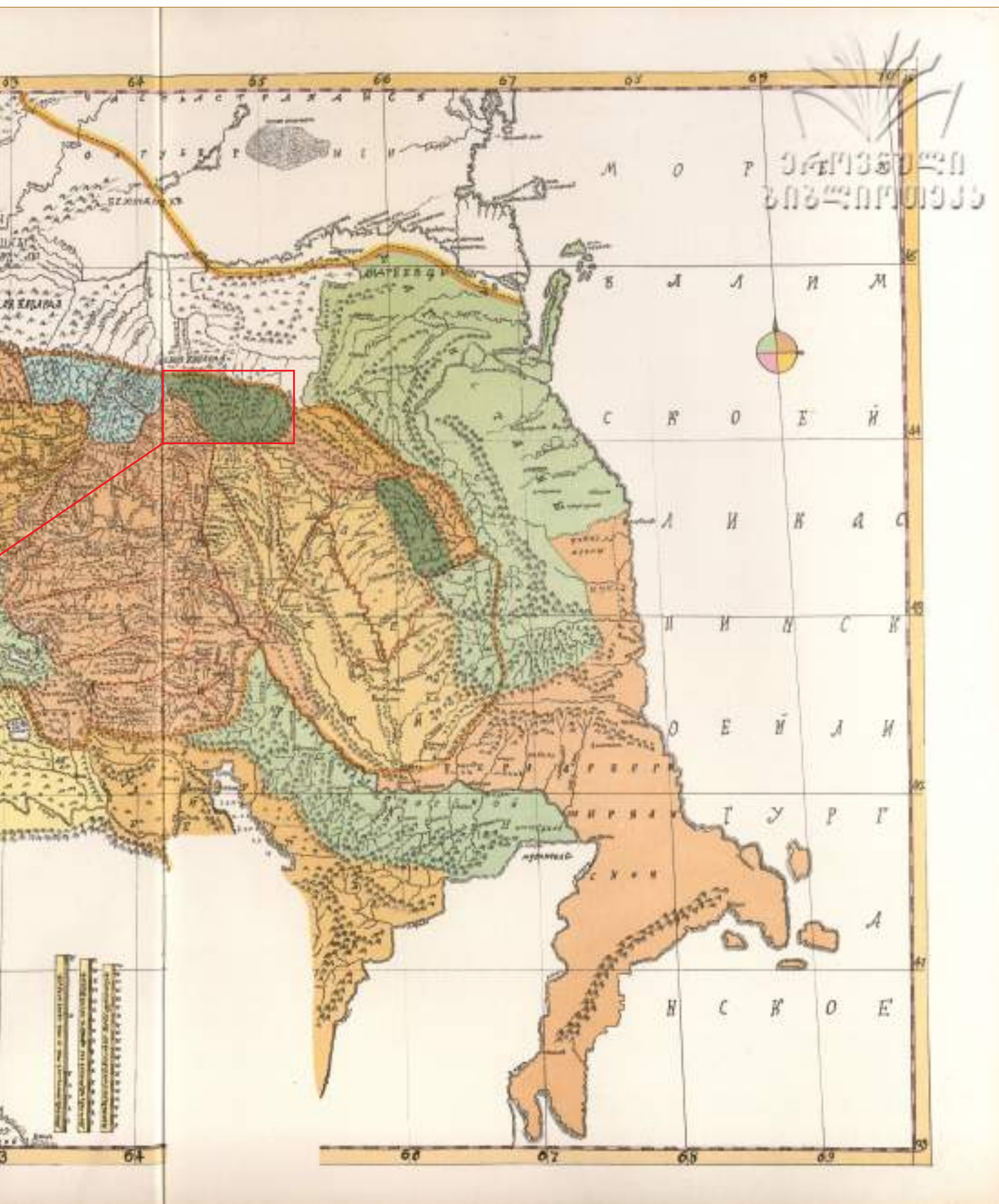
5-Я ГРУЗИНСКО-РУССКАЯ ФАКСИМИЛЬНАЯ КАРТА

Вахушти Багратиони, 1997: 79

«Сообщение об атласе Вахушти
было напечатано в лейпцигской
газете 5 декабря 1737 г. Газета
дала положительный отзыв на
«прекрасные карты Кавказских
гор» составленные «тифлисским
принцем».

Вахушти Багратиони, 1997: 13

პაპუნა ორბელიანი ამბავნი ქართლისანი

პაპუნა ორბელიანი XVIII საუკუნის ქართველი ისტორიკოსი და პოლიტიკური მოღვაწეა. მას ეკუთვნის საისტორიო თხზულება „ამბავნი ქართლისანი“, რომელშიც მოთხრობილია, ძირითადად, ქართლისა და კახეთის სამეფოების 1739-1758 წწ. ისტორია. პაპუნა ორბელიანი სამეფო კართან დაახლოებული პირი იყო. იგი გადმოგვცემს თვალთ ნანახ ან სარწმუნო კაცთა მონათხრობ ფაქტებს, ემყარება სანდო წყაროებს. თხზულებაში ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით, დაწვრილებით და ზუსტად არის გადმოცემული ისტორიული ფაქტები და მოვლენები: ქართველი მეფეების თეიმურაზ II-ისა და ერეკლე II-ის ბრძოლა ქვეყნის ცენტრალიზაციისათვის სამხრეთ კავკასიის სახანოებთან, ლეკიანობასთან და სხვ. თხზულება სანდო წყაროა XVIII საუკუნის 30-50-იანი წლების ქართლ-კახეთის პოლიტიკურ-ეკონომიკური, სოციალური თუ კულტურული ცხოვრების შესასწავლად.

ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა დამხმარე ლაშქარი

ამისა შემდგომად (1754 წ.) გარდმოვიდა ჯარები შემწედ, რომელნი დაიბარეს მეფეთა ჩვენთა, ჩამოვიდნენ ანანურს ჯარი ჩერქეზისა, კალმუხისა, ჯიქისა, ქიშტისა, ლლიღვისა, ნოლისა და ოსისა. ამა ქვეყნების ჯარები თავ-თავისისა უფროსითა კაცითა იყვნეს.

ესენი სხვადასხვა რჯულთა მსახურნი, მაჰმადიანნი და უფრორე კერპთ-მსახურნი, ავად-მქცევნი და საჭმელთა ფინთთა და არანმი-დათა მჭამელნი, ზოგნი კარგი თვალად ტანადნი და ზოგნი დუხჭირნი და ავ-სანახავნი, თმათა-წვერთა უქონელ და ცხვირთა ძნად ჩენილ, კარგ-ცხენოსან-მოისარნი და ფიცხად-მქცევნი. გამოუძღვა ერისთავი ჯიმშერ და ჩამოიყვანეს ქალაქსა თბილისს მახლობელ,

ПАПУНА ОРБЕЛИАНИ АМБАВНИ КАРТЛИСАНИ [ИСТОРИЯ ГРУЗИИ]

Папуна Орбелиани – грузинский историк и политический деятель XVIII века. Автор сочинения «Амбавни Картлисани» («Деяния Картли»), в котором изложена история царств Картли и Кахети 1739–1758 гг. Близкий к царскому двору, Орбелиани опирается на увиденные лично события и достоверные свидетельства современников. Текст отличается точной хронологией и детальной передачей исторических фактов: борьба царей Теймураза II и Ираклия II за централизацию страны, отношения с ханствами Южного Кавказа, отражение набегов леков (лэкианоба) и др. Произведение представляет собой ценнейший источник по политической, экономической, социальной и культурной истории Картли-Кахети 1730–1750-х годах.

ВСПОМОГАТЕЛЬНОЕ ВОЙСКО ГОРЦЕВ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА

После того (в 1754 г.) прибыли на помощь войска, призванные нашими царями.

Под Ананури пришло войско черкесов, калмыков, джиков, киштов, глигвов, ногойцев и осетин. У каждого из этих народов были свои предводители.

Они были служителями различных вероисповеданий – магометанами и, более того, идолослужителями; с жестокими нравами и нечистыми в пище. Некоторые отличались хорошей внешностью и телосложением, другие были бедны и неприятны взору: безбородые и с остро выраженными носами, искусные всадники и ловкие стрелки. Ими командовал эристав Джимшер. Их привели вблизи Тбилиси и разместили в Дидубе, назначив соответствующее содержание.

... Цари наши повелели отпустить их домой, одарив старших – золотым и серебряным ору-

დააყენეს დიდუბეს, დააყენეს მემანდარნი და უბოძეს ულუფა კმა საყოფელად მათდა.

... ბძანეს მეფეთა ჩვენთა გასტუმრება, უბოძეს უფროსთა კაცთა ოქროსა და ვერცხლისა იარაღნი და ლარნი ტურფანი და ჯარისკაცთა ყოველთა მისცეს თვის-თვისად შესაფერნი ლარნი და იარაღნი და ან რომელთა ოსთა ჰქონდათ ძველთავე ბაგრატიონთაგან ჯამაგირის ნიგნი, განუახლეს და უბოძეს ჯამაგირი. აღავსეს ესე ჯარები საბოძვრითა და გაისტუმრეს ქვეყანასა თვისსა. მისცეს პირობა მეფეთა ჩვენთა ამ ჯარების უფროსთა კაცთა: „როდესაც ბძანება თქვენი მოგვივიდეს, ვითა ყმანი თქვენი, ეგრე სწრაფად შეგეყარნეთო და თქვენსა სამსახურში დავიხოცნეთო“

პაპუნა ორბელიანი, 1981: 219, 221.

жием и роскошными кафтанами, а рядовых – оружием и платьем. Тем осетинам, у которых сохранились жалованные грамоты, выданные прежними царями Багратионами, жалование было обновлено.

Войско было щедро награждено и отправлено обратно, а предводителям дана клятвенная обязанность: «Когда придёт ваше повеление, мы, как ваши слуги, немедленно явимся и будем сражаться до смерти на вашей службе».

(«Описание царства Грузинского»)

Папуна Орбелиани, 1981: 219, 221.

იოანე ბატონიშვილი/ბაგრატიონი ქართლ-კახეთის აღწერა

იოანე ბატონიშვილი/ბაგრატიონი (1768-1830), ქართველი სახელმწიფო მოღვაწე, გამანათლებელ-ენციკლოპედისტი, მწერალი, ლექსიკოგრაფი, ქართლ-კახეთის უკანასკნელი მეფის გიორგი XII-ის (1798-1800) შვილი იყო. აქტიურად მონაწილეობდა ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ქართლ-კახეთის სამეფოს გაუქმებისა და რუსეთის იმპერიის მიერ ქვეყნის ინკორპორაციის (1801 წ.) შემდეგ, იოანე ბატონიშვილმა რუსეთში განაგრძო სამნიგნობრო-საგანმანათლებლო მოღვაწეობა. ავტორია თხზულებისა „ქართლ-კახეთის აღწერა“, რომელშიც გარდა ქართლისა და კახეთისა, აღწერილია თითქმის მთელი საქართველო და მისი მეზობელი მხარეები. იოანე ბატონიშვილს ქართლ-კახეთის აღწერა 1794-1799 წწ. შეუსრულებია ერეკლე II-ისა და გიორგი XII-ის დავალებით. იოანე ბაგრატიონის ნაშრომში „ქართლ-კახეთის აღწერა“ მოხსენიებულია ქისტეთი.

ქ. კახეთს რაც მთის ხეობები მიეწერება, არიან ესენი:

ქ. ქვემო ხევსურეთი სოფელი 6.

ქ. დიდი ხევსურეთი არხოტით, რიცხვი მცხოვრებთა ამა ორსა ხეობასა შინა ითვლებოდა კომლი 2000.

ქ. ქისტეთი ერთი ხეობა თავისის სოფლებით ითვლებოდა კომლი 950.

იოანე ბაგრატიონი, 1986: 72.

ИОАНН БАГРАТИОНИ ОПИСАНИЕ КАРТЛИ И КАХЕТИ

Иоанн Багратиони (1768-1830) – грузинский государственный деятель, писатель и лексикограф, сын последнего царя Картли-Кахети Георгия XII. После ликвидации царства и его инкорпорации Российской империей (1801 г.) продолжил научно-просветительскую деятельность в России. Автор труда «Описание Картли и Кахети», созданного по поручению царей Ираклия II и Георгия XII в 1794-1799 гг. В сочинении описаны Картли, Кахетия, почти вся Грузия и соседние области. Упоминается также Кистети (Ингушетия).

К Кахети относятся следующие горные ущелья:

- Нижняя Хевсурети – 6 сёл.
- Большая Хевсурети с Архоти – 2000 дворов.
- Кистети – одно ущелье с принадлежащими ему сёлами, 950 дворов.

Иоанн Багратиони, 1986: 72.

**დოკუმენტური წყაროები ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II-ის (1762-1798)
ურთიერთობის შესახებ ინგუზ (ქისტ / ლლივ) მოკავშირეებთან**

**ДОКУМЕНТАЛЬНЫЕ ИСТОЧНИКИ ОБ ОТНОШЕНИЯХ ЦАРЯ
ВОСТОЧНО-ГРУЗИНСКОГО ЦАРСТВА КАРТЛИ-КАХЕТИ ИРАКЛИЯ II (1762-1798)
С ЕГО СОЮЗНИКАМИ – ИНГУШАМИ (КИСТАМИ / ГЛИГВАМИ)**

**დოკუმენტები დაცულია კორნელი კეკელიძის სახელობის
საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში**

Документы хранятся в Национальном центре рукописей Грузии им. К. Кекелидзе

**1786 წ. ოქტომბრის 29. ჯამაგირის
ბაჩანის წიგნი მიცემული
ერეკლე II-ის მიერ ქიხტი
შოლდუყ ჩიჩოისშვილისათვის**

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა მეფემან ირაკლი მეორემან გაგიჩინეთ ჯამაგირი ქიხტი ჩიჩოისშვილს შოლდუყს წელიწადში შვიდის მარჩილის ფარჩა. როდესაც ჩვენს კარზედ მოხვიდოდე, ჩვენი მოხელეები ჩვენის სალაროდამ მოგცემდენ. შენც ჩვენის ერთგულობის და სამსახურის მცდელი უნდა იყო. ეს ჩვენგან განწესებული შვიდის მარჩილის ფარჩა არაოდეს არ მოგეშალოს, თუ შენ ჩვენის ბრძანების მორჩილი იქნები.

ამ ჩვენგან ბოძებულის ჯამაგირის წიგნი დაგძველებოდა და ხელმეორედ დაგინერეთ და გიბოძეთ.

ოკდონბრის კთ, ქ(ორონი)კ(ონ)ს უოდ.

ქ(ორონი)კ(ონ)ს უოე, მიეცა ბაზაზბაშის გურგენადამ ქალაქის მოკრეფილის ფარჩიადამ.

**1786 ОКТЯБРЯ 29 – 1813 Г. МАРТА 1.
[ТБИЛИСИ]. ГРАМОТА НА НАЗНАЧЕНИЕ
ЖАЛОВАНИЯ, ДАННАЯ ИРАКЛИЕМ II
КИСТИНУ ЧИЧОИСШВИЛИ ШОЛДУКЕ**

Х. Мы царь всея Грузии Ираклий второй назначили тебе кистину Чичоисшвили Шолдуке в жалование парчу – в год на семь марчили. Когда будешь прибывать к нашему двору наши служители будут тебе давать из нашей казны. А ты должен стараться нам служить и быть преданным. Назначенное нами жалование – парча на семь марчили, никогда не будет отменено если ты будешь покорен нашим приказам. Пожалованная нами тебе эта грамота на жалованье обветшала и мы вторично написали и пожаловали тебе.

Октября 29, короникона 474 [1786 г.].

В короникон 475 [1787 г.] дано главой галант-рейщиков Гургеном из тканей, собранных по городу.

ქ(ორონი)კ(ონ)ს უოვ, ამ წლისა მიეცა შაქა-
რას ოთახში ნოენბერს კდ.

მინაწერი რ-ზე: ქ. სამი მარჩილიც მოგვიმა-
ტებია.

მინაწერი V-ზე: ჩვენ, მეფის ძე ალექსანდრე ამ
სანატრელი ბატონის ნაბოძებს ჯამაგირის წიგნს
ვამტკიცებთ და ათს მარჩილსაც კიდევ ჩვენ მო-
გიმატებთ. მარტის ა, ქ(ორონი)კ(ონ)ს ფა.

* რვაკუთხა ბეჭედი ლეგენდით: „მე ფეხთ
განბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე“ (მხედრუ-
ლით), შუაში – „ერეკლე“ (ასომთავრულით).

** იგივე ბეჭედი

*** ოთხკუთხა ბეჭედი ლეგენდით: „ალექსა-
ნდრე“ (ხვეულად, მხედრულით).

ხეც, Hd-2221; დედანი; 17,5X21,5 სმ; ჭვირ-
ნიშნინი, განკვეთილობის ნიშანი არა აქვს.
პუბლ. 1. Известия Чечено-ингушского научно-
исследовательского института, т. V, вып. I,
Грозный, 1964, გვ. 152-153. თარგმ. რუს. ენ.; 2.
აღმოსავლეთ საქართველოს შიდაკავკასიური
პოლიტიკური და სავაჭრო ურთიერთობები
(XVIII ს. 60-იანი წლების ბოლო – 90-იანი წლების
დასაწყისი). დოკუმენტები და მასალები. II ნა-
კვეთი. მასალები შეარჩია და გამოსაცემად მოა-
მზადა ვ. გამრეკელმა, თბილისი, 1991, გვ. 65.

1788 წ. იანვრის 31. წერილი ერეკლე II-სა ჩიჩოასშვილისადმი და ერთობლივ ღლივქელებსადმი

ჩვენ მაგიერად ჩვენგან პატივსიკეთით სა-
ხსოვარს ჩიჩოასშვილს შოლდულს, ალხაზს და
ერთობილათ ღლივქელებს მრავალი მოკითხვა
უამბეთ. მერე თქვენ რომ ამ ზაფხულს ჩვენთან
ჯარათ იყავით ერთმანერთთან ლაპარაკი გქო-
ნდა და პირობა მოგვეცით: როცა თქვენი წიგნი
მოგვივა და დავგიბარებთ, ჯარად წამოვალთო.

В короникон 476 [1788 г.] за этот год дано ему
в комнате Шакара ноября 24.

Приписка на лицевой стороне: „Х. Прибавля-
ем еще три марчили“.

Приписка на обороте: „Мы ц-ч Александр
утверждаем эту грамоту на жалованье, пожало-
ванную блаженной памяти государем, и мы тебе
еще добавляем десять марчили.“

Марта 1-го в короникон 501 [1813 г.].

* Восьмиугольная печать с легендой шриф-
том мхедрули вокруг: „Омовевшими ноги сла-
вил церковь“ и в центре шрифтом асомтаврули
«Эрекლე».

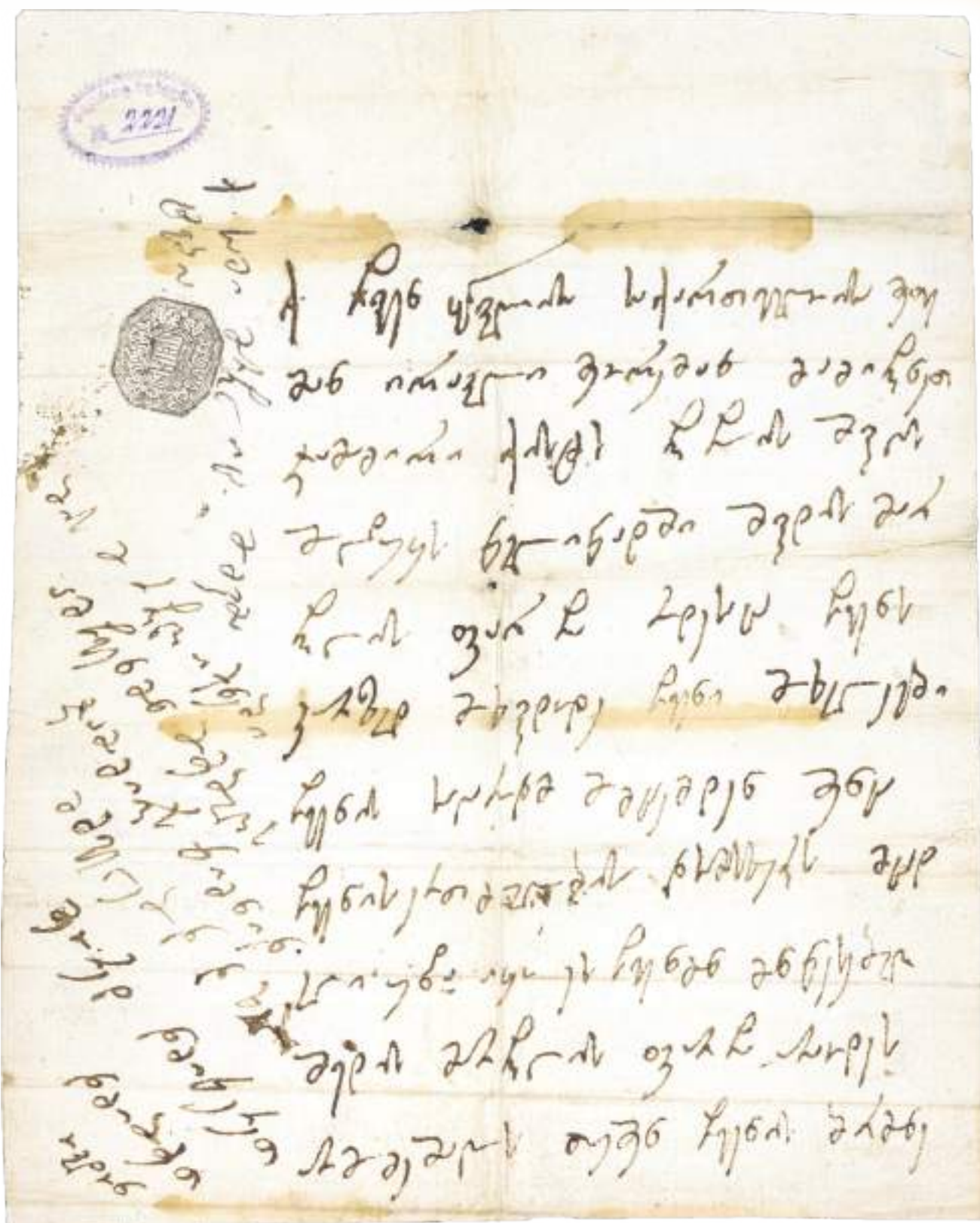
** Та же печать

*** Четырехугольная печать царевича Алек-
сандра Ираклиевича, с надписью «Александр»
– шрифтом мхедрули.

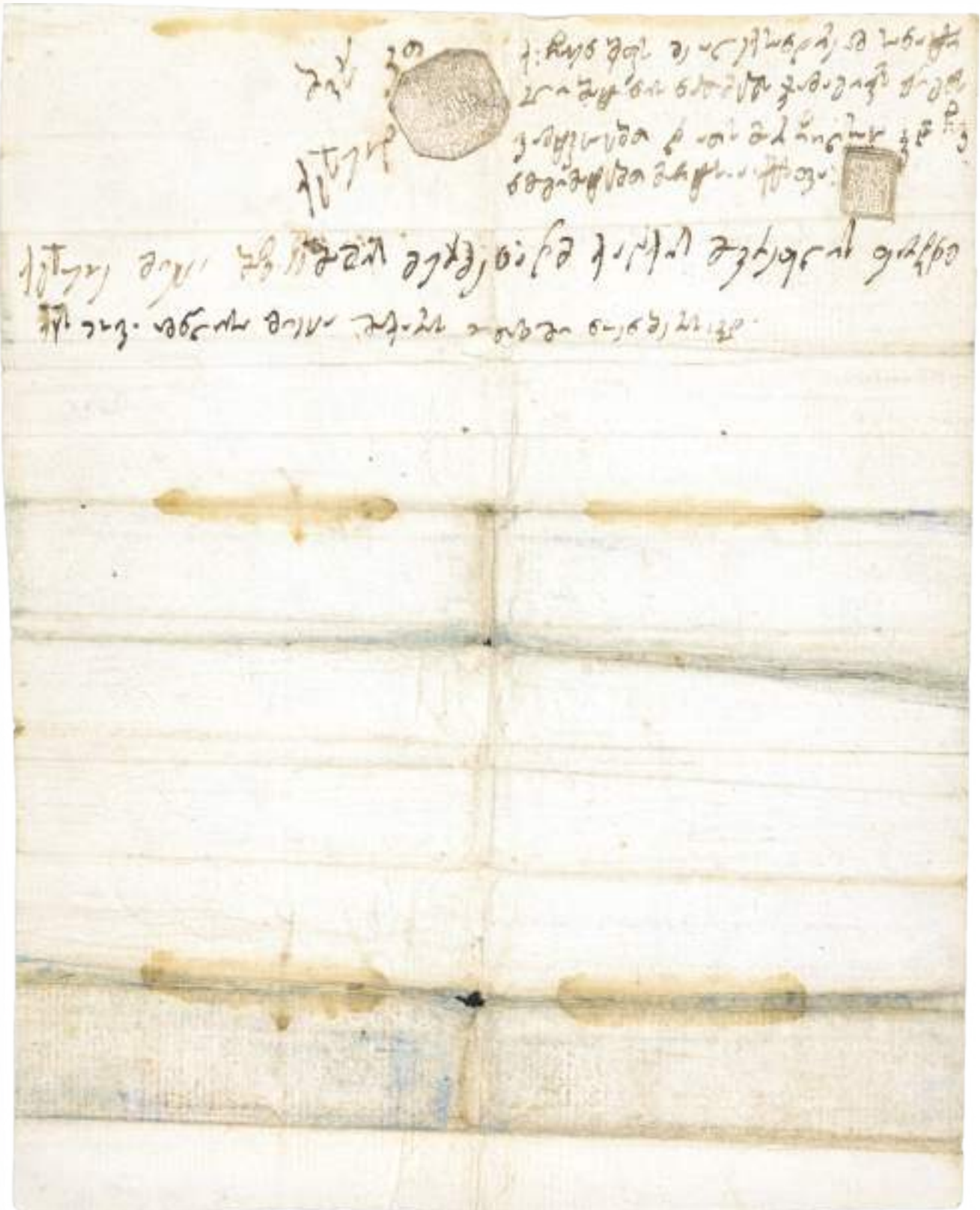
Перевод с грузинского выполнен В. Гамреке-
ли; грузинский подлинник хранится в Националь-
ном Центре Рукописей Грузии, ф. Hd-2221; Публ.
1. Известия Чечено-ингушского научно-исследо-
вательского института, т. V, вып. I, Грозный, 1964,
с. 152-153; 2. Межкавказские политические и тор-
говые связи Восточной Грузии (конец 60-х – нача-
ло 90-х годов XVIII в.). Документы и материалы. II
выпуск. Материал подобрал и подготовил к печат-
ти В. Н. Гамрекелли, Тбилиси, 1991, с. 64.

1788 ЯНВАРЯ 31. ПИСЬМО ИРАКЛИЯ II ШОЛДУКУ ЧИЧОАСШВИЛИ И ВООБЩЕ ВСЕМ ГЛИГВАМ

Добром и уважением нам памятным Чичо-
асшвили Шолдуку, Алхазу и обще всем глигвам
передайте от нас множество приветов. Затем,
будучи этим летом у нас в большом сборе, про-
меж нас был разговор и вы обещали, что когда

Hd-2221 (r)

Hd-2221 (v)

ამასწინათაც წიგნი მოგწერეთ და შეგატყობინეთ, რომ მომზადებულიყავით და როდესაც ჩვენი წიგნი და ამბავი მოგსვლოდათ, წამოსულიყავით. ახლაც ამას გწერთ, თუ ჩვენი ერთგულნი ხართ და ჩვენზედ ხელის აღება არ გინდათ და თქვენის ამოდენის ხნის სამსახურს არ ჩაატარებთ, ეს ჩვენი წიგნი რომ მოგივიდესთ, უნდა მოემზადნეთ და წინათვე ჩვენ უნდა კაცი გამოგვიგზავნოთ და თქვენი მზას ყოფნა შეგვატყობინოთ. ჩვენც მთის გზას გავაკეთებინებთ, კაცს გამოვგზავნით და ღ(მრ)თით მთას მშვიდობით გადმოგატარებთ. რამდენიც თვეც ჩვენთან დაგვიანდებით, კაცის თავს თვეში თორმეტს ტანს ფარჩას მოგცემთ და რომელთაც ჯამაგირი გაქვსთ, ჯამაგირსაც მოგცემთ; და იქნება რომ საშოვარიც გაშოვინოთ. ამას მოველით თქვენი ერთგულობისგან – თქვენი ამბავი საჩქაროთ გვაცნობოთ, რომ ჩვენც მთა გავაკეთებინოთ. იანვრის ლა, ქ(ორონი)კ(ონ)ს უოვ: და ეს ჩვენი კაცი რომ მოვიდეს თქვენთანა, მაშინვე უნდა წამოსასვლელად დაემზადნეთ, რომ ხუთს დღეს უკან, ექვს დღეს უკან თქვენი კაცი უნდა მოვიდეს, რომ მთა გავაკეთებინოთ და ცხენით გადმოხვიდეთ. თუ ტყვეს იშოვნით, იცოდეთ, რომ არავინ გამოგართმევსთ; იქნება რომ სყიდვით კი ვიყიდოთ. ამ საქმეზედ ჩვენი ჯაბადარბაში გაბაშვილი ნინია გამოგვიგზავნია და სხვას ჩვენს სიტყვას ეს გეტყვისთ.

ხეც, Qd-948; პირი, გადანერილი იასე ლორთქიფანიძისმიერ; დედანს ჰქონდა ერეკლე მეორის რვაკუთხა ბეჭედი. პუბლ. 1. Известия Чечено-ингушского научно-исследовательского института, т. V, вып. I, Грозный, 1964, გვ. 153. რუსული თარგმანი გვიანდელი; 2. აღმოსავლეთ საქართველოს შიდაკავკასიური პოლიტიკური და სავაჭრო ურთიერთობები (XVIII ს. 60-იანი წლების ბოლო – 90-იანი წლების დასაწყისი). დოკუმენტები და მასალები. II ნაკვეთი. მასალები შეარჩია და გამოსაცემად მოამზადა ვ. გამრეკელმა, თბილისი, 1991, გვ. 112-113.

получите от нас письмо с вызовом, то выступите с войском. И перед этим мы писали вам письмо и сообщали, чтобы приготовились и по получении от нас письма и известий выступили бы. И теперь тоже пишем: если вы нам верны и не хотите от нас отказаться и столь долгую свою службу не проведете зря, то по получении этого нашего письма должны приготовиться и заранее прислать человека и сообщить о своей готовности. Мы тогда исправим горную дорогу, вышлем человека и с божьей помощью безопасно проведем вас через горы. Сколько бы месяцев у нас ни задержались на человека в месяц дадим парчи на 12 халатов; а у которых есть назначенное жалование, тем и жалование дадим, а возможно еще и посодействуем вам добычу достать. От вашей преданности ожидаем, что срочно сообщите о себе, чтобы и мы исправили горную дорогу.

Января 31-го короникона 476 [1788 г.].

Как только этот наш человек прибудет к вам вы должны тогда-же собраться идти к нам, чтобы через пять, через шесть дней ваш человек прибыл к нам, а мы дали бы исправить горную дорогу и вы бы перешли горы на лошадях. Если добудете пленных, знайте, что никто их у вас не отберет. Разве только может быть, что купим. По этому делу мы присылаем нашего джабадарбаша Габашвили Ниния и он вам передаст остальные наши слова.

Перевод с грузинского выполнен В. Гамрекели; грузинский подлинник хранится в Национальном Центре Рукописей Грузии, ф. Qd-948; Публ. Известия Чечено-ингушского научно-исследовательского института, т. V, вып. I, Грозный, 1964, с. 153-154; Межкавказские политические и торговые связи Восточной Грузии (конец 60-х – начало 90-х годов XVIII в.). Документы и материалы. II выпуск. Материал подобрал и подготовил к печати В. Н. Гамрекели, Тбилиси, 1991, с. 111.

**1791 ივლისის 29. წიგნი ერეკლე II-სა
გაბრიელ ყაზიბეგიშვილისადმი
ჩრდილო კავკასიელთაგან
ძირით ჯარის მომზადების და
გამოსტუმრების შესახებ**

ქ. ჩვენ მაგიერად ყაზიბეგისშვილს გაბრიელს მოკითხვა უამბეთ. მერე შენი დიად მადრიელნი ვართ, რომ ჩვენს სამსახურზედ კარგად ირჯები.

ახლა ეს შენი ძმა ბაადურ? რომელსაც საქმეზედ გამოვისტუმრეთ? ის საქმე შენ და ამან ერთათ უნდა იმოქმედოთ. რომელთათვისაც ახლა ჩვენ წიგნები მოგვეწეროს, ყველასაც ახლავ უნდა შეატყობინოთ და მოამზადოთ. ჩერქეზნიც უნდა მოამზადოთ, თავაურებიც, ანგუშტელებიც, ქისტებიც, ლილველებიც და სხვანიც, ჩაჩანს აქეთი კაცნი. ჩვენც მაგათვის ცალ-ცალკე წიგნები მოგვინერია მომზადებისა. და ჩვენი კაცი და წიგნი როდესაც მოუვიდესთ, მაშინ უნდა დაუაროთ და დასძრათ ის ჯარები და როგორც დაგვებარებინოს, ისე საჩქაროთ გამოისტუმროთ. მაშინ იმ დაბარების დროს თავიანთს მისაცემს ჯამაგირებსაც და ულუფასაც წერილით გამოუცხადებთ და გამოუგზავნით. და თქვენ-კი დიდად ბეჯითად უნდა გაისარჯნეთ. თეფნერუყოსაც ახლავ უნდა შეატყობინოთ და მოამზადოთ, რომ როდესაც ეგ ჯარები დავიბაროთ, მაშინ ეგეც წამოვიდეს. და რაც მაგ ჯარების სამემანდროები იქნება, შენ და შენს ძმას გებოძებათ; ალბათ ამ საქმეზედ ორნიც დიდად გაისარჯენით.

მკათათვის კთ, ქ(ორონი)კ(ონ)ს უოთ.

* რვაკუთხა ბეჭედი ერეკლე მეორისა ლეგენდით: „ქნარს მიცემს, დავით მიხმოხს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს“ (მხედრულით), შუაში – „ერეკლე“.

ხეც, Hd-14273; დედანი; 16,45X33,5 სმ; ჭვირნიშნინი, განკვეთილობის ნიშანი – წერტილი ყოველი 2-4 სიტყვის შემდეგ; ბეჭედი დიდი რვაკუთხა ერეკლე მეორისა, ლეგენდით მხედრულით.

**1791 Г. ИЮЛЯ 29. ПИСЬМО ИРАКЛИЯ II
ГАБРИЕЛУ КАЗИБЕГИШВИЛИ О СБОРЕ И
ОТПРАВЛЕНИИ ИЗ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА
НАЕМНОГО ВОЙСКА**

Хр. Сообщите наше приветствие Казибег-ишвили Габриелу. Затем, мы очень довольны тобой, что стараешься на нашей службе.

Теперь же посылаем твоего брата Баадура, чтобы вы оба вместе поусердствовали в поручаемом ему деле. К кому теперь посылаем письма, всех должны известить и подготовить. И черкесов должны подготовить, и тагаурцев, и ангуштцев, кистов, глигвов и других людей по ту сторону Чачан. И мы всем им по отдельности написали о готовности. И когда к ним прибудет наш человек с письмом, тогда и должны вы обойти их и двинуть войска и как будет сказано, с такой поспешностью и пошлите. Тогда же, при их приглашении причитаемую им плату и содержание письмом определены и вышлем. А вы очень должны поусердствовать, чтобы когда те войска призовем, тогда и они пусть выступят. И что и определено в качестве вознаграждения (самемандро) тех войск, будет пожаловано и тебе, и твоему брату. Вероятно в этом деле очень будете усердными.

Июля 29, в хроникон 479 [1791 г.].

* На подлиннике стоит восьмиугольная печать царя Ираклия II.

Перевод с грузинского. Оригинал хранится в Национальном Центре Рукописей Грузии, ф. Hd-14273; Публ. 1. журн. „Моамбе“, 1901 г. IV, с. 73; 2. Известия Чечено-ингушского научно-исследовательского института, т. V, вып. I, Грозный, 1964, с. 154; 3. Межкавказские политические и торговые связи Восточной Грузии (конец 60-х – начало 90-х годов XVIII в.). Документы и материалы. II выпуск. Материал подобрал и подготовил к печати В. Н. Гамрекели, Тбилиси, 1991, с. 132-133.

დრულით; არის ამის პირიც, ხეც, Hd-10276დ.
პუბლ. 1. ჟურნ. „მომბე“, 1901 წ., IV, აპრილი,
გვ. 73; 2. Известия Чечено-ингушского научно-
исследовательского института, т. V, вып. I,
Грозный, 1964, гв. 154; თარგმ. რუს. ენაზე; 3.
აღმოსავლეთ საქართველოს შიდაკავკასიური
პოლიტიკური და სავაჭრო ურთიერთობები
(XVIII ს. 60-იანი წლების ბოლო – 90-იანი წლე-
ბის დასაწყისი). დოკუმენტები და მასალები. II
ნაკვეთი. მასალები შეარჩია და გამოსაცემად
მოამზადა ვ. გამრეკელმა, თბილისი, 1991, გვ.
133-134.

1784 აგვისტოს 27. წიგნი

ერეკლე II-ისა [ვ. ს. პოტიომკინისადმი] ქართულ-ინგუშური ურთიერთობებისა და ინგუშეთიდან დაქირავებული ლაშქრის მოწვევის შესახებ

ქ. მაღალმსვლელო უფალო, მოწყალო ჯელ-
მნიფე.

თქვენის მაღალმსვლელობის უკანასკნე-
ლის კურიერის წიგნი მივიღეთ ოცდაოთხს ამ
თვეს, რომელშიაც თქვენს მაღალმსვლელობას
ეკითხა ჩვენის სომხის გრიგორი სურგუნოვის
ინგუშში ყოფა. ჩვეულებისამებრ მანდაური
ხალხი ყოველთვის ამ დროს გარდმოვლენ
ხოლმე ჩვენთან, რადგან უფროსი-ერთს მა-
გათს პირველს კაცებს ჩვენგან ჯამაგირი აქ-
ვსთ ამგვარის შეხდომისათვის, რომ როცა
დაგვჭირდეს, მაშინ ჯარად მანდაური ხალხი
მოვიხმაროთ.

ამ ჩვეულებისამებრ თვისისა და რომლისამე
მიზეზით ინგუშნი გარდმოვიდნენ აქ, რომლი-
საც მიზეზი უფლის პოლკონიკის ბურნაშოვი-
სათვის გამოგვიცხადებია და თვით თქვენი მა-
ღალმსვლელობაც სრულებით სცნობს, როდე-
საც შევიყრებით. და რადგან ჩვენ ერეგნისა და
დაღისტნის არეულობა გვესმოდა, ამისთვის
უბძანეთ აქ ინგუშთ, რომ მზათ ყოფილიყვნენ
და როცა დაგვებარებინა, გარდმოსულიყვნენ.
მაშინ იმათ მთხოვეს, რომ თქვენი კაცი გამო-

1784 აგვისტა 27. ПИСЬМО ИРАКЛИЯ II [П. С. ПОТЕМКИНУ]

О ГРУЗИНСКО-ИНГУШСКИХ ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ И О ПРИЗЫВЕ НАЕМНОГО ВОЙСКА ИЗ ИНГУШЕТИИ

Высокопревосх-ный г-н, милостивый государь!

В. высокопревосх-ва письмо с последним
курьером мы получили 24 с. м., которым в. вы-
сокопревосх-во запрашивает о пребывании на-
шего армянина Григория Сургунова в Ингушетии.
Обычно тамошние люди всегда в это время при-
ходят к нам, т. к. большинство первенствующих
среди них лиц получают от нас жалование, чтоб
на случай нашей нужды можно было использо-
вать тамошних людей воинами.

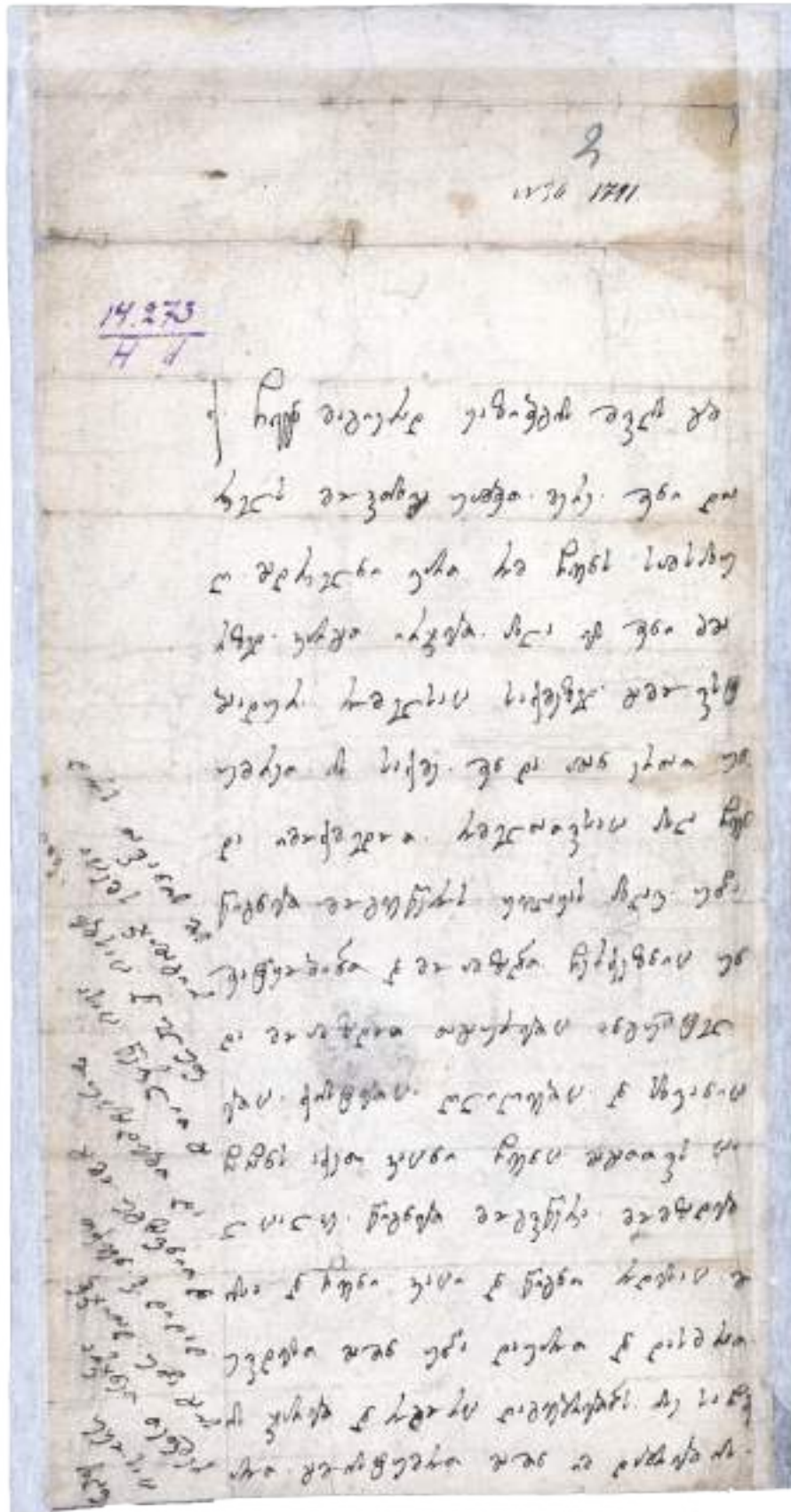
По этому своему обыкновению и по некото-
рым причинам ингуши прибыли сюда. О причи-
не мы объявили г-ну полк. Бурнашеву и в. вы-
сокопревосх-во сами узнаете полностью, когда
мы встретимся. Мы слышали о беспорядках в
Ереване и в Дагестане и потому бывшим здесь
ингушам велели быть готовым и прибыть сюда,
когда мы их призовем. Тогда они меня попроси-
ли послать с ними своего человека, чтоб народ
поверил, что действительно ваше повеление
быть им готовым. Поэтому мы этого нашего
армянина Григория Сургунова послали с ними,
чтоб он объявил сие наше веление и были бы
готовы. А когда бы нам понадобилось их при-
бытие, тогда в. высокопревосх-ву было бы до-
ложено вместе с другими нашими нуждами, кои
будет следовать в. высокопревосх-ву сообщить.
Впрочем в ожидании скорого свидания с вами
остаюсь со столь же дружественным уважением
как и прежде.

Августа 27, 1784 года.

В. высокопревосх-ва, милостивого государя,
доброжелатель

царь Картли и Кахети и прочих

Эрекле

Hd-14273-r

Hd-14273-v

გვატანეთო, რომ ხალხმა გული დააჯეროს, რომ სწორეთ თქვენი ბძანება არისო იმათი მზათ ყოფნაო.. და ამისთვის ეგ ჩვენი სომეხი გრიგორი სურგუნოვი გამოვატანეთ, რომ ეს ჩვენი ბძანება გამოეცხადებინა და მზათ ყოფილიყვნენ. და როცა დაგვჭირდებოდა მაგათი აქ გარდმოსვლა, მაშინ თქვენს მაღალმსვლელობას მოხსენდებოდა სხვას მაშინდელს ჩვენს საჭიროებასთან, რომელიც თქვენს მაღალმსვლელობას საჭირო იქნებოდა, რომ უნდა გამოსცხადებოდა. სხვებრ მომლოდინე თქვენის ადრე ნახვისა დავშთები მასვე მეგობრობითსა პატივისცემასა შინა, როგორც აქამდინ ვყოფილვართ.

აგვისტოს კზ

ჩლბდ წელსა

თქვენის მაღალმსვლელობის,

მონყალის ჴელმწიფის კეთილის მონადე

მეფე ქართლისა და კახეთისა და სხვათა

ერეკლე

დედანი – სსრკ ძველი აქტების ცენტრალური სახელმწიფო არქივი (მოსკოვი), რუსეთის იმპერიის სახელმწიფო არქივი, ფ. 23, ს. 13, ნან. 8, ფრ. 313. ზომა 22,9X34,0 სმ. ჴვირნიშნიანი. განკვ. ნიშანი – წერტილი ალაგ-ალაგ. ხეც, ფონდი: ძველი აქტების ცენტრალური სახელმწიფო არქივი (მოსკოვი), №389; ფოტოპირი; ფოტოანაბეჭდი 1.

პუბლ. აღმოსავლეთ საქართველოს შიდაკავკასიური პოლიტიკური და სავაჭრო ურთიერთობები (XVIII ს. 60-იანი წლების ბოლო – 90-იანი წლების დასაწყისი). დოკუმენტები და მასალები. I ნაკვეთი. მასალები შეარჩია და გამოსაცემად მოამზადა ვ. ნ. გამრეკელმა, თბილისი, 1980, გვ. 206.

Перевод с груз. В. Н. Гамрекели; груз. подл. хранится Центральный Государственный архив древних актов, Государственный архив Российской империи, фонд 23, дело 13, часть 8, лист 313; а его фотокопия в НЦР Грузии, ф. ЦГАДА, №389, фотоотпечатки 1.

Межкавказские политические и торговые связи Восточной Грузии (конец 60-х – начало 90-х годов XVIII в.). Документы и материалы. I выпуск. Материалы подобрал и подготовил к печати В. Н. Гамрекели, Тбилиси, 1980, с. 205-206.

ქართული სასულიერო პირების მოღვაწეობა ინგუშეთში

(საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის 1823-1825 და
1836-1845 წწ. დოკუმენტური მასალის მიხედვით)

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ГРУЗИНСКИХ СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛЕЙ В ИНГУШЕТИИ

по документальным материалам Канцелярии экзарха Грузии (1823-1825; 1836-1845)

დოკუმენტები დაცულია საქართველოს ეროვნული არქივის საისტორიო ცენტრალურ არქივში

Документы хранятся в Центральном государственном историческом архиве Грузии

საქართველოს
არქივი

საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ I ტომში განსაკუთრებული ადგილი უკავია საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის 1823-1825 და 1836-1845 წლების დოკუმენტებს, რომლებიც შეეხება ინგუშეთის მოსახლეობის ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცევის მცდელობებს. კრებულში თითქმის სრულად შევიტანეთ როგორც ქართველი, ისე სხვა სასულიერო პირების წერილობითი კორესპონდენცია საქართველოს ეგზარქოსებთან – იონასთან (1821-1832), ევგენისა (1834-1844) და ისიდორესთან (1844-1858). მასალები მოიცავს პატაკებს, დეტალურ ანგარიშებს, ეგზარქოსთა ე.წ. „ორდერებსა“ და წერილობით განკარგულებებს, რაც მკვლევარს საშუალებას აძლევს დააკვირდეს მთიან ინგუშეთში მივიწყებული ქრისტიანული რელიგიის აღდგენის დინამიკას, პროცესში ჩართული სამხედრო და სასულიერო პირების წარმატებისა და წარუმატებლობის მიზეზებს, მათ მიერ დაშვებულ შეცდომებს და საბოლოო შედეგს – ქრისტიანობის გავრცელების კრახს აღნიშნულ რეგიონში.

უძველესი დროიდან, ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების შემდგომ,

В первом томе «Ингушевведческого корпуса Грузии» особое место занимают документы Канцелярии экзарха Грузии за 1823-1825 и 1836-1845 гг., касающиеся попыток обращения ингушей в христианство. В сборник вошла практически вся корреспонденция как грузинских, так и русских священнослужителей с экзархами Грузии – Ионой (1821-1832), Евгением (1834-1844) и Исидором (1844-1858). Материалы включают рапорты, подробные отчеты, т.н. «ордеры» экзархов и письменные указы, что позволяет ученым проследить динамику восстановления в горной Ингушетии забытой христианской религии, причины успехов и неудач участвовавших в этом процессе военных лиц и духовенства, допущенные ими ошибки и конечный результат – крах распространения христианства в данном регионе.

С древнейших времен, после провозглашения христианства государственной религией, одной из стратегических целей грузинского царского двора и грузинской церкви было распространение христианской религии и культуры среди народов Северного Кавказа. В период

საქართველოში სამეფო კარისა და ეკლესიის ერთ-ერთ სტრატეგიულ მიზანს წარმოადგენდა ქრისტიანული რელიგიისა და კულტურის გავრცელება ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხებში. ადრეული შუა საუკუნეების განმავლობაში ჩრდილოეთ კავკასიაში ქრისტიანი მისიონერობის წარმატებაზე მიუთითებს დღემდე შემორჩენილი ათასწლოვანი ტაძრები ქართული ასომთავრული წარწერებით, რომლებიც ადგილობრივ მთიან რეგიონებსა და ხეობებშია აღმართული. საუკუნეების განმავლობაში ჩრდილოეთ კავკასია შედიოდა ქართული ეკლესიის იურისდიქციაში და ღვთისმსახურება იქ ქართულ ენაზე სრულდებოდა.

თუმცა, XVII-XVIII საუკუნეებში საქართველოში პოლიტიკური არასტაბილურობის გაღრმავების შედეგად, ჩრდილოეთ კავკასიაზე ქართული ეკლესიის გავლენა თანდათან შესუსტდა. აღნიშნულ პერიოდში ქრისტიანობა აქ „ფოლკლორიზებული“ ფორმით არსებობდა, რაც ნიშნავდა მის შერწყმას ადგილობრივ ტრადიციებსა და ჩვეულებებთან. ეს „პაგანიზებული ქრისტიანობა“ რუსულმა ეკლესიამ, ხოლო შემდგომ – საბჭოთა მეცნიერებამ, როგორც თავდაპირველი წარმართული კულტის ფორმა, ისე აღიქვა. ქრისტიანობის დასუსტების პარალელურად, XVIII საუკუნის ბოლოდან რეგიონში გაძლიერდა ისლამი, რომლის გავრცელებას ხელს უწყობდა ოსმალეთის იმპერიის გავლენა.

XVIII საუკუნის შუა წლებიდან ჩრდილოეთ კავკასიაში ქრისტიანობის აღდგენის საქმეს შეუდგა „ოსეთის სასულიერო კომისია“, რომლის შექმნაში აქტიურად მონაწილეობდნენ ქართველი სასულიერო პირები – ეპისკოპოსი იოსებ ქვაბულიძე, არქიმანდრიტი ნიკოლოზ ჯაფარიძე და სხვები. რუსეთის წმინდა სინოდის გადაწყვეტილებით, სწორედ ამ ორგანიზაციას დაეკისრა რეგიონში ქრისტიანობის აღდგენის ფუნქცია. საქართველოში რუსული მმართველობის დამყარების შემდეგ კომისიის საქმიანობა კიდევ უფრო გააქტიურდა: 1814 წელს

Раннего средневековья об успешности христианской миссионерской деятельности на Северном Кавказе свидетельствует наличие тысячелетних церквей с грузинскими надписями на Асомтаврული,¹ сохранившимися в горах и долинах этого края. Северный Кавказ веками находился под юрисдикцией Грузинской православной церкви и богослужение там совершалось на грузинском языке. Однако, в результате усугубления политической нестабильности в Грузии в XVII–XVIII вв., влияние грузинской церкви на Северном Кавказе постепенно ослабло и приобрело т.н. «фольклоризированную» форму религиозного культа, сочетающегося с народными обычаями. Это «паганизованное христианство» было воспринято Русской церковью, а позднее и советской наукой, как форма изначального языческого культа. Параллельно с ослаблением христианства, с конца XVIII века, под влиянием Османской империи, в регионе стал набирать силу ислам.

С середины XVIII века работу по восстановлению христианства на Северном Кавказе взяла на себя «Осетинская духовная комиссия», в создании которой активное участие принимали грузинские священнослужители – епископ Иосеб (Иосиф) Квабулидзе, архимандрит Николоз (Николай) Джапаридзе и другие. Решением Святейшего Синода Российской империи на эту организацию была возложена функция восстановления христианства в регионе. После установления в Грузии русского правления деятельность Комиссии еще более активизировалась: в

¹ Асомтаврული (букв. «Заглавные буквы») – древнейший этап развития грузинского алфавита. Самые древние образцы грузинской письменности, выполненные на асомтаврული, датируются V веком н.э. Слово «асомтаврული» появилось в XVI веке; в более ранних памятниках оно известно как «Мргловани» (от груз. «მრგვალი»/«მრგვალი» – «круглый») – название связано с округлыми очертаниями букв.

მის ხელმძღვანელად დაინიშნა ალავერდისა და თელავის ეპისკოპოსი დოსითეოს ფიცხელაური, ხოლო მისი შემადგენლობა კვლავ ქართველი სასულიერო პირებით შეიკეთა.

საქართველოს ცენტრალურ არქივში დაცული ეგზარქოსის კანცელარიის 1823-1825 და 1836-1845 წლების მასალები ქართულ და რუსულ ენებზე შესრულებულ მრავალ ასეულ ხელნაწერ გვერდს მოიცავს, ასევე დოკუმენტებს ქისტებისა და ხევსურების ნათლობის შესახებ. ამავე ფონდის ძირითადი ნაწილი წარმოადგენს საქართველოს იმდროინდელი ეგზარქოსებისა და ქართველი სასულიერო პირების მიმონერას ინგუშების ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცევის საკითხზე. არქივში დაცულია როგორც ეგზარქოსების მიერ შედგენილი წერილობითი განკარგულებები („ორდერები“), ისე ქართველი სასულიერო პირების მიერ ქართულ ენაზე შესრულებული ანგარიშები და მათი რუსული თარგმანები.

ინგუშები საქართველოს ეგზარქოსის წერილობით განკარგულებებსა და ქართველი სასულიერო პირების პატაკებში მოხსენიებული არიან ქისტებად და ჯეირახელებად, ხოლო მთიანი ინგუშეთი იწოდება ქისტეთად. ეგზარქოსის კანცელარიის დოკუმენტების მიხედვით, 1823-1825 წლებში მთიანი ინგუშეთის ხეობებში ქრისტიანობის ქადაგება და ქისტების ნათლობა ქართველ სასულიერო პირებს – დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანაშვილსა (Николай Самарганов) და მღვდელს, „ბლალოჩინ“ იაკობ ლომისძეს (Яков Ломауров) დაევალათ.

ინგუშეთში მოღვაწე ქართველი სასულიერო პირების საქართველოს იმდროინდელ ეგზარქოსებთან მიმონერის მასალები საშუალებას გვაძლევს მეტ-ნაკლებად სრულად და თანმიმდევრულად აღვადგინოთ 1823-1825 და 1836-1845 წლებში ქართველი მღვდლების ინგუშეთში მოღვაწეობის სურათი.

როგორც მიმონერის მასალებიდან ირკვევა, ქისტების ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქ-

1814 году ее руководителем был назначен епископ Алавердский и Телавский Досифеос (Досифей) Пицхелаури, а ее состав вновь пополнился грузинскими священнослужителями.

Материалы Канцелярии экзарха за 1823-1825 и 1836-1845 гг., хранящиеся в историческом отделе Центрального Архива Грузии, включают несколько сотен рукописных страниц на грузинском и русском языках, а также документы о крещении кистин и хевсур. Основную часть фонда составляет переписка экзархов Грузии с грузинским духовенством по вопросу об обращении ингушей в христианство. В архиве хранятся как письменные указы («ордеры») экзархов, так и отчеты, рапорты, составленные грузинскими священнослужителями на грузинском языке и их русские переводы.

В письмах экзарха и донесениях грузинского духовенства ингуши именуются кистинами и джейрахами, а горная Ингушетия – Кистети. Согласно документам Канцелярии экзарха Грузии, в 1823-1825 гг. проповедь христианства и крещение кистин в ущельях Горной Ингушетии было поручено грузинским священникам – протоиерею Николосу Самарганашвили (Николай Самарганов) и «благочинному» Якову Ломисдзе (Яков Ломауров).

Материалы переписки грузинского духовенства, служивших в то время в Ингушетии, с экзархами Грузии позволяют более или менее полно и последовательно реконструировать картину деятельности грузинских священников в Ингушетии в 1823–1825 и 1836–1845 гг.

Как явствует из материалов переписки, обращение кистин в христианское вероисповедание происходило в несколько этапов по заранее разработанному плану. Первоначально при непосредственных усилиях и участии экзарха Ионы, в июне 1823 года, в Сионском соборе Тбилиси состоялось торжественное крещение 9-ти представителей из 12-ти сел Горной Ингу-

ცევა წინასწარ შემუშავებული გეგმის მიხედვით რამდენიმე ეტაპად მიმდინარეობდა. თავდაპირველად საქართველოს ეგზარქოსის, არქიეპისკოპოს იონას უშუალო ძალისხმევითა და მონაწილეობით 1823 წლის ივნისში თბილისის სიონის ტაძარში ჩატარდა მთიანი ინგუშეთის 12 სოფლის ცხრა წარმომადგენლის, ცხრა ქისტი უზუცესის, საზეიმო ნათლობა და მათ სიმბოლურად მოციქულთა სახელები დაარქვეს. ესენი იყვნენ: 1. სოფელ მეცხალიდან სოსლან თათაროვ-ქოთიევი და ეწოდა პეტრე; 2. სოფელ მეცხალიდან აბრეკ თათაროვ-ქოთიევი და ეწოდა პავლე; 3. სოფელ ტარშიდან ორაყ ბერდუკოვ-დასყიევი და ეწოდა იოანე; 4. სოფელ ხულიდან ჩოჩი ალხასტოვ-ძოუროვი და ეწოდა იაკობი; 5. სოფელ ლოვზუკიდან ბიკალაოვ-ხარსიევი და ეწოდა მათე; 6. სოფელ ფითხალიდან ასამურზა პაჩიევ-ძოუროვი და ეწოდა ანდრია; 7. სოფელ ბეინიდან ყონახოლხ მურზაბიკოვ-ქელიხსანოვი და ეწოდა იოანე; 8. სოფელ ეშათიდან ასლანუყო ავაროვ-ხამათხანოვი და ეწოდა მარკოზ; 9. სოფელ ვაზბიდან ქოქო ჟეტაევი-ცუროვი და ეწოდა ლუკა.

საქართველოს ეგზარქოსი, არქიეპისკოპოსი იონა 1823 წლის 28 მაისისა და 25 ივნისის წერილობითი განკარგულებებით მოუწოდებდა მღვდელ იაკობ ლომისძეს (ლომაუროვს), რომ მონათლულ ქისტ უზუცესებთან ერთად წასულიყო ქისტეთისა და ობანის ხეობებში და სახარების სათანადოდ ქადაგების შემდეგ შესდგომოდა ნათლობას ყოველი მსურველისას, რომლებიც „ჯერ კიდევ იმყოფებოდნენ სიბნელისა და სიკვდილის ჩრდილში“. ეგზარქოსის წერილობითი განკარგულების მიხედვით, მამა იაკობ ლომისძე ამ დავალების შესრულების შემდეგ უნდა სწევოდა ინგუშეთის ე. წ. შორეულ ხეობებსაც და თავისი ქადაგებით დაერწმუნებინა ადგილობრივი მოსახლეობა ღვთის სიტყვის ჭეშმარიტებაში ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოსაქცევად. ამავდროულად იაკობ ლომისძეს მთიან ინგუშეთში თან უნდა ხლებოდა ვლადი-

შეთი – 9-ტი კისტინских старейшин, которым символически были даны имена апостолов. Это были: 1. Сослан Татаров-Котиев из села Мецхал, и дано ему имя Петр (груз. პეტრე/Петре); 2. Абрек Татаров-Котиев из села Мецхал и дано ему имя Павел (груз. პავლე/Павле); 3. Орак Бердуков-Даскиев из села Тарш и дано ему имя Иоанн (груз. იოანე/Иоанэ); 4. Чочи Алхастов Дзоуров из села Хули и дано ему имя Яков (груз. იაკობი/Иакоби); 5. Бикалаов Харсиев из села Ловзук и дано ему имя Матфей (груз. მათე/Мате); 6. Асамурза Пачиев-Зоуров из села Питхал и дано ему имя Андрей (груз. ანდრია/Андриа); 7. Конахолх Мурзабиков-Келихсанов из села Беин и дано ему имя Иоанн (груз. იოანე/Иоанэ); 8. Аслануко Аваров-Хаматканов из села Эшат и дано ему имя Марк (груз. მარკოზი/Маркози); 9. Коко Жетаев-Цуров из села Вазб, и дано ему имя Лука (груз. ლუკა/Лука).

Указами от 28 мая и 25 июня 1823 года экзарх Иона призвал священника Якова Ломисдзе (Ломаурова) отправиться с крещеными кистинскими старейшинами в ущелья Кистети и Обан и, надлежащим образом проповедуя Евангелие, крестить всех желающих, «доселе находящихся в тьме и сени». Согласно письменному распоряжению экзарха, после выполнения данного задания отец Яков Ломисдзе должен был посетить так называемые отдаленные ущелья Ингушетии и своей проповедью убедить местное население в истинности слова Божия и обратить их в христианство. Якова Ломисдзе в горной Ингушетии должны были сопровождать комендант Владикавказа полковник Николай Петрович Скворцов и переводчик Алексей Быков. На расходы по проезду и крещению экзарх посылал грузинскому священнику определенную сумму серебром, а в дар крещеным – 10 икон, 1000 медных крестов и 10 серебряных крестов с соответствующими тесемками. Согласно распоряжению экзарха, Яков Ломисдзе должен был

კავკაზის კომენდანტი პოლკოვნიკი ნიკოლაი პეტროვიჩ სკვორცოვი და თარჯიმანი ალექსი ბიკოვი. მგზავრობისა და ნათლობის ხარჯებისთვის ეგზარქოსი ქართველ მღვდელს უგზავნიდა გარკვეული რაოდენობის ვერცხლის ფულს, ხოლო მონათლულთათვის საჩუქრად ატანდა ათ ხატს, 1000 ცალ სპილენძის ჯვარსა და 10 ცალ ვერცხლის ჯვარს შესაბამისი ზონრებით. ეგზარქოსის ბრძანების თანახმად, იაკობ ლომისძეს (ლომაუროვს) პერიოდულად უნდა ჩაეხატებინა მისთვის წერილობითი ანგარიში მისიონერული საქმიანობის შესახებ, თუ რამდენად წარმატებულიყო იყო მისი ქადაგება მთიან ინგუშეთში და ასევე წარედგინა მონათლულთა სიები მთიანი ინგუშეთის სოფლების მიხედვით.

ქართველი სასულიერო პირებისადმი გაგზავნილი განკარგულებების პარალელურად, 1823 წლის 25 ივნისს ეგზარქოსი, არქიეპისკოპოსი იონა წერილს უგზავნიდა ვლადიკავკაზის კომენდანტ ნიკოლაი პეტროვიჩ სკვორცოვს და ატყობინებდა, რომ 12 ქისტური სოფლის უზუცესებთან ერთად, რომლებიც თავიანთი სურვილით მოინათლნენ თბილისის სიონის ტაძარში, წასულიყო მათსავე სოფლებში მქადაგებლის, კერძოდ კი, მღვდელ იაკობ ლომისძის (ლომაუროვის) თანხლებით. ეგზარქოსი სთხოვდა პოლკოვნიკ სკვორცოვს, არ ეთქვა უარი ისეთ საქმეზე, რომელიც ღმერთსა და მთელ ქრისტიანულ ეკლესიას გაახარებდა, ასევე თავად ანგელოზებს მოჰგვრიდათ სიამოვნებას სამოთხეში¹.

ქართველი სასულიერო პირების მიერ ეგზარქოსისადმი გაგზავნილი წერილები უაღრესად საინტერესოა ასევე XIX საუკუნის I ნახევრის მთიანი ინგუშეთის სოციალური და რელიგიური ვითარების გასაცნობად. საანგარიშო წერილებში სასულიერო პირები მო-

პერიოდически посылать ему письменный отчет о своей миссионерской деятельности, об успехе его проповеди в горной Ингушетии, а также представлять списки крещеных по селам (стр. 19-22).

Параллельно с указами, направленными грузинским священнослужителям, 25 июня 1823 года экзарх Иона направил коменданту Владикавказа Николаю Петровичу Сковрцову письмо, в котором предписывал, чтобы он, вместе со старейшинами 12 кистинских сел, добровольно принявшими крещение в Сионском соборе Тбилиси, отправился в их селения в сопровождении проповедников, в частности, священника Якова Ломисдзе. Экзарх просил полковника Сковрцова не отказываться от дела, которое угодно Богу и всей христианской церкви, а также возрадует самих ангелов на небесах.¹

Письма грузинского духовенства, адресованные экзарху, представляют особый интерес также для изучения социальной и религиозной обстановки в горной Ингушетии в I-ой половине XIX века. В своих отчетах священнослужители рассказывают о многочисленных подробностях взаимодействия с местным населением. В архивных документах Канцелярии Грузинского экзархата за 1823-1825 гг. имеются также крещенские списки кистин и архотских хевсуров, в которых на грузинском языке указаны фамилии и имена крещеных (вместе с их крестильными именами) по селам и дворам. Они также указывают количество крещеных дворов и душ. Письма, записи и крещенские списки, составленные грузинскими священниками, дают ясное представление о демографической ситуации в селах горной Ингушетии. Из списков крещеных узнаем, что ислам еще не укоренился среди кистин, поскольку они по-прежнему носят древние, уxo-

¹ სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე №943, გვ. 23-26 (რუსულ ენაზე).

¹ ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело №943, с. 23-26 (на русск. яз.).

გვითხრობენ ადგილობრივ მოსახლეობასთან ურთიერთობის არაერთ დეტალზე. საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის 1823-1825 წლების საარქივო დოკუმენტებში ასევე დაცულია ქისტების ნათლობის სიები, რომლებშიც სოფლებისა და კომლების მიხედვით ქართულ ენაზე წარმოდგენილია მონათლული ადამიანების გვარ-სახელები (ნათლობის სახელებთან ერთად). მათში ასევე მითითებულია მონათლულ კომლთა და სულთა რაოდენობა, ქართველი სასულიერო პირების წერილები, ჩანაწერები და მათ მიერ შედგენილი ნათლობის სიები მკაფიო წარმოდგენას გვიქმნის მთიანი ინგუშეთის სოფლების დემოგრაფიული სიტუაციის შესახებ. ნათლობის სიებიდან ვიგებთ, რომ მთაში ჯერ კიდევ არ იყო გავრცელებული ისლამი, რადგან ქისტები არ ატარებენ მაჰმადიანურ სახელებს და მათ ჯერ კიდევ ძველი, საუკუნეთა სიღრმიდან მომდინარე, ტრადიციული ქისტური სახელები ერქვათ.

ქართველმა სასულიერო პირებმა სამისიონერო საქმიანობა ინგუშეთის საკმაოდ ვრცელ ტერიტორიაზე გაშალეს. მღვდლების იაკობ ლომისძის, ნიკოლოზ სამარღანაშვილისა და გაბრიელ კარიაულის სამოღვაწეო არეალში აღმოჩნდა ინგუშეთის არაერთი სოფელი, ესენია: ერზი, კოშკი, მერცხალი, ლავჯიგი, ყასგო, მალარჩო, ყორახა, ბაღრა, ბეინი, ხული, ტარში, ლეჟგი, გარაყა, ობანი, ფითხალი, შოანი, ბაღლანი და სხვ. მთიანი ინგუშეთის სოფლებში ქადაგება, ნათლობა და ღვთისმსახურება ქართულ ენაზე სრულდებოდა.

ქისტების მოქცევა მათგან თითქმის უკვე მივიწყებულ ქრისტიანულ რელიგიაზე ადვილი არ აღმოჩნდა. მართალია, იმ დროისთვის ქისტები თავიანთ სალოცავებში ჯერ კიდევ ტრადიციულად აღნიშნავდნენ ქრისტიანულ დღესასწაულებს, მაგრამ ამის პარალელურად ინგუშებში აღმოსავლეთიდან, კერძოდ, ჩეჩნეთიდან და დაღესტნიდან, ოსმალეთის იმპერიის გავლენით ძლიერდებოდა ისლამის ქადა-

дящие корнями в глубину веков, традиционные кистинские имена.

Грузинское духовенство распространило свою миссионерскую деятельность на довольно большую территорию Ингушетии. В ареал деятельности священников Якова Ломисдзе, Николоза Самарганашвили и Габриэля Кариаули попало ряд сел Ингушетии: Эрзи, Кошки, Мерцхал, Лавджиг, Къасго, Маларчо, Кораха, Багра, Бейни, Хули, Тарш, Лежг, Гарака, Обан, Питхал, Шоан, Балган и др. В селах горной Ингушетии проповедь, крещение и богослужение совершались на грузинском языке.

Обратить кистин в почти забытую ими христианскую религию было нелегко. Несмотря на то, что в этот период кистины в своих святилищах все еще по традиции отмечали христианские праздники, среди них набирала силу пришедшая с востока, а именно – из Чечни и Дагестана, и под влиянием Османской империи – проповедь ислама. Исходя из этого грузинскому духовенству восстанавливать христианское богослужение в Кистети и крестить кистин приходилось в крайне сложных, суровых условиях. В отчетных письмах, отправленных экзарху Ионе, подробно описываются конкретные неприятные инциденты, имевшие место в горной Ингушетии. В то же время грузинские священники с уважением и благодарностью упоминают ингушей: Элимирзу, Джахота Дударовых, Фарагла и Агтала Андишвили, Тевшала Мовришвили, Батира Итасишвили, Сослана Котиева из Мерцхал и других, которые, рискуя собственной жизнью, защищали грузинское духовенство, отправившееся в Горную Ингушетию для восстановления христианства и оставшееся без всяких гарантий безопасности.

Одно из самых крупных, массовых крещений кистин было запланировано на лето 1823 года. Предварительно во Владикавказ были вызваны по два старейшины из каждого села

გება. აქედან გამომდინარე, ქართველ სასულიერო პირებს ქისტეთში ქრისტიანული ღვთისმსახურების აღდგენა და ქისტების ნათლობა უაღრესად რთულ და მძიმე პირობებში უზდებოდათ. ეგზარქოს იონასადმი გაგზავნილ საანგარიშო წერილებში დაწვრილებით არის აღწერილი მთიან ინგუშეთში მომხდარი კონკრეტული უსიამოვნო შემთხვევები. ამასთანავე ქართველი მღვდლები პატივისცემითა და მადლიერებით მოიხსენიებენ ინგუშებს: ელიმირზას, ჯახოტა დუდაროვს, ფარალა და აღთალა ანდიშვილებს, თევშალა მოვრიშვილს, ბათირა ითასიშვილს, მეცხალელ სოსლანა ქოთიევსა და სხვებს, რომლებმაც ლამის საკუთარი სიცოცხლის ფასად დაიცვეს მთიან ინგუშეთში ქრისტიანობის აღსადგენად ჩასული, ყოველგვარი უსაფრთხოების გარანტიების გარეშე დარჩენილი ქართველი სასულიერო პირები.

ქისტების ერთ-ერთი მასშტაბური, მასობრივი ნათლობა დაგეგმილი იყო 1823 წლის ზაფხულში. მანამდე ინგუშეთის მთიანეთის თითო სოფლიდან ორ-ორი უფროსი კაცი, სულ 30-მდე უზუცესი ვლადიკავკაზში დაიბარეს და ქართველმა სასულიერო პირებმა, ნიკოლოზ სამარღანაშვილმა და იაკობ ლომისძემ, ისინი კავკასიის კორპუსის შტაბის უფროსს ა.ა. ველიამინოვს წარუდგინეს. როგორც ეგზარქოსისადმი გაგზავნილი წერილიდან ირკვევა, ქისტებმა პირობა მისცეს გენერალს, რომ ისინი თავ-თავიანთ სოფლებში ხალხს მოელაპარაკებოდნენ, შეთანხმდებოდნენ და ამის შემდეგ წაიყვანდნენ ქართველ სასულიერო პირებს მთიან ინგუშეთში ქისტების ქრისტიანობაზე მოსაქცევად. მაგრამ ქისტი დეპუტატები ვლადიკავკაზში აღარ დაბრუნებულან. ამასთან დაკავშირებით, ნიკოლოზ სამარღანაშვილი და იაკობ ლომისძე თავიანთ საანგარიშო წერილში აღნიშნავენ: „შემდგომ სახელითა მღვთისათა გავსწირეთ თავ და ჩვენ წავედით ივლისის „იე“ (15-ს) და ვახსენეთ მადლი ქრისტესი და მივედით იმათ ქვეყნის სია-

горной Ингушетии, всего около 30 старейшин, и грузинские священники Н. Самарганашвили и Я. Ломисдзе представили их начальнику штаба Кавказского корпуса А.А. Вельяминову. Как выясняется из письма, отправленного экзарху, кистины обещали генералу, что поговорят со своими односельчанами, достигнут соглашения, а затем привезут грузинских священнослужителей в горную Ингушетию для обращения кистин в христианство.

Однако кистинские депутаты так и не вернулись во Владикавказ. В этой связи Н. Самарганашвили и Я. Ломисдзе отмечают в своем отчетном письме: «Тогда мы, жертвуя собой во имя Господа, отправились 15-го июля, призвали благодать Христову и прибыли в окрестности той страны и послали туда надежных людей, призвали их, и пришел собравшийся народ».¹ Кистины категорически отказались от крещения. Они заявили: – «Отстаньте от нас, или перебьем вас, или сами умрем, но не крестимся». Грузинские священники ответили им: – «За что вы нас перебьете, или за что сами умрете, и почему не креститесь? Если чего-то боитесь, мы поручаемся за каждое ваше дело». Когда же отец Яков и отец Николоз стали напирать на них, кистины сказали: «Мы, жители этого ущелья единогласно поклялись, что ни одному священнику не позволим войти в нашу землю, крещения не будет».²

Протоиерей Николоз Самарганашвили и священник Яков Ломисдзе проявили действительно удивительную ответственность и, можно сказать, фанатичную преданность возложенному на них делу. Они фактически рисковали жизнью, упомянув имя Господа и, придя в ингуш-

¹ ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело №943, с. 23-26 (на русск. яз.).

² ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело №943, с. 144-145 (на груз. яз.).

ხლოვეს და იქიდან გავგზავნეთ სანდო კაცნი, დაუბარეთ და მოვიდნენ შეყრილნი ხალხნი“¹. ქისტებმა კატეგორიული უარი განაცხადეს ნათლობაზე. ისინი ამბობდნენ: – დაგვეხსენით, ან დაგვხოცავთ, ან დავიხოცებით და არ მოვინათლებითო. ქართველმა მღვდლებმა უპასუხეს: – ან რატომ დაგვხოცავთ, ან რატომ დავიხოცებით და ან რატომ არ მოინათლებით? თუ რამის გეშინიათ, „ყოველსავე თქვენ საქმეს თავს ვდებთ“. მამა იაკობი და მამა ნიკოლოზი რომ აღარ მოეშვნენ, ქისტებმა მიუგეს: „ჩვენ ერთობლივ დაგვიფიცნია, რაც ამ ხეობის ხალხნი ვართ, ჩვენს ქვეყანაში მღვდლის შემოშვება და მონათვლა არ იქნებაო“².

დეკანოზმა ნიკოლოზ სამარღანაშვილმა და მღვდელმა იაკობ ლომისძემ, მართლაც, გასაოცარი პასუხისმგებლობა და, შეიძლება ითქვას, დაკისრებული საქმის მიმართ მტკიცე ერთგულება გამოიჩინეს. მათ, ფაქტობრივად, საკუთარი სიცოცხლე რისკის ქვეშ დააყენეს, როცა ღმერთი ახსენეს და ინგუშების სოფელ ერზში მისულებმა შეკრებილ ხალხს განუცხადეს: „ან დაგვხოცეთ, ან მოინათლენითო“³. სიტუაცია უკიდურესად დაიძაბა. სასულიერო პირები თავიანთ პატაკებში დაწვრილებით აღწერენ იმ დრამატულ მოვლენას, რომელიც ქისტების სოფელ ერზში განვითარდა: „მოიწიეს დასახოცად. – წერია იაკობ ლომისძის მიერ ეგზარქოსთან გაგზავნილ წერილობით ანაგარიშში, – ერთმანეთში მოუიდათ ჩხუბი. ერთი კარგი კაცი, რომელიც ჩვენი შემწე იყო – ანდიშვილი ფარაღა, ის მოკლეს. სამნი დაჭრილნი არიან: ანდიშვილი აღთაღა, მოვრიშვილი თევშალათ და ითასიშვილი ბათირა. სამი დღე ამ მწუხარებასა და საპყრობილეში ვიყავით“⁴.

სოფელი ერზი, заявили собравшимся: «Или убейте нас, или креститесь» (с. 145). Ситуация была крайне напряженной. В своих «рапортах» священнослужители подробно описывают драматическое событие, произошедшее в кистинском селе Эрзи: «Они наступали на нас, чтобы убить», – читаем в отчете, отправленном Яковом Ломисдзе экзарху, – «перессорились между собой. Один хороший человек, который был нашим помощником – Андишвили Фарагга, был убит. Трое были ранены: Андишвили Агтагга, Мовришвили Тевшалат и Итасишвили Батира. Три дня мы находились в печали в плену».¹

Как следует из «Рапорта», кистины уклонились от дальнейшего обострения ситуации. Они решили действовать так, как решат их «Андианские старейшины»: «Пока их не крестите, – заявили они, – мы тоже не крестимся. Как они порешат дело, так и мы поступим».²

Как указывают в письме грузинские священники, «поскольку они поклялись, то взяли с нас по три двугривенных на человека и по три рубля на двор, и таким образом это село приняло крещение».³ Из крещенских списков узнаем, что в башенном селе Эрзи священнослужителями было крещено 39 дворов, всего 310 человек обоего пола. В письме, направленном экзарху Грузии, Н. Самарганашвили и Я. Ломисдзе выражают надежду, что таким образом удастся обратить в христианство до 15 000 кистин горной Ингушетии. На крещении кистин в селе Эрзи, помимо Николоза Самарганашвили и Якова Ломисдзе, присутствовали священники: Гиорги Чонкадзе,⁴ Шио Валишвили и Габриэл Кариау-

¹ სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე №943, გვ. 23-26 (ქართულ ენაზე).

² სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე №943, გვ. 144-145 (ქართულ ენაზე).

³ იქვე

⁴ იქვე

¹ ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело №943, с. 145 (на груз. яз.).

² ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело №943, с. 145 (на груз. яз.).

³ Там же.

⁴ Священник Гиорги Чонкадзе был убит противниками распространения христианства в осетинском

როგორც საქართველოს ეგზარქოსთან გაგზავნილი პატაკიდან ირკვევა, ქისტები სიტუაციის უფრო მეტად გამწვავებას მოერიდნენ. მათ გადაწყვიტეს, ისე მოქცეულიყვნენ, როგორც მათი „ხევისთავნი ანდიაანი“ გადაწყვეტდნენ: „მანამ იმათ არ მონათლამთ, – ამბობდნენ ქისტები, – მანამ ჩვენ არ მოვინათლებითო. რასაც ისინი საქმეს გადასწყვეტენ, ჩვენც იმას ვიქთო“¹. ერზელმა ხევისთავებმა მონათვლის სანაცვლოდ სულზე თითო მანეთი, კომლზე სამ-სამი მანეთი და საერთო ტრაპეზისთვის სავახშმოდ ხუთი თუმანი მოითხოვეს. ნიკოლოზ სამარლანაშვილი და იაკობ ლომისძე ბევრს ეცადნენ, რომ ეს მავნე პრაქტიკა – ნათლობის სანაცვლოდ თანხის გადახდა – არ დამკვიდრებინათ, მაგრამ ვერ შეძლეს. როგორც წერილში ქართველი მღვდლები მიუთითებენ, „რადგან დაფიცებულნიც იყვნენ, სულზედ სამი აბაზი გამოგვართვეს და კომლზედ სამი მანეთი და ისე მოინათლა ეს სოფელი“². ნათლობის სიებიდან ვიგებთ, რომ კოშკებიან სოფელ ერზში სასულიერო პირებს 39 კომლი მოუნათლავთ, სულ ორივე სქესის 310 ადამიანი. ნიკოლოზ სამარლანაშვილი და იაკობ ლომისძე საქართველოს ეგზარქოსთან გაგზავნილ წერილში იმედს გამოთქვამდნენ, რომ ამ გზით შესაძლებელი იქნებოდა მთიან ინგუშეთში 15 ათას სულამდე ქისტის ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცევა. ნიკოლოზ სამარლანაშვილისა და იაკობ ლომისძის გარდა, სოფელ ერზში ქისტების ნათლობას ესწრებოდნენ მღვდლები: გიორგი ჭონქაძე³, შიო დვალისძე და გაბრიელ კარიაული, ასევე ამავე სოფლის უფროსნი კაცნი: ანდიშვილი ყასა, ხამათხანაშვილი სიმი, ცურიშვილი დუდარიყო,

ლი, а также старейшины того же села: Андишвили Каса, Хаматканашвили Сим, Цуришвили Дударикло, Малсагишвили Габиса, Мамлиджишвили Дударикло, Хаматканашвили Тепсарикло и переводчик Алексей Быков.

На основании ордера, выданного экзархом Ионой, 16 сентября 1823 года священники Яков Ломисдзе и Габриэл Кариаули с целью крещения кистин сначала пришли в дом Сима Хаматканова, а оттуда в сопровождении старейшин и уважаемых кистин посетили высокогорное село Мерцхал. С ними также был Джахот Дударов. Из рапорта, отправленного 26 сентября священником Яковом Ломисдзе экзарху узнаем, что кистины учтиво не приняли лошадей у прибывших в село Мерцхал священников, как того требовали обычай и традиция. Из-за этого один из местных кистин, Сослан Татаров-Котиев отчитал собравшийся там народ. Встречавшие кистины обиделись словам Сослана. По сообщению, посланному экзарху Яковом Ломисдзе: «В ответ на брань мужчины и женщины затрещали и началась ссора. Я пренебрег их ссорой и присел у стены. Какой-то неверный направился ко мне с кинжалом. Из-за боязни быть осмеянным, опозоренным, я не смог удалиться. Сослан тоже наступил на него с ружьем и сказал: – «Если ты убьешь его, я убью тебя». Я ждал, когда он вонзит кинжал мне в сердце. Ваша благодать, он не осмелился ударить кинжалом. Священник Габриэл¹ смотрел вдаль. Он так испугался, что у него началась лихорадка. Мы укрылись в доме. Они долго ссорились. Когда успокоились, я пригласил их в деревню, встретил с водкой и заговорил с ними».²

¹ იქვე

² იქვე

³ მღვდელი გიორგი ჭონქაძე მოკლეს ოსეთის სოფელ გიზელში ქრისტიანობის გავრცელების მოწინააღმდეგეებმა. ის იყო ცნობილი ქართველი მწერლის დანიელ ჭონქაძის (1830-1860) მამა.

селе. Он был отцом известного грузинского писателя Даниэля Чонкадзе (1830-1860).

¹ Речь идет о священнике Габриэле (Гаврииле) Кариаули.

² ЦГИА Грузии, фонд 488, опись 1, дело №943, с. 73 (на груз. яз.).

მალსაგიშვილი გაბისა, მამლიჯიშვილი დუდარიყო, ხამათხანაშვილი თეფსარიყო და თარჯიმანი ალექსი ბიკოვი.

საქართველოს ეგზარქოსის, არქიეპისკოპოს იონას მიერ გაცემული ორდერის საფუძველზე 1823 წლის 16 სექტემბერს მღვდლები იაკობ ლომისძე (ლომაუროვი) და გაბრიელ კარიაული ქისტების მონათვლის აღსრულების მიზნით მისულან ჯერ სიმი ხამათყანის სახლში, ხოლო იქიდან ქისტების უფროსი და პატივსაცემი ადამიანების თანხლებით სწვევიან მალაღმთიან სოფელ მეცხალს. მათ თან ხლებიათ ჯახოტა დუდაროვიც. მღვდელ იაკობ ლომისძის მიერ 26 სექტემბერს ეგზარქოსისადმი გაგზავნილი პატაკიდან ვიგებთ, რომ სოფელ მეცხალში მისული მღვდლებისთვის, როგორც წესი და ადათი მოითხოვდა, ქისტებს ცხენები არ ჩამოურთმევიათ. ამის გამო ერთ-ერთ ადგილობრივ ქისტს, სოსლან თათაროვ-ქოთიევს, იქ შეკრებილი ხალხი დაუტუქსავს. დამხვდურ ქისტებს სოსლანის სიტყვა სწყენიათ. როგორც იაკობ ლომისძე ეგზარქოსისადმი გაგზავნილ პატაკში იტყობინება: „ამ შეტუქვაზე კაცმა და ქალმა ტკრციალი შექმნეს და შეიქნა ჩხუბი. მათი ჩხუბი არად ჩავაგდე და კედელთან დავჯექ. წამოვიდა ერთი კაცი ჩემზე ხანჯალგაკრული. სირცხვილით ველარ გავეცალე. სოსლანმაც თოფით შემოუტია და უთხრა: – თუ მაგას მოკლამ, მე შენ მოგკლამო. ვუყურებდი, თუ როდის გამიყრიდა გულში ხანჯალს. თქვენმა მადლმა და ველარ გაბედა მან ხანჯლის დაცემა. გაბრიელ¹ მღვდელი მოშორებით იცქირებოდა. ასე შეშინდა, რომ ცხელება დააწყებინა. ჩვენ სახლში შევეფარენით. დიდხანს იჩხუბეს. როდესაც დამშვიდნენ, სოფელს დავპატიჟე, არყით დავხვდი და დაუნყე ლაპარაკი.“²

Священник Яков Ломисдзе во втором рапорте, отправленном 20 ноября 1823 года экзарху Ионе, несколько иначе описывает тот же случай, произошедший в кистинском селении Мерцхал, хотя эти два письма повествуют об инциденте, произошедшем в один и тот же день – 16 сентября – и дополняют друг друга. Первоначально священники Яков Ломисдзе и Габриэл Кариаули в сопровождении своих спутников прибыли в дом Сослана в селе Мерцхал и начали просвещать кистин. Когда крестилось сорок кистин, дом внезапно окружили вооруженные люди и потребовали от хозяев выдать священников: «Отдайте нам священников, если не хотите, чтобы мы вас перебили», – сказали они. Но кистины Джахота Дударов и Элимирза, сопровождавшие священника Якова Ломисдзе, ответили им: «Когда это мы поступали подобно женщинам, чтобы теперь поступить? Давайте, сначала убейте нас, а потом делайте со священниками, что хотите».¹ После этих слов вооруженные люди напали на дом Сослана и начали стрелять. Яков Ломисдзе докладывает экзарху Ионе: «Мы укрепились в доме, тринадцать человек. Стрельба шла с полудня до ужина. Пока их человек не был ранен и не упал, до того они не отстали. Одного из наших людей тоже ранили».² Похоже, что хозяин Сослан, а также бывшие с ним кистины Джахот и Элимирза до конца защищали грузинских миссионеров и в полночь мирно вывели их из села. В письменном отчете, отправленном экзарху, священник Иаков Ломисдзе с большой благодарностью упоминает Джахоту и Элимирзу: «Ваша благость, если бы Джахот и Элимирза не помогли нам, Габриэл и я сейчас были бы мертвы».³

Несмотря на серьезные препятствия, в следующем, 1824 году в селах горной Ингушетии

¹ იგულისხმება მღვდელი გაბრიელ კარიაული.

² სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე №943, გვ. 73 (ქართულ ენაზე).

¹ Там же, с. 71. (на груз. яз.).

² Там же, стр. 71 (на груз. яз.).

³ Там же, стр. 72. (на груз. яз.).

მღვდელი იაკობ ლომისძე 1823 წლის 20 ნოემბერს ეგზარქოს იონასადმი გაგზავნილ მეორე პატაკში ქისტების სოფელ მეცხალში მომხდარ იმავე უსიამოვნო შემთხვევას, ცოტა განსხვავებულად გადმოგვცემს, თუმცა ეს ორი წერილი ერთ დღეს – 16 სექტემბერს – მომხდარი ინციდენტის შესახებ მოგვითხრობს და ერთმანეთს ავსებს. თავდაპირველად მღვდლები იაკობ ლომისძე და გაბრიელ კარი-აული თანმხლები პირებით სოფელ მეცხალში, სოსლანას სახლში, მისულან და ქისტების განათვლას შესდგომიან. ორმოცი ქისტი რომ მოუნათლავთ, მოულოდნელად შეიარაღებულ პირებს სახლისთვის ალყა შემოურტყამთ და მასპინძლისთვის მღვდლების გადაცემა მოუ-თხოვიათ: „მღვდლები მოგვეცით, თუ თქვენი თავის ამონყვეტა არ გინდათო,“ – უთქვამთ. მაგრამ ქისტებს, ჯახოტა დუდაროვსა და ელიმირზას, რომლებიც მღვდელ იაკობ ლომისძეს თან ახლდნენ, შეუთვლიათ: „როდის გვნახეთ დედაკაცურად, რომ ახლა ვიყვნეთ, მობჰანდით, ჯერ ჩვენ დაგვხოცეთ და მერე მღვდლებს, რაც გინდათ, ის უყავითო“¹. ამ სიტყვებზე შეიარაღებულ პირებს სოსლანას სახლზე იერიში მიუტანიათ და თოფის სროლა დაუწყიათ. იაკობ ლომისძე საქართველოს ეგზარქოსს, არქიეპისკოპოს იონას პატაკით ატყობინებს: „ჩვენ სახლში გავმაგრდით, ცამეტი კაცი. შუადღიდან ვახშობამდინ სროლა იყო. მანამ იმათი კაცი არ დაიჭრა და არ წაიქცა, მანამ ხელი არ აიღეს. ერთი კაცი ჩვენიც დაიჭრა“². როგორც ჩანს, მასპინძელმა სოსლანამ, ასევე თანმხლებმა ქისტებმა, ჯახოტამ და ელიმირზამ, ბოლომდე დაიცვეს ქართველი მისიონერები და შუალამით ისინი სოფლიდან მშვიდობიანად გაიყვანეს. მღვდელი იაკობ ლომისძე ეგზარქოსისადმი გაგზავნილ წერი-

ობრახე კისტინ უსუშნო პროდოჟალოს. სოგლასო ორდერუ, ვუდანნოუ ეკზარხო გრუიი იოიო, სუაშენიკი ნიკოლოზ სამარგანაშვილი ი იაკოვ ლომისძე დოჟნუ ბილი სოვერშით კრეშენიე ნა პასხუ, ნო ვსლედსთვლე ბოლეზნი ოდნოგო იზ სუაშენიკოვ კრეშენიე პერენესლი ი სოვერშილი ვ იუნე. იზ სპისკა რასოხოვოვ უზნაემ, შო გრუიინსოე დუოოვენსთო ნაოდილოსე ვ გორნოი ინგუშეთიი ს 26 იუნია პო 16 იოლია ი კრესტილო თამ ნემალოე კოლიოესთო კისტინ.

Следующее крещение в горной Ингушетии планировалось на сентябрь 1824 года, но, как сообщает священник Яков Ломисдзе в письме экзарху Ионе, кистины просили отложить это дело до ноября, так как до наступления зимы спешили закончить осенние работы. Уже в письме от 12 ноября 1824 года Н. Самарганашвили и Я. Ломисдзе с радостью сообщают экзарху Ионе об успехе своей проповеди и массовом крещении кистин, пишут, что в горной Ингушетии ими было крещено 352 двора, в общей сложности 2549 кистин. Грузинские священники также сообщили экзарху Ионе, что они разделили крещеные села на три прихода. В первый приход вошли села Эрзи, Лавджиги, Къасго, Маларчо, Кораха и Гарака. Во второй приход вошли Обан, Питхал, Бейн, Мерцхал, Ромф и Багრა. В третий – Хули, Нижний Хули, Тарш, Балган и Шоан. Деревне ЛелагI, где 9 семей и 78 человек обоего пола были обращены в христианство, из-за своего отдаленного расположения не нашлось места ни в одном приходе. Священнослужители сообщили, что после завершения крещения жителей ущелья ЛелагI, в этом селе будет создан отдельный приход. Грузинские священники уже выражали готовность построить церкви во всех трех приходах горной Ингушетии.¹

В письме, отправленном из Тифлиса 15 ноября 1824 года, экзарх Иона не смог скрыть

¹ იქვე, გვ. 71

² სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე №943, გვ. 71 (ქართულ ენაზე).

¹ ЦГИА Грузии, фонд 488, опись 1, дело №943, стр. 320 (на груз. яз.).

ლობით ანგარიშში დიდი მადლიერებით მოიხსენიებს ჯახოტასა და ელიმირზას: „თქვენი მეუფების მადლმა, თუ ჯახოტა და ელიმირზა არ დაგვეხმარებოდნენ, ეხლა დახოცილნი ვიქნებოდით მე და გაბრიელ“¹.

ამავე პატაკიდან ვიგებთ, რომ მღვდელი იაკობ ლომისძე ქისტებს ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცევის შესახებ ესაუბრა. მათი საუბრისას გაირკვა, რომ ქისტები გასამრჯელოს ითხოვდნენ, რადგან მონათვლის სანაცვლოდ ფულის მიცემას მათ თითქოს რუსეთის ხელისუფლება ჰპირდებოდა. იაკობ ლომისძე თავის საანგარიშო წერილში წერს: „და[ვ]უწყე ლაპარაკი, ჯერ უარი მყვეს, მერე ნება მამცეს, მაგრამ რომელიც შესმენილი ქონდათ, მე ამდენს მოგცემ, იმაზე დამიწყეს თხოვნა, არა ვქმენ. მერე კომლზე თხუთმეტი მანათი მთხოვეს, სანათლობის გარდა, ამაზე შევეშალე და წამოველ“². როგორც იაკობ ლომისძის საანგარიშო წერილიდან ირკვევა, მიუხედავად იმისა, რომ ეგზარქოსის მიერ გაცემული ორდერის საფუძველზე, ქისტების ნათლობა სოფელ მერცხალში წინასწარ იყო დაგეგმილი და მომზადებული, ნათლობის 16 სექტემბრის კამპანია მთიან ინგუშეთში წარუმატებლად დამთავრდა. რადგან ქისტებმა ფული მოითხოვეს, მღვდელმა იაკობ ლომისძემ ნათლობა ჩაშალა და ვლადიკავკაზში დაბრუნდა. ის წარუმატებლობის მიზეზად პირველ რიგში ასახელებს მოსანათლი ქისტებისადმი დაპირების მავნე პრაქტიკას, რომ ნათლობის შემთხვევაში სასულიერო პირები მათ ფულად საჩუქარს გადასცემდნენ.

სერიოზული დაბრკოლებების მიუხედავად, ქისტების ნათლობა მომდევნო 1824 წელს მთიანი ინგუშეთის სოფლებში წარმატებით მიმდინარეობდა. საქართველოს ეგზარქოს იონას მიერ გაცემული ორდერის თანახმად, მღვდლებს

своего восхищения успешной миссионерской деятельностью Николоза Самарганашвили и Якова Ломисдзе и с радостью обращался к грузинскому духовенству: «Я душевно радуюсь о благом начале дела обращения сего народа ко Христу Спасителю, вами положенном и справедливим признаю изъяснить вам и сотрудникам вашим в деле сем мою благодарность, уверяя, что труды ваши не останутся без должного вознаграждения». В том же письме экзарх Иона извещал духовенство, что с весны следующего года следует продолжить обращение ингушей в христианскую религию. На этот раз экзарх проявил особую щедрость, не свойственную ему, и направил священнослужителям 1387 рублей 20 копеек на крещение кистин. Более того, он написал грузинским священникам, что если у них закончатся деньги и не будет хватать крестов, то они должны немедленно сообщить ему, и он перешлет необходимую сумму серебром и нужные вещи коменданту Владикавказа Скворцову.

В материалах Канцелярии экзархата имеются расчетные документы, составленные грузинскими священнослужителями относительно расходов, понесенных при крещении кистин. Документы содержат полный отчет о расходах, понесенных Яковом Ломисдзе на крещение кистин. Среди них указаны даже такие незначительные, как трата 65 копеек «после обеда на покупку водки». Из переписки также очевидно, что экзарх Иона строго контролировал каждый потраченный рубль и копейку, из-за чего отцу Якову часто приходилось оправдываться и клясться в письмах к экзарху по поводу потраченных денег: «Будь я проклят Вашим Высокопреосвященством, если хотя бы полтинник из этих денег я потратил на себя и наоборот, не добавил бы к ним сверх 40 рублей».¹ Вообще, Николоз Самарганашвили и Яков Ломисдзе ча-

¹ იქვე, გვ. 72.

² სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე №943, გვ. 73 (ქართულ ენაზე).

¹ Там же, с. 85.

ნიკოლოზ სამარლანშვილსა და იაკობ ლომისძეს სააღდგომოდ უნდა ჩაეტარებინათ ნათლობა, მაგრამ ერთ-ერთი მღვდლის ავადმყოფობის გამო ნათლობა ივნისში გადაიდო. ნათლობისთვის გაღებული ხარჯების სიიდან ვიგებთ, რომ ქართველი სასულიერო პირები მთიან ინგუშეთში 26 ივნისიდან 16 ივლისამდე იმყოფებოდნენ და იქ არაერთი ქისტი მონათლეს.

შემდეგი ნათლობა მთიან ინგუშეთში დაგეგმილი იყო 1824 წლის სექტემბერში, მაგრამ, როგორც მღვდელი იაკობ ლომისძე ეგზარქოს იონას წერილით ატყობინებს, ქისტებმა ნათლობის გადადება ნოემბრამდე მოითხოვეს, რადგან ისინი ზამთრის დადგომამდე საშემოდგომო სამუშაოების დამთავრებას ჩქარობდნენ. უკვე 1824 წლის 12 ნოემბრის წერილით ნიკოლოზ სამარლანშვილი და იაკობ ლომისძე ეგზარქოს იონას სიხარულით ატყობინებდნენ თავიანთი ქადაგების წარმატებისა და ქისტების მასობრივი ნათლობის შესახებ, რომ მათ მთიან ინგუშეთში 352 კომლი, სულ 2549 ქისტი მონათლეს. ქართველმა მღვდლებმა ეგზარქოს იონას ისიც აცნობეს, რომ მონათლული სოფლები მათ სამ სამრევლოდ დაყვეს. პირველ სამრევლოში ერთიანდებოდა სოფლები: ერზი, ლავჯიგი, ყასგო, მალარჩო, ყორახა და გარაყა. მეორე სამრევლოში შედიოდა ობანი, ფითხალი, ბეინი, მეცხალი, რომფი და ბალრა. მესამეში – ხული, ქვემო ხული, ტარში, ბალლანი და შოანი. სოფელ ლელალს, სადაც 9 ოჯახი და ორივე საქესის 78 ადამიანი მოინათლა ქრისტიანობაზე, სიშორის გამო ვერცერთ სამრევლოში ვერ მიუჩინეს ადგილი. სასულიერო პირები იუნყებოდნენ, რომ ლელალის ხეობის მცხოვრებთა ნათლობის დასრულების შემდეგ, იქ ცალკე სამრევლოს შექმნიდნენ. ქართველი მღვდლები უკვე გამოთქვამდნენ მზადყოფნას, რომ მთიანი ინგუშეთის სამივე სამრევლოში აეშენებინათ ეკლესიები¹.

¹ იქვე, გვ. 320.

სთა жалуются экзарху Ионе на нехватку денег и других средств, что создавало определенные препятствия грузинским священникам в их миссионерской деятельности.

Активизация христианского духовенства в горных регионах Ингушетии и массовое крещение ингушей, безусловно, не остались незамеченными теми, кто стремился укрепить ислам на Северном Кавказе, и вскоре они начали принимать контрмеры. Начиная с 1825 года обстановка в горной Ингушетии настолько осложнилась, что миссионерская работа там стала практически невозможной. Угроза исходила в основном не со стороны ингушей, а с востока. В письме от 20 июля 1825 года Николоз Самарганашвили сообщил экзарху Ионе тревожную весть о том, что появился некий чечен, называющий себя «иманом»¹ и проповедующий невежественному народу: «Христианство должно быть уничтожено, и вы должны обратиться ко мне». С помощью талисманов и хитростей он показывает чудеса глупым людям. Также собрал большую армию. Такой же ужасный страх царит во Владикавказе, где день и ночь обороняются войском, стражей и пушками».² Однако грузинские священники не сложили, так сказать, щитов и мечей, не прекратили свою миссионерскую деятельность и уже осенью того же года их целью стало обращение в христианство жителей еще более неприступных и удаленных ущелий горной Ингушетии.

12 октября 1825 года отец Николоз Самарганашвили направил экзарху Ионе довольно обширный рапорт, в котором сообщил, что кистинское население ущелий Джейрах и Обан приняло его «весьма любезно», с особым уважением,

¹ Иман – подразумевается «имам» – один из высших духовных званий в Чечне и Дагестане (Х.М.).

² Исторический отдел Национального архива Грузии, фонд 488, опись 1, дело №943, стр. 349 (на груз. яз.).

ეგზარქოსი იონა 1824 წლის 15 ნოემბერს ტფილისიდან გაგზავნილ წერილში აღფრთოვანებას ვერ მალავდა ნიკოლოზ სამარლანაშვილისა და იაკობ ლომისძის წარმატებული მისიონერული მოღვაწეობის გამო და სიხარულით მიმართავდა ქართველ სასულიერო პირებს: „Я душевно радуюсь о благом начале дела обращенія сего народа ко Христу Спасителю, вами положенномъ и справедливымъ признаю изъяснить вам и сотрудникамъ вашимъ в деле сего мою благодарность, уверяя что труды ваши неостанутся безъ должного вознагражденія¹“.

ეგზარქოსი იონა ამავე წერილით სასულიერო პირებს ატყობინებდა, რომ მომავალი წლის გაზაფხულიდან მათ უნდა გაეგრძელებინათ ინგუშეთის ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მონათვლა. ამჯერად ეგზარქოსი განსაკუთრებულ გულუხვობას იჩენდა, რაც მას მაინცდამაინც არ ახასიათებდა და ქისტების მოსანათლად სასულიერო პირებს 1387 მანეთსა და 20 კაპიკს უგზავნიდა. თანაც ის ქართველ მღვდლებს ამცნობდა, რომ თუ მათ შემოეღოდათ თანხა და დააკლდებოდათ ჯვრები, დაუყოვნებლივ შეეტყობინებინათ მისთვის და მათთვის საჭირო ვერცხლის ფულსა და ნივთებს ვლადიკავკაზის კომენდანტ სკვორცოვს გადაუგზავნიდა.

ეგზარქოსის კანცელარიის მასალებში გვხვდება ქართველი სასულიერო პირების მიერ შედგენილი ხარჯთაღრიცხვის დოკუმენტები ქისტების ნათლობაში განეული ხარჯების შესახებ. დოკუმენტებში იძებნება იაკობ ლომისძის მიერ ქისტების მოსანათლად განეული ხარჯების სრული ანგარიშები. მათ შორის ისეთი უმნიშვნელო ხარჯიც კი არის მინიშნე-

¹ სულით მიხარია ამ ხალხის ქრისტე მაცხოვარზე მოქცევის საქმის კარგი დასაწყისი, რომელიც თქვენ გააკეთეთ და სამართლიანად მიმაჩნია გამოვხატო ჩემი მადლიერება თქვენი და თქვენი თანამოაზრეების მიმართ ამ საქმეში და გარწმუნებთ, რომ თქვენი შრომა სათანადო ჯილდოს გარეშე არ დარჩება.

а несколько тысяч кистин ущелья Къульги, черезъ специально посланныхъ депутатовъ просили грузинскаго священника посетить ихъ и окрестить в христіанство. Однако новокрещенные кистинныя долины Обанъ сообщили отцу Николѣзу тревожныя новости: в Кистети, причемъ в основномъ среди граничащихъ с ними чеченцевъ и кумыковъ, началось «возмущеніе народа». Повстанцы передвигались группами и сеяли страхъ повсюду, даже среди местного населенія. Кистинныя приписывали массовыя волненія появившемуся в этомъ краѣ чеченскому «иману», который «былъ настроенъ противъ христіанства величайшей ненавистью и искалъ только случая убить христіан». По словамъ отца Николѣза, «именно этотъ «иманъ» и являлся главной причиною всего вышеупомянутого возмущенія. Местныя кистинныя советовали грузинскому священнику покинуть Кистети ради его же безопасности, до техъ поръ «пока беспокойный народъ успокоится». Отецъ Николѣзъ сообщилъ экзарху, что в связи со сложившейся ситуациею онъ не имѣетъ надежды на какой-либо успѣхъ в продолженіи проповѣди христіанства в Кистети и решилъ вернуться во Владикавказъ.

Помимо осложнившейся в регионе обстановки, восстановление в Ингушетии христіанства сопровождалось другими существенными помехами. В процессъ крещенія была внесена вредная практика подкупа крестьянскихъ. Какъ явствуетъ из переписки экзарха с грузинскимъ духовенствомъ, священники выплачивали каждому крещеному кистину по три двугривенника серебромъ, а каждой семьѣ – по два рубля серебромъ, за исключеніемъ села Эрзи, где каждой крещеной семьѣ выдавалось по три рубля. Это обстоятельство среди местного населенія усилило не духовный, а лишь матеріальный интересъ к христіанству, что отрицательно сказалось на процессѣ крещенія и его авторитетѣ.

Къ этому добавлялось то, что у местного населенія на ингушскомъ языкѣ не только не было

ბული, როგორიც არის მაგალითად 65 კაპიკის დახარჯვა «после обеда на покупку водки»¹. მიმონერიდან ასევე ირკვევა, რომ ეგზარქოსი იონა თითოეულ გახარჯულ რუბლსა და კაპიკს მკაცრად აკონტროლებდა, რის გამოც მამა იაკობს ეგზარქოსისადმი გაგზავნილ პატაკებში დახარჯული თანხის გამო არცთუ იშვიათად თავის მართლება და დაფიცება უწევდა: „თქვენის მაღალ მეუფებისგან შეჩვენებული ვიყო, თუ იმა ხარჯისა ერთი შაურისა მე მამეხმარებინოს და ოთხი თუმანიც ჩემი არ დახარჯულიყო იმათზე.“² – წერდა ბლალოჩინი იაკობ ლომისძე ეგზარქოსს. საერთოდ, ნიკოლოზ სამარლანაშვილი და იაკობ ლომისძე ეგზარქოს იონას ხშირად შესჩივიან უსახსრობასა და თანხების უქონლობას, რაც ქართველ მღვდლებს მისიონერულ საქმიანობაში გარკვეულ დაბრკოლებას უქმნიდა.

ინგუშეთის მთიანეთში ქრისტიანი სასულიერო პირების გააქტიურება და ინგუშების მასობრივი ნათლობა, რა თქმა უნდა, არ გამოჰპარვიათ ჩრდილოეთ კავკასიაში ისლამის გაძლიერების მსურველებს და საპასუხო ზომების მიღებაც მალევე დაუწყიათ. 1825 წლიდან მდგომარეობა ინგუშეთის მთიანეთში იმდენად გართულდა, რომ იქ სამისიონერო საქმიანობა, ფაქტობრივად, შეუძლებელი გახდა. საფრთხე ძირითადად მოდიოდა არა ინგუშებიდან, არამედ უფრო აღმოსავლეთიდან. ჯერ კიდევ 1825 წლის 20 ივლისით დათარიღებული წერილით ნიკოლოზ სამარლანაშვილი ეგზარქოს იონას შემაშფოთებელ ცნობებს აწვდიდა იმის შესახებ, რომ გამოჩენილა ერთი ჩაჩანთაგანი, რომელსაც დაურქმევია „სახელად თვისად იმანი“³ და უქადაგებს ხალხთა: – ქრისტიანობა უნდა მოისპოს და ჩემდამი უნდა მოიქცეთო,

священной книги, но не было и собственной письменности, а большинство ингушей не знали грузинского языка – языка, на котором священнослужители проповедовали Закон Христов и совершали богослужения в Ингушетии. Для кистин смысл христианской религии оставался практически непонятным.

Из Петербурга и из Тифлиса исходила директива о том, чтобы духовенство не понуждало местное население к принятию христианства. Обращение кистин в христианское вероисповедание должно было быть мирным, добровольным процессом. Именно этим принципом руководствовались грузинские священнослужители в своей проповеди, и местное население, за исключением отдельных конфликтных ситуаций, в основном относилось к ним с уважением.

Однако необходимо отметить, что процесс восстановления христианства в горной Ингушетии в 1823-1825 гг. осуществлялся уже под определенным контролем и при участии российских силовых органов. Как явствует из переписки грузинского духовенства, служившего в Ингушетии, с экзархом Ионой, комендант Владикавказской крепости полковник Н.П. Сковрцов принимал непосредственное участие в крещении кистин. В 1826 году ему было присвоено звание генерал-майора. Меры, предпринимавшиеся по обращению населения плоскостной Ингушетии в христианство совершенно отличались от миссионерской практики грузинских священнослужителей, проповедовавших Евангелие Христово в горной Ингушетии и в большинстве своем добровольно крестивших кистин.

Новый этап христианизации ингушей, осуществляемый усилиями Грузинского экзархата, начался в 1836 году и продлился до 1845 года. Его возглавил новоназначенный экзарх Грузии, архиепископ Евгений Баженов (1834-1844). Следует отметить, что на первых порах, в 1836-1839 гг., этот процесс продвигался более-ме-

¹ სადილის შემდეგ არყის საყიდლად (რუს.).

² სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე №943, გვ. 85 (ქართულ ენაზე).

³ იმანი – იგულისხ. „იმამი“, ერთ-ერთი უმაღლესი სასულიერო პირი ჩეჩნეთსა და დაღესტანში (ხ. მ.).

თილისმითა და ცბიერობით, სასწაულსაც უჩვენებს უგუნურთა ხალხთა. დიდი ჯარებიც ყავს შეყრილი. ასეთი საშინელი შიშინაობა არის ვლადიკავკასიშიც, ყოველს დღეს და ღამეს გარემემო ჯარითა და ყარაულითა და ზარბაზნებითა არიან გამაგრებულნი¹. თუმცა ქართველ მღვდლებს, ასე ვთქვათ, „ფარ-ხმალი არ დაუყრიათ“, თავიანთი მისიონერული მოღვაწეობა არ შეუწყვეტიათ და იმავე წლის შემოდგომით უკვე მთიანი ინგუშეთის უფრო მიუდგომელი და შორეული ხეობების მოსახლეობის ქრისტიანობაზე მოქცევა ჰქონიათ მიზნად.

მამა ნიკოლოზ სამარლანაშვილი 1825 წლის 12 ოქტომბერს საკმაოდ ვრცელი პატაკით ეგზარქოს იონას ატყობინებდა, რომ ჯეირახისა და ობანის ხეობის ქისტურმა მოსახლეობამ ის „ყოვლად კეთილად“, განსაკუთრებული პატივისცემით მიიღო, თანაც ყუღლის ხეობის რამდენიმე ათასი ქიტი ქართველ მღვდელს საგანგებოდ წარმოგზავნილი დეპატუტების მეშვეობით სთხოვდა მათთან ჩასვლას და მათ ნათლობას ქრისტიანულ რჯულზე. მაგრამ ობანის ხეობის ახალნათელდებულმა ქისტებმა მამა ნიკოლოზს შემაშფოთებელი ამბავი აცნობეს, რომ ქისტეთში, უმეტესად კი მათ მოსაზღვრე ჩეჩნებსა და ყუმუხებში, დანყებული იყო „აღშფოთებაჲ ხალხისა“. აჯანყებულები რაზმებად დადიოდნენ და ყველგან, თვით ადგილობრივ მოსახლეობაშიც კი, შიშს თესავდნენ. ქისტები ხალხის მასობრივ მღელვარებას იმ მხარეში გამოჩენილ ჩეჩენ „იმანს“ („იმამს“) მიაწერდნენ, რომელიც განწყობილი იყო „წინააღმდეგ ქრისტიანობისა უდიდესითა სიძულვილითა და ეძიებენ მხოლოდ შემთხვევასა, რათა აღხოცონ ქრისტიანენი“. მამა ნიკოლოზის ცნობით, „თვით ესე „იმან“ არის უმთავრეს მიზეზად ყოვლისავე მოხსენებულსა აღშფოთებისა“. ადგილობრივი ქისტები ურჩევდნენ ქა-

ნეე успешно. Распространением христианства в плоскостной Ингушетии руководил опытный священнослужитель, протоиерей Шио Двалишвили. Он был членом Осетинской духовной комиссии и уже в 1823-1825 гг. проповедовал христианство в селениях Даргавского ущелья и горной Ингушетии.

Из рапортов, отправленных экзарху Грузии Евгению, явствует, что привлеченные из России в Ингушетию духовные лица препятствовали Шио Двалишвили в исполнении обязанностей старшего духовного руководителя. Особое сопротивление ему оказывал священник Михаил Разумов, который отправлял экзарху Евгению рапорты, клеветующие на Шио Двалишвили. В рапорте от 26 августа 1839 года он писал экзарху Евгению, что Шио Двалишвили жестоко обращается с ингушами, что он не крестит их, а «привязывает к столбам и заборам, обливает холодной водой и не дает им крестов и денег, выделенных Комиссией». ¹ По его словам, Шио Двалишвили говорит ингушам, что Михаил Разумов хочет «превратить их в русских крестьян». ² В своем рапорте Михаил Разумов также сообщает экзарху, что Шио Двалишвили якобы даже не учит крещеных кистин крестному знамению, в то время как сам он, если бы все новокрещенные ингуши перешли под его крыло, за пять лет сделал бы из них добрых христиан. ³ Факты, на которые ссылается Михаил Разумов в рапортах, другими документами не подтверждаются. Из других рапортов, направленных экзарху Евгению, становится известно, что Михаил Разумов вообще не проживал в том приходе Ингушетии, куда был направлен служить и не исполнял своих обязанностей, вместо этого все время прово-

¹ სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე №943, გვ. 349 (ქართულ ენაზე).

¹ ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5792, л. 3-4, PDF: стр. 6-8 (на русском языке).

² Там же.

³ Там же.

როველ მღვდელს, რომ მისივე უსაფრთხოების მიზნით, „ვიდრემდის დამშვიდდებოდეს მღვლვარე ერი“, დაეტოვებინა ქისტეთი. მამა ნიკოლოზ სამარლანაშვილი ეგზარქოსს ატყობინებდა, რომ მას დიდი სურვილი ჰქონდა კიდევ მრავალი ქისტი „გამოეყვანა სიბნელისაგან ურწმუნოებისა და განენათლებინა იგინი წმიდითა ნათლისღებითა, რათა მოეპოვებინა მათ შორის ქრისტესადმი ახალნი შვილნი“. მაგრამ შექმნილი სიტუაციის გამო მას არ ჰქონდა რაიმე წარმატების იმედი, რომ კვლავ გაეგრძელებინა ქრისტიანობის ქადაგება ქისტეთში და გადაწყვიტა ვლადიკავკაზში დაბრუნება.

რეგიონში გართულებული სიტუაციის გარდა, ქრისტიანობის აღდგენას ინგუშეთში თან ახლდა მნიშვნელოვანი ხარვეზები. ნათლობის პროცესში დანერგილი იყო მოსანათლთა მოსყიდვის მავნე პრაქტიკა. როგორც ეგზარქოსისა და ქართველი სასულიერო პირების მიმონეროდან ირკვევა, ყოველ მონათლულ ქისტს მღვდლები სამ-სამ აბაზ ვერცხლის ფულს უხდიდნენ, ხოლო თითოეულ ოჯახს – ორ-ორ ვერცხლის რუბლს, გარდა სოფელი ერზისა, სადაც თითოეულ მონათლულ ოჯახს სამ-სამი მანეთით ასაჩუქრებდნენ. ეს გარემოება ადგილობრივ მოსახლეობაში ზრდიდა არა სულიერ, არამედ მხოლოდ მატერიალურ დაინტერესებას ქრისტიანობის მიმართ, რაც უარყოფითად აისახებოდა ნათლობის პროცესსა და მის ავტორიტეტზე.

ამას ისიც ემატებოდა, რომ ადგილობრივ მოსახლეობას ინგუშურ ენაზე არ ჰქონდა არა თუ საღვთო წერილი, არამედ მათ საკუთარი დამწერლობაც კი არ გააჩნდათ, ხოლო ინგუშების უმეტესობამ არ იცოდა ქართული, რომელ ენაზეც სასულიერო პირები ინგუშეთში ქრისტეს რჯულს ქადაგებდნენ და ღვთისმსახურებას აღავლენდნენ. ქისტებისთვის ქრისტიანული რელიგიის საზრისი ფაქტობრივად გაუგებარი რჩებოდა.

როგორც პეტერბურგიდან, ისე თბილისიდან გაცემული იყო დირექტივა, რომ სასული-

დის ვლადიკავკაზს, ანუ დანაშაულები, რომელიც ეგზარქოსს ატყობინებდა, რომ მას დიდი სურვილი ჰქონდა კიდევ მრავალი ქისტი „გამოეყვანა სიბნელისაგან ურწმუნოებისა და განენათლებინა იგინი წმიდითა ნათლისღებითა, რათა მოეპოვებინა მათ შორის ქრისტესადმი ახალნი შვილნი“. მაგრამ შექმნილი სიტუაციის გამო მას არ ჰქონდა რაიმე წარმატების იმედი, რომ კვლავ გაეგრძელებინა ქრისტიანობის ქადაგება ქისტეთში და გადაწყვიტა ვლადიკავკაზში დაბრუნება.

При тщательном изучении документов возникает сомнение, не хотел ли Михаил Разумов сместить Шио Двалишвили и занять пост настоятеля ингушской церкви. В любом случае, сегодня это трудно прояснить. Из документов следует, что Михаил Разумов прекратил свою духовную карьеру в приходах Ингушетии. В 1840 году он был переведен в горный регион Восточной Грузии, а именно – в приход Коби, и назначен благочинным.

Несмотря на многочисленные препятствия, а также противостояния среди местного духовенства, грузинские священники успешно распространяли христианство в Ингушетии. Отчет Осетинской духовной комиссии за 1838 год свидетельствует, что уже в 1839 году планировалось строительство трех церквей на плоскости, для назрановских ингушей в приходах Шалх, Гаит и Оросхан.² С этой целью экзарх Евгений даже отправил коменданту Владикавказа половину выделенной суммы – 678 рублей 45 копеек серебром.³

С 1839 года ситуация радикально изменилась. Русское правительство и военная администрация приняли решение об исключении грузинского духовенства из процесса восстановления христианства в Ингушетии. Русское правительство хотело, чтобы богослужение там велось на русском языке. В это время в приходах Ингушетии вели деятельность священнослужители: Шио Двалишвили, Иосеб (Иосиф) Мозманов, Григол (Григорий) Цамциева, Шио Долмазов, Димитрий Мамацашвили,

¹ Там же, PDF: с. 11-12 (на русском языке).

² ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5792, л. 17, об. 21, PDF: стр. 34-42 (на русском языке).

³ Там же.

ერო პირებს ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ქრისტიანობის მიღება არ დაეძალებინათ. ქისტების ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცევა უნდა ყოფილიყო მშვიდობიანი, ნებაყოფლობითი პროცესი. ქართველი სასულიერო პირები ქადაგების პროცესში სწორედ ამ პრინციპით ხელმძღვანელობდნენ და ადგილობრივი მოსახლეობაც, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ცალკეულ კონფლიქტურ სიტუაციებს, მათ უმეტესად პატივისცემით ეპყრობოდა.

თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ქრისტიანობის აღდგენა 1823-1825 წლებში მთიან ინგუშეთში უკვე მიმდინარეობდა რუსეთის ძალოვანი სტრუქტურების ერთგვარი კონტროლითა და მონაწილეობით. როგორც ინგუშეთში მოღვაწე ქართველი სასულიერო პირებისა და საქართველოს ეგზარქოს იონას მიმოწერის მასალებიდან ირკვევა, ქისტების ნათლობაში უშუალოდ ჩართული იყო ვლადიკავკაზის ციხესიმაგრის კომენდანტი პოლკოვნიკი ნ. პ. სკვორცოვი, რომელსაც სულ მალე, 1826 წელს გენერალ-მაიორის წოდება მიენიჭა. ინგუშეთის ბარში ადგილობრივი მოსახლეობის ქრისტიანობაზე მოსაქცევად გატარებული ზომები სრულიად განსხვავდებოდა ქართველი სასულიერო პირების სამსიონერო პრაქტიკისგან, რომლებიც მთიან ინგუშეთში ქრისტეს სახარების ქადაგებითა და უმეტესად ნებაყოფლობით ნათლავდნენ ქისტებს.

საქართველოს საეგზარქოსოს ძალისხმევით ინგუშების ქრისტიანობაზე მოქცევის შემდეგი ეტაპი დაიწყო 1836 წელს და 1845 წლამდე გაგრძელდა. მას სათავეში ჩაუდგა საქართველოში ახალდანიშნული ეგზარქოსი, არქიეპისკოპოსი ევგენი ბაჟენოვი (1834-1844). უნდა აღინიშნოს, რომ თავიდან, 1836-1839 წლებში ეს პროცესი მეტ-ნაკლებად წარმატებით მიმდინარეობდა. ბარის ინგუშეთში ქრისტიანობის გავრცელებას ხელმძღვანელობდა გამოცდილი სასულიერო პირი, დეკანოზი შიო დვალისვილი. ის იყო „ოსეთის სასუ-

იოსიფ Хуцишвили, Захария Дзлийерисшвили и другие. Несмотря на неблагоприятные обстоятельства, они все же выполняли возложенные на них обязанности. Однако российский генералитет и экзарх Евгений Баженов по-видимому, не вполне доверяли грузинскому духовенству, что подтверждается ведомостью (№19361) генерал-адъютанта П. Граббе генералу от инфантерии Е.А. Головину от 10 ноября 1839 года, которую главноуправляющий направил в Святейший Синод. В своей ведомости П. Граббе пояснял, что большинство ингушей, проживающих во Владикавказском округе, уже окрещены. Они разделены на четыре прихода, настоятелями которых назначены четыре грузинских священника, проживающих на месте. П. Граббе убеждал главноуправляющего Е. Головина в необходимости назначения в ингушских приходах русских священников, призванных из России, вместо четырех грузинских священников, служивших там в то время.¹

Как следует из документа, для ознакомления с ситуацией на месте тогдашний экзарх Грузии, архиепископ Евгений в Назрановский округ, где находилось 16 новоокрещенных сел, направил Андрея Кульматицкого – протоиерея Тбилисского Сионского собора. Как явствует из рапорта последнего к экзарху, большинство грузинских священников владели ингушским языком и были хорошо знакомы с местными традициями.² Тем не менее, экзарх Евгений Баженов своим указом от 28 июля 1840 года вместо грузинских священников в приходы новоокрещенных ингушей Владикавказского округа назначил русских священнослужителей, призванных из внутренних губерний России.

¹ ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 6551, л. 42-81, PDF: стр. 72-95 (на русском языке).

² ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 6551, л. 24-26, PDF: стр. 43-47 (на русском языке).

ლიერო კომისიის წევრი“ და ჯერ კიდევ 1823-1825 წლებში დარგავსის ხეობისა და მთიანი ინგუშეთის სოფლებში ავრცელებდა ქრისტიანობას.

საქართველოს ეგზარქოს ევგენისთან გაგზავნილი პატაკებიდან ირკვევა, რომ რუსეთიდან ინგუშეთში ჩამოყვანილი სასულიერო პირები შიო დვალიშვილს, როგორც უფროს სასულიერო პირს, ხელს უშლიდნენ თავისი მოვალეობის შესრულებაში. მას განსაკუთრებით დაუპირისპირდა მღვდელი მიხაილ რაზუმოვი, რომელიც ეგზარქოს ევგენისთან შიო დვალიშვილის შესახებ ერთგვარ ცილისმწამებლურ პატაკებს აგზავნიდა. 1839 წლის 26 აგვისტოთი დათარიღებულ პატაკში იგი ეგზარქოს ევგენის სწერდა, რომ შიო დვალიშვილი ინგუშებზე ძალადობდა, ის ინგუშებს კი არ ნათლავდა, „არამედ მათ ბოძებსა და ღობეებზე აბამდა, ცივ წყალს ასხამდა და არც ჯვრებს აძლევდა და არც კომისიის მიერ გამოყოფილ ფულს“;¹ თითქოს შიო დვალიშვილი ინგუშებს ეუბნებოდა, რომ მიხაილ რაზუმოვს მათი „რუს გლეხებად გადაქცევა“ უნდოდა². მიხაილ რაზუმოვი თავის პატაკში იმასაც მოახსენებდა ეგზარქოსს, რომ შიო დვალიშვილმა თითქოს მონათლულ ქისტებს პირჯვრის წერაც კი არ ასწავლა, თვითონ კი, თუ ყველა ახალმონათლული ინგუში მის დაქვემდებარებაში გადავიდოდა, ხუთ წელიწადში მათგან კარგ ქრისტიანებს გამოიყვანდა.³ ის ფაქტები, რომლებზეც მიხაილ რაზუმოვი ეგზარქოსთან გაგზავნილ პატაკებში მიუთითებს, სხვა დოკუმენტებით არ დასტურდება. ხოლო ეგზარქოს ევგენისადმი გაგზავნილი რაპორტებიდან ცნობილი ხდება, რომ მიხაილ რაზუმოვი საერთოდ არ ცხოვრობდა ინგუშეთის იმ სამრევლოში, სადაც ის ღვთისმსახურად გაამწესეს

Замена грузинских священников русскими произвела обратный эффект: в плоскостной Ингушетии вскоре стало вообще невозможно совершать таинство крещения и богослужения. Уже в 1842 году русские священнослужители Иван Соловьев и Иоанн Бельский, ведущие деятельность в Ингушетии, в своих рапортах экзарху Евгению доносят, что ингуши полностью отреклись от христианства и хотят перейти в ислам. Они издеваются над священниками и, угрожая их жизни, вынуждают покинуть приходы.¹

Военный министр Чернышев освободил от должности пристава Петра Гайтова, обвинявшегося в принуждении местного населения к принятию христианства и ношению крестов с применением военной силы, что, естественно, серьезно дискредитировало процесс крещения в местной среде и представляло христианство как насильственную религию.

Из рапорта, отправленного священником Иоанном Бельским экзарху Евгению, следует, что крещение горцев во многом зависело от усилий русских военных. По его словам, духовенство вряд ли смогло бы добиться значительных успехов в этом направлении самостоятельно, без военной поддержки².

Местному населению было очевидно, что Российская империя распространением христианства маскирует колониальную экспансию. В I-ой половине XIX века, с началом Кавказской войны – Газавата, христианство постепенно стало восприниматься ингушами как «вероисповедание, навязанное мечом». В результате репрессивная «политика христианизации» российского правительства имела в местной среде обратный эффект: вместо окончательного утверждения христианства она способствовала

¹ სეასცა, ფონდი 488, ან. 1, საქმე 5792, ფურც. 3-4, PDF: გვ. 6-8 (რუსულ ენაზე).

² იქვე.

³ სეასცა, ფონდი 488, ან. 1, საქმე 5792, ფურც. 3-4, PDF: გვ. 6-8 (რუსულ ენაზე).

¹ ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8043, л. 3, PDF: стр. 7 (на русском языке).

² Там же, PDF: стр. 12-19 (на русском языке).

და არ ასრულებდა ღვთისმსახურის მოვალეობას, მთელ დროს ვლადიკავკასში ატარებდა და თანხა, რომელიც საქართველოს საეგზარქოსო გადასცა სამრევლოში დასასახლებლად, მან „განაბნო ქალადლის თამაშობასა და სმაში“.¹

დოკუმენტების ზედმიწევნით გაცნობა ბადებს ეჭვს, ხომ არ სურდა მიხაილ რაზუმოვს შიო დვალიშვილის ჩამოშორება და ინგუშებში უფროსი მღვდელმსახურის თანამდებობის დაკავება. ასეა თუ ისე, დღეს ამის გარკვევა რთულია. თუმცა დოკუმენტებიდან ვიგებთ, რომ მიხაილ რაზუმოვს თავისი სასულიერო კარიერა ინგუშების სამრევლოებში აღარ გაუგრძელებია. ის 1840 წელს აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთში, კერძოდ, კობის სამრევლოში გადაუყვანიათ და მას ბლალორჩინის მოვალეობის შესრულება დაჰკისრებია.

მრავალი დაბრკოლებისა და ადგილზე სასულიერო პირებს შორის დაპირისპირების მიუხედავად, ქართველი მღვდლები ინგუშეთში ქრისტიანობას წარმატებით ავრცელებდნენ. „ოსეთის სასულიერო კომისიის“ 1838 წლის ანგარიშიდან ირკვევა, რომ 1839 წელს უკვე ინგუშეთის ბარშიც ნაზრანელი ინგუშებისთვის შალხის, ლაითის და ოროსხანის სამრევლოებში სამი ეკლესიის აშენება იგეგმებოდა.² ამ მიზნით ეგზარქოსმა ევგენიმ ვლადიკავკაზის კომენდანტს თანხის ნახევარიც კი გაუგზავნა – 678 რუბლი და 45 კაპიკი ვერცხლით.³

1839 წლიდან სიტუაცია ძირითადად შეიცვალა. რუსულმა მმართველობამ და სამხედრო ადმინისტრაციამ ინგუშეთში ქრისტიანობის აღდგენის პროცესისგან ქართველი სასულიერო პირების ჩამოშორება გადაწყვიტა. რუსეთის ხელისუფლებას სურდა, რომ იქ

укреплению позиций ислама и его неизбежному распространению в регионе.

Переписка грузинского священника Назрани Григория Цамциева с экзархом Грузии Исидором Никольским (1844-1858) предоставляет важные сведения о неудаче распространения христианства в плоскостной Ингушетии в 1840-ых годах. В письме от 11 февраля 1845 года отец Григорий описывает, как его миссионерская деятельность полностью провалилась. Часть местного населения, включая его собственных прихожан и галашкинцев, вооружившись, напала на его семью, захватила ее в плен и присвоила имущество. Отчаявшийся священник в письме жалуется: «Теперь я чувствую себя крайне несчастным, я превратился в заблудшую овцу». В сложившейся ситуации Цамциев просит экзарха проявить отеческое милосердие и перевести его в осетинский приход Владикавказа. Священник объясняет свою просьбу двумя причинами: во-первых, он будет ближе к селу Галашки, где содержится в плену его семья, во-вторых, его полиязычность (знание грузинского, русского, осетинского, ингушского) будет полезно духовной деятельности на месте.¹ Письмо Цамциева – яркий первоисточник, наглядно демонстрирующий сложности и препятствия, с которыми сталкивалось в середине XIX века христианство в регионах Кавказа, находившихся под властью Российской империи. Несмотря на военно-административную поддержку со стороны имперских властей, миссия христианизации плоскостной Ингушетии оказалась в кризисе. Крах был обусловлен несколькими факторами: во-первых, миссионеры столкнулись с этнорелигиозными противоречиями, поскольку в местных обществах традиционная религиозная идентичность имела прочные корни. К этому добавилась со-

¹ სეასცა, ფონდი 488, ან. 1, საქმე 5794, PDF: გვ. 11-12 (ქართულ ენაზე).

² სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5923, ფურც. 17, უკ. გვ. 21, PDF: 34-42 (რუსულ ენაზე).

³ იქვე.

¹ ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 10428, л. 6-7, PDF: стр. 11-13 (на русском языке).

ღვთისმსახურება რუსულ ენაზე წარმართულიყო. ამ დროს ინგუშეთის სამრევლოებში მოღვაწეობდნენ სასულიერო პირები: შიო დვალიშვილი, იოსებ მოზმანოვი, გრიგოლ ცამცივეი, შიო დოღმაზოვი, დიმიტრი მამაცაშვილი, ზაქარია ძლიერისშვილი, იოსებ ხუციშვილი, იესე კანდელაკი და სხვ. არახელსაყრელი გარემოებების მიუხედავად, ისინი დაკისრებულ მოვალეობას მაინც ასრულებდნენ. თუმცა რუსეთის გენერალიტეტი და საქართველოს ეგზარქოსი ევგენი ბაჟენოვი ქართველ სასულიერო პირებს, როგორც ჩანს, ბოლომდე არ ენდობოდა, რასაც ადასტურებს გენერალ-ადიუტანტ პ. გრაბეს მიერ ინფანტერიის გენერალ ე. გოლოვინისადმი გაგზავნილი 1839 წლის 10 ნოემბრით დათარიღებული უწყება (№19361), რომელიც მთავარმართებელმა განსახილველად უწმინდეს სინოდს გადაუგზავნა. თავის უწყებაში პ. გრაბე განმარტავდა, რომ ვლადიკავკაზის ოლქში მცხოვრები ინგუშების უმრავლესობას უკვე ქრისტიანობა ჰქონდა მიღებული. ისინი ოთხ სამრევლოდ იყოფოდნენ და მათ მოძღვრად ოთხი ქართველი მღვდელი ჰყავდათ დანიშნული, რომლებიც თავიანთ მრევლთან ერთად ცხოვრობდნენ. პ. გრაბე მთავარმართებელ ე. გოლოვინს არწმუნებდა, რომ იმჟამად ინგუშების სამრევლოებში მოღვაწე ოთხი ქართველი მღვდლის ნაცვლად იქ რუსეთიდან ჩამოყვანილი რუსი მღვდლები უნდა დაენიშნათ¹.

როგორც დოკუმენტიდან ირკვევა, საქართველოს იმდროინდელმა ეგზარქოსმა, არქივისკოპოსმა ევგენიმ სიტუაციის ადგილზე გასაცნობად ნაზრანის ოლქის ინგუშურ სამრევლოებში, სადაც ნაზრანელ ინგუშებს შორის 16 ახალმონათლული სოფელი იყო, მიავლინა თბილისის სიონის საკათედრო ტაძრის დეკანოზი ანდრეი კულმატიცკი. როგორც ეგზარ-

ჩიალ-პოლიტическая напряженность, особенно обострившаяся на фоне русско-кавказских войн. И, наконец, уязвимость миссионеров, оказавшихся в чуждой среде практически без каких-либо реальных гарантий безопасности.

Таким образом, трагический опыт Григория Цамциева отражает не только событие из биографии отдельного священника, а более широкий процесс – дефицитную эффективность христианизации Северного Кавказа, где религиозно-культурное противостояние, политическая напряженность и приверженность местных обществ традиционной вере создавали серьезные, порой непреодолимые барьеры.

Грузинские оригиналы писем, отправленные грузинскими священнослужителями, ведущими деятельность в Ингушетии, к экзархам – Ионе, Евгению и Исидору – являются многогранным и важным источником, впервые публикуемым в «Ингушевведческом корпусе Грузии». Значение этих документов не ограничивается их исторической важностью; они представляют также особый интерес с лингвистической точки зрения, поскольку в полной мере отражают переходный этап в развитии грузинского языка. В текстах отчетливо прослеживается тенденция к отходу от древнегрузинских литературных традиций в сторону нового грузинского литературного языка. Примечательно, что в письмах грузинских священнослужителей часто встречаются изысканные формы обращения и вежливые изложения мыслей, что, с одной стороны, свидетельствует о скромности и высокой культуре грузинского духовенства, но с другой стороны, язык писем часто стилистически груб: фиксируются орфографические ошибки и синтаксически неотшлифованные предложения. Представленный в «Корпусе» материал в процессе дигитализации оставлен практически без изменений, в точности повторяет грузинские оригиналы. Тексты включены в «Корпус» преимущественно без

¹ სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 6551, ფურც. 42-81, PDF: გვ. 72-95 (რუსულ ენაზე)

ქოსისადმი გაგზავნილი მისი საკმაოდ ვრცელი პატაკიდან ირკვევა, ქართველი მღვდლების უმეტესობა ფლობდა ინგუშურ ენას და კარგად იცნობდა ადგილობრივ ტრადიციებს¹. მიუხედავად ამისა, ეგზარქოსმა ევგენი ბაჟენოვმა, 1840 წლის 28 ივლისის უწყების მიხედვით, ვლადიკავკაზის ოლქში მცხოვრები ახალმონათლული ინგუშების სამრევლოებში ქართველი მღვდლების ნაცვლად რუსეთის შიდა გუბერნიებიდან ჩამოყვანილი რუსი სასულიერო პირები დანიშნა.

ქართველი მღვდლების რუსი სასულიერო პირებით ჩანაცვლებამ უკუშედეგი გამოიღო: სულ მალე ბარის ინგუშეთში ნათლობის საიდუმლო რიტუალისა და ზოგადად, ღვთისმსახურების ჩატარება შეუძლებელი გახდა. უკვე 1842 წელს თავიანთ პატაკებში ინგუშეთში მოღვაწე რუსი სასულიერო პირები ივან სოლოვიოვი და იოან ბელსკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის მოახსენებდნენ, რომ ინგუშებმა სრულიად ხელი აიღეს ქრისტიანობაზე და მაჰმადიანობის მიღება სურდათ. ინგუშები დასცინოდნენ ღვთისმსახურებს და სიცოცხლის ხელყოფის მუქარით აიძულებდნენ მღვდლებს დაეტოვებინათ სამრევლოები².

სამხედრო მინისტრმა ჩერნიშევმა დაკავებული თანამდებობიდან გაათავისუფლა ბოქაული პეტრე გაიტოვი, რომელსაც ბრალად სდებდნენ, თითქოს ინგუშეთის ბარში ის ადგილობრივ მოსახლეობას სამხედრო ძალის გამოყენებით აიძულებდა ქრისტიანობაზე მოქცევას და ჯვრების დაკიდებას, რაც, ბუნებრივია, ადგილობრივთა თვალში ნათლობის პროცესის სერიოზულ დისკრედიტაციას გამოიწვევდა და ქრისტიანობას ძალადობრივ რელიგიად წარმოაჩენდა.

граматических правок и грубых стилистических вмешательств, что позволяет читателю непосредственно познакомиться со спецификой грузинского языка 20-30-ых годов XIX века.

В Центральном архиве Грузии также хранятся русские переводы корреспонденции грузинских священнослужителей, ведущих деятельность в Ингушетии в 1823-1825 и 1836-1845 гг. Письма Николоза (Николая) Самарганашвили, Иакоба (Якова) Ломисдзе, Габриэля (Гавриила) Кариаули, Шио Двалишвили, Григола (Григория) Цамциева и других грузинских духовных лиц к экзархам Грузии, по мере поступления в Канцелярию экзарха переводились с грузинского на русский. В рамках проекта, с целью обеспечить современной русскоязычной аудитории аутентичную, адекватную и наиболее понятную интерпретацию текстов, было принято решение о повторном переводе на современный русский язык грузинских оригиналов вышеупомянутых писем и рапортов.

Из-за физического повреждения источников сложность составляла дигитализация писем экзархов и других русскоязычных документов. Зачастую трудно было разобрать не только отдельные слова, но и целые предложения. С этой задачей успешно справился ингушский исследователь Хамарз Костой, оцифровавший как переписку экзархов Ионы, Евгения и Исидора, так и большинство русскоязычных документов, включенных в «Ингушведческий корпус Грузии». Таким образом, можно утвердительно сказать, что «Корпус» содержит практически полный материалы Канцелярии экзарха Грузии за 1823-1825 и 1836-1845 гг., включая все основные документы, связанные с крещением ингушей.

Документальный материал, представленный в Канцелярии экзарха Грузии и внесенный в «Ингушведческий корпус Грузии», также как и другие разделы «Корпуса», важен как в контек-

¹ სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 6551, ფურც. 24-26, PDF: გვ. 43-47 (რუსულ ენაზე).

² სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8043, ფურც. 3, PDF: გვ. 7 (რუსულ ენაზე).

თავად მღვდელი იოანე ბელსკიც აღიარებდა, რომ მთიელთა ნათლობა უმეტესწილად რუსი სამხედროების ძალისხმევაზე იყო დამოკიდებული. მისი აზრით, სასულიერო პირებს დამოუკიდებლად, სამხედრო მხარდაჭერის გარეშე, ამ მიმართულებით ძნელად შეეძლოთ რაიმე მნიშვნელოვანი წარმატების მიღწევა¹.

ადგილობრივი მოსახლეობისათვის აშკარად თვალსაჩინო გახდა, რომ რუსეთის იმპერია საკუთარ კოლონიურ ექსპანსიას ქრისტიანობის გავრცელებით ნიღბავდა. XIX საუკუნის პირველ ნახევარში, როცა დაიწყო დიდი კავკასიური ომი – ჰაზავათი – ქრისტიანობა ინგუშებში თანდათან უკვე აღიქმებოდა როგორც „მახვილით თავსმოხვეული რჯული“. შედეგად, რუსული ხელისუფლების რეპრესიულმა „ქრისტიანიზაციის პოლიტიკამ“ ადგილობრივ მოსახლეობაში საწინააღმდეგო ეფექტი გამოიღო: ქრისტიანობის სამუდამოდ დამკვიდრების ნაცვლად, მან ხელი შეუწყო ისლამის პოზიციების განმტკიცებას და მის გარდაუვალ გავრცელებას რეგიონში.

ნაზრანის მღვდლის გრიგოლ ცამციევისა და საქართველოს ეგზარქოსის ისიდორე ნიკოლსკის (1844–1858) მიერ ერთმანეთთან გაგზავნილი წერილები მნიშვნელოვან ინფორმაციას გვაწვდიან XIX საუკუნის 40-იან წლებში ინგუშეთის ბარში ქრისტიანობის გავრცელების მარცხზე. 1845 წლის 11 თებერვლის წერილში მამა გრიგოლი აღწერს, რომ მისმა სამოღვაწეო მისიის მცდელობამ სრული კრაზი განიცადა. ადგილობრივი მოსახლეობის ნაწილი, მათ შორის მისივე მრევლი და გაღამქელები, შეიარაღებული ძალით თავს დაესხნენ მღვდლის ოჯახს, ტყვედ აიყვანეს მისი ოჯახის წევრები და მიითვისეს მისი ქონება. სასოწარკვეთილი მღვდელი წერილში აღნიშნავს: „ახლა მგონია, რომ უკიდურესად უბედური ვარ და

сте собственно ингушеведческих исследований, так и с точки зрения научного исследования грузино-ингушских отношений. Эти документы, наряду с другими источниками, создают надежную и многогранную эмпирическую базу, существенно укрепляющую как академический фундамент исследования, так и историографическую интерпретацию региональных взаимосвязей.

ХВТИСО МАМИСЕМЕДИШВИЛИ,

Доктор филологических наук,

Профессор Тбилисского государственного университета имени Иванэ Джавахишвили

¹ სცსსა. ფ. 488, ან. 1, საქმე 8043, PDF: გვ. 12-19 (რუსულ ენაზე).

გზააბნეულ ცხვრად ვიქეცი“. ამ ვითარებაში გრიგოლ ცამციევი ეგზარქოსს სთხოვს, გამოიჩინოს მამობრივი თანაგრძნობა და გადაიყვანოს ვლადიკავკაზის ოსურ სამრევლოში. საკუთარი თხოვნის დასაბუთებას მღვდელი ორი მიზეზით ხსნის: პირველ რიგში, ახლოს იქნებოდა სოფელ გალაშქესთან, სადაც ტყვეობაში იმყოფებოდა მისი ოჯახი, და მეორე მხრივ კი, მის მიერ ქართული, რუსული, ოსური და ინგუშური ენების ცოდნა სასარგებლო იქნებოდა ადგილობრივი საეკლესიო საქმიანობისთვისაც¹.

ცამციევის წერილი თვალსაჩინო პირველწყაროა, რომელიც ნათლად წარმოაჩენს XIX საუკუნის შუახანებში რუსეთის იმპერიის მმართველობის ქვეშ მცხოვრებ კავკასიურ რეგიონებში ქრისტიანობის გავრცელების სირთულეებსა და წინააღმდეგობებს. მიუხედავად იმპერიის სამხედრო-ადმინისტრაციული მხარდაჭერისა, ქრისტიანული მისია ინგუშეთის ბარში კრიზისში აღმოჩნდა. ეს კრახი რამდენიმე ფაქტორით იყო განპირობებული: პირველ რიგში მისიონერები იქ წააწყდნენ ეთნიკურ-რელიგიურ წინააღმდეგობებს, რადგან ადგილობრივ საზოგადოებაში ტრადიციული რელიგიური იდენტობა ძლიერად იყო ფესვგადგმული. ამას დაემატა სოციალ-პოლიტიკური დაძაბულობა, რაც რუსეთ-კავკასიის ომის ფონზე უფრო მწვავედ გამოვლინდა. დაბოლოს მისიონერის დაუცველობა, რომელიც პრაქტიკულად უცხო გარემოში აღმოჩნდა ყოველგვარი რეალური უსაფრთხოების გარანტიის გარეშე.

ამრიგად, ცამციევის ტრაგიკული გამოცდილება არა მხოლოდ ინდივიდუალური მღვდლის ბიოგრაფიულ ამბავს ასახავს, არამედ უფრო ფართო პროცესს – ქრისტიანობის დეფიციტურ ეფექტურობას ჩრდილო კავკასიაში, სადაც რე-

ლიგიურ-კულტურული წინააღმდეგობა, პოლიტიკური დაძაბულობა და ადგილობრივი საზოგადოების ერთგულება ტრადიციული სარწმუნოებისადმი უმთავრეს ბარიერებს ქმნიდა.

ინგუშეთში მოღვაწე ქართველ სამღვდლო პირთა მიერ ეგზარქოსებთან – იონასთან, ევგენისა და ისიდორესთან – გაგზავნილი წერილების ქართული დედნები წარმოადგენს მრავალმხრივ მნიშვნელოვან წყაროს, რომელიც „საქართველოს ინგუშოლოგიურ კორპუსში“ პირველად გამოქვეყნდა. აღნიშნული დოკუმენტების მნიშვნელობა არ შემოიფარგლება მხოლოდ ისტორიული ღირებულებით; ისინი განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს ენობრივი თვალსაზრისითაც, ვინაიდან სრულად ასახავს ქართული ენის განვითარების გარდამავალ ეტაპს. ტექსტებში მკაფიოდ იკვეთება ძველი ქართული ლიტერატურული ტრადიციებიდან ახალი ქართული სალიტერატურო ენისკენ გადახრის ტენდენცია. საგულისხმოა, რომ ქართველ სამღვდლო პირთა პატაკებში ხშირად გვხვდება მიმართვისა და თავაზიანობის დახვეწილი ფორმები, რაც ერთი მხრივ, მათი თავდაბლობისა და მაღალი კულტურული დონის მაჩვენებელია. თუმცა, მეორე მხრივ, წერილთა ენა ხშირად ხასიათდება სტილური დაუხვეწაობით: ფიქსირდება ორთოგრაფიული შეცდომები და სინტაქსურად გაუმართავი წინადადებები. წარმოდგენილი მასალა დიგიტალიზაციის პროცესში თითქმის უცვლელად დავტოვე, ისე, როგორც ქართულ დედანში იყო დაფიქსირებული. კორპუსში ტექსტები შეტანილია ძირითადად გრამატიკული შესწორებებისა და უხეში სტილური ჩარევების გარეშე, რაც მკითხველს საშუალებას აძლევს უშუალოდ გაეცნოს XIX საუკუნის 20-30-იანი წლების ქართული ენის სპეციფიკურ მახასიათებლებს.

ნიკოლოზ სამარღანაშვილის, იაკობ ლომისძის, გაბრიელ კარიაულის, შიო დვალიშვილის, გრიგოლ ცამციევისა და სხვა სამღვდლო პირ-

¹ სეასცა 488, ანან. 1, საქმე 10428, ფურც. 6-7, PDF: გვ. 11-13 (რუსულ ენაზე)

რთა მიერ საქართველოს ეგზარქოსებისთვის გაგზავნილი წერილები ეგზარქოსის კანცელარიაში მიღებისთანავე ითარგმნებოდა ქართულიდან რუსულ ენაზე. საქართველოს ცენტრალურ არქივში დაცულია ასევე ინგუშეთში მოღვაწე ქართველ სამღვდელთა პირთა კორესპონდენციის რუსულენოვანი თარგმანები. პროექტის ფარგლებში მიღებულ იქნა გადამწვეტილება, ხელახლა განხორციელებულიყო აღნიშნული წერილებისა და პატაკების ქართული დედნების თარგმნა თანამედროვე რუსულ ენაზე. ამ ქმედების მიზანს წარმოადგენდა ტექსტების ავთენტური, ადეკვატური და უფრო გასაგები ინტერპრეტაცია თანამედროვე რუსულენოვანი აუდიტორიისთვის.

სირთულეს წარმოადგენდა ეგზარქოსთა მიერ გაგზავნილი წერილებისა და სხვა რუსულენოვანი დოკუმენტების დიგიტალიზაცია, რაც განპირობებული იყო წყაროთა ფიზიკური დაზიანებით. მრავალ შემთხვევაში გვიძნელდებოდა არა მხოლოდ ცალკეული სიტყვების, არამედ მთლიანი წინადადებების ამოკითხვა. აღნიშნული პროცესი წარმატებით განახორციელა ინგუშმა მკვლევარმა ხამარზ კოსტოიმ, რომელმაც გააციფრულა როგორც ეგზარქოს იონას, ევგენისა და ისიდორეს კორესპონდენციები, ისე „საქართველოს ინგუშო-

ლოგიურ კორპუსში“ შესული რუსულენოვანი დოკუმენტების დიდი ნაწილი. შესაბამისად, შესაძლებელია დანამდვილებით ითქვას, რომ კორპუსში თითქმის სრულადაა წარმოდგენილი საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის 1823-1825 და 1836-1845 წლების მასალა, მათ შორის ინგუშების ნათლობასთან დაკავშირებული ყველა ძირითადი დოკუმენტი.

საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიაში დაცული დოკუმენტური მასალა, რომელიც „საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსშია“ წარმოდგენილი, ისევე, როგორც „კორპუსის“ სხვა ნაწილები, მნიშვნელოვანია როგორც საკუთრივ ინგუშოლოგიური კვლევების, ისე ქართულ-ინგუშური ურთიერთობების მეცნიერული შესწავლის კონტექსტში. აღნიშნული დოკუმენტები, სხვა წყაროებთან ერთად, ქმნის სანდო და მრავალმხრივ ემპირიულ ბაზას, რომელიც არსებითად განამტკიცებს როგორც კვლევის აკადემიურ საყრდენს, ისე რეგიონული ურთიერთობების ისტორიოგრაფიულ ინტერპრეტაციას.

ხვთისო მამისიმედიშვილი

ფილოლოგიის დოქტორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

**ДОКУМЕНТЫ КАНЦЕЛЯРИИ
ЭКЗАРХА ГРУЗИИ
О РАСПРОСТРАНЕНИИ
ХРИСТИАНСТВА В ИНГУШЕТИИ
(1823-1825 ГГ.)**

**ОРДЕР ВЕДОМСТВА ЭКЗАРХА
ИОНЫ ОТ 28 МАЯ 1823 ГОДА
БЛАГОЧИННОМУ СВЯЩЕННИКУ
ЯКОВУ ЛОМАУРОВУ¹**

Прототерею (Благочинному) Тагаурского
областного ведомства Осетинской духовной
комиссии, священнику Якову Ломаурову

Воспринявший христианскую веру джарахский житель Гавриил прежде называвшихся Шими Хаматханов явился ко мне известием, что соседи его обынского ущелья в числе 300 дымов желая последовать благочестивому и спасительному примеру горских народов, присоединившихся чрез св. крещение к православной церкви, просили его донести мне о присыле к ним священников для оглашения их словом Евангельских истин и испросив прощения Св. Крещением.

Благоразумие и Апостольская ревность ваша к разширению Царства Христова оказанная вами в прежние годы в деле обращения горских язычников к тому Свету, им же Свет Светится и тьма его необъять, обязывает меня поручить вам новый не меньше важный подвиг обращения помянутых жителей Обынского ущелья и других желающих соседей их. Посему препровождаю при сем к вам на первый рас

¹ Яков Ломауров – грузинский священник, член Осетинской духовной комиссии. В горной Ингушетии принимал участие в обращении в христианство местного населения. Яков Ломауров подписывает письма, написанные на грузинском языке и отправленные экзарху, как Иаков Ломисдзе (груз. იაკობ ლომისძე). В письмах экзарха и документах, написанных на русском языке, Яков Ломидзе упоминается как Яков Ломауров.

**საქართველოს ეპარქიის
კანცელარიის დოკუმენტები
ინგუშეთში ქრისტიანობის
გავრცელების შესახებ
(1823-1825 წწ.)**

**ეპარქოს იონას 1823 წლის
28 მაისის ორდარი მღვდელ
იაკობ ლომაუროვს¹**

ოსეთის სასულიერო კომისიის თავაურის
ოლქის უწყების დეკანოზ (ბლალოჩინ)
მღვდელ იაკობ ლომაუროვს

ჯეირახის მკვიდრი გაბრიელი, რომელსაც ადრე შიმი ხამათხანოვი ერქვა და რომელმაც ქრისტიანული სარწმუნოება მიიღო, ჩემთან მოვიდა [ამბით], რომ ობანისხეობელ მის მეზობლებს, რომელთა რიცხვი 300 კომლია, სურთ მიჰყვნენ მთიელების ღვთისმოსავ და მაცხოვრებელ მაგალითს, რომლებიც წმინდა ნათლობით შეუერთდნენ მართლმადიდებლურ ეკლესიას და სთხოვეს, ეცნობებინა ჩემთვის, რომ მღვდლები გამეგზავნა მათთან სახარებისეული ჭეშმარიტი სიტყვის საქადაგებლად და წმინდა ნათლობით პატიება გამოეთხოვათ.

თქვენი კეთილგონიერება და მოციქულებრივი გულმოდგინება ქრისტეს მეუფების გავრცობაში, რომელიც წინა წლებში გამოიჩინეთ მთიელი წარმართების იმ სინათლისკენ მოქცევის საქმეში, რამეთუ ნათელი ბნელში ნათობს და ბნელმა იგი ვერ მოიცვა (იოანე 1:5), მავალდებულებს მოგანდოთ ახალი, არანაკლებ მნიშვნელოვანი საქმე – ობანისხეობის მოსახლეობისა და სხვა მათი მეზობლების მოქცევა. ამიტომ პირველ ჯერზე გიგზავნით 1000

¹ იაკობ ლომაუროვი – ქართველი მღვდელი, ოსეთის სასულიერო კომისიის წევრი. მთიან ინგუშეთში მონაწილეობდა ადგილობრივი მოსახლეობის ქრისტიანობაზე მოქცევაში. იაკობ ლომაუროვი ეგზარქოსისადმი გაგზავნილ ქართულ ენაზე დაწერილ პატაკებს ხელს აწერს როგორც იაკობ ლომისძე. იაკობ ლომისძე ეგზარქოსის წერილებსა და რუსულ ენაზე შექმნილ დოკუმენტებში იხსენიება როგორც Яков Ломауров.

1000 медных и 10 серебряных крестиков снурками, 10 образов и в награду к имеющим креститься вместо ситцов на рубашки по 50 кп. [копеек] 250 рб. [рублей] серебром, рекомендую вам взяв помощь себе одного или двух в способных, благонадежных и опытных священников благословения вашего, при Божией помощи отправиться в сопровождении означенного Джарагского жителя Гавриила, и ущелья Чими старшины Кабиса Дударова¹, к помянутым народам коим по приезду вашем имеете внушить, как свята, и утешительна наша христианская вера, и уверьте что обращение их ко Христу Спасителю будет и для них самих душеспасительна и полезна, как к здешней, так и в будущей жизни, и для Всемиловитвейшего Государя нашего приятно, который по христианскому благочестию, милосердию и человеколюбию своему, желает всем человекам спастись. Если таковая проповедь ваша восприимет желаемый успех, то Бог благословит вам неукоснительно приступить к Св. Крещению всея желающих того; и что при благодати Божией способствующей во всяком деле благом еще потребно будет вам; о том имеете рапортовать ко мне, а по исполнении поручения сего донести с приложением списков селений, имян и прозваний крестившихся.

28 Май 1823, Тифлис

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 9432,
PDF: стр. 3-6 (на русском языке).

სპილენძისა და 10 ვერცხლის ჯვარს ზონრებით, 10 ხატსა და 250 ვერცხლის რუბლს, რათა საპერანგე ჩითის ნაცვლად მონათლულებს 50 კაპიკი დაურიგოთ ჯილდოდ. გირჩევთ, თქვენი კურთხევით, საქმეში შემწედ ერთი ან ორი ქმედითი, სანდო და გამოცდილი მღვდელი აიყვანოთ. ღვთის შენებნით თქვენ უნდა გაემგზავროთ ჯეირახის ხსენებული მკვიდრის, გაბრიელის და ჩმის ხეობის უხუცესის, ყაბისა დუდაროვის¹ თანხლებით, ზემოხსენებულ ხალხებთან. თქვენ ჩასვლისთანავე მათ უნდა ჩაუნერგოთ, თუ რამდენად წმინდა და სანუგეშოა ჩვენი ქრისტიანული სარწმუნოება და დაარწმუნოთ ისინი, რომ მათთვის ქრისტე მაცხოვრისკენ მოქცევა სულის მაცხოვრებელი და სასარგებლო იქნება როგორც ამქვეყნიურ ცხოვრებაში, ისე მომავალში [საიქიოში]. ეს ასევე სასიამოვნო იქნება ჩვენი ყოვლადმონყალე ხელმწიფისთვის, რომელსაც თავისი ქრისტიანული ღვთისმოსაობით, გულმონყალებითა და კაცთმოყვარეობით ყველა ადამიანის გადარჩენა სურს. თუ თქვენი ასეთი ქადაგება სასურველ შედეგს გამოიღებს, მაშინ, ღვთის წყალობით, ურყევად შეუდექით ყველა მსურველის წმინდა ნათლობას; და თუ ღვთის მადლით, რომელიც ყოველი კეთილი საქმის შემწეა, კიდევ დაგჭირდებათ [ფული], ამის შესახებ მიპატაკეთ, ხოლო ამ დავალების დასრულება მაცნობეთ და თან დაურთეთ სოფლების, მონათლულთა სახელებისა და მათი ნათლობის სახელების სიები.

1823 წლის 28 მაისი, ტფილისი

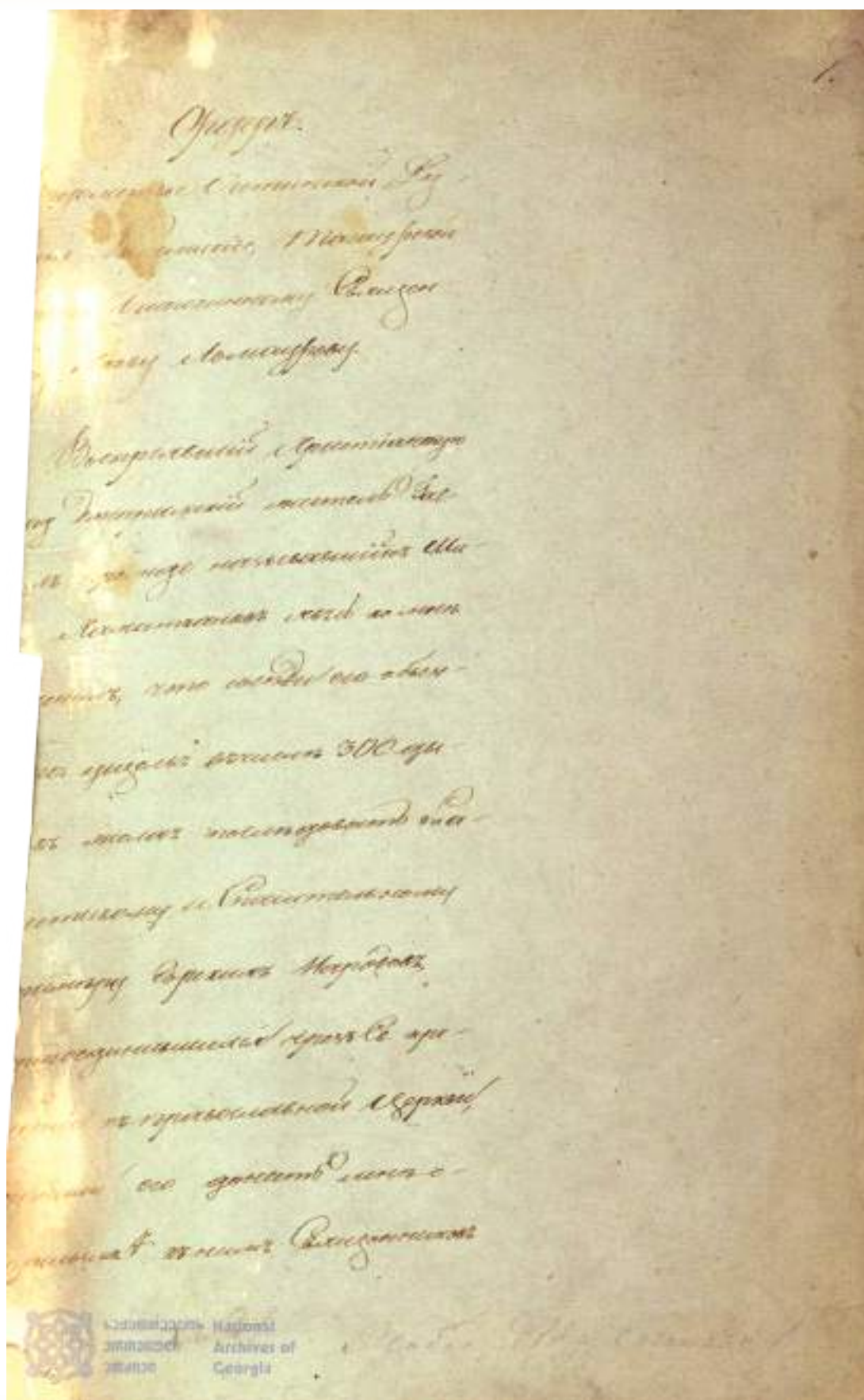
სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943²,
PDF: გვ. 3-6 (რუსულ ენაზე).

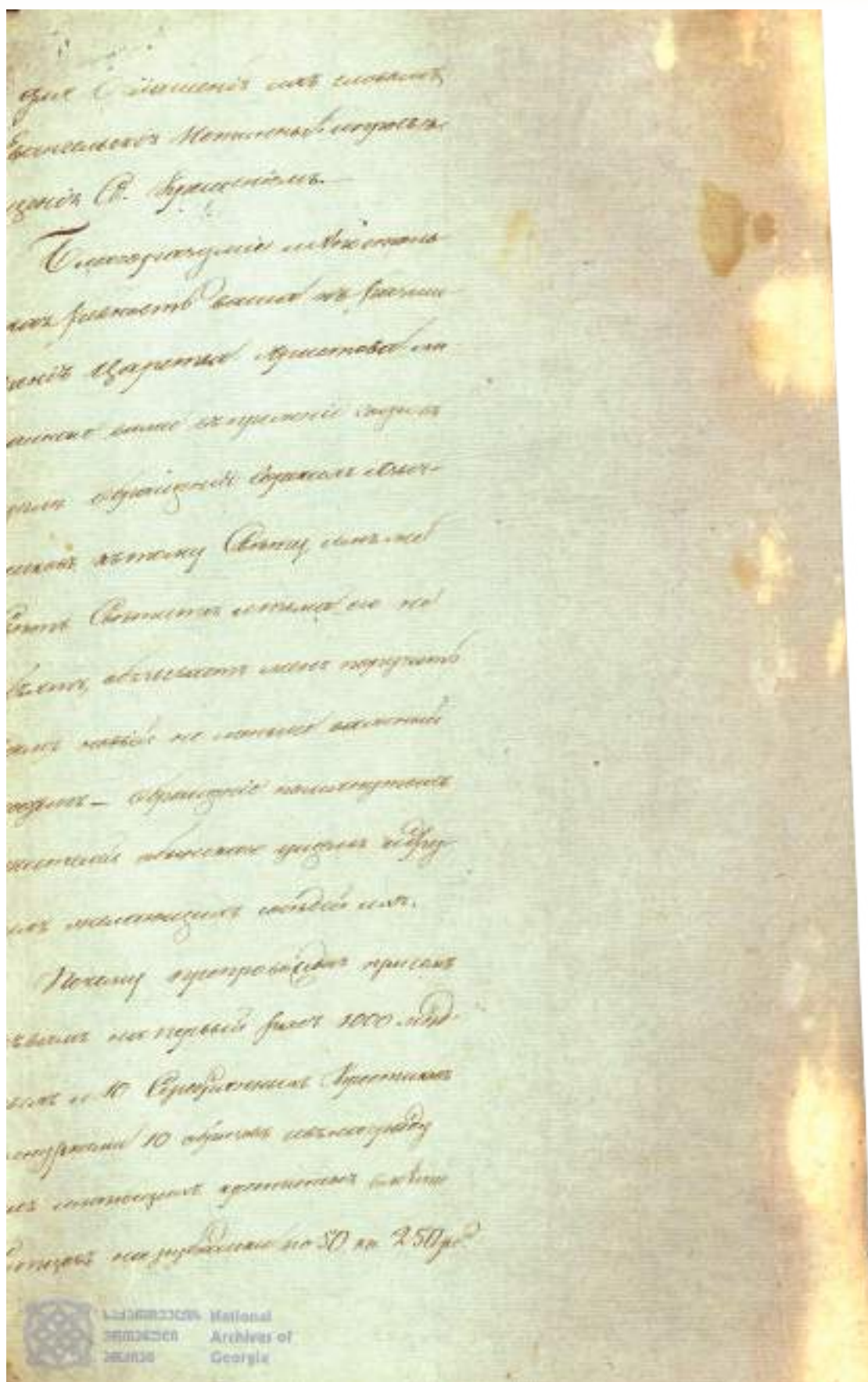
¹ Дударов Габис – прапорщик, тагаурский старшина. В 1839 г. исполнял обязанности помощника пристава Горских народов (Х. Костой).

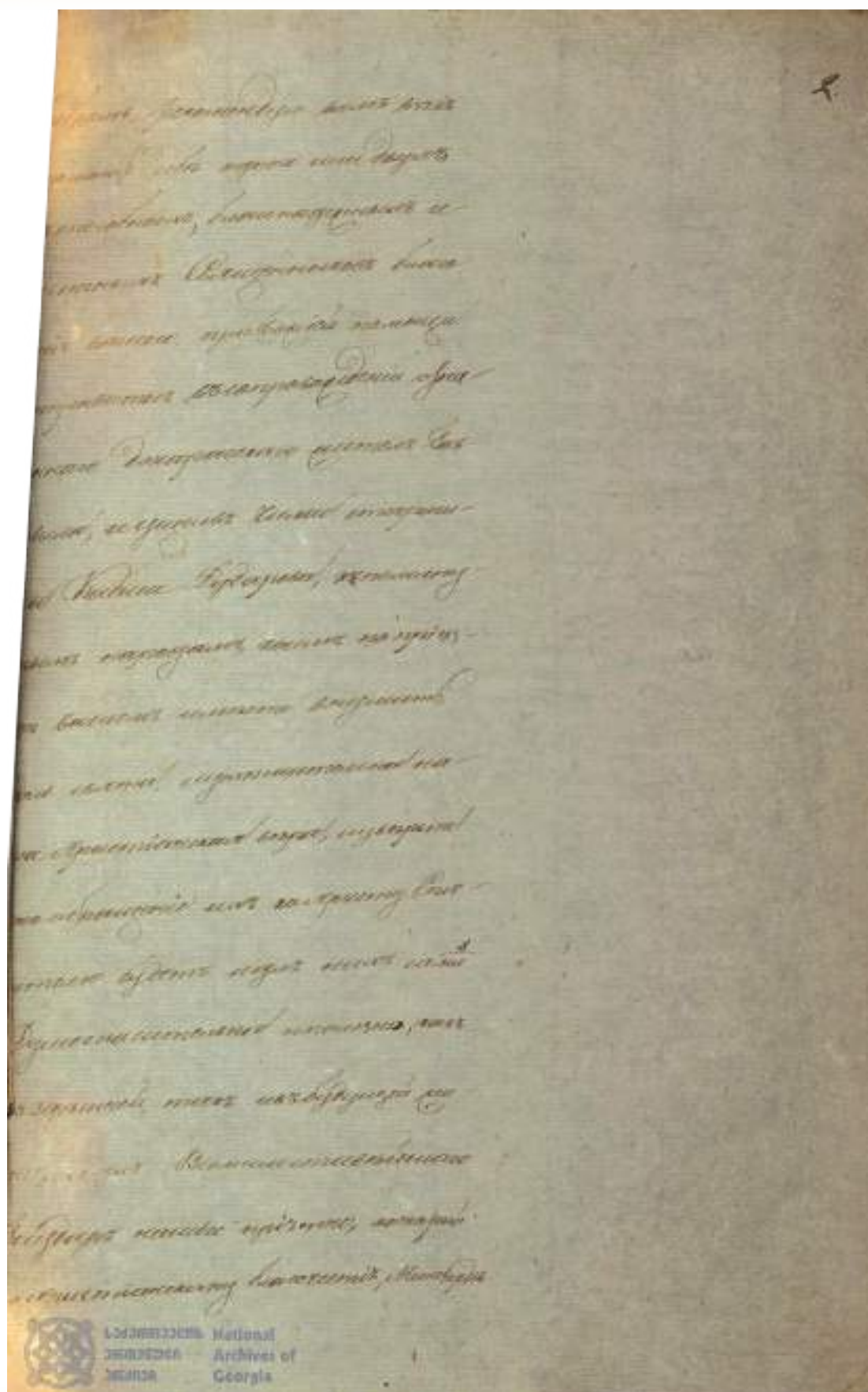
² Дело о крещении кистин и хевсуров Осетинской духовной комиссией. Канцелярия Экзарха Грузии (1823-1825). Центральный государственный исторический архив Грузии, фонд 488, опись 1, дело 943 (на грузинском и русском языках).

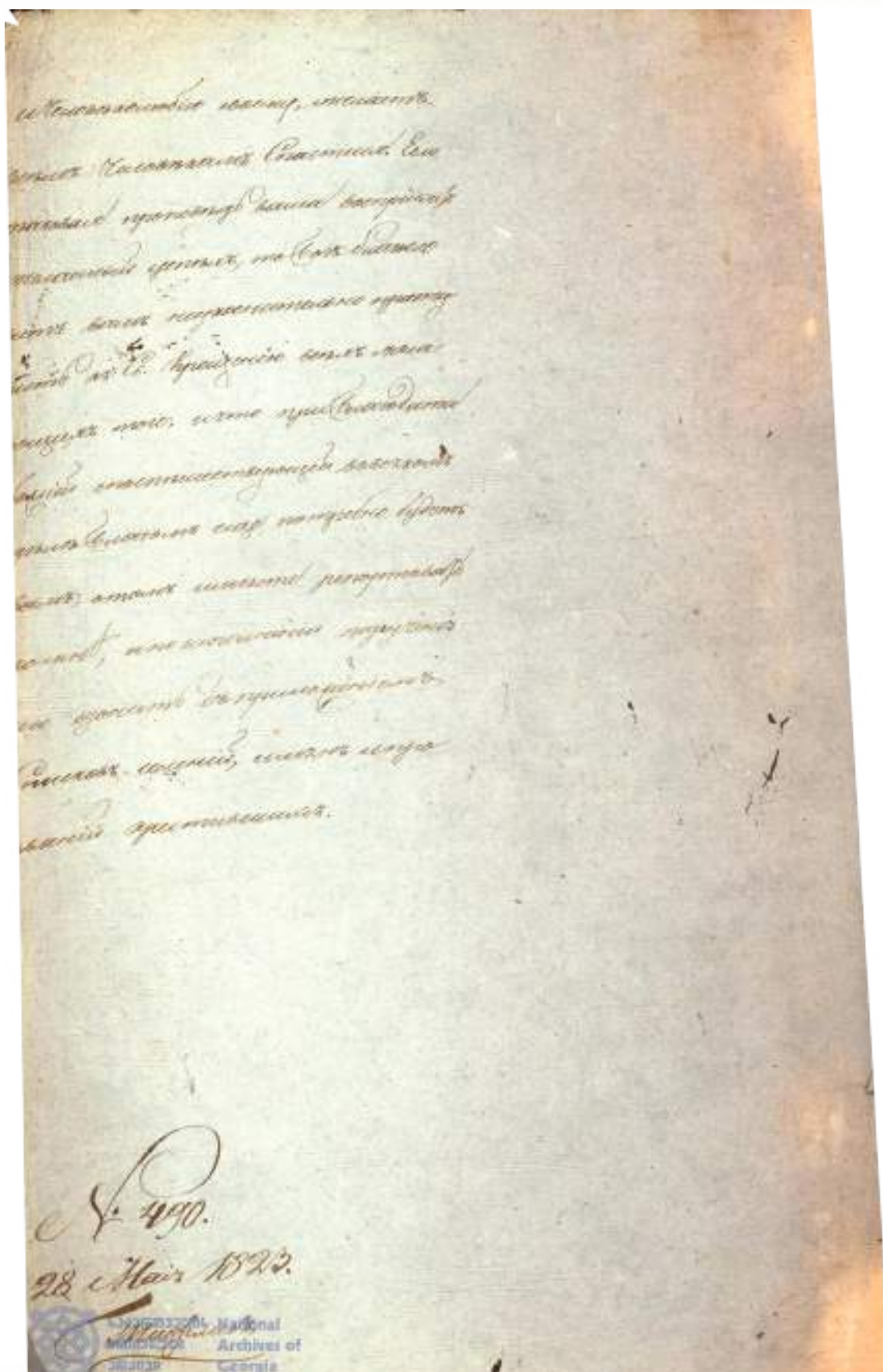
¹ ყაბის დუდაროვი – პრაპორშჩიკი, თაგაურის უფროსი. 1839 წელს მთიელთა მანდატურის თანაშემწედ მსახურობდა (ხ. კოსტოი).

² ოსეთის სასულიერო კომისიის მიერ ქისტებისა და ხევსურების მონათვლის საქმე, საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარია (1823-1825 წწ.), საქართველოს ცენტრალური სახელმწიფო საისტორიო არქივი, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943 (ქართულ და რუსულ ენებზე).

**ОРДЕР ВЕДОМСТВА ЭКЗАРХА
ИОНЫ ОТ 25 ИЮНЯ 1823 ГОДА
БЛАГОЧИННОМУ ОСЕТИНСКОЙ
ДУХОВНОЙ КОМИССИИ,
СВЯЩЕННИКУ ЯКОВУ ЛОМАУРОВУ**

Усмотрев из рапорта вашего от 24 сего Июня, что присланные ко мне от Г. Владикавказского Коменданта Скворцова¹ депутатами в числе 9-ти человек старшин 12 Кистинских селений для испрошения присылки к ним священников для просвещения их словом Евангельския истины, по должному мною наставлении в Богопознании и закон Божий согласно приказанию моему вами в Сионском Соборе окрещены; а из отзывов сих новопросвещенных христиан узнал я, что обынское ущелье в которое уже вам предписано от меня отправиться для окрещения тамошних жителей согласно их желанию, состоит в смежности с их ущельем и заключает в себе не более 50 дымов, и что кроме двух ущелий есть еще их нации, называемые дальние Ингуши или Галга, кои также желают по примеру их принять Христианство, то препровождая при сем к вам в дополнение к отосланным уже вам при предписание [...] от 28 мая сего года 250 рбл. серебром для наделения вместо ситцов на рубашки имеющих креститься Кистинцов и прочих еще 350 рбл. серебром для того же предмета 1000 медных и 20 серебрянных крестиков с шнурками, и 30 образов, Бог благоволит вам немедленно отправится вместе с помянутыми окрещенными старшинами прежде в Кистинское и Обынское ущелья и по надлежащей проповеди Евангельской приступить к Св. Крещению всех желающих и доселе находящихся в тьме и сени смертной; а по окончании сего поручения следовать к помянутым дальним ингушам, и постараться также при Божией помо-

¹ Скворцов Николай Петрович — полковник, владикавказский комендант в 1820-е гг. и в 1830 г.

**ეპარქოს იონას 1823 წლის
25 ივნისის ორდარი ოსეთის
სასულიერო კომისიის
გლავოჩინს, მღვდელ
იაკოვ ლომაუროვს**

ამა წლის 24 ივნისის თქვენი პატაკის გათვალისწინებით, ვლადიკავკაზის კომენდანტის, სკვორცოვის¹ მიერ წარმომადგენლებად გამოგზავნილი 12 ქისტური სოფლის 9 უხუცესი, რომლებიც მათთან მღვდლების გაგზავნას ითხოვენ, რათა სახარებისეული ჭეშმარიტებით განანათლონ ისინი, ჩემი მითითების შესაბამისად, ღვთისა და მისი კანონის შემცნებისთვის, თქვენ მიერ სიონის ტაძარში მოინათლა; ამ ახალმონათლული ქრისტიანების ნამბობიდან შევიტყვე, რომ ობანის ხეობა, სადაც უკვე მათივე სურვილისამებრ მიგითითეთ წასვლა ადგილობრივი მოსახლეობის მონათლად, მათ ხეობას ესაზღვრება. იქ ცხოვრობენ ე.წ. შორეული ინგუშები, ანუ ღილღველები, რომლებსაც მათი მაგალითით ასევე სურთ ქრისტიანობის მიღება. ამიტომ, უკვე მითითებულის გარდა, კიდევ 50-ზე მეტ კომლს გიმატებთ. ამ ორ ხეობასთან ერთად, სადაც იგივე ერი ცხოვრობს, [...] ამა წლის 28 მაისს უკვე გამოგეგზავნათ 250 ვერცხლის რუბლი მონათლული ქისტებისთვის გადასაცემად საპერანგე ჩითის ნაცვლად, იმავე მიზნით კიდევ 350 რუბლი, 1000 სპილენძის და 20 ვერცხლის ჯვარი ზონრებით და 30 ხატი. ღვთის ნებით, დაუყოვნებლივ გაემგზავრეთ ხსენებულ მონათლულ უხუცესებთან ერთად ჯერ ქისტეთის და ობანის ხეობებში და, სახარების სათანადო ქადაგების შემდეგ, შეუდექით ყველა მსურველის წმინდა ნათლობას, ვინც ჯერ კიდევ მსხდომარენი არიან ბნელში და წყვდიადში (ფსალ. 106:10); ამ დავალების შესრულების

¹ სკვორცოვინიკოლაიპეტროვიჩი — პოლკოვნიკი, ვლადიკავკაზის კომენდანტი 1820-იან და 1830 წლებში.

ში უბედით იხსენებულ შორეულ ინგუშებთან და ასევე შეეცადეთ, ღვთის შეწევნით, უფლის სიტყვის ძალით, დაარწმუნოთ ისინი ქრისტიანული სარწმუნოების მიღებაში; და რა წარმატებასაც მიაღწევთ ამაში, უნდა მიპატაკოთ იმ სოფლებისა და ადგილობრივების თანდართული სიებით, რომლებიც წმინდა ნათლობით ქრისტიანობას ეზიარებიან. თქვენთან ერთად მთარგმნელი ბიკოვის დანიშვნასთან დაკავშირებით [მივმართავ...] ვლადიკავკაზის კომენდანტ სკვორცოვს. ამასთან, განკარგულება გავეცი, რომ ჩემი კანცელარიიდან ორმოცი ვერცხლის რუბლი გადმოგცენ მგზავრობისა და გზის ხარჯებისთვის როგორც თქვენ, ისე იმ უხუცესებს, რომლებიც თქვენთან ერთად ჩამოვიდნენ ქისტეთიდან და ახლა უკან ბრუნდებიან.

№608

25 Июня 1823 г.

Тифлис

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,

PDF: стр. 19-22.

შემდეგ წადით ხსენებულ შორეულ ინგუშებთან და ასევე შეეცადეთ, ღვთის შეწევნით, უფლის სიტყვის ძალით, დაარწმუნოთ ისინი ქრისტიანული სარწმუნოების მიღებაში; და რა წარმატებასაც მიაღწევთ ამაში, უნდა მიპატაკოთ იმ სოფლებისა და ადგილობრივების თანდართული სიებით, რომლებიც წმინდა ნათლობით ქრისტიანობას ეზიარებიან. თქვენთან ერთად მთარგმნელი ბიკოვის დანიშვნასთან დაკავშირებით [მივმართავ...] ვლადიკავკაზის კომენდანტ სკვორცოვს. ამასთან, განკარგულება გავეცი, რომ ჩემი კანცელარიიდან ორმოცი ვერცხლის რუბლი გადმოგცენ მგზავრობისა და გზის ხარჯებისთვის როგორც თქვენ, ისე იმ უხუცესებს, რომლებიც თქვენთან ერთად ჩამოვიდნენ ქისტეთიდან და ახლა უკან ბრუნდებიან.

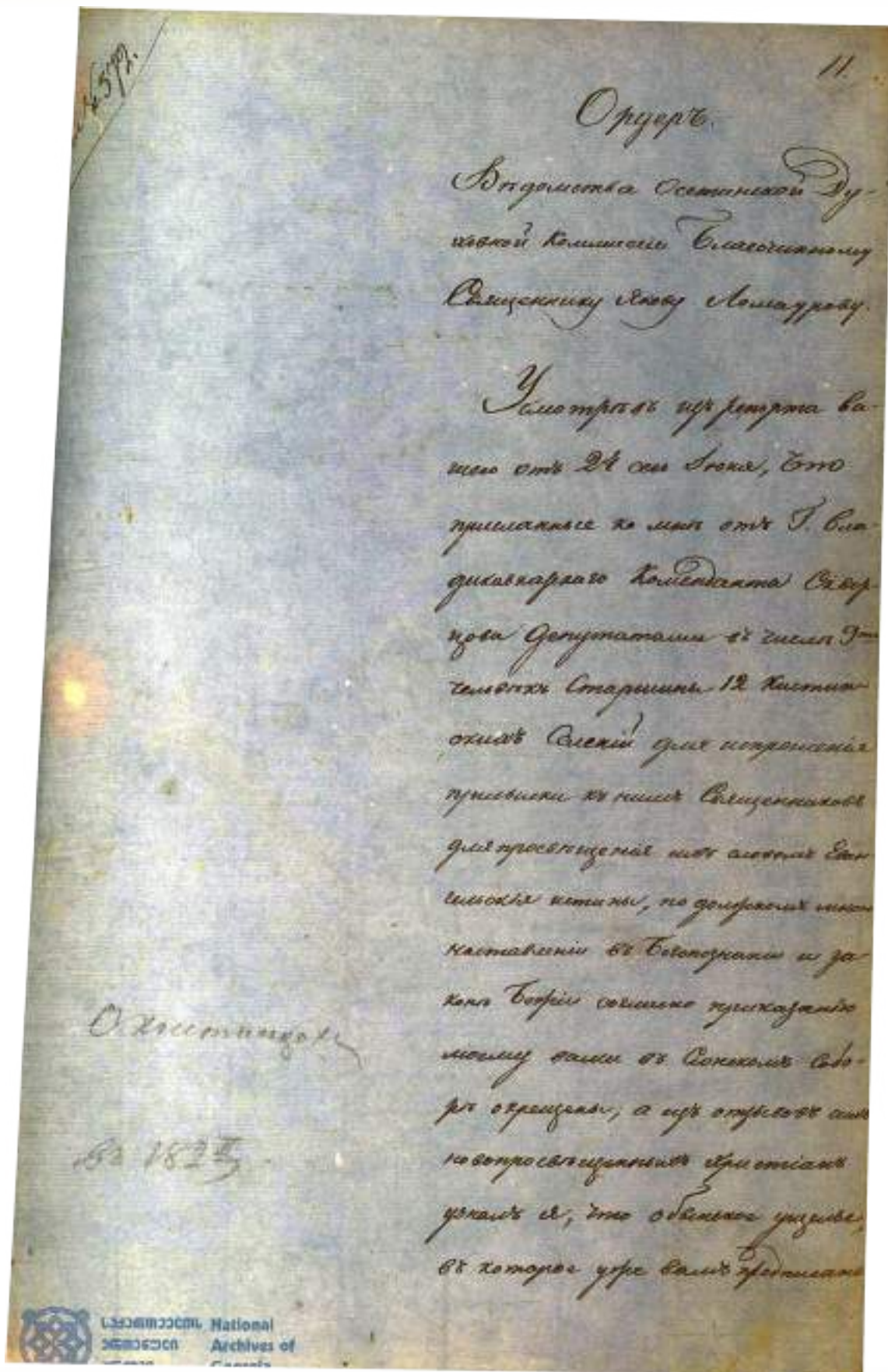
№608

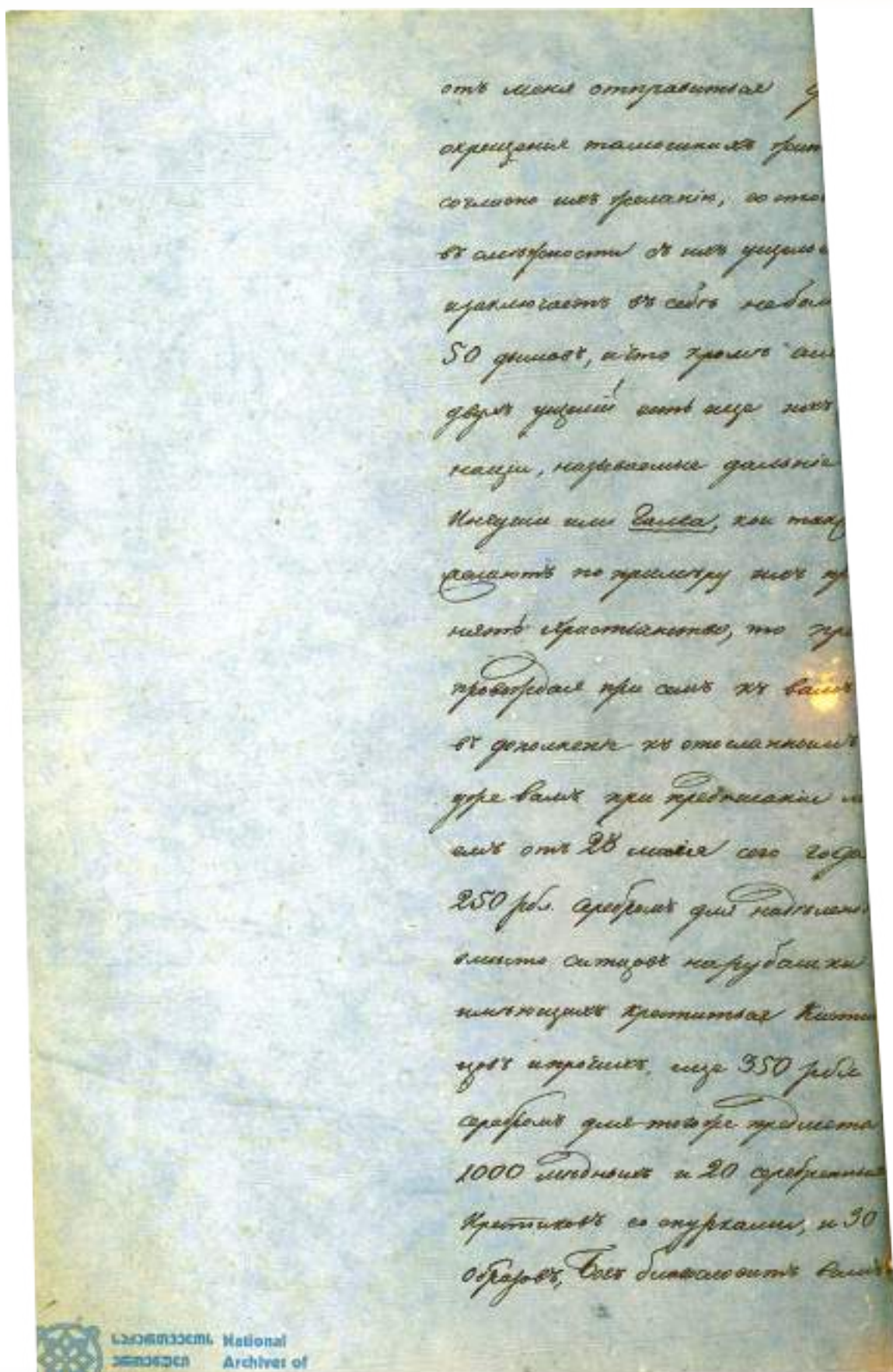
1823 წლის 25 ივნისი

ტფილისი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,

PDF: გვ. 19-22 (რუსულ ენაზე).

12.
Нисколько отпавитъ
благости отъ получившихъ охр-
аночными Старишниками при-
казъ въ Костомскъ и Оболнов-
уцеленъ, и по надобности про-
поведи Евангельской приоткрытъ
къ С. Кресту въ селѣ Фри-
шнѣ и поселитъ на добродѣтели
во тѣхъ и Св. Синодальныхъ, а
по охотѣмъ свое попутается аще
доставитъ къ получившимъ дано-
шнимъ Подручникамъ, и постара-
ется также при Божией по-
мощи удовлетворить иныя сущия слова
Божия къ приимутымъ священни-
чскому звѣданію, и каковы по сему
будутъ усмотрѣны, и иже сего ре-
портовать къ намъ отъ при-
имутыхъ списковъ Синодальныхъ,
и тѣхъ, къ торжествамъ и
Христіанство грядетъ Свѣтъ
Кресту. Объ отпавшихъ
и др.

От Ваше превосходства Тов
и вверено от оных оных
кн Т. Платонавскому
и вверено от оных оных
и вверено от оных оных

Виктор от сестры и
характера выдает пр.
изданию моему на прощанье
путевое содержание как
ваше издание, так и
напечатанное от вас из
Киевских и отдаленных
изданий. Книга оспаривает
книгу оспаривает оспаривает.

N° 608.

25 June 1823

Минусъ

**ПИСЬМО ЭКЗАРХА ИОНЫ
ОТ 25 ИЮНЯ 1823 Г. КОМЕНДАНТУ
ВЛАДИКАВКАЗА
НИКОЛАЮ СКВОРЦОВУ**

Милостивый Государь, Николай Петрович!

Присланные ко мне при почтенном отношении Вашего Высокоблагородия Старшины 12-ти Кистинских деревень по должном от меня наставлении в Богопознании и законе Божим, согласно усердному их желанию, в Тифлисском Успенском Сионском Собрании окрещены, и испросив у меня благословение ехать с ними в их селения проповедником для оглашения словом Евангельския истины и просвещения Св. Крещением и прочих их собратий, при сем отправлены обратно в дома свои с обещанием сделаться ревнителями к распространению Христианства и Славы Божией.

От лица всея церкви Христовой принося вашему Высокоблагородию чувствительнейшую благодарность за благочестивое ваше содействие в расширении царства Христова, покорнейше прошу вас Милостивый Государь продолжить оное внушением подобным диким и заблудшим народам, обратиться на путь спасения, в недра православной христианской веры. А для благопоспешества и успеха в обращении в христианство, весьма обязать меня изволите есть ли вместе с помянутыми Старшинами и Благодинным Священником Яковом Ломауровым, которому от меня учинено надлежащее в сем предписание, в те кистинския селения, а равно дальним Ингушам, или Галга именуемым, кои по заверению сих старшин также желают последовать примеру их, благоволи откомандировать пятидесятника переводчика Быкова по сему делу полезного.

Призывая на вас Господне благословение, и питая себя надеждою, что вы Милостивый Государь, по благочестию своему христианской люб-

**ეპარქოს იონას
1823 წლის 25 ივნისის წერილი
ვლადიკავკაზის კომენდანტ
ნიკოლაი სკვორცოვს**

მონყალე ბატონო ნიკოლაი პეტროვიჩ!

თქვენი მაღალკეთილშობილების მიერ პატივით გამოგზავნილი 12 ქისტური სოფლის უხუცესი, ღვთის შემეცნებასა და ღვთის კანონის შესახებ ჩემი სათანადო შეგონებისა და მათი გულწრფელი სურვილის შესაბამისად, ტფილისის მიძინების სიონის ტაძარში მოინათლა. ამის შემდეგ კურთხევა მთხოვეს, მათთან ერთად წავსულიყავი მათ სოფლებში საქადაგებლად, რათა სახარებისეული ჭეშმარიტი სიტყვა მექადაგა და წმინდა ნათლობით მომენათლა მათი დანარჩენი ძმები. ახლა ისინი უკან, საკუთარ სახლებში ბრუნდებიან იმ დაპირებით, რომ ქრისტიანობის გავრცელებისა და ღვთის განდიდების მოშურნეები იქნებიან.

ქრისტეს მთელი ეკლესიის სახელით, თქვენს მაღალკეთილშობილებას უღრმეს მადლობას მოვახსენებ ქრისტეს მეუფების გავრცობაში დახმარებისთვის და უმორჩილესად გთხოვთ, მონყალეო ბატონო, გააგრძელოთ იგივე და შთააგონოთ მსგავს ველურ და გზააზნეულ ხალხს, რათა მიმართონ ხსნის გზას, მართლმადიდებლური ქრისტიანული სარწმუნოების წიაღს. ხოლო [სასიკეთოდ...] და ქრისტიანობაზე წარმატებით მოქცევისთვის ძალზე დამავალბოთ, [თუ] ხსენებულ უხუცესებთან და ბლალორინ მღვდელთან, იაკობ ლომაურთან ერთად, რომელსაც ამასთან დაკავშირებით შესაბამისი მითითება მივეცი, ქისტეთის იმ სოფლებში და [ასევე...] შორეულ ინგუშებში, ეგრეთ ნოდებულ ღილველებში, რომლებსაც, ამ უხუცესების რწმუნებით, ასევე სურთ მათი მაგალითის მიბაძვა, ამ სასარგებლო საქმისთვის მიაველნთ მთარგმნელ ბიკოვს.

უფალს ებარებოდეთ და ვიმედოვნებ, რომ თქვენ, მონყალე ბატონო, ქრისტიანული სი-

ви не откажите мне в таковом деле, которое и Богу угодно и всей Христианской церкви и самим на небеси Ангелам радостно, Честь имею быть с истинным почтением и преданностью Милостивый Государь

Ваше Высокоблагородия

№610, 25 Июня 1823,

Тифлис

Его Высокоблагородию Н. П. Скворцову,

Владикавказскому Коменданту

Г. Подполковнику и Кавалеру.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,

PDF: стр. 23-26.

ყვარულის სასოებით, უარს არ მეტყვით ასეთ საქმეზე, რომელიც ღვთისთვისაც სასურველია, მთელი ქრისტიანული ეკლესიისთვისაც და თავად ანგელოზებს გაახარებს ზეცაში. მაქვს პატივი ვიყო ჭეშმარიტი პატივისცემითა და ერთგულებით, მონყალე ბატონო,

თქვენო მაღალაღმატებულებავ

1823 წლის 25 ივნისი, ტფილისი

მის მაღალკეთილშობილებას,

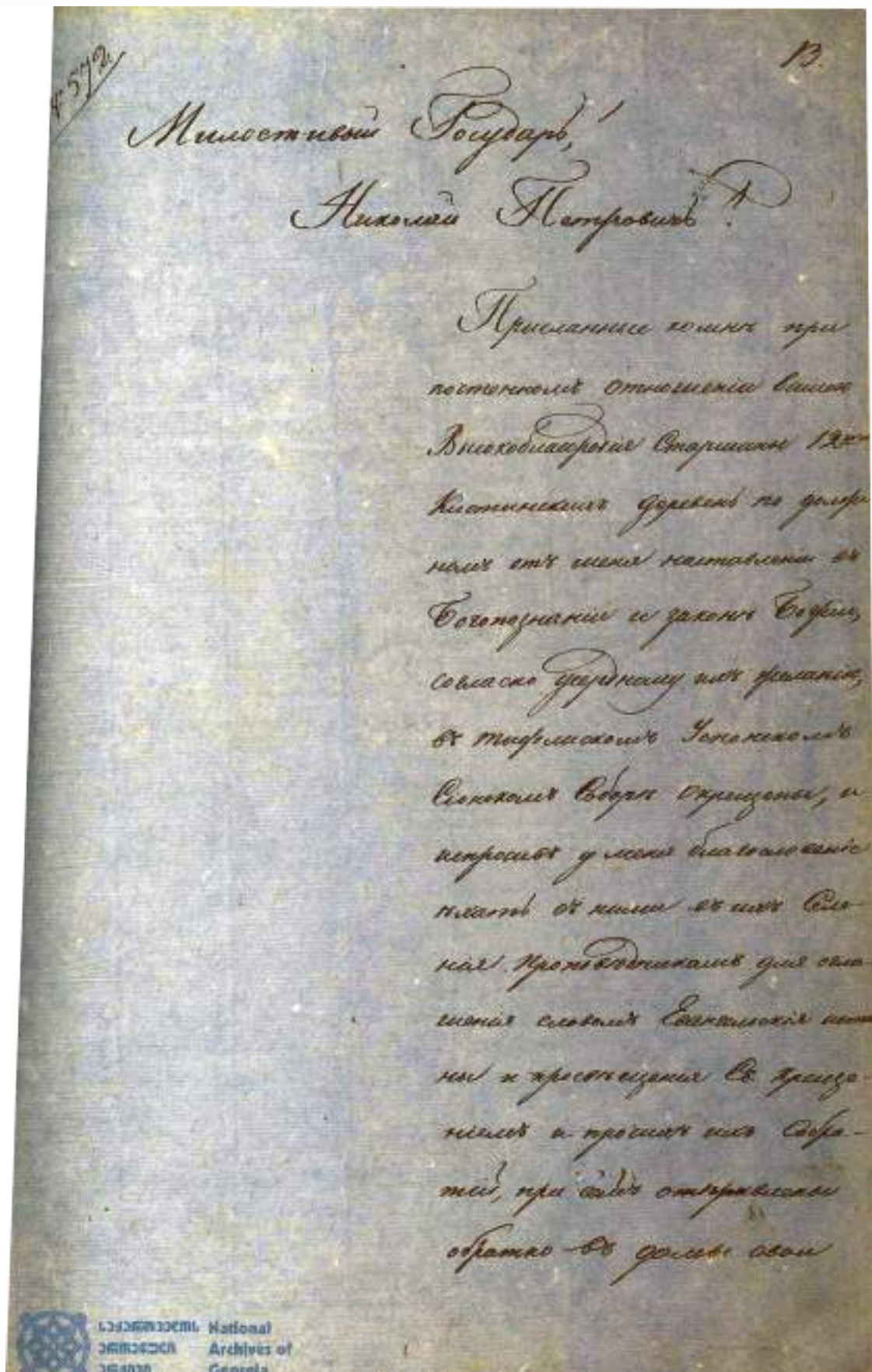
ნ.პ. სკვორცოვს,

ვლადიკავკაზის კომენდანტს

ბატონ პოდპოლკოვნიკს და კავალერს.

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 943,

PDF: გვ. 23-26 (რუსულ ენაზე).

схъ собицаніи съдѣлаю
равноправіи съ иностран
ными гражданами и
Оуби Сербіи.

[illegible]

[illegible]

по благодетелю своему
 Христианской любви не о-
 ждеши и в таволгов-
 ма, которые и Богу даны
 и всей Христианской церкви
 и самим на небесах и на
 земле Радостно, и счаст-
 ливо быть от истинно-
 хних поэмических и
 преданных.

Милостивый Государь
 Ваше Высокоблагородие

№ 610
 25 Июня 1823.
 Милостивый.

Его Высокоблагородию Н. П. Свирскому
 Министру Государственной Канцелярии
 в Петербурге.

ОТВЕТ ПОЛКОВНИКА НИКОЛАЯ СКВОРЦОВА НА ПИСЬМО ЭКЗАРХА ИОНЫ

Августа 27 дня, 1823 года учинил подлежащую отправку и куда командирован мною протоиерей Самарганов, и по какому делу представил Высокопреосвященнейший Владыко.

Милостивый Государь и Архипастырь

На почтеннейшее отношение вашего Высокопреосвященства от 25 Июня за №610 имею честь уведомить, что желая оказать Мое усердие к обращению в Христианскую религию Кистинского народа, по получении онаго собрав оных и предлагал им привести их обещание в исполнение, которых объявив мне что сей месяц занимаясь полевыми работами не имеют на то время и по окончании оных они непременно приступят; причем принесли ко мне прозбу что по приверженности их к проповеднику отцу Николаю они все желают чтобы окрещение оных поручено Ему, говоря притом что он более может успеть склонить и других поблизости их обитающих народов с чем и я согласен зная, что помянутый протоиерей Николай Самарганишвили приобрел у всех здешних народов совершенную доверенность и находя их прозбу уважительную осмеливаюсь довести оное до сведения и на благоразсмотрение вашего Высокопреосвященства и покорнейше просить не благоугодно ль будет на то предположить ваше соизволение.

С Глубочайшим Моим высокопочтением и совершенную преданностию имею честь Быть.

Вашего Высокопреосвященства
Всепокорнейший Слуга
Николай Скворцов
Августа 20 дня, 1823 года, №1832
Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 46-48.

პოლკოვნიკ ნიკოლაი სკვორცოვის პასუხი ეგზარქოს იონას

ჩემ მიერ 1823 წლის 27 აგვისტოს
მივლინებულ დეკანოზ სამარღანოვის
საქმეზე წარედგინოს მის
მაღალყოვლადუსამღვდელოესობა მეუფეს.

მონყალეო ბატონო და მწყემსმთავარო,
თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის 25 ივნისის №610 წერილის საპასუხოდ, მაქვს პატივი გაცნობოთ, რომ ქისტი ხალხის ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცევისათვის ჩემი მონდომების გამოსახატავად, წერილის მიღებისთანავე შევკრიბე ისინი [ქისტები] და შევთავაზე მათი დაპირების სისრულეში მოყვანა. მათ გამომიცხადეს, რომ ამ თვეში ისინი დაკავებული არიან საველე სამუშაოებით და ამისთვის დრო არ აქვთ, ხოლო სამუშაოების დასრულების შემდეგ აუცილებლად დაიწყებენ [მონათვლას]; ამასთან, მქადაგებელ მამა ნიკოლოზისადმი ერთგულების გამო, ყველას სურს, რომ მათი ნათლობა მას მიანდონ და დასძინეს, რომ მას სხვაზე მეტი წარმატებით შეუძლია ახლომდებარე სხვა სოფლების დარწმუნება იმავეს გაკეთებაში. ამაში მეც ვეთანხმები მათ, რადგან ვიცი, რომ ხსენებულმა დეკანოზმა ნიკოლოზ სამარღანიშვილმა ადგილობრივი მოსახლეობის სრული ნდობა მოიპოვა. ამიტომ მათ თხოვნას საპატიოდ მივიჩნევ და ვბედავ, ეს საკითხი განსახილველად თქვენს მაღალყოვლად უსამღვდელოესობას მივანდო და უმორჩილესად გთხოვთ, დააკმაყოფილოთ

ღრმა პატივისცემითა და სრული ერთგულებით მაქვს პატივი ვიყო თქვენი მაღალყოვლად უსამღვდელოესობის უმორჩილესი მსახური.

ნიკოლაი სკვორცოვი
1823 წლის 20 აგვისტო, №1832
ვლადიკავკაზი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 46-48 (რუსულ ენაზე).

СПРАВКА О КРЕЩЕНИИ ДЕВЯТИ СТАРШИН ИЗ 12 КИСТИНСКИХ СЕЛ В СИОНСКОМ СОБОРЕ В ТИФЛИСЕ

Г. Владикавказский Комендант при отношении своем от 19 Июня 1823 года препроводил к Его высокопреосвященству Экзарху в числе 9 человек старшин 12 деревень Кистинских с объявлением, что как они сами, так и жители оных деревень желают принять Христианство, просят прислать к ним для сего священников. Означенные 9-ть человек по должном наставлении самим Его высокопреосвященством Экзархом, в Богопознании и законе Божие, в Тифлисском Сионском Соборе Священником и Благочинным Яковом Ломауровым окрещены и в дома их предписать означенному Благочинному вместе с ними отправиться для крещения желающих.

Благочинный сей от 3 Августа сего 1823 года донес, что Кистинцы по причине наступившего рабочего времени, испросили обращение их в Христианство отложить на один месяц т.е. Сентября сего года и что протоиерей Николай Самарганов приехав во Владикавказ, обещанием большой награды Кистинскому народу, нежели какую может дать он Ломауров, возмутил народ тот, который якобы обещался убить тех священников, кои к ним придут, просил [...] с полковником Скворцовым и тагаурским старшиною Джонхотам Дударовым об оказании ему содействие в обращении Кистинцов в следствие чего к полковнику писано было а вместе и означенному старшине 13 минувшего Августа.

Секретарь [подпись]

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 49-50.

ცნობა 12 ქისტური სოფლის ცხრა ზემდეგის ტფილისის სიონის საკათედრო ტაძარში მონათვლის შესახებ

ქ. ვლადიკავკაზის კომენდანტმა 1823 წლის 19 ივნისის წერილში მიგვითითა, რომ მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობა ეგზარქოსთან მიგვეყვანა 12 ქისტური სოფლის 9 ზემდეგი, რომლებმაც [ეგზარქოსს] აცნობეს, რომ როგორც მათ, ისე მათი სოფლების მკვიდრებს სურთ ქრისტიანობის მიღება და ითხოვენ, რომ ამ მიზნით მათთან მღვდლები გავგზავნოთ. აღნიშნული 9 ადამიანი, მისი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობა ეგზარქოსის სათანადო დარიგების შემდეგ ღვთის შემეცნებასა და ღვთის კანონის შესახებ, ტფილისის სიონის ტაძარში მონათლა მღვდელმა და ბლალოჩინმა იაკობ ლომაუროვმა, ხოლო ხსენებულ ბლალოჩინს უბრძანეს, მათთან ერთად წასულიყო და მოენათლა ისინი, ვისაც ეს სურდა...

ამ ბლალოჩინმა 1823 წლის 3 აგვისტოს გვაცნობა, რომ საველე სამუშაოების დაწყების გამო ქისტებმა მოითხოვეს, რომ მათი ქრისტიანობაზე მოქცევა ერთი თვით, ანუ მიმდინარე წლის სექტემბრამდე გადაიდოს და რომ დეკანოზი ნიკოლოზ სამარლანოვი, ვლადიკავკაზში ჩასვლის შემდეგ ქისტებს უფრო დიდ საჩუქარს დაჰპირდა, ვიდრე ლომაუროვი ჰპირდებოდა. [ლომაუროვმა] ხალხი გააბრაზა, ისინი, თითქოს, მათთან მისული მღვდლების მოკვლას დაიქადნენ და პოლკოვნიკ სკვორცოვისა და თავაურის უხუცესის, ჯანხოტ დუდაროვის მეშვეობით დახმარებას [ითხოვდა] ქისტების მოქცევის საქმეში. ამის შედეგად პოლკოვნიკს და ასევე ზემოხსენებულ ზემდეგს ამა წლის 13 აგვისტოს წერილი მისწერეს.

მდივანი [ხელმოწერა]

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 49-50 (რუსულ ენაზე).

მღვდელ იაკოზ ლომისძის 1823 წლის 26 სექტემბრის პატაკი ეგზარქოს იონას

უნმინდესის და უმართებულის
სინოდის ჩლენს¹, მათს
მაღალყოვლადუსამღვდელესობას,
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა, კახეთისა და
ეგზარქოსსა, ყოვლისა საქართველოსა და
მრავალთა ორდერთა კავალერსა, იონას

რ ა პ ო რ ტ ი

მაქვს პატივი რა, მოვასენო თქვენს მაღალ-
ყოვლადუსამღვდელესობას, ამ თვის თქვეს-
მეტს გახლდით ქისტების სამქადაგებლად სიმი
ხამატყანის სახლში. დავიბარე მათი უფროსნი
კაცნი და მანდ მხლებელი სოსლანა. და წამი-
ყვანა. წასვლის ჟამს გაბრიელ მღვდელიც გი-
ახლა. ავით გხლებოდა და თქვენი ნაბოძები
ორდერი მივიღე ამ თვის ივ-ს (16-ს) პოლკოვ-
ნიკთან მიწერილი წიგნი და ჯახოტა დუდარო-
ვთანაც, აქ, მთაში, მამივიდა.

გიახელ ქისტის სოფელსა მერცხალას. ცხე-
ნები არავინ არ ჩამოგვართვა. ამის მიზეზით
სოსლანამ ხალხი ავის პირით შესტუქსა. ამ შე-
ტუქსაზე კაცმა და ქალმა ტერციალი შექნეს და
შეიქნა ჩხუბი. მათი ჩხუბი არათ ჩავაგდე, კე-
დელთან დავჯექ. წამოვიდა ერთ-ერთი ჩემზე ხა-
ნჯალგაკრული; სირცხვილით ველარ გავეცალე.
სოსლანამაც თოფით შემოუტია: – თუ მაგას მო-
კლამ, მე შენ მოგკლამო, უცქირებოდი, თუ რო-
დის გამიყოფდა ხანჯლის წვერი გულსა. თქვენმა
მადლმა და ველარ გაბედა ხანჯლის დაცემა.

გაბრიელ მღვდელი მოშორებით იცქირე-
ბოდა. ასე შეშინდა, რომ ცხელება დააწყებინა.
ჩვენ სახლში შევეფარენით. დიდხანს იჩხუბეს.
როდესაც დამშვიდნენ, სოფელს დავპატიჟე,
არყით დავხვდი. დაუნყე ლაპარაკი, ჯერ უარი
მყევს, მერე ნება მამცეს, მაგრამ რომელიც შეს-

¹ სტილი დაცულია.

РАПОРТ СВЯЩЕННИКА ИАКОБА ЛОМИСДЗЕ, ОТ 26 СЕНТЯБРЯ 1823 Г. ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ИОНЕ

Члену Святейшего и Правительствующего
Синода, Их Высокопреосвященству,
Архиепископу Картли, Кахети и Экзарху Всея
Грузии и кавалеру многих орденов Ионе

Р а п о р т

Имею честь сообщить Вашему Высокопре-
освященству, что 16-го числа сего месяца я на-
ходился в доме Сима Хаматканова, чтобы про-
поведовать кистинам. Я вызвал их старейшин и
сопровождающего [меня] Сослана. И он повел
меня. Уходя я взял с собой также священника
Гавриила. Он был болен. Я получил пожалован-
ный Вами ордер 16-го числа сего месяца, пись-
мо, отправленное полковнику, а также Джохоту
Дударову, я получил здесь, в горах.

Я пришел в кистинское село Мерцхал. Никто
не забрал у нас лошадей. По этой причине Со-
слан злостно выругал народ. «В ответ на брань
мужчины и женщины затрещали и началась
ссора. Я пренебрег их ссорой и присел у стены.
Один из них направился ко мне с кинжалом. Из-
за боязни быть осмеянным, опозоренным, я не
смог удалиться. Сослан тоже наступил на него с
ружьем и сказал: – «Если ты убьешь его, я убью
тебя». Я ждал, когда он вонзит кинжал мне в
сердце. Ваша благодать, он не осмелился ударить
кинжалом.

Священник Гавриил смотрел вдаль. Он так
перепугался, что у него началась лихорадка. Мы
скрылись в доме. Они ссорились долго. Когда
успокоились, я пригласил их в деревню, встре-
тил с водкой. Начал говорить с ними, они сна-
чала запретили [делать это], но потом разрешили.
[Выяснилось, что] им обещали заплатить за это
и они стали просить у меня больше, я не повел-
ся на это. Затем попросили у меня 15 рублей на

მენილი ქონდათ, მე ამდენს მოგცემ, იმაზე დამიწყეს თხოვნა, არა ვქენ. მერე კომლზე თხუთმეტი მანათი მთხოვეს, სანათლობის გარდა, ამაზე შევეშალე და წამოველ.

თქვენი წიგნი პოლკონიკს მივართვი, დიდი იმედი მამცა, მე გაგანათვლინებო: – ცოტა საქმე მაქვს, ამას მოვრჩები და მერე შენს საქმეს ერთათ შეუდგეთო.

თქვენის მაღლით, ახლავ იმედი მაქვს ამათი მოქცევისა. შორიელნი ქისტნიც ამათი მაყურებელნი არიან. თუ კიდევ ხალხი არავინ არია, ჩემს მოქმედებას მოგახსენებთ. თუ კიდევ ამირია ვინმემ, მე რა ვქნა. ამათ ერთი სიტყვა ეყოფათ, ნადირის მზგავსნი გახლავან.

ლარსის ეკლესიის ალაგის მიცემის იმედი მიბძანა. დარღავისა და ყობანის ეკლესიის კედლები შესრულდა და [გა]დახურვას შეუდგა. ბუთხუზის ეკლესიის მასალის ზიდვაც დავაწყებინე. აქ მღვდელნი მიუჩინე. მე ამ ქისტებთან მივდივარ, რომელიც მებძანა თქვენის მაღალმეუფებისგან ჩყებ (1822) წელსა კვ (23) მარტისასა. ქვემო ყობანში თაგაურის სახუგასა და ბეასლანის ხალხის კდ (24) სულის მონათვლა, რომელიც მოუნათლე, ამავე წელსა, აგვისტოს 7-ს და სია მოგართვი მათი. სულის აბაზს ნიადაგ მაღონებენ. თუ სხუას მიეცვა, ჩვენაც თუ არ მოგვცემ, არ მოგეშვებითო. თუ თქვენი ნებაა, უბოძეთ, თუ არა, მე არ მეშვებიან და გამამართმევენ.

თაგაურის ბლალოჩინი
მღვდელი იაკობ ლომისძე,
კვ (26) სექტემბერსა, ჩყკვ (1823) წელსა,
ვლადიკავკაზს.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 73-74.

двор, в дополнение к крещению, я был в замешательстве и ушел.

Я передал ваше письмо полковнику, он очень обнадежил меня, что сам поможет в крещении: – «У меня небольшое дело, закончу его, а потом вместе возьмемся за твое дело».

По Вашей милости у меня теперь есть надежда на их обращение. Находящиеся в отдалении кистины также ждут [как поступят они]. Если кто больше не будет смущать людей, я доложу вам о своих действиях. Если кто-то опять внесет смуту, тогда я ничего не смогу сделать. Им достаточно одного слова, они подобны дикому зверю.

Я меня появилась надежда получить приказ отвести место для церкви в Ларсе. Стены церквей Дарглавс и Клобан возведены и теперь делают кровлю. Я также приказал начать собирать материал для церкви Бутхузи. Здесь я назначил священников. Я еду к тем кистинам, к которым приказал мне ехать Ваше Высокопреосвященство 23 марта 1822 года. Крещение душ Тагаури Сахуга в Квемо [Нижней] Клобани и жителей Беаслан, состоялось в том же году, 7-го августа, я отправил вам их список. Они напирают на меня, прося 40 копеек за каждого крещенного, мол, если ты отдал деньги другим, а нам не дашь, мы от тебя не отстанем. Если на то Ваша воля, заплатите им, если нет, они не дадут мне покоя и я буду вынужден выдать им [денег].

Благочинный Тагаурский,
священник Яков Ломисдзе,
26 сентября 1823 года, Владикавказ.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 73-74 (на грузинском языке).

მღვდელ იაკოვ ლომაუროვის მიერ ეპარქიის იონასადმი 1823 წელს გაგზავნილი პატაკის ფრაგმენტი

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
უნმინდესის მმართველის სინოდის ჩვენს,
იონას, არხიეპისკოპოსს ქართლისა,
კახეთისა, საქართველოს ექსარხოსს და
კავალერს ბლალოჩინის, მღუდლის იაკოვ
ლომაუროვისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი¹

... რეზლად ზეპირ ბრძანებისა თქუენისა მა-
ღალ ყოვლად სამღვდელოებისა...

... რომელნი წერილსა თანა თქუენდამი ვლა-
დიკავკაზის კომენდანტის სკვარცოვი...

... დეპუტატებად ცხრა უფროსნი კაცნი. იბ
(12) ქისტ სოფლების...

... ამასთანა სიასა შინა სახელდებულნი [შდ]
მწყემსმთავრულსა თქუენისა ყოვლად უსა-
მღუდლოების მოძღურებისა ღვთისცნობასა
და სარწმუნო ...

... კდ (24) ამა ივნისსა მოვნათლე მე მიძი-
ნების სიონის სობ[ორსა] და [შდ] აღსარებასა
ვაზიარე წმიდათა საიდუმლოთა ქრისტესთა.

უპატივცემულებსად მოგართმევთ რაპორ-
ტსა ბლალოჩინი

მღვდელი იაკოვ ლომისძე

ჩყკგ (1823) წელსა²

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,

PDF: გვ. 375.

¹ პატაკის მარცხენა ნაწილი დაზიანებულია და არ
იკითხება. წერილი ეხება 1823 წლის 24 ივნისს ტფი-
ლისის სიონის ტაძარში ქისტეთის მაღალმთიანი
სოფლებიდან ჩამოსული 9 ქიტი უზუცესის საზე-
იმო ნათლობას.

² თვე და რიცხვი არ ჩანს.

ФРАГМЕНТ РАПОРТА СВЯЩЕННИКА ЯКОВА ЛОМАУРОВА ЭКЗАРХУ ИОНЕ ОТ 1823 ГОДА

Его Высокопреосвященству, члену Святейшего
и Правительствующего Синода, Ионе,
Архиепископу Картли, Кахети и Экзарху Грузии
и кавалеру от Благочинного,
священника Якова Ломаурова

Р а п о р т¹

... нения устного указа Вашего Высокопре-
освященства...

... которые включены в письмо к Вам от комен-
данта Владикавказа Скворцова...

... депутатами девять старейшин. Из 12-ти ки-
стинских сел...

... упомянутые в этом письме, пастырской
проповедью Вашего Преосвященства узнавшие
Бога и веру...

... 24 июня сего года в день Успения Пресвя-
той Богородицы я окрестил в Сионском соборе
и на исповеди причастил к Святым Христовым
Таинствам.

С уважением передаю вам рапорт
благочинный, священник Яков Ломисдзе
18232

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 375 (на грузинском языке).

¹ Левая часть письма повреждена и нечитабельна.
В письме говорится о торжественном крещении
9-ти старейшин-кистин, прибывших из высокогор-
ных селений Кистети 24 июня 1823 года в Сион-
ский собор Тбилиси.

² Месяц и число разобрать нельзя.

თბილისის სიონის ტაძარში 1823 წლის 24 ივნისს მონათლული ინგუზი უხუცესების სია

სახელობითი სია, რომელთაცა მიიღეს კდ ივნისის ჩყკვ წლისასა წმინდა ნათლისღებაჲ სიონის სობორსა შინა უფროს-უფროსთა კაცთა ქისტისა ჯარახის გვარისაგანთა, აღნიშნვითურთ, ვის რა სახელი ეწოდა ჟამსა ნათლისღებისასა.

რიცხვი	სახელი და გვარი [მონათლულთა] და წოდებანი სოფლებთანი	ვის რა სახელი ეწოდა
1	სოფლის მერცხალისა უფროსი კაცი: სოსლან თათაროვი-ქოთიევ;	პეტრე
2	აბრეკ თათაროვ-ქოთიევ	პავლე
3	სოფლის ტარშს ორაც ბერდუკოვ-დასყიევ	იოანე
4	სოფლების პირველისა და მეორის ხულისანი უფროსი კაცი ჩოჩი ალხასტოვ-ძოუროვ	იაკობ
5	სოფლის ლოვზუკისა ¹ ბიკალოვ-ხარსიევ	მათე
6	სოფლის ფითხალისა ² ასამურზა პაჩიევ-ზოუროვ	ანდრია
7	სოფლის ბაინისა ³ ყონახოლხ მურზაბიკოვ-ქელიხსანოვ	იოანე
ჯ ა რ ა ხ ე ლ ნ ი		
8	სოფლის ეშათისა უფროსი კაცი ასლანყოვ ავაროვ-ხანატყანოვ	მარკოზ
9	სოფლის ვაზბისა ⁴ უფროსი კაცი ქოქო შეტავეი-ცუროვი	ლუკა

ბლალჩინი იაკობ ლომაუროვი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 17.

¹ ლოვზუკი (ლევჯი) – სოფელი მთიან ინგუშეთში (ხ. კოსტოი).

² ფითხალი (ფალხანი) – სოფელი მთიან ინგუშეთში (ხ. კოსტოი).

³ ბაინი (ბეინი) – სოფელი მთიან ინგუშეთში (ხ. კოსტოი).

⁴ ვაზბი (ეზმი) – სოფელი მთიან ინგუშეთში (ხ. კოსტოი).

СПИСОК СТАРЕЙШИИ-КИСТИН, ПРИНЯВШИХ СВЯТОЕ КРЕЩЕНИЕ 24 ИЮНЯ 1823 ГОДА В СИОНСКОМ СОБОРЕ

Поименный список принявших Святое Крещение 24 июня 1891 года в Сионском соборе старейшин-кистин из рода Джарахи, с указанием, кому какое имя было дано во время крещения.

число	Имена и фамилии [крещеных] и названия деревень	кому какое имя дано
1	Старейшины села Мерцхал: Сослан Татаров-Котиев	Петр
2	Абрек Татаров-Котиев	Павел
3	Село Тарш Орак Бердуков-Даскиев	Иоанн
4	Старейшина первого и второго сел Хули Чочи Алхастов-Дзоуров	Яков
5	Бикалов-Харсиев из села Ловзук ¹	Матфей
6	села Питхал ² Асамурза Пачиев-Зоуров	Андрей
7	села Баин ³ Конахлх Мурзабиков Келихсанов	Иоанн
Д ж е й р а х о в ц ы		
8	Старейшина села Эшат Аслануко Аваров Ханатканов	Марк
9	Старейшина села Вазби ⁴ Коки Жетаев Цуров	Лука

Благочинный Яков Ломауров

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 17 (на грузинском языке).

¹ Ловзук (Ляжги) – селение в горной Ингушетии (Х. Костой).

² Питхал (Фалхан) – селение в горной Ингушетии (Х. Костой).

³ Баин (Бейни) – селение в горной Ингушетии (Х. Костой).

⁴ Вазби (Эзми) – селение в горной Ингушетии (Х. Костой).

**მღვდელ იაკობ ლომისძის
1823 წლის 10 ნოემბრის პატაკი
ეგზარქოს იონას**

უწმინდესის და უგანათლებულის
სინოდის ჩვენს, მათს
მაღალყოვლადუსამღვდელესობას,
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა, კახეთისა და
ეგზარხოზსა ყოვლისა საქართველოსასა და
მრავალთა ორდერთა კავალერსა იონას
ბლალოჩინის იაკობ ლომისძის მიერ

რ ა პ ო რ ტ ი

თქვენო მაღალყოვლადუსამღვდელესო მეუფეო, ოდეს გიახელ ქისტებში, სოფელსა მერცხალს, სოსლანას სახლში, ჯახოტა და ელიმირზა თან მყვანდნენ. დავიწყეთ ნათვლა. ორმოცი სული როგორც მოვნათლეთ, სულ ქისტეთი შეიყარა და სოფელს გარშემოგვერტყა. სოფელს შემოუთვალეს, „ჯახოტა და ელიმირზა იცავენო. მაგათი მიხედვა ჩვენ თავს იყოსო. მღვდლები მოგვეცით, თუ თქვენი თავის ამოწყვეტა არ გინდათ“. მაგრად შეუთვალეს ჯახოტამ და ელიმირზამაც: „როდის გვნახეთ დედაკაცურად, რომ ახლა ვიყვნეთ, მობძანდით, ჯერ ჩვენ დაგვხოცეთ და მერე მღვდლებს, რაც გინდათ, ის უყავითო“. ამ სიტყვებზე [ი]ერიში მოგვიტანეს, დაგვიწყეს თოფის სროლა. ჩვენ სახლში გავმაგრდით, ცამეტი კაცი. შუადღიდან ვახშობამდინ სროლა იყო, მანამ იმათი კაცი არ დაიჭრა და არ წაიქცა, მანამ ხელი არ აიღეს. ერთი კაცი ჩვენიც დაიჭრა. ჩვენ თავ რომ არ მისცეს, მერე ხომ მოიმიზეზეს და ის ითხოვეს. ის მაშინვე იმათთან გავიდა. ის რათ შეშინდებოდა, იმისი ქმნილობა იყო, თან წაიყვანეს.

შუალამეს უკან გაგვაპარეს და წამოვედით. მერე ელიმირზამ იმათი გვარის კაცი გაგზავნა, ვისი საქმეც იყო ეს ჩვენი ამოწყვეტა. სწორედ შევიტყეთ. იქაური ანბავ ჩამოგვიტანა: ვინც პირველად საქმე აგირიათ, ახლაც იმისი საქმე

**РАПОРТ СВЯЩЕННИКА
ЯКОВА ЛОМИСДЗЕ ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ИОНЕ, ОТ 10 НОЯБРЯ 1823 Г.**

Члену Святейшего и Правительствующего
Синода, Их Высокопреосвященству,
Архиепископу Картли, Кахети и Экзарху Всея
Грузии и кавалеру многих орденов Ионе
[от] Благочинного Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Ваше Высокопреосвященство, когда я был у кистин, в деревне Мерцхал, в доме Сослана, Джахота и Элимирза были со мной. Мы начали крестить [людей]. Когда мы окрестили сорок душ, весь Кистети собрался и окружил деревню. Пришедшие заявили жителям деревни: «Джахота и Элимирза охраняют их. О них позаботимся мы. Отдайте нам священников, если не хотите, чтобы мы вас перебили». Но Джахота и Элимирза передали им: «Когда это мы поступали подобно женщинам, чтобы теперь поступить? Давайте, сначала убейте нас, а потом делайте со священниками, что хотите». После этих слов они перешли в атаку, начали стрелять из ружей. Мы укрепились в доме, тринадцать человек. Стрельба продолжалась с полудня до ужина, они не отстали до тех пор, пока их человек не был ранен и не упал. Один из наших людей также был ранен. Не заполучив нас, они придрались и запросили его [раненого]. Он тут же вышел к ним. Чему ему бояться? Он был творением того, кто забрал его с собой.

В полночь нас тайком вывели оттуда, и мы уехали. После этого Элимирза послал к ним человека из рода того, кто вознамерился перерезать нас. Мы узнали наверняка, один из местных принес нам весть, что это тот самый человек, который в первый раз запутал наши дела. Люди, попавшие в его ловушку, ворочают делами, а что я могу сделать? Я не смог укротить их ни деньга-

არისო. აქ მაგის დაჭერილი კაცნი საქმეს შლიან და რა ვენა, ვერც დახარჯვით მოუარე, ვერც საქმით. თქვენი მეუფების მადლმა, თუ ჯახოტა და ელიმირზა არ იქნებოდნენ, ეხლა დახოცილნი გახლდებოდით მე და გაბრიელი.

ექამდინ პოლკონიკს უყურე, ამანაც არ უბძანა რა თავდანებება, აბუნტებისა ეშინოდა. ამას თუ შეთვალა რამე, ასე შეშინდნენ, რომ თავიანთი თივები თვითონ დაწვეს. მაინც რუსის ჯარი დაგვანოკებსო – აღარც მგზავრათ დადიოდნენ.

ორჯერ ხალხი შეყრილიყო, პოლკონიკთან ჩავიდეთ და როგორც გვებძანოს, ისე მოვიქცეთო. მაგრამ ველარ გაბედეს, რომ ეშინოდათ. ასე ხმასაც უგდებენ, რუსის ნება არ არის, თითონ მღვდლების საქმეაო, კიდევ რომ დაგეხოცათ, რუსი თქვენ არას გისაყვედურებდათო. თუ როგორც ხმა შესმენილი ქონდათ კომლზე ხუთი თუმანი მამეცა, კიდევ შამამეხვენებოდნენ, რადგან ის არ მივე, თავსაც მჭრიდნენ. ეს როგორ შეიძლება, მილიონიც არ ეყოფათ, ისე რომ მივცეთ.

თაგაურის ბლალოჩინი იაკობ ლომაუროვი
ჩეკე (1823) წელსა, ი (10) ნოემბერსა.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 71-72.

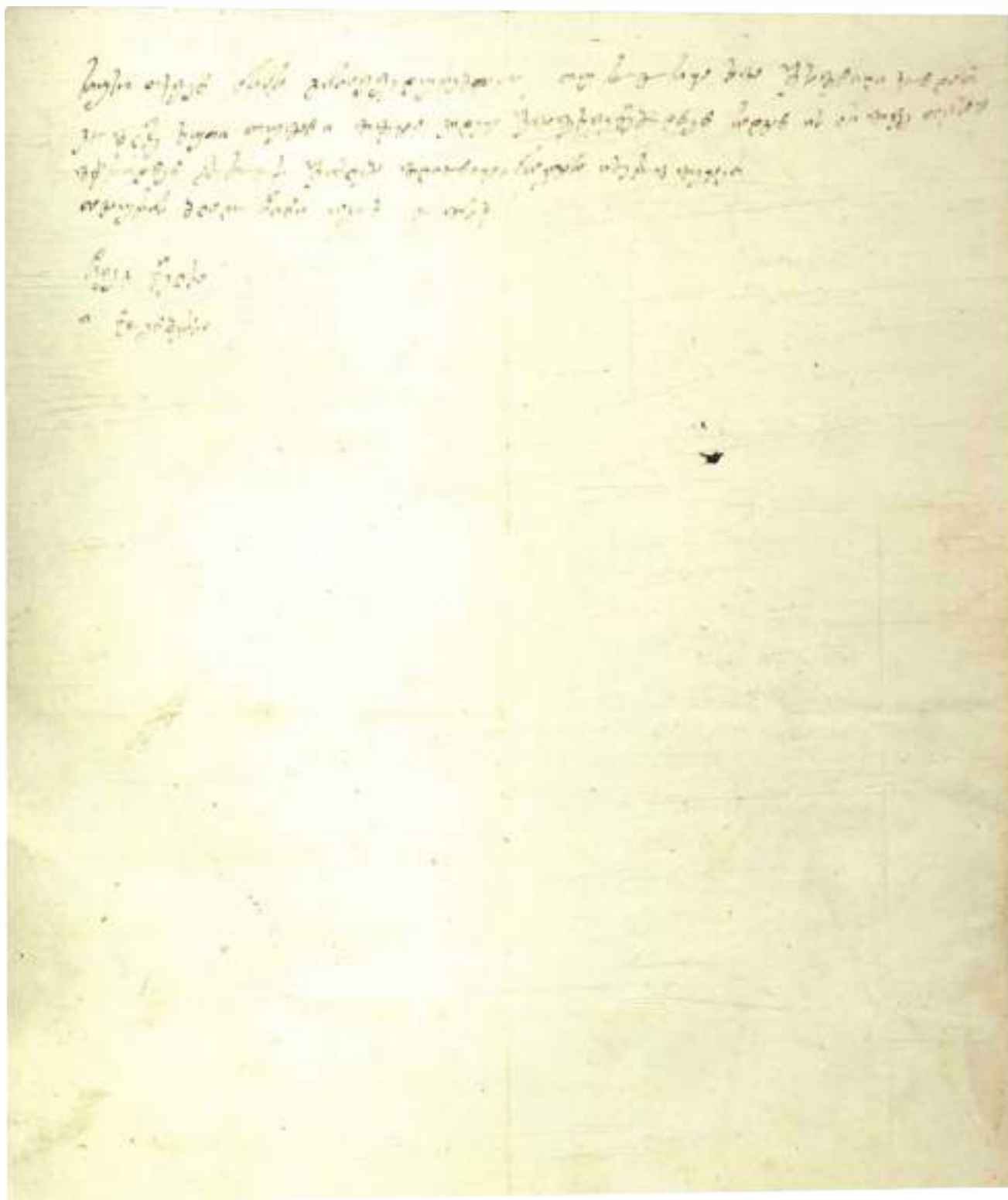
ми, ни делами. Ваша благость, если бы ни Джыхота и Элимирза, Гавриил и я сейчас были бы мертвы.

До этого я ждал приказа полковника, чтобы [недоброжелатели] отстали от нас, но он никакого приказа не отдал, опасаясь бунта. Когда [кистин] известили об этом, они настолько испугались, что сами подожгли собственные стога сена. Мол, русская армия нас в любом случае раздавит, – даже перестали по дорогам ездить.

Народ собирался дважды, говоря: «Пойдем к полковнику и как он прикажет, так и поступим». Но не посмели идти, потому что боятся. Среди них прошла молва, что на то нет воли русских, и что это дело самих священников, и если даже перебили бы [священников], русские не стали бы требовать за это ответ. Если бы я дал им по 50 рублей на двор, как им якобы обещали, они бы сами просили [крестить их], но поскольку я не дал, они были готовы отрубить мне голову. Разве так можно? Даже миллиона будет недостаточно, если поведемся на это.

Благочинный Тагаурский Яков Ломауров
10 ноября 1823 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 71-72 (на грузинском языке).

**მღვდელ იაკოვ ლომისძის
1823 წლის 17 დეკემბრის პატაკი
ეგზარქოს იონას**

მათს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
უნმინდესის მმართველის სინოდის ჩლენს,
მაღალყოვლადუსამღვდელოს იონას,
არხიეპისკოპოსს, საქართველოს ექსარხოზს ქა-
რთლისა, კახეთისას და კავალერს
ბლალოჩინის იაკობ ლომისძის მიერ

რ ა პ ო რ ტ ი

მაქვს პატივი რა მოვასხენო მაღალყოვლადუსა-
მღვდელოესობასა თქვენსა, გებძანა 30 მაისსა, ამა
წლისასა, ქისტების განათვლა. თეთრი ოცდახუთი
თუმანი მივიღე. ბ (2) იენისს დავიბარე ქისტნი და
თვით მეც ლარსს გაიხელ. იმათ შემავთვალათ,
პოლკონიკ როგორც გვიბძანებს, ისე მოვიქცე-
ვიით. პოლკონიკთან გაიხლენ უიმისოთ საქმე ვერ
გავბედე, რადგან იმას ნდომობდნენ. მოახსენეს,
რაც აქ ხდება. იმან უბძანა, არ მოვატყუოთო. იმათ
პირობა მისცეს, რა მწამ ქალაქიდან მო[ხ]ვალთ,
მაშინვე მოვინათლებითო. მაშინვე წიგნი მოგვა-
რთვით და თავისი [კაცი] თან გაგვატანა. გაიხელით
აქეთ. ოთხ თუმან-ნახევარი და სამი აბაზი ხარჯი
მოუნდა ზედ წასვლის ჟამს. დ (4) თუმანი თქვენის
კანცელარიდამ გზის ხარჯით გვიბოძეთ და მივლე
სანათლობოცა თეთრი – ლე (35) თუმანი, რომელიც
შემისრულდა ჩემთან ა (60) თუმანი. ამ სამოცის
თუმნიდან დაიხარჯა იდ (14) ჯქნლ ორმოცდაო-
თხის სულის განათვლის ხარჯით. ცხრა სულს აქ
მონათლულთ გარდა, დარჩა მოსანათლის თეთრი
მე (45) თუმანი, შვიდ აბაზ შაურ-ნახევარ ნაკლებ.
მაღალყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო, რადგან
ჩემის ცოდვით ღმერთმან კეთილათ ჩემი საქმე არ
ინება, მღვდელი გაბრიელ კარიაული მაინც უნდა
შეიწყალო და განსხვავება უბოძოთ. იმან მოიღო
ჩემთან შიში, მწუხარება და ცხელის ცრემლით ტი-
რილი და სიკვდილიდგან.

თქვენის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის
მადლით განვთავს უფლით
ბლალოჩინი იაკობ ლომისძე.
დეკემბრის იზ (17), ჩყკგ (1823) წელსა.

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 70.

**РАПОРТ СВЯЩЕННИКА ЯКОВА
ЛОМИСДЗЕ ОТ 17 ДЕКАБРЯ
1823 ГОДА ЭКЗАРХУ ИОНЕ**

Их Высокопреосвященству,
члену Святейшего и Правительствующего Синода,
Его Преосвященству Ионе, Архиепископу Картли,
Кахети и Экзарху Грузии
[от] Благочинного Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Имею честь сообщить Вашему Высокопреосвя-
щенству относительно Вашего указа от 30 мая сего
года, крестить кистин. Я получил 250 рублей се-
ребром. 2-го июня я созвал кистин и сам поехал в
Ларс. Они сказали, что поступят так, как им прикажет
полковник. Я навестил полковника, без него решить
дело не осмелился, так как они доверяли ему. Ему
сообщили о здешней обстановке. Он приказал не
обманывать их [кистин]. Они обещали ему, что как
только он приедет в город, сразу же примут креще-
ние. Он передал нам письмо и дал в качестве сопро-
вождающего своего человека. И мы прибыли сюда.
Это путешествие стоило 45 рублей и 60 копеек. 40
рублей на путевые расходы было выделено Вами из
Канцелярии, кроме того, я получил 350 рублей се-
ребром на крещение. И того у меня было 600 руб-
лей. Из этих 600-та рублей 140 было потрачено на
крещение сорока четырех человек. Помимо девяти
крещенных здесь душ, для крещения осталось 450
рублей серебром, неполных, 1 рубль 9,5 копеек.
Ваше Высокопреосвященство, поскольку Богу не
угодны мои деяния из-за моей греховности, то хотя
бы сжальтесь над священником Гавриилом Кариаули
и выдайте ему разницу [потраченных денег]. Вместе
со мной перенес он смертельный страх, печаль и
горький плач.

Пребывающий с Господом по милости Вашего
Высокопреосвященства,
Благочинный Яков Ломисдзе
17 декабря 1823 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 70 (на грузинском языке).

**მღვდელ იაკოვ ლომისძის
1824 წლის 11 მარტის პატაკი
ეპისკოპოს იონას**

უნწმინდესის მართებლის სინოდის ჩვენს,
მაღალყოვლადსამღვდელოს, არსიეპისკოპოსს,
ქართლისა, კახეთისას და ეგზარხოზსა ყოვლისა
საქართველოისასა და მრავალთა ორდერთა კა-
ვალერს, იონას
ბლალოჩინის იაკოვ ლომისძის მიერ

რ ა პ ო რ ტ ი

მაქვს პატივი რა მოვასხენო მაღალყოვლადსა-
მღვდელესობასა თქვენსა, მებოძა ორდერი ამა
მარტის დ (4) და გეპძანათ ჟამსა ქისტების მონათ-
ვლისა ხარჯი თეთრისა ვითონ შეცდომა მამხლდეს
და მომატებით მეჩვენებინოს რაპორტით ხარჯი
თქვენისა მაღალყოვლადსამღვდელესობისათვის.

თქვენის მაღალმეუფებისგან შეჩვენებული
ვიყო, თუ იმა ხარჯისა ერთი შაურისა მე მამხმარ-
ებინოს და ოთხი თუმანიც ჩემი არ დახარჯულიყო
იმათზე. და მისთვის ვერ გავბედე მოხსენება ჩემის
თეთრისა, რადგან საქმემ არ იწარმოვა¹. ვმადლობ
ღმერთსა, რომ ბევრნი სამღვდელონი და საერონი
მყვანან დამსწრე თუ როგორ მატყუებდნენ ქისტნი
და მახარჯვინებდნენ თეთრსა². თუ თქვენის მეუ-
ფებისაგან მეპძანება, გახლამთ ნუსხას, თუ რომე-
ლის გზითაც დამეხარჯვა და მოგართმევთ. თუ ამ
თეთრის ხარჯაში მართალი არ გამოვიდე, კანონი-
სამებრ დავისაჯო. მაღალყოვლადსამღვდელესო
მეუფეო, როგორც ამა საყვედურში მართალი გა-
მოვსდგე, განკითხვის დღესაც ქრისტეს წინაშე, ასე
მართალი გამომიყვანოს ქრისტესეისგან ჩემამან.

ბლალოჩინი იაკოვ ლომისძე
ია (11) მარტსა, ჩყკდ-სა (1823) წელსა

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 85.

¹ მღვდელი იაკოვი აქ გულისხმობს იმას, რომ ქისტე-
ბის ნათლობა წარმატებით არ მიმდინარეობდა.

² აქ: ფული

**РАПОРТ СВЯЩЕННИКА ЯКОВА
ЛОМИСДЗЕ ОТ 11 МАРТА 1824 ГОДА
ЭКЗАРХУ ИОНЕ**

Члену Святейшего и Правительствующего
Синода, Его Высокопреосвященству,
Архиепископу Картли, Кахети и Экзарху Всея
Грузии и кавалеру многих орденов Ионе
от Благочинного Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Честь имею сообщить Вашему Высокопреосвя-
щенству, что 4-го марта сего года я получил от Вас
ордер, предписывающий, будто я допустил ошиб-
ку во время подсчета потраченных денег на кре-
щение кистин, будто я преувеличенно представил
расходы в отчете Вашему Высокопреосвященству.
Будь я проклят Вашим Высокопреосвященством,
если хотя бы полтинник из этих денег я потратил
на себя и наоборот, не добавил бы к ним сверх 40
рублей. Я потому не осмелился сообщить вам о
потраченных вдобавок моих деньгах, что дело не
вышло.¹ Я благодарю Бога за то, что многие свя-
щенники и миряне мне свидетели, как эти кистины
обманивали меня и заставляли тратить деньги.
Если Ваше Преосвященство прикажет составить
список потраченных мною денег, я вам его предо-
ставляю. Если получится, что я нечестно потратил
деньги, накажите меня по закону. Ваше Высоко-
преосвященство, как я выйду правым из этого уко-
ра, пусть так и в судный день перед Христом буду
я оправдан от Христа моего.

Благочинный Яков Ломисдзе
11 марта 1824 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 85 (на грузинском языке).

¹ Священник Яков здесь имеет в виду, что крещение
кистин не состоялось.

**მღვდელ იაკობ ლომისძის
1824 წლის 16 აპრილის პატაკი
ეგზარქოს იონას**

მათს მაღალყოვლადუსამღვდელესობას,
უწმინდესის მართებლის სინოდის ჩლენს,
მათს მაღალყოვლადსამღვდელოს იონას,
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა, კახეთისა და
ეკესარხოსსა ყოვლისა საქართველოსასა და
მრავალთა ორდერთა კავალერსა,
ბლალოჩინის იაკობ ლომისძის მიერ

რ ა პ ო რ ტ ი

მაქვს პატივი რა მოვახსენო მაღალყოვლადუ-
სამღვდელესობასა თქვენსა: მივიღე ორდერი დ (4)
ამა აპრილსა და ებრძანა მეუფებასა თქვენსა მე და
ნიკოლოზის¹ ერთად ქისტებში შესვლა. მე ბრძანე-
ბისა თქვენისა ვარ მორჩილი, სადაც მებრძანოს, იქ
წარვიდე. აკი მოვახსენე მეუფებასა თქვენსა, თუ
რომ ნიკოლოს არ მოეშალა ჩემი საქმე, ისინი მოუ-
ნათლავნი არ დარჩებოდნენ. მთის ხალხს რომ დავ-
პირდე და აღუთქვა მისაცემელი, როგორც მინდა,
ისე ვათქმევინებ. პოლკონიკისთვისაც მისაცემლით
უთხოვნებია თავისი თავ. თქვენის მაღალმეუფების
ნება იყოს, ჩემთან გახლამთ თეთრი ორმოცდასამი
თუმანი და ორი აბაზი გნალისა [...]. აცნისის განათ-
ვლაზე დავხარჯე ჩემი თეთრი და თქვენის ბრძანე-
ბით გამოვსულვარ იმ ორმოცდახუთის თუმნიდამ
ექვს აბაზ უზალთუნიდამ და ორის ბისტიდამ. ეს
თეთრი თავაურთ დაჩენილთ მოუნათლავად ხალ-
ხთაც მოუხდება, სამოცი სული კიდეც მოვნათლე
და სხვათაც მოვნათლამ და სიას მოგართმევ. ამ
დღესასწაულებში ვერ მოვიცალე, აქამდინაც დავი-
ვლიდი მთასა და მოვნათლემდი.

ბლალოჩინი იაკობ ლომისძე
ჩყკდ (1824) წელსა, ივ (16) აპრილსა

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 118.

¹ ნიკოლოზ სამარღანოვი – ქართველი სასულიერო
პირი, დეკანოზი, მქადაგებელი. ოსეთის სასული-
ერო კომისიის წევრი. მონაწილეობდა ინგუშების
ქრისტიანობაზე მოქცევაში 1823-1825 წწ. ეგზარ-
ქოსისადმი ქართულ ენაზე მიწერილ წერილებში
იხსენიება როგორც ნიკოლოზ სამარღანაშვილი.

**РАПОРТ СВЯЩЕННИКА ЯКОВА
ЛОМИСДЗЕ ОТ 11 МАРТА 1824 ГОДА
ЭКЗАРХУ ИОНЕ**

Их Высокопреосвященству, члену Святейшего и
Правительствующего Синода,
Его Преосвященству Ионе, Архиепископу Картли,
Кахети и Экзарху Всея Грузии и
кавалеру многих орденов
от Благочинного Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Честь имею сообщить Вашему Высокопреосвя-
щенству: я получил ордер 4-го апреля сего года, где
Ваше Преосвященство повелело мне и Николаю¹
вместе войти в Кистети. Я послушен Вашим указам,
куда прикажете, туда и пойду. Я уже говорил Ваше-
му Преосвященству, что если бы Николай не сорвал
мое дело, они бы не остались некрещенными. Если
я обещаю деньги и заплачу горцам, они скажут все,
что прикажу. У полковника они также выпросили де-
нег. По воле Вашего Высокопреосвященства мне
доставлено 430 рублей серебром и 40 копеек гнали
[непонятно.]. На крещение Ацниси я потратил свои
деньги и по Вашему приказу, выделил из тех 450-ти
рублей 1 рубль 20 копеек и 2 бисти. Эта деньги будут
выданы некрещеным в Тагауре. Я окрестил еще 60
душ, еще и других буду крестить и передам вам спи-
сок. Из-за праздников я не нашел время, а то до сих
пор объехал бы горы и окрестил бы [людей].

Благочинный Яков Ломисдзе
16 апреля 1824 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 118 (на грузинском языке).

¹ Николоз [Николай] – подразумевается священник
Николоз Самарганашвили, член Осетинской духов-
ной комиссии, протоиерей и проповедник.

ბუთხუზის სამრევლოს მღვდელ გაბრიელ კარიაულის პატაქი საქართველოს ეგზარქოს იონას

მათს მაღალყოვლადუსამღვდელესობას,
უწმინდესის მართებლის სინოდის ჩლენს,
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა, კახეთისას,
საქართველოს ექსარქოსს სხვათა და სხვათა
ორდერთა კავალერს, იონას

რ ა პ ო რ ტ ი

მაქვს პატივი უპატივცემულესად მოვას-
სენო თქვენსა მაღალყოვლადუსამღვდელოე-
სობასა, რომელ უწინარეს ამისა ვიყავ განმგ-
ზავრებულ ქისტეთს ერთა შორის ერთად ჩემის
ბლალოჩინის იაკობ ლამაურიითურთ, რომენცა
აცნობა თქვენსა მაღალყოვლადუსამღვდელო-
ესობასა წერილითა, ხოლო თქვენმა მაღალყო-
ვლადუსამღვდელოესობამ არაერთგზის მი-
ბრძანა, რომ კიდევ წავსრულიყავ აღნიშნულს
ქისტთა შორის და მეჩვენებინა მას შინა სამ-
სახურნი ჩემნი და მეც არ დავრჩენილიყავ მი-
ხედისამებრ სამსახურისა ჩემისა უფილდოდ,
გარნა აწ ჩემდამო შურისძიებითა დეკანოზმა
ნიკოლოზ სამარღანოვმან არა ინება ჩემი სამ-
სახური მას შინა. ამისთვის გამაბედვინებს მე
ამისთანა გარემოებაი, რომ მოვანერინე თქვე-
ნსა მაღალყოვლადუსამღვდელოებისადმი და
უმორჩილესად გამომთხოვოთ ამაზედ მონერი-
ლობანი მის დეკანოზის სამარღანო[ვ]ისადმი
და ბლალოჩინის იაკობ ლამაუროვისადმი, რო-
მელ ვირიცხებოდე მეცა მათთანა და ვაჩვენო
გულითადი სამსახური ჩემი მას შინა, რომლისა
თვისცა მოვედი ამას ზედა თქვენისა მაღალყო-
ვლადუსამღვდელოებისაგან კმაყოფილებასა.

ბუთხუზის პრიხოდის მღვდელი
გაბრიელ კარიაული.
ივლისის ივ, (16) ჩყკდ (1824) წელსა

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 128-129.

РАПОРТ СВЯЩЕННИКА БУТХУЗСКОГО ПРИХОДА ГАБРИЕЛА КАРИАУЛИ ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ИОНЕ

Их Высокопреосвященству,
члену Святейшего и Правительствующего
Синода, Его Преосвященству Ионе,
Архиепископу Картли, Кахети и экзарху Грузии и
кавалеру многих и многих орденов

Р а п о р т

Честь имею с величайшим почтением сооб-
щить Вашему Высокопреосвященству, что пре-
жде сего я отправился в народ Кистети вместе
со своим благочинным Яковом Ломауровым, ко-
торый известил Ваше Высокопреосвященство
письмом, и Ваше Высокопреосвященство не раз
повелевал мне снова отправиться к упомянуто-
му народу Кистети и оказать им свои услуги, и
я не остался без награды ввиду моей службы,
разве что теперь, из мести мне, протоиерей Ни-
колай Самарганов не захотел, чтобы я служил
там. Посему я решился на такое данным обсто-
ятельством и выпросил Ваше Высокопреосвя-
щенство написать [им], и почтительно прошу
вас послать письма протоиерею Самарганову и
благочинному Ломаурову по поводу того, что я
также был в числе их и [дать мне возможность]
всем сердцем служить и угодить Вашему Высо-
копреосвященству.

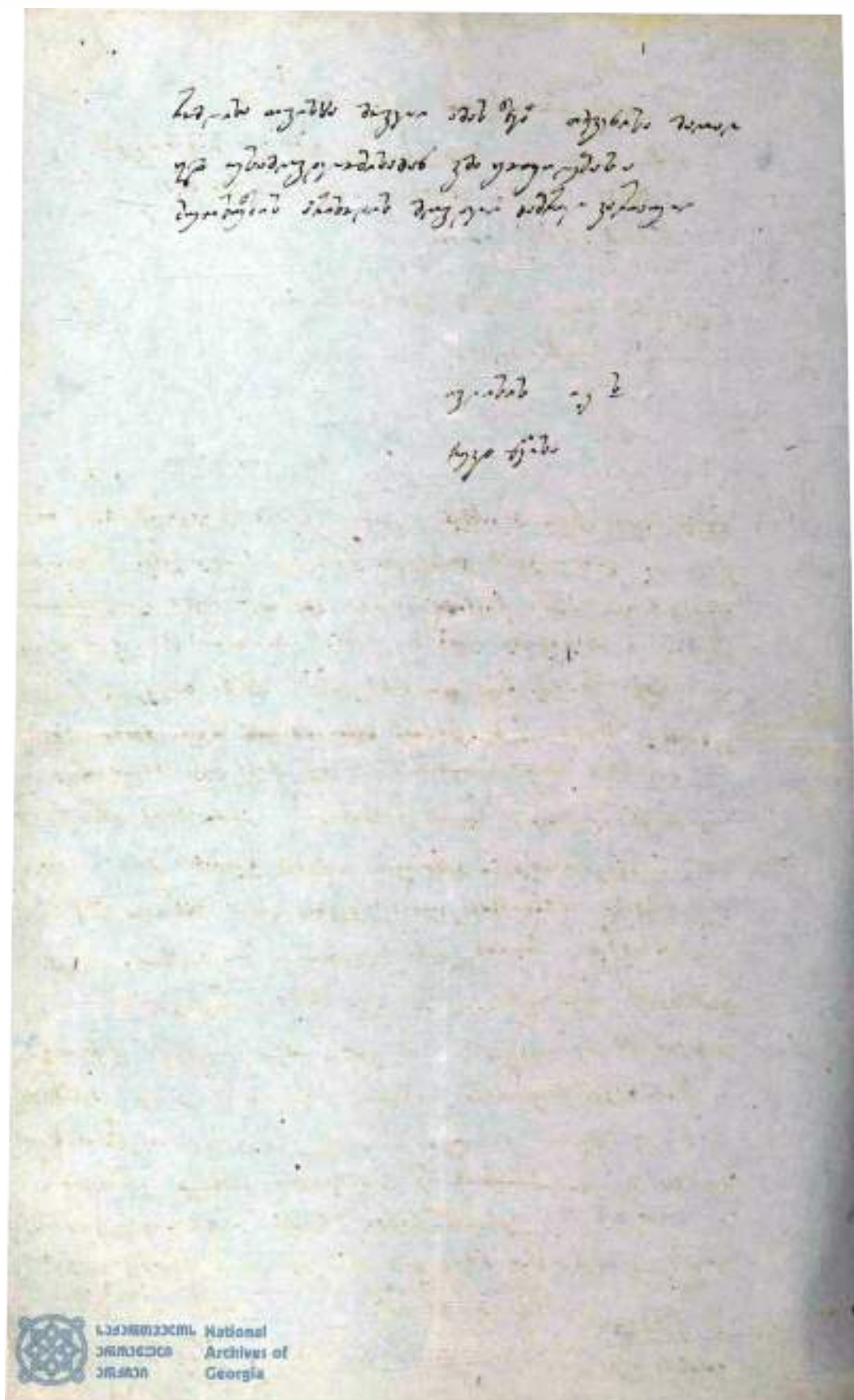
Священник прихода Бутхузи Гавриил Кариаули
16 июля 1824 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 128-129 (на грузинском языке).

[illegible]

2007

[illegible]

**დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარღანოვისა და მღვდელ
იაკობ ლომისძის 1824 წლის 30
ივნისის პატაკი ეპისკოპოს იონას**

უნმინდესის მმართველის სინოდის ჩვენს,
მათს მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობას,
სრულიად საქართველოს ექსარქოსს,
სხუათა და სხუათა ორდერთა კავალერს,
არქიეპისკოპოსს იონას.
დეკანოზის ნიკოლოზს სამარღანოვისა და
იაკობ ლომისძისგან

რ ა პ ო რ ტ ი

გვაქვს პატივი, რათა მოვახსენოთ მაღალ
ყოვლად უსამღვდელოესობასა თქვენსა, რა
ვლადიკავკასსა გახელით მაშინვე პოლკო-
ვნიკ ვნახეთ და თქვენგან მოწერილი წიგნი
მივართვი. მსწრაფლ თავისი პერეოჩიკი¹ გა-
გზავნა და თხუთმეტნი უფროსნი კაცნი ჩამოა-
ყვანინა, ჯერ თითონ ელაპარაკა და მერე ჩვენ
ველაპარაკენითა. პირობა მოგვცეს, წავალთ
და ხალხს ვნახამთო და რომელნიცა გეთა-
ნხმებიან, ჩვენი ძმანი იქნებიან და ერთად მო-
ვინათლებითო, და თუ არავინ დაგვეთანხმება,
ჩვენ მაინც მოვინათლებით ჩვენის გვარიითო.
დიდი მოიმედენი წავიდნენ და ჩვენც მოი-
მედენი გახლავართ, თქვენის მეუფების მა-
ღლით, კეთილის საქმისა. ნაზრანსაც ველა-
პარაკებით, ერთის მხრითაც არის, არ გახდეს,
არ იქნება. [...] მოვთხოვთ ათშაურიანი და
მანეთი გვებოძოს, თორე წვრილ ფულს არც
გროშათ ჰყურობენ².

მაღალყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო,
პოლკოვნიკის პერეოჩიკი გრიგოლ კონსტა-
ნტინიჩი დიდად მხნედ ექცევა ამ საქმეს და
მოწადინებულია. გთხოვთ, რომ თქვენ მიერ

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ НИКОЛАЯ
САМАРГАНОВА¹ И СВЯЩЕННИКА
ЯКОВА ЛОМИСДЗЕ ЭКЗАРХУ
ГРУЗИИ ИОНЕ,
ОТ 30 ИЮНЯ 1824 ГОДА**

Члену Святейшего и Правительствующего
Синода, Их Высокопреосвященству,
Экзарху Всея Грузии, кавалеру многих и
многих орденов, Архиепископу Ионе
от Протоиерея Николая Самарганова и
Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Имеем честь доложить Вашему Высокопре-
освященству, что по прибытию во Владикавказ
мы немедленно увиделись с полковником и пе-
редали ему Ваше письмо. Он быстро отправил
своего переводчика, который привез 15 старей-
шин. Сначала он сам [полковник] поговорил с
ними, а затем поговорили мы. Они обещали, что
поедут и найдут людей, которые будут соглас-
ны с ними, мол, они станут их братьями, и все
вместе крестятся, а если никто не согласится, то
они сами все равно крестятся всем своим родом.
Они ушли очень обнадеженные, и мы надеем-
ся по милости Вашего Преосвященства. Мы го-
ворим и с назрановцами, он на одном условии,
без которого ничего не выйдет, не согласится. [...] Просят выдать по 50 копеек и по рублю, мелочь
ни во что не ставят.

Высокопреосвященный Владыко, переводчик
полковника, Григорий Константинович проявля-
ет большую стойкость и усердие в этом деле.
Просим, высказать ему от нас благодарность,
дабы оказал [нам] еще большую поддержку. Или

¹ Николай Самарганов, грузинский священнослу-
житель, проповедник; участвовал в крещении ин-
гушей в 1823-1825 гг. В письмах на грузинском
языке к экзарху упоминается как Николоз Самар-
ганашвили.

¹ პერეოჩიკი – რუს. переводчик, თარჯიმანი, მთა-
რგმნელი. (მთარგმნელის ნ. ამირეჯიბის შენიშვნა).

² არც გროშათ ჰყურობენ – არაფრად მიაჩნიათ.

მადლობა ებძანოს, რომ კიდევაც შეწევნა იხ-
მაროს. ან ეს მღვდელი გაბრიელ კარიაული
მალევე გამოგზავნეთ, თან მიგვყამს და თუ
ლმერთმა წარგვმართა და შემწედ მოგვიყუანან
მღვდელნი გიორგი ჭონქაძე და მღვდელი შიო
დვალისვილი.

მქადაგებელნი ოსეთის კომისიისა
დეკანოზი და ბლალოჩინი
ნიკოლოზ სამარლანოვი და
ბლალოჩინი იაკობ ლომისძე
ჩყკდ (1824) წელსა, ივნისის ლ-ს (30) დღესა.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 130.

вышлите скорее этого священника Гавриила
Кариаули, мы возьмем его с собой, и если Бог
направит нас, то пошлет нам в помощь священ-
ников Гиоргия Чонкадзе и священника Шио Два-
лишвили.

Проповедники Осетинской комиссии,
протоиерей и благочинный
Николай Самарганов и
благочинный Яков Ломисдзе
30 июня 1824 года.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 130 (на грузинском языке).

**დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარღანოვისა და
იაკობ ლომისძის
1824 წლის 1 აგვისტოს პატაკი
ეპისკოპოს იონას**

უნმინდესის მმართველის სინოდის ჩვენს,
მცხეთისა, ქართლისა, კახეთისა და სრულიად
საქართველოს ექსარქოსსა და მრავალთა
ორდენტა და კავალერს, არხიეპისკოპოსს,
იონას დეკანოზის ნიკოლოზს
სამარღანოვისაგან და იაკობ ლომისძისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ყოვლად უსამღვდელესო მეუფეო, რომე-
ლიცა გვექონდა მწყემსმთავრული თქუენი-
სადმი მაღალყოვლადუსამღვდელესობისა ბო-
ძებული ორდერი, რათა გვეწყო წარმართთა
და კერპთმსახურთა ხალხთა ქისტთა მოქცევა
ჩვენდამი სარწმუნოებასა და რჯულსა ქრისტი-
ანობისასა, ძალითა ორდერისა თქუენისათა
მაღალყოვლადუსამღვდელესობისათა, ეწყოთ
საქმობა: ორგზის მოედენ¹ თხუთმეტ-თხუთ-
მეტნი კაცნი და მოგვცეს დიდი ხარჯი² – სა-
სმლითა და ხარჯითა და საჩუქრითა, დაგვდეს
პირობა და მოგვატყუეს. მესამე გზის [...] თი-
თოს სოფლიდამ ორ-ორი უფროსნი კაცნი ჩა-
მოედნენ ვიდრე ოცდაათ კაცამდე. იარანალს³
ვილიამინოვს წარუდგინე. თითონ ელაპარაკა
დიად კარგათ, მისცეს პირობა: – წავალთ, ერ-
თმანეთს ვნახამთ და ერთის პირით ჩამოვალთ
და ისე წავიყვანთ მღვდლებსაო და მოვინათ-
ლებითო. წავიდნენ და აღარ ჩამოვიდნენ, მოა-
ტყუეს იარანალიცა და ჩვენცა და ერთი კარგი
ხარჯიც⁴ იმათ მოგვცეს. რომ აღარ მოვიდნენ,

¹ მოედენ – მოვიდნენ

² მოგვცეს დიდი ხარჯი – იგულისხმება, დიდი ხარჯი გავილეთ.

³ იარანალი – გენერალი

⁴ ხარჯი – აქ: ზარალი, იგულისხმება – გვაზარალეს.

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ
НИКОЛАЯ САМАРГАНОВА И
ЯКОВА ЛОМИСДЗЕ ЭКЗАРХУ ИОНЕ,
ОТ 1 АВГУСТА 1824 Г.**

Их Высокопреосвященству, члену Святейшего
и Правительствующего Синода,
Экзарху Мцхета, Картли, Кахети и Всея Грузии,
кавалеру многих орденов, архиепископу Ионе
[от] Протоиерея Николая Самарганова и
Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Преосвященнейший Владыко, по имевшему-
ся от Вашего Высокопреосвященства архипа-
стырскому ордеру, начать обращение языческо-
го и идолопоклоннического народа кистинского в
нашу веру и закон христианский, силою ордера
Вашего Высокопреосвященства, мы приступили
к делу: пятнадцать человек приходили дважды
и мы понесли большие издержки в еде, питье
и дарах, они дали нам обещание, но обманули
нас. В третий раз [...] из каждой деревни при-
ходили по два старейшины, всего до тридцати
человек. Я представил их генералу Вельямино-
ву. Он сам говорил со старейшинами по добро-
му, и они пообещали ему, что отправятся в свои
селения, соберут людей, сойдутся на едином
мнении, затем вернуться, заберут священников
и примут крещение. Однако старейшины ушли
и не вернулись, обманули и генерала, и нас, и
убытки мы понесли приличные. Тогда мы, жерт-
вуя собой во имя Господа, отправились 15-го
июля, призвали благодать Христову и прибыли
в окрестности той страны и послали туда на-
дежных людей, призвали их, и пришел собрав-
шийся народ. Мы начали говорить с ними, но
их ответ был ни чем иным, как: «Отстаньте от
нас, или перебьем вас, или сами умрем, но не
крестимся». Тогда мы отвечали: «За что вы нас
перебьете, или за что сами умрете, и почему не

შემდგომ, სახელითა მღვთისათა, გავსწირეთ თავ და ჩვენ წავედით ივლისის იე (15) და ვახსენეთ მაღლი ქრისტესი და მივედით იმათ ქვეყნის სიახლოვეს და იქიდან გავგზავნეთ სანდო კაცი, დაუბარეთ და მოვიდნენ შეყრილნი ხალხნი. დაუწყეთ ლაპარაკი, ამათი პასუხი სხვა არა იყო რა: – „დაგვეხსენით, ან დაგვოცთ ან დავიხოცებით და არ მოვინათლებით“. შემდგომ ჩვენ უპასუხებდით: – „ან რათ დაგვოცთ, ან რათ დავიხოცებით და ან რატომ არ მოინათლებით, თუ რისიმე გეშინიანთ, ყოველსავე თქვენ საქმეს თავს ვდებთ“.

რომ აღარ მოვეშვიტ, მერე მიპასუხეს: – „ჩვენ ერთობრივ დაგვიფიცნია, რაც ამ ხეობის ხალხნი ვართ, ჩვენს ქვეყანაში მღვდლის შემოშვება და მონათვლა არ იქნებაო“.

საჩუქარი დაგვტყუეს და წავიდნენ.

მაღლითა ყოვლადუსამღვდელოესობისა თქვენისათა, ვიშოვნეთ იმისთანა კაცი თავიანთი და სხვანი, ვახსენეთ მაღლი ქრისტესი, გავსწირეთ თავი და მივადექით კარსა თავიანთ ქვეყანაში. – „ან დაგვოცეთ და ან მოინათლენით“. შეიყარა ხეობის ხალხი ჯარად და დაგვიწყეს მოციქულობა: – „გავგეცალენით, თქვენ თავს ნუ [და]გვახოცინებთ“. ჩვენ უპასუხეთ: – „დასახოცათ მოვედით და უნდა დაგეხოცინოთ“.

მოიწიეს დასახოცათ. ერთმანეთში მოუიდათ ჩხუბი. ერთი კარგი კაცი, რომელიც ჩვენი შემწე იყო – ანდიშვილი ფარალა, ის მოკლეს, სამნი დაჭრილნი არიან: ანდიშვილი აღთალა, მოვრიშვილი თევშალათ და ითასიშვილი ბათირა. სამი დღე ამ მწუხარებაში და საპყრობილეში ვიყავით. შემდეგ გვიპასუხეს ერთიანათ ამ ხეობის ხალხმა: – „ჩვენი ხევისთავნი ანდიანნი არიან, მანამ იმათ არ მონათლამთ, მანამ ჩვენ არ მოვინათლებითო. რასაც ისინი საქმეს გადასწყვეტენ, ჩვენც იმას ვიქეთ“.

რომელიცა სახელათ ეწოდების სოფელსა მას არზია¹, ახლა იმათ დაუწყეთ ხვეწნა და

креститесь? Если чего-то боитесь, мы поручаемся за каждое ваше дело».

Мы не отступили и тогда они сказали: «Мы, жители этого ущелья, единогласно поклялись, что ни одному священнику не позволим войти в нашу землю, крещения не будет».

Они выманили у нас подарки и ушли.

По милости Вашего Высокопреосвященства мы нашли подобающих людей из их числа и других, вспомнили благодать Христа, и жертвуя собой, достигли преддверия их страны. – «Или убейте нас, или креститесь», – заявили мы им. Собрались жители ущелья и стали говорить с нами: «Отступите от нас, не заставляйте убивать вас». Мы отвечали: «Мы пришли умереть, так убейте же нас».

Они наступали на нас и хотели убить, перессорились между собой. Один добрый человек, наш помощник – Андишвили Фарагა, был убит, еще трое ранены: Андишвили Агтарга, Мовришвили Тевшалат и Итасишвили Батира. Три дня мы находились в плену, в печали». Затем жители ущелья заявили нам единогласно: – «Старейшины нашего ущелья – Андишвили, пока они не крестятся, и мы не крестимся. Как они решат дело, так и мы поступим».

За сим мы стали проповедовать и уговаривать людей в деревне, которая называется Арзия.¹ Старейшины села сказали нам, что поскольку люди поступают по их примеру и на них возлагают ответственность, дать им по рублю на человека, по три рубля на двор и по пятьдесят рублей на общую трапезу. Мы очень старались этого не допускать, но ничего не вышло. Поскольку раньше они поклялись [что не крестятся], то взяли с нас по 60 копеек на человека и по три рубля на двор и так мы окрестили это село. При настоящем отчете представляем нам список дворов и людей по именам и фамилиям,

¹ არზია – მთიანი ინგუშეთის სოფელი ერზი.

¹ Арзия – село Эрзи в Горной Ингушетии.

ლაპარაკი. იმათ გვიპასუხეს: – რადგანაც ჩვენა ვართ ხევისთავნი და ხალხიც ჩვენზედ აგდებს საქმესაო, სულზედ მანათი გვთხოვს და კომლზე სამი მანეთი და სოფელზედ სავა-სშმოდ ხუთი თუმანი. დიდად ვეცადენით, მა-გრამ არა გვეშველა რა. რადგან დაფიცებულ-ნიც იყვნენ, სულზედ სამი აბაზი გამოგვართვეს და კომლზედ სამი მანეთი და ისე მოინათლა ეს სოფელი და რომელიც ამა რაპორტსა თანა წარმოგვიდგენიეს სია სოფლისა ამის, კომლნი და სულნი სახელდობ და გვარები, მამრნი და მდედრნი და სიაცა დანახარჯისა ამა ხალხთა შინა და თუ ამ ხარჯით შეიძლება, დიახ, მრავალნი ხალხნი იქნებიან მონადირებულნი, ვჭ-გონებთ, ვიდრე თხუთმეტ ათას სულამდე.

და თუ ხარჯს არ იწებებთ, უმორჩილესად გთხოვთ, ამ ხალხიდან თავისუფალ გვყოთ.

ამა საქმესა თანა იყვნენ შემწედ ჩვენდა მღვდელი გიორგი ჭონქაძე და მღვდელი შიო დვალიშვილი და მღვდელი გაბრიელ კარი-ული და თანა შემწედ ამავე სოფლის უფროსნი კაცნი: ანდიშვილი ყასა, ხამათხანაშვილი სიმი, ცურიშვილი დუდარიყო და მალსაგიშვილი გაბისა, მამლიჯიშვილი დუდარიყო, ხამათხანაშვილი თეფსარიყო და პერეოჩიკი ალექსი ბიკოვი და ჟურიული სოლომან. ესენი იყვნენ ჩვენ თანამშრომელნი ამა ჩვენს მწუხარებაში და ნება თქვენისა მეუფებისა აღსრულდეს.

დეკანოზი და ბლალოჩინი
ნიკოლოზ სამარლანოვი,
ბლალოჩინი იაკობ ლომისძე
ა (1) აგვისტოს ჩყკდ (1824)

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 144-145.

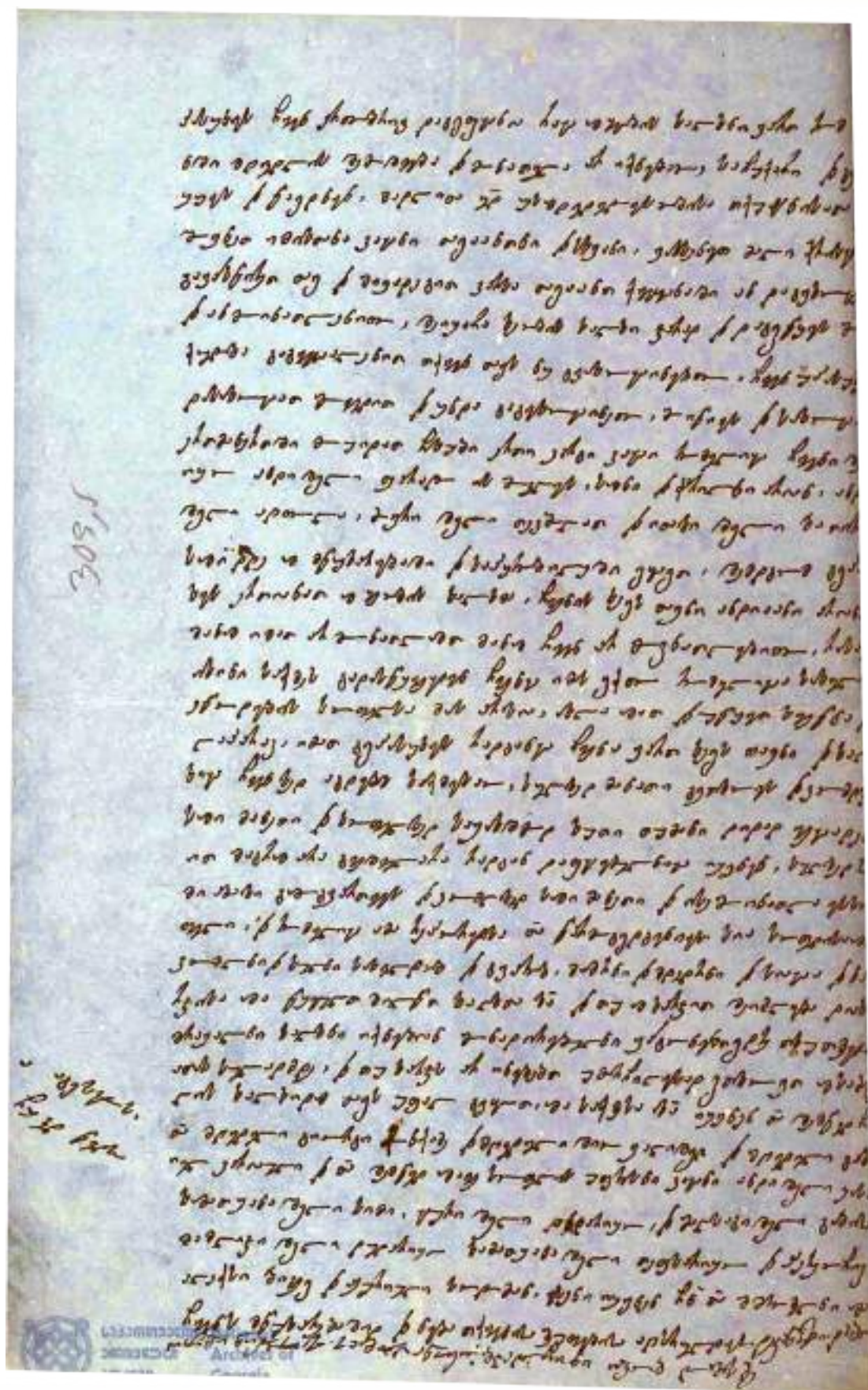
мужского и женского пола, и размер расходов [на крещение этого села]. И если возможно при таких тратах, то да, будет завоевано доверие и расположение многих, мы думаем, до 15 000 человек.

А если Вы не соизволите понести расходы, смиренно просим, освободить нас от этого народа.

В этом деле нам помогали священник Гиорги Чонкадзе, священник Шио Двалишвили и священник Гавриил Кариаули, а также старейшины того же села: Андишвили Къаса, Хаматканашвили Сим, Цуришвили Дударикъо, Малсагишвили Габиса, Мамлиджишвили Дударикъо, Хаматканашвили Тепсарикъо, а также переводчик Алексей Быков и Журули Соломон. Они были соратниками в нашей скорби, и да исполнится воля Вашего Преосвященства.

Протоиерей и благочинный
Николай Самарганов,
благочинный Яков Ломисдзе
1 августа 1824 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 144-145 (на грузинском языке).

**ქისტების გამასპინძლებისა და
საჩუქრებისთვის
განუშლი ხარჯები
1824 წლის ივნის-ივლისში**

დანახარჯების სია ჩეკდ (1824) წელსა ივნისის კდ (24) დღესა. დანახარჯი ქისტებზედ საჭმელსა და სასმელისათვის და საჩუქრის [პლ] მოსვლის დღეს [იე] კაცნი.

თვე	რიცხვი	ვგვრცხლი	
		რუბლი	კაპიკი
ივნისი	26	ქ. ხუთშაბათ ღამეს – [...გაუგებარია] ცხვარი – საკლავი, პური და არაყი.	3 (გ)
	27	ქ. პარასკევს, სადილათ – პური და არაყი ქ. მას ღამეს, ვახშმათ – პური და არაყი	1 (ჩ) 1 (ჩყ) 80
	28	ქ. შაბათ სადილათ – პური, თევზი და არაყი ქ. შაბათ დღეს, სადილის შემდგომ – არაყი ქ. შაბათ ღამეს, ვახშმათ – საკლავი – ცხვარი, პური და არაყი	1 (ჩყ) 80 (ქ6) 65 2 (ცქ) 60
	29	ქ. კვირას, სადილათ – პური და არაყი. წასვლის დროს მიეცათ ამათ საჩუქრად	3 (მ) (ქ) 60
მეორეთ მოსვლაზედ იე (15) კაცნი			
ივლისი	2	ქ. ოთხშაბათ ღამეს, ვახშმათ – პური და არაყი	1 (ჩ)
	3	ქ. ხუთშაბათ სადილათ – პური და არაყი ქ. იმავე ღამეს, ვახშმათ – საკლავი – ცხვარი, პური და არაყი	(ყ) 80 2 (ცყ) 80
	4	ქ. პარასკევს, სადილათ – პური, ღვინო და არაყი წასვლაზედ ამათ მიეცათ საჩუქრად	2 (ც) 10 (ა)
მესამე მოსვლაზედ ლ (30) კაცნი			
ივლისი	14	ქ. ორშაბათ დღეს, ვახშმათ – [თეზაზე?] ცხვარი გ (3) პური, ღვინო და არაყი.	10 (ა)

**РАСХОД, УПОТРЕБЛЕННЫЙ
НА УГОЩЕНИЕ КИСТИНСКИХ
СТАРШИН И НА ПОДАРКИ
ИМ В ИЮНЕ-ИЮЛЕ 1824-ГО ГОДА**

Месяц	Число		Серебром	
			Р. (рубли)	К. (копейки)
Июня	26	При первом приезде 15 человек с Кистинских селений. На поупку барана, хлеба и водки издержки	3	
	27	Для обед на поупку хлеба и водки Для ужина на поупку хлеба и водки	1 1	
	28	Для обеда на поупку хлеба, рыбы и водки После обеда на поупку водки Для ужина на поупку барана, хлеба и водки	1 2	80 65 60
	29	Для обеда на поупку хлеба и водки При отъезде их выдано им в подарок	3	60
При втором приезде 15 человек				
Июля	2	Для ужина на поупку хлеба и водки	1	
	3	Для обеда на поупку хлеба и водки Для ужина на поупку барана, хлеба и водки	2	80 80
	4	Для обеда на поупку хлеба, водки и вина При отъезде выдано им в подарок	2 10	
При третьем приезде 30-ть человек				
Июля	14	Для ужина на поупку 3 баранов, хлеба, вина и водки	10	
	15	Для обеда на поупку хлеба и водки После обеда на поупку вина, водки и огурцов Из них выдано в подарок	4 2 5	

15	ქ. სამშაბათ სადილათ – პური და არაყი ქ. იმავე დღეს, სადილ შემდგომ – ღვინო, არაყი და კიტრი ქ. მათში ორ კაცს მიეცა საჩუქრად ოდეს ვახსენეთ სახელი ქრისტესი და წარვემართენით ქისტებისათვის წავიღეთ ღვინო და არაყი ქ. გარდა სულზე მისაცემელისა, არზიაში მცხოვრებელთ მიეცათ ფიცის გასატეხად და რომელნიცა [თა] შემწენი იყვნენ სახელი და გვარნი, იმათ მიეცათ ამას ქვეითი რიცხვი მონათვლის დროს ქ. ხამათყანაშვილს სიმის ქ. დუდაროვ გაბისას ქ. ხამათყანაშვილს თეფსარიყოს ქ. ანდიშვილ ყასას ქ. ცურაშვილს ანდრიყოს ქ. მამლიჯიშვილს დუდარიყოს ქ. პერეოჩიკს – ალექსი ბიკოვს ქ. ყასთემურას ქ. თოთრისა და ყასთემურას ქ. ითირას ქ. უსიკს ქ. ანდიშვილ ყასას ქ. ბესლანას ჩომაყას ქ. აითეგას ქ. ჩომაყას ქ. ცხენების საყურებელი ქ. ანდიშვილ არზეკარას ქ. ანდიშვილი ყასას ცხენის ქირა ქ. ბიტისას ქ. წახის ქ. ჩომაყას	4 (წ) 2 (ც) 5 (ჭ) 5 (ქნ) 15 (აჭ) 10 (ა) 10 (ა) 10 (ა) 10 (ა) 10 (ა) 5 (ჭ) 4 (წ) 2 (ც) 60 (ქ) 40 (შ) 40 (შ) 50 (ფ) 50 (ფ) 50 (ფ) 20 1 (ჩს) 1 (ჩს) 2 (ცს) 1 (ჩ) 2 (ც) 1 (ც)	50 60 20 20
	სულ	261	60

პროტოიერი ბლალოჩინი
ნიკოლოზ სამარღანაშვილი
ბლალოჩი იაკობ ლომისძე

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 138.

	При отправлении нашем в Кистетию взяты нами для Кистинцев вина и водки	5	50
	на Сверх подушной награды выдано жителям селения Арзия за нарушение учищенной ими между собой присяги. Выдано помощникам нашим ниже именованным старшинам при крещении:		
	Сими Хаматкинашвили	15	
	Гамис Дударову		
	[Габис Дударов (Х. К.) ¹⁾	10	
	Темсирикъу		
	Химатканашвили		
	[Тепсыркьо		
	Хаматханов]	10	
	Къасе Андишвили		
	[Яндиев]	10	
	Андарику Цурашвили		
	[Аьндаркьо Цуров]	10	
	Дударикү		
	Мамилдоришвили		
	[Дударкьо Мамилов]	10	
	Переводчику Алексию		
	Быкову	5	
	Кастемуру [Гастемир]	4	
	Татру и Кастемуру		
	[Татри и Гастемир]	2	
	Итир [Итар]		60
	Усику		40
	[Къас] Андишвили		
	[Яндиев]		40
	Бислену Чочикү		50
	Аитегү [Аттиг]		50
	Чомак	1	50
	За смотрение за	1	
	лошадами	2	20
	Арзекару Андишвили	1	
	[Яндиев]	2	20
	Каз Андишвили	1	
	[Яндиев] за наим		
	лошади		20
	Битис		
	Цаху		
	Чомакү		
	Итого в расходе	261	60

Протоиерей Благочинный
Николоз Самарганашвили,
Благочинный Яков Ломидзе

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 138 (на грузинском языке).

¹ Примечание Хамарза Костой.

**დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარღანოვისა და
ბლალორინ იაკოზ ლომისძის
1824 წლის 11 აგვისტოს პატაკი
ეპისკოპოს იონას**

უნმინდესის მმართველის სინოდის ჩვენს, მათს
მაღალყოვლადუსამღვდელესობას, სრულიად
საქართველოს ექსარხოსს
სხვათა და ორდენტა და კავალერს,
არხიეპისკოპოსს იონას.
დეკანოზის ნიკოლოზს სამარღანოვისაგან და
ბლალორინის იაკოზ ლომისძისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო, რომელიცა
მეგობა თქვენის საექსარხოსო კანცელარიიდან
ხუთი თუმანი თეთრი ფული გზის ხარჯად, სრუ-
ლიად დაგხარჯეთ საერთოთ.

მოგახსენებთ აქაური ხარჯი ყოველივე მეტ ფა-
სად სასყიდელია და არის ყოვლითურთ მწირი ალაგი.
ორი მღვდელი გვყავს, ორნი ჩვენც გახლავართ და
ორი მოსამსახურე კაცი მე მყავს, ერთი იაკობსა ჰყავს
და სხვარიგად ჩვენი შემწენი ვინაცა არიან, ამათხედ
და სხვაზედ ყველა სულ ხარჯი გვაქუს, რომ საქმე
არავინ მოგვიშალოს და ამისთვის ვეფარებით.

რომელიც თქვენგან ბოძებული ფული მქონდა,
ამის გარდა, სამი თუმანიც სხვა ვალი ამიღია და ისე
ვჰსცხოვრობთ. ამისთვის გაუბედავ და მოვასხე-
ნებ თქვენსა მაღალყოვლადუსამღვდელოესობასა,
რათა მოიღოთ მოწყალებანი, ყურადღება და გვიბო-
ძოთ საზდო, რათა არა მოუძღურდეთ უსასდობით¹,
მეასეასით და ამის მეტს სიღარიბესა და ვალში აღარ
ჩავჰსცვივდეთ, ყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო.

სასულიერო კომისიის მქადაგებელი დეკანოზი
და ბლალორინი ნიკოლოზ სამარღანოვი

სასულიერო კომისიის ბლალორინი მღვდელი
იაკოზ ლომისძე
აგვისტოს ია (11), ჩყკდ (1824) წელსა.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 159.

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ
НИКОЛАЯ САМАРГАНОВА И
ЯКОВА ЛОМИСДЗЕ ЭКЗАРХУ ИОНЕ,
ОТ 11 АВГУСТА 1824 Г.**

Члену Святейшего и Правительствующего Синода,
Их Высокопреосвященству,
Экзарху Всея Грузии, кавалеру многих и многих
орденов, Архиепископу Ионе
[от] Протоиерея Николая Самарганова и
Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Преосвященнейший Владыко, выданные мне Вами
из Канцелярии Экзархата 50 рублей серебром на рас-
ходы по путешествию, все полностью истратили.

Доношу до Вашего сведения, что расходы здесь
очень большие, а место в целом бедное. С нами два
священника, и нас двое, у меня две слуги, один слуга
– у Якова, этим и другим людям, помогающим нам, мы
всем плотим, чтобы никто не помешал нашему делу,
мы заботимся об этом.

Кроме денег, которые Вы мне послали, я взял еще
в долг 30 рублей, вот так мы и живем. Посему я ос-
мелюсь просить Ваше Высокопреосвященство, дабы
проявили милость и внимание и выдали нам на про-
питание сторицей, дабы нам не ослабеть от скудости
и отчаяния и не впасть в еще большую нищету и дол-
ги, Преосвященнейший Владыко.

Проповедник Духовной комиссии, протоиерей
и благочинный Николай Самарганов

Благочинный Духовной комиссии
Яков Ломисдзе
11 августа 1824 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 159 (на грузинском языке).

¹ უსასდობით – ალბათ, უსასოობით, უიმედობით.

**დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარღანოვისა და გლგოთინ
იაკობ ლომისძის 1824 წლის
15 აგვისტოს პატაპი ეგზარქოს
იონას**

უწმინდესის მმართველის სინოდის ჩვენს,
მათს მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობას,
სრულიად საქართველოს ექსარქოსს
სხვათა და ორდენთა და კავალერს,
არხიეპისკოპოსს იონას
დეკანოზის ნიკოლას სამარღანოვისაგან
და იაკობ ლომისძისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ყოვლად უსამღვდელოესო მეუფეო, გან-
ვლილს ივლისს რაპორტი მოგართვით თქვენსა
მაღალმეუფებასა და პასუხი ვერა მივიღეთ რა
და იმ თარიღის შემდგომ დავიწყეთ სხვათა სო-
ფელთა საქმობა და ყოველივე ღონისძიება და-
ვასრულეთ, რაოდენიცა შეიძლებოდა.

ორგზის ჯაირახში შევჰყარეთ¹ ხეობის ხალხ-
ნი. ველაპარაკენით და ვერა შევაგონეთ რა და
ორგზის ვლადიკავკაზში მოვიყვანეთ და მოგ-
ვცა კარგი ხარჯი² საქმლითა და სასმლითა და
საჩუქარიტა.

შემდგომ კიდევ კარს მივადევით და უწყეთ
ლაპარაკი და ვერა ღონე ვჰპოვეთ რა. [გვი-
თხრეს] თუ კომლზე სამს მანეთს არ მოგვცემთ
და სულზე სამ აბაზს არ დაუნესებთო, არც
მოვინათლებითო. დიდად ვეცადენით და ყოვე-
ლივე ღონისძიება დავასრულეთ და მეტი ღონე
ვერა ვჰპოვეთ, ავდეგით, ხან შემოვჰსწყერით,
ხან მუქარა უთხარით, ხან ვეხვენეთ, არც არა
იმიტი გვეშველა. შემდგომ სხვა მეტი ღონე არ
იყო, კომლზე ორი მანეთი გადასწყდა და სულზე
სამი აბასი. ამაზე დადგნენ და აღარ იქნებოდა.
ავდეგით და ეს ხალხი ამითი დავითანხმეთ,
რამდენიც სოფელში [იყო] ოცდახუთი კომლი.
თითო თუმანი სავახშმოდ გამოგვართვეს და

¹ შევჰყარეთ – აქ: შევკრიბეთ.

² კარგი ხარჯი – აქ: დიდი ზარალი.

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ
НИКОЛАЯ САМАРГАНОВА И
БЛАГОЧИННОГО ЯКОВА ЛОМИСДЗЕ
ЭКЗАРХУ ИОНЕ,
ОТ 15 АВГУСТА 1824 Г.**

Члену Святейшего и Правительствующего
Синода, Их Высокопреосвященству, Экзарху
Всея Грузии, кавалеру многих и многих
орденов, Архиепископу Ионе
[от] Протоиерея Николая Самарганова
и Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Преосвященнейший Владыко, в прошлом
июле мы отправили рапорт Вашему Преосвя-
щенству, но не получили ответа, после этого мы
приступили к деятельности в других селениях и
совершили все деяния, насколько это было воз-
можно.

Мы дважды созвали жителей Джейрахского
ущелья. Говорили с ними и не смогли ничем враз-
умить, дважды призвали во Владикавказ, что сто-
ило нам больших денег в еде, питье и подарках.

Затем мы пошли к ним и стали говорить с
ними, но ничего не добились. [Они нам сказали],
что если не выдадим им по три рубля на двор и
не положим 60 копеек на душу, то не крестятся.
Мы очень старались и прибегли ко всем мерам,
но другого выхода не осталось и стали то ругать
их, то угрожать, то умолять, но и это не помог-
ло. Когда никакие усилия не возымели успех,
решили выплатить по два рубля на двор и 60
копеек на человека. На этом порешили [они] и
уперлись. Таким образом мы уговорили этот на-
род, около 25-ти дворов. Они взяли с нас по 10
рублей на ужин и по два рубля на двор. Мы опи-
сали их: 9 деревень, 129 дворов. Данный список
вместе с рапортом представляем Вашему Вы-
сокопреосвященству.

300 рублей, выданные мне из Канцелярии
Вашего Экзархата, были потрачены, а также

კომლზედ ორი მანეთი და ისე აღვჰსწერეთ ეს ხალხნი: სოფელნი თ (9) და კომლნი რკთ (129) და სულნი მკგ, რომელიცა სია ყოველივე ამა რაპორტსა თანა წარმოგვიდგენიეს თქუენისადმი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობისა.

რომელიცა მებოძა თქუენის საექსარხოლო კანცელარიიდან ლ (30) თუმანი. ის ფული დაიხარჯა და იაკობ ბლალოჩინისა – თხუთმეტი თუმანი. სხვა ფული, რომელიცა მქონდა მეოვლაგირის ხეობის¹ საყდრებისთვის, იმ ფულიდან დავხარჯეთ, რაც ამათ ან საჩუქარი, ან სხვა რამე, სულ იმ ფულიდან დავხარჯეთ.

ეს ხალხი ასე გეთანხმება დიდის ცდითა და საქმობითა და ისე აგვიწერია კომლობითი, სულობითი, სახელდობ და გვარობით, მამრნი და მდედრნი და განათვლით ჯერ არ მოგვინათლამს ანდრიყავას სოფლის მეტი ამის მიზეზით: არც თეთრი გვექონდა და თითონაც დიდი გაჭირებული მუშაობა აქუსთ, და ეს ზემოხსენებულნი სოფელნი, რომელნიცა აგვიწერია, მათთვის საჩუქარი ხარჯი და კომლზედ ორი მანეთი არ მიგვიცია. და მოსანათლავის ფულს როდესაც გვიბოძებთ, მოინათლებიან, სულზედ სამი აბაზი, მანამდისინ საჩუქარი, ხარჯი ან კომლზედ ორი მანეთი არ მივეცით, არ აიწერნენ, ამაზე მომეტებული ცდა აღარ შეიძლებოდა.

ინებებს თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობა, ეს საქმე ასე გადასწყდა და მრავალნიც არიან ერთმანეთის მაყურებელნი და თუ არ ინებებთ და თავისუფალ გეჰყოფთ, დიდ მადლი იქნება ამ ხალხთაგან რომ [განმფათავს²] უფალი.

სასულიერო კომისიის მქადაგებელი,
დეკანოზი და ბლალოჩინი
ნიკოლოზ სამარღანოვი,

ბლალოჩინი იაკობ ლომისძე
იე (15) აგვისტო, ჩყკდ (1824) წელსა.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 194-195.

150 рублей, принадлежащие благочинному Якову. Остальные деньги, которые были у меня на церковь ущелья Овлагири,¹ мы потратили на подарки и другие вещи.

Таким образом, эти люди дают согласие после больших усилий и трудов, и мы описали их по дворам, душам, именам и фамилиям, мужчин и женщин, но еще не окрестили ни одного, кроме села Андрикхва по следующей причине: у нас совсем не было никаких денег, вдобавок, сами они сейчас трудятся не покладая рук. Описанные нами вышеупомянутые села мы не одаривали и не выдавали двух рублей на двор. Когда Вы соизволите выдать нам деньги на крещение, 60 копеек на душу, тогда они крестятся. Сделать большее было уже невозможно.

Если Ваше Высокопреосвященство соблаговолит, это дело решено таким образом, многие наблюдают друг за другом, и если вы соизволите и освободите нас, будет великой милостью освободиться от этих людей.

Проповедник Духовной комиссии,
протоиерей и благочинный
Николай Самарганов

Благочинный Яков Ломисдзе
15 августа 1824 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 194-195 (на грузинском языке).

¹ ოვლაგირის ხეობა – სავარაუდოდ, უნდა იყოს ალაგირის ხეობა (დღევანდელი ჩრდ. ოსეთი).

² ალბათ, განმათავისუფლებს.

¹ Вероятно, подразумевается Алагирское ущелье (Осетия).

**ПИСЬМО ПОЛКОВНИКА НИКОЛАЯ
СКВОРЦОВА ЭКЗАРХУ ИОНЕ
ОТ 22 АВГУСТА 1824 Г.**

Высокопреосвященнейший Владыко,
Милостивейший Архипастырь!

Припровожденные при отношении Вашего высокопреосвященства от 8-го сего августа за №883 для окрещения Кистинского народа в ящике 3000 медных крестики со шнурками, и в коже 2000 рублей серебром деньги мною получены под расписку протоиерея Николая Самарганова и священника Якова Ламаурова выданы; о чём уведомляю Ваше высокопреосвященство.

Присовокупляю при том, что согласно почтеннейшего отношения Вашего от 24-го марта сего года за №363 мною полученного. Содействуя в подвигах протоиерею Николаю и священнику Ломаурову в обращении в христианство Кистинцев при употреблении всех мер моего старания и зависящего пособия внушением оным и их соседям разных выгод наконец склонил некоторую часть к принятию Святого Крещения из коих уже значительное количество окрещены, а по окончанию ими полевых работ надеюсь и более успеть в оном.

Поручая себя милостивому вашего высокопреосвященства благорасположению с чувством глубочайшего почтения и совершенной преданности при быть честь имею.

Вашего высокопреосвященства
всепокорнейший слуга
Николай Скворцов [подпись]
Августа 22 дня, 1824 года
Владикавказ, №1915

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 204-205.

**პოლკოვნიკ ნიკოლაი სკვორცოვის
1824 წლის 22 აგვისტოს წერილი
ეპისკოპოს იონეს**

თქვენო მაღალყოვლადუსამღვდელოესო
მეუფეო, ყოვლადმოწყალე მწყემსმთავარო!

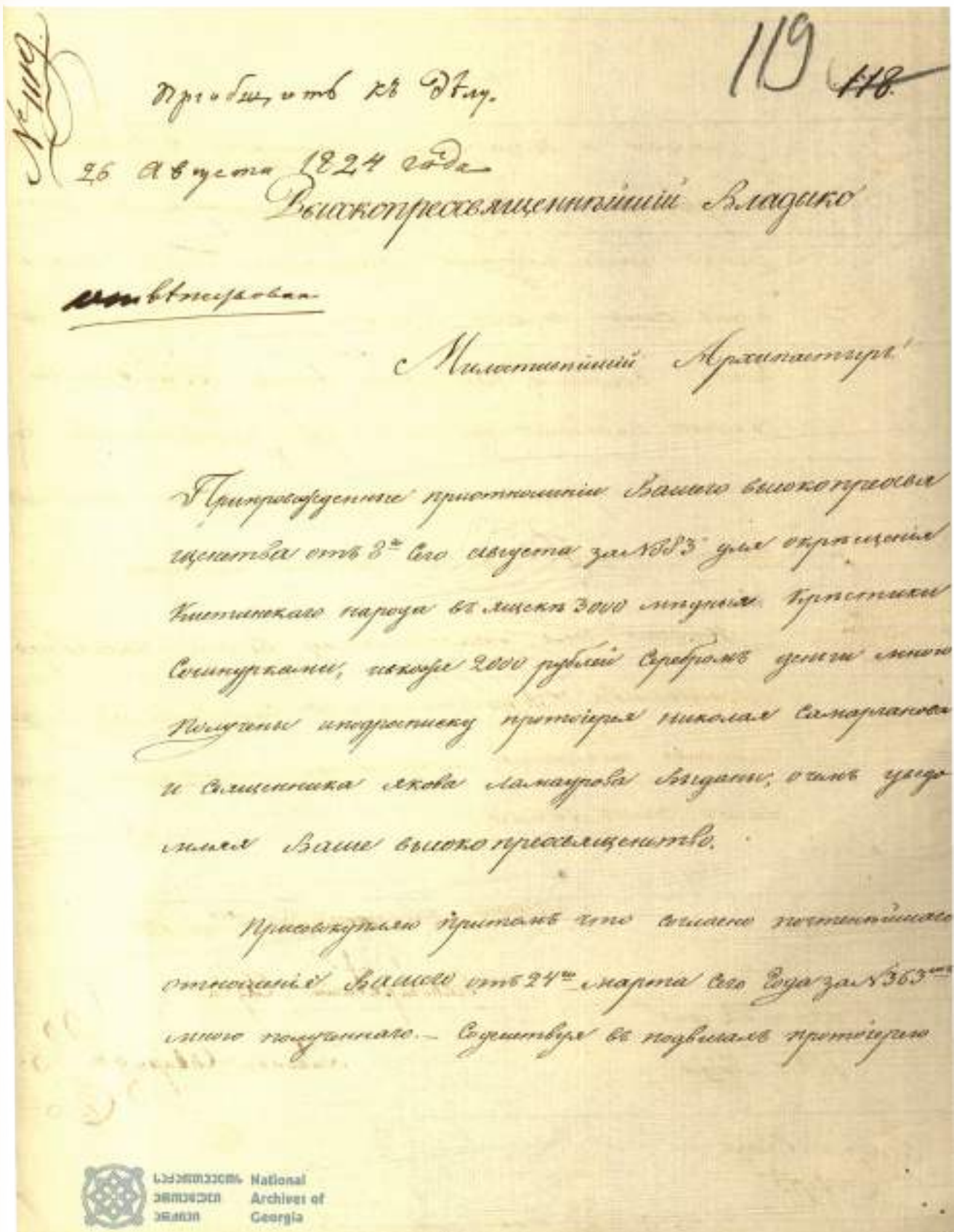
თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის ამა წლის 8 აგვისტოს №883 წერილთან დაერთულ ყუთში ქისტი ხალხის ნათლობისთვის იყო 3000 სპილენძის ჯვარი ზონრებით და ტყავის [საფულეში] 2000 ვერცხლის რუბლი. თანხა მივიღე დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანოვის ხელმოწერილი ქვითრით და გავეცი მღვდელ იაკობ ლამაუროვზე; რის შესახებაც თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას ვაცნობებ.

მიმდინარე წლის 24 მარტის №363 ჩემდამი თქვენი ყოვლად საპატიო წერილის პასუხად მიიღე დავსძინო შემდეგი. ყველანაირად ხელს ვუწყობ დეკანოზ ნიკოლოზსა და მღვდელ ლომაუროვს ქისტების გაქრისტიანების საქმეში, ყოველ ღონეს ვხმარობ და შესაბამისს ჯილდოს არ ვიშურებ მათთვის [ქისტებისთვის] და მათი მეზობლებისთვის. ამან საბოლოოდ დაარწმუნა [ქისტების] გარკვეული ნაწილი წმიდა ნათლობის მიღებაში, რომელთაგან ბევრი უკვე მონათლულია და იმედი მაქვს, რომ საველე სამუშაოების დასრულების შემდეგ კიდევ უფრო მეტ წარმატებას მივაღწევ ამ საქმეში.

ულრმესი პატივისცემითა და სრული ერთგულებით, მაქვს პატივი მივუვლი თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის წყალობასა და კეთილგანწყობას.

თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის უმორჩილესი მსახური,
ნიკოლაი სკვორცოვი [ხელმოწერა]
1824 წლის 22 აგვისტო,
ვლადიკავკაზი №1915

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 204-205 (რუსულ ენაზე).

Николаю и Свистуну Лажукову в обращении
 в приходе Кистанца приуроченных всех
 людей много стараны извещаю покуда ввиду
 немалого числа и сил людей разных видов на
 Котане обитает некоторую часть Кристианов
 Свистун Кристиан из Котане уже значительное ко-
 личество окрещенных апостоланий или полевых
 работ надписи иконы ценны своим.

Поручаю себе милостивому вашему высокопре-
 оближенству благоразумно распоряженье с извещенных Епар-
 хийского почтового сообщения прилагательной при-
 бавить честь вашу.

Вашего высокопреближенства

всепокорный сын
 Николай Свистун

Августа 22 числа
 1824 года

Владимир Казь

№ 147

საქართველოს ეროვნული
 არქივი National
 Archives of
 Georgia

**ПИСЬМО ПОЛКОВНИКА
НИКОЛАЯ СКВОРЦОВА ЭКЗАРХУ
ИОНЕ ОТ 5 СЕНТЯБРЯ 1824 Г.**

Высокопреосвященнейший Владыко,
Милостивейший Архипастырь.

Препровожденные припочтенейшем отношении Вашего высокопреосвященства от 23-го августа за №927 деньги для передачи от меня занимающими обращением в христианство Кистинского народа протоиерею Николаю Саморханову и священнику Якову Ламаурову всего 2000 рублей серебром мною получены и по принадлежности им под расписку выданы о чём Вашего Высокопреосвященства долгом моим поставляю почтеннейше уведомить.

С Глубочайшим моим почтением и совершенною преданностью имею честь быть Вашего Высокопреосвященства всепокорнейший слуга

Николай Скворцов
Сентября 5-го дня, 1824 года, Владикавказ
№2014

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 208-209.

**პოლკოვნიკ ნიკოლაი სკვორცოვის
1824 წლის 5 სექტემბრის წერილი
ეგზარქოს იონას**

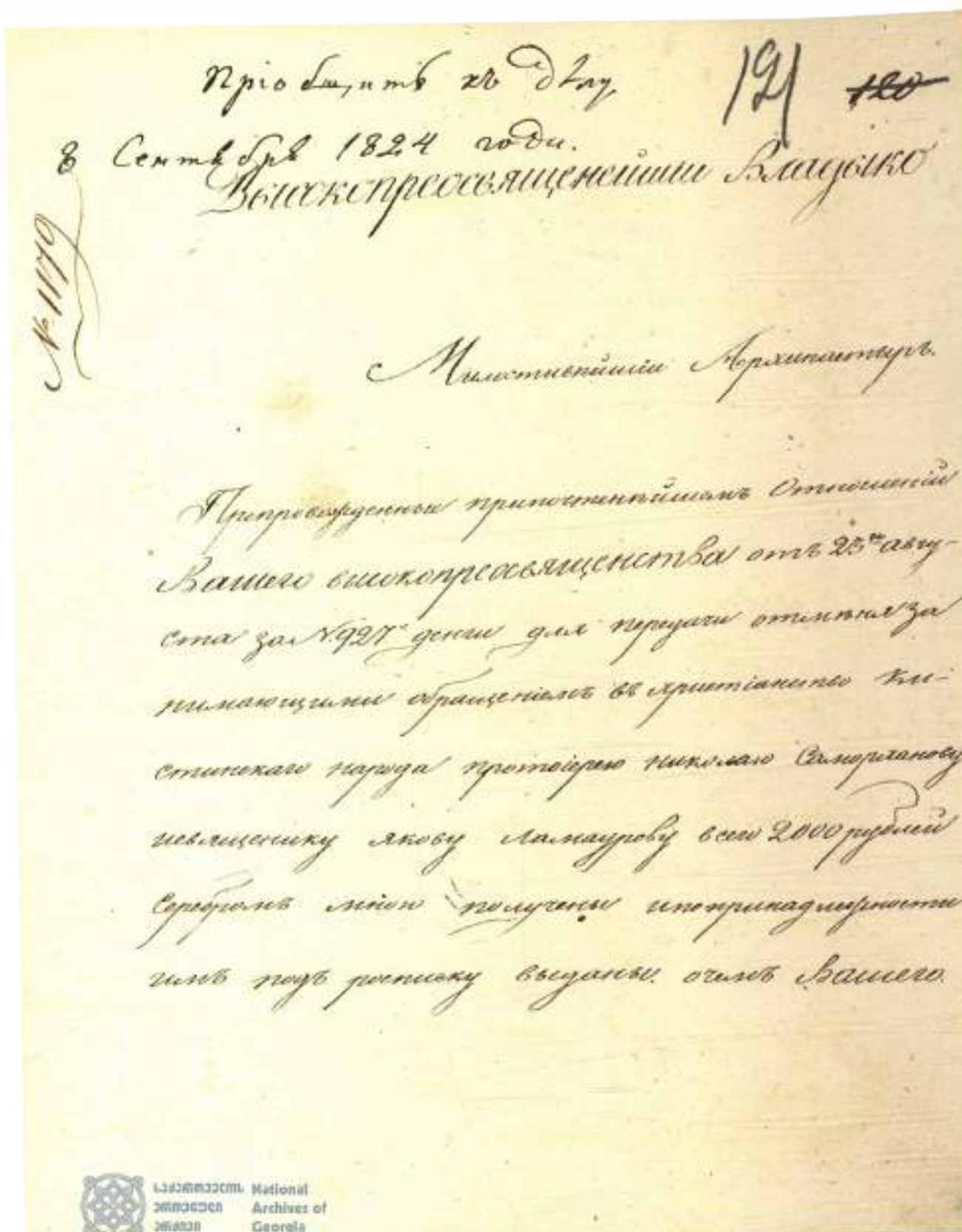
მაღალყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო,
მოწყალე მწყემსმთავარო,

თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის ამა წლის 23 აგვისტოს №927 წერილთან დართული ფული მივიღე და შესაბამისი ხელწერილის სანაცვლოდ გადავეცი დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანოვსა და მღვდელ იაკობ ლამაუროვს, რომლებიც ქისტების ქრისტიანობაზე მოქცევით არიან დაკავებული, სულ 2000 რუბლი ვერცხლით, რის შესახებაც საპატიო მოვალეობად ვთვლი ვაცნობო თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოებას.

უღრმესი პატივისცემითა და სრული ერთგულებით, მაქვს პატივი ვიყო თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის უმორჩილესი მსახური

ნიკოლაი სკვორცოვი
1824 წლის 5 სექტემბერი, ვლადიკავკაზი
№2014

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 208-209 (რუსულ ენაზე).

Всеподобнейшему государю моему
показавшему почтеннейшее усердие.

Объясняющему моему почтеннейшему
исповеданию христианства и моему тестю
брату.

Вашего Всеподобнейшего
всеподобнейшего сына
Николая Екзарха

Синдига 5го мая
1824 года

Благословенно.

№ 2017^б
საქართველოს ეგზარქოსის
კანცელარია
საქართველოს
ეგზარქოსის
კანცელარია
National
Archives of
Georgia

**დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარღანაშვილისა და მღვდელ
იაკოვ ლომისძის მიერ ეგზარქოს
იონასადამი, სავარაუდოდ,
1824 წლის აგვისტოში
გაგზავნილი პატარის ფრაგმენტი**

... აქ ქისტები ჩამოვიდნენ...
... ჩვენში ეხლა გაჭირვებული მუშაო[ბაა] ...
ერთი თვე დაგვაცალეთ...
... ერთი თვე დაგვაცილოთ. მას უკან ნულარ
მოგვაცუებთ. მე მაინც თან გავყე...
... ხალხ...
... რას ეს შეიტყო ჩვენზე...
... გამაგრდნენ და ჩვენს დახოცაზე ხალხიც
გაიფიცა, როდეს მღვდელნი მოვიდნენ, მა-
შინვე დავხოცოთო...
... და თუ თქვენი მაღალმეუფება ინებებს
და პოლკონიკს წიგნს მისწერო, დაიბაროს
სოფელზე უფროსი კაცი და ასე უბძანოს, თუ
მოინათლებით, ხელმწიფისაც საამო იქნება და
მეც მწყალობელი ვიქნებიო. ეს თუ ინებებს,
მრავალი ხალხი მოინათლება. ამისი ერთი კაი
სიტყვა დიდად მიაჩნიათ ამ ქისტებს. გარ...
... ლულელელების ხეობის ხუთ სოფელს კაცი
გამოეგზავნათ, როცა ეგ მონათლა ჩვ...
... პოლკონიკთან ჩამოვალთ, წაგიყვანთ და
მოვინათლებით. თუ ამ ქისტების მონათვლაში
პოლკონიკი შეგვეწეა და ეს მოვნათლეთ, ამა-
თის მიხედვით, იქნება ორმოცდაათასი სული
მეტი მოინათლოს აგვისტოს გასულამდინ.
ამათი ცდა-მოუცლელ...

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 372.

**ФРАГМЕНТ РАПОРТА,
ОТПРАВЛЕННОГО,
ПРЕДПОЛОЖИТЕЛЬНО,
В АВГУСТЕ 1824 ГОДА ЭКЗАРХУ
ИОНЕ ПРОТОИЕРЕЕМ
НИКОЛАЕМ САМАРГАНШВИЛИ
И СВЯЩЕННИКОМ ИАКОВОМ
ЛОМИСДЗЕ**

... Сюда прибыли кистины...
... Сейчас мы работаем не покладая рук...
Дайте нам месяц...
... Просят дать им месяц. После этого дабы
снова не обманули нас. Я все равно отправился
к ним...
... Люди [народ]...
... После того, как узнал о нас это...
... Они укрепились, и люди поклялись убить
нас, говоря, что когда придут священники, сразу
их перебьют...
... И если Вашему Преосвященству будет
угодно и Вы напишете письмо полковнику, чтобы
вызвать старейшину села и приказать ему, гово-
ря, что если крестится, это будет приятно и госу-
дарю и Вам и Вы будете милостивы к ним. Если
старейшина захочет, то многие будут крещены.
Кистины почитают слово этого человека...
... В пять деревень в ущелье Гилглю был по-
слан человек, когда он крестил...
... Мы приедем к полковнику, возьмем тебя и
крестимся. Если полковник поможет нам окре-
стить этих кистин и мы окрестим их, то к концу
августа будет крещено больше 50 000 душ. Пы-
таться сделать это из-за их занятости...

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 372 (на грузинском языке).

**ბლალორინ იაკოზ ლომისძის
1824 წლის 19 სექტემბრის პატაკი
ეგზარქოს იონას**

მათს მაღალყოვლადუსამღვდელესობასა,
უნმინდესის მმართველის სინოდის ჩლენს,
არხიეპიკოპოზს, ქართლისა, კახეთისასა და
სრულიად საქართველოს ექესარხოზს და
მრავალთა ორდენტა და კავალერსა, იონას.
ბლალორინის იაკოზ ლომისძის მიერ

რ ა პ ო რ ტ ი

ყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო, მივი-
ლეთ ორდერნი და ორას ათი თუმანი თეთრი
ფული ბოძებული თქვენისა მაღალყოვლადუ-
სამღვდელოესობისა სეკდემბრისა ა (1), ორასი
თუმანი ქისტებისათვის დასარიგებლად, ნა-
ცვლად საპერანგისა, ჟამსა მონათვლისასა
და ჩვენთვის ხარჯად ათი თუმანი და ორასი
თუმანი აქავ კანცელარიაში მივაბარეთ მე და
ნიკოლოზმა. და ამ თვის შვიდს ნიკოლოზი მა-
რთებელს დაებარებინა ახალის გზის საქმეზე.
ბევრი იწუხა, უარი უთხრა, მაგრამ არ შეეშ-
ვნენ, იქ წაიყვანეს. იმავ დღეს მეც თავაურებში
გიახელ ეკლესიების საქმეზე. იქიდან კაცი გა-
ვგზავნე ქისტებში, დაუნერავნი სოფლების¹
კაცნი დავიბარე. ხუთი დღის შემდგომ თავა-
ურიდან ქისტებში გიახელ და გზაზე შემომე-
ყარნენ ჩემი დაბარებულნი კაცნი სოფლის
ტარშისა² და ვლადისკავკავსვე დავბრუნდი.
ავსწერე კომლი ოცი და სოფლის რომფისა³
კომლი ხუთი დავსწერე. ამ ხეობაში ხუთი სო-
ფელი კიდევ არის ასაწერი, იმათაც ავსწერ და
შესრულების სიასაც წარმოუდგენთ თქვენსა
მაღალყოვლადუსამღვდელოესობასა და შემ-

¹ დაუნერავი სოფლები – იგულისხმება ის სოფლები, სადაც მოსანათლი მოსახლეობა ვერ აღწერეს.

² ტარში / თარში – სოფელი მთიან ინგუშეთში (ხ. კოს-ტოი).

³ რომფი (ხარფი) – სოფელი მთიან ინგუშეთში (ხ. კოს-ტოი).

**РАПОРТ БЛАГОЧИННОГО ЯКОБА
ЛОМИСДЗЕ ОТ 19 СЕНТЯБРЯ
1824 ГОДА ЭКЗАРХУ ИОНЕ**

Их Высокопреосвященству Члену Святейшего
и Правительствующего Синода, Архиепископу,
Экзарху Картли, Кахети и Всея Грузии и
кавалеру многих орденов, Ионе
[от] Благочинного Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Преосвященнейший Владыко, Ордера Ваше-
го высокопревосходительства Высокопреосвя-
щенства от первого сентября и присланные де-
вять тысяч рублей серебром из коих две тысячи
для надения Кистинцев при крещении вместо
ткани на рубашки, а сто рублей содержания мы
получили, в их числе денег две тысячи рублей,
я и протоиерей Николай Саморганов получи-
ли [непонятно] и сдали на хранение в здеш-
нюю канцелярию от канцелярии для хранения.
7-ого числа сего месяца Главнокомандующий
в Грузии потребовал к себе протоиерея Нико-
лая Саморгонова по делу проведения новой
дороги, хотя он много отказывался, но наконец
принужденно взяли его, тогда и я отправился
[непонятно] в Тагаури¹ по делу строительства
пяти церквей, откуда через посланного мною в
Кистети человека я вытребовал к себе жителей
не описанных еще селений и по прошествии
пяти дней отправился я из Тагаурии в Кистетию,
где по дороге встретились с востребованными
мною людьми из селения Тарси², по сему я воз-
вратился обратно во Владикавказ. И описывая
там 20 дымов и в селении Ромп³ 5 дымов. В

¹ Тагаури – подразумевается Тагаурия – ущелье в Осетии.

² Тарс (Тарш) – селение в горной Ингушетии (Х. Костой).

³ Ромп (Харп) – селение в горной Ингушетии (Х. Костой).

დგომ ძალითა იესო ქრისტესითა და მადლითა თქვენისა მაღალყოვლადუსამღვდელოესობისითა შეუდგებით საქმესა შორეულთ ქისტების ხეობის ლულის¹ ხალხის მოქცევასა სარწმუნოებასა ქრისტიანობისასა.

აიმ ხანათ ამას უარობენ, მანამ ნოემბრის თვე არ დადგებაო, მანამ ჩვენ ვერ მოვიცლით ამის მიზეზით, რომ ჩვენში მკა და ლენვა, ხვნა და თესვა ახლაა. ამ ერთ თვეს დაგვაცალეთ, ამათ რადგან არა სცალიანთ. მეც ვევედრები თქვენს მაღალმეუფებასა ამ ერთს თვეს თავისუფალ მყოფ ამათ საქმიდამ და ჩემი საკუთარი საქმეც ვიღვანო. პრეჩეტნიკნი მყვანან [...] ხუთი და ხალის² ეკლესიებისთვის [გაუგებარია] გადმოგვიტანო, მანამ მთას დათოვლამდეს, თორემ საჭირო³ გადმოსატანი იქნება და შემდგომ ნოემბრისა გიახლებით მე და მამა დეკანოზი ნიკოლოზ, მანამ სულ ქისტების საქმეს არ დავასრულებთ. თუ თქვენი მადლი შეგვეწია, აღარ გიახლებით საქართველოში, თუმცა სრული წელიწადი დაგვაგვი[ა]ნდეს.

სასულიერო კომისიის ბლალოჩინი
იაკობ ლომისძე
ით (19) სექტემბერს, ჩყკდ (1824) წელსა.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 214.

сем ущелье 7 ущельях остается еще 5 селений без описания. По описанию представим вашему Высокопреосвященству полный список и после силою души Христиан и вашими молитвами вашего Высокопреосвященства приступим к делу дальнейшего обращения кистинцев жителей Гулского ущелья¹ в христианскую веру.

Они, кистины, на некоторое время отстраняются от этого, говоря, что до наступления ноября не могут освободиться, потому что у них сейчас молотьба и жатва, они пашут и сеют. Мы дали им месяц, раз у них недосуг. Я также прошу Ваше Преосвященство, освободить меня от этих дел на один месяц, чтобы я мог заняться своими собственными делами. Со мной пять причетников [...] и для церквей Хали² нужно перевезти [непонятно], пока горы не покрылись снегом, иначе перевозка будет сопряжена с трудностями, а после ноября мы с отцом протоиереем Николаем посетим Вас, когда завершим дело с кистинами. По Вашей милости мы не приедем в Грузию, даже если на это уйдет целый год.

Благочинный Духовной комиссии
Яков Ломауров
19 сентября 1824 года.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 214 (на грузинском языке).

¹ გულსკოეს ხეობა – ხულის ხეობა (ხ. კოსტოი).

² ხალი (ხიული) – სოფელი მთიან ინგუშეთში (ხ. კოსტოი).

³ საჭირო – აქ, ძნელად

¹ Гулское ущелье – ущелье Хули (Х. Костой).

² Хали (Хьюли) – селение в горной Ингушетии (Х. Костой).

მღვდელ იაკოვ ლომისკის 1824 წლის ნოემბრის¹ პატაკი ეპისკოპოს იონას

მისს მაღალყოვლადუსამღვდელესობას,
უწმინდესის მმართველის სინოდის ჩლენს, იონას,
არხიეპიკოპოსს, საქართველოსს ექსარხოსს და
კავალეროსანს
მღუდლის იაკოვ ლომაურისგან

რ ა პ ო რ ტ ი

რაპორტისაგან ჩემისა იზ (17) დეკემბრისა, ჩყკვ (1823) წლისა თქუენსა მაღალყოვლადუსამღვდე-
ლესობასა აქუს უკუე ცნობილი, რომელ, გარდა და-
ნახარჯთა მოცემულისა ჩემდა, მას წელსა მოსაქ-
ცეველად ქისტთა 600 მანეთი დამჩა, ჩემს უწყებაში
451 მ და 32 კ. თეთრი ფული. ამათგან ბრძანებითა
თქუენისა მაღალყოვლადუსამღვდელოესობისითა
კბ (22) მისვე დეკენბრის რიცხვითგან მქონდა ბრძა-
ნებული, რა ამელო 20 მანეთი და 40 კაპიკი ფული
ნაცვლად მოხმარებულისა ჩემგან მონათვლასა
ზედა გნალისა და სანების მცხოვრებთასა, ჩემის
საკუთრისა ფულისა. ამის გარდა, იყო ჩემგან ფული
430 მანეთი და 32 კაპიკი თეთრი ფული.

მაქუს პატივი მოვახსენო თქუენსა მაღალყოვლა-
დუსამღვდელესობას, რომელ ამ რიცხვითგან მე მო-
ვიხმარე 280 მანეთი და 32 კაპიკი ვერცხლით თეთრი
ფული მოქცევასა ზედა ფნდ (554) სულთა ორისავე
სქესითა თავაურთას, სხვადასხვა სოფელთა შინა
მცხოვრებთა, რომელისათვისაც მოვახსენეთა
ორითა რაპორტითა ჩემითა თანამთადებითურთ
სახელობითისაცა სიებისა. დაშთომილი 150 მანეთი
ვერცხლის ფული შევაერთე რიცხვსა მოცემულისა
ჩემდა ერთბამად დეკანოზის ნიკოლაოს სამარლანო-
ვისათანა მოსაქცეველად მისვე ქისტთ ერისა ფული-
სასა, რომელიცა არის შენახული ან აღნიშნულისა
დეკანოზსათა, რომელიც უწყის თქუენმა მაღალყო-
ვლადუსამღვდელოესობამან საზოგადოისა რაპო-
რტისგან ჩუენისა იზ (12) ამ ნოემბრის რიცხვს.

ბლალჩინი მღვდელი იაკოვ ლომისძე
ნოემბერსა დღესა, ჩყკვ (1824) წელსა

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 217-218.

¹ დედანში მითითებული არ არის რიცხვი, მხოლოდ
წელი და თვეა აღნიშნული.

РАПОРТ СВЯЩЕННИКА ЯКОВА ЛОМИСДЗЕ ЭКЗАРХУ ИОНЕ ОТ НОЯБРЯ¹ 1824 Г.

Его Высокопреосвященству, Члену
Святейшего и Правительствующего Синода,
Ионе, Архиепископу, Экзарху Грузии и кавалеру
[от] Священника Якова Ломаурова

Р а п о р т

Из моего рапорта от 17 декабря 1823 года Ва-
шему Высокопреосвященству уже известно, что
сверх предоставленной мне за этот год на расхо-
ды суммы для крещения кистин, у меня осталось
600 рублей, в моем распоряжении сейчас 451
рубль и 32 копейки серебром. Из них по прика-
зу Вашего Высокопреосвященства от 22 декабря
сего года я взял 20 рублей 40 копеек взамен моих
собственных денег, потраченных на крещение
жителей Верхнего Гнали и Санеби. Кроме того, у
меня было 430 рублей 32 копейки серебром.

Имею честь сообщить Вашему Высокопре-
освященству, что из этой суммы мною потрачено
280 рублей 32 копейки серебром на обращение в
христианство более 554 человек обоего пола, про-
живающих в Тагаури, в разных селениях, о чем я
представил Вам два отчета с приложенным к ним
поименным списком. Оставшиеся 150 рублей се-
ребром я присовокупил к сумме, данной мне для
передачи протоиерею Николаю Самарганову для
крещения народа кистинского, они хранятся у озна-
ченного протоиерея, о чем Ваше Высокопреосвя-
щенство знает из нашего общего [моего и Николая
Самарганова] рапорта от 12 числа сего ноября.

Благочинный священник Яков Ломисдзе
ноябрь 1824 года.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 217-218 (на грузинском языке).

¹ В оригинале дата не указана, указаны только год
и месяц.

**დეკანოზ
ნიკოლოზ სამარღანოვისა და
მღვდელ იაკობ ლომაუროვის
1824 წლის 12 ნოემბრის პატაკი
ეპისკოპოს იონას**

მათს მაღალყოვლადუსამღვდელესობას,
უწმინდესის მმართველის სინოდის ჩვენს,
იონას, არხიეპიკოპოსს, ქართლის
და კახეთისას, საქართველოს ეპისკოპოსს
და კავალეროსანს.
ოსეთის სასულიერო კომისიის მქადაგებლის
დეკანოზის ნიკოლოზს სამარღანოვისა და
მღვდლის იაკობ ლომაუროვისგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ამა წლის მარტის თვეში მივიღეთ რა ბრძა-
ნებაი თქუენისა მაღალყოვლადუსამღვდელე-
სობისა, [...] წმიდის პასექის დღესასწაულსა
წარვესრულ ვიყავით ჩუენ ქისტთადმი და შემ-
დგომად მისსა ღალღელთა და სხვათა მათთა
მეზობელთადმი საქადაგებლად მათდა სწა-
ვლისა ქრისტესსა და განსანათლებლად წმი-
დითა ნათლისღებითა. ჩუენ მსწრაფლ შემდგო-
მად ხსენებულისა დღესასწაულისა ვერ შევძე-
ლით აღსრულებაი მისი მიზეზისაგან შემთხუი-
ლისა პირველისადმი ჩუენგანისა სწეულებისა,
რომელიცა განუგრძდა ორსა თთუისა. შემ-
დგომად მისვლისა უკუე ჩუენისა მუნ ივნისის
თვეში [ჩუენ] დასაწყისშივე. თუმცა შეგვემ-
თხვენ სხვადასხვანი სიძნელენი მონათვლასა
ზედა ქისტთასა თვით მათივე მჭრითგან, შთა-
ნერგულისა მათ შინა ველურებისგან წარგებუ-
ლნი; გარნა შემდგომად შეწევნითა ღუთისათა
მცირედ ქადაგებამან ჩუენმან ამათ ერთადში¹
ინყო წარმატებაი.

რიცხვისათვის ჩუენ მიერ მუნ განათლუ-
ლთა ცვმთ (2549) სულთა ორისავე სქესისათა

¹ ამათ ერთადში – ამ ერში.

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ НИКОЛОЗА
САМАРГАНОВА И СВЯЩЕННИКА
ЯКОВА ЛОМАУРОВА ЭКЗАРХУ ИОНЕ
ОТ 12 НОЯБРЯ 1824 Г.¹**

Его Высокопреосвященству, Архиепископу,
Экзарху Грузии, Картли и Кахети и кавалеру
[от] Проповедника Осетинской духовной
комиссии протоиерея Николая Самарганова и
священника Якова Ломаурова

Р а п о р т

В марте сего года получил предписание ваше-
го Высокопреосвященства [...] быть проводником
св. Пасхи и отправиться нам к кистинцам, а по-
том к глалгайцам и другим их соседям для про-
поведания им учения Христова и происхождения
св. Крещения. Мы срочно послали проповедни-
ка и исполнить указанное не смогли по причине
переходу их к болезни около двух месяцев про-
должавшейся. По прибытии туда в июне месяце
мы сначала вступили было в разные затрудне-
ния в крещении кистинцев со стороны их самих
от закоренения в них дикости, но в последствии
времени и по божьей помощи мало по малу про-
поведь нашла сим народам начала иметь успех.

О числе нами там окрещенных всего 2549 душ
обоого пола, а теперь необходимо мудро там от-
крыть приходы и определить священников. Ваше
Высокопреосвященство извольте усмотреть из
представляемого из сем краткого изречения из
поличных списков у него прилагаемых.

В сих списках включены и те новокрещен-
ные, о коих мы прежде уже представляли Ваше-
му Высокопреосвященству таковые списки.

¹ Грузинский оригинал рапорта протоиерея Шио Двалишвили был переведен на русский язык в ноябре 1824 года в Канцелярии Экзархата Грузии. Этот перевод документа включен в «Корпус» с сохранением соответствующего стиля.

და ეგრეთვე რიცხვისათვისცა სამრევლოთასა, რომელნიცა მოუცილებელად საჭირ არიან მუნ, რომ გაიხსნენ და განენესნენ მღუდელნი. თქუენი მაღალყოვლადუსამღუდელეოსობაი განიხილავს წარმოდგენილსა ამასთანა მოკლედ გამოკრებისაგან, შედგენილსა სახელდობითასათაგან მასთანა შთადებულთასა.

ამა სიებთა შინა აღრიცხულ არიან ის ახალნათელღებულნიცა, რომელთათვისაც ჩუენ ადრითვე წარმოუდგინეთ უკუეთ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღვდელეოსობასა ესევეითარნივე სიანი.

თეთრის რიცხვი დასარიგებლად ჟამსა მოქცევისა ქისტათასა გვექონდა ჩუენ მოცემული საექსარხოოსო თქუენის მაღალყოვლადუსამღუდელეოსობის კანცელარიითგან 300 მანეთი. მიღებულ იქმნა ჩუენ მიერ ვლადიკავკასის კომენდანტის სკვორცოვისგან 400 მანეთი; და უკანასკნელის ჩუენგანის ე. ი. მღუდელის იაკობ ლომაუროვთანა იყო დაშთენილი ძირს ადრინდელთა ქისტებში დანახარჯთაგან 150 მანეთი. სრულებით ოთხას ორმოცდახუთი თუმანი თეთრი ფული. გარდა 150 მანეთი, რომელიცა მოგვეცა ჩუენ გზის ხარჯად. იქითგან დახარჯულ იქმნა ჩუენგან დასარიგებლად მონათლულთადმი ნაცვლად პერანგებისა 2272 მანეთი და 40 კაპიკი ფული გულის მოსაგებად ქისტების უფროს-უფროსთა კაცთა და საჩუქრათ ესევეითართავე სხვათა ქისტთადმი, რომელნიც მრავალს შეგვეწივნენ ჩუენ ამას საქმესა შინა მოხმარებულ იქმნა ჩუენგან 790 მანეთი და 40 კაპიკი და ამის გამო სრულებით დახარჯულ იქმნა ფული სამას ექვსი თუმანი და ორი რუბლი და ოთხი აბაზი თეთრი ფული. გარდა ამისა, დაშთა ძირს ფული ასოცდათვრამეტი თუმანი, შვიდი მინალთუნი¹ და ერთი აბაზი თეთრი ფული, რომელთაგანაც ასი თუმანი თეთრი ფული მიეცა ჩუენგან ვლადიკავკა-

Сумма на расходы при обращении Кистинцев отпущено было нам из Экзархата вашего Высокопреосвященства Канцелярии 300 руб., получена нами от Владикавказского коменданта Скворцова 400 руб., да у последнего из нас, т.е. священника Якова Ломаурова от израсходованных им ранее у кистин осталось 150 руб., а всего четыре тысячи четыреста пятьдесят рублей серебром, кроме 150 рублей на путевые издержки нам данных. Из них издержано нами для раздачи креста, вместо рубашек 2272 рублей 40 коп. серебром, на приласкание кистинских старшин и на подарки много помогавшим нам в селе употреблено нами 790 рублей 40 коп., а потому всех израсходовано денег три тысячи шестьдесят два рубля восемьдесят коп., серебром. За тем осталось на лицо денег 1387 рублей и 20 коп., серебром из коих тысяча рублей серебром отданы нами во Владикавказе тамошнему служащему плац-майору для хранения, в кладовой с казенными деньгами, в чем и получили от него расписку, и последние 387 рублей 20 коп., находятся у первого из нас, протоиерея Самарганова. Крестиков медных осталось 2457, кои такие хранятся во Владикавказском уезде у знакомого нам и надежного человека.

Раздачу денег крестникам мы производили по 60 коп. серебром, на каждую душу и сверх того по 2 рубля на каждый дым. Исключая селение Арзия, в коем дано нами по 3 рубля серебром.

По числу назначаемых нами приходов надлежит в Кистетии устроить три церкви именно в селениях Арзия, Баин, и Хула, а какие – каменные или деревянные и в какое храмоименование, о том новокрещенные сами обещали прислать к вашему Высокопреосвященству от себя своих депутатов.

За таковым распределением наших кистинских селений на приходы остаются три селения – Андрикова, Далгикова и Лалаш, которые по

¹ მინალთუნი – დაახლოებით ოთხი მანეთი.

სში მუნებურს¹ პლაცმაიორს კურილეს შესანახავად სალაროსა შინა სახაზინოთა ფულთა თანა, რომლისათვის მივიღევიტ ჩუენ იმისგან წერილიცა. დაშთენილი 387 მანეთი და 20 კაპიკი არის ჩუენგანს პირველსა² დეკანოზს სამარლანოვსთანა. თითბრის ჯვრები არის ძირს დაშთენილი ცუნა (2451), რომელნიც ეგრეთვე არიან შენახულნი ვლადიკავკაზში ერთს ჩუენს ნაცნობს საიმედოს კაცთანა.

მონათლულთა დავურიგეთ ჩუენ თვითოს სულზედ სამ-სამი აბაზი თეთრი ფული და, ამას გარდა, სოფლის არზიისა, რომელთაც მივეციტ ჩუენ სამ-სამი რუბლი თეთრი ფული.

რიცხვისებრ დანიშნულთა ჩუენ მიერ სამრევლოებთასა სათანადო არს ქისტეთში აღმენებაი სამისა ეკკლესიისა, სახელდობ, სოფელთა შინა: არზიას, ობანს და ხულს და ვითარნი, ქვიტკირისანი თუ ხისანი, და რომელისა ტაძრის სახელისდებასა ზედა, ამისთვის ახალნათელღებულთა თვით აღსთქვიეს წარმოგზავნაი თქუენისა მაღალყოვლადუსამღუდეღესობისადმი თავიანთგან არზისა ერთად დეპუტატებთანა თვისითა.

გარდა ესევითარისა განსაზღურებისა ჩუენისა ქისტეთის სოფლებთასა სამთა სამრევლოთა ზედა, დაშთენ სამნი სოფელნი: ანდრიყავა, დაღგიყავა და ლალათყავა, რომელნიცა შორს მდგომარეობისაგან მათ სამრევლოებთა ზედა შეუძლებელ არს, რომ მიენერნენ არა რომელსამე მათგანსა, და ეგრეთვე არა შესაძლო არს უმარჯვეობისაგან, რომ შედგეს ამით სოფელთაგან საკუთარი სამრევლო; და ამისთვის ვრაცხთ საჭიროდ, მოვახსენოთ თქვენს მაღალყოვლადუსამღუდეღესობასა:

ა) არა სათნო იქნებისა თქუენდა, რა მონათლულნი ჩყკა (1821) წელსა ხუთნი სოფელნი ჯარახელთა ქისტთანი და მიწერილნი ლარსის

дальнему расстоянию от тех приходов не можно приписать ни к какому из них и такое наличие неудобности состоит из селений особого прихода, а потому считаем нужным донести до вашего Высокопреосвященства:

1. Благоугодным будет для Вас окрещенные в 1821 году 5 селений Джейраховских кистинцев и приписанные к ларскому приходу, именно: Джейрах, Калинкова, Вачбикова, Лелаткова или Темети, Салимкова или Валакова¹, нужно отчислить от оногo, учредить особый приход под названием Джейраховский потому тем более, что селения или расположенные по другую сторону реки Терека и не могут весьма часто иметь сообщения с Ларсом – к сему-то Джейраховскому приходу, мы полагаем удобным приписать помянутое селение Андрикава. За таковым отчислением пяти селений от Ларского прихода если на сие последует соизволение Вашего Высокопреосвященства, Джейраховский приход будет составлять 66 дымов, а при Ларской церкви останется приходских домов – 84.

2. Селение Долгиново² позвольте нам приписать к Владикавказскому приходу, и

3. Селение Лалог³ оставить особо впредь до обращения других.

Пять селений в Лалогском ущелье состоящих. Из них можно будет образовать новый приход для священников, которых необходимо поселить среди новообращенных в вышеупомянутых приходах можно будет определить как обращенным по означенным приходам. Мы до-

¹ В грузинском оригинале документа географические названия Калинкова, Вачбикова, Лалаткова, Салимкова и Валакова читаются следующим образом: Калимкъава, Вазбикъава, Лелаткъава, Салимкъава и Валакъава.

² В оригинале на грузинском языке географическое название Долгиново читается как Далгикъава.

³ В оригинале на грузинском языке географическое название Лалог³ читается как: Лалаги.

¹ მუნებურს – იქაურს.

² ჩუენგანს პირველსა – ალბათ, ჩვენ შორის პირველთან.

სამრევლოსა ზედა, სახელდობრ, ჯარახი, კალმიყავა, ვაზბიყავა, ლელათყავა ანუ თემეთი, სოლიმყავა ანუ ვალაყავა ან გამოირიცხნენ იქითგან და დაიდვას საკუთარი სამრევლო წოდებითა ჯარახისა, მისთვის უმეტეს, რომე სოფლები ესე მდებარეობენ მეორესა მხარესა შინა მდინარის თერგისასა და არ ძალუძსთ ფრიად ხშირად სიარული ლარსში. ამას ჯარახის სამრევლოსა ჩუენ ვგონებთ მარჯვედ, რომ მიენეროს ხსენებული სოფელი ანდრიყავა. ესე ვითართა გამოირიცხვითა ხუთთა სოფელთა ლარსის სამრევლოთგან, უკეთუ ამას ზედა შეუდგება ნებაჲ თქუენისა მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობისა, ჯარახის სამრევლო შეადგენს 66 (66) კომლსა. ლარსის ეკკლესიასა დაშთების სამრევლო სახლი 34 (34).

ბ) სოფელი დაღგიყავა ნება გვეცით ჩუენ მივანეროთ ვლადიკავკაზის სამრევლოსა და

გ) სოფელი ლალალი დაშთეს საკუთრად მოქცევამდე სხვათა ე (5) სოფელთასა ლალალის ხეობასა შინა მდგომარეთა, ესრეთსა წინადადებასა შინა, რომელ მათგან შესაძლო იქმნას შედგენაჲ ახლისა სამრევლოსა მღუდელთათვის, რომელთაცა საჭირო იქმნება განწესებაჲ მოქცეულთა შორის აღნიშნულთა სამრევლოთა შინა. ჩუენ მოვასხენებთ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღვდელესობასა საკუთრად, როდესაც ვიშოვნით ამგვართა შტატს გარეთთა საქართველოს სამღვდელო მსახურთაგანთა.

ერთბაშად ამასთანა გვაქვს პატივი მოვასხენოთ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღვდელესობას, ქისტთ ნათესავი ზესთაზომითად მრავალეროვან არს. პირისპირ მეზობელთათვისთა სხვათა ნათესავთათა. – ან ქისტნი მოვნათლეთ ჩუენ, შესაძლებელ არს ითქვას, მხოლოდ მეათედი ნაწილი; – სხვანი შემოსრულისა ან მათათა შინა სიცივისაგან არიან დაშთენილნი ჯერეთ მოუსმენელად სიტყვისა მღუე[რ]თისა, რომელსაცა მისაღებელად სხვებრ ყოველნივე იგი მზა არიან.

несем вашему Высокопреосвященству особо по отношению таковых из находящихся за пределами Грузии зачитанных грузинских священнослужителей.

Вместе с тем честь имеем доложить вашему Высокопреосвященству, что Кистинская нация чрезвычайно многолюдна против соседей своих других наций. Ныне кистинцев крестили мы только, можно сказать, десятую часть, а прочие за наступающим теперь в горах холодах, остальные еще не глашенные словом Божиим.

Для продолжения крещения в Кистети мы запрашиваем Архипастырского Вашего Высокопреосвященства благословения и отправимся с наступлением следующей весны.

Во время прошедшего крещения кистин, помимо коменданта Владикавказа Скворцова, который помогал нам в этом деле, нам много помогли джейрахские старейшины: Сим Хаматкьянов, Андрия Цурашвили, Дудар Мамилджишвили, Тепсарикьо Маматханов; старейшины кистинских сел: Арзия – Къаса Андишвили, Охани – Гучгукьо Алхазашвили, Гарахьи – Къастемир Джангишвили, Чима – Габиса Малсагишвили и переводчик Алексей Быков, посланный к нам господином комендантом, из священников с нами сотрудничали: в селении Бутхузи – Гавриил Кариаули, Даргави – Шио Двалишвили и Лачи – Гиорги Чонкадзе.

Для каждого названного нашего помощника мы просим Вашей архипастырской заботы.

Протоиерей Николай Самарганов
Священник Яков Ломауров
12 ноября 1824 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 319-320; 326-327
(на грузинском языке).

განსაგრძელებელად ნათლისღებისა ქისტეთსა შინა ჩუენ გამოვითხოვთ მწყემსთმთავრულსა თქუენის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის კურთხევასა წარსასვლელად შემოსვლასათანა მომავალისა გაზაფხულისასა.

ჟამსა აწინდელისა ნათლისღებისა ქისტეთსა, გარდა უფლის ვლადიკავკასის კომენდანტის სკვარცოვისა, რომელიცა თანაშემგვენოდა ჩუენ ამას საქმესა შინა, ფრიად მრავალს შეგვენივნენ ჩუენ ჯარახელნი უფროს-უფროსნი კაცნი: სიმი ხამათყანოვი, ანდრია ცურაშვილი, დუდარ მამილჯიშვილი, თეფსარიყო ხამათხანოვი; ქისტის უფროს-უფროსნი კაცნი სოფლების: არზიისა – ყასა ანდიშვილი, ოხანისა – გუჩგუყო ალხაზაშვილი, გარაყის – ყასთემირ ჯანგიშვილი, ჩიმისა – გაბისა მალსაგიშვილი და მოენე მას უფლის

კომენდანტისაგან ჩუენთანა მოჩენილი ალექსი ბიკოვი. სამღვდელონი უკუე გვამნი ჩუენთანა თანამშრომელნი იყვნენ მღუდელნი: ბუთხუზისა – გაბრიელ კარიაული, დარღავისა – შიო დვალიშვილი და ლაჩისა – გიორგი ჭონქაძე.

ყოველთავე აღნიშნულთა თანაშემწეთა ჩუენთა ჩუენ წარმოუდგენთ მონყალებასა თქუენსა მათ ზედა მწყემსთმთავრულსა ყურადმღებლობასა.

დეკანოზი ნიკოლოზ სამარღანოვი
მღვდელი იაკობ ლომაუროვი
ნოემბრის იბ (12) დღესა, ჩყკდ (1824) წელსა.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 319-320; 326-327.

ამონაწერი სიიდან,
ოსეთის სასულიერო
კომისიის მქადაგებლების
დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარჯანაშვილისა და
მღვდელ იაკოვ ლომისკის
მიერ ქისტეთში მათ მიერ
გაქრისტიანებული კომლების,
ორივე სქესის სულთა და
სოფლების რაოდენობის შესახებ,
რომლებიც მათ დაყვეს სამ
სამრევლოდ

ИЗВЛЕЧЕНИЕ ИЗ СПИСКА,
ПРЕДСТАВЛЕННОГО
ПРОПОВЕДНИКАМИ ОСЕТИНСКОЙ
ДУХОВНОЙ КОМИССИИ –
ПРОТОИЕРЕЕМ НИКОЛАЕМ
САМАРГАНОВЫМ И СВЯЩЕННИКОМ
ЯКОВОМ ЛОМАУРОВЫМ О ЧИСЛЕ
СЕЛЕНИЙ, ДЫМОВ И ДУШ ОБОЕГО
ПОЛА, ОКРЕЩЕННЫХ ИМИ В
ХРИСТИАНСТВО В КИСТЕТИИ,
КОТОРЫЕ РАЗДЕЛЕНЫ ИМИ НА
ТРИ ПРИХОДА

სოფლების რიცხვი	ქისტეთის სოფლების დასახელება	მონათლულთა რაოდენობა	
		კომლთა რაოდენობა	ორივე სქესის სულთა რაოდენობა
პირველ სამრევლოს შეადგენენ			
1	არზია ¹	39	310
2	ლავჯიგი	23	155
3	ყასგო	20	113
4	მალარჩო	3	27
5	ყორახა	14	91
6	გარაყა	27	223
	სულ	126	919
მეორე სამრევლოს შეადგენენ ობანის ხეობის სოფლები			
1	ობანი	25	209
2	ფითხალი	21	141
3	ბაინი	17	132
4	მეცხალი	4	31
5	რომფი	6	37
6	ბალრა	7	59
	სულ	80	609

Число селений	Звание селений по Кистетии	Окрещенных	
		Число дымов	Число душ обоего пола
Первый приход будет составлять селения:			
1	Арзиа [Эрзи (X. К.) ¹]	39	310
2	Лавжиги [Ляжги (X. К.)]	23	155
3	Къасго [Кошк (X. К.)]	20	113
4	Маларчо [Меллери (X. К.)]	3	27
5	Къорахи [Кейрах (X. К.)]	14	91
6	Гаракъи [Гарак (X. К.)]	27	223
	Итого	126	919
Второй приход будут составлять селения в обанскомъ ущельи			
1	Обани [Обан (X. К.)]	25	209
2	Фитхали [Фалхан (X. К.)]	21	141
3	Байни [Бейни (X. К.)]	17	132
4	Мецхали	4	31
5	Ромпи [Харп (X. К.)]	6	37
6	Багъри [Багыр (X. К.)]	7	59
	Итого	80	609

¹ არზია – ერზი.

¹ Примечание Хамарза Костой.

მესამე სამრევლოს შეადგენენ ხულის ხეობის სოფლები			
1	ხულა	16	136
2	ქვემო ხულა	20	144
3	ტარში	26	223
4	ბაღლანი	6	43
5	სვანი	10	66
	სულ	78	612
გარდა ამ სამთა სამრევლოთა არიან სამნი სოფელნი			
1	ანდრიყავა	21	120
2	დალგიყავა ¹	38	211
3	ლაღალი	9	78
	სულ	68	409

რომელთაც არ შეუძლიანთ შედგენა სა-
კუთარისა სამრევლოსა სიშორისგან ერთისა
მეორესა ზედა, პირველნი მათგანნი დაინიშნე-
ბის, რომ მისწერდეს ჯარახის სამრევლოსა, მე-
ორე ვლადიკავკასიასა, ხოლო უკანასკნელი,
ე. ი. ლაღალი, რადგანაც ამ ხეობასა შინა არიან
დაშთენილნი ჯერეთ „ე“ (5) სოფელნი მოუქცე-
ვლად, ამისთვის მოქცევამდე მათსა შესაძლე-
ბელ არს დაეტეოს იგი მიუწერლად არარადა.

ოსეთის სასულიერო კომისიის მქადაგე-
ბელი, პროტოიერი და ბლაღოჩინი ნიკოლოზ
სამარლანაშვილი

ბლაღოჩინი მღვდელი იაკობ ლომისძე

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 317-318.

Третий приход будут составлять селения В Хульском ущельи			
1	Хули	16	136
2	Нижний Хули	20	144
3	Тарш	26	223
4	Балгiani [Бялган]	6	43
5	Суани [Шоан]	10	66
	Итого	78	612
Кроме сих приходов имеются 3 селения			
1	Андрикъава	21	120
2	Далгиъава	38	211
3	Лалаги (в лалагском ущелье) [Лаялах (Х. К.)]	9	78
	Итого	68	409
	А всего обращено	352	2549

Кои не могут составить особенного прихода
по дальнему одного от другого разстоянию. Пер-
вое из ним предполагается быть приписанным к
джарахскому приходу; второе к Владикавказско-
му, и последнее т.е. Лалаги, так как в ущельи
сем остаются еще 5 селений необращенными¹,
то впредь до обращения их можно оставить ни
куда неприписанным.

На подлинном подписали: Проповедники
осетинской Духовой Комиссии Протоиерей и
благочинный Николай Самарганов, Благочин-
ный Священник Яков Ломауров.

Переводил коллежский секретарь[Подпись]

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 317-318 (на грузинском языке).

¹ დალგიყავა – ჯეირახი.

¹ Хяни, Маготе, Салги, Гу, Кязи (Х.К.).

**ПИСЬМО ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ИОНЫ
ОТ 15 НОЯБРЯ 1824 ГОДА
ПРОТОИЕРЕЮ НИКОЛАЮ
САМАРГАНОВУ И
ИЕРЕЮ ЯКОВУ ЛОМАУРОВУ**

Разсмотрев рапорт ваш от 12 сего ноября с приложенным при оном поимянного списка новообращенных вами в христианство Кистинцев всего 2549 душ обоего пола и краткого извлечения из онаго числа селений разделенных вами на приходы, но и необходимо нужно там открыть и определить к оным священников, я душевно радуюсь о благом начале дела обращения сего народа ко Христу Спасителю, вами положенном и справедливым признаю изъявить вам и сотрудникам вашим в деле сем мою благодарность, уверяя что труды ваши неостанутся без должного вознаграждения. Чтобы новокрещенные вами Кистинцы, по неимению еще у себя ныне пастырей, которые могли бы утверждать их в законе Божиим, вере и благочестии, несовратить с пути на которой они вами поставлены, рекомендую вам постараться в возможной скорости отыскав желающих (3) из заштатных священников (2), служить по Осетинской Комиссии отправить их немедленно во все четыре кистинские приходы: Арзийский, Обинский, Хульский и Джерагский.

Так как сей последний согласно предположению вашему мною учреждается с припискою к оному бывших при Ларской Церкви селений Джараха, Калмикова, Вазбикова, Лелаткова или Тиметы, Солимкава или Валакава и новокрещенные вами селения Андрикава. Селение Далгикава по удобствам дозволяются приписать к владикавказскому приходу, а селение Лелаги оставить впредь до обращения других селений в Лелагском ущелье и состоящих оставить ни к какому приходу неприписанным в том предположении, что из сих селений можно будет составить особый приход.

**საქართველოს ეპისკოპოსი
იონას 1824 წლის 15 ნოემბრის
წერილი დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარგანოვსა და
მღვდელ იაკოვ ლომაუროვს**

განვიხილე ამა წლის 12 ნოემბრის პატაკი თქვენ მიერ ქრისტიანობაზე ახალმოქცეული ქისტების სახელების თანდართული სიით, ორივე სქესის 2549 სულის და მოკლე ამონაწერი იმ სოფლებზე, რომლებიც სამრევლოებად დაჰყავით და ფიქრობთ, რომ აუცილებელია მათთვის მღვდლების დანიშვნა. თქვენ მიერ დანყებული საქმე, რომელიც ამ ხალხის ქრისტი მაცხოვრისკენ მოქცევას ეხება, გულწრფელად მახარებს და სამართლიანად მიმაჩნია ამ საქმეში მადლიერების გამოხატვა თქვენი და თქვენი თანამშრომლების მიმართ, გარნმუნებთ, რომ თქვენი შრომა სათანადო ჯილდოს გარეშე არ დარჩება.

იმისათვის, რომ თქვენ მიერ ახალმონათლულმა ქისტებმა, მწყემსმთავრების არყოლის გამო, რომლებიც მათ ღვთის რჯულში, რწმენასა და ღვთისმოსაობაში განამტკიცებენ, არ გადაუხვიონ გზიდან, რომელზეც ისინი დააყენეთ. გირჩევთ, რაც შეიძლება სწრაფად, შეეცადოთ, იპოვოთ უშტატო [საკუთარი სამრევლოს არმქონე] მღვდლებში, ისეთები, რომლებიც მზად არიან იმსახურონ ოსეთის სასულიერო კომისიაში. დაუყოვნებლივ გაგზავნეთ ისინი ქისტეთის ოთხივე სამრევლოში: არზის, ობანის, ხულის და ჯეირახის.

რადგან ეს უკანასკნელი, თქვენი წინადადების თანახმად, ჩემ მიერ დადგენილია ლარსის ეკლესიასთან მიწერილი ჯეირახის, კალმიყავოს, ვაზბიყავოს, ლელათყავოს, იგივე თიმეთის, სოლიმყავოს, იგივე ვალაგყავოს და თქვენგან ახალმონათლული ანდრიყავოს სოფლებით. სოფელი დაღგიყავა მოსახერხებელია მიწნეროს ვლადიკავკაზის სამრევლოს, ხოლო სოფელი ლელალი, ლელალის ხეობის

Для продолжения крещения в Кистетии, Бог благословит вам отправиться туда по вашему усердию и желанию с наступлением будущей весны. Будет таковые предположения вами Господь увенчает успехом и окажите в имеющих у вас 1387 руб 20 коп. серебром деньгах, а также и крестиках недостаток, то одолжитесь немедленно рапортовать ко мне о том с испрашиванием всего нужного. Я же с моей стороны тотчас буду пересылать все то к Владикавказскому коменданту Скворцову для доставления вам.

№1169, 15 Ноября 1824

Тифлис

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: 313-316.

სხვა სოფლების მოქცევამდე, შეიძლება ცალკე დარჩეს იმ ვარაუდით, რომ ამ სოფლებისგან ცალკე სამრევლო შეიქმნას.

ქისტეთში ნათლობის გასაგრძელებლად, ღვთის წყალობით, თქვენი მონდომებისა და სურვილის შესაბამისად, მომავალი გაზაფხულის დადგომასთან ერთად შეგიძლიათ წახვიდეთ. თუ თქვენ ასეთ ვარაუდებს უფალი წარმატებით დააგვირგვინებს და აღმოაჩენთ, რომ თქვენს ხელთ არსებული 1387 რუბლი და 20 კაპიკი ვერცხლის ფული, ასევე, ჯვრები არასაკმარისია, გთხოვთ, დაუყოვნებლივ შემატყობინოთ ამის შესახებ და მოითხოვოთ ყველაფერი, რაც საჭირო იქნება. ჩემი მხრივ, ყველაფერს დაუყოვნებლივ გადავუგზავნი ვლადიკავკაზის კომენდანტ სკვორცოვს, რათა თქვენ გადმოგცეთ.

№1169, 1824 წლის 15 ნოემბერი

ტფილისი

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 313-316 (რუსულ ენაზე).

**დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარღანოვისა და იაკოზ
ლომაუროვის 1825 წლის 25
მარტის პატაკი ეპისკოპოს იონას**

მათ მაღალ ყოვლად უსამღვდელოებას,
უნმინდესის მართებული სინოდის ჩლენს,
საქართველოს ექსარხოსს, არხიეპისკოპოსს
და მრავალთა ორდენთა კავალერს იონას
ნიკოლოზ სამარღანოვისგან და იაკოზ
ლომაურისგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო, რადგანაც ვართ განმზადებულნი წარსასვლელად მოქცევასა ზედა ქისტათვის, ამისთვის გაუბედავად თქვენსა ყოვლად უსამღვდელოესობასა რომელი ინებოთ მოცემაი ჩვენდა გზისა ხარჯისა გამოსაზრდელად ჩვენდა და თანა მშრომელთა ჩვენ[თა]თვის, რომლისათვისა მოველით მთავრულსა ყურადღებასა თქვენსა მაღალყოვლადუსამღვდელოესობისასა.

დეკანოზი ნიკოლოზ სამარღანოვი
დეკანოზი იაკოზ ლომისძე
მარტის კზ (27) დღესა, ჩყკე (1825) წელსა.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 340.

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ НИКОЛОЗА
САМАРГАНОВА И ЯКОВА
ЛОМАУРОВА ЭКЗАРХУ ИОНЕ,
ОТ 25 МАРТА 1825 Г.**

Их Высокопреосвященству, Члену Святейшего
и Правительствующего Синода,
Экзарху Грузии, Архиепископу и кавалеру
многих орденов Ионе
[от] Николоза Самарганова и Якова Ломисдзе

Р а п о р т

Преосвященнейший Владыко, поскольку мы готовы отправиться к кистинам для их обращения, смиренно просим Ваше Преосвященство предоставить нам средства на поездку и для наших помощников, на что мы ожидаем милостивого внимания Вашего Высокопреосвященства.

Протоиерей Николоз Самарганов
Протоиерей Яков Ломисдзе
27 марта 1825 года.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 340 (на грузинском языке).

**დეკანოზ
ნიკოლოზ სამარღანოვის
1825 წლის 20 ივლისის პატაკი
საქართველოს ეპისკოპოს იონას**

მათ მალაყოვლადუსამღვდელესობას, უწმინდეს
მართებელს, სინოდის ჩვენს, არხიეპისკოპოსს
და მრავალთა ორდენტა კავალერს, საქართველოს
ეპისკოპოსს, ყოვლადუსამღვდელოეს იონას.
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანოვისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

მეგობარ ორდერი, რათა უნდა მეწყო ნათვლა ქის-
ტადმი ბრძანებისამებრ თქვენისა მალაყმეუფებისა
და კიდევ მონადინებული გახლდით, მაგრამ დიდად
აღშფოთებულნი არიან ეს აქეთი ქვეყნის ხალხნი.

ერთი ვინმე გამოჩენილა ჩაჩანთაგანი და და-
ურქმევია სახელად თვისად იმანი¹ და უქადაგებს
ხალხთა: – ქრისტიანობა უნდა მოისპოს და ჩემდამი
უნდა მოიქცეთო, თილისმითა და ცბიერობითა სა-
სწაულსაც უჩვენებს ხალხთა. დიდი ჯარებიცა ყავს
შეყრილი. ასეთი საშინელი შიშინაობა არის ვლადი-
კავკასიშიც, ყოველს დღეს და ღამეს გარეშემო
ჯარითა და ყარაულითა და ზარბაზნებით არიან
გამაგრებულნი და ამ მიზეზებმა დამაბრკოლა და
მისთვის დავრჩი უნაყოფოთ. თორემ მსურდა ბა-
ნებისა თქვენისა აღსრულება, რომელიცა ჩემთვისაც
ბედნიერება იქნებოდა და თუ ამა მახეს არ და-
ვებრკოლებინე, ქისტებსაც მრავალს მოვნათლებდი
და მათ ოთხს ეკლესიასაც აღვაშენებდი, თქვენის
ბედნიერებითა, იმედი მქონდა წელს და თუ, თქვენი
მადლით, ამ აღრეულობას როგორმე გარდავრჩი და
ეს შფოთება დაწყნარდა, ვგონებ, კიდევ არ დავშთე
უნაყოფოთ და მისთვის ნუ აღმხდით თქვენსა მთა-
ვრულსა მონაყალებასა და ყურადღებასა თქვენის
მალაყოვლადუსამღვდელოესობისასა.

მქადაგებელი, ოსეთის სასულიერო კომისიის
დეკანოზი და ბლალჩინი
ნიკოლოზ სამარღანოვი
ივლისის კ-ს (20), ჩყეკ-სა (1825).

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 349-350.

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ
НИКОЛАЯ САМАРГАНОВА
ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ИОНЕ,
ОТ 20 ИЮЛЯ 1825 Г.**

Их Высокопреосвященству, Члену Святейшего
и Правительствующего Синода, Архиепископу
и кавалеру многих орденов, экзарху Грузии, Его
Преосвященству Ионе
[от] Протоиерея Николая Самарганова

Р а п о р т

Я получил рапорт, по которому должен был
начать крестить кистин, согласно Вашему прика-
зу, Преосвященнейший Владыко, и у меня было
большое желание, но народ этой страны сильно
возмущен.

Появился некий чечен, называющий себя има-
ном и проповедующий народу: – «Христианство
должно быть уничтожено, а вы должны обратиться
ко мне». С помощью талисманов и хитростей он
также творит чудеса перед безрассудными людь-
ми. У него большая армия. Так же ужасный страх
царит во Владикавказе, где день и ночь обороня-
ются войском, стражей и пушками, и эти причины
препятствовали мне и оставили меня бесплодным
для сего [крещения], а иначе я хотел исполнить
ваш приказ, что было бы и для меня счастьем, и
если бы мне не стала препятствием эта ловушка, я
бы окрестил многих кистин и построил бы им четы-
ре церкви. С Вашего благословения я надеялся в
этом году [исполнить это], и если, по Вашей мило-
сти я как-то переживу эти волнения и возмущение
утихнет, то думаю, что не останусь снова бесплод-
ным. Поэтому не пожалейте для меня великой ми-
лости и внимания Вашего Высокопреосвященства.

Проповедник, протоиерей и благочинный
Осетинской Духовной комиссии,
Николай Самарганов
20 июля 1825 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
стр. 349-350 (на грузинском языке).

¹ იმანი – აქ: იმამი

**დეკანოზ ნიკოლოზ
სამარღანოვის 1825 წლის 12
ოქტომბრის პატაკი საქართველოს
ეპისკოპოს იონას**

მისს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
უნწინდესის მმართველის სინოდის ჩვენს,
იონას, არხიეპისკოპოსს ქართლისას,
კახეთისას, საქართველოს ექსარქოსსა და
კავალეროსანს ოსეთის სასულიერო კომისიის
მქადაგებლის დეკანოზის და ბლალოჩინის
ნიკოლოზს სამარღანოვისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ნოემბერში, განვლილს ჩყკდ (1824) წლისა,
მე და თანამშრომელმან ჩემმან, დეკანოზმა
ვლადიკავკასიის სამრევლოსმა იაკობ ლომაუ-
როვმა მივიღევიტ რა მწყემსთმთავრული თქუ-
ენისა მაღალყოვლადუსამღვდელოესობისა
კურთხევაჲ, რა გაზაფხულზედ წარვსრულიყა-
ვიტ ჩუენ ქისტთადმი, როგორც განსაგრძობე-
ლად დაწყობილსა ჩვენ მიერ მუნ¹ ქადაგებისა
სახარებისა ქრისტესსა, ისრე მოსანათლავა-
დცა მოსურნეთა.

და როსაც დრო დადგა მაისის თვე, მაშინ
არა დამყოვნებელი არცა მცირედ მიველ მე
ვლადიკავკასს და მუნიდგან² ჯარახისა და
ობანის ხეობათა შინა ამა განზრახვითა, რა
მომეწოდებინა ჩემთანა რაოდენნიმე კაცნი
უფროს-უფროსთა და პატივცემულთა ახალ-
ნათელღებულთა ჩემ მიერ განვლილსა წელსა
ქრისტიანედ იმა ხეობების მცხოვრებთაგანნი
და წარვსრულიყავ უმორეს, როგორც მათ
ქისტეთის ხეობებთა შინა, სადაცა უკუე მე
ესრეთ ვსთქვა: „დავსდევ საფუძველი ქადა-
გებისა სახარებითისა“, ისრე სხუათცა, მესა-
მძღურეთა მათთანა ადგილებთა მათთა, რო-
მელთაც მცხოვრებთა ეგრეთვე მე შეწევნითა

¹ იქ.

² იქიდან.

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ НИКОЛАЯ
САМАРГАНОВА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ИОНЕ, ОТ 12 ОКТЯБРЯ 1825 Г.**

Его Высокопреосвященству Ионе, Члену
Святейшего и Правительствующего Синода,
Архиепископу Картли, Кахети,
экзарху Грузии и кавалеру
[от] Проповедника Осетинской Духовной
комиссии, протоиерея и благочинного
Николая Самарганова

Р а п о р т

В ноябре прошлого 1824 года я и мой со-
трудник, протоиерей Владикавказского прихо-
да Яков Ломауров, получили архипастырское
благословение Вашего Высокопреосвященства,
весной идти в Кистети для продолжения нача-
той там нами проповеди Евангелия Христова и
совершения крещения желающих.

И когда наступил месяц май, то я без промед-
ления поехал во Владикавказ и оттуда в ущелья
Джейрах и Обан с намерением призвать к себе
ряд старейшин и уважаемых людей, которые
были мною новообращены в христианство в
течение прошлого года из жителей тех ущелий,
и отправиться в самые отдаленные ущелья Ки-
стети, где я положу начало проповеди Еванге-
лия, а также и для других, граничащих с теми
местами, жителей которых я надеялся, с помо-
щью Божией и молитвами Вашего Высокопре-
освященства, склонить к крещению.

Жители вышеупомянутых ущелий Джейраха
и Обана приняли меня весьма любезно, и хотя
выразили готовность оказать мне содействие
в обращении ко Христу живущих по соседству,
обитателей долина Къульги¹, числом три тыся-

¹ Топоним «Долина Къульги» (варианты: КъулгIа, ПIалгIа, Галга) встречается в архивных и лексико-
графических источниках. Он обозначает бассейн
Ассинского ущелья в горной Ингушетии, что под-

ღვთისათა და ლოცვითა თქუენის მაღალყო-
ლადუსამღვდელოესობისათა ვიმედოვნებდი
მოდრეკასა მიღებისადმი ქრისტიანობისა.

მცხოვრებთა ხსენებულთა ჯარახისა და
ობანის ხეობებთასა მიმიღეს მე ყოვლად კეთი-
ლად და თუმცა განმიცხადეს მე განმზადებუ-
ლება თვისი თანაშესწავნელად ჩემდა მოქ-
ცევასა მეზობელთა მათთასა ქრისტესა ცხო-
ვრისა მიმართ ყულლის ხეობის¹ მცხოვრებთა,
რომელნიც ირიცხებიან სამი ათას კომლამდი-
სინ, თუმცა წარმოგზავნილთა ჩემდამო ობა-
ნში დეპუტატების პირით მთხოვეს მე მისვლაი
მათდა მოსანათლავად მათისა.

გარნა ვინაითგან მას დროსა დაწყებულ იქ-
მნა ქისტეთში, უმეტეს მესაძღურეთა ამა ნა-
თესავისათა ჩაჩნის ერთა შორის და კუმუხთა,
აღშფოთებაი ხალხისა, ამისთვის აღნიშნულთა
ახალნათელღებულთა ქისტთა მირჩიესცა მე,
არა თუ მხოლოდ ოდენ დატევენბა წინა მიღე-
ბისა ჩემისა შემდგომს დრომდე, ვიდრემდის
დამშვიდდებოდეს მღელვარე ერი, რომელიცა
აღრეულია: სხუა და სხუათა ნათესავთაგან
ერთად რაზმებად დაიარება რა ყოველგან,

¹ ტოპონიმი „ყულლის ხეობა“ (ვარიანტები: КъулгIа, ПалгIа, ГалгIа) გვხვდება საარქივო და ლექსიკოგრა-
ფიულ წყაროებში. იგი აღნიშნავს ასის ხეობის აუზს
მთიან ინგუშეთში, რასაც ადასტურებს 1940 წელს
გამოცემულ ქართულ-ოსურ ლექსიკონში დაბეჭ-
დილი სინონიმური ეთნონიმები: ინგუში, ლლიღვი,
მაყალონ, ყულლა (ქართულ-ოსური ლექსიკონი. სა-
მხრეთ ოსეთის სახელგამი. სტალინარი, 1940. გვ.
141). ტოპონიმის ლოკალიზაციის შემდგომი დადა-
სტურება გვხვდება პ. ს. პალასის აღწერილობაში
ლ. ლ. შტიოდერის 1781 წლის მოგზაურობისა. იგი
ახსენებს ტოპონიმს „Thal Galga“, რომლის ლოკა-
ლიზაციაც შეესაბამება მთიან ინგუშეთში მდინარე
ასის აუზის თანამედროვე მდებარეობას². (Pallas,
Peter Simon. Tagebuch einer Reise die im Jahr 1781
von der Granzfestung Mosdok nach dem innern
Caucasus unternommen worden. St. Petersburg;
Leipzig: Johann Zacharias Logan, 1797. S.32) (ხა-
მარზ კოსტოის კომენტარი).

ჩი дымов, тем не менее [последние сами] про-
сили меня через посланных ко мне в Обан депу-
татовов приехать к ним и окрестить их.

Однако, поскольку в то время в Кистети, и
особенно среди граничащих с ними чеченов и
кумыков, началось возмущение народа, то вы-
шеупомянутые новокрещенные кистины посо-
ветовали мне не только отложить мой приезд на
более позднее время, пока не успокоится бес-
покойный народ, находящийся в смятении: они
повсюду ходят группами, по разным родствен-
ным [народам] и даже коренные жители опасая-
ются их, и поэтому необходимо срочно покинуть
[Кистети], тем более, что я имел честь доложить
Вашему Высокопреосвященству от 20-го июля,
что вышеупомянутые группы людей возбужде-
ны появившимся в их стороне чеченским има-
ном. Они, испытывая величайшую ненависть
к христианству, только ищут случая убить хри-
стиан. Именно этот [иман] и является главной
причиной всего вышеупомянутого возмущения,
потому что, творя разные лукавства, он выдает
себя за посланника Божия и заставляет людей
признать его таковым.

Вследствие этого, не видя успеха в моих бу-
дущих начинаниях и, следовательно, необхо-
димости оставаться далее в Кистети, я, скорбя

тверждается синонимическими этнонимами, на-
печатанными в грузино-осетинском словаре, из-
данном в 1940 году: Ингуши, ГлигIви, Макъалон,
Къульга (Грузино-осетинский словарь. Юго-Осе-
тинское госиздательство, Сталинир. 1940. стр.
141). Дальнейшее подтверждение локализации
топонима находится в описании П. С. Паласом
путешествия Л. Л. Штедера 1781 года. Он упоми-
нает топоним «Thal Galga», локализация которого
соответствует современному расположению бас-
сейна реки Ассы в горной Ингушетии (Pallas, Peter
Simon. Tagebuch einer Reise die im Jahr 1781 von
der Granzfestung Mosdok nach dem innern Caucasus
unternommen worden. St. Petersburg; Leipzig:
Johann Zacharias Logan, 1797. S.32) (Комментарий
от Хамарза Костой).

თვით მუნებურთა¹ მცხოვრებთა აძლევს სა-
შეშროებასა, და საჩქაროდცა არს წარმოსე-
ლაი მათგან, მისთვის უმეტეს როგორადაც მე
უკუე მაქუნდა პატივ მოხსენებისა თქუენისა-
დმი მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობისა კ
(20) ივლისიდგან, რომელ ხსენებულნი ხალხთ
გუნდნი განღვიძებულ არიანა გამოჩენილისა
მას მხარესა შინა ჩაჩანთაგანის იმანის მიერ
წინააღმდეგ ქრისტიანობისა. უდიდესითა სი-
ძულვილითა ეძიებენ მხოლოდ შემთხუევასა,
რა აღხოცონ ქრიატიანენი. თვით ესე იმან
არის უმთავრეს მიზეზად ყოვლისავე მოხსენე-
ბულისა აღშფოთებისა, ვინაჲთგან იქმს რა იგი
სხვადასხვათა თვალთმაქცობათა, აძლევს თა-
ვსა თვისსა მოვლინებულად ღვთისა და აიძუ-
ლებს ხალხსა, რა იცნან იგი ესევეითარად.

ამის გამო, რადგანაც ვერა ვხედავდი რამე
ვერავითარსამე წარმატებასა წინაში ღებათა
შინა ჩემთა და, მაშასადამე, საჭიროებასაცა
რა დავშთენილვიყავ უმეტეს ქისტეთში, მე
სულითად ჩემად, სამწუხაროდ, უკანვე დავ-
ბრუნდი ვლადიკავკასს, თვინიერ ყოფასა სა-
რგებლობისა და დარწმუნებული სიმართლესა
ზედა თქმულისას ჩემდა ხსენებულთა ახლად
ნათელღებულთა ქისტთა მიერ, რაჲთამცა არა
ვყოფილვიყავ უბრალოდ, წარვედი ვლადიკა-
ვკასიდგან დიგორში, როგორც განსახილვე-
ლად უნებურთა და სხუათა საბღალღოჩინოსა
შინა ჩემსა მდგომარეთა ოსეთის სამრევლო-
ებათა, ისრე აღსაშენებლადცა რომელითამე
შინა მათგანთა ეკლესიების. და ვჭგონებდი რა,
რომელ აღშფოთებაჲ ესე გარდასწყდებოდა
ქისტეთში, მე მაქუნდა განზრახვა წარსლვისა
მუნვე აგვისტოში ანუ სექტემბერში, მაგრამ რა-
დგანაც ჩემს გამოვლაზედ ან ვლადიკავკასზედ
შევიტყე, რომელ ხალხი ჩაჩნისა და სხუანი მე-
სამძღურენი მათნი და ეგრეთუე ქისტნიცა,
რომელთაგანიცა ფრიად მრავალნი და უფრო
საკუთრად უმახლობელესნი ჩაჩანზედ, არიან

душой своей, вернулся обратно во Владикав-
каз, к пользе смиренной жизни и уверенности в
истинности слов вышеупомянутых новопросве-
щенных кистин. Чтобы не оставаться без дела,
а отправился из Владикавказа в Дигор, как для
рассмотрения положения осетинских приходов
и других, в распоряжении моей благочинности
находящихся, так и для строительства в некото-
рых из их церквей. Я думал после разрешения
возмущения в Кистети отправиться туда в авгу-
сте или сентябре, но так как по возвращении во
Владикавказ узнал, что чечены и другие их сосе-
ди, а также кистины, которых очень много, боль-
ше, чем чеченцев, – их сообщники и несколько
пока не успокоились, отчего даже во Владикав-
казе приняты меры к охране крепости на случай
нападения этих хищников. Посему считаю себя
обязанным доложить Вашему Высокопреосвя-
щенству, что как я не желал вывести еще многих
кистин из тьмы неверия и просветить их святым
крещением, чтобы найти среди них новых де-
тей Христа, ввиду описанных обстоятельств не
смог предпринять ничего, и как в силу этого, так
и из-за уничтожения среди них [спокойствия],
продолжение проповеди среди этого народа не-
возможно.

Протоиерей и благочинный
Николай Самарганов
12 октября 1825 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943,
PDF: стр. 366-369 (на грузинском языке).

¹ იქაურთა (ადგილობრივ მცხოვრებლებს).

თანამეზიარენი მათნი, არა მცირედ არა დამ-
შვიდებულან ჯერეთ, რომელისაგანცა თვით
ვლადიკავკასშიაც მიღებულ არიან ღონისძი-
ებანი დასაცველად ციხისა შემთხუევასა შინა
ზედა დაცემის მათ მტაცებელთასა. ამის გამო
ვალად ვრაცხ მოვახსენო თქვენსა მაღალყო-
ლადუსამღუდელოესობასა, რომელ თუმცა რა-
ოდენმე სანადელ იყო ჩემთვის, რომელ კიდევ
რაოდენნიმე მაინც სულნი ქისტნი გამომეყვანა
სიბნელისგან ურწმუნოებისა და განმენათლე-
ბინა რა იგინი წმიდითა ნათლისღებითა, მომე-
პოვებინა მათ შორის ქრისტესიისადმი ახალნი

შვილნი, გარნა აღწერილთა გარემოებათაგან
ვერ შევძელ რაჟსამე ქმნაჲ, და როგორც ამის
გამო, ისრე შემოსრულისა მათათა შინა გამო
მომავალის გაზაფხულამდე ამა ერთადმი¹ გან-
გრძობაჲ ქადაგებისა არა შესაძლო არს.

დეკანოზი და ბლალოჩინი
ნიკოლოზ სამარღანოვი
12 ოქტომბერი, 1825 წელი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
PDF: გვ. 366-369.

¹ ამა ერთადმი – ამ ერისადმი, ამ ხალხისადმი, ამ
ერში, ამ ხალხში.

საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის დოკუმენტები
ინგუშეთში ქრისტიანობის გავრცელების შესახებ
(1836-1845 წწ.)

ДОКУМЕНТЫ КАНЦЕЛЯРИИ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ
О РАСПРОСТРАНЕНИИ ХРИСТИАНСТВА В ИНГУШЕТИИ
(1836-1845 ГГ.)

РАПОРТ ВЛАДИКАВКАЗСКОГО
КОМЕНДАНТА ПОЛКОВНИКА
ШИРОКОГО ГЕНЕРАЛ-АДЪЮТАНТУ
БАРОНУ РОЗЕНУ
ОТ 11 ЯНВАРЯ 1836 Г.

Командиру Отдельного Кавказского Корпуса
Господину от Инфантерии Генерал Адъютанту
и Кавалеру Барону Розену
[от] Владикавказского Полковника Широкого

Р а п о р т

Из числа жителей, состоящих в управлении моем и исповедующих магометанскую религию, но не имеющих ныне среди своих жилищ духовных наставников, просят тагаурские, куртатинские и другие осетины об определении к ним благонадежного и знающего правила веры магометанской одного духовного муллу, по распоряжению начальства от коль угодно будет назначить. А назрановские и карабулакские жители просят именно определить им сведущего и надежного же муллу из Дагестана в том уважении, что тамошние духовные люди знают их язык и обычай. Таковую просьбу сих жителей честь имею довести до сведения Вашего высокопревосходительства на благоуважение и распоряжение касательно назначения духовных мулл к вышепоименованным жителям, исповедующим ныне магометанскую веру.

№72, 11 января 1836 г.,
Владикавказ
Полковник Широкий

ЦГИА Грузии, ф. 2. опись 1, дело 4426, л. 2-2 об.,
PDF: стр. 4-5.

ვლადიკავკაზის კომენდანტ
შიროკის 1836 წლის 11 იანვრის
პატაკი გენერალ-ადიუტანტ
ბარონ როზენს

კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურს,
ბატონ ინფანტერიის გენერალს,
გენერალ-ადიუტანტსა და კავალერს,
ბარონ როზენს
ვლადიკავკაზის კომენდანტის,
პოლკოვნიკ შიროკის

რ ა პ ო რ ტ ი

ჩემს განკარგულებაში მყოფი და მაჰმადიანური რელიგიის მიმდევარი თავაურის, ქურთათისა და სხვა ოსები, რომლებსაც ამჟამად არ ჰყავთ სულიერი მოძღვრები, ითხოვენ, რომ ხელისუფლების ბრძანებით, სურვილისამებრ მათთან დაინიშნოს კეთილსაიმედო და მაჰმადიანური სარწმუნოების წესების მცოდნე ერთი მოლა. ხოლო ნაზრანისა და ყარაბულაკის მაცხოვრებლები ითხოვენ მცოდნე და სანდო მოლის დანიშვნას, სახელდობრ, დაღესტნიდან იმ ღირსების მიხედვით, რომ იქაურმა მორწმუნეებმა იციან მათი ენა და წეს-ჩვეულებები. მაქვს პატივი, თქვენს მაღალღმადიდებულებას ვაცნობო ამ ხალხის ეს თხოვნა, რათა პატივი დასდოთ და ბრძანება გასცეთ, ზემოხსენებულ მცხოვრებლებთან მოლები გაიგზავნოს, რომლებიც ამჟამად მუჰამედის სარწმუნოებას მიჰყვებიან.

№72, 1836 წლის 11 იანვარი
ვლადიკავკაზი
პოლკოვნიკი შიროკი

სეასცა, ფონდი 2, ანაწ. 1, საქმე 4426,
ფურცელი 2-2 უკ.,
PDF: გვ. 4-5 (რუსულ ენაზე).

Канц. Губернатора. Грузин

ор=8

4426

Ц. Исторический /
Фонд № 2. К. 1. С. 4426

ДЕЛО

Арх. № 3769

4426 оп1 160
3769

Переписка с Владикавказским
комендантом об утверждении из-
бранного ингушевскими, Кара-
булакскими, Куртатинскими и
Алиевскими жителями магоме-
танского исповедания моллы.

29 янв 17
7 мар 15

Начато 1836 193 г.

Окончено 193 г.

На 15 17 листах

[illegible]

**ПИСЬМО БАРОНА РОЗЕНА¹
КОМЕНДАНТУ ВЛАДИКАВКАЗА
ОТ 16 ЯНВАРЯ 1836 Г.**

Письмо командира Отдельного Кавказского
корпуса генерал-адъютанта от инфантерии
Розена коменданту Владикавказа
полковнику Широкому²
Господину Владикавказскому Коменданту

Предписываю Вашему высокоблагородию
объявить подведомственным Вам осетинам та-
гаурским, куртатинским, а также назрановским
и карабулакским жителям, что по просьбе их,
изъясненной в рапорте ко мне Вашем от 11 сего
января №72, о назначении в их селения мулл из
других магометанских обществ, я затрудняюсь
оказать удовлетворение, ибо не имею в виду для
сего свободных лиц магометанского духовен-
ства. Но что они могут по обыкновению, между
всеми ими существующему, избрать из среды
себя в муллы достойнейших сего духовного сана
и испросить утверждения оных начальству.

Главноуправляющий, генерал от инфантерии
генерал-адъютант Розен
16 января 1836 г.,
№671, г. Тифлис.

ЦГИА Грузии, ф. 2. опись 1, дело 4426, л. 3,
PDF: стр. 6.

¹ Розен Григорий Владимирович – барон, генерал
от инфантерии, генерал-адъютант. Командир От-
дельного Кавказского корпуса в 1831-1837 гг. Руко-
водил военной экспедицией в горную Ингушетию в
1832 г. (Х. Костой).

² Широкий (Широков) – полковник, владикавказский
комендант в 1836–1841 гг. (Х. Костой).

**ბარონ როზენის¹
1836 წლის 16 იანვრის წერილი
ვლადიკავკაზის კომენდანტს**

კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურის,
ინფანტერიის გენერალ-ადიუტანტის
როზენის წერილი პოლკოვნიკ შიროკს², ბატონ
ვლადიკავკაზის კომენდანტს

თქვენს მაღალკეთილშობილებას ვუბრძანებ,
რომ თქვენს დაქვემდებარებაში მყოფ ოსებს,
თაგაურელებს, ქურთათელებს, ასევე, ნაზრა-
ნისა და ყარაბულაკის მცხოვრებლებს გამოუ-
ცხადოთ, რომ მათი თხოვნის დამკაყოფილება,
რომელიც თქვენ მიერ 11 იანვრის №72 რაპო-
რტშია ახსნილი და სხვა მაჰმადიანური თემები-
დან მათ სოფლებში მოღვწის დანიშვნას ეხება,
ჩემთვის რთულია, რადგან საამისოდ თავისუ-
ფალი მაჰმადიანი სასულიერო პირები არ მყავს.
მაგრამ მათ შორის არსებული ჩვეულების თა-
ნახმად, შეუძლიათ თავიანთი წრიდან აირჩიონ
მოღვწად ისინი, ვინც ყველაზე მეტად ღირსია
ამ სულიერი ნოდებისა და ამაზე უფროსობის
თანხმობა ითხოვონ.

მთავარმართებელი, ინფანტერიის გენერალი,
გენერალ-ადიუტანტი როზენი
1836 წლის 16 იანვარი
№671, ტფილისი

სეასცა, ფონდი 2, ანაწ. 1, საქმე 4426,
ფურცელი 3, PDF: გვ. 6 (რუსულ ენაზე).

¹ გრიგორი ვლადიმერის ძე როზენი – ბარონი, ქვე-
ითი ჯარის გენერალი, გენერალ-ადიუტანტი. ცალ-
კეული კავკასიური კორპუსის მეთაური 1831 წლი-
დან 1837 წლამდე. ხელმძღვანელობდა სამხედრო
ექსპედიციას მთიან ინგუშეთში 1832 წელს (ხ. კო-
სტოი).

² შიროკი (შიროკოვი) – პოლკოვნიკი, ვლადიკავკა-
ზის კომენდანტი 1836 წლიდან 1841 წლამდე (ხ. კოს-
ტოი).

**ПИСЬМО ОТ 13 ФЕВРАЛЯ 1836
ГОДА ПОЛКОВНИКА ШИРОКОГО,
КОМЕНДАНТА ВЛАДИКАВКАЗА,
ГЕНЕРАЛУ БАРОНУ РОЗЕНУ**

Командиру Отдельного Кавказского Корпуса Господину Генералу от Инфантерии Генерал-Адъютанту и кавалеру Барону Розену

[от] Владикавказского Коменданта полковника Широкого

Рапорт

Во исполнение предписания Вашего высокопревосходительства от 30-го января за №671, честь имею представить при сем список муллам благонадежным и достойным духовного сана, выбранным ингушевскими и карабулакскими жителями, исповедующими магометанскую веру. Покорнейше прошу Вашего высокопревосходительства не оставить утверждением их в сем звании, причем честь имею присовокупить, что для тагаурских жителей копь скоро будут ими избраны таковые же муллы, то об утверждении их вслед за сим будут от меня к Вашему высокопревосходительству представлены.

Полковник Широкий

№339

13 февраля 1836 г.,

Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426,
л. 4-4 об., PDF: стр. 7-8.

**ვლადიკავკაზის კომენდანტის
პოლკოვნიკ შიროკის 1836 წლის
13 თებერვლის პატაკი გენერალ
ბარონ როზენს**

კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურს, ბატონ ინფანტერიის გენერალს, გენერალ-ადიუტანტსა და კავალერს, ბარონ როზენს

ვლადიკავკაზის კომენდანტის, პოლკოვნიკ შიროკის პატაკი

თქვენი მაღალღმადებულების 30 იანვრის №671 ბრძანების აღსასრულებლად, მაქვს პატივი წარმოგიდგინოთ იმ კეთილსაიმედო და სულიერი ნოდების ღირსი მოღვწეების სია, რომლებიც მაჰმადიანური რწმენის მქონე ინგუშეთისა და ყარაბულაკის მაცხოვრებლებმა აირჩიეს. უმორჩილესად ვთხოვ თქვენს მაღალღმადებულებას, თავი არ შეიკავოს მათი ამ ნოდებაში დამტკიცებისაგან. მაქვს პატივი დავსძინო, რომ თუ ასეთი მოღვწეები თავაურის მკვიდრთათვისაც იქნებიან არჩეული, მაშინ მე დაუყოვნებლივ წარვუდგენ თქვენს მაღალღმადებულებას მათ დასამტკიცებლად.

პოლკოვნიკი შიროკოვი

№39

1836 წლის 13 თებერვალი

ვლადიკავკაზი

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4426,
ფურცელი 4-4 უკ., PDF: გვ. 7-8 (რუსულ ენაზე).

**СПИСОК МУЛЛ, ВЫБРАННЫХ
ИНГУШЕВСКИМИ И
КАРАБУЛАКСКИМИ ЖИТЕЛЯМИ ДЛЯ
УТВЕРЖДЕНИЯ ИХ, В СЕМ ЗВАНИИ**

1. Бики Муцулов.
2. Долотко Ханакаев.
3. Беттех Каджигов.
4. Адыл Марзабеков.
5. Жантимир Талоев.
6. Хаси Магометов.
7. Бек Мурзахисигов.
8. Мисост Елкадиров.
9. Умур Гандауров.
10. Цыцхолк Урутев

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426, л. 5,
PDF: стр. 9.

**ინგუშეთისა და ყარაბულაქის
მცხოვრებთა მიერ არჩეული
მოღვაწის სია მათი ამ წოდებაში
დასამტკიცებლად**

1. ბიქი მუცულოვი
2. დოლოთყო ხანაკაევი
3. ბეთეხ ქაჯიგოვი
4. ადილ მარზაბეკოვი
5. ჟანთემირ თალოევი
6. ხასი მაგომეტოვი
7. ბექ მურზახისიგოვი
8. მისოსთ ელკადიროვი
9. უმურ განდაუროვი
10. ციცხოლკ ურუტევი

სეასცა, ფონდი 2, ანაწ. 1, საქმე 4426,
ფურცელი 5, PDF: გვ. 9.

**РАПОРТ ВЛАДИКАВКАЗСКОГО
КОМЕНДАНТА ПОЛКОВНИКА
ШИРОКОГО КОМАНДИРУ
ОТДЕЛЬНОГО КАВКАЗСКОГО
КОРПУСА ГЕНЕРАЛ-АДЪЮТАНТУ
РОЗЕНУ О ПРИНЯТЫХ
МЕРАХ ПО ПРЕКРАЩЕНИЮ
«СПОРОВ ВОЗНИКШИХ МЕЖДУ
НОВОКРЕЩЕННЫМИ ИНГУШАМИ
И ЕДИНОПЛЕМЕННЫМИ
МАГОМЕТАНАМИ»**

19 марта 1836 г., № 637

Командир Кавказского линейного № 5-го батальона майор Сулимовский¹, посланный в Назрань с отрядом, рапортом от 7-го марта № 2, донес мне, что новокрещенные ингуши, увидев принятые мною решительные меры к удержанию их от побега, напоследок одумались в сем безрассудном своем намерении, несколько успокоились на своих местах и выбрали из среды своей старшин для разбирательства и суждения дел, случающихся обоюдно с их единоплемниками назрановскими магометанами, из коих хотя некоторые имеют намерение к устройению мечетей, чего новокрещенные не желают допустить, говоря, что таковых у них наперед сего не было и теперь не должно быть. Грузинские же священники, находившиеся в Назране, на время прибыли во Владикавказ и здесь ныне находятся, между прочим майор присовокупляет, что назрановские ингуши, новокрещенные и магометане, собравшись более 600 человек, имели целью просить, чтобы сотника Гайтова устранить от должности пристава, а дать им русского чиновника, который не знал бы их

¹ Сулимовский – майор, командир Кавказского линейного батальона № 5 (1836). Командовал одним из российских воинских отрядов, защищавших Назрань от нападения войск имама Шамиля в 1841 г. (Х. Костой).

**ვლადიკავკაზის კომენდანტის,
პოლკოვნიკ შიროკის პატაკი
კავკასიის ცალკე კორპუსის
მეთაურს, გენერალ-ადიუტანტ
როზენს „ახალმონათლულ
ინგუშებსა და მათ თანატომელ
მაჰმადიანებს შორის
წარმოქმნილი დავების“
აღმოსაფხვრელად მიღებული
ზომების შესახებ**

1836 წლის 19 მარტი, №637

კავკასიის ხაზის მე-5 ბატალიონის მეთაურმა, მაიორმა სულიმოვსკიმ¹, რომელიც რაზმით ნაზრანში იყო გაგზავნილი, 7 მარტის №2 პატაკით მომახსენა, რომ ახალმონათლული ინგუშები, დაინახეს რა ჩემ მიერ მათი გაქცევის სანინაღმდეგოდ მიღებული გადამწყვეტი ზომები, საბოლოოდ გონს მოეგვენ ამ უგუნურ განზრახვასთან დაკავშირებით, რამდენადმე დამშვიდდნენ საკუთარ ადგილებში და თავიანთი წრიდან აირჩიეს უზუცესები იმ საქმეების გამოძიებისა და განსჯისთვის, რომლებიც მათ თანატომელ, ნაზრანელ მაჰმადიანებს ეხებათ. [ამ უკანასკნელთაგან] ზოგიერთს მაინც აქვს განზრახული მეჩეთების მოწყობა, რის დაშვებაც ახალმონათლულებს არ სურთ, რადგან ამბობდნენ, რომ მათ აქამდე არასდროს ჰქონიათ ასეთი რამ [მეჩეთები] და არც ახლა უნდა ჰქონდეთ. ნაზრანში მყოფი ქართველი მღვდლები დროებით ვლადიკავკაზში ჩამოვიდნენ და ამჟამად აქ იმყოფებიან. სხვათა შორის, მაიორი დასძენს, რომ ნაზრანელი ინგუშები, როგორც ახალმონათლულები, ისე მაჰმადიანები, 600-ზე მეტი კაცი, შეიკრიბა სათხოვნელად, რათა ასისტავი გაიტოვის ბოქაულის თანამდებობიდან გადაყენება და

¹ სულიმოვსკი – მაიორი, კავკასიური ხაზის მე-5 ბატალიონის უფროსი (1836). მეთაურობდა ერთ-ერთ რუსულ სამხედრო ნაწილს, რომელმაც 1841 წელს ნაზრანი იმამ შამილის ჯარების თავდასხმისგან დიცვა (ხ. კოსტოი).

языка; но после одумались, что таковая их просьба ни с чем не сообразна и оставили ее. Майор Сулимовский 7-го числа марта с отрядом из Назрана обратно прибыл во Владикавказ, а с ним сотник Гайтов, которого я немедленно отправил обратно в Назрань, для лучшего узнания и удостоверения касательно спокойствия назрановских ингушей, по сей причине и не доносил вашему Высокопревосходительству.

Сего числа сотник Гайтов прибыл ко мне во Владикавказ с почетными старшинами из новокрещенных назрановцев, которые, как видно, не только не изменили своего намерения касательно веры, но еще просили меня о дозволении начать им байрам вместе с другими магометанами. Отвергнув решительно таковую их предосудительную просьбу, и как все-таки еще скрывается между ними и другими их единоплеменниками дух беспокойства и неудовольствия, и чтобы скорее положить сему конец, я, согласно разрешения вашего высокопревосходительства, от 12-го марта, № 217, счел необходимостью призвать в Назрань на некоторое время батальон пехоты, 100 казаков и 2 орудия, почему и просил начальника Сунженской линии полковника Пулло о выкомандировании одного из кр. Грозной прямо в Назрань, по прибытии которого и сам отправлюсь туда же и надеюсь, что восстановлю на месте между ингушами и карабулаками по прежнему спокойствие и прекращу другие неудовольствия, среди их обнаруживающиеся.

О чем Вашему Высокопревосходительству донести честь имею.

Верно/ Старший Адъютант
Генерального Штаба
Штабс Капитан [подпись]

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4175, л. 2-3

მათი ენის არმცოდნე რუსი მოხელით ჩანაცვლება მოეთხოვათ. თუმცა, მოგვიანებით მიხვდნენ, რომ მათი მოთხოვნა სრულიად უსაფუძვლო იყო და უარი თქვეს მასზე. 7 მარტს მაიორი სულიმოვსკი ნაზრანიდან ჩამოსული რაზმით, ასისტავ გაიტოვთან ერთად, ვლადიკავკაზში დაბრუნდა. იგი [გაიტოვი] მე მაშინვე ნაზრანში გავაბრუნე, რათა უკეთ გამოიკვლიოს და გადაამოწმოს ნაზრანელ ინგუშებთან დაკავშირებული ვითარება. ამის გამო მე არ მოვახსენე თქვენს მაღალალმატებულებას ეს ამბავი.

დღეს ვლადიკავკაზში ჩემთან ასისტავი გაიტოვი ჩამოვიდა ახალმონათლული ნაზრანელეზის საპატიო უხუცესებთან ერთად, რომლებმაც, როგორც ჩანს, არა მხოლოდ ხელი არ აიღეს თავიანთ განზრახვაზე რწმენასთან დაკავშირებით, არამედ მოხოვეს ნებართვა, რომ ბაირამი სხვა მაჰმადიანებთან ერთად დაიწყონ. მათი ამ დასაძრახი თხოვნის მტკიცე უარყოფის შემდეგ, მათსა და მათ სხვა თანატომელებს შორის ჯერ კიდევ არსებული შფოთვისა და უკმაყოფილების სულისკვეთების სწრაფად აღმოფხვრის მიზნით, მე, თქვენი მაღალალმატებულების 12 მარტის №217 ნებართვის თანახმად, საჭიროდ ჩავთვალე, გარკვეული დროით ნაზრანში გამომეძახებინა ქვეითი ჯარის ბატალიონი, 100 კაზაკი და ორი ქვემეხი და ამიტომ სუნჯის ხაზის მეთაურს, პოლკოვნიკ პულოს ვთხოვე, გროზნოს მხარიდან პირდაპირ ნაზრანში გამოეგზავნა ისინი. [ჯარის] ჩამოსვლისთანავე მე თვითონ ნავალ იქ და იმედი მაქვს, რომ ინგუშებსა და ყარაბულაკებს შორის ყოფილ მშვიდობას აღვადგენ და მათ შორის წარმოშობილ სხვა უსიამოვნებებს დავასრულებ.

მაქვს პატივი, თქვენს მაღალალმატებულებას შევატყობინო ამის შესახებ.

სწორია / გენერალური შტაბის უფროსი,
ადიუტანტი
შტაბს-კაპიტანი [ხელმოწერა]

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4175,
ფურცელი 2-3 (რუსულ ენაზე).

**КОПИЯ С РАПОРТА Г. КОРПУСНОМУ
КОМАНДИРУ [БАРОНУ РОЗЕНУ] ОТ
ПОЛКОВНИКА ШИРОКОГО, ОТ 14-ГО
АПРЕЛЯ 1836 ГОДА, № 884**

Сего апреля 3-го числа, по прибытии из крепости Грозной в Назрань отряда войск, состоящего в ведении майора Бирзуля, я того же числа, отправясь туда из Владикавказа, сделал немедленно распоряжение об арестовании, из числа Назрановцев, наиболее виновных в беспокойствах, обнаружившихся между Ингушевскими жителями. Мера сия и в особенности прибытие войск из Грозной и Владикавказа произвели большое влияние на умы Ингуш, и следствием сего было то, что новокрещенные Ингуши, видя принимаемая решительная меры, поспешили изъявить безусловное согласие оставаться в принятой ими православной вере и исповедовать оную всегда и во всякое время, где-бы они ни находились, прося только повременить некоторое время присылкою к ним священников, пока жители одумаются и успокоятся. О числе их, равно и магометан, представляю при сем список, а другой о тех из магометан, их родственников и других единоплеменников, добровольно вызвавшихся для общей тишины и спокойствия поручиться за новокрещенных в том, что они будут, так сказать, караулить их и не допустят к побегу, в чем и дали подписку, которую при сем представляю. Касательно-же обоюдных споров и претензий о землях, мельницах и о жительстве, то все сие остается как прежде было, по собственному их между собою соглашению и во избежание дальнейших по сему делу затруднений и могущих вновь обнаружиться споров.

После сего, и по получении от начальника Сунженской линии полковник Пулло¹ отношения

¹ Пулло — полковник, командующий Сунженской линией в 1836 г.; генерал-майор, начальник Левого фланга Кавказской линии в 1840 г. (Х. Костой).

**პოლკოვნიკ შიროკის 1836 წლის
14 აპრილის №884 პატარის ასლი
ბატონი კორპუსის მეთაურის
[ბარონ როზენისადმი]**

ამა წლის 3 აპრილს, გროზნოს ციხესიმაგრედან მაიორ ბირზულის მეთაურობით საჯარისო რაზმის ნაზრანში ჩასვლის შემდეგ, იმავე დღეს, მე ვლადიკავკაზიდან გავემგზავრე და დაუყოვნებლივ ვბრძანე ნაზრანში იმ პირების დაპატიმრება, რომლებსაც ყველაზე დიდი დანაშაული მიუძღვოდათ ინგუშ მოსახლეობაში ატეხილ არეულობაში. ამ ზომამ, განსაკუთრებით გროზნოდან და ვლადიკავკაზიდან ჯარების ჩამოსვლამ, ღრმა გავლენა მოახდინა ინგუშების განწყობაზე. შედეგად, ახლადმონათლულმა ინგუშებმა, დაინახეს რა გადამწყვეტი ზომები, უპირობო თანხმობა გამოხატეს მიღებულ მართლმადიდებლურ სარწმუნოებაზე დარჩენისა და მისი აღმსარებლობისა ყოველთვის და ნებისმიერ დროს, სადაც უნდა ყოფილიყვნენ. მათ მხოლოდ ის ითხოვეს, რომ მღვდლების გაგზავნა გარკვეული დროით გადაედოთ, სანამ მოსახლეობა გონს მოეგება და დამშვიდდება. აქვე წარმოგიდგენთ სიას მათი რაოდენობის, ასევე, მაჰმადიანების სიას, და კიდევ იმ მაჰმადიანების, მათი ნათესავებისა და სხვა მათი თანატომელებისას, რომლებმაც, საყოველთაო სიმშვიდისა და მშვიდობის მიზნით, ნებაყოფლობით გამოთქვეს ახლადმონათლულთა თავდებობა, ასე ვთქვათ, მათი ყარაულობა და ამ უკანასკნელთა მხრიდან გაქცევის თავიდან აცილება. მათ ამის შესახებ წერილობითი პირობა დადეს, რომელსაც აქვე წარმოგიდგენთ. რაც შეეხება ორმხრივ დავებსა და პრეტენზიებს მიწების, წისქვილებისა და საცხოვრებელი ადგილების შესახებ, ურთიერთშეთანხმებით ყველაფერი უცვლელი დარჩება, ამ საკითხთან დაკავშირებით შემდგომი გართულებებისა და შესაძლო დავების თავიდან ასაცილებლად. მოგვიანებით

ო ნადობნისი ემუ ვოზვრაცენია ვოისკ, ოტრად იზ კრეპოსტი გროზნოი ი ოტპუსტილ ობრატნო 12-გო ჩისლა აპრელა, ა მაიორა სულიმოვსკაგო, ს ნებოლშიმ ოტრადომ, ვისლანნიმ იზ ვლადიკავკაზა, ოსაწილ ნა ვრემა ვ ნაზრანე. ნო ვერაშინაგო ჩისლა ნაზრანოვსკიე ჟიტელი, პოჩეტნიე ლუდი, კაკ იზ ნოვოკრეშენნიხ, თაკ ი მაგომეტან, პრიბილი კო მნე ვო ვლადიკავკაზ, ს პროსიბოი ო ვიატიი იზ ნაზრანა ი პოსლედნიხ ვოისკ, ჯავერივ მენა, ჭო მეჟდუ ნიმი ვპრედუ ბუდეთ პო პრეჟნემუ სპოკოინო ი ჭო ონი ნა სიხ დნიახ ვსე ვიყდუთ ი ჯაიმუთსა უჟე პოლევიმი რაბოთაიმი. პრი სემ სლუჩავ პროსილი ონი ი ობ ოსვობოჟდენიი არესტოვანნიხ ლუდეი, ნა ჭო ი იმ ობიავილ, ჭო ოტრად ნა დნიახ ვოვრატისა ვო ვლადიკავკაზ; ნო არესტოვანნიე ჟიტელი ინაჩე ნე მოგუთ ბუთ ოსვობოჟდენი, კაკ პო ბლაგოღრასმორენიუ ვაშეგო ვისოკოპრევოსჰოდითელსთა პოსტუპკოვ იხ ი პო პოლუჩენიი მნოი ო სემ რაღრეშენია. თაკიმ ობრავომ ვოობშე მეჟდუ ინგუშაიმი ი სოსეღაიმი იხ კარაბულაკაიმი ნინე ვოზსაწოვლენო სპოკოივსთე ი ბოლეე ნე დოლჟნო ოჟიღათე ნარუშენია ონაგო.

ო ჭემ ვაშემუ ვისოკოპრევოსჰოდითელსთუ დონესთი ჭესთ იმეო პრეღსავით პრი სემ პოკაღანია ოტობრანნიხ ოტ არესტოვანნიხ მნოი.

ЦГИА Грузии Ф. 2, опись 1, дело 4175,
л. 5 об. – 6 об.

სუნჯის ხაზის მეთაურის, პოლკოვნიკ პულოს¹ წერილის მიღების შემდეგ, რომელშიც იგი მისთვის ჯარის დაბრუნების აუცილებლობაზე საუბრობს, 12 აპრილს რაზმი გროზნოს ციხესიმაგრეიდან უკან გავგზავნე, ხოლო მაიორი სულიმოვსკი, ვლადიკავკაზიდან გამოგზავნილ მცირე რაზმთან ერთად, დროებით ნაზრანში დავეტოვე. თუმცა გუშინ ნაზრანის მაცხოვრებლები, წარჩინებული ადამიანები, როგორც ახალმონათლულები, ისე მაჰმადიანები, ჩემთან ვლადიკავკაზში ჩამოვიდნენ თხოვნით, ნაზრანიდან ჯარის უკანასკნელი ნაწილი გაიყვანონ და დამარწმუნეს, რომ მათ შორის უწინდელი მშვიდობა ჩამოვარდება და რამდენიმე დღეში ყველა დაბრუნდება და საველე სამუშაოებს შეუდგება. ამავე დროს მათ დაპატიმრებული ხალხის გათავისუფლება ითხოვეს, რაზეც მე განვუცხადე, რომ რაზმი რამდენიმე დღეში ვლადიკავკაზში დაბრუნდება; თუმცა დავალებების გათავისუფლება შეუძლებელი იქნება თქვენი აღმატებულების მიერ მათი ქმედებების შესახებ გონივრული განსჯისა და ჩემი ნებართვის გარეშე. ამრიგად, ინგუშებსა და მათ მეზობელ ყარაბულაკებს შორის მშვიდობა აღდგა და შემდგომი არეულობები აღარ არის მოსალოდნელი.

მაქვს პატივი, თქვენს მაღალაღმატებულებას ამის შესახებ ვაცნობო და დაპატიმრებულებისთვის ჩამორთმეული ჩვენებები წარვუდგინო.

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4175,
ფურცელი 5, უკ. 6 (რუსულ ენაზე).

¹ პულო – პოლკოვნიკი, სუნჯის ხაზის მეთაური 1836 წელს; გენერალ-მაიორი, კავკასიის ხაზის მარცხენა ფლანგის მეთაური 1840 წელს (ხ. კოსტოი).

**КОПИЯ С ПРЕДПИСАНИЯ
Г. КОРПУСНАГО КОМАНДИРА
[БАРОНА РОЗЕНА] ГЕНЕРАЛ-
ЛЕЙТЕНАНТУ МАЛИНОВСКОМУ, ОТ
30-ГО АПРЕЛЯ 1836 ГОДА, ЗА № 391**

Владикавказский Комендант Полковник Широкий, по моему предписанию арестовав виновнейших в нарушении порядка между Назрановскими Ингушами, по случаю возникших между новокрещенными и магометанами неудовольствий, отправил их в Екатериноград, кои суть: старшина Джембулат Мамагов, Тошил Бозгов, Ахмет Хан Бойгов, Аки Бозгов и Джой Абалгачев. Из них прошу Ваше Превосходительство, первых трех отправить в Анапу или другую какую либо из отдаленнейших в здешнем крае от Владикавказской Крепости, для употребления на крепостные работы в продолжение двух лет, поминовании какового срока, они имеют быть освобождены и возвращены на прежнее жительство; остальных же двух: Аки Базгова и Джой Аболгочева распорядитесь отдать в солдаты в отправлении на службу в Финляндские Линейные Батальоны, а в случае неспособности в Сибирь на поселение.

Сверх того, я предписал Полковнику Широкому, трех менее виновных по сему делу: Джанхота Брокова, Уздемира Цвентольев и Маиора Пиева подвергнуть крепостной работе во Владикавказе на два месяца и потом возвратить на прежнее жительство.

Верно: Старший Адъютант
Генерального Штаба
Штабс Капитан [подпись]

ЦГИА Грузии Ф. 2, опись 1, дело 4175,
л. 10-10 об.

**გატონი კორპუსის მეთაურის
[ბარონ როზენის] ბრძანების
ასლი გენერალ-ლეიტენანტი
მალინოვსკისადმი, 1836 წლის
30 აპრილი, №391**

ვლადიკავკაზის კომენდანტმა პოლკოვნიკმა შიროკიმ, ჩემი ბრძანების შესაბამისად, ახალმონათლულებსა და მაჰმადიანებს შორის წარმოშობილი უკმაყოფილების შემდეგ, ნაზრანელ ინგუშებს შორის მშვიდობის დარღვევაში მეტად დამნაშავე პირები დააკავა და ისინი ეკატერინოგრადში გაგზავნა, კერძოდ: ზემდეგი მაიორი ჯემბულატ მამაგოვი, ტოშილ ბოზგოვი, ახმედ ხან ბოიგოვი, აკი ბოზგოვი და ჯოი აბალგაჩევი. თქვენო აღმატებულებავ, გთხოვთ, პირველი სამი ვლადიკავკაზის ციხესიმაგრედან ორი წლით ანაპაში ან ამ მხარის სხვა შორეულ ადგილას გაგზავნოთ იძულებით სამუშაოებზე. ამ ვადის გასვლის შემდეგ ისინი უნდა გათავისუფლდნენ და თავიანთ უწინდელ საცხოვრებელ ადგილებზე დაბრუნდნენ. დანარჩენი ორი – აკი ბაზგოვი და ჯოი აბალგაჩევი – გაწვეულ უნდა იქნას ფინეთის ხაზის ბატალიონებში, ხოლო თუ ამისთვის უვარგისი აღმოჩნდებიან – ციმბირში გადაასახლეთ.

გარდა ამისა, პოლკოვნიკ შიროკის ვუბრძანე, ამ საქმეში ნაკლებად დამნაშავე სამ პირს: ჯანხოტ ბროკოვს, უზდემირ ცვენტოლიევს და მაიორ პიევს ორი თვით ვლადიკავკაზში იძულებითი სამუშაოები დაეკისროს, ხოლო შემდეგ თავიანთ უწინდელ საცხოვრებელ ადგილებში დაბრუნდნენ.

სწორია: გენერალური შტაბის უფროსი
ადიუტანტი
შტაბს-კაპიტანი [ხელმოწერა]

სეასცა, ფონდი 2, ანაწ. 1, საქმე 4175,
ფურცელი 10-10 უკ. (რუსულ ენაზე).

с реставрацией 4175

По описи № _____ 193 г.

2 пак. в изд.

Р8. Канц. правн. управл. Грузии.

Ц. И. Исторический Архив
Фонд № 8, к. № 1, л. № 4175

ДЕЛО

Арх. № 2025.

О спорах возникших между новокрещ. ингушами и суннитскими магометанами

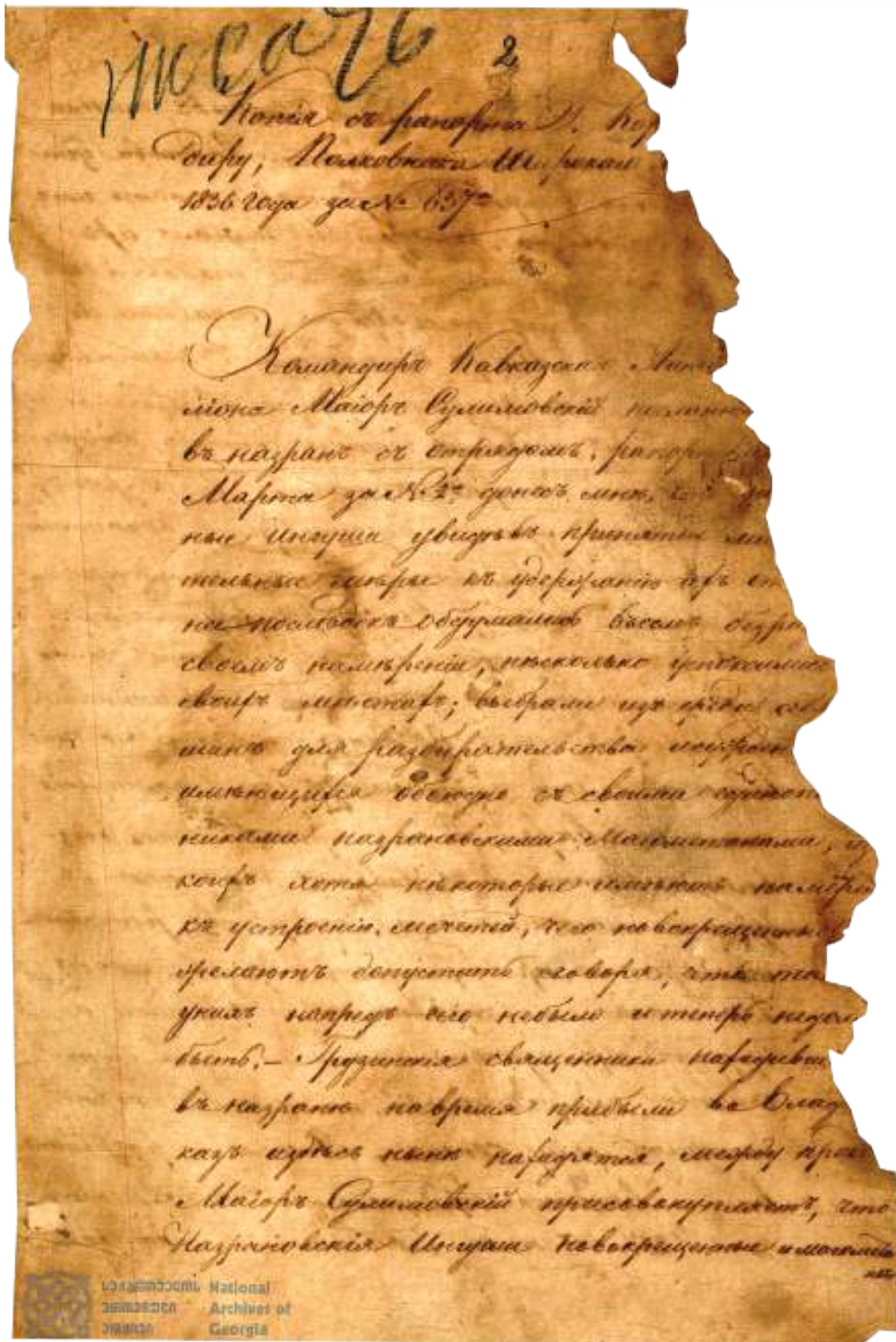
4175 оп.1 3455	-	Отношение коменданта Отдельного Кавказского корпуса в военному министру и рапорты Владикавказского коменданта о столкновениях между новокрещенными ингушами и магометанами и о принятии мер к усмирению их, присланные главноуправляющему в копии для сведения.	30 мая 25 1836

м. 25.7.

Начато *1836* 193 г.

Окончено 193 г.

См. 2025.

...много сего Гайовки, много
 русские, что бы Гайовки Гайова, что
 ...пристава, а дана была
 ...которой бы узнала и
 ...что такая и
 ...оставили с
 ...Масора Сушиновский 7-миллион
 ...назрание обратило пришло в
 ...Гайова, который
 ...воткнув в Назрань,
 ...узнал и удостоверил, касательно
 ...Назрановской Назрань, на сего пришло
 ...Высокопревосудительству.
 ...Гайова Гайова пришло к
 ...от посольства старинного
 ...назрановской, который как
 ...своем намерении
 ...но еще прошу имен, воз-
 ...накануне и в байраке взыскать от
 ...отвернувшись, решитель-
 ...предсудительную прозбу, и как
 ...еще скрывается, между ими и
 ...и в единственном, для безпо-
 ...интересов, то что бы скорее
 ...смысл концы. - Я согласно разрешаю
 ...от Високопревосудительства от Високопре-
 ...от Високопревосудительства от Високопре-

Въ казачьихъ войскахъ въ
Перемышль 100 казаковъ и убо-
ахромеевъ Караваннаго Конвоя
ника Вуко, а воеводы...
посты Грозной при...
которыхъ, а сами отряжены въ
то восточные части...
и карабулакская пограничная
граница урочища принадлежатъ...
руководствуясь

Орломъ Владиміръ Васильевичемъ
Донцова Тамъ была.

Вн. пр. / Императоръ Александръ I
Императрица Елизавета II
Императоръ Николай I

Новоселовъ Иванъ П. Копировать...
Масловъ Илья Ивановичъ 27 Марта 1864 г.
№ 4. 21.

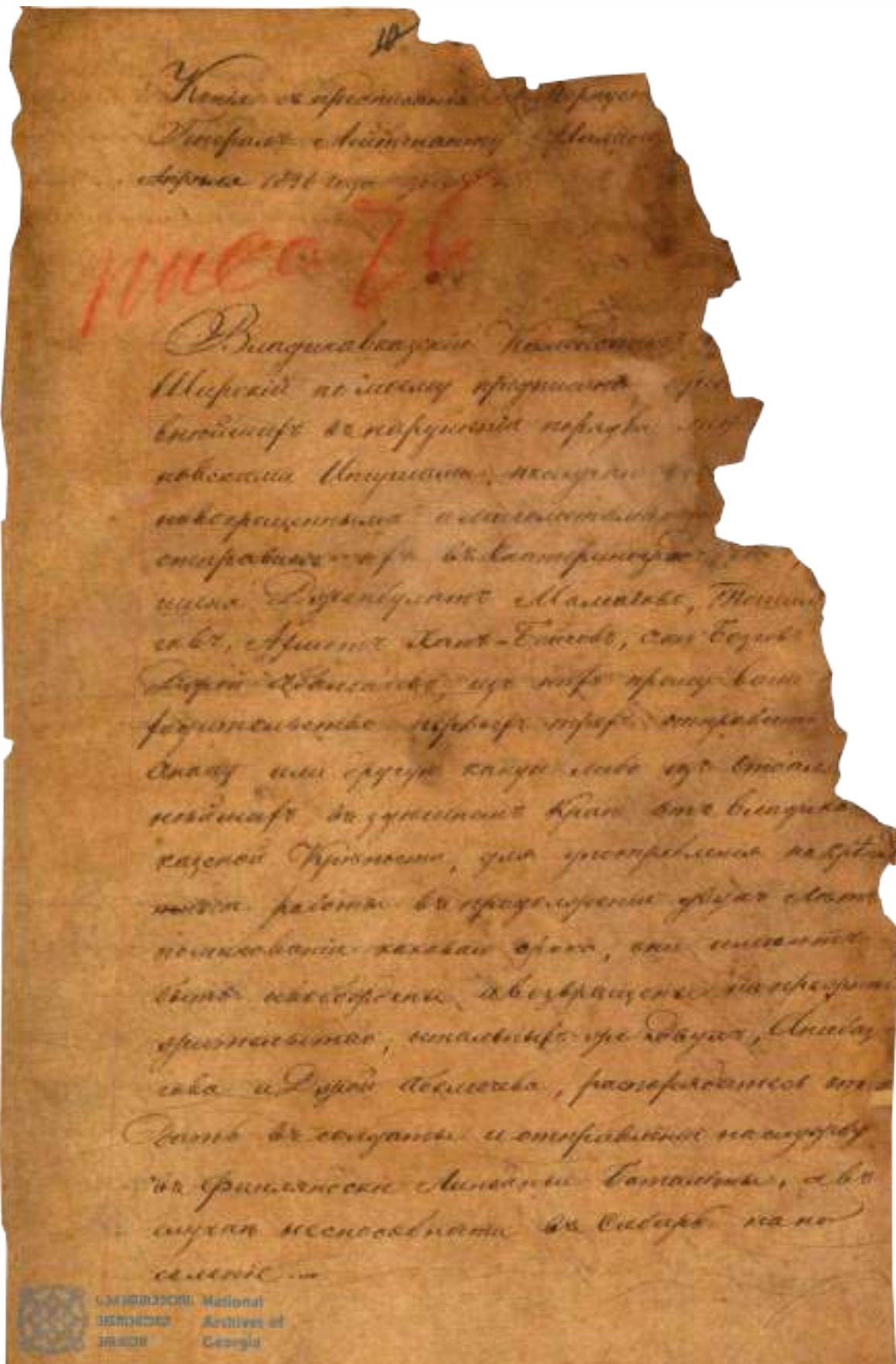
Наказъ о назначеніи въ...
Судебныхъ делъ...
описей...
казаки...
Коллежскому секретарю...
Мамалееву 27 Мая 1864 г.

[illegible]

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

[illegible]

Однако Вашему Высочеству представляется, что
такое мнение представляет причину показать
отсрочку от ареста ввиду уважения

[illegible]

დეკანოზ შიო დვალიშვილის 1836 წლის 18 დეკემბრის პატაკი ეგზარქოს ევგენის

მისს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
უნმინდესის მმართველის სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღუდელოესს,
ევლენი არხიეპისკოპოსს, ქართლისა,
კახეთისა და სრულიად საქართველოს
ეკზარქოსს და კავალერს.
ბლალორჩინის, დეკანოზის, შიო დვალიშვილის

რ ა პ ო რ ტ ი

შემდგომად გარდასახლებისა მოუნათლავს ხალხისა ნაზრანის მცხოვრებთა, დარჩა თორმეტი კომლი გარდაუსახლებლად, რომელიცა ითხოენ მონათვლასა. აგრეთვე, მონათლულნი ნაზრანის ინგუშნი ითხოვენ, რაჟთა მოკლეს დროს მოინათლნენ იგი თორმეტი კომლი და არ დარჩნენ მოუნათლავადაო, რომელიცა დროსა მღვდლების შეყვანასა ნაზრანის სამრევლოებში, ი [10] ამა დეკემბერსა, თვითონ მონათლულნი უფროსნი კაცნი დამხვდნენ თავიანთის ბოქაულით ლაიტოვით და დამანერინეს თორმეტი კომლი, რომელშიაც არის სრულებით სული ორსავე სქესისა x [60], და თუ რომელს სოფელში რავდენი კომლი და სულნი არიან. ამა რაპორტსა თანა წარმოუდგენ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა დაწერილსა სიასა.

ამასთანავე უპატივცემულესად ვთხოვ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა, ვინადგან იგინი დარჩნენ გადაუსახლებლად და თანახმა არიან მონათვლისა, რომელთათვისაცა მონათლულთა უფროსთა კაცთა ნაზრანის ინგუშთაცა მთხოეს, რაჟთა მოინათლნენ იგინი მოკლეს დროსა. არა მიბრძანებსა თქუენი მაღალყოვლადუსამღუდელოესობა, რაჟთა მოვნათლო იგინი? ნაცულად საპერანგეებისა, ითხოენ სულზე ათ შაურსა და ვითარ ინებებს თქუენი მაღალყოვლადუსამღუდელოესობა მისცე თუ არა. რომელიცა ამა თორმეტ კომლში

საქართველოს ეგზარქოსი, არქიეპისკოპოსი ქართლისა და კახეთისა ევგენი ბაჟენოვი (1834-1844)

Экзарх Грузии, Архиепископ Карталинский и
Кахетинский Евгений Баженов (1834-1844)

РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ ШИО ДВАЛИШВИЛИ ЭКЗАРХУ ЕВГЕНИЮ, ОТ 18 ДЕКАБРЯ 1836 ГОДА

Его Высокопреосвященству, Члену
Святейшего и Правительствующего Синода,
Преосвященному Архиепископу Евгению,
Экзарху Картли, Кахети и
Всея Грузии и кавалеру
[от] Благочинного Протоиерея Шии Двалишвили

Р а п о р т

После переселения некрещеных жителей Назрани осталось двенадцать дворов непереселенных, которые просят крещения. Кроме того,

ერთი ნაზრანის პირველის გვარისა ჯანბო-
ლათ მალსაგოვის შვილი – ბურსაგ¹ – კიდევ
მოინათლა სურვილითა თავისთა, რომელსაცა
ენოდა ქრისტიანული სახელი ალექსანდრე.

ბლალოჩინი დეკანოზი შიო დვალიშვილი.
N 215, 18 დეკემბერსა ჩყლვ [1836]
ვლადიკავკასი

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 25719,
PDF: გვ. 37-38.

крещенные ингуши Назрани требуют, чтобы эти
двенадцать дворов были крещены в кратчайшие
сроки и не остались некрещеными, поэтому [10]
декабря сего [года] в приходы Назрани были вве-
дены священники. Меня встретили сами креще-
ные старейшины со своим приставом Гайтовым и
дали мне записать двенадцать дворов, в которых
всего душ обоого пола [60]. Вашему Высокопре-
освященству я представляю этот список вместе с
рапортом, в каком селе сколько дворов и душ.

Вместе с тем я почтительнейше прошу Ваше
Высокопреосвященство, что поскольку они не пе-
реселились и согласились креститься, по прось-
бе крещеных старейшин назрановских ингушей,
крестить их как можно скорее. Если Ваше Высо-
копреосвященство предпишет, я крещу их в крат-
чайшие сроки, а вместо ткани на рубашки, просят
они по 50 копеек на человека, и как будет угодно
Вашему Высокопреосвященству, дать [им деньги]
или нет? Из этих двенадцати дворов один, из сы-
новей первого назрановского старейшины Джан-
болата Мальсагова Бурсаг¹ – был крещен по его
собственному желанию и получил христианское
имя Александр.

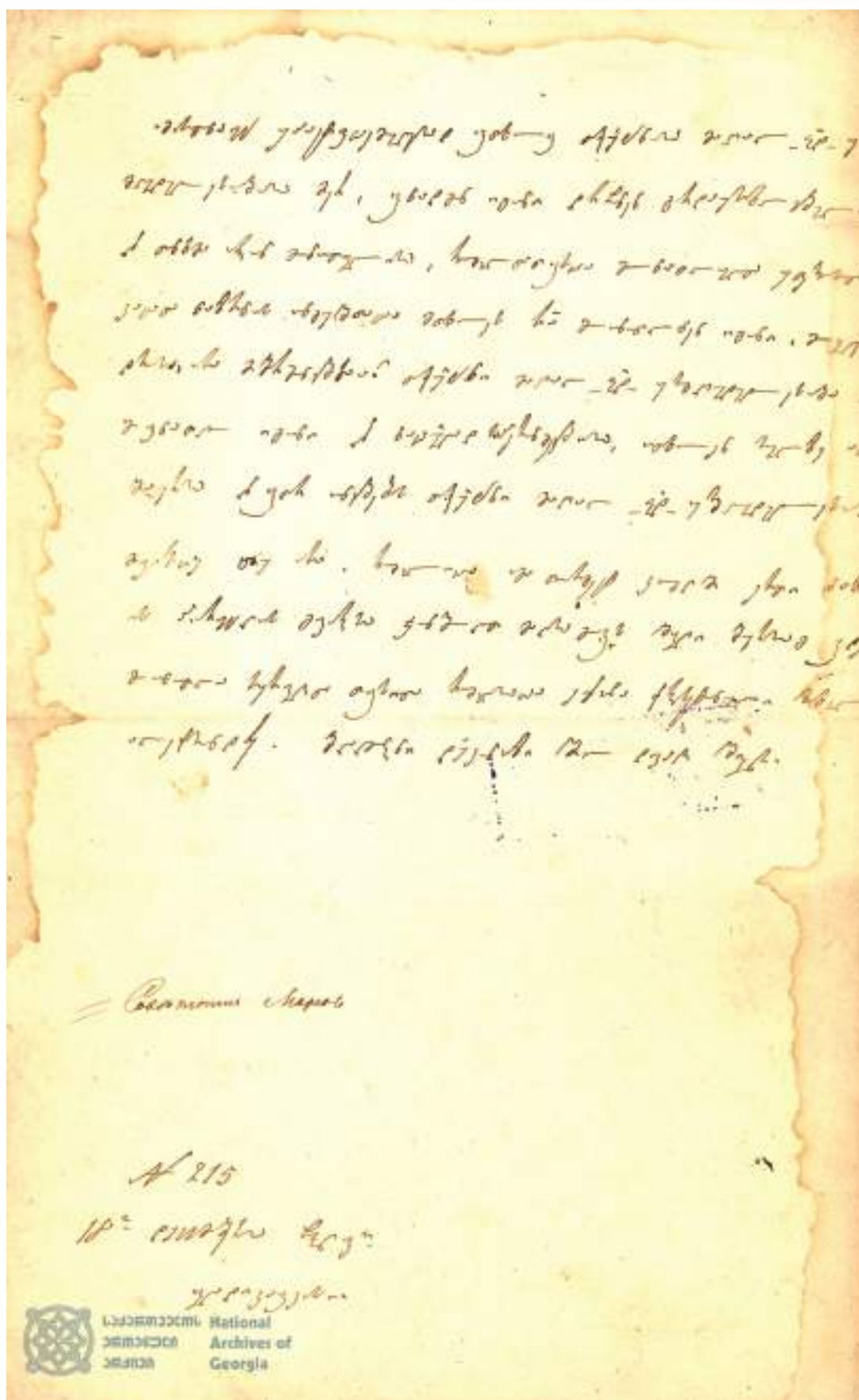
Благочинный Протоиерей Шио Двалишвили
№215, 18 декабря 1836 г.
Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 25719,
PDF: с. 37-38 (на грузинском языке).

¹ ბურსუკ მალსაგოვი (ძამბულატოვი) – ლეიტენან-
ტი, ნაზრანის საზოგადოების უფროსი. მის სახელს
ატარებს სოფელი ბარსუკი, ყოფ. ბურსუკ მალსა-
გოვის აული (ხ. კოსტოი) .

¹ Мальсагов Бурсук (Джамбулатов) – поручик, стар-
шина Назрановского общества. Его именем назва-
но селение Барсуки – бывший аул Бурсука Маль-
сагова (Х. Костой).

[The page contains handwritten Georgian text, which appears to be a continuation from the previous page or a separate entry. The script is cursive and difficult to decipher without specialized knowledge.]

СПИСОК ЧИНОВНИКОВ
УПРАВЛЕНИЯ ПО ДЕЛАМ
ГОРСКИХ НАРОДОВ
ВМЕСТО УПРАЗДНЕННОГО
ВЛАДИКАВКАЗСКОГО ОКРУЖНОГО
СУДА

Февраль 1837 г

№	Кто именно	Число	ассигнациями	
			рублей	копеек
	Для управления народами Тагаурским, Джераховским, Кистинским и дальне Галгаевским			
1	Пристав поручик Эльмурза Дударов Ему: жалованья на канцелярию помощникам его:	1	800 200	
1	прапорщику Бапину Алдатову	1	500	
2	прапорщику Габису Дударову	1	500	
3	Тагаурскому жителю Жукаеву	1	500	
4	Переводчику Аспи Амхатову	1	200	
	Для управления народами Куртатинским и Алагирским			
1	Пристав хорунжий Тускаев Ему жалованья На канцелярию	1	600 100	
2	Ему же вместо помощника для найма писаря Переводчик его Кавдин Казаров	1	500 200	
	Для управления народами Ингушевским и Карабулакским			
1	Пристав сотник Гайтов Ему жалованья На канцелярию	1	800 200	
2	Ему же вместо помощника для найма писаря Переводчику его Батыр-Мурзе	1	500 200	
	Комендантским переводчикам			
1	Хорунжему Быкову Ему жалованья	1	400	
2	Уряднику Данил Габулову Ему жалованья	1	400	
	Владикавказскому коменданту на канцелярские расходы	1	400	
	Всего:		7000	

ПОДПИСЬ: полковник Широков

ЦГИА Грузии, ф. 2. опись 1, дело 4850,
л. 18-18 об., PDF: стр. 35-36.

ვლადიკავკაზის გაუქმებული
საოლქო სასამართლოს ნაცვლად
მთიელი ხალხების სამმართველოს
მოხელეების სია

1837 წლის თებერვალი

№	სახელდობრ ვინ	რაოდენობა	ასიგნაციებით	
			რუბლი	კაპიკი
	თაგაურის, ჯეირახის, ქისტეთის და შორეული ღილღოს ხალხების სამართავად			
1	ბოქაული პორუჩიკი ელმურზა დუდაროვი მას: ჯამაგირი კანცელარიისთვის მის თანაშემწეებს:	1	800 200	
1	პრაპორშჩიკ ბაპინ ალდათოვს	1	500	
2	პრაპორშჩიკ გაბისა დუდაროვს	1	500	
3	თაგაურის მკვიდრ ჟუკაევს	1	500	
4	მთარგმნელ ასპი ამხატოვს	1	200	
	ქურთათისა და ალაგირის ხალხების სამართავად			
1	ბოქაული ხორუნჯი ტუსკაევი მას: ჯამაგირი კანცელარიისთვის მასვე: თანაშემწის სანაცვლოდ	1	600 100	
2	კანცელარიის მწერლის დასაქირავებლად მის მთარგმნელს კავდინ კაზაროვს	1	500 200	
	ინგუში და ყარაბულაკის ხალხების სამართავად			
1	ბოქაული ასმეთაური გაიტოვი მას: ჯამაგირი კანცელარიისთვის მასვე: თანაშემწის სანაცვლოდ	1	800 200	
2	კანცელარიის მწერლის დასაქირავებლად მის მთარგმნელს ბათირ-მურზას	1	500 200	
	კომენდანტის მთარგმნელებს			
1	ხორუნჯი ბიკოვს მას: ჯამაგირი	1	400	
2	ურიადნიკ დანილ გაბულოვს მას: ჯამაგირი	1	400	
	ვლადიკავკაზის კომენდანტს კანცელარიის ხარჯებისთვის	1	400	
	სულ:		7000	

ხელმოწერა: პოლკოვნიკი შიროკოვი

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4850,
ფურცელი 18-18 უკ., PDF: გვ. 35-36
(რუსულ ენაზე).

**დეკანოზ შიო დვალისვილის
1837 წლის 12 მარტის პატაკი
ეკზარქოს ეპგენის**

მის მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
უნმინდესის მმართველის სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღუდელოესს ევლენი
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა, კახეთისა და
სრულიად საქართველოს ექზარხოსს
და კავალეროსანს
ბლალორჩინის, დეკანოზის შიო დვალისვილის

რ ა პ ო რ ტ ი

უპატივცემულისა ბრძანებისა ზედა თქუ-
ენისა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობისა
22 თებერვლისა ამა წლისა N 137. მაქუს პატივი
უმდაბლესად მოხსენებად, როდესაც გაარჩიეს
ლაითისა და ორასხანის სამრევლოებიდამ მო-
უნათლავნი და გარდაასახლეს სხვა მხარესა,
მაშინ თორმეტ კომლი მოუნათლავნი დარჩნენ
გადაუსახლებლად ამ ორს სამრევლოში სხვა-
დასხვა სოფლებში, რომელთაც აღირჩიეს და
ისურვეს მონათვლა და არა გარდასახლება,
რომელთათვის კიდევ მოვახსენე თქუენსა
მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა 18 დე-
კებერსა ჩყლვ [1836] წელსა N 215. რომელსა
ზედაცა კიდევ მივიღე ბრძანება მონათვლისა
თქუენისა მაღალყოვლადუსამღუდელოესო-
ბისათა 11 იანვრიდამ ამა წლისა N 18. და მას
მერე კიდევ მოვნათლე თებერვლის თვეში;
ხოლო ორი კომლი კიდევ სხვანი მოვიდნენ და
ისურვეს მონათვლა, რომელნიცა იმ თორმეტ
კომლთან მოინათლნენ ისინიცა, სრულებით
თოთხმეტი კომლი მოინათლა. და სული ორ-
სავე სქესისა 62. და თუ რომელ სოფლებში,
ვინნი და რავდენი არიან თვითო სახლში და
რა სახელები ერქვათ დროსა ნათლისღები-
სასა, და თვითოეული რამდენის წლისა არის,
ერთად ამა რაპორტისა თანა წარმოუდგენ
თქვენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა
დაწერილსა სიასა, ხელმოწერისა ჩემგან და

**РАПОРТ ОТ 12 МАРТА 1837 ГОДА
ПРОТОИЕРЕЯ ШИО ДВАЛИШВИЛИ
ЭКЗАРХУ ЕВГЕНИЮ**

Его Высокопреосвященству, Члену
Святейшего и Правительствующего Синода,
Преосвященному Архиепископу Евгению,
Экзарху Картли, Кахети и
Всея Грузии и кавалеру
[от] Благочинного Протоиерея Шии Двалишвили

Р а п о р т

Вследствие предписания Вашего Высокопре-
освященства от 22 февраля сего года, за №137,
имею честь нижайше донести, что по отделению
в Гаитском и Орасханском приходах крещенных
от некрещенных и переселении сих последних в
другое место, остались в обоих приходах и других
селах 12 дымов некрещенных, которые вместо
переселения избрали и пожелали креститься в
христианскую веру, о чем и донес я Вашему вы-
сокопревосходительству от 18 декабря 1836 года,
за №215, на что получил я разрешение Вашего
Высокопреосвященства от 11 января сего года за
№18, и окрестил я их в феврале месяце. Сверх
сего окрестил я вместе с ними еще два дыма,
перешедших из другого места, а всего окрещено
мною 14 дымов и душ обоего пола 62, коих по-
именный список представляю при сем рапорте
к Вашему высокопреосвященству за подписью
моей и пристава Гайтова, с показанием дере-
вень, места жительства их, сколько в каждом дво-
ре, имен, и какое имя дано при крещении и лет
каждого, имею честь донести, что по крещении их
даны каждому, этим 62 душам, крестики и по 50
копеек серебром по прежнему примеру, а всего
употреблены тридцать один рубль серебром.

Благочинный протоиерей Шии Двалишвили.
№43, 12 марта 1837 г., Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 25719,
PDF: стр. 32-33 (на грузинском языке).

ბოქაულის ლაიტოვისაგან. და რადგანაც უნინ მონათლულებსა ნაზრანელებსაცა მიეცათ ჯვრები და ათ ათი შაური თეთრი, ამისთვის ამ სამოცდაორს სულსაცა მიეცათ სულზე ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი, სრულებით გჩ¹.

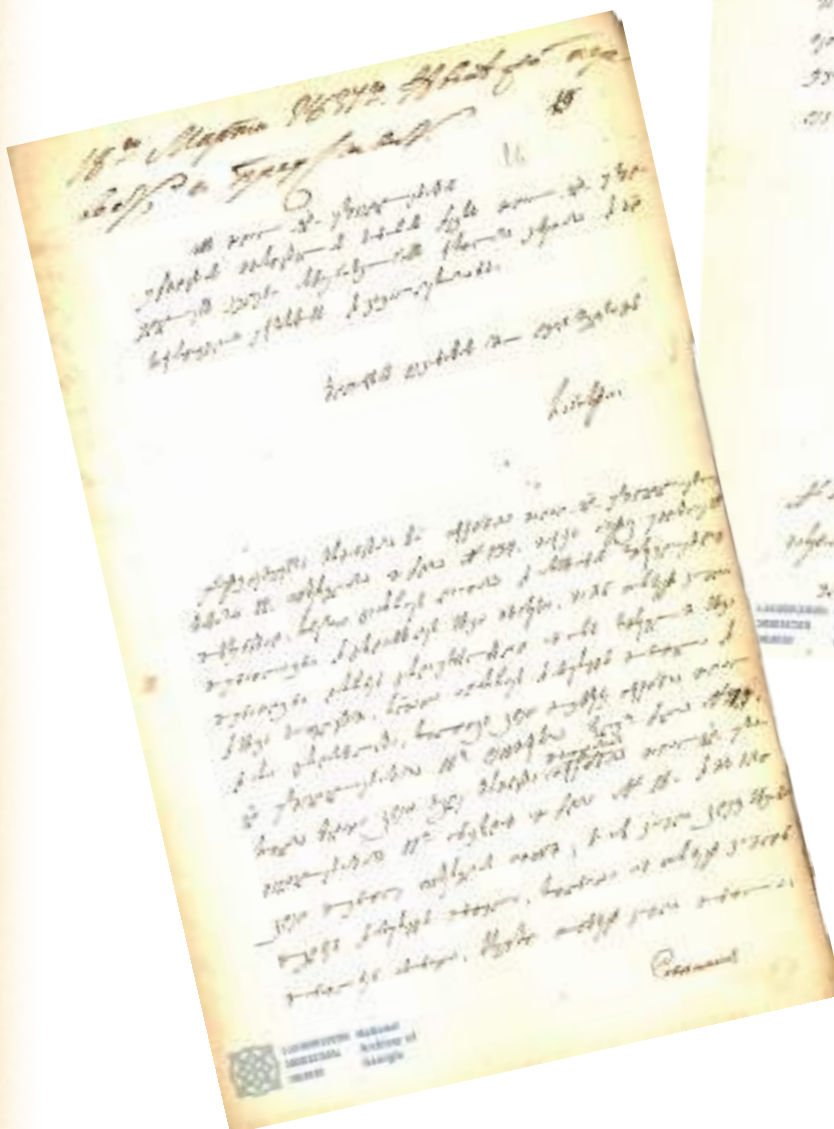
ბლალორნი დეკანოზი შიო დვალიშვილი.

N43, მარტის 12 ჩელზ [1837]

ვლადიკავკასი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 25719,

PDF: გვ. 32-33.

¹ 31 მანეთი.

ВЕДОМОСТЬ О КРЕЩЕННЫХ ОБОЕГО ПОЛА В ГОРНОЙ ИНГУШЕТИИ

N	Имя и прозвания прежние	Имя данные при крещении	Число душ		Лет от рождения	Кому сколько дано крестиков и денег
			Муж.	Жен.		
В Имильгольчиевском селении						
1	Пазгеришвили Сафрал Жена его Джанаглаз	Спиридон Дария	1	1	35 22	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.
			1	1		
В Ельмирзиевом селении						
2	Алишвили Алимирза Жена его Гоzi Дети их: Мази Батил Оти Хади Гумсет Куджил	Елиазар Гаянэ Матфий Биктор Иютам иесей Хиона Елена	1 1 1 1	1 1 1	60 50 10 7 4 2 13 5	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.
			5	3		
3	Бахамтишвили Навроз Жена его Куджил Дети их: Дотмирза Шам Ельмерза Чонтил Аит	Иосиф Анна Давид Шио Иван Георгий Анастасия	1 1 1 1 1	 1 1	50 40 12 9 7 3 5	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.
			5	2		
4	Оздемиришвили Алагико Жена его Джанбек Дочь его Боки	Илья Дария Варвара	1	 1 1	35 28 3	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.
			1	2		
В Кусаревском селении						
5	Балхайшвили Куруко Жена его Хузиерк Дочь его Мелик	Георгий Анна Елена	1	 1 1	40 20 3	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.
			1	2		
В Гат мальсаговском селении						
6	Парижишвили Куши Жена его Хадиш Дочери: Дзип Миси Мать его Сартан	Шио Анна Саломе София Марфа	1	 1 1 1 1	49 35 10 7 75	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.
			1	4		
7	Албакишвили Махамат Жена его Башха Дочери: Хибихан Таузи	Матвей Варвара Дария Тамара	1	 1 1 1	60 40 8 1	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.
			1	3		

В Муртажовском селении							
8	Хасботишвили Балха	Виссарион	1		45	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.	
	Жена его Алик	Анна		1	35		
	Дети их: Муртазал Марха	Моисей Мария	1	1	5		
			2	2			
В Орасхан мальсаговском селении							
9	Ганджибишвили Бати	Варфоломей	1		45	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.	
	Жена его Татагаз	Тамара		1	30		
	Сын его Ельмирза	Елиазар	1		2		
			2	1			
10	Каришвили Хампи	Харитон	1		60	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.	
	Жена его Фатма	Евфимия		1	40		
	Дети их: Исмаил	Исай	1		5		
	Аикил	Кетеван		1	8		
	Тотихил	Тамара		1	4		
	Невестка его Ирисхан	Ирина		1	25		
			2	4			
В Жанболат Эвжовском селении							
11	Бекмирзашвили Гери	Григорий	1		40	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.	
	Жена его Хашви	Анна		1	30		
	Дети их: Сонти	София		1	15		
	Миси	Саломия		1	7		
	Гилг	Гавриил	1		2		
	Брат его Долак	Давид	1		30		
			3	3			
12	Амхаджишвили Сонтали	Соломон	1		10	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.	
	Брат его Исуп	Иасей	1		8		
			2				
13	Джанболатошвили Бурсаг	Александр	1		30	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.	
	Жена его Халагаз	Елена		1	22		
	Дочь его Пасквевич	Параскева		1	7		
	Брат его Сай	Василий	1		25		
	Мать его Кожбеки	Елисавета		1	60		
			2	3			
В Атговом селении							
14	Оракишвили Тембот	Фома	1	1	45	По одному медному кресту и 50 копеек серебром на каждую душу.	
	Жена его Бужги	Варвара			35		
	Дети их: Амирбек	Мардоний	1		2		
	Пугусви	Евфимия		1	5		
			2	2			

Благочинный протоиерей Шио Двалишвили, пристав сотник Гайтов

ЦГИА Грузии, Ф. 488, опись 1, дело 25719, PDF: стр. 30-31; 35-36

[Этот список был сравнен с оригинальными грузинскими списками в архиве и является верным (от редактора)].

**უწყება. რიცხვისათვის კომლთა და სულთა მამრობითისა და
მდედრობითისა სქესისათა მთიან ინგუშეთში,
რომელთაცა მიიღეს წმიდა ნათლისღება**

რიცხვი კომლთა	სახელნი და გვარნი ადრინდელნი	სახელი დარქმეულნი დროსა ნათლის ღებისასა	რიცხვი სულთა		წელიწადი შობიდაცა	ვის ნათელღებულსა თუ რა მიეცა დროსა ნათლის ღებისასა
			მამრობითი სქესი	მდედრობითი სქესი		
1 იმილგოლჩიევის სოფელში						
1	ლაზგერიშვილი საფრალ მისი ცოლი ჯანალაზ	სფირიდონ დარია	1	1	35 22	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			1	1		
2 ელმირზიევის სოფელში						
2	ალიშვილი ალიმირზა ამისი ცოლი გოზი ამისი ვაჟი მაცი ამისივე ვაჟი ბატილ ამისივე ვაჟი ოთი ამისივე ვაჟი ხადი ამისი ქალი გუმსეთ ამისივე ქალი კუჯილ	ელიაზარ გაიანე მატათა ბიკტორ იოთამ იესე ქიონა ელენა	1 1 1 1 1	1 1 1	60 50 10 7 4 2 13 5	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			5	3		
3	ბახამთიშვილი ნავროზ ამისი ცოლი კუჯილ ამისი ვაჟი დოთმირზა ამისივე ვაჟი შამ ამისივე ვაჟი ელმერზა ამისივე ვაჟი ჩონთილ ამისივე ქალი აიტ	იოსებ ანნა დავით შიო იოანე გიორგი ანასტასია	1 1 1 1 1	1 1	50 40 12 9 7 3 5	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			5	2		
4	ოზდემირიშვილი ალაგეყო ამისი ცოლი ჯანბექ ამისი ქალი ბოქი	ილია დარია ვარვარა	1	1 1	35 28 3	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			1	2		
3 ქუსარიევის სოფელში						
5	ბალზაიშვილი ქურუყო ამისი ცოლი ხუზიერქ ამისი ქალი მელიქ	გიორგი ანნა ელენა	1	1 1	40 20 3	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			1	2		
4 ლათ მალსაგოვის სოფელში						
6	ფარიჟიშვილი ქუში ამისი ცოლი ხადიმ ამისივე ქალი ძიფ ამისივე ქალი მისი ამისი დედა სართან	შიო ანა სალომე სოფო მართა	1	1 1 1 1	49 35 10 7 75	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			1	4		

7	ალბაქიშვილი მახამათ ამისი ცოლი ბაშხა ამისი ქალი ხიბიხან ამისივე ქალი თაუზი	მათე ვარვარა დარია თამარ	1	1 1 1	60 40 8 1	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			1	3		
5 მურთაფოვის სოფელში						
8	ხასბოთიშვილი ბალხა ამისი ცოლი ალიქ ამისი ვაჟი მურთაზალი ამისივე ქალი მარხა	ბესარიონ ანნა მოსე მარიამ	1 1	1 1	45 35 5	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			2	2		
6 ორასხან მალსაგოვის სოფელში						
9	ლანჯიბიშვილი ბათი ამისი ცოლი თათალაზ ამისი ვაჟი ელმირზა	ბართოლომე თამარ ელიაზრ	1 1	1	45 30 2	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			2	1		
10	ქარიშვილი ხამფ ამისი ცოლი ფათმა ამისი ვაჟი ისმაილ ამისი ქალი აიქილ ამისივე ქალი თოთიხილ ამისივე რძალი ირისხან	ხარიტონ ეფემია ისაია ქეთევან თამარ ირინა	1 1	1 1 1 1	60 40 5 8 4 25	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			2	4		
7 ჯანბოლათ ევფოვის სოფელში						
11	ბექმირზაშვილი გერი ამისი ცოლი ხაშვი ამისი ქალი სონთი ამისივე ქალი მისი ამისივე ვაჟი გილგ ამისივე ძმა დოლაყ	გიორგი ანნა სოფო სალომე გაბრიელ დავით	1 1	1 1 1	40 30 15 7 2 30	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			3	3		
12	ამხაჯიშვილი სონთალი ამისი ძმა ისუპ	სოლომონ იესე	1 1		10 8	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			2			
13	ჯანბოლათიშვილი ბურსაგ ამისი ცოლი ოალალაზ ამისი ქალი პასკევეიჩ ამისი ძმა საი ამისი დედა ქოჭბეკი	ალექსანდრე ელენა პარასკევა ვასილ ელისაბედ	1 1	1 1 1	30 22 7 25 60	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			2	3		
8 ატგოვის სოფელში						
14	ორაყიშვილი თემზოთ ამისი ცოლი ბუჟგი ამისი ვაჟი ამირბექ ამისივე ქალი ფუგუსვი	თომა ვარვარა მარდარი ეფემია	1 1	1 1	45 35 2 5	ამათ მიეცათ სულზე თითო თითბრის ჯვარი და ათ ათი შაური თეთრი
			2	2		

ბლალორჩნი დეკანოზი შიო დვალიშვილი, ასეულის ბოქაული გაიტოვი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 25719, PDF: გვ. 30-31; 35-36.

**РАПОРТ
ПОЛКОВНИКА ШИРОКОГО,
КОМЕНДАНТА ВЛАДИКАВКАЗА,
БАРОНУ РОЗЕНУ
ОТ 21 ИЮНЯ 1837 Г.**

Командиру отдельного кавказского
корпуса Господину Генералу от Инфантерии
Генерал адъютанту и кавалеру Барону
Розену 1-м
[от] Владикавказского коменданта
полковника Широкого

Р а п о р т

С прошлого 1836 года назрановские ингуши начали обнаруживать неудовольствие и разные претензии на пристава своего сотника Гайтова, первоначально возникли от жителей новокрещенных за то, что он якобы их принуждал к окрещению в христианскую веру, просили о перемещении его и о назначении им другого, хотя же по сие всех своих беспокойств и неблагонамеренных предприятий в том же году весною, чрез присутствие собранных в Назрани войск, и принятие тогда строгих мер; удаление из среды ингушей, оказавшихся виновными, и наказанием некоторых из жителей крепостною работою, восстановлено спокойствие. Но ныне опять вновь магометанское общество, равномерно изъявляя свое неудовольствие под предлогом разделения между христианами земель, и переселения магометан с прежних мест на Сунжу, чем те, которым пришлось переселиться на новое место, в особенности обиделись, и первые решили склонить свое общество просить начальство устранить от них пристава Гайтова, выставляя на него разные свои личные неудовольствия, обиды неприличными и оскорбительными словами, несправедливые разбирательства про-

**ვლადიკავკაზის კომენდანტ
პოლკოვნიკ შიროკის
1837 წლის 21 ივნისის პატაკი
ბარონ როზენს**

კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურს,
ბატონ ინფანტერიის გენერალს,
გენერალ-ადიუტანტსა და კავალერს,
ბარონ როზენს
ვლადიკავკაზის კომენდანტის,
პოლკოვნიკ შიროკის

პ ა ტ ა კ ი

გასული 1836 წლიდან ნაზრანელმა ინგუშებმა უკმაყოფილების და სხვადასხვა პრეტენზიის გამოხატვა დაიწყეს თავიანთი ბოქაულის, ასისტავი გაიტოვის მიმართ. თავდაპირველად ახალმონათლულები ამბობდნენ, თითქოს, მათ ქრისტიანული ნათლობის მიღება აიძულა, მოითხოვეს მისი შეცვლა და სხვისი დანიშვნა. თუმცა იმავე წლის, გაზაფხულზე, მათი მღვლვარებისა და ბოროტმოქმედებების შემდეგ, ნაზრანში მყოფი ჯარი შეკრიბეს და მკაცრი ზომები მიიღეს; დამნაშავე ინგუშები გააძევეს, ზოგ ადგილობრივს შრომითი სასჯელი დააკისრეს და მშვიდობა აღდგა. მაგრამ ახლა მაჰმადიანურმა თემმა ერთხმად გამოხატა უკმაყოფილება ქრისტიანებს შორის მიწების დაყოფისა და მუსლიმების ყოფილი ადგილებიდან მათი სუნჯაში გადასახლების საბაბით. ახალ ადგილას გადასახლებამ განსაკუთრებით გაანაწყენა ისინი და მათ საკუთარი თემის დარწმუნება გადაწყვიტეს, ხელისუფლებისთვის ბოქაული გაიტოვის გადაყენება მოეთხოვათ, მის მიმართ სხვადასხვა პირადი უკმაყოფილება გამოთქვეს, რომ იგი მათ უხამსი და შეურაცხყოფელი სიტყვებით მიმართავდა, უსამართლოდ განიხილავდა საქმეებს, თხოვნებს და სხვა მსგავსი პრეტენზიები [წამოაყენეს].

шения дел и другие подобные сему претензии. И наконец, собравшись до 100 человек по приглашению жителей Абата Абоева¹ и Темурко Осканова², учинили присягу, чтобы к Гайтову не ходить и приказания его не исполнять. За сей поступок я тот час сих жителей Абата Абоева и Осканова арестовал и посадил под арест, которые и теперь содержатся. А когда собралась ко мне большая часть назрановцев христиан и магометан, из коих первые желают, чтобы Гайтов остался у них приставом, из последних некоторые тоже просят, как и христиане, а часть магометан напротив настоятельно требует о смещении его и о назначении к ним русского пристава.

Дабы не дать им в сем случае повода, я просьбу их отвергнул, объявив, что им не следовало делать присяги, клонящейся к непослушанию своего пристава, и настоятельно, под разными причинами, просить удаления его. При чем, подтвердив им, чтобы они возвратились на свои места, жили покойно, и повиновались ближайшему своему начальному приставу, под опасением за противное строгой ответственности. Но за всем тем, как среди назрановцев заметна большая вражда и неудовольствие к Гайтову, то он в следствие сего сам подал ко мне рапорт от 12 июня за №154, объясняя в оном, что он, видя с некоторого времени от переселившихся с реки Назрановки на Сунжу в народе магометан-

ბოლოს, ადგილობრივების, აბათ აბოევის¹ და თემურყო ოსკანოვის² მოწვევით 100-მდე ადამიანი შეიკრიბა და ფიცი დადო, რომ არ ივლიდნენ გაიტოვთან და არ შეასრულებდნენ მის ბრძანებებს. ამ საქციელის გამო მე მყისიერად დავაკავე და დავატუსაღე აბოევი და ოსკანოვი, რომლებიც დღემდე დაკავებული არიან. შემდეგ ნაზრანის მაცხოვრებლების, ქრისტიანებისა და მაჰმადიანების უმეტესობა ჩემთან შეიკრიბა, რომელთაგან პირველებს სურდათ, რომ გაიტოვი მათ ბოქაულად დარჩენილიყო, ისევე როგორც ზოგიერთ მაჰმადიანსაც. სხვები კი, პირიქით, დაჟინებით მოითხოვდნენ მის გადაყენებას და რუსი ბოქაულის დანიშვნას.

[მოსადავებელი] მიზეზი რომ არ მიმეცა, მათი მოთხოვნა უარყავი და განვუცხადე, რომ არ უნდა დაედოთ ფიცი, რომელიც მათი ბოქაულისადმი დაუმორჩილებლობას და სხვადასხვა მიზეზით დაჟინებით მისი გადაყენების მოთხოვნას გამოიწვევდა. ამასთან, მტკიცედ განვუცხადე, რომ უნდა დაბრუნებულიყვნენ თავიანთ საცხოვრებელ ადგილებში, მშვიდად ეცხოვრათ და დამორჩილებოდნენ უახლოეს მთავარ ბოქაულს, საპირისპირო შემთხვევაში მკაცრი პასუხისმგებლობა დაეკისრებოდათ. მაგრამ ყოველივე ამის შემდეგ ნაზრანელებში გაიტოვისადმი დიდი მტრობა და უკმაყოფილება შეინიშნება, 12 ივნისს მან თავად წარა-

¹ Абоев (Абаев) Абат (Абад) – старшина Назрановского общества, активный участник общественно-политических событий в Ингушетии 1830–1840-х гг. Входил в число депутатов, избранных Ингушевским (Назрановским) обществом для представления Николаю I во время его поездки по Северному Кавказу в 1837 г. По его имени назван аул Абата Абоева (Х. Костой).

² Осканов Темурко — юнкер, житель Назрановского общества. Участник Назрановского восстания 1858 г. По его имени назван аул Темурко Осканова (Х. Костой).

¹ აბაევი (აბად) აბოევი – ნაზრანის საზოგადოების უზუცესი, აქტიური მონაწილე ინგუშეთში 1830-1840-იან წლებში მიმდინარე სოციალურ-პოლიტიკურ მოვლენებში. ის იყო ინგუშეთის (ნაზრანის) საზოგადოების მიერ 1837 წელს ჩრდილოეთ კავკასიაში ნიკოლოზ I-ის წარმომადგენლად არჩეულ დეპუტატთა შორის. სოფელ აბათ აბოევს მისი სახელი ჰქვია (ხ. კოსტოი).

² თემურყო ოსკანოვი – კურსანტი, ნაზრანის საზოგადოების მკვიდრი. 1858 წლის ნაზრანის აჯანყების მონაწილე. თემურყო ოსკანოვის სოფელს მისი სახელი ჰქვია (ხ. კოსტოი).

ского исповедания совершенную к нему ненависть и клеветание на него пред начальством, более полагает не от чего как от беспрестанного обращения его с ними по долгу службы, не потворствуя им в поступках, часто ими во вред делаемых, дабы не подвергнуть себя безвинно ответственности чрез оклеветание означенных людей, а еще более смущаемых людьми, за преступление наказанными, и потому просит о удалении его от настоящей должности пристава Ингушевских и Карабулакских народов, и назначении вместо его другого.

Таковые обстоятельства честь имею довести до сведения Вашего Высокопревосходительства, покорнейше испрашиваю разрешения касательно Ингушевского пристава – сотника Гайтова, должен ли он оставаться при своем звании или на место его нужно назначить другого.

Полковник Широкий

№1545, 21 июня 1837 г.,

Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4850,
л. 29-29 об., PDF: стр. 53-56.

დგინა პატაკი №154, რომელშიც განმარტავდა, რომ უკვე გარკვეული ხანია მდინარე ნაზრანოვკიდან მდინარე სუნჯაზე გადასახლებული მაჰმადიანები საშინელი სიძულვით უფროსობასთან ცილის სწამებენ. ის კი მხოლოდ სამსახურებრივ მოვალეობას ასრულებს და ხელს უშლის მათ მავნე ქცევებს. ამიტომ მას არ სურს ზემოხსენებული ადამიანების ცილისწამებით უდანაშაულოდ დასდონ ბრალი, მით უმეტეს, უხერხულობა არ იგრძნოს დანაშაულისთვის დასჯილი ადამიანების გამო და ამიტომ ითხოვს გადაყენებას ინგუშეთისა და ყარაბულაკის ხალხების ბოქაულის ამჟამინდელი თანამდებობიდან და მის ნაცვლად სხვა პირის დანიშვნას.

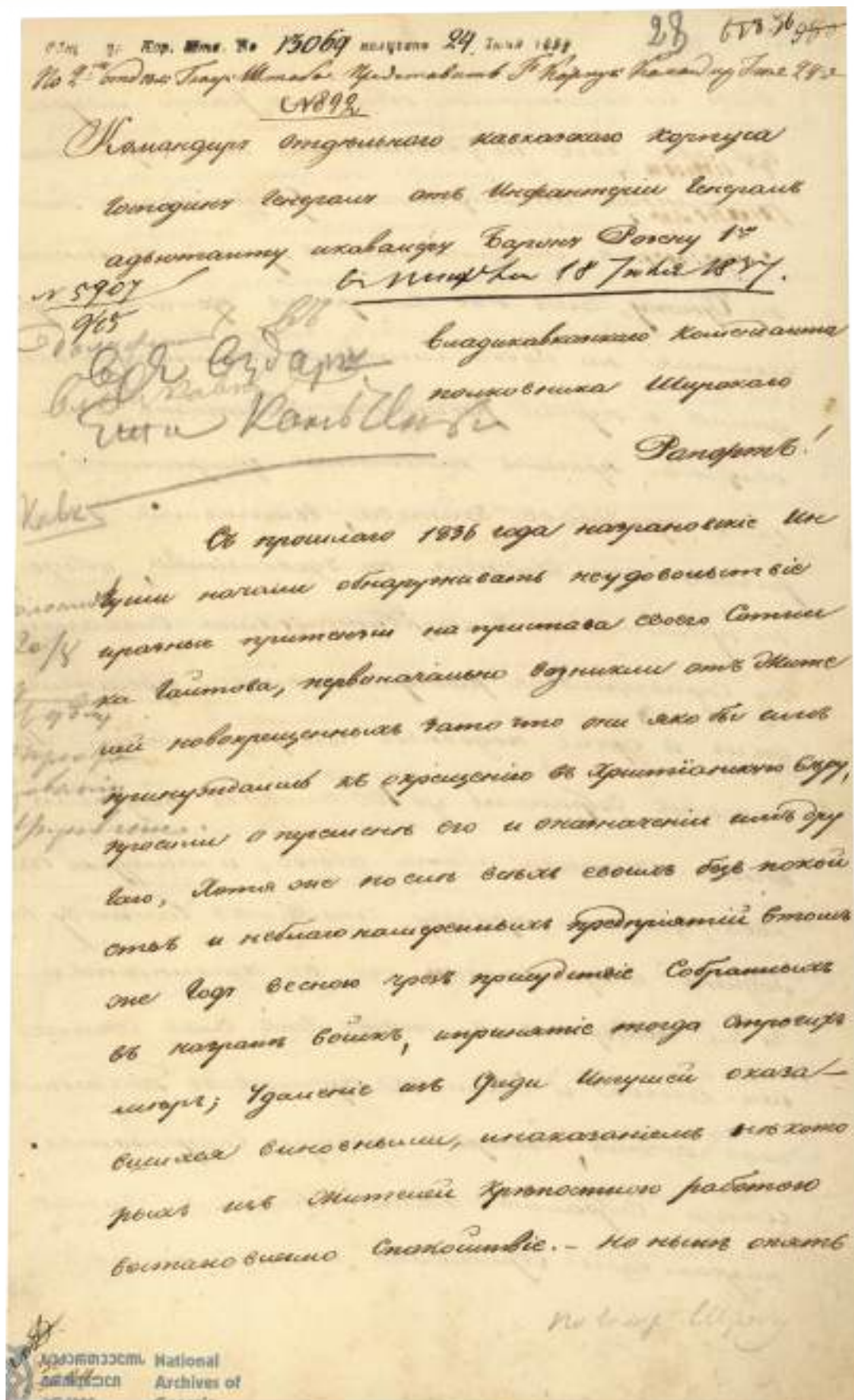
მაქვს პატივი, თქვენს მაღალღმადიდებულებას ვაცნობო ეს გარემოებები და უმორჩილესად ვითხოვო ინგუშეთის ბოქაულთან, ასისტავ გაიტოვთან დაკავშირებით გადანყვეტილება, უნდა დარჩეს თუ არა იგი თავის რანგში, თუ მის ნაცვლად სხვა დაინიშნოს.

პოლკოვნიკი შიროკი

№1545, 1837 წლის 21 ივნისი

ვლადიკავკაზი

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4850,
ფურცელი 29-29 უკ., PDF: გვ. 53-56
(რუსულ ენაზე).

**ПИСЬМО ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ОТ 13
НОЯБРЯ 1837 Г. ПРОТОИЕРЕЮ
БЛАГОЧИННОМУ ШИО
ДВАЛИШВИЛИ**

Петр Николаевич Гайтов в письме своем от 17 ноября сего года изъясняет, что священники, посылаемые в Назрань, для проповедывания христианского закона Божия новокрещенным ингушам, состоящим в заведывании его, занимают квартиры у новокрещенных и состоят без всякого с ними условия на хозяйственном продовольствии как сами, так и дьячки и лошади, при них имеющиеся, только обещаясь уплатить хозяину все издержки, употребленные на содержание их; в случае же перемены своей, уезжают, не сделавши никакого удовлетворения хозяину, как то у прапорщика Гайти Мальсагова проживал священник Лазарь Конианашвили 3 месяца; у старшины Арсамака Дударова проживал священник Захарий Дзлиерисшвили 11 месяцев, и только заплатил хозяину при отъезде своем 13 абазов и 40 копеек; у старшины Балха Кастоева проживает священник, пользуясь весьма содержанием от хозяев, после перемены своей уехали (кроме Иосифа, который по ныне проживает у Камбилевского жителя Кастоева) без всякой разделки с хозяевами; а потому жители теперь с священников, ежели они всем будут довольствоваться от хозяев, просят с одного священника с дьячком и двумя лошадьми 30 рублей серебром в год; а как священники таковую цену им не дают, то они дают священникам обывательские квартиры без всего, и чтобы священники от себя довольствовались, на сие священники не соглашались, но дают им от каждого двора по бревну леса для постройки домов, где они пожелают, то на сие говорят, чтобы жители сами на свой счет построили им дома, и при том доставляли бы им как дрова, так и для лошадей их сена без платы. Жители, хотя и отговариваются, что мною не приказано

**საქართველოს ეპარქიის
1837 წლის 13 ნოემბრის წერილი
ბლაღოჩინ დეკანოზს,
შიო დვალიშვილს**

პიოტრ ნიკოლაევიჩ გაიტოვი მიმდინარე წლის 17 ნოემბრის მომართვაში განმარტავს, რომ ნაზრანში გაგზავნილმა მღვდლებმა, რომლებიც მათ გამგებლობაში მყოფ ახალმონათლულ ინგუშებს ღვთის ქრისტიანულ რჯულს უქადაგებენ, ახალმონათლულების ბინები დაიკავეს და ყოველგვარი შეთანხმების გარეშე მოიხმარენ მათ სარჩო-საბადებელს, როგორც თავად, ისე მათთან მყოფი დიაკვნები და ცხენები. ისინი მეპატრონეებს დაჰპირდნენ მხოლოდ, რომ გადაუხდიან მათზე განეულ მთელ დანახარჯს; მსახურების ადგილის შეცვლის შემთხვევაში კი ისინი ისე მიდიან, რომ მეპატრონეს არაფერს უხდიან, მაგალითად, მღვდელი ლაზარე ყონიანაშვილი 3 თვის განმავლობაში ცხოვრობდა პრაპორშჩიკ გაიტი მალსაგოვთან [და ნასვლისას არაფერი გადაუხადა]; მღვდელი ზაქარია ძლიერისშვილი 11 თვის განმავლობაში ცხოვრობდა ზემდეგ არსამაკ დუდაროვთან და ნასვლისას მას მხოლოდ 13 აბაზი და 40 კაპიკი გადაუხადა; ზემდეგ ბალხ კოსტოევთან მღვდელი ცხოვრობდა და პატრონებისგან ბევრს სარგებლობდა, მათი შეცვლის შემდეგ ისინი წავიდნენ მასპინძლებთან ანგარიშის გასწორების გარეშე (იოსების გარდა, რომელიც დღემდე ცხოვრობს ყამბილეევკის მკვიდრ კოსტოევთან); ამიტომ ახლა მოსახლეობა მღვდლებს სთხოვს, რომ თუ სურთ, მასპინძლებისგან ყველაფრით ისარგებლონ, ერთმა მღვდელმა დიაკვნითა და ორი ცხენით წელიწადში 30 ვერცხლის რუბლი უნდა გადაიხადოს; ხოლო ვინაიდან მღვდლები ასეთ ფასს არ იხდიან, ისინი [ადგილობრივები] მღვდლებს სამოსახლო ბინებს აძლევენ ყველაფრის გარეშე და მღვდლებმა საკუთარი სარჩო თავად უნდა მოიპოვონ. მღვდლები ამას არ თანხმდებიან. ამიტომ თითოეული კომლი

им содержать священников без платы, на то священники говорят: бумагу покажите от экзарха, о чем доводя до сведения моего, Петр Николаевич Гайтов просил, чтобы впредь не могло происходить таковых претензий, дать правило в руководство священников.

Вследствие сего предписываю Вам, о[тец] протоиерей, подтвердить строго с подписками [священникам] ингушо-назрановским, чтобы они никакого содержания не требовали себе от своих новокрещенных прихожан, равно как и от тех хозяев, у которых они имеют квартиры, а довольствовались бы положенным для них жалованьем. Если же они священники по обоюдному согласию с хозяевами желают пользоваться хозяйским продовольствием, в таком случае сделали бы они с хозяевами своими по обоюдному согласию условие о цене, какую они священники должны платить хозяевам за содержание их хозяйским продовольствием, и по условию платить им хозяевам все деньги сполна без всякого отлагательства, под опасением в противном случае строгого взыскания с них священников. А со священников Лазаря Кениашвили, Иосифа Хуцишвили и Захария Дзгирисшвили имеете вы немедленно взыскать причитающиеся за хозяйское продовольствие деньги и уплатить хозяевам, и по исполнению сего донести мне по надлежащему.

№829

13 ноября 1837 г.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5262,
л. 3-4 об., PDF: стр. 3-4.

მათ თითო ხის მორს აძლევს სახლის ასაშენებლად, იქ, სადაც სურთ, [მღვდლები] კი ამბობენ, რომ მათ საცხოვრებელი მოსახლეობამ თავისი ხარჯით უნდა აუშენოს და ამავდროულად, უსასყიდლოდ მიანოდოს მათ შეშა და თივა ცხენებისთვის. მიუხედავად ადგილობრივების მიერ მოწველიებული საბაბისა, რომ მე არ მიზრძანებია მათთვის მღვდლების უსასყიდლოდ შენახვა, ეს უკანასკნელები მათ ამის თაობაზე ეგზარქოსის საბუთის წარდგენას სთხოვენ. ეს ცნობები ჩემამდე პეტრე ნიკოლაევიჩ გაიტოვმა მოიტანა და მთხოვა, რომ მომავალში ასეთი პრეტენზიები არ წარმოიშვას და მღვდლებს სახელმძღვანელოდ წესი მიეცეთ.

აქედან გამომდინარე, გიბრძანებთ, [მამაო] დეკანოზო, მკაცრად და ხელმოწერით დაუდასტუროთ ინგუშეთისა და ნაზრანის [მღვდლებს], რომ არ მოითხოვონ რაიმე სახის სარჩო და ხარჯი თავისი ახალმონათლული მრევლისგან, ასევე იმ მესაკუთრეებისგან, რომლებთანაც ბინებზე დგანან, არამედ დაკმაყოფილდნენ მათთვის გამოყოფილი ჯამაგირით. ხოლო თუ ისინი, მღვდლები, მეპატრონეებთან ურთიერთშეთანხმებით, მოისურვებენ მათი სარჩოთი სარგებლობას, ამ შემთხვევაში ფასზე უნდა მორიგდნენ და სრულად უნდა გადაუხადონ მთელი თანხა ყოველგვარი დაგვიანების გარეშე, იმის შიშით, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში მკაცრად დაისჯებიან. ხოლო მღვდლებისგან: ლაზარე ყენიაშვილისგან, იოსებ ხუციშვილისგან და ზაქარია ძგირისშვილისგან დაუყოვნებლივ უნდა ამოიღოთ მასპინძლებისთვის გადასახდელი თანხა და ამის აღსრულების შემდეგ სათანადოდ მომახსენოთ.

№829

1837 წლის 13 ნოემბერი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5262,
ფურცელი 3-4 უკ., PDF: გვ. 3-4
(რუსულ ენაზე).

**РАПОРТ ГЕНЕРАЛ-МАЙОРА
ВЛАДИМИРА ВОЛЬХОВСКОГО
ОТ 24 НОЯБРЯ 1837 ГОДА
ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ЕВГЕНИЮ**

Его Высокопреосвященству Евгению,
Архиепископу Экзарху Грузии

Р а п о р т

Ваше Высокопреосвященство, Милостивый Архипастыр!

Находящийся в Тифлисском духовном училище сын умершего прапорщика Базоркина Сергей Федоров Базоркин¹, поданным к господину корпусному командиру прошением [просит] об определении его в военную службу. Вследствие сего и по поручению его высокопревосходительства, честь имею покорнейше просить ваше высокопреосвященство, почтить меня Вашим уведомлением: не имеется ли какого-либо препятствия на увольнение Базоркина из духовного училища и не угодно ли будет присовокупить при том и документы о рождении, крещении и о происхождении его.

Поручая себя архипастырским молитвам Вашим, с истинным почтением и совершенною преданностью имею честь быть Вашего высокопреосвященства покорнейшим слугою.

ПОДПИСЬ: Владимир Вольховский

№2051, 24 ноября 1837 г.,

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5147, л. 1,
PDF: стр. 3.

¹ Базоркин Сергей Фёдорович (ингуш. Байсара Мочкха Пазд наькъан) — помощник пристава Назрановских народов, дослужившийся до чина подполковника милиции. По его имени названо ингушское селение Базоркино (Мочкхий-юрт) на р. Камбилеевке. Активный участник Кавказской войны. За заслуги перед Российской империей был пожалован потомственным дворянством и крупными земельными владениями. Кавалер ряда орденов, в том числе ордена Святого Георгия IV степени (X. Костой).

**ბენერალ-მაიორ ვლადიმირ
ვოლხოვსკის 1837 წლის
24 ნოემბრის პატაკი
საქართველოს ეპისკოპოს ევგენის**

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობა ევგენის,
არქიეპისკოპოსს,
საქართველოს ეპისკოპოსს

პ ა ტ ა კ ი

თქვენო მაღალყოვლადუსამღვდელოესობავ, მონყალე მწყემსთმთავარო!

გარდაცვლილი პრაპორშჩიკი ბაზორკინის ვაჟმა, სერგეი ფედოროვ ბაზორკინმა¹, რომელიც ტფილისის სასულიერო სასწავლებელში სწავლობს, კორპუსის მეთაურს წარუდგინა თხოვნა სამხედრო სამსახურში მისი განვების შესახებ. ამის შედეგად, მისი მაღალაღმატებულების დავალებით, მაქვს პატივი, უმორჩილესად ვთხოვო თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას, დამდოთ პატივი თქვენი შეტყობინებით: რაიმე დაბრკოლება ხომ არ არსებობს ბაზორკინის სასულიერო სასწავლებლიდან დათხოვისთვის და ხომ არ დაურთავდით მისი დაბადების, ნათლობისა და წარმომავლობის დოკუმენტებს?

თქვენი მწყემსთმთავრული ლოცვებისადმი მიწოდებით, ჭეშმარიტი პატივისცემითა და სრული ერთგულებით, მაქვს პატივი, ვიყო თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის უმორჩილესი მსახური.

ხელმოწერა: ვლადიმირ ვოლხოვსკი

№2051

1837 წლის 24 ნოემბერი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5147,
ფურცელი 1, PDF: გვ. 3 (რუსულ ენაზე).

¹ სერგეი ფიოდორის ძე ბაზორკინი (ინგუშ. ბაისარ მოჩჴა ლაზდ ნეყან) — ნაზრანის ხალხების თანამემამულე, რომელიც მილიციის პოდპოლკოვნიკის წოდებაზე ავიდა. ინგუშეთის სოფელი ბაზორკინო (მოჩხი-იურტი) მდინარე კამბილეევაზე მის სახელს ატარებს. ის კავკასიის ომის აქტიური მონაწილე იყო. რუსეთის იმპერიის წინაშე გაწეული სამსახურისთვის მას მემკვიდრეობითი თავადაზნაურობა და დიდი მიწის ნაკვეთები მიენიჭა. მას რამდენიმე ორდენი ჰქონდა, მათ შორის წმინდა გიორგის მე-4 ხარისხის ორდენი (ხ. კოსტოი).

[illegible]

Urtica dioica

Вашего Высочества

Macropodinus myos

Beethoven's Beethoven

[illegible]

**ОТЗЫВ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ
НА ПИСЬМО НАЧАЛЬНИКА ШТАБА
ОТДЕЛЬНОГО КАВКАЗСКОГО
КОРПУСА ГЕНЕРАЛ-МАЙОРА
ВОЛЬХОВСКОГО**

Ваше Превосходительство,
Милостивый Государь

На отношение Ваше от 24 минувшего ноября за №2051, имею честь уведомить Ваше превосходительство, что упоминаемый в оном сын умершего прапорщика Базоркина Сергей Федоров Базоркин обучается в духовном училище приватно, и совсем не входит в состав духовных воспитанников, а потому не токмо никакого нет препятствия, но и совершенно предоставляется его Базоркина воле ныне же оставить духовное училище и определиться на службу, куда хочет. Что же касается до метрического о нем свидетельства, то предоставлено от меня ему Базоркину просить о том Грузино-Имеретинскую синодальную контору узаконенным порядком.

С истинным почтением и преданностью, имею честь быть, милостивый государь Вашего превосходительства.

№2549
1 ноября, 1837 г.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5147,
л. 3-4, PDF: стр. 5-7.

**გზარქოს ევგენის პასუხი
კავკასიის ცალკე კორპუსის
მეთაურს, გენერალ-მაიორ
ვოლხოვსკის**

თქვენო აღმატებულება,
მონყალე ბატონო,

თქვენი 24 ნოემბრის №2051 მომართვის პასუხად, მაქვს პატივი ვაცნობო თქვენს აღმატებულებას, რომ მასში [მომართვაში] ნახსენები გარდაცვლილი პრაპორშჩიკის, სერგეი ფიოდოროვ ბაზორკინის ვაჟი, პრივატულად სწავლობს სასულიერო სასწავლებელში და არ შედის სტუდენტთა რიცხვში. ამიტომ არა მხოლოდ არანაირი დაბრკოლება არ არსებობს, არამედ მთლიანად მისი, ბაზორკინის ნებაზეა დამოკიდებული, ახლავე დატოვოს სასულიერო სასწავლებელი და აირჩიოს მსახურება იქ, სადაც სურს. რაც შეეხება მის დაბადების მოწმობას, მე მას, ბაზორკინს, ვაძლევ უფლებამოსილებას, დადგენილი წესით მოითხოვოს ის საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორიდან.

მაქვს პატივი, ჭეშმარიტი მოწინებითა და ერთგულებით ვიყო, მონყალე ბატონო, თქვენი აღმატებულებისადმი.

№2549
1837 წლის 1 ნოემბერი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5147,
ფურცელი 3-4, PDF: გვ. 5-7 (რუსულ ენაზე)

**ЗАПРОС ГРУЗИНО-ИМЕРЕТИНСКОЙ
СИНОДАЛЬНОЙ КОНТОРЫ В
КАНЦЕЛЯРИЮ ОСЕТИНСКОЙ
ДУХОВНОЙ КОМИССИИ О
ПРЕДОСТАВЛЕНИИ ЛИЧНЫХ
СВЕДЕНИЙ ОБ УЧЕНИКЕ
ТИФЛИССКОГО ДУХОВНОГО
УЕЗДНО-ПРИХОДСКОГО УЧИЛИЩА
СЕРГЕЕ БАЗОРКИНЕ**

Канцелярия Грузино-Имеретинской
синодальной конторы

Февраля 5-го дня, 1838 года,
№268

Ученик Тифлисского духовного уездно-приходского училища, именуюя себя Сергеем Базоркиным, поданным в Грузино-Имеретинскую Синодальную контору прошением просит выдать ему метрическое свидетельство о рождении и крещении его, объясняясь между прочим, что родился он в ингушском селении Темурков-аул близ Владикавказа, от родителя его прапорщика Федора Базоркина, уже умершего, и родительницы Сезмы, в живых находившейся. Крещен в 1823 году протоиереем Яковом Ломауровым вместе с прочими ингушами и значится в общем списке, но не под именем Сергея, которое имя и теперь он носит, а под именем Марка. Сергеем же назван он потому, что имя сие было для них легче.

Почему канцелярия Синодальной конторы покорнейше просит канцелярию Осетинской духовной комиссии сообщить сведения о том: когда именно отец просителя Марка Базоркина прапорщик Федор Базоркин с семейством крещен, кем из священнослужителей, значится ли в семействе его, принявшем святое крещение, мать его Сезма и оный сын его, если значится,

**საქართველო-იმერეთის
სინოდალური კანტორის მიერ
ოსეთის სასულიერო კომისიის
კანცელარიიდან ტფილისის
სასულიერო-სამრევლო
სასწავლებლის მოსწავლის
სერგეი ბაზორკინის შესახებ
პირადი ინფორმაციის
გამოთხოვა**

1838 წლის 7 თებერვალი.
მიღების დამოწმებით.

საქართველო-იმერეთის სინოდალური
კანტორის კანცელარია

1838 წლის 5 თებერვალი
№268

ტფილისის სამაზრო-სამრევლო სასულიერო სასწავლებლის მოსწავლემ, რომელიც საკუთარ თავს სერგეი ბაზორკინს უწოდებს, საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორაში წარდგენილი განცხადებით მოითხოვს თავისი დაბადებისა და ნათლობის მოწმობების გაცემას. ის სხვათა შორის განმარტავდა, რომ ვლადიკავკაზის მახლობლად, ინგუშურ სოფელ თემურყოვ-აულში დაიბადა, მამის, ან გარდაცვლილი პრაპორშჩიკის, ფიოდორ ბაზორკინის და დედის, სეზმას ოჯახში, რომელიც ამჟამად ცოცხალია. იგი 1823 წელს მონათლა დეკანოზმა იაკობ ლომაუროვმა სხვა ინგუშებთან ერთად და იგი შეტანილია საერთო სიაში, მაგრამ არა სერგეის სახელით, რომელსაც ის ახლა ატარებს, არამედ მარკოზის სახელით. მას სერგეი უწოდეს, რადგან ეს სახელი მათთვის [ინგუშებისთვის] უფრო ადვილი [წარმოსათქმელი] იყო.

აქედან გამომდინარე, სინოდალური კანტორა უმორჩილესად სთხოვს ოსეთის სა-

то какое имя при крещении наречено матери его и ему просителю и каких сей последний был в то время лет?

Коллежский ассессор Белозеров

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5632,
л. 1-1 об., PDF. стр. 3-4.

სულიერო კომისიის კანცელარიას შემდეგი ცნობების მონოდებას: ზუსტად როდის მოინათლა მთხოვნელი მარკოზ ბაზორკინის მამა, პრაპორშჩიკი ფიოდორ ბაზორკინი ოჯახთან ერთად? რომელი სასულიერო პირის მიერ არიან შეყვანილი? თუ არის დედამისი სეზმა და მისი ეს ვაჟი შეყვანილი სიაში? და თუ არიან, რა სახელები დაერქვათ დედამისს და მას, მომთხოვნს, ნათლობისას? და რამდენი წლის იყო ეს უკანასკნელი იმ დროს?

კოლეგიის ასესორი ბელოზეროვი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5632,
ფ. 1-1 უკ., PDF: გვ. 3-4 (რუსულ ენაზე).

[illegible]

досады, а подлинная Марка, Врежича которая
от родины подала, что она сѣ была доброй
и т.д. —

[illegible]

King's Arms London

The Honorable Secretary of the
 U.S. National
 Archives of
 Georgia

**ОТЗЫВ КАНЦЕЛЯРИИ
ОСЕТИНСКОЙ ДУХОВНОЙ
КОМИССИИ ПО ПОВОДУ ЗАПРОСА
ЛИЧНЫХ ДАННЫХ СЕРГЕЯ
БАЗОРКИНА**

Канцелярия Осетинской духовной комиссии
№198

28 февраля, 1838.

В Канцелярию Грузино-Имеретинской
Синодальной конторы

Канцелярия Осетинской духовной комиссии на отношение канцелярии Грузино-Имеретинской Синодальной конторы от 5 февраля сего года за №268 честь имеет уведомить оную канцелярию, что требуемых сведений о просителе Сергее Базоркине, обучавшемся в здешнем духовном училище, канцелярия Осетинской духовной комиссии доставить не может по той причине, что хотя означенный Сергей Базорко и значится в делах сыном прапорщика Федора Базорко, но по именным спискам проповедников Комиссии, крестивших его семейство, под названием Сергея во Св. крещении он не значится; да и самое семейство его при крещении не упомянуто в списке, представленном проповедниками при окрещении ингуш в 1823 году. Крестил же ингушев в 1823 году протоиерей Яков Ломауров, с списком коего учинена была точная о просимом выправка.

ЦГИА Грузии ф. 488, опись 1, дело 5632,
л. 2, PDF: стр. 5.

**ოსეთის სასულიერო კომისიის
პასუხი მოსწავლე სერგეი
ბაზორკინის პირადი მონაცემების
გამოთხოვის შესახებ**

ოსეთის სასულიერო კომისიის კანცელარია
№198

1838 წლის 28 თებერვალი

საქართველო-იმერეთის სინოდალური
კანტორის კანცელარიას

საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის კანცელარიის მიმდინარე წლის 5 თებერვლის №268 მოთხოვნის პასუხად, ოსეთის სასულიერო კომისიის კანცელარიას პატივი აქვს აცნობოს აღნიშნულ კანცელარიას, რომ ოსეთის სასულიერო კომისიის კანცელარიას არ შეუძლია მოთხოვნილი სერგეი ბაზორკინის შესახებ მოთხოვნილი ცნობების მიწოდება, რომელიც ადგილობრივ სასულიერო სასწავლებელში სწავლობდა, იმ მიზეზით, რომ, მართალია, აღნიშნული სერგეი ბაზორკინი საქმეებში მითითებულია, როგორც პრაპორშჩიკი ფიოდორ ბაზორკინის ვაჟი, მაგრამ ის არ ხსენდება სერგეის სახელით წმინდა ნათლობის დროს კომისიის იმ მქადაგებლების სიებში, რომლებმაც მისი ოჯახი მონათლეს; თავად მისი ოჯახიც არ არის ნახსენები მქადაგებლების მიერ 1823 წელს ინგუშების ნათლობის წარმოდგენილ სიაში. ინგუშები 1823 წელს დეკანოზმა იაკობ ლომაუროვმა მონათლა, რომლის სიასაც შეედარა მოთხოვნა.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5632,
ფურცელი 2, PDF: გვ. 3 (რუსულ ენაზე).

**ПРЕДПИСАНИЯ КОМАНДИРА
ОТДЕЛЬНОГО КАВКАЗСКОГО
КОРПУСА ГЕНЕРАЛ-
ЛЕЙТЕНАНТА ГОЛОВИНА 1-ГО
ВЛАДИКАВКАЗСКОМУ КОМЕНДАНТУ,
ПОЛКОВНИКУ ШИРОКОМУ**

Г. Владикавказскому Коменданту
24 сентября 1838 г., №9976

Вследствие рапорта Вашего от 13 февраля 1836 года с представлением на утверждение десяти муллов, избранных тагаурцами, куртатинцами и другими осетинами, а также Назрановскими и Карабулакскими жителями магометанского исповедания, предместник мой генерал-адъютант барон Розен, находя число сие несоответственным ограниченному количеству сих жителей магометан, 29 февраля того же года за №1519 предписал Вашему высокоблагородию предложить означенным магометанским обществам, чтобы из предназначенных в духовенство свое, ограничить самым необходимым числом мулл, так чтобы один из них мог быть для нескольких деревень. Причем требовать об избранных муллах некоторые сведения, но даже оные до сего времени не имеются, потому предписываю Вашему высокоблагородию доставить мне без замедления подробные сведения распоряжений Ваших по упомянутому предписанию предместника моего.

Надпись: подписал главноуправляющий,
генерал-лейтенант Головин 1-й

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426,
л. 7-7 об., PDF: стр. 10-11.

**კავკასიის ცაქლე კორპუსის
მეთაურის, გენერალ-ლეიტენანტ
გოლოვინ 1-ის მიწერილობა
ვლადიკავკაზის კომენდანტ
პოლკოვნიკ შიროკისადმი**

ქ. ვლადიკავკაზის კომენდანტს
1838 წლის 24 სექტემბერი
№9976

თქვენი 1836 წლის 13 თებერვლის პატაკიდან გამომდინარე, რომელშიც დასამტკიცებლად წარდგენილი იყო თავაურელების, ქურთათელებისა და სხვა ოსების, ასევე, ნაზრანისა და ყარაბულაკის მაჰმადიანური სარწმუნოების მიმდევართა მიერ არჩეული ათი მოლა, ჩემმა წინამორბედმა, გენერალ-ადიუტანტმა, ბარონმა როზენმა ეს რიცხვი მაჰმადიანების არსებული შეზღუდული რაოდენობისთვის შეუსაბამოდ მიიჩნია და იმავე წლის 29 თებერვალს, №1519 ბრძანებით, თქვენს მაღალაღმატებულებას დაავალა, შეეთავაზებინა ზემოხსენებული მაჰმადიანი თემებისთვის, რომ სასულიერო პირებად დანიშნულთაგან მოლების რაოდენობა საჭიროებისამებრ შეემცირებინათ ისე, რომ ერთ მოლას რამდენიმე სოფელში ემსახურა. გარდა ამისა, არჩეული მოლების შესახებ გარკვეული ცნობები მოგეთხოვათ, მაგრამ ეს დღემდე არ არის შესრულებული. ამიტომ ვუბრძანებ თქვენს მაღალაღმატებულებას, დაუყოვნებლივ დაწვრილებით მომანოდოთ თქვენი განკარგულებები ჩემი წინამორბედის ზემოხსენებული ბრძანების შესაბამისად.

მინაწერი: ხელი მოაწერა მთავარმართებელმა, გენერალ-ლეიტენანტმა გოლოვინ 1-მა

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4426,
ფურცელი 7-7 უკ., PDF: გვ. 10-11
(რუსულ ენაზე).

**РАПОРТ ВЛАДИКАВКАЗСКОГО
КОМЕНДАНТА ПОЛКОВНИКА
ШИРОКОГО КОМАНДИРУ
ОТДЕЛЬНОГО КАВКАЗСКОГО
КОРПУСА ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ
ГОЛОВИНУ 1-МУ**

На предписание Вашего превосходительства от 24-го сентября за №9976 донести честь имею, что по предписанию предместника Вашего превосходительства от 29-го февраля 1836 года за №1519 невозможно было представить в свое время требуемого сведения о муллах, во-первых что магометанские общества в то время не соглашались на ограниченное число оных, а во-вторых по случаю бывших в том году беспокойств между назрановцами. Ныне же Ингушевские и Карабулакские жители согласились выбрать муллов четырех человек, так чтобы они были для всех вообще деревень. А из какого они состояния, отколь уроженцы, какие имеют семейства и где расположены оседлым жительством, честь имею представить при сем именном списке. Покорнейше прошу Вашего превосходительства не оставить утвердить их в звании муллов для исполнения духовных треб по магометанскому исповеданию.

Касательно же тагаурцев и куртатинцев, то у первых находится один мулла, показанный по списку, у сего представляемому, а у последних вовсе нет, но как те, так и другие могут одним обходиться и потому не предвидится ныне надобности в избрании оных, дабы тем не увеличивать число муллов.

Полковник Широкий
№2782

Владикавказ
3 ноября 1838 г.,

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426,
л. 8-8 об., PDF: стр. 12-13.

**ვლადიკავკაზის კომენდანტ
პოლკოვნიკ შიროკის პატაკი
კავკასიის ცალკე კორპუსის
მეთაურს, გენერალ-ლეიტენანტ
გოლოვინ 1-ს**

თქვენი აღმატებულების 24 სექტემბრის №9976 ბრძანების პასუხად, მაქვს პატივი გაცნობოთ, რომ თქვენი აღმატებულების წინამორბედის 1836 წლის 29 თებერვლის №1519 ბრძანების შესაბამისად, შეუძლებელი იყო იმ დროს მოღების შესახებ საჭირო ცნობების მოწოდება, პირველ რიგში იმიტომ, რომ იმ დროს მაჰმადიანი თემები არ თანხმდებოდნენ მათ შეზღუდულ რაოდენობაზე და მეორეც, იმ წელს ნაზრანის მკვიდრებს შორის მომხდარი არეულობის გამო. თუმცა, ახლა ინგუშეთისა და ყარაბულაქის მაცხოვრებლები შეთანხმდნენ ოთხი მოლის არჩევაზე, რათა ისინი ზოგადად ყველა სოფელს ემსახურონ. ხოლო რომელი წოდებიდან არიან ისინი, სადაური მკვიდრები არიან, რა ოჯახები ჰყავთ და სად სახლობენ, მაქვს პატივი, აქვე წარმოგიდგინოთ სახელობითი სია. უმორჩილესად ვთხოვ თქვენს აღმატებულებას, თავი არ შეიკავოს მათი დამტკიცებისგან მოღების წოდებაში, რათა მაჰმადიანური აღმსარებლობის შესაბამისი მსახურება განახორციელონ.

რაც შეეხება თავაურელებსა და ქურთათელებს, პირველებს ჰყავთ ერთი საერთო მოლა, რომელიც მითითებულია აქ წარმოდგენილ სიაში, ხოლო სხვებს საერთოდ არ ჰყავთ, მაგრამ ვინაიდან თავაურელებსა და ქურთათელებსაც შეუძლიათ ერთი მოლით სარგებლობა, ამიტომ ახლა მოღების არჩევა საჭირო არ არის, რათა მათი რაოდენობა არ გაიზარდოს.

პოლკოვნიკი შიროკი
№2782

ვლადიკავკაზი
1838 წლის 3 ნოემბერი

სეასცა, ფონდი 2, ანაწ. 1, საქმე 4426,
ფურცელი 8-8 უკ., PDF: გვ. 12-13
(რუსულ ენაზე).

ИМЕННОЙ СПИСОК ЧЕТЫРЕХ МУЛЛ, ВЫБРАННЫХ НАЗРАНОВСКИМИ ИНГУШАМИ МАГОМЕТАНСКОГО ИСПОВЕДАНИЯ

3 ноября 1838 г.

№	Имена и прозвания и где имеют постоянную оседлость	Число душ обоого пола в семействе	От коль уроженцы
1	Тепсарук Осканов Жительство имеет в деревне Тимурки Осканова, расположенной на реке Сунже. Семейство его состоит: имеет жену, детей 2 мужеска и 4-х женского пола.	8	Уроженцы из Назрановских ингушей
2	Долетука Ханакиев. Жительство имеет в деревне Тимирсолтана Гелисханова, расположенной на реке Сунже выше Назрановского укрепления. Семейство его состоит: имеет жену, детей 2 мужеска и 1 женского пола.	5	Уроженцы из Назрановских ингушей
3	Адыл Бекбулатов Жительство имеет в деревне Булата Тухингова, расположенной при местечке Мушкарты. Семейство его состоит: имеет жену, детей 2 мужского пола.	4	Уроженцы из Назрановских ингушей
4	Бекмурза Хусиков. Жительство имеет в деревне Берляча Дидигова ¹ , расположенной на речке Камбилеевке. Семейство его состоит: имеет жену, детей 3 мужеска и 2 женского пола.	7	Из теречных чеченцев

Подпись: Полковник Широкий

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426,
л. 9-9 об., PDF: стр. 14-15.

¹ Дидигов (Дыдигов) Бирляч – ингушский старшина. По его имени – аул Берляча Дидигова (Х. К.)

მაჰმადიანური სარწმუნოების ნაზრანელი ინგუშების მიერ შერჩეული ოთხი მოლის სახელობითი სია

1838 წლის 3 ნოემბერი

№	სახელები და მეტსახელები და მათი მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი	ოჯახში ორივე სქესის სულთა რაოდენობა	საიდან არიან წარმოშობით
1	თეფსარუყ ოსკანოვი. ცხოვრობს მდინარე სუნჯაზე მდებარე თიმურქი ოსკანოვის სოფელში. მისი ოჯახი შედგება: ჰყავს ცოლი და შვილები – 2 ვაჟი და 4 ქალიშვილი.	8	ნაზრანელი ინგუშებისგან
2	დოლეთუყა ხანაკიევი. ცხოვრობს თიმირსოლთან გელისხანოვის სოფელში, რომელიც მდებარეობს მდინარე სუნჯაზე, ნაზრანის ციხესიმაგრის ზემოთ. მისი ოჯახი შედგება: ჰყავს ცოლი – 2 ვაჟი და 1 ქალიშვილი.	5	ნაზრანელი ინგუშებისგან
3	ადილ ბეკბულატოვი. ცხოვრობს ბულატ ტუხინგოვის სოფელში, რომელიც მდებარეობს ალაგთან სახელწოდებით მუშკარტი. მისი ოჯახი შედგება: ჰყავს ცოლი და 2 ვაჟი.	4	ნაზრანელი ინგუშებისგან
4	ბექმურზა ხუსიკოვი. ცხოვრობს ბერლიაჩა დიდიგოვის ¹ სოფელში, რომელიც მდებარეობს მდინარე ყამბილეეკაზე. მისი ოჯახი შედგება: ჰყავს ცოლი და შვილები – 3 ვაჟი და 2 ქალიშვილი.	7	თერგის ჩეჩნებისგან

ხელმოწერა: პოლკოვნიკი შიროკი

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4426,
ფურცელი 9-9 უკ., PDF: გვ. 14-15
(რუსულ ენაზე).

¹ დიდიგოვი ბირლიაჩი – ინგუში უხუცესი. მის სახელს ატარებს ბერლიაჩ დიდიგოვის აული (ხ.კ.).

**ПИСЬМО ГЛАВНОКОМАНДУЮЩЕГО
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТА
ГОЛОВИНА 1-ГО¹ КОМЕНДАНТУ
ВЛАДИКАВКАЗА
ОТ 30 НОЯБРЯ 1838 Г.**

Г. Владикавказскому коменданту
30 ноября 1838 г., №12528

Поименованных в представленном Вами при рапорте от 3-го минувшего ноября за №2782 списке лиц из назрановских ингушей Тепсарука Осканова, Долетуку Ханакиева, Адыла Бекбулатова и из теречных чеченцев Бек-Мурзу Хусикова утверждая в звании мулл между ингушевскими и карабулакскими жителями магометанского исповедания по выбору самих жителей, предлагаю Вашему высокоблагородию допустить их к отправлению сей обязанности, назначив по числу всех селений, сколько придется на часть каждого таковых, и о исполнении мне донести с пояснением – кто из них в какие деревни будет определен согласно желанию жителей.

Подписал Главноуправляющий,
генерал-лейтенант Головин 1-й

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426,
л. 11-11 об., PDF: стр.17-18.

¹ Головин 1 Евгений Александрович — генерал-лейтенант, генерал от инфантерии. Командир Отдельного Кавказского корпуса, главноуправляющий гражданской частью и пограничными делами в Грузии, Армянской и Кавказской областях (1837–1842) (Х. Костой).

**მთავარმართებელ,
გენერალ-ლეიტენანტ
გოლოვინ 1-ის¹ 1838 წლის
30 ნოემბრის წერილი
ვლადიკავკაზის კომენდანტს**

ვლადიკავკაზის კომენდანტს
1838 წლის 30 ნოემბერი
№12528

გასული წლის 3 ნოემბრის პატაკში თქვენ მიერ წარმოდგენილი ნაზრანელი ინგუშების სიაში დასახელებული პირები – თეფსარუყ ოსკანოვი, დოლეტუყუ ხანაკიევი, ადილ ბეკბულატოვი და თერგის ჩეჩნებიდან ბეკმურზა ხუსიკოვი იქაურ მაჰმადიან ინგუშ და ყარაბულაკელ მკვიდრთა არჩევანით, დამტკიცებულნი არიან მოღების ნოდებაში. თქვენს აღმატებულებას ვთავაზობ, რომ მათ ამ მოვალეობის შესრულების ნება დართოთ, ყველა სოფლის მცხოვრებთა რაოდენობის მიხედვით და მსახურების აღსრულების შესახებ მომახსენოთ განმარტებით, თუ რომელი მათგანი რომელ სოფელში დაინიშნა ადგილობრივების სურვილისამებრ.

მინანერი: ხელი მოაწერა
მთავარმართებელმა,
გენერალ-ლეიტენანტმა გოლოვინ 1-მა

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4426,
ფურცელი 11-11 უკ., PDF: გვ. 17-18
(რუსულ ენაზე).

¹ გოლოვინ 1 ევგენი ალექსანდრეს ძე – გენერალ-ლეიტენანტი, ქვეითი ჯარის გენერალი. ცალკეული კავკასიური კორპუსის მეთაური, სამოქალაქო საქმეთა და სასაზღვრო საქმეთა მთავარსარდალი საქართველოში, სომხეთსა და კავკასიის რეგიონებში (1837–1842) (ხ. კოსტოი).

ОТЧЕТ О ДЕЙСТВИЯХ ОСЕТИНСКОЙ ДУХОВНОЙ КОМИССИИ ЗА 1838 ГОД

№23

“1“ февраля 1839.

Отчет

О действиях Осетинской Духовной

Комиссии за 1838 год

37 листов.

ЦГИА Грузии, Ф. 488, опись 1, дело 5923, л. 1

Святейшему Правительствующему Синоду

[от] Синодального Члена,

Экзарха Грузии,

Евгения Архиепископа

Карталинского и Кахетинского

Д о н о ш е н и е

На основании Высочайше утвержденного в 28 день Декабря 1818 года Доклада Св. Правительствующаго Синода, благопокорнейше представляя при сем Вашему Святейшеству отчет о действиях по Осетинской Духовной Комиссии за истекший 1838 год, с приложением трех ведомостей под литерами: А., о числе обращенных в Христианство по Закавказскому краю; Б., о числе родившихся, бракосочетавшихся, и умерших; и В., о приходе и расходе сумм, получаемых из Казны на Осетинскую Духовную Комиссию: честь имею донести:

1. Обращение Горских Кавказского края народов в Христианство.

В 1838 году, как видно из представленных Миссионерами и другими Духовными лицами списков, по ведомству Осетинской Духовной Комиссии обращено в Православную Греко-Российскую веру разных Иноверцев вообще по Грузии «105» душ обоего пола. Из Горцев окрещено: 1., В Абхазии: Магометан и язычников «259» душ обоего пола. 2., В Мингрелии: Магометан и

ოსეთის სასულიერო კომისიის 1838 წლის საქმიანობის ანგარიში

№23

1839 წლის 1 თებერვალი

ანგარიში

ოსეთის სასულიერო კომისიის 1838 წლის

საქმიანობის შესახებ

37 გვერდი

წყარო: სეასცაა, ფონდი 488, ანაწ. 1,

საქმე 5923 (რუსულ ენაზე).

უწმინდეს მმართველ სინოდს
სინოდის წევრის, საქართველოს
ეგზარქოსის, ქართლისა და კახეთის
მთავარეპისკოპოსი ევგენის

უ წ ყ ე ბ ა

1818 წლის 28 დეკემბერს უზენაესად დამტკიცებული წმინდა მმართველი სინოდის მოხსენების საფუძველზე, თქვენს უწმინდესობას უმორჩილესად წარმოვუდგენ გასული 1838 წლის ოსეთის სასულიერო კომისიის საქმიანობის ანგარიშს, თანდართული სამი უწყებით, შემდეგი ნიშნულებით: ა) ამიერკავკასიის მხარეში ქრისტიანობაზე მოქცეულთა რაოდენობის შესახებ; ბ) დაბადებულთა, დაქორწინებულთა და გარდაცვლილთა რაოდენობის შესახებ; გ) ოსეთის სასულიერო კომისიისთვის ხაზინიდან მიღებული შემოსავლებისა და ხარჯების შესახებ: მაქვს პატივი გაცნობოთ:

1. კავკასიის მთის ხალხების ქრისტიანობაზე მოქცევა.

1838 წელს, როგორც მისიონერებისა და სხვა სასულიერო პირების მიერ წარმოდგენილი სიებიდან ჩანს, ოსეთის სასულიერო კომისიის უწყებით მთელ საქართველოში სხვა რჯულის წარმომადგენლებიდან ბერძნულ-რუსულ მართლმადიდებლურ სარწმუნოებაზე

язычников «161» душа обоего пола. 3., В Владикавказе: Назрановских Ингуш Магометанской веры «226» душ обоего пола. 4., В разных приходах Осетинского ведомства: «663» души обоего пола.

Всего в течении 1838 года просвещено Св. Крещением: тысяча четыреста четырнадцать душ обоего пола.

ЦГИА Грузии, Ф. 488, опись 1, дело 5923, л. 3-3 об.

[Фрагмент об ингушах]

У Назрановских Ингуш

Препроводив в 1838 году к Владикавказскому Коменданту половинное количество суммы [Примечание: 678 рублей и 45 копеек серебром] на постройку трех церквей у Назрановских Ингуш в Шалхском, Гайтском и Оросханском приходах, я вместе с тем предписал Протоиерею Шио Двалишвили буде¹ Г. Пристав Гайтов или Г. Быков не согласятся строить церквей по всей точности сообразно плану и фасаду, утвержденному Св. Синодом для Осетинских церквей: в таком случае он Протоиерей взял бы дело постройки церквей на себя обще² с местными Назрановскими Священниками, и произвел бы таковую постройку прочным и благоприличным образом. Но Протоиерей Шио Двалишвили рапортом от 4 марта донес мне, что Пристав Гайтов получил извещение от Генерала Майора Фези, чтобы он с подчиненными своими жителями приготовился к отправлению в поход под Чечню, а потому он Гайтов отложил начатие постройки церквей до времени, сомневаясь дабы по построении церкви не оставались упразднен-

¹ если.

² совместно.

„105“ ორივე სქესის სული მოექცა. მთიელეზიდან მოინათლა: 1. აფხაზეთში: 259 ორივე სქესის მაჰმადიანი და წარმართი. 2. სამეგრელოში: „161“ ორივე სქესის მაჰმადიანი და წარმართი. 3. ვლადიკავკაზში: „226“ ორივე სქესის მაჰმადიანი ნაზრანელი ინგუში. 4. ოსეთის უწყების სხვადასხვა სამრევლოში: „663“ ორივე სქესის სული.

სულ 1838 წლის განმავლობაში წმინდა ნათლობას ეზიარა ორივე სქესის ათას ოთხას თოხმეტი სული.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5923, ფ. 3-3, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

[ფრაგმენტი ინგუშების შესახებ]

ნაზრანელ ინგუშებთან

1838 წელს ვლადიკავკაზის კომენდანტს თანხის ნახევარი გავუგზავნე [შენიშვნა: 678 რუბლი და 45 კაპიკი ვერცხლით] შალხის, გაიტის და ოროსხანის სამრევლოებში ნაზრანელი ინგუშებისთვის სამი ეკლესიის ასაშენებლად. ამავედროულად, დეკანოზ შიო დვალისვილს ვუბრძანე, რომ თუ ბატონი ბოქაული გაიტოვი ან გ. ბიკოვი არ დასთანხმდებიან ეკლესიების აშენებას უწმინდესი სინოდის მიერ ოსური ეკლესიებისთვის დამტკიცებული გეგმისა და ფასადის სრული დაცვით, ამ შემთხვევაში იგი, დეკანოზი, საკუთარ თავზე აიღებს ეკლესიების აშენების საქმეს ადგილობრივ ნაზრანელ მღვდლებთან ერთად და მშენებლობას მყარად და მართებულად წარმართავს. მაგრამ დეკანოზმა შიო დვალისვილმა 4 მარტით დათარიღებული პატაკით მაცნობა, რომ ბოქაულმა გაიტოვმა გენერალ-მაიორ ფეზისგან მიიღო შეტყობინება, რომ მასზე დაქვემდებარებულ მოსახლეობასთან ერთად ჩეჩნეთში ლაშქრობისთვის მოემზადოს. ამიტომ გაიტოვმა ეკლესიების მშენებლობა გარკვეული დროით

ными: ибо носится там слух, что новыя селения будут заселяемы женатыми солдатами. Почему я предписал ему Протоиерею Шио Двалишвили, если Пристав Гайтов, по случаю отправления его в поход, не может строить церквей, то приступил бы сам Протоиерей к постройке церквей, не отлагательно; а к Владикавказскому Коменданту особо относился я о уведомлении меня: точно ли Пристав Гайтов получил от Генерал Майора Фези приказание отправиться в поход, равно и о том: точно ли селения, составляющая Орасханский и Гайтский приход, будут заселены женатыми солдатами. Г. Владикавказский Комендант при отношении от 14 Мая препроводил ко мне отзыв Пристава Гайтова, который отзывался, что «Генерал Майор Фези ввремя проезда своего из Дагестана чрез Назрань точно говорил ему, что он предполагает поход против Горцев, и ему словесно приказал быть в готовности с подведомственным ему народом по требованию для совместного содействия. Что же касается до населения военных солдат в Назрановских селениях, о том ему Гайтову не известно».

При чем он Гайтов присовокупил, что в некоторых деревнях, составляющих Орасханский и Гайтский приходы, коих числом 26 деревень, живут в смежности с Магометанами на земле принадлежащий Магометанам. Новокрещенные Ингуши, живущие в Шалхе и на речке Камбилеевке также живут вовсе не отдельно от Магометан, а потому ли последние неоднократно просили, дабы во избежание упреков и насмешек, делаемых им Магометанами и для свободного отправления христианских треб отделить их от Магометан, а ежели они будут жить совместно, то полагательно будет малый успех по сему делу. – «Почему с прописанием сего отзыва Пристава Гайтова я от 30 Мая относился¹ к Главноуправляющему

¹ направлял прошение.

გადადო, რადგან ეჭვობს, რომ ეკლესიები აშენების შემდეგ გაუქმდება, ვინაიდან ვრცელდება ჭორი, რომ ახალი სოფლები დაქორწინებული ჯარისკაცებით დასახლდება. ამიტომ დეკანოზ შიო დვალისვილს დავავალე, რომ თუ ბოქაულ გაიტოვს ლაშქრობაში გამგზავრების გამო არ შეუძლია ეკლესიების აშენება, მაშინ თავად დეკანოზმა დაუყოვნებლივ უნდა დაიწყოს მათი მშენებლობა. ამავე დროს ვლადიკავკაზის კომენდანტს მივწერე, ჩემთვის ეცნობებინა: მართლაც მიიღო თუ არა ბოქაულმა გაიტოვმა გენერალ-მაიორ ფეზისგან ლაშქრობაში წასვლის ბრძანება, ასევე, დასახლდება თუ არა ორასხანისა და გაიტის სამრევლოების სოფლები დაქორწინებული ჯარისკაცებით.

ვლადიკავკაზის კომენდანტმა 14 მაისის წერილით გამომიგზავნა ბოქაულ გაიტოვის პასუხი, რომელშიც ნათქვამია, რომ „გენერალ-მაიორმა ფეზიმ დალესტინიდან ნაზრანში გავლისას, ნამდვილად უთხრა მას, რომ იგი მთიელთა წინააღმდეგ ლაშქრობას გეგმავდა და ზეპირსიტყვიერად უბრძანა, რომ ერთობლივი მოქმედების მოთხოვნის შემთხვევაში, მის დაქვემდებარებაში მყოფ ხალხთან ერთად, მზად ყოფილიყო. რაც შეეხება ნაზრანის სოფლებში სამხედროების დასახლებას, გაიტოვმა ამის შესახებ არაფერი იცის“. გაიტოვმა დასძინა, რომ ორასხანისა და გაიტის სამრევლოების ზოგიერთ სოფელში, რომელთა რიცხვი 26 შეადგენს, ხალხი მაჰმადიანების გვერდით ცხოვრობს მაჰმადიანების კუთვნილ მიწაზე. შალხისა და მდინარე კამბილევკაზე მცხოვრები ახალმონათლული ინგუშები ასევე არ არიან მაჰმადიანებისგან განცალკევებული. შესაძლოა, ამიტომ ამ უკანასკნელებმა [ახალმონათლულმა ინგუშებმა] არაერთხელ ითხოვეს, რომ მაჰმადიანების მხრიდან საყვედურებისა და დაცინვის თავიდან ასაცილებლად, ასევე, ქრისტიანული წესების თავისუფლად შესარულებლად, ისინი მაჰმადიანებისგან გამოჰყონ. ხოლო თუ ერთად იცხოვრებენ,

Грузии Головину и просил его распоряжения об отделении крещенных Ингуш от некрещенных, и о таковом распоряжении просил его уведомления. В тоже почти время Владикавказский Комендант при отношении от 26 мая препроводил ко мне вторичный отзыв Пристава Гайтова, в коем он Гайтов объяснил, что так как новокрещенные Назрановские Ингуши неоднократно и неотступно просили лично Г. Коменданта очистить им Назранку и отделить их от Магометан во избежании чинимых им сими последними упреков; то Г. Комендант прибыл в то время в Назрань, и по его распоряжению просьбы их была исполнена». После то Комендант словесно приказал ему Гайтову собрать всех новокрещенных, живущих по речке Сунже в смежности с некрещенными и спросить: когда они переселятся на речку Назранку, которая очищена по просьбе их, – каковы новокрещенные жители в то время и были собраны Приставом и при спросе единогласно отзывались, что они все переселятся на речку Назранку не позже 1836 года в Мае месяце. Но как в 1836 году произошло между новокрещенными Назрановскими Ингушами безпокойство; то они не исполнили оное. Потом в том же году новокрещенные Ингуши просили 1.) , чтобы отделить их от некрещенных; 2.) очистить для них на переселение земли по Назранке, и удалить оттуда оставшихся 36 семей некрещенных, и предоставить им мельницы; 3.) Обозначить им хорошаго грунта земли как для пахатбы, так и для сенакоса по числу их дворов. Вследствие чего Начальство ограничило им земли от некрещенных по числу их дворов; очистило место по Назранке для населения их, и удалены были оттуда в тоже время некрещенные, и из числа 36 семей 12 семей пожелали окреститься, и остались при своих местах, а остальные 24 переселились тогда же на Сунжу, – а после того некоторые из новокрещенных, причисляющиеся к приходам Гайтскому и Орасханскому, живущие по Сунже в 12 аулах, остались

მაშინ, სავარაუდოდ, ამ საქმეში წარმატებას ვერ მიაღწევენ. – „ამიტომ ბოქაულ გაიტოვის ეს გამოხმაურება 30 მაისს საქართველოს მთავარმმართველ გოლოვინს გადავუგზავნე დავთბოვე, განკარგულება გაეცა მონათლული ინგუშების მოუნათლავებისგან განცალკევებაზე. ასევე ვთხოვე, ამგვარი განკარგულების გაცემის შემთხვევაში ჩემთვის ეცნობებინა. თითქმის იმავე დროს, 26 მაისის ანგარიშში, ვლადიკავკაზის კომენდანტმა ბოქაულ გაიტოვის მეორე გამოხმაურება გამომიგზავნა, რომელშიც გაიტოვი განმარტავს, რომ „მას შემდეგ, რაც ახალმონათლულმა ნაზრანელმა ინგუშებმა არაერთხელ დაჟინებით სთხოვეს ბატონ კომენდანტს პირადად გაენმინდა ნაზრანკა მათთვის და ისინი მაჰმადიანებისგან გამოეყო, რათა თავიდან აეცილებინათ ამ უკანასკნელთა მხრიდან გამოთქმული საყვედურები. ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ბატონი კომენდანტი თავად ჩავიდა ნაზრანში და მისი ბრძანებით მათი მოთხოვნები შესრულდა“.

ამის შემდეგ კომენდანტმა ზეპირად უბრძანა მას, გაიტოვს, შეეკრიბა მდინარე სუნჯის გასწვრივ, მოუნათლავების გვერდით მცხოვრები ყველა ახალმონათლული და ეკითხა, როდის გადავიდოდნენ მდინარე ნაზრანკაზე, რომელიც მათი თხოვნით გაინმინდა. ბოქაულის მიერ შეკრებილმა ახალმონათლულებმა ერთხმად უპასუხეს, რომ ყველანი მდინარე ნაზრანკაზე გადავიდოდნენ არაუგვიანეს 1836 წლის მაისისა. მაგრამ ვინაიდან 1836 წელს ახალმონათლულ ნაზრანელ ინგუშებს შორის არეულობა დაიწყო, მათ ეს ბრძანება არ შეასრულეს.

შემდეგ, იმავე წელს, ახალმონათლულმა ინგუშებმა ითხოვეს: 1) მათი გამოყოფა მოუნათლავებისგან; 2) ნაზრანკის გასწვრივ მიწის განმენდა მათთვის განსასახლებლად და იქიდან დარჩენილი 36 მოუნათლავი ოჯახის გაყვანა, ასევე, მათთვის წისქვილების გადაცემა; 3) კომლების რაოდენობის მიხედვით კარგი ნიადაგის გამოყოფა, როგორც სახნავი, ისე

между некрещенными не переселившись на отведенное им место, которые и теперь живут в тех аулах на земле, некрещенным принадлежащей. Хотя новокрещенные Ингуши живущие на речке Назранке, неоднократно просили их, дабы во избежание наносимых им некрещенными разных неудовольствий переселиться к речке Назранке, так как там некрещенных не имеется, и для перевоза имущества обещались дать им свои арбы: но они отвергли сие предложение. Из чего видно, что они добровольно не хотят выйти¹ из среды некрещенных, а потому он необходимым считает вынудить их к Назранке на землю им принадлежащую. Хотя некрещенные Назрановцы в некоторых деревнях своих имеют Мулл с дозволения бывшего Корпуснаго Командира Барона Розена, но только таких, которые худого поведения, и держат их только для одного примера, с которыми некрещенные делают крещенным разные насмешки и пренебрежения, и избегают всякаго с ними сношения, что касается до новокрещенных, живущих вместе с некрещенными в 13 деревнях в Шалхе и по речке Камбилеевка; то новокрещенные неоднократно просят отделить их от некрещенных во избежание упреков и для свободного исправления Христианских треб».

С прописанием сего отзыва Пристава Гайтова я от 6 Июня и еще отнесся к Г. Главноуправляющему Грузии об отделении крещенных от некрещенных. Г. Главноуправляющий Головин от 6 Июня уведомил меня, что об отделении от крещенных Назрановских Ингуш оставшихся в Магометанстве он предписал местному Начальству о доставлении некоторых сведений, по получении коих он учинит надлежащее распоряжение по изъясненному предмету.

ЦГИА Грузии, Ф. 488, опись 1, дело 5923,
л. 17 об.-21 об. PDF: 34-42.

¹ выйти.

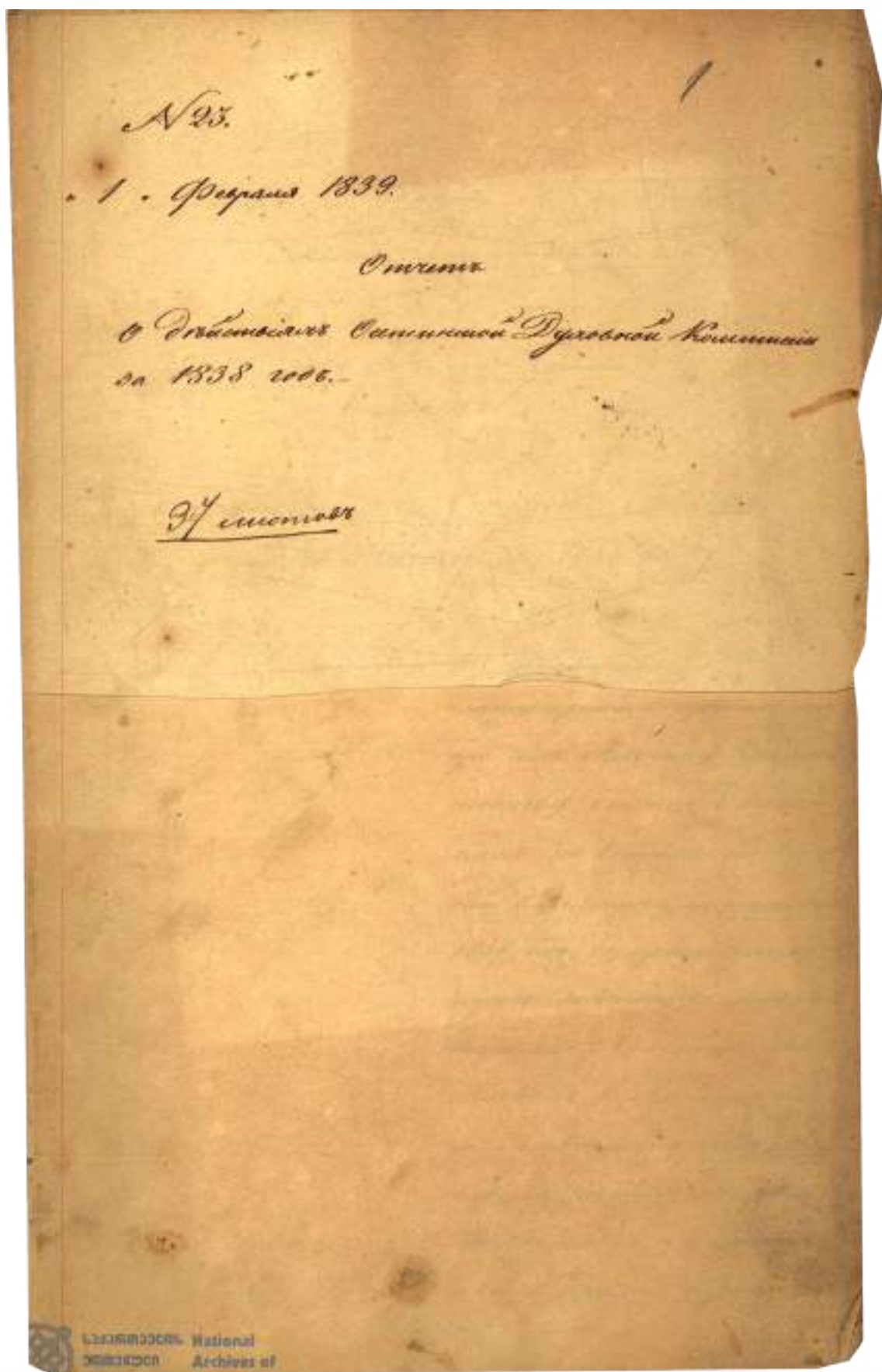
სათიბი. შესაბამისად, უფროსობამ კომლების მიხედვით მათი მიწები მოუნათლავების მიწებისგან გამიჯნა; ნაზრანკას გასწვრივ ადგილი განმინდა მათი დასახლებისთვის და, ამავდროულად, მოუნათლავები იქიდან გადაასახლა. [მოუნათლავი] 36 ოჯახიდან 12-მა მონათულა მოისურვა და თავის ადგილას დარჩა, ხოლო დანარჩენი 24 იმ დროს სუნჯაზე გადასახლდა. ამის შემდეგ ახალმონათლულთა ნაწილი, რომლებიც გაიტისა და ორასხანის სამრევლოებში ირიცხებოდნენ და სუნჯის გასწვრივ 12 აულში ცხოვრობდნენ, მოუნათლავებს შორის დარჩნენ, მათთვის განკუთვნილ ადგილას გადასახლების გარეშე და ახლა ისინი ამ აულებში ცხოვრობენ მოუნათლავთა კუთვნილ მიწაზე. მიუხედავად იმისა, რომ მდინარე ნაზრანკაზე გადასულმა ახალმონათლულმა ინგუშებმა არაერთხელ სთხოვეს მათ ნაზრანკაზე გადასვლა, რათა თავიდან აიცილონ მოუნათლავებისგან მომდინარე სხვადასხვა უსიამოვნება, და დაჰპირდნენ, რომ მათ ურმებს მისცემენ ნივთების გადასატანად. მათ ეს შეთავაზება უარყვეს, მიუხედავად იმისა, რომ იქ მოუნათლავი ხალხი არ არის. აქედან აშკარაა, რომ მათ ნებაყოფლობით არ სურთ მოუნათლავების გარემოცვიდან გამოსვლა, ამიტომ იგი [გაიტოვი] აუცილებლად მიიჩნევს მათ იძულებით გადაყვანას ნაზრანკაზე, მათთვის გამოყოფილ მიწაზე. კორპუსის ყოფილი მეთაურის, ბარონ როზენის ნებართვით, მოუნათლავ ნაზრანელებს ზოგიერთ სოფელში მოღები ჰყავთ. ყველა მათგანი ცუდი ყოფაქცევით გამოირჩევა და მათ მხოლოდ მაგალითისთვის ინახავენ. მათი მიზანძვით მოუნათლავები სხვადასხვაგვარად დასცინიან და აბურჩად იგდებენ მონათლულებს, თავს არიდებენ მათთან რაიმე სახის ურთიერთობას. რაც შეეხება ახალმონათლულებს, რომლებიც მოუნათლავებთან ერთად ცხოვრობენ შალხის 13 სოფელში და მდინარე კამბილეევკას გასწვრივ, ახალმონათლულებმა არაერთხელ ითხოვეს მოუნათლა-

ვებისგან განცალკევება, რათა თავიდან აიცილონ საყვედურები და ქრისტიანული წესები თავისუფლად შეასრულონ“.

ბოქაულ გაიტოვის ამ გამომხატულების გაგზავნის შემდეგ, ნ ივნისს, საქართველოს მთავარმმართველს მონათლულებისა და მოუნათლავების გაყოფის შესახებ მივწერე. ბატონმა მთავარმმართველმა გოლოვინმა ნ ივნისს მაცნობა, რომ მან ადგილობრივ უფროსობას

დაავალა გარკვეული ცნობების მიწოდება მაჰმადიან სარწმუნოებაში დარჩენილი ნაზრანელი ინგუშების მონათლულებისგან გამოყოფაზე. აღნიშნული ცნობების მიღებისთანავე იგი შესაბამის განკარგულებას გასცემს ამ საკითხთან დაკავშირებით.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5923, ფ. 17, უკ. გვ. 21 (რუსულ ენაზე).

1го Января 1839 года.
Перенесъ изъ Купальни, купальни, въ
и въ содержание купальни: 24
Сентября 1838 года въ Св. Спиритуса
и купальни Св. Спиритуса
въ 1838го году Св. Спиритуса
Полное Св. Спиритуса.
Омскъ

с действительной Сестинской Грузинской
Коммиссии за 1838 год.

לאומי, National
ארכיון, Archives of
גאולה, Goyala

срочно, поспешно и с кайдо
на Сатинскую Духовную Ком-
иссию, чтобы иуды несли:

1.

Обращение Терекских Кавказских града на
редов в христианство.

В 1838 году, как видно
из представленных Ма-
сипрахи, и других Духов-
ных лиц, а также ввиду
взвешивания Сатинской Духов-
ной Комиссии обращено в
Протоиерею Терек-русскому
всех разрядов Никольскому по
Терек. 105. Духовное общество по-
на. Из Терекского обращено: 1,
Вс. Ахматов: Магомедов
и Ахмедов. 259. Духовное общество
пона. 2. Вс. Минераль: Ма-
гомедов и Ахмедов. 161. Духовное
общество пона. 3. Вс. Владикавказ
26. Назрановский Терек
Магомедовский Терек. 226.
Духовное общество пона. 4. Вс. разный
принадлежит Сатинскому
обществу. 663. Духовное общество пона.
Всего в течение 1838 года при-
внесено в христианство: иудейства
христианства и иудейства. Духовное общество пона.

**РАПОРТ КОМЕНДАНТА
ВЛАДИКАВКАЗА ПОЛКОВНИКА
ШИРОКОГО ОТ 17 ФЕВРАЛЯ 1839
ГОДА КОМАНДИРУ ОТДЕЛЬНОГО
КАВКАЗСКОГО КОРПУСА,
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ
ГОЛОВИНУ 1-МУ**

Во исполнение предписания Вашего превосходительства от 30-го ноября 1838 года за №12528, утвержденные в звании мулл между ингушевскими и карабулакскими жителями магометанского исповедания допущены к отправлению сей обязанности, а сколько назначено из них на каждого часть деревень и какие именно деревни, кто из них определен согласно желанию самих жителей, честь имею представить при сем Вашему превосходительству оригинальную ведомость за подписью в должности пристава прапорщика Дударова.

Подпись: Полковник Широкий
№719
Владикавказ
17 февраля 1839 г.,

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426,
л. 12, PDF: стр. 19.

**ვლადიკავკაზის კომენდანტის
პოლკოვნიკ შიროკის 1839 წლის
17 თებერვლის პატაკი კავკასიის
ცალკე კორპუსის მეთაურს,
გენერალ-ლეიტენანტ
გოლოვინ 1-ს**

კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურს,
ბატონ გენერალ-ლეიტენანტს და კავალერს
გოლოვინ 1-ს
ვლადიკავკაზის კომენდანტის პოლკოვნიკ
შიროკის

პ ა ტ ა კ ი

თქვენი აღმატებულების 1838 წლის 30 ნოემბრის №12528 ბრძანების შესაბამისად, ინგუშ და ყარაბულაკის მაჰმადიანთა შორის მოღვაწის წოდებაში დამტკიცებულ პირებს მიეცათ ამ მოვალეობის აღსრულების უფლება. ხოლო რამდენი მათგანია დანიშნული სოფლების თითოეულ კრებულში და სახელდობრ, რომელ სოფლებში, რომელი მათგანი განისაზღვრა უშუალოდ იქაურების სურვილის შესაბამისად, მაქვს პატივი, თქვენს აღმატებულებას წარვუდგინო ბოქაულის, პრაპორშჩიკ დუდაროვის მიერ ხელმოწერილი ორიგინალი უწყება.

ხელმოწერა: პოლკოვნიკი შიროკი
№719

ვლადიკავკაზი
1839 წლის 17 თებერვალი

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4426,
ფ. 12, PDF: გვ. 19 (რუსულ ენაზე).

**ПРИЛОЖЕНИЕ. УВЕДОМЛЕНИЕ
О РАЗДЕЛЕНИИ МЕЖДУ
ЧЕТЫРЬМЯ МУЛЛАМИ ИНГУШСКИХ
И ЧАСТИЧНО КАРАБУЛАКСКИХ
ДЕРЕВЕНЬ, ИСПОВЕДУЮЩИХ
ИСЛАМ**

Мулла Тепсарук Осканов

1. Майра Плиева.
2. Тор Марзаганова.
3. Астимира Алимурзова.
4. Аба Чоджева.
5. Эльдархан Джолбердова.
6. Бийбота Хамурзова.
7. Темрука Осканова.
8. Татура Алимурзова.
9. Долака Гастимирова.
10. Большая Яндырка.
11. Малая Яндырка.
12. Али Гакиева.
13. Арсланмурза-юрт.
14. Сарали-юрт.
15. Курей-юрт.
16. Базур-юрт.
17. Гушлука Ахмадханова.

Мулла Довлетука Ханакеев

1. Али Сакиева.
2. Ганжибий Малсагова.
3. Койраги.
4. Читимира Чебиева.
5. Алакая Ведзежева.
6. Муртуза Исламова.
7. Джой Албагачева.
8. Дзамо Пугунгова.
9. Батик Точева.
10. Дота Батырмурзова.
11. Мирза Экижева.
12. Тотража Муталова.
13. Джегостука Сулдынгова.
14. Темирсолтан Гелесханова.
15. Итты Марзабекова.
16. Магомета Малсагова.
17. Идалби Эрстова.

**დანართი. უწყება მაჰმადიანური
რწმენის აღმსარებელი ინგუშური
და ნანდილობრივ ყარაბულაქის
სოფლების ოთხ მოლას შორის
განაწილების შესახებ**

მოლა თეფსარუყ ოსკანოვის სოფლები:

1. მაირა პლიევის
2. თორ მარზაგანოვის
3. ასთემირა ალიმურზოვის
4. აბა ჩოჯევის
5. ელდარხან ჯოლბერდოვის
6. ბეიბოთ ხამურზოვის
7. თემრუყა ოსკანოვის
8. დოლაყა გოითემიროვის
9. დიდი იანდირკის
10. პატარა იანდირკის
11. ალი გაკიევის
12. ასლანმურზა-იურთის
13. სარალი-იურთის
14. კურეი-იურთის
15. ბაზურ-იურთის
16. გუშლუყა ახმადხანოვი

მოლა ადილ ბექბულათოვის სოფლები

1. კონჩი I
2. კონჩი II
3. სტრახაუხა
4. ახუშკა ზაიტოვის
5. ჯუმა ჯოლბერდოვის
6. აბატ აბოევის
7. გელიუგეის
8. ამილგოლჩის
9. ხუსა ნალგიევის
10. დოვლეთუყა აღბაგაჩევის
11. ალაკაია განიჟევის
12. ბათუყა ისმაილოვის
13. შაგურა ბათირმურზოვის
14. ხადახშუყა ნაურუზოვის
15. ბოლათა ტუხინგოვის
16. ახქი-იურთ. ხაქი თემირხანოვი

Мулла Адил Марзабеков

1. Конч 1-я.
2. Конч 2-я.
3. Страхауха.
4. Ахушка Зайтова.
5. Джума Джолбердова.
6. Абат Абоева.
7. Гелюгей.
8. Амилъгольги.
9. Хуса Налгиева.
10. Довлетука Албагачева.
11. Алакая Ганишова.
12. Батука Исмаилова.
13. Шагура Батырмурзова.
14. Хадахшука Ногоева.
15. Чигитира Наурузова.
16. Муйтика Наурузова.
17. Болата Тухингова.
18. Ахки-юрт. Хаки Темирханова.

Мулла Бекмурза Хусиков

1. Добра Сапралова.
2. Абрека Гатагажева.¹
3. Тарс.
4. Цоры.
5. Тимира Гумиева.
6. Адиль Бебулатова.
7. Осман Гойгова.
8. Бузуртан Итиева.
9. Арапхан Масигова.
10. Дзагика Хошельгова.
11. Берляча Дыдыгова.
12. Бола Ужахова.
13. Цачихи.
14. Тебо Тенгова.
15. Бекай Хашельгова.
16. Джантимира Балхаева.
17. Черко Амирханова.

Февраля 17 дня 1839 года

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426,
л. 13-15 об., PDF: стр. 20-25.

¹ Гатагажев (Гатагажев) Абрек – прапорщик, ингушский старшина. По его имени назван аул Абрека Гатагажева в Тарской долине (Х. К.)

მოლა დოვლეთუყა ხანაკიევის სოფლები

1. ალი საქიევის
2. განჭიბი მალსაგოვის
3. კოირაგი
4. ჩითიმირა ჩებიევის
5. ალაქაია ვეძეყევის
6. მურთუზა ისლამოვის
7. ჯოი ალბაგაჩევის
8. ძამო პუგუნგოვის
9. ბათიკ თორევის
10. დოთა ბათირმურზოვის
11. მირზა ექაყევის
12. თოთრაჟა მუტალოვის
13. ჯეგოსთუყა სულტინგოვის
14. თემირსოლთან გელისხანოვის
15. ითი მარზაბეკოვის
16. მაგომეტ მალსაგოვის
17. იდალბი ერსთოვის

მოლა ბექმურზა ხუსიკოვის სოფლები

1. დაბრო საფრალოვის
2. აბრეკ ლათაგაჯევის¹
3. თარსის
4. ცორის
5. თამირა გუმიევის
6. ადილ ბეზულათოვის
7. ოსმან გოიგოვის
8. ბუზურთან ითიევის
9. არაფხან მასიგოვის
10. ძალიკა ხაშელგოვის
11. ბერლიაჩა დიდიგოვის
12. ბოლა უჟახოვის
13. ცაჩიხი
14. თეზო თენგოვის
15. ბექაი ხაშელგოვის
16. ჯანტემირ ბალხაევის
17. ჩერქო ამირხანოვის

17 თებერვალი, 1839 წ.

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქნე 4426,
ფურცელი 13-15 უკ., PDF: გვ. 20-25
(რუსულ ენაზე).

¹ გეტაგაჟევი (გატაგაჟევი) აბრეკი – პრაპორშჩიკი, ინგუში სერჟანტი მაიორი. მის სახელს ატარებს სოფელი აბრეკ გათაგაჟევი თერგის ხეობაში (ხ.კ.)

**ЖАЛОБА СВЯЩЕННИКА РАЗУМОВА
К ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ОТ 26 АВГУСТА 1939 ГОДА
НА СВЯЩЕННИКА ШИО
ДВАЛИШВИЛИ**

Высокопреосвященнейший Владыко!

Милостивый отец и архиепастырь!

Я осмеливаюсь писать к Вам не из честолюбия, не из зависти, злобы и ненависти к ближним, а потому как блудный сын нижайше прошу и слезно умоляю Вас простить мне дерзкую мою смелость и обратить Ваше пастырское внимание на просьбу послушного Вам сына.

По вступлении моем в Узаховский приход, я сколько мог старался применить к характеру и обычаям новокрещенных ингуш и благодаря всевышнего творца, сколько мог только успел: узнал их нравы и обычаи, вкрался к ним в доверенность, почему большая часть из них была привержена ко мне. Я не старался умножить число христиан, а которые считались крещенными и были хуже магометан, потому что ни один из них не умел сложить перстов и перекреститься, учил их, как должно складывать персты и креститься, и они этим так были довольны, что любили и почитали меня, как родного отца, даже некоторые, почитая меня за высшего начальника, приходили ко мне с жалобой на протоиерея Шио Двалишвили и объявляли, что он их не крестил, а привязывал к столбам и плетням, обливал холодной водою и не давал им ни крестов, ни денег, отпущенных комиссией. Эти жалобы возродили во мне сомнение, почему я вознамерился поверять список, полученный мною от протоиерея, уже спустя два месяца по вступлении моем в приход, при проверке оказалось ужасное злоупотребление, что Вы можете видеть из прилагаемого у сего списка одной деревни Узаховского прихода. Протоиереи же, видя, что я открываю его злоупотребления, распустил слух между ингушами чрез своих приверженцев, что я ласкаю их для того, чтобы сделать из них русских мужиков, и очернил меня в глазах их, чрез что лишил меня доверенности и

**მღვდელ რაზუმოვის მიერ
საქართველოს ეპარქიისადმი
გაგზავნილი 1939 წლის
26 აგვისტოს საჩივრის წერილი
მღვდელ შიო დვალიშვილის
შესახებ**

მაღალყოვლადუსამღუდელოესო მეუფეო!

მონყალე მამაო და მწყემსთმთავარო!

ვბედავ თქვენთან მოწერას არა პატივმოყვარეობის, არა შურის, ბოროტებისა და მოყვასის მიმართ სიძულვილის გამო, არამედ როგორც უძლები შვილი, უმდაბლესად და გულჩვილად გვედრებით, მაპატიოთ ჩემი თავხედური გაბედულება და თქვენი მწყემსთმთავრული ყურადღება მომაპყროთ თქვენს მორჩილ ძეს.

უძახოვის სამრევლოში შესვლისთანავე, ყველანაირად ვცდილობდი შევგუებოდი ახალმონათლული ინგუშების ხასიათსა და წეს-ჩვეულებებს და ყოვლისშემძლე შემოქმედის წყალობით, როგორც შევძელი, მივალნიე წარმატებას: შევისწავლე მათი ზნე-ჩვეულებები, მოვიპოვე მათი ნდობა, რის გამოც მათი უმეტესობა ჩემი ერთგული იყო. არ ვცდილობდი ქრისტიანების რაოდენობის გაზრდას, ხოლო მათ, ვინც მონათლულად ითვლებოდა, მაჰმადიანებზე უარესები იყვნენ, რადგან არცერთმა მათგანმა არ იცოდა თითების დაწყობა და პირჯვრის გადანერა. მე მათ ვასწავლე, თუ როგორ უნდა გაეკეთებინათ ეს. ისინი ამით იმდენად კმაყოფილი იყვნენ, რომ შემიყვარეს და პატივს მცემდნენ, როგორც საკუთარ მამას. ზოგიერთები კი მთლად უფროსად მთვლიდნენ, დეკანოზ შიო დვალიშვილზე საჩივრულად მომმართავდნენ და აცხადებდნენ, რომ ის არ ნათლავდა მათ, არამედ ბოძებსა და ღობეებზე აბამდა, ცივ წყალს ასხამდა და არც ჯვრებს აძლევდა და არც კომისიის მიერ გამოყოფილ ფულს. ამ საჩივრებმა ჩემში ეჭვი გააღვივა, ამიტომ დეკანოზისგან მიღებული სიის გადამოწმება დავაპირე და სამრევლოში დადგომიდან ორი თვის თავზე, შემოწმებისას საშინელი ბოროტმოქმედება აღმოვაჩინე, რასაც უძახოვის სამრევლოდან ერთი სოფლის თანდართული სიაში იხილავთ. დეკანოზმა, როდესაც დაინახა,

посеял в них ко мне ненависть и злобу. Я, видя недоброжелательство протоиерея ко мне, напоминал ему, что он поступает против христианской любви, но он за сие угрожал очернить меня и пред Вами. Сверх сего, когда я вступил хотя с условием со стороны ингуш, упомянутым в моем рапорте, в селение Батуки и хотел поверить список; но он по неизвестной мне причине, не приказал мне остаться в оном для проверки списка, почему я и представил оный только с малыми отметками, тогда как верно половинное число найдется некрещенных.

Претерпевая такие неприятности от протоиерея Двалишвили, я не ишу обиды и не желаю ему зла, которое могло бы возродиться чрез формальное донесение Вам, но во избежание всякой вражды и ссоры, осмеливаюсь нижайше просить Ваше высокопреосвященство удалить меня из владения его. Но христианская любовь побуждает меня присовокупить, если бы все новокрещенные ингуши были под непосредственным моим владением, то я при содействии благодати божией и Ваших пастырских молитвах, зная уже их нравы и обычаи, мог бы, по крайней мере, в пять лет сделать из них хороших христиан, не взирая на то, что из них в течение семи лет теперь, кроме ученых мною, ни один не умеет перекреститься.

Вашего высокопреосвященства милостивейшего отца, послушный сын священник Разумов

Августа 26 дня,
1839 года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5792,
л. 3-4, PDF: стр. 6-8

რომ მის ავ საქციელს ვამხელდი, თავისი მიმდევრების მეშვეობით ინგუშებში ჭორი გაავრცელა, რომ მე მათ ვაქებდი, რათა ისინი რუს გლეხებად გადამექცია და ამით ჩირქი მომცხო, მათ თვალში პირშავად გამომიყვანა. ამით მათ ჩემი ნდობა დაუკარგა და სიძულვილი და ბოროტება დათესა ჩემ მიმართ. დავინახე რა დეკანოზის მტრული დამოკიდებულება, შევახსენე, რომ იგი ქრისტესმიერი სიყვარულის საწინააღმდეგოდ იქცეოდა, მაგრამ ის დამემუქრა, რომ ამის გამო თქვენთან ცილს დამწამებდა. უფრო მეტიც, მიუხედავად ინგუშების მხრიდან ჩემ მიმართ წაყენებული პირობისა, ბათუკის სოფელში შევედი, რათა სია გადამემონებინა. დეკანოზმა ჩემთვის უცნობი მიზეზის გამო, არ მომცა იქ დარჩენის და სიის გადამონების უფლება, რის გამოც ეს სია მხოლოდ მცირე შენიშვნებით წარმოგიდგინეთ, მაშინ როდესაც ამ სოფლის მკვიდრთა თითქმის ნახევარი მოუნათლავი აღმოჩნდებოდა.

დეკანოზ დვალისკისგან ასეთი უსიამოვნების გადატანის გამო არ ვითხოვ სამაგიეროს და მას ცუდს არ ვუსურვებ, რასაც თქვენთვის ოფიციალური ანგარიშის წარდგენა გამოიწვევდა, არამედ ყოველგვარი მტრობისა და ჩხუბის თავიდან ასაცილებლად, ვბედავ და უმდაბლესად ვთხოვ თქვენს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას, განმარიდოთ მისი სამწყსოდან. თუმცა ქრისტიანული სიყვარული მაიძულებს, დავსძინო – ყველა ახალმონათლული ინგუში ჩემს უშუალო დაქვემდებარებაში რომ ყოფილიყო, მაშინ ღვთის შეწევნითა და თქვენი მწყემსმთავრული ღოცვებით, უკვე მათი ზნე-ჩვეულებების ცოდნით, შევძლებდი, სულ მცირე, ხუთ წელიწადში მათგან კარგი ქრისტიანები გამომიყვანა, მიუხედავად იმისა, რომ უკვე შვიდი წელია, არცერთმა მათგანმა, გარდა ჩემ მიერ ნასწავლებისა, არ იცის პირჯვრის გადანერა.

თქვენი მაღალყოვლადუსამღუდელოესობის, მოწყალე მამაო, მორჩილი ძე, მღვდელი რაზუმოვი

1839 წლის 26 აგვისტო

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 5792,
ფურცელი 3-4, PDF: გვ. 6-8 (რუსულ ენაზე).

СПИСОК НОВОКРЕЩЕННЫХ
ИНГУШЕЙ, ЖИВУЩИХ ПО
КАМБИЛЕЕВКЕ,
В ДЕРЕВНЕ ЗАГКИЕВОЙ

Число домов		Как названы при св. крещении	Кто из них не окрещены
1	Парчи Темурсултанов Жена его Башхи Дети их: Фарагул Мачико Инарико Елдыр Хинбек Тауке	Спиридон Варвара Стефан Матвей Иордан Елиазар Анна Тамара	Из сих двух семейств крещены: Парчи, Садкери, Майри, Черко и Атагас, которые и теперь еще малолетние дети у Парчи, почему и живут в одном доме, а прочих у него в семействе не было и теперь не имеется
2	Садкери Темирсултанов Жена его Каин Дети их: Майри Черко Мусс Даут Кожи Атагас	Стефан Екатерина Иоан Моисей Фома Давид Марфа Кетевана	
3	Арсамак Ганижев Жена его Фарагис Дети их: Жанхот Альтемир Естемир Арсамак	Варфоломей Ефимия Антоний Алексей Давид Арсений	Во время крещения был в горах, а потому не крещен, а она крещена Крещены Не крещен
4	Акболат Устаев Жена его Ариш Дети их: Елирк Елимирза Гвинт Чонте Брат его Батырмурза Жена его Айбека Дети их: Магомет Елдыржеатылк Бабе Тоти	Варфоломей Варвара Георгий Елиазар Симеон Марфа Фадей Анастасия Матвей Иларион Варвара Анна	Крещен До времени крещения померла У Акболата в семействе таковых детей не было и теперь не имеется Сын Акболата, а не брат. Крещены Не было и теперь нет Крещены
5	Келек Акболатов Жена его Ашты Дочь их Тату	Михаил Анастасия Марфа	Живут вместе с Акболатом. Крещены. Не было и теперь нет

მდინარე ყამბილევეკაზე მდებარე
სოფელ ზაგქიეშოში მცხოვრები
ახალმონათლული ინგუშების სია

კომილების რაოდენობა		რა სახელი ეწოდათ წმ. ნათლობისას	ვინ არ მოინათლა
1	ფარჩი თემურ-სულთანოვი მისი ცოლი ბახში მათი შვილები: ფარაგული მაჩიყო ინარიყო ელდირი ხინბექი თაუკე	სპირიდონი ბარბარე სტეფანე მათე იორდანე ელიაზარი ანა თამარი	ამ ორი კომილიდან მოინათლნენ: ფარჩი, სადკერი, მაირი, ჩერკო და ათაგასი, რომლებიც ფარჩის მცირეწლოვანი შვილები არიან, ამიტომაც ერთ სახლში ცხოვრობენ და მათ გარდა მის ოჯახში სხვა არავინ ყოფილა და ახლაც არ არის.
2	სადკერი თემირ-სულთანოვი მისი ცოლი ქაინი მათი შვილები: მაირი ჩერკო მუსი დაუთი კოჟი ათაგასი	სტეფანე ეკატერინე იოანე მოსე თომა დავითი მართა ქეთევანი	
3	არსამაქ განიჟევი მისი ცოლი ფარაგისი მათი შვილები: ჟანხოთი ალთემირი ესთემირი არსამაქი	ბართლომე ეფიშია ანტონი ალექსი დავითი არსენა	ნათლობისას მთაში იმყოფებოდა და ამიტომ არ მოინათლა, ცოლი მოინათლა. მოინათლნენ არ მონათლულა
4	აქბოლათ უსტაევი მისი ცოლი არიში მათი შვილები: ელირკი ელიმირზა ლვინტი ჩონთე მისი ძმა ბათირმურზა მისი ცოლი აიბიკე მათი შვილები: მუჰამედი ელდირჟეათიკი ბაბე თოთი	ბართლომე ბარბარე გიორგი ელიაზარი სიმონი მართა თადეოსი ანასტასია მათე ილარიონი ბარბარე ანა	მოინათლა მონათლვამდე გარდაიცვალა აქბოლათს ოჯახში ასეთი შვილები არ ჰყოლია და ახლაც არ ჰყავს. აქბოლატის ვაჟია და არა მისი ძმა. მოინათლნენ არც ადრე ჰყოლია და არც ახლა ჰყავს მოინათლნენ

6	Фарчи Алботов Жена его Аит	Сафроний Анна	Из Бекаевой деревни
7	Борз Итов Брат его Беты Сестры их: Ажикис Тауке	Давид Варфоломей Анна Кетевана	Помер Сын Борза, а не брат. Крещен Не было и теперь нет
8	Темурико Мисостов Жена его Баушк Дети их: Араслан Тобре Брат его Хасы Сестры их: Башхи Хоты	Варфоломей Варвара Георгий Давид Симеон Анна Кетевана	Крещен Не было и теперь нет, потому что он не женат Крещен Прежде крещения выданы в замужество
9	Арака Цмачев Братья его: Бейсолты Елимурза Пусаки Тора Сестры их: Кокиш Башхи	Аврааам Василий Илия Моисей Тимофей Кетевана Варвара	В сей деревне такового не оказалось
10	Хомсыр Чауханов Жена его Самты Дети их: Адул Ханашбы Айкиль	Соломон София Авель Андрей Кетевана	Прежде крещения помер Крещены Не было и не имеется Крещена
11	Батый Чачханов Жена его Мацкли Дети их: Мамсыр Кудо Жанет Истаф	Матвей Мелания Моисей Давид ДарьяАнастасия	Крещен Не было и не Имеется Крещен – сын Хомсыра Не было и не имеется Крещена Крещена
12	Цогул Цогулов Жена его Сафо Сын их Фады Дочь Шогил Мать его Макил	Симеон София Адам Анна Марфа	Сих двух семейств в сей деревне не оказалось.
13	Асгери Аканов Жена его Вошты Дети их: Като Шанагас	Андрей Варвара Георгий Анна	
14	Фтый Жилиев Жена его Башхи Дочь их Жамбеки и новорожденная	Спиридон Варвара не крещены	И сего семейства в сей деревне не оказалось.

5	ქელექ აქბოლათოვი მისი ცოლი აშთი მათი ქალიშვილი თათუ	მიხეილი ანასტასია მართა	ცხოვრობენ აკბოლატთან ერთად. მოინათლენ. არასდროს ყოლიათ და არც ახლა ჰყავთ
6	ფარჩი ალბოთოვი მისი ცოლი აითი	სოფრომი ანა	ბეკაევის სოფლიდან
7	ბორზე ითოვი მისი ძმა ბეთა მათი დები: აჭიკისი თაუკე	დავითი ბართლომე ანა ქეთევანი	გარდაიცვალა ბორზეს ვაჟია და არა ძმა. მოინათლა. არ ჰყოლია და არც ახლა ჰყავს.
8	თემურიკო მისოსტოვი მისი ცოლი ბაუშკი მათი შვილები: არასლანი თობრე მისი ძმა ხასი მათი დები: ბაშხი ხოთი	ბართლომე ბარბარე გიორგი დავითი სიმონი ანა ქეთევანი	მოინათლა არ ჰყოლია და არც ახლა ჰყავს, რადგან დაქორწინებული არ არის მოინათლა ნათლობამდე გაათხოვეს
9	არაკა ცმაჩევი მისი ძმები: ბოისოლოთი ელიმურზა პუსაკი თორა მათი ძმები: ქოქიში ბაშხი	აბრაამი ვასილი ილია მოსე ტიმოთე ქეთევანი ბარბარე	ამ სოფელში ასეთი არ აღმოჩნდა
10	ხომსირ ჩაუხანოვი მისი ცოლი სამთი მათი შვილები: ადული ხანაშხი აიქილი	სოლომონი სოფიო აბელი ანდრია ქეთევანი	მონათვლამდე გარდაიცვალა მოინათლნენ არ ჰყოლია და არც ახლა ჰყავს. მოინათლა
11	ბათი ჩაჩხანოვი მისი ცოლი მაცკლი მათი შვილები: მამსირი კუდო ჟანეტი ისტაფი	მათე მელანია მოსე დავითი დარია ანასტასია	მოინათლა არ ჰყოლია და არც ახლა ჰყავს. მოინათლა – ხომსირს ვაჟი არ ჰყოლია და არც ახლა ჰყავს. მოინათლა

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5792,

л. 8-9 об., PDF: стр. 13-16.

12	ცოგულ ცოგულოვი მისი ცოლი საფო მათი ვაჟი ფადი ქალიშვილი შოგილი დედამისი [ცოგულის] მაქილი	სიმონი სოფიო ადამი ანა მართა	ეს ორი ოჯახი ამ სოფელში არ აღმოჩნდა.
13	ასგერი აქანოვი მისი ცოლი ვოშთი მათი შვილები: კატო შანაგასი	ანდრია ბარბარე გიორგი ანა	
14	ფთი ჟოლიევი მისი ცოლი ბაშხი მათი ქალიშვილი ჟამბეჟი და ახალშობილი [გოგო]	სპირიდონი ბარბარე არ მონათლულან	ეს ოჯახიც არ აღმოჩნდა ამ სოფელში.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5792,
ფურცელი 8-9 უკ., PDF: გვ. 13-16
(რუსულ ენაზე).

**დეკანოზ შიო დვალისვილის
1839 წლის 26 სექტემბრის პატაკი
საქართველოს ეპარქიის ეპლენის**

მის მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
უწმინდესის მმართველის სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღუდელოეს ევლენი
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა კახეთისა და
სრულიად საქართველოს ექსარხოსს
და კავალერს
ბლალოჩინი დეკანოზის შიო
დვალისვილისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ბრძანებისა ძალით თქვენისა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობისა 4 სექტემბრიდამ ამა წლისა №836 მაქუს პატივი უმდაბლესად პასუხისგებად 26 აგვისტოდამ ამავე წლისა მღუდლის რაზუმოვის მოხსენებასა ზედა. შესვლიდგანვე 8 მარტსა ამა ჩყლთ [1839] წლისა უძახოვის სამრევლოში მღუდლის რაზუმოვისა მაშინვე არა თანახმა იყო ინგუშებში ცხოვრებისა, რომელ გამოუხატველნი სანახავად საშინელნი და ცხოვრებით საძაგელნი არიანო და ყოველთვის ამბობდა სხვაგან გარდასვლასა. დაწყებიდგან გარდასახლებისა ნაზრანის ლაითის სამრევლოში უძახოვის სამრევლოს ახალნათელღებულთა დაუტევა სამრევლო და ჰსცხოვრობდა ვლადიკავკასში, რომელიც კიდევ მოვახსენე თქვენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა 21 ივლისსა ამა ჩყლთ [1839] წელსა N 108. და ვითარ შეეწყობოდა ინგუშების ხალხსა, რომ ჰსმული და სანახავათა და ამისთვის რათ განამრავლებდა ქრისტიანეთა და იმეცადინებდა და მონათლულებთა რომელთათვისცა თუ უსწავლებია პირვერის დაწერა, დიად, კეთილი უქმნია და თანამდებობაცა არის მისი. ამასთანავე უპატივცემულესად მოვახსენებ თქვენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა, მონათვლის დროს უძახოვის სამრევლოსა და სხვაგან არ ვიყავ

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ ШИО
ДВАЛИШВИЛИ ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ ОТ 26 СЕНТЯБРЯ 1839 Г.**

Его Высокопреосвященству, Члену
Святейшего и Правительствующего Синода,
Высокопреосвященному Архиепископу Евгению,
Экзарху Картли, Кахети и всея Грузии
и кавалеру
[от] Благочинного Протоиерея Шии Двалишвили

Р а п о р т

В силу предписания Вашего Высокопреосвященства от 4-го сентября сего года за №836, имею честь нижайше отозваться на донесение священника Разумова от 26-го августа сего года. Со времени вступления 8-го марта сего [1839] года священника Разумова в Узаховский приход, он не был согласен жить между ингушами, ибо, по его мнению, они безобразны и опасны и образом жизни дурны, и он всегда говорил о своем переходе в другой приход. С начала переселения новокрещенных Узаховского прихода в Назрановский Гайтский приход, он [священник Разумов] оставил приход и жил во Владикавказе, о чем и донес я Вашему Высокопреосвященству 21-го июля сего [1839] года за №108. Но как он мог познакомиться [поладить] с ингушами, когда ненавидит их даже по виду, и как же он мог умножить христиан? Если он вообще учил вновь окрещенный народ изобразить крест [перекреститься], и то хорошо. Причем почтеннейше доношу Вашему Высокопреосвященству, что при крещении Узаховского прихода, и в других местах, я был не один, а были со мной [из] духовенства Чонкадзе и Пеикришвили, из светских лиц: есаул Гайтов, прапорщик Гайт Мальсагов, Гиорги Исмаилов, Гиорги Сахинов, Василий Кантемиров, Абе Чоджов и Хусе Налджиев. Из магометан: Орасхан Мальсагов, Алак Ведзежев, Абе Еламирзев, Абади Абиев и прочие. Спросите их

მარტო, არამედ იყვნენ ჩემთანა სამღუდელონი ჭონქაძე და ფეიქრიშვილი, ერის კაცებთაგან ესაული ღაიტოვი, პრაპორჩიკი ღაითი მალსაგოვი, გიორგი ისმაილოვი, გიორგი სახინოვი, ვასილ ყანთემიროვი, აბე ჭოჯოვი და ხუსე ნალჯიევი. მახმედიანთაგან ორასხან მალსაგოვი, ალაყი ვეძესოვი, აბე ელამირზევი, აბადი აბიევი და სხვანი. ეკითხოსთ ამათ ფიცით, უკეთუ ბოძებზედ მივაკარ ვინმე და მათარახებით ცივი წყალი დავასხი ანუ თვითოეულს სახლში რამდენიც სული დაინერა და მოინათლა, თუ ჯვარები და ფულები დაჰკლებიათ, მე ჰსჯულითა განვიკითხო.

ოდეს შეჰკრებოდენ ხოლმე ხალხნი და თავიანთ სახლეულობას დამანერინებდნენ, მაშინ რიცხვით მღუდლები ჯვარებს მიიღებდნენ, ნავიდოდენ და მონათლამდენ და შემდგომად მონათვლისა მოვიდოდნენ და წინაშე ამათ ყოველთასა ფულს მიიღებდნენ ხოლმე თავიანთ სახლეულობისასა. და თუ ვითარ განისმა ხმა ბოძზედ მიკვრისა და ცივის წყლის დასხმისა ჭეშმარიტსა მოვახსენებ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა: შალხისა და უძახოვის სამრევლოების ხალხის განათვლა იყო ჩყლგ [1833] წელსა, და ნაზრაანის ინგუშებისა ჩყლდ [1834] წელსა. როდესაც ნაზრაანელთ მონათვლა დავინყევით, მაშინ ხშირათ მოდიოდნენ ჩაჩნიდამ მოლები და უშლიდნენ ხალხსა ქრისტიანობასა და გვაბრკოლებდნენ. ვახილგეივის სოფლის ნათვლაში მისაწრო ღაიტოვმა ერთს ჩაჩნელს მოლასა, რომ უშლიდა ქრისტიანობასა. ის მოლა დაიჭირა ღაიტოვმა და უნდა ეცემა მათარახითა და ხალხთა ჰსთხოეს და არ აცემინეს, მერმე ბოძზე მიაკრა და თავისის ხელით ტანისამოსიანსა რიტრით ცივი წყალი დაასხა თავზედა, გაუშვა და უთხრა, ნადი, ამბავი ნაილე ჩაჩანში, ცივის წყლით მომნათლესო. ეს არის ჩვენი ცივის წყლის დასხმა და ბოძებზედ მიკვრა, თქუენო მაღალყოვლადუსამღუდელოესობაჲ.

შემდგომად დაყენებისა ნაზრანელთ მონათვლისა აღმოჰსჩნდა, რომელ კაივარ არიქიმოვი მონათლულა ჩყლგ [1833] წელსა აბრეგ

под присягой [клятвой], если я привязывал кого-либо к столбам и бил кнутом или плетью, или наливал на голову кому-либо холодную воду, или в каждом доме сколько душ описано, окрещено и отпущено крестиков и денег, и если я в чем-нибудь виновен, осудите меня по закону.

Когда народ собирался и я делал опись семей, тогда по их числу священники получали крестики и отправлялись крестить народ и по окрещении приезжали сами [крещенные] и перед их лицом получали все деньги для своих семей. А поскольку разнесся слух о привязывании к столбам и обливании холодной водой, истинно доношу Вашему Высокопреосвященству: крещение Шалхского и Узаховского приходов состоялось в [1833] году, а назрановских ингуш – в [1834] году. Когда мы начали крестить назрановцев, тогда часто приезжали из Чечни муллы и запрещали народу принимать христианство и препятствовали нам. При крещении жителей в селении Вахалгиев, Гайтов застал одного муллу, который запрещал народу обратиться в христианство. Гайтов поймал его и хотел избить плетью, но народ попросил его и не дал избить, после этого привязал муллу к столбу и собственноручно налил ему, одетому, на голову холодную воду, потом отпустил и сказал: «Поезжай в Чечню и разнеси там слух, что холодной водой окрестили тебя». Ваше Высокопреосвященство, это и есть обливание нами голов водой и привязывание к столбам.

По окончании крещения назрановцев оказалось, что Кайвар Арикимов был окрещен в 1833 году в селении Абрека Гетагазова, и вторично крестился в 1834 году в назрановском селении Хенга Батрибиева, изменив имена жены и детей. Также Парагулг Келесханов крестился в 1830 году между владикавказскими кистинами и вторично еще крестился в 1833 году в Узаховском приходе. Поступающие подобным образом, конечно, солгут и не побоятся Бога. Если при составлении списка они заставили нас повторно записать свои имена для собственной пользы, чтобы получить день-

გეთაღზოვის სოფელში, და მეორეთ ჩყლდ [1834] ნელსა ნაზრანის ხენგი ბათრიბიევის სოფელში, ცოლ-შვილის სახელების შეცვლითა, აგრეთვე ფარალულგ ქელესხანოვი მონათლულა ჩყვ [1830] ნელსა ვლადიკავკასის ქისტებში და მეორეთ ჩყლგ [1833] ნელსა უძახოვის სოფელში, ამის მოქმედნი, რასაკვირველია, ტყუილს იტყვიან და არ შეიშინებენ მღუთისაგან. დაწერაში რომ მეტი დაუწერინებინოსთ, ფულის სარგებლობისათვის რას გავიგებდი. რომელნიცა სიაში დაწერილნი არიან, მათი ნათქვამი სახელები არიან, მონათლულნი ჯვარებ და ფულ მიცემულნი არიან. ერთი სიტყვა და ერთი თქმა არა აქვსთ. აი, ვითარ ცხადი ტყუილი დაუწერინებიანთ რაზუმოვისთვის. მალგის სოფლის სიაში არკა ცმალოვი ჩემს სიაში სულ არ არის ეს სახელი და გვარი, არამედ ორაც მისოსტოვი, რომელიც დღესაც არის და მონათლულებში ირიცხება. ხომსირ ჩხონთიევი დაუწერინებიანთ უწინარეს მონათვლისა მკუდრად. ხოლო იგი ჩხონთიევი მონათლა თავის ცოლ-შვილით ჩყლგ [1833] ნელსა და ჩყლზ [1837] ნელსა მოკლეს ჩაჩნის ომში შიროვოვსა და ლაიტოვთანა. ბათიგ ჩხონთიევი დაუწერინებიანთ, არც ყოფილა და არც არისო. ხოლო იგი ბოლა უძახოვის სოფელში ჰსცხოვრობს და ირიცხება მონათლულთა [შორის]. დაუწერინებიანთ ცლულ ცირლოვი, არა იგი, არამედ ცოგელ ცოგალოვი, ასერი ავანოვი, არა იგი არამედ ყაზგერი შაჰარიევი. ფტი ჟომიევი, არა იგი არამედ ფიდინ ჯოჯიევი, რომელნიცა ეს სამი კომლი: ცოგალოვი, შაჰარიევ და ჯოჯიევი – არა ჩემნი მონათლულნი არიან, არამედ ჩყვ [1830] ნელსა ვლადიკავკასის ქისტებში მდგარან და იქ მონათლულან და შემდგომად მალგის სოფელში გარდასახლებულან და იქიდამ სხვაგან, ვინადგან ხშირათ არის იმათში გარდასახლებ-გარდმოსახლება თვითნებობით. ხოლო ვისაც ესენი დაუწერინებიანთ რაზუმოვისთვის, ყანთიჲ მახამათოვსა, იგიცა ჩყვ [1830] ნელსა არის მონათლული

გი, откуда мы могли знать об этом? Им нельзя верить на слово. Они заставили Разумова написать явную ложь. В моем списке селения Магги Арка Цмагов вовсе не значится, а записан Оракъ Мисостов, который и ныне жив, а также числится в числе крещенных. Хамсура Чхонтиева заставили внести в список умершим прежде крещения. Между тем этот Чхонтиев крестился с семьей в 1833 году, а в 1837 году его убили в чеченской войне с Широковым и Гайтовым. Батига Чхонтиева дали записать вовсе не бывшим и ныне не существующим, а между тем он живет в селении Бола Удзахова и числится среди крещенных. Вместо Цогал Цогалова заставили записать Цгѳул Циргѳова, вместо Къазгер Шахариева – Асер Аванова, вместо Фидин Джоджиева – Фти Жомиева. Эти три дыма – Цоголовы, Шахариевы и Джоджиевы – не мною окрещены, а жили они в 1830 году между владикавказскими кистинами и там окрещены, а потом переселились в селение Магги, а оттуда еще в другое селение, так как они часто самовольно переселяются. А тот, кто дал Разумову это написать – Къантиж Махаматов, крещен между владикавказскими кистинами в 1830 году, а ныне отказывается, говорит, что некрещен.

Изволите, Ваше Высокопреосвященство, расследовать это дело, расспросить бывших со мной людей и если мое донесение Вашему Высокопреосвященству окажется несправедливым, если я кого-нибудь привязал к столбу и облил холодной водой и не дал крестов и денег, то на мне – грех. Как бы я посмел совершить такое зло при таком множестве народа, если людей не побоялся бы, пред Божьим страхом [не посмел бы]. Те, кто именно жаловались Разумову о неотпущении мной крестиков и денег, если докажут это, то пусть случится со мной наихудшее. Разумов слышал и записал о крещении и неуплате денег, но достоверно не знает, кем и когда сделано это.

В 1835 году селение Магги было приписано Османо-Шалхскому приходу и в том же году

ვლადიკავკასის ქისტებთან და ან უარს ამბობს, არ ვარ მონათლულიო.

ინებეთ, თქუენო მაღალყოვლადუსამღუდელოესობავ, გამოიძიეთ, უკეთუ როგორც მოვახსენებ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა, ისე არ აღმოჰსჩნდეს და ბოძებზედ მიმიკრავს ვინმე და მათარებით ცივი წყალი დამისხავს და ჯვრები და ფულები არავისთვის მიმეცეს, ეკითხოსთ ზემოხსენებულთა პირთა, რომელნიც ჩემთან იყვნენ, მაშინ ვიქმნები შემცოდე, ვითარ გავბედავდი ამ ბოროტმოქმედებასა ამდვენ ხალხში, თუ კაცთაგან არ შევიშინებდი, ღმრთისა მიერ მაინც არ შემეშინდებოდა? ვინ არიან სახელდობ მოჩივანი რაზუმოვთანა, წარმომიდგინოს, რომელთაც არ მივეცი ჯვრები და ფული და თუ ისინი დამტკიცებენ, რაც უარესი არი, ის გარდამხდეს. რაზუმოვს გაუგონია და დაუნერია მონათვლა და ფულის მიუცემლობა და ჰსწორეთ კი არ შეუტყვია ვისგან და როდის.

ჩყლე [1835] წელსა მალგის სოფელი შალხის ოსმანის სამრევლოზედ იყო მონერილი და მასვე წელსა მღუდელს შიო დოლმაზოვსა და იესე კანდელაკოვსა მოუნათლავთ ოცდაერთი სული შალხის ოსმანის სამრევლოში და მალგის სოფელში, და რას მისცემდნენ, რომ არა ჰქონდათ ფული? და იქიდან აქამომდე ჩივიან შიროვოვთანაცა და ჩემთანაცა, მოვინათლენით და ფული არ მოგვცემიაო. ვისაც ნახვენ, შესჩივიან. თუმცა აქსთ გაგონილი, რომელ შემდგომად ნათელის დაყენებისა სამრევლოს მღუდელებთაგან მონათლულთა დიდთა და პატარათა აღარ მიეცემათ ფული, მაინც ამას ამბობენ: – სხვას რომ მიეცა, ჩვენც მოგვეცესო. ამისთანის საჩივრების გაგონებითა და შეწყნარებითა უფრო ამრავლებენ განუსვენებლობასა, რომელთაცა არა ჰსურსთ მათ შორის ცხოვრება.

გარდა ამისა, რაზუმოვს უკეთუ უნდოდა შემონება მონათლულთ სიისა სოფელსა ბათაყოში, აკი მივიყვანე და ჩავაბარე ხალხსა, გავაცნობე, მასპინძელი უმოვნე და სახლიც დაუნიშ-

სвященники Шио Долмазов и Иесэ Канделаков окрестили 21 душу в Османо-Шалхском приходе и в селении Магги; тогда они не дали вновь окрещенному народу денег, поскольку у них не было таковых и с тех пор народ жалуется об этом Широкову и мне, что они крестились и не получили денег. Жалуются всем, кого только увидят, хотя слышаны от приходских священников, что никто, от мала до велика, после крещения ничего не получит; но все-таки говорят, что если другие получили, и им надо получить. Выслушиванием и снисхождением к таким жалобам они еще больше множат беспокойство тех, кто не желает жить среди них [кистин].

Кроме того, священник Разумов если хотел сверить список крещенных в селении Батакьо, я ввел его туда, познакомил его с жителями, нашел ему хозяина и назначил жилье, почему же он не остался там и не стал исполнять назначение? Я не знал его намерений, что он собирался делать, для чего он возвратился из прихода и жил во Владикавказе по 14-е число сентября месяца. Истинный Бог ведает, что я ни в чем не виноват в отношении Разумова, лишь благое ему сделал. При первом его приезде [во Владикавказ] он не имел при себе деньги на расходы, я дал ему и сверх этого по возможности моей угодил ему. Он промотал впредь полученные им на поселение деньги, на карты и на питье. Он боялся [невозможно вычитать], чтобы я не донес Вашему Высокопреосвященству. Если бы он желал жить между ингушами, то, получив шестинедельный билет 25 августа, в праздности провел во Владикавказе 17 дней, а 14-го сентября отправился и до сих пор не приехал.

Протоиерей, благочинный Шио Двалишвили.
26 сентября 1839 года
Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5792,
л. 11-14, PDF: 27, 28, 4, 5 (на грузинском языке).

ნეს. რატომ არ დადგა, არ აღასრულა? მე ხომ არ ვიცოდი იმისი გულის ჰაზრი, თუ რას აპირებდა? რალათ წამოვიდა და ჰსცხოვრობდა ვლადიკავკასში 14 სექტემბრამდე? ჭეშმარიტმან ღმერთმან უწყის, მე არა შემიცოდება რა რაზუმოვისთვის კეთილის ქმნის მეტი. პირველ მოსვლასა თანა ფული არა ჰქონდა სახარჯოთა და მე მივეცი. სხვა რაც შემეძლო პატივსა ვჰსცემდი. იმან განაზნა მიცემული მისდა პირველ მოსაშენებლად საცხოვრებლისა ფულები სმასა და ქალაქის თამაშობაში და რაჟთა არა უნინ მე მომეხსენებინა თქვენისა მაღალყოვლადუხამღუდელოესო-

ბისათვის, იმის შეშინებულს იმას [არ იკითხება]. უკეთუ ჰსურდეს იმას ინგუშებში ცხოვრება, ექვსის კვირის ბილეთ 25 აგვისტოს მიიღო, ჩვიდმეტ დღე უქმად გაატარა ვლადიკავკასში და 14 სექტემბერს წავიდა და ჯერეთ არ მოსულა.

დეკანოზი ბლალოჩინი შიო დვალისვილი
26 სექტემბერსა, ჩყლთ [1839] წელსა
ვლადიკავკასით

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5792,
ფურცელი 11-14, PDF: გვ. 27, 28, 4, 5.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

26" - 4" - 27 1/2"

**РАПОРТ СВЯЩЕННИКА ГРИГОРА
ЦАМЦИЕВА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ, ОТ 9 ФЕВРАЛЯ 1839 Г.**

Его Высокопреосвященству, Святейшаго
Правительственного Синода члену,
Высокопреосвященному Евгению, Архиепископу
Картлинскому, Кахетинскому, Экзарху Грузии
и Кавалеру
[от] Оросханского прихода Священника Григория
Цамциева

Р а п о р т

Сего числа назрановские жители, новокрещенные ингуши деревни Мартаса –Касакский, Ажи Гумукъ и Гушлукъ Сампиев приносили мне жалобу, когда они находились по своей надобности на той стороне реки Сунжи, в деревне Касигов в некрещенных Ингушах, где житель оной деревни Тутайн Батыко Кансигов, собравшись с несколькими людьми, некрещенными ингушами, начали их упрекать, зачем они крестились, и называли их крещенными собаками, за что они учинили между собою большую ссору. Некрещенные же ингуши пришли в азартность, начали их бить и причинили им несколько побоев. Тогда поясненные крещенные ингуши объявили [мне], что вынужденными себя находят чрез побои, им причиняемые некрещенными, оставить даже веру, да и все вообще крещенные ингуши всегда жалуются мне, что некрещенные ими поругаются и их до крайности обижают, и что они не имеют от своего правительства на то никакой защиты.

О чем Вашему высокопреосвященству донести честь имею, покорнейше прошу, дабы в последствии времени по случаю чинимых обид и притеснений некрещенными ингушами новокрещенным, сии последние не лишались бы крещенной веры, и не происходили между ими за то каких-либо драк и ссор, не оставьте Ваше

**მღვდელ გრიგოლ ცამციევის
1839 წლის 9 თებერვლის პატაკი
საქართველოს
ეგზარქოს ევგენის**

მის მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
უნმინდესის მმართველის სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღუდელოეს ევგენის,
ქართლისა და კახეთის არქიეპისკოპოსს,
საქართველოს ეგზარქოსსა და კავალერს
ორასხანის სამრევლოს მღვდლის
გრიგოლ ცამციევის

პ ა ტ ა კ ი

დღეს ნაზრანის მკვიდრებმა, სოფელ მართასის ახალმონათლულმა ინგუშებმა – ქასაქსიმ, აჟი გუმუყმა და გუშლუყ სამფიეგმა – საჩივრით მომმართეს, რომ როდესაც ისინი მდინარე სუნჯის მეორე მხარეს, მოუნათლავი ინგუშების სოფელ კასიგოვში იყვნენ საქმეზე, ამ სოფლის მკვიდრმა, თუთაელმა ბათიყო კანსიგოვმა, რამდენიმე მოუნათლავ ინგუშთან ერთად, საყვედური უთხრა მათ იმის გამო, რომ მონათლნენ და მონათლული ძაღლები უწოდა, რის გამოც ერთმანეთში დიდი ჩხუბი მოუვიდათ. მოუნათლავი ინგუშები აზარტში შევიდნენ, ცემა დაუწყეს და რამდენჯერმე სცემეს. მონათლულმა ინგუშებმა [გამომიცხადეს], რომ მოუნათლავების მხრიდან ცემის გამო იძულებული იყვნენ, რწმენაც კი დაეტოვებინათ. ზოგადად, ყველა მონათლული ინგუში ყოველთვის ჩივის ჩემთან, რომ მოუნათლავები მათ უკიდურესად შეურაცხყოფენ და ჩაგრვენ, ხოლო მთავრობა მათ არანაირად არ იცავს.

მაქვს პატივი თქვენს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას მოვახსენო და უმორჩილესად ვთხოვო, მომავალში მოუნათლავი ინგუშების მიერ ახალმონათლულთა მიმართ მიყენებული წყენისა და ჩაგვრის გამო, ამ უკანასკნელებმა რომ ნათლობის რწმენა არ დაკარგონ და მათ

Высокопреосвященство о том сделать Ваше сношение с кем следует о предоставлении помощи и защиты крещенным ингушам.

Священник Орасханского прихода
Григорий Цамциев
№2,
9 февраля 1839 г.,

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5843,
л. 2-2 об., PDF: 3-4.

შორის ჩხუბი ან კამათი არ მოხდეს, თქვენი მაღალყოვლადუსამღუდელოესობა დაუკავშირდეს, ვისაც საჭიროა, რათა მონათლულ ინგუშებს დახმარება და დაცვა გაეწიოს.

ორასხანის სამრევლოს მღვდელი
გრიგოლ ცამციევი
№2,
1839 წლის 9 თებერვალი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5843,
ფურცელი 2-2 უკ., PDF: გვ. 3-4
(რუსულ ენაზე).

**დეკანოზ შიო დვალისვილის
1839 წლის 11 მარტის პატაკი
საქართველოს
ეპისკოპოს ეპისკოპოსს**

მისს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
უნწმინდესის მმართველის სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღუდელოესს, ევლენი
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა, კახეთისა და
სრულიად საქართველოს ექსარხოსს და
კავალერს
ბლალოჩინის დეკანოზის შიო
დვალისვილისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ბრძანებისა ძალით თქუენისა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობისა 27 თებერვლიდამ ამა ჩყლთ [1839] წლისა N 192, ვიყავ რა 7 ამა მარტსა ნაზრანში, მოუწოდე და ვკითხე ნაზრანის ბატრიბიევის სოფელში მცხოვრებელს, მახმედთან ბათაყო თუთაევსა, რომელ ერთად სხვა მახმედთანებთან რათ უყვეს ჩხუბი და ჰსცემეს და აგინეს და ძალად უწოდეს ახალნათელღებულთ მურთაფოვის სოფელში მცხოვრებელთ (ლუშლუყო) გაბრიელ სამფევსა და (ლუმუკ) ლლივერი აჯიევსა. ხოლო მან თუთაევმა პასუხ მიგო რომელ, საქურდლად მოვიდნენ ჩემს კარზედა და იმასთვისაო. ხოლო სამფევმა და აჯიევმა პასუხ უგეს ესრეთ. რომელ სამფევი და აჯიევი ყოფილან ფლიევის სოფელში თავიანთის მონათესავის გარდაცლვალეზულის აღაპის ჭამაში და აჯიევი დამთვრალა, შემდეგ იქიდან წამოსვლისა სუნჯის წყლის პირამდინ თვითონ მოსულა და იქ ნაქცეულა სიმთვრალით და უთქვამ სამფევსათვის სიარული არ შემოიძლიან ხელი მომავლე და წამიყვანეო. იქიდან ხელით მოუყვანია ბატრიბიევის სოფლის ახლო და ვითარმედ იქ ნაქცეულა და კიდევ დაღამებულა. სამფევსათვის უთქვამს აჯიევსა: – შინამდის ველარ მივალთ, ამ ბატრიბიევის სოფელში მეგობარი მყავს, ჩითემურ შაბიევი, იმასთან მიმიყვანე და ამაღამ იქ ვიყენეთო.

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ ШИО
ДВАЛИШВИЛИ ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ ОТ 11 МАРТА 1839 Г.**

Его Высокопреосвященству, Члену
Святейшего и Правительствующего Синода,
Высокопреосвященному Архиепископу Евгению,
Экзарху Картли, Кахети и Всея Грузии
и кавалеру
[от] Благочинного Протоиерея Шии Двалишвили

Р а п о р т

В силу предписания Вашего Высокопреосвященства от 27 февраля сего года [1839] за №192, находясь в Назрани 7 марта, я призвал и расспросил жителя назрановского селения Батрибиева, мусульманина Батакха Тутаева, который вместе с другими мусульманами, повздоров, избил, обругал и обозвал собаками новоокрещенных жителей селения Муртажова (Гушлукьо) Гавриила Сампева и Гливера (Гумука) Аджиева. Тутаев ответил мне: «Они пришли в мой дом воровать, вот почему [я избил их]». А Сампев и Аджиев ответили следующим образом. Сампев и Аджиев были в селе Плиева, на поминках умершего родственника, и Аджиев напился. Затем, по дороге оттуда, он подошел к берегу реки Сунджи и упал там от опьянения, и сказал Сампеву, что не может более идти и чтобы тот обхватил его помог идти дальше. Таким образом Сампев довел его до села Батрибиева, где он [Аджиев] упал. Тем временем стемнело. Аджиев сказал Сампеву: «Мы не сможем добраться до дома. В деревне Батрибиева у меня есть друг, Читемур Шабиев, отведи меня к нему, и мы переночуем там». Но они не смогли добраться до Шабиева. Они находились недалеко от дома Тутаева, который услышал их разговор. Он тут же вышел, схватил их и сказал: «Вы плохие люди». Сампев ответил ему: «Ты о чем? Мы были в селе Плиева, мой товарищ напился и я веду его в дом Шабиева». – «Нет, вы лжете, вы – собаки-христиане, я вас не отпущу, вы воры». И произошел худой

ამ ლაპარაკში შაბიევამდინ ველარ მიუხედავად იყო. თუთაევის სახლის ახლო ყოფილან, იმას გაუგონია ამათი ლაპარაკი. მაშინვე გამოსულა სახლიდან და უტაცნია ხელი, თქვენ კარგნი კაცნი არა ხართო. სამფევს უთქვამს, რას ამბობ ფლიევის სოფელში ვიყავით, ამხანაგი დამეთრო, შაბიევის სახლში მიმყავსო. – არა, თქვენ სტყუით, ძალლი ქრისტიანები ხართო, არ გაგიშვებთ, ქურდები ხართო. მოსვლიათ ლაპარაკი და ჩხუბი სამფევსა და აჯიევთან. ბევრი უცემიათ თუთაევსა და სხვა მახმედიანთა გარეთა, მერე დაუჭერიათ ორნიც, შეუთრევიათ თუთიევის სახლში, რომ ძრიელ შეუნუხებიათ ცემითა, სამფევს ხანჯალი ამოუღია და უძგერებია და თუთიევისთვის ჩასაცემელი ტყავი გაუჭრია. მერმე მისევიან დაუჭერიათ და ორნიც თოკებით შეუკრავთ და შეკრულები სათვისაც ბევრი უცემიათ. ორსათვისვე ყელში თოკები წაუბამთ და უყვირნია ბათაყო თუთაევსა, დაარჩეთ და დახოცეთ ეგ ძალლი ქრისტეს მონებიო. მაღლია მაგათი დახოცვაო. შემდგომად ტანჯვისა და ცემისა, უთქვამს სამფევსა და აჯიევსა, ნუ დაგვხოცავთ, არა ვართ ქურდებიო. შეატყობინეთ რუსებსა და ჩვენს პატრონებსა და უკეთუ ქურდები გამოვსდგეთ, რასაც სამართალი მოგვცემს, გარდავიხდითო.

უთქვამს თუთაევსა, მაშ თავდები მომეცით, რომ ქურდები ხართ და გადაიხდითო. ბევრის შენუხებისა და ცემისაგან შეშინებულთა, დაუნიშნავსთ ორასხანის სოფელში მცხოვრებელი (ნავროზ) ნაზარ მარზალანოვი: – უკეთუ ქურდები გამოვსდგეთ, ის იყოს შენი თავდები, რომ გადავიხადოთო. მაშინ აჯიევი გაუხსნიათ თოკით შეკრულობისაგანა და გაუგზავნიათ კაცი მარზალანოვთანა და მიუყვანიათ თავდებად. დაუნახამს რომ სამფევი ისევ თოკით შეკრული ყოფილა. რათ არის ეს შეკრული და ნაცემნო, – უკითხავს მარზალანოვს. თუთაევს უთქვამს: – ქურდები არიან და იმისთვისაო. გაუხსნევენებია მარზალანოვსა და უთქვამს სამფევსათვის, საიდან მოხვედითო და უთქვამს ყოველივე სამფევსა და აჯიევსა, ვითარცა ზე-

разговор и спор между ними. Тутаев и другие мусульмане сильно избили этих двоих, затем связали их, потащили в дом Тутаева, продолжая бить. Когда уже стало невмоготу, Сампев вытащил кинжал, ударил и распорол кожу [куртку] Тутаева. На них [Сампева и Аджиева] снова набросились, связали веревками и стали бить изо всех сил. Накинули веревки им на горла, а Батакьо Тутаев закричал: «Задушите, убейте этих собак, рабов Христа. Убивать таких, как они – это благословение». После мучений, упав, Сампев и Аджиев попросили: «Не убивайте нас, мы не воры. Сообщите об этом русским и нашим начальникам, и если мы окажемся ворами, мы заплатим так, как того требует закон». Тутаев ответил: «Дайте залог/поруку, что вы воры, и заплатите». После многих мучений и избиений они [Сампев и Аджиев] назвали своим поручителем жителя села Орсхан – Назара (Навроза) Марзаганова, что в случае, если они окажутся ворами, выплатят должное. После этого они [нападающие] развязали руки Аджиеву и послали человека к Марзаганову, чтобы тот пришел в качестве поруки. Увидев, что Сампев все еще связан, Марзаганов спросил, почему он связан и избит. Тутаев ответил, что они воры. Марзаганов заставил их развязать Сампева и спросил его, откуда он пришел. Сампев и Аджиев рассказали все, как написано выше. Тогда Марзаганов сказал Тутаеву: «Ты зря повздорил с ними. Во-первых – они пьяны; во-вторых – народ еще не спит, не время для воровства; в-третьих – снег только что выпал, вор не посмеет спрятать свой след, и, в-четвертых – ворота не сломаны, забор не проломлен, двери хлева не открыты, чтобы угнать вола или лошадь, и ты не видел ничего краденого у них в знак того, что они крали, так чем же ты докажешь, что они воры?». Тутаев обиделся этим словам, бросился к Марзаганову, схватил его за бороду и встряхнул, мол, я привел тебя не как судью, чтобы оправдать этих людей. Я вызвал тебя как поруку, выйди вон.

Тогда из дома вышла мать Тутаева и стала умолять Марзаганова не уходить, войти в дом,

მოთ წერილ არს. მაშინ მარზალანოვს უთქვამს თუთაევსათვის: – უკეთუ სიცრუე არ არის შენი დავა ამათხედრო. პირველი ესე რომელ, მოვრალეები არიანო; მეორე ესე რომა, ხალხს ისევ ღვიძამს, ქურდის დრო არ არისო; მესამე, ესე ახალი მოსული თოვლი არის, ქურდი ვერ გაბედავს, რომ კვალზე ვერ დამალავსო და მეოთხე ესე რომე, შენი ეზოს კარი არ არის გატეხილი, ღობე გარღვეული და ბოსლის კარები გაღებული, რომ ხარი ან ცხენი გამოეყვანათ და არცარა გინახამს ამათ ხელში ნაქურდალი რომ ნიშნათ მოიტანო და რით დაამტკიცებ ამათ ქურდობასაო. ეს თქმულნი სწყენია თუთაევსა და მივარდნია მარზალანოვსა და წვერში ხელი წაუვლია და გაუქნევია, მე შენ მოსამართლედ როდის მოგიყვანე, რომ ამათ ამართლებო, თავდებად დაგიძახეო, გადი კარზედა, წადიო.

მერმე თუთაევის დედა გამოსულა სახლიდამ გარეთ და შეხვეწნია მარზალანოვსა, ნუ ნახვალ, შემოდი, შეარიგე და გააშვებინეო. შესულა ისევ მარზალანოვი და დასდგომია თავდებად, თუ აღმოსრდნენ ქურდებადა, გადაიხადონ ადგილის განწესებისამებრო. ხოლო სამფევისა და აჯიევისაგან არ გაუგონია მარზალანოვსა, რომ იმისთვის დაგვიდეგ თავდებათა, რომ ქურდები ვართ და გადავიხდითო, არამედ ძალის დატანებით დაუყენებიათ თავდებადო. მაშინ თუთაევს ცხვარი დაუკლავს მოწმად თავებისა და თავის ამხანაგებისათვის, რომელნიც მოხმარებიან ქრისტიანების ცემაში, თუმცა ბევრი უთქვამს სამფევსა და აჯიევსა არა ვართ ქურდები, ნუ დაკლავთ ცხვარსაო, მაინც არ დაუჯერებიათ. და რადგან ადგილის ბოქაული ქრისტიანი აღარავინ იყო, რომ იმასთან ეჩივლათ, ამისთვის მეორე დღეს თავიანთი მწუხარება და ცემა და ქრისტიანობის ყვედრება უჩივლიათ მღვდელს გრიგოლ ცამციევთანა. და ლაპარაკში ეტყობოდა თუთაევსა, რომ ტყუოდა და უსამართლოდ უტანჯამს ქრისტიანები. და მარზალანოვი სრულებით ამართლებს და კეთილად მოწმობს სამფევსა და აჯიევსა. რომლისათვისაცა მაქუს პა-

примирить их и отпустить. Марзаганов вернулся и стал порукой, что если они окажутся ворами, выплатят согласно местному определению. Сампев и Аджиев не признали Марзаганова в качестве поруки и что они воры и заплатят, а сказали, что их силой заставили назвать его порукой. Тогда Тутаев зарезал овцу для своих товарищей, как свидетелям, которые помогли ему избить христиан. Несмотря на то, что Сампев и Аджиев много просили: «Мы не воры, не режьте овцу», – им все равно не поверили. А поскольку в округе не было ни одного пристава-христианина, которому они могли бы пожаловаться, то на следующий день они пожаловались на свои страдания, побои и упреки за христианство священнику Григорию Цамциеву. По речам Тутаева было заметно, что он лжет и несправедливо истязал христиан. И Марзаганов полностью оправдал и дал положительные показания в отношении Сампева и Аджиева. Постольку имею честь нижайше представить Вашему Высокопреосвященству истинность и верность соглашения, заключенного на месте и верность данного сообщения/донесения.

Вместе с тем, почтеннейше доношу Вашему Высокопреосвященству. – Если за происшедшее не заставить выплатить и не наказать Тутаева, то христиане впадут в отчаяние. И если вы доверите правосудие местным судьям и исполняющим должность пристава, они примирят и защитят их [христиан]. Как мне тайно стало известно от Цамциева и Модзманова, Тутаев вот уже две недели ходит днем и ночью, умоляя исполняющего должность пристава и судей, помочь ему, и его задержали лишь на короткое время, вскоре отпустили без выговора и наказания.

Благочинный Протоиерей Шио Двалишвили
№47, 11 марта 1839 г.
Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5843,
PDF: стр. 5, 6, 15 (на грузинском языке).

ტივი უმდაბლესად წარმოდგენად თქუენისა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობისადმი ამა ადგილობრივ შეკრებულის ჭეშმარიტთა და სისწორე ცნობისა.

ამასთანავე უპატივცემულისად მოვახსენებ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა. უკეთუ ამა თუთაევსა არ გადახდა და არ დაისაჯა, ქრისტიანენი სასონარკვეთილებაში მიეცემიან. და უკეთუ ამათი სამართალი ადგილის სუდიებსა და ბოქაულის თანამდებობათა აღმასრულებელს მიენდოთ, შეარიგებენ და დაჰფარვენ. ვითარცა შევიტყვე მე საიდუმლოდ ცამციეესა და მოძმანოვისაგან რომ, ორი

კვირა არის დღე და ღამე დადის თუთაევი და ეხვენება ბოქაულის თანამდებობის აღმასრულებელსა და სუდის კაცებსა შემენიენითო, თუმცა თუთაევი ცოტას ხანს ყოფილა დაჭერილი, ისე მალე გამოუშვიათ უყვედრულათა და დაუსჯელათ.

ბლალოჩინი დეკანოზი შიო დვალიშვილი
N 47, 11 მარტისა ჩყლთ [1839]
ვლადიკავკასით.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5843,
PDF: გვ. 5, 6, 15.

20² Мама 1839. Перевод, 4
представ.

1840 1841 22 7 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041

[illegible]

Handwritten text: *Handwritten text, possibly a signature or name, written in cursive script.*

has - by -

[illegible]

[illegible][illegible]

16. 2. 1970

[illegible]

საქართველოს ეროვნული
არქივი
თბილისი

**РАПОРТ СВЯЩЕННИКА МИХАИЛА
РАЗУМОВА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ, 26 АВГУСТА 1839 Г.**

Его Высокопреосвященству Преосвященному
Евгению Архиепископу Карталинскому и
Кахетинскому Экзарху Грузии и Кавалеру
[от] Священника Узаховского прихода
Михаила Разумова

Н и ж а й ш и й р а п о р т

При вступлении моем в селение Батуки, по приказанию протоиерея Шио Двалишвили были собраны новокрещенные ингуши, которые решительно объявили, что им не нужен священник, но по двухдневном споре и увещании они согласились принять меня с условием, если что-нибудь со мною случится неприятное, то чтобы им не отвечать, чем показывают, что я у них не могу находиться в безопасности. Сверх сего осмеливаюсь нижайше донести Вашему высокопреосвященству, что в деревне Батуки приход не может состояться потому, что в оной прежде живших находится только 25 землянок, а вновь переселившихся 14-ть, которые и объявили мне протоиерею и старшине, что они по уборке хлеба намерены переселиться в Гайтский приход, из коих Мисост Мурдулов уже переселился, почему я и не помещаю их в прилагаемом у сего списке, а остается за исключением 3 землянок из 26-ти только 23, что можете Вы видеть из прилагаемого у сего списка.

О чем нижайше донося Вашему Высокопреосвященству, осмеливаюсь покорнейше просить дать мне место, где я мог бы находиться постоянно и обзавестись хозяйством.

Подпись: священник Михаил Разумов
№4, 26 августа 1839 г.,

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5794,
л. 2-2 об., PDF: 3-4.

**მღვდელ მიხაილ რაზუმოვის
1839 წლის 26 აგვისტოს პატაკი
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის**

მის მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
კურთხეულ ევგენი არქიეპისკოპოსს, ქართლისა
და კახეთის ეგზარქოსს და კავალერს
უძახოვის სამრევლოს მღვდლის
მიხაილ რაზუმოვის

უ მ დ ა ბ ლ ე ს ი რ ა პ ო რ ტ ი

როდესაც სოფელ ბათუკში შევედი, დეკანოზი შიო დვალიშვილის ბრძანებით, ახალმონათლული ინგუშები შევკრიბე, რომლებმაც მტკიცედ განაცხადეს, რომ მათ მღვდელი არ სჭირდებოდათ, თუმცა ორდღიანი კამათისა და შეგონების შემდეგ დასთანხმდნენ ჩემს მიღებაზე იმ პირობით, რომ თუ რამე უსიამოვნება შემხვდებოდა, ისინი ამაზე პასუხისმგებელნი არ იქნებოდნენ, რითაც აჩვენეს, რომ მათთან უსაფრთხოდ ვერ ვიქნებოდი. გარდა ამისა, ვბედავ უმდაბლესად ვაცნობო თქვენს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას, რომ სოფელ ბათუკში სამრევლო ვერ შედგება, რადგან იქ ძველი მოსახლეებიდან მხოლოდ 25 მიწურია დარჩენილი, ხოლო ახალგადმოსახლებულის – 14. ამ უკანასკნელებმა მე, დეკანოზს და უფროსს, გამომიცხადეს, რომ მოსავლის აღების შემდეგ გაიტის სამრევლოში გადასახლებას აპირებენ. მათგან იქ უკვე გადასახლდა მისოსტ მურდულოვი. ამიტომ ისინი არ შემეყავს წერილზე დართულ სიაში. 26-დან 3 მიწურის გამოკლებით, იქ მხოლოდ 23 რჩება, რასაც აქ წარმოდგენილ სიაში იხილავთ.

ყოველივეს უმდაბლესად ვამცნობ თქვენს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას და უმორჩილესად ვთხოვ, მომცეთ მუდმივი სამკვიდრო, სადაც მეურნეობას შევუდგები.

ხელმოწერა: მღვდელი მიხაილ რაზუმოვი
№4, 1839 წლის 26 აგვისტო,

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, 5794,
ფურცელი 2-2 უკ., PDF: გვ. 3-4
(რუსულ ენაზე).

СПИСОК НОВОКРЕЩЕННЫХ
ИНГУШЕЙ, ЖИВУЩИХ В СЕЛЕНИИ
БАТУКИ, 1839 ГОД

Число домов	Имена и фамилии	Как названы при Св. крещении	Примечания
1	Махмет Албеков Жена его Башеха Дети их: Тоуз Казихан	Давид Варвара Тамара Дария	
2	Махмет Алиев Жена его Бужи Дети их: Хальмирза Жена его Абахан Брат Махмета Арапхан Жена его Башха Дети их: Дормирза Дорзе Зеци Зеци	Авкентий Дария Соломон Анна Андрей Варвара Фома Дорофей Марина Мария	
3	Болеки Ханакиев Жена его Хантоты Дети их: Ножург Инарико Ма	Авель Анна Назар Андрей Тамара	Сего семейства в сей деревне не оказалось
4	Махмет Албеков Жена его Башха Дети их: Хибихан Таузи	Матвей Варвара Дария Тамара	Это помещено первым, а здесь помещено протоиреем для увеличения с переменою имен
5	Тембот Ташкиров Жена его Кули Дети их: Темирхан Гате Истафе	Фома Кетевана Фаддей Матвей Анастасия	
6	Икиш Самиргиев Жена его Фатьма Дети их: Жамбот Цили То	Яков Ефимия Давид Анна Тамара	
7	Арсис Арсаков Брат его Миди ать их Хамбеки	Арсений Мина Анна	Сего семейства в сей деревне не оказалось

სოფელ ბათუკში მცხოვრები
ახალმონათღული ინგუშების სია,
1839 წელი

კომლების რაოდენობა	სახელები და გვარები	რა ეწოდათ წმ. ნათლობისას	შენიშვნები
1	მახმეტ ალბეკოვი მისი ცოლი ბაშეხა მათი შვილები: თოუზი ყაზიხანი	დავითი ბარბარე თამარი დარია	
2	მახმეტ ალიევი მისი ცოლი ბუჟი მათი შვილები: ხალმირზა მისი ცოლი აბახანი მახმეტის ძმა არაფხანი მისი ცოლი ბაშხა მათი შვილები: დორმირზა დორზე ზეზი ზეცი	ავკენტი დარია სოლომონ ანა ანდრია ბარბარე თომა დოროთეუსი მარინა მარიამი	
3	ბოლეკი ხანაკიევი მისი ცოლი ხანთოთი მათი შვილები: ნოჟურგი ინარიყო მა	აბელი ანა ნაზარი ანდრია თამარი	ეს ოჯახი ამ სოფელში არ აღმოჩნდა
4	მახმეტ ალბეკოვი მისი ცოლი ბაშხა მათი შვილები: ხიბიხანი თაუზი	მათე ბარბარე დარია თამარი	მოთავსებულია პირველ ოჯახში, აქ ის დეკანოზმა მოთავსა გაფართოებული ოჯახით შეცვლილი სახელებით.
5	თემბოთ თაშქიროვი მისი ცოლი ყული მათი შვილები: თემირხანი გათე ისტაფე	თომა ქეთევანი თადეოსი მათე ანასტასია	
6	იქიშ სამირგიევი მისი ცოლი ფატიმა მათი შვილები: ჯამბოთი ცილი თო	იაკობი ტფიშია დავითი ანა თამარი	
7	არსი არსაკოვი მისი ძმა მიდი მათი დედა ხამბეკი	არსენა მინა ანა	ეს ოჯახი ამ სოფელში არ აღმოჩნდა

8	Шахо Тебиев Жена его Жиби Дочь Бази Брат его Чаба Мать их Башхей Сестра ее Тафи	Шио Анна Варвара Иов Наталия Тамара	
9	Чоре Ашкиев Жена его Гари Дети их: Чапило Хампий	Фома Анна Петр Харитон	
10	Тимарас Фаргинов Жена его Пахи Дети их: Темируко Темирболат Керсе Маргиш	Михаил София Фома Мирдоний Арсений Нина	
11	Эстемир Акиев Жена его Иашки Дети их: Алтемир Амилеио Гарчач	Иов Анастасия Алексей Мария Марфа	
12	Цицик Чимирзиев Жена его Хадыжи Дети их: Цоми Тоик Иризбек Хаби Хазби	Иосиф Наталия Фома Кетевана Ирина Анна Нина	
13	Амхат Дзаниев Жена его Зали Дети их: Жантемур Чоми	Давид Анна Авкентий Николай	
14	Батыш Чонкиров Жена его Созми Сын их Батыл	Варфоломей Сарра Платон	
15	Баги Зенгов Жена его Тауке Дети их: Ханжиби Эмирбек Амирхан Сарагаз Таубек	Георгий Тамара Давид Андрей Ананий Сарра Кетевана	
16	Малсаг Батрибиев Жена его Тетегаз Дети их: Мусс Муртат	Соломон Тамара Моисей Мардоний	

8	შახო თებიევი მისი ცოლი ჯიბი ქალიშვილი ბაზი მისი ძმა ჩაბა მათი დედა ბაშხეი მისი და თაფი	შიო ანა ბარბარე იობი ნატალია თამარი	
9	ჩორე აშქიევი მისი ცოლი გარი მათი შვილები: ჩაფილო ხამფი	თომა ანა პეტრე ხარიტონი	
10	თიმარაც ფარგინოვი მისი ცოლი ფახი მათი შვილები: თემითუყო თემირბოლატი კერსე მარგიში	მიხეილი სოფიო თომა მირდონი არსენა ნინა	
11	ესთემირ აკიევი მისი ცოლი იაშქი მათი შვილები: ალთემირი ამოლეიო ლარჩაჩი	იობი ანასტასია ალექსი მარიამი მართა	
12	ციციკ ჩიმირზიევი მისი ცოლი ჰათიჯე მათი შვილები: ცომი თოიკი ირიზბეკი ხაბი ხაზბი	იოსები ნატალია თომა ქეთევანი ირინა ანა ნინა	
13	აჰმათ ძანიევი მისი ცოლი ზალი მათი შვილები: ჯანთემური ჩომი	დავითი ანა ავკენტო ნიკოლოზი	
14	ბათიშ ჩონქიროვი მისი ცოლი სოზმი მათი ვაჟი ბათილი	ბართლომე სარა პლატონი	
15	ბაგი ზენგოვი მისი ცოლი თაუქე მათი შვილები: ხანჯიბი ემირბეკი ამირხანი სარალაზი თაუბეკი	გიორგი თამარი დავითი ანდრია ანანია სარა ქეთევანი	
16	მალსაგ ბატრიბიევი მისი ცოლი თეთელაზი მათი შვილები: მუსი მურთათი	სოლომონი თამარი მოსე მარდონი	

17	Алимирза Чумаков Жена его Дышак Дети их: Дол Жагаз Ирбек	Елиазар Екатерина Давид Анна Дария	
18	Муса Машутиев Жена его Хадыж Дети их: Темур Жандых Жантемир Вторая жена Мусы – Базы	Моисей Анна Фома Андрей Давид Варвара	
19	Мудыр Ларсов Жена его Хантоты Дети их: Дург Жантоты Таубек Вторая жена – Тотими	Мирдоний Нина Федор Дария Тамара Кетевана	
20	Сакал Гамботиев Жена его Зад Брат его Темирука Жена его Зид Дочь их Дзалихан	Исаак Ефимия Фома София Дария	
21	Гайдык Гамирзиев Жена его Аби Братья его: Хамаха Чмирза Сын Гайдыка – Тарко	Давид Анна Соломон Даниил Фома	
22	Гайтуко Гайдыкиев Жена его Испал Мать его Бики Дочери ее: Сестарха Тотемах Тот	Давид Соломия Христина Анна Тамара Ефимия	
23	Озди Черков Жена его Тауке Дети их: Хазуниг Холихурги Аитир Базирг Муси	Азарий Тамара Анна Сарра Анастасия Варвара Нина	
24	Кайтуко Ногаев Жена его Бек Дети их: Ельдаруко Жаны	Давид Варвара Захарий Дария	

17	ალიმირზა ჩუმაკოვი მისი ცოლი დიშაქი მათი შვილები: დოლი ჯალაზი ირბექი	ელიაზარი ეკატერინე დავითი ანა დარია	
18	მუსა მაშუთიევი მისი ცოლი ჰათიჯე მათი შვილები: თემური ჯანდიხი ჯანთემირი მუსას მეორე ცოლი – ბაზი	მოსე ანა თომა ანდრია დავითი ბარბარე	
19	მუდირ ლარსოვი მისი ცოლი ხანთოთი მათი შვილები: დურგი ჯანთოთი თაუბექი მეორე ცოლი – თოთიმი	მირდონი ნინა თევდორე დარია თამარი ქეთევანი	
20	საკალ გამბოტიევი მისი ცოლი ზადი მისი ძმა თემირუყა მისი ცოლი ზიდი მისი ქალიშვილი ძალიხანი	ისააკი ეფიმი თომა სოფიო დარია	
21	გაიდიქ გამირზიევი მისი ცოლი აბი მისი ძმები: ხამახა ჩმირზა გაიდიქის ვაჟი – თარყო	დავითი ანა სოლომონი დანიელი თომა	
22	გაიტუყო გაიდიკიევი მისი ცოლი ისფალი დედამისი ბიქი მისი ქალიშვილები: სესტარქა თოთემახი თოთი	დავითი სალომეა ქრისტინა ანა თამარი ეფიმი	
23	ოზდი ჩერკოვი მისი ცოლი თაუქე მათი შვილები: ხაზუნიგი ხოლიხურგი აითირი ბაზირგი მუსი	აზარი თამარი ანა სარა ანასტასია ბარბარე ნინა	

25	Ланже Чимирзиев Жена его Хаппас Дети их: Саг Исуп Истафи	Иларион Ефимия Савва Евсейий Анастасия	
26	Чора Гантотов Жена его Исташ Дети их: Мамсыр Чопило Сибихан Мем Мать его Башха	Фома Анастасия Моисей Павел София Мелания Варвара	

Подпись: священник Михаил Разумов¹

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5794,
л. 3-3 об, 14-14 об., PDF: 5-6; 24-25.

24	კაითუყო ნოლაევი მისი ცოლი ბექი მათი შვილები: ელდარუყო ჟანი	დავითი ბარბარე ზაქარია დარია	
25	ლანჟე ჩიმირზიევი მისი ცოლი ჰაფასი მათი შვილები: სარი ისუფი ისტაფი	ილარიონი ეფიმი საბა ევსევი ანასტასია	
26	ჩორა განთოთოვი მისი ცოლი ისტაში მათი შვილები: მამსირი ჩოფილო სიბიხანი მემი დედამისი ბაშხა	თომა ანასტასია მოსე პავლე სოფიო მელანია ბარბარე	

ხელმოწერა: მღვდელი მიხაილ რაზუმოვი¹

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5794,
ფურცელი 3-3 უკ.; 14-14 უკ.,
PDF: გვ. 5-6; 24-25 (რუსულ ენაზე).

¹ Разумов Михаил — священник ингушского Узаховского (Ужаховского) прихода Осетинской духовной комиссии в 1839 г. (Х. Костой).

¹ მიხეილ რაზუმოვი — ოსეთის სასულიერო კომისიის ინგუშ უზახოვის (უჟახოვსკის) მრევლის მღვდელი 1839 წ. (ხ. კოსტოი).

**დეკანოზ შიო დვალისვილის
1839 წლის 13 სექტემბრის პატაკი
საქართველოს ეპისკოპოს იონას**

მისს მაღალყოვლადუმსამღუდღელოესობას,
უნმიდესის მმართველის სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუმსამღუდღელოესს, ევლენი
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა, კახეთისა და
სრულიად საქართველოს ექსარხოსს
და კავალერს
ბლალორინის დეკანოზის
შიო დვალისვილისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ბრძანებასა ზედა თქუენისა მაღალყოვლა-
დუმსამღუდღელოესობისასა 4 სექტემბერს ამა
წლისა №835. მაქუს პატივი უმდაბლესად მოხ-
სენებად.

ბრძანებისა ძალით თქუენისა მაღალყოვ-
ლადუმსამღუდღელოესობისა 14 აგვისტოდამ ამა
წლისა №753. 21 რიცხვსა, მასვე აგვისტოსა,
ვლადიკავკასიიდან წავიყვანე მღუდელი მიხაილ
რაზუმოვი ერთად ბათაყო აყმირზაევით და
მივედით 22 რიცხვსა, მეორე საათზედ, სკუტ-
ტეკოხი ბათაყო-იურთში, სადაცა არიან და-
სახლებულნი ინგუშნი.

იმავე დღეს ვინადგან მცხოვრებნი სამუ-
შაოდ იყვნენ დიდით პატარამდინ, ვიდრე და-
ლამებამდე უცადეთ ბათაყო აყმირზაევის სა-
ხლში და საღამოზედ ხალხნი რომ მოვიდნენ,
დავაძახებინე და გამოუცხადე, რომ მღუდელი
რაზუმოვი მათთვის მივიყვანე მწყემსად და
მღუდელად, რაჟთა მიიღონ და დააყენონ. ეს
ლაპარაკი მერვე საათზედ იყო, რომ გვიან მო-
ვიდნენ სამუშაოდამ ხალხნი. იმათ ერთის სი-
ტყვიით მითხრეს: – ახლა დაღალულნი სამუშა-
ოდამ მოსულნი ვართ, ღამეც არისო, თქუენც
სტუმრები ხართ, დრო არ არის, ხვალე ვილა-
პარაკოთო.

მეორეს დღეს, 23 რიცხვსა, კომლზე კაცი
მოგროვდა და მოვიდნენ. პირველი ეს ჰსტყევს:

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ ШИО
ДВАЛИШВИЛИ ОТ 13 СЕНТЯБРЯ
1839 ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ**

Его Высокопреосвященству, Члену
Святейшего и Правительствующего Синода,
Высокопреосвященному Архиепископу
Евгению, Экзарху Картли, Кахетии и Всея
Грузии и кавалеру
[от] Благочинного Протоиерея Шии Двалишвили

Р а п о р т

По Указу Вашего Высокопреосвященства
№835 от 4 сентября сего года. Имею честь ни-
жайше донести.

В силу предписания Вашего Высокопреосвя-
щенства от 14 августа сего года за №753. 21 авгу-
ста я с Владикавказа взял с собой священника Ми-
хаила Разумова, вместе с Батакьо Акмирзаевым,
и 22-го числа в два часа дня мы прибыли в селе-
ние Батакьо в Скуттекох, где проживают ингуши.

В тот день, до самой ночи, мы ждали в доме
Батакьо Акмирзаева, поскольку жители были на
работе, от мала до велика, а вечером, когда люди
вернулись, я попросил позвать их и объявил, что
привез к ним священника Разумова в качестве па-
стыря и священника, чтобы они приняли его и по-
ставили на службу. Этот разговор состоялся в во-
семь часов вечера, так как люди поздно вернулись
с работ. Они коротко ответили мне: «Сейчас мы
уставшие с работы, уже ночь, а вы – гости, поэто-
му не время для разговоров, поговорим завтра».

На следующий день, 23-го числа, с каждого
двора пришли по одному человеку. Первое, что
они сказали, было: «Мы переехали сюда из Наз-
рани, чтобы уйти от раздоров, насилия и притес-
нений татар,¹ мы крещенные. Если бы мы были в

¹ Татары – здесь: мусульмане. В грузинском языке
слово «татар» также означало «мусульманин» (Х.М.).

ჩვენ ნაზრანიდამ ამიტომ გადმოვსახლდით აქა, რომ მოვშორდით თათრების¹ დავასა, ძალის დატანებასა და შეწუხებასაო, ჩვენ მონათლულნი ვართ. ნაზრანში რომ ვჰყოფილიყავით, არც იქ დავრჩებოდით უმღუდლოთა და არც აქაო. აქაც ასეთი მწუხარება მოგვადგა, – ვამბობთ, ავიყარნეთ და უკანვე წავიდეთო. ჩვენი აქ დასახლებამდისინ ბერდი ყუსაევის სოფლიდამ ცხენი გაქცეულა, გაკა ყუსოვსა დაკარგულა და იმის ფასს, ხუთს თუმანს, ჩვენ გვახდენებნო. მეორედ, მუსე კუნდუხოვი ჩვენს ახლო სოფელს აკეთებს და სათიბი წაგვართოო. თუ ამგვარი ძალის დატანება გვექნება, ვერ გავძლებთ აქაო. – საზოგადოთა თქვეს ხალხთა, იმათ იმ თავიანთი საჩივრისათვის თქვეს აყრა. მერმე დაუყვავ, იმედი მივეცი, რომ უკეთუ თქვენს პრისტავს შეატყობინებთ, თქვენს მწუხარებას ის გაგირიგებსო საქმესა. მერმეთ ერთიანათ ქუდეები მოიხადეს და ითხოეს შეწევნა და ყურის გდება ახლაცა და სხვა დროსაცა ამ გვარის საქმისათვის. მერმეთ ერთმანეთს დაეკითხნენ, ვის სახლში დავაყენოთ მღუდელი, რა ვქნათო? თვითო სახლის მეტი არა გვაქს, ახალი მოშენენი ვართო, ჩვენ სამუშაოზედ დავდივართ ცოლ-შვილით დილით საღამომდისინ და ვინ უპატრონებს მაგასა ანუ ვინა ჰსცემს პატივსაო? რუსია, მაგას კარგი შენაზვა უნდაო: ქვეშაგები, სმა და ჭამა და გაფთხილებო და რა ვქნათო?

მე კიდევ ვუთხარ ხალხსა: – სმასა და ჭამასა და ქვეშაგებზედ არ შეგანუხებსო. კიდევ ეწყინა რაზუმოვსა ეს თქმა. მერმე ერთობრივ ხალხთა სოფლის უფროს ბათაყო აყმირზაევსა ჰსთხოვეს: – შენ სახლში დააყენე, შენ უფრო შეგიძლიან ამისი შენაზვა ყოვლითურთო და ჩვენცა პატივსა ვჰსცემთ, რაც შეძლება გვაქსო.

¹ თათრები – აქ: მუსლიმები. ქართულ ენაში სიტყვა „თათარი“ ასევე ნიშნავდა „მუსლიმს“ (ხ.მ.).

Назрани, и там не остались бы без священника, и здесь [не останемся]. Здесь нас настигла такая же печаль, и мы говорим: «Просто встанем и вернемся». До нашего расселения в здешних местах из села Берди Къусова убежала лошадь, Гака Къусов ее потерял, а они требуют, чтобы мы заплатили за нее, пятьдесят рублей. Во-вторых, Муса Кундухов недалеко от нас строит деревню и отобрал у нас сенокос. Если на нас будут и дальше так давить, мы не сможем здесь оставаться». – Они сказали это между прочим, включив в общую жалобу. Я приласкал их, дал им надежду, что если они сообщат об этом приставу, он наладит это печальное их дело. После этого все сняли шапки и попросили, чтобы их выслушали бы в подобных делах и в будущем. Затем спросили друг друга, в чей дом поселить священника, как поступить? «У нас по одному дому, мы новосельцы, ходим на работу с женами и детьми с утра до вечера, а кто о нем будет заботиться, кто уважит? Он русский, ему нужно хорошее содержание: постель, еда и питье, его надо оберегать, а что мы можем сделать?».

Я сказал им, чтобы не беспокоились об еде, питье или постели. Разумов даже обиделся их речам. Тогда народ всей деревней попросили старейшину села Батакьо Акъмирзаева поселить его в своем доме, мол, он справится с этим лучше, чем кто-либо другой, а они будут заботиться о нем, его, как смогут.

Батакьо Акъмирзаев не отказался. [Он] сказал народу: «Пусть он живет у меня, пока не построит дом и не привезет жену и детей».

Ознакомившись с домом, в котором должен был поселиться [священник], я попрощался с людьми и сказал Разумову: «Тебе дали кров, нашли хозяина, оставайся и живи». [Разумов] отказался остаться, заявив, что если сейчас не уедет, то срок билета, который он должен получить во Владикавказе, истечет зря. Об этом я сообщил Вашему Высокопреосвященству 29

ბათაყო აყმირზაევმა უარი არა ჰყო. [მან] უთხრა ხალხსა: – დადგეს ჩემს სახლში, ვიდრე სახლებს გააკეთებდეს და ცოლ-შვილს მოიყვანდესო.

შემდგომად გაცნობისა სახლისა და ჩაბარებისა, გამოვეთხოე ხალხსა წამოსასლელად და უთხარაზუმოვსა: სახლი მოგცეს, მასპინძელი გაგიჩინეს, დადექ და იყავ. [რაზუმოვმა] უარი თქვა იქ დარჩომისა, თუ ეხლა არ წამოვედი, ვლადიკავკასსში ბილეთი მომივიდოდა და ბილეთის ვადა ტყუილად გამივლისო, რომელიც კიდეც მოვახსენე თქუენისა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა 29, მასვე აგვისტოსა, №132. შეყვანისათვის მისისა სამრევლოში, მაშინვე ცხენი იქირავა ჩემ წამოსვლასა თანა და წამოვიდა ჩემთან. ამაზედ მეტი არც სპორი ყოფილა, არცა უთანხმოება და არც ორი დღე ლაპარაკი. პირველ ღამ და მეორე დღეს სულ ოთხი საათი არ გვილაპარაკნია. 25 რიცხვსა აგვისტოსა მოვედით ვლადიკავკასში, ბილეთი მოსვლოდა, იმავე საათში მივეცი და ჯერეც ისევ ვლადიკავკასში, მაღაროსიის პოლკის პოლტაველ ჩინოვნიკებთან ჰსცხოვრობს და არის, არც ცოლ-შვილის მოსაყვანათ წასულა ჯერეთ და არც პრიხოდში მიდის. არ ვიცი, რა მიზეზი აქვს და როგორც ეტყობა მასს ლაპარაკსა და სამრევლოში უცხოვრებელობასა, არ უნდა ყოფნა კამისიაში¹.

ხოლო სამრევლოდ შედგენისათვის, თუ ისინი ცოტნი არიან, მუსე ქუნდუხოვი რომ სოფელს აკეთებს, ის და ბერდიყუსოვის სოფელი, სამივ, ერთ სამრევლოდ უნდა შედგნენ, ვინადგან ეს სამი სოფელი ერთმანეთზედ უფრო ახლო არიან და სხვა სამრევლოებზედ მოშორებული, რომლისათვისაცა კიდეც მოვახსენე თქუენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა 29 აგვისტოსა ამა წლისა N133.

ამასთანავე უპატივცემულისად მოვახსენებ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღუდელო-

ავგუსტა, в №132, когда сообщил об его вхождении в приход. Как только я вознамерился уехать, он сразу же нанял лошадь и поехал вместе со мной. Больше не было никаких споров, никаких разногласий и разговоров в течение двух дней. В первую ночь и на следующий день мы разговаривали в общей сложности около четырех часов. 25 августа мы прибыли во Владикавказ. Билет был доставлен, я отдал его Разумову в тот же час, и он все еще живет во Владикавказе у полтавских чиновников Малороссийского полка. Он не поехал за женой и детьми, и в приход не едет. Я не знаю, в чем причина, но, судя по его разговорам и отсутствию нежелания жить в приходе, он, похоже, не хочет быть членом Комиссии.¹

Для образования прихода, если их [людей] мало, то село Мусы Кундухова, которое он строит, и село Берды Къусова следует объединить в один приход, так как эти три села находятся ближе друг к другу и дальше от других приходов, о чем я сообщил Вашему Высокопреосвященству 29 августа сего года, в №133.

Вместе с тем я почтеннейше сообщаю Вашему Высокопреосвященству, кто эти четырнадцать дворов, которые возвращаются из села Батакьо Акъмирзаева в приход Гайти после сбора урожая, и по какой причине. Я все сообщу Вашему Высокопреосвященству об этом, а также представляю заявление, запрошенное Вашим Высокопреосвященством, от 4 сентября сего года, №836.

Благочинный Протоиерей Шио Двалишвили.
№138, 13 сентября 1839 г.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5794,
PDF: стр. 9-10, 21 (на грузинском языке).

¹ იგულისხმება ოსეთის სასულიერო კომისია.

¹ Подразумевается Осетинская духовная комиссия.

სობასა, შემდგომად შეტყობასა იმ თოთხმეტის კომლისა ვინ არიან, რომელნიცა უკანვე მოდიან ბათაყო აყმირზაევის სოფლიდამ ღაითის სამრევლოში შემდგომად ნამუშაველის შეკრებისა და რის მიზეზით, ერთად მოვახსენებ თქვენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა და წარმოვადგენ განცხადებასაცა მაშინ, მოთხოვილსა თქვენისა მაღალყოვლა-

დუსამღუდელოესობისა [მიერ] 4 სექტემბრისა ამა N 836.

ბლალოჩინი დეკანოზი შიო დვალიშვილი.
N 138, 13 სექტემბერსა ჩყლთ [1839]

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 5794,
PDF: გვ. 9-10, 21.

[illegible]

[illegible]

[illegible][illegible]

- 11600

2009, 2010, 2011

A 138

National
Archives

3. *Geophila*

100

Agly. L. 202

**დეკანოზ შიო დვალისვილის
1839 წლის 12 ოქტომბრის პატაკი
საქართველოს ეპარქიის ეპლენის**

მისს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
უნმიდესის მმართველის სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღუდელოესს, ევლენი
არხიეპისკოპოსს, ქართლისა, კახეთისა და
სრულიად საქართველოს ექსარხოსს
და კავალერს
ბლალოჩინის დეკანოზის შიო
დვალისვილისაგან

რ ა პ ო რ ტ ი

ბრძანებასა ზედა თქუენისა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობისა 4 სექტემბრიდამ ამა წლისა №835. მღუდლის მიხაილ რაზუმოვის რაპორტი მოხსენებასა ზედა, პირველის პუნქტისათვის კიდევ მოვახსენე თქვენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა რაპორტი 13 სექტემბრისა №138. ხოლო მეორეს პუნქტისათვის ამით უმდაბლესად მოვახსენებ თქუენსა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობასა ადგილობრივ სწორედ შეტყობილსა ხალხისაგან. მე ვიყავ ერთად ინგუშის მღუდლებით გრიგოლ ცამციევით, იოსებ მოზმანოვით და შიო დოლმაზოვით სოფელსა ბათაყო აყმირზევსაში სექტემბრისავე თვეში და ამა სამღუდელოთა თანა ვკითხე მცხოვრებთა, ვინ არიან ის თორმეტი, რომელთაცა განაცხადეს მღუდელს რაზუმოვთანა, რომელ შემდგომად ნამუშაველის შეკრებისა უკანვე გარდასახლდებიან ღაითის სამრევლოში. ხოლო მოგროვდენ და მოვიდნენ თოთხმეტი კომლი, რომელნიცა წრეულ გადასახლებულან იქ საცხოვრებლად და ჰყვეს შეჩვენება და ფიცი, რომელ ჩვენ არ გვითქუამს იმ მღუდლისათვის არც გადასახლება და არც სხვა რამო. ჩვენ იმისი ენა არ ვიცოდით და იმან ჩვენი ენაო, და ანუ როდის ვეტყოდით, რომ არ დამდგარა ჩვენთან, მაშინვე შენთან წამოვიდაო და მასუკან აღარ მოსულაო, და რაც სათქ-

**РАПОРТ ПРОТОИЕРЕЯ ШИО
ДВАЛИШВИЛИ ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ ОТ 12 ОКТЯБРЯ 1839 Г.**

Его Высокопреосвященству, Члену
Святейшего и Правительствующего Синода,
Высокопреосвященному Архиепископу Евгению,
Экзарху Картли, Кахетии и всея Грузии
и кавалеру
[от] Благочинного Протоиерея Шии Двалишвили

Р а п о р т

В ответ на предписание Вашего Высокопреосвященства от 4 сентября сего года №835. По донесению священника Михаила Разумова по первому пункту, я донес рапорт Вашему Высокопреосвященству от 13 сентября №138. Что касается второго пункта, то настоящим покорнейше докладываю Вашему Высокопреосвященству, верно сообщенное местными жителями. В том же месяце сентябре я был с ингушскими священниками Григорием Цамциевым, Иосифом Модзмановым и Шии Долмазовым в селе Батакьо Акъмирзаева и вместе со священниками спрашивал у жителей, кто те двенадцать, которые объявили священнику Разумову, что после сбора урожая переедут в приход Гайти. И собрались и пришли четырнадцать дворов, которые в этом году переселились сюда и проклинали и клялись, что не говорили этому священнику ни о переселении, ни чем-либо другом. «Мы не знаем его языка, а он не знает нашего, или когда же мы сказали бы ему, он не жил у нас, сразу же поехал с тобой и больше не возвращался. Мы хотели тебе сказать, что раз он сразу после знакомства с нами наябедничал тебе о нас, значит не хочет с нами жить. Мы никуда не уезжаем, если только не заставят нас сделать, это и Мосиста Мурдулов не жил здесь, построил дом, но пока не переезжал». Ваше Высокопреосвященство, я думаю, что Разумов не хочет жить в Комиссии и потому

მელი გვექონდა შენთანა ვსტყვითო. რადგანაც გაცნობასა თანა ახლავ დაგვაბეზლა, მაშ იმას ჩვენთან ცხოვრება არა ნდომებიო. ჩვენ არსად მივდივართ, თუ ძალათ არავინ გაგვრეკაო და მისოსტა მურდულოვი არა მდგარა აქა, სახლი გააკეთა და ჯერ არ გარდმოსახლებულაო. თქუენო მაღალყოვლადუსამღუდელოესობავ, ვჰგონებ, რომ რაზუმოვსა კამისიაში ცხოვრება არა სურს და ამისთვის მოუგონია, რომელიც არ გაუგონია ხალხთაგან და არ გამოუცხადებიათ და მოუხსენებია თქუენისა მაღალყოვლადუსამღუდელოესობისათვის [...სიტყვა არ იკითხება] შეუდგომლობა ბათაყო აყმირზევის¹, თორემ ნამუშაველი შეიმუშავეს და ისევ იქავ არიან და არსად მიდიან. და საქმითაცა სჩანს, რომ რაზუმოვს არა სურს აქ ცხოვრება: პირველი რომა, არ დადგა სამრევლოში; მეორე რომე, ბილეთის ვადა გაუვიდა და ჯერეთ არ მოსულა; მესამე რომე, მოცემული მასდა ფულები პირველ მოსაშენებლად საცხოვრებლისა განაბნივა ქალადლის თამაშობაში და სმაში.

ბლალორჩინი დეკანოზი შიო დვალიშვილი.

N 146

12, ოქტომბერსა ჩყლოთ [1839]

ვლადიკავკასი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 5794,

PDF: გვ. 11-12.

придумал нечто такое, о чем народ ему не говорил, и о чем Вашему Высокопреосвященству не докладывали [...], не делал Батакьо Акьмирзаев¹, а то они уже закончили сбор урожая и все еще остаются там и никуда не уезжают. По действиям Разумова видно, что он не хочет здесь жить, во-первых, он не стал служить в приходе, во-вторых, у него истек срок действия билета, но все еще [остается во Владикавказе], сюда не приехал, в-третьих, он растратил деньги, данные ему на постройку дома, на бумажные игры [карты] и пьянство.

Благочинный Протоиерей Шио Двалишвили.

№146

12 октября 1839 г.

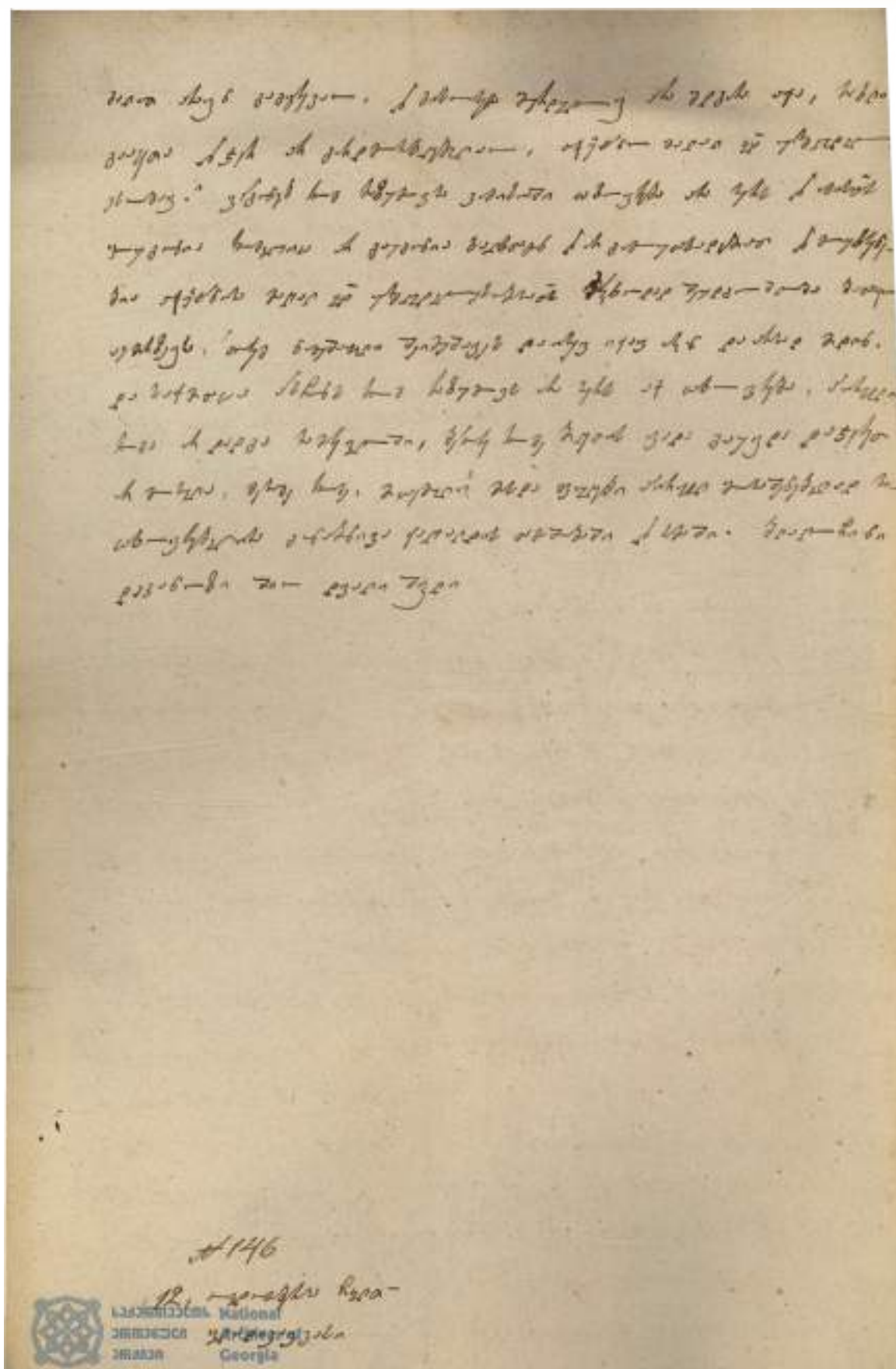
Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5794,

PDF: стр. 11-12 (на грузинском языке).

¹ აყმირზევი (აკმურზაევი) ბათაყო (ბათუყო) – ნაზრანის საზოგადოების უზუცესი, უუახოვთა საგვარეულოს წარმომადგენელი. სოფელი ბათაყო-იურთი (სკუტკოხ ბათაყო-იურთი) მის სახელს ატარებს. სკუტკოხ-ბათაყო-იურთის მიწები მოგვიანებით ოსებს გადაეცათ; დღეს მათ ტერიტორიაზე მდებარეობს სოფლები ბათაყო-იურთი და რაზმოვი (ყოფილი სკუტკოხი) (ხ. კოსტოი).

¹ Акмирзаев (Акмурзаев) Батако (Батуко) — старшина Назрановского общества, представитель рода Ужаховых. Его именем названо селение Батако-юрт (Скуттохский Батако-юрт). Земли Скуттох-Батако-юрта позднее были переданы осетинам; ныне на их территории находятся селения Батако-юрт и Раздзог (бывший Скуттох) (Х. Костой).

**ПИСЬМО ЭКЗАРХА ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЯ ОТ 15 МАРТА 1840 ГОДА
ПРОТОИЕРЕЮ
АНДРЕЮ КУЛЬМАТИЦКОМУ**

Кафедрального Сионского Собора
Протоиерею и Старшему Благочинному
Осетинской Духовной Комиссии
Андрею Кульматицкому

15 марта 1840 г.,
№239

Назначая Вас по особому распоряжению моему во Владикавказ, для обозрения на месте Назрановских приходов: Орасханского, Гайтского, Узаховского и Османо-Шолхского, и священно-церковнослужителей оных, нужным считаю в руководство Ваше предписать Вам следующие наставления:

1. По прибытии Вашем на место, т.е. в Назрановские приходы, имеете Вы, о[тец] протоиерей, обстоятельно и со всею подробностью и по сущей справедливости учинить на месте следующее:

А) испытать хорошо, чрез знающего ингушский язык, знают ли священники Гайтский Иосиф Мозманов, Орасханский Григорий Цамциев и Османо-Шолхский Шио Далмазов местный ингушский язык, употребляемый между прихожанами их, и в какой степени, и буде не знает сего языка, или [если] и знают, то мало и слабо, то отобрать от них показание: почему они во все время нахождения их в приходах не изучились доселе ингушскому языку. А между тем имеет на месте дознать: принимают ли оные священники с своей стороны всевозможное старание на счет изучения ингушскому языку. И если принимают, то какие именно к тому средства употребляют.

В) Иметь отобрать строгое показание от священников Османо-Шолхского Шио Далмазова и

**საქართველოს ეპისკოპოს ევგენის
1840 წლის 15 მარტის წერილი
დეკანოზ ანდრეი კულმატიცკის**

სიონის საკათედრო ტაძრის დეკანოზს
და ოსეთის სასულიერო კომისიის უფროსს,
ბლალოჩინს, ანდრეი კულმატიცკის

1840 წლის 15 მარტი,
№239

ჩემი საგანგებო განკარგულებით გამწესებთ ვლადიკავკაზში ნაზრანის სამრევლოების: ორასხანის, გაიტის, უძახოვისა და ოსმანო-შოლხის და მათი სასულიერო პირების ადგილზე შესამოწმებლად, რის გამოც საჭიროდ მიმაჩნია სახელმძღვანელოდ შემდეგი მითითებები მოგცეთ:

1. ადგილზე, ანუ ნაზრანის სამრევლოებში, ჩასვლისთანავე, თქვენ, მ[ამაო] დეკანოზო, საფუძვლიანად, წვრილად და უკიდურესი სამართლიანობით უნდა გააკეთოთ შემდეგი:

ა) ინგუშური ენის მცოდნის მეშვეობით კარგად შეისწავლეთ, იციან თუ არა მღვდლებმა გაიტის – იოსებ მოზმანოვმა, ორასხანის – გრიგოლ ცამციევმა და ოსმანო-შოლხის – შიო დოლმაზოვმა ადგილობრივი ინგუშური ენა, რომელსაც მათი მრევლი იყენებს, და რამდენად იციან, თუ საერთოდ არ იციან, ან სუსტად ფლობენ, მაშინ მათ ჩვენება უნდა ჩამოართვათ: რატომ არ შეისწავლეს ინგუშური ენა სამრევლოებში ყოფნის მთელი დროის განმავლობაში. ამასობაში აუცილებელია, ადგილზე გაარკვიოთ: ცდილობენ თუ არა ეს მღვდლები, თავის მხრივ, ინგუშური ენის შესწავლას. და თუ ცდილობენ და საამისო ზომებს იღებენ, მაშინ რა საშუალებებს იყენებენ.

ბ) ოსმანო-შოლხის მღვდლს, შიო დოლმაზოვსა და გაიტის მღვდელს, იოსებ მოზმანოვს მკაცრი ჩვენება უნდა ჩამოართვათ შემდეგ საკითხზე: როგორც 1839 წლის მეტრიკები-

Гайтского Иосифа Мозманова в том: почему в их приходах, как видно по метрическим и исповедным росписям за 1839 год, не было в 1839 ни одной души ни на исповеди, ни у св[ятого] причастия, а также не было крещение младенцев, ни браков, ни погребения умерших по христиански. И почему они никаких треб не исправляли по-христиански? Хотя же по Орасханскому приходу у священника Цамциева и показано по метрикам 5 душ окрещенных младенцев, но и о сих 5 душах имеете учинить дознание: кто и какие именно эти 5 душ окрещенных, и где они окрещены, в самом ли Орасханском приходе, или же в укреплении Назрани?

С) Совершают ли они Назрановские священники богослужение в молитвенных домах, и часто ли, или редко, или же и вовсе не совершают?

Д) Ездят ли они священники по селениям своих приходов и часто ли ездят, и если где кто рождается или умирает из их прихожан, стараются ли они убеждать своих прихожан, чтобы они отдавали им крестить младенцев по христиански, а равно и совершать христианское погребение над умершими. Или же вовсе не ездят они по приходам, и почему, и какие можно по местным обстоятельствам избрать надежнейшие и успешнейшие средства к убеждению крещенных назрановцев касательно исправления у них всех христианских треб по означенным выше приходам?

Е) где именно живут священники Цамциев, Мозманов и Шио Далмазов, в самых ли приходах своих, или же в не оных в другом месте, и с семействами ли они живут в приходах: и буде они священники живут с семействами не в среде своих прихожан, то [...] подтвердить им с подписками, чтобы они непременно жили с своими семействами в своих приходах вместе с своими прихожанами.

Сверх сего поручаю Вам, о[тец] протоиерей, учинить также обстоятельное дознание на ме-

дан да аласарების ჩანაწერებიდან ჩანს, მათ სამრევლოებში 1839 წელს არც ერთი სული არ ყოფილა არც ალსარებაზე და არც [წმინდა] ზიარებაზე და, ასევე, არ ხდებოდა ჩვილების ნათლობა, ქორწინება, მიცვალებულთა ქრისტიანული წესით დაკრძალვა. რატომ არ აღასრულებდნენ ისინი ქრისტიანულ რიტუალებს? მიუხედავად იმისა, რომ ორასხანის სამრევლოში მღვდელ ცამციევს დაბადების მოწმობების მიხედვით, 5 ჩვილი ჰყავს მონათლული. თქვენ ასევე უნდა გამოიძიოთ, თუ ვინ არის ეს 5 ჩვილი და როგორ და სად მოინათლა, თავად ორასხანის სამრევლოში თუ ნაზრანის ციხე-სიმაგრეში?

გ) ნაზრანის ეს მღვდლები აღასრულებენ თუ არა ღვთისმსახურებას სალოცავებში, ხშირად, იშვიათად თუ საერთოდ არ აღასრულებენ?

დ) დადიან თუ არა მღვდლები თავიანთი სამრევლოების სოფლებში და რამდენად ხშირად დადიან? როდესაც მათ სამრევლოებში ვინმე იბადება ან გარდაიცვლება, ცდილობენ თუ არა ისინი, დაარწმუნონ მრევლი, რომ ახალშობილი ქრისტიანული წესით მონათლონ, ასევე, ქრისტიანულად დაკრძალონ გარდაცვლილი. თუ საერთოდ არ დადიან სამრევლოებში, მაშინ რატომ და რომელია ყველაზე საიმედო და წარმატებული საშუალება, ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით, რათა ზემოხსენებულ სამრევლოებში მონათლული ნაზრანელები დაარწმუნონ, აღასრულონ ყველა ქრისტიანული წესი.

ე) სახელდობრ, სად ცხოვრობენ მღვდლები: ცამციევი, მოზმანოვი და შიო დოლმაზოვი, საკუთარ სამრევლოებში თუ სხვა ადგილებში, და ცხოვრობენ თუ არა ისინი სამრევლოებში ოჯახებთან ერთად: და თუ ისინი, მღვდლები, თავიანთ ოჯახებთან ერთად ცხოვრობენ და არა თავიანთ მრევლში, მაშინ [...] ხელმოწერები ჩამოართვით, რომ აუცილებლად იცხოვრებენ თავიანთ ოჯახებთან ერთად თავიანთ სამრევლოებში.

сте по делу о переселении крещенных ингуш и назрановцев, и об отделении их от магометан, а равно и об устройстве церквей в Назрановских приходах. По сему предмету в делах Канцелярии имеются нижеследующие сведения:

1) Г. главнокомандующий Грузии Евгений Александрович Головин в прошлом 1839 году от 4 января уведомлял меня, что он, основываясь на удостоверении его и пристава над ингушами Гайтова, что по речке Назрановке и по Кабардинской горе при урочище Скуттскохи в дальнем расстоянии от магометан, где в деревне Батако Акмирзаевой поселены одни новокрещенные, земли весьма достаточно для хлебопашества и сенокоса, каковые места избраны самими новокрещенными для удобного их жительства, он согласно с предположением полковника Широкова предписал ему в первое удобное время переселить туда всех принявших православную веру в каждое место столько дворов, сколько позволят положение и пространство их, а также старшинами над христианами назначить их единоверцев.

Почему я предписывал протоиерею Шио Двалишвили донести мне обстоятельно: из какого именно прихода переселяются новокрещенные назрановцы и куда именно, и за таковым переселением жителей, в каких приходах нужно устроить у них назрановцев церкви. Протоиерей Шио Двалишвили рапортом от 24 февраля того же 1839 года доносит мне, что по получении моего предписания он испрашивал Владикавказского плац-майора Курилова о переселении крещенных назрановских ингуш в Скуттсткох, но Курилов объявил ему, что на сей предмет еще не получали они никакого предписания от главноуправляющего Головина. По мнению же его, протоиерея Двалишвили, это предположение о переселении ингуш будет весьма хорошо, как для казны, так и для крещенного народа, если Осман-Шолхских и Узаховских крещенных ингуш

ამას გარდა, გაძლევთ მითითებას, მ[ამაო] დეკანოზო, ადგილზევე ჩაატაროთ საფუძვლიანი გამოძიება მონათლული ინგუშებისა და ნაზრანელების გადასახლებისა და მაჰმადიანებისგან მათი გამოყოფის, ასევე, ნაზრანის სამრევლოებში ეკლესიების დაარსების თაობაზე. ამ საკითხთან დაკავშირებით კანცელარიის არქივებში შემდეგი ცნობები მოიპოვება:

1) საქართველოს მთავარმმართველმა, ბატონმა ევგენი ალექსანდრეს ძე გოლოვინმა, გასული წლის 4 იანვარს მაცნობა, რომ მისი საკუთარი და ინგუშების ბოქაულის, გაიტოვის მონაბოთით, მდინარე ნაზრანოვკაზე და ყაბარდოს მთის გასწვრივ, სკუტსკოხის ტრაქტზე, მაჰმადიანებისგან მოშორებით, ბათაყო აყმირზაევის სოფელში, მხოლოდ ახალმონათლულები არიან დასახლებული, საკმარისადაა სახნავ-სათესი მიწები და სათიბები. ეს ადგილები თავად ახალმონათლულებმა შეარჩიეს, როგორც საცხოვრებლად მოსახერხებელი. გოლოვინმა პოლკოვნიკ შიროკს უბრძანა, რომ მას პირველივე ხელსაყრელ შემთხვევაში იქ გადაესახლებინა ყველა, ვინც მართლმადიდებლობა მიიღო, თითოეულისთვის იმდენი ალაგი გამოეყოთ, რამდენის საშუალებასაც მათი ადგილმდებარეობა და სივრცე მისცემდა. ასევე, ქრისტიანთა უხუცესებად მათი თანამორწმუნეები დაენიშნა.

ამიტომაც დეკანოზ შიო დვალიშვილს ვუბრძანე, დაწვრილებით მოეხსენებინა ჩემთვის: რომელი სამრევლოდან სახლდებიან ახალმონათლული ნაზრანელები და სახელდობრ, სად? გადასახლების შემდეგ რომელ სამრევლოებში უნდა დაარსდეს ეკლესიები ნაზრანელებისთვის? დეკანოზმა შიო დვალიშვილმა იმავე 1839 წლის 24 თებერვლის პატაკით მაცნობა, რომ ჩემი ბრძანების მიღებისთანავე მან ვლადიკავკაზის პლაც-მაიორ კურილოვს სთხოვა, მონათლული ნაზრანელი ინგუშების სკუტსკოხში გადასახლება, მაგრამ კურილოვმა განუცხადა, რომ მას ჯერ არ მიუღია ამ სა-

отделить от крещенных и переселить из 2-х селений в назначенное место в Скуттских Батуко Акмурзово, и если они после переселения будут жить вместе, то в таком случае для них достаточно одного священника, а если врозь расселятся, то и тогда будет достаточно одного священника; но если таковое предположение останется неисполненным, то нужно будет три священника и три церкви, а именно: 1. Для Османо-Шолхского, 2. Узаховского и 3. Скуттского. Почему я просил Владикавказского коменданта уведомить меня по сему же предмету. Г. Владикавказский комендант Широков от 6 апреля уведомил меня, что во исполнение предписания главноуправляющего Головина он сделал надлежащее распоряжение к переселению наступающего мая месяца новокрещенным ингуш от исповедующих магометанскую религию по речке Назрановке, на Кабардинскую гору к урочищу Скуттских в деревню Батако Акмирзаева; за сим уже между Назрановскими ингушами не будет более оставаться христиан среди мусульман, а сих последних между христианами.

С прописанием сего отношения я предписывал протоиерею Шио Двалишвили доставить мне сведения: для переселяемых крещенных ингуш в означенные места, где именно предполагает он устроить церкви.

Между тем рапортом от 25 июня того же 1839 года протоиерей Шио Двалишвили донес, что Османо-Шолхский священник Шио Далмазов в 1839 году не совершал христианских треб по своему приходу по причине переселения его прихожан в разные места. На сей рапорт я предписывал ему протоиерею Двалишвили с первою почтою представить мне обстоятельные сведения: всех ли прихожан Османо-Шолхского прихода переселить в разные места, а куда именно, и за переселением оных, нужен ли для Османо-Шолхского прихода священник? Протоиерей Шио Двалишвили двумя рапортами от 21

июня и 27 июля 1839 года представил следующие сведения: 1. Для Османо-Шолхского, 2. Узаховского и 3. Скуттского. Почему я просил Владикавказского коменданта уведомить меня по сему же предмету. Г. Владикавказский комендант Широков от 6 апреля уведомил меня, что во исполнение предписания главноуправляющего Головина он сделал надлежащее распоряжение к переселению наступающего мая месяца новокрещенным ингуш от исповедующих магометанскую религию по речке Назрановке, на Кабардинскую гору к урочищу Скуттских в деревню Батако Акмирзаева; за сим уже между Назрановскими ингушами не будет более оставаться христиан среди мусульман, а сих последних между христианами. Крестован да казавирибით ბრძანება მთავარმმართველი გოლოვინისგან. დეკანოზ დვალისვილის აზრით, ინგუშების გადასახლება ძალიან კარგი იქნება როგორც ხაზინისთვის, ისე მონათლული ხალხისთვის, თუ ოსმან-შოლხისა და უძახოვის მონათლული ინგუშები გამოეყოფიან ადრე მონათლულებს და ორი სოფლიდან გადასახლდებიან სკუტსკოხის ბათაყო აყმირზაევს, დანიშნულ ადგილას. თუ განსახლების შემდეგ ისინი ერთად იცხოვრებენ, ამ შემთხვევაში მათთვის საკმარისი იქნება ერთი მღვდელი, ხოლო თუ ცალ-ცალკე დასახლდებიან, მაშინაც საკმარისი იქნება ერთი მღვდელი; მაგრამ თუ ეს ვარაუდი არ შესრულდება, მაშინ საჭირო იქნება სამი მღვდელი და სამი ეკლესია, კერძოდ: 1. ოსმანო-შოლხისთვის, 2. უძახოვისთვის და 3. სკუტსკოხისთვის. ამიტომ ვლადიკავკაზის კომენდანტს ვთხოვე, რომ ამ საკითხზე ჩემთვის ეცნობებინა. ბატონმა ვლადიკავკაზის კომენდანტმა შიროკიმ 6 აპრილს შემატყობინა, რომ, მთავარმმართველი გოლოვინის ბრძანების მიხედვით, მან შესაბამისი ზომები მიიღო მაისის თვეში ახალმონათლული ინგუშების გადასახლებისთვის ყაბარდოს მთაზე, მდინარე ნაზრანოვკაზე მცხოვრები მუჰამედის მიმდევრებისგან მოშორებით, ბათაყო აყმირზაევის სოფელ სკუტსკოხის ტრაქტში; ამის შემდეგ ნაზრანელ ინგუშებში ქრისტიანები და მაჰმადიანები ერთად აღარ იქნებიან.

ამ მომართვის დაწერისას, დეკანოზ შიო დვალისვილს დავავალე, მოეწოდებინა ცნობები: ზემოხსენებულ ადგილებში გადასახლებულ მონათლულ ინგუშებზე, და სახელდობრ, იმის შესახებ, თუ სად აპირებს ეკლესიების აშენებას.

ამასობაში, იმავე წლის 25 ივნისით დათარიღებული პატაკით, დეკანოზი შიო დვალისვილი იუწყება, რომ ოსმანო-შოლხის მღვდელი შიო დოლმაზოვი 1839 წელს თავის სამრევლოში ქრისტიანულ მსახურებას არ აღასრულებდა

июля того же 1839 года донес, что крещенные ингуши Османо-Шолхского прихода еще никуда не переселились, а переселились из татарских¹ селений крещенные ингуши и поселились вместе с прочими крещенными ингушами в оном же Османо-Шолхском приходе; хотя же переселение их не совсем окончилось, но приход сей останется неупраздненным, и священник для оного всегда будет нужен. В другом рапорте он протоиерей Шио Двалишвили прописывал, что переселение крещенных ингуш еще не совсем кончено, посему из Албагацовских и Пилиевских жителей некоторые переселились близ Орасханского прихода, а некоторые остаются еще на месте, а потому он не знает достоверно, вместе ли они поселятся, или врозь, и где удобнее и ближе построить для них церкви. Почему я предписал ему протоиерею Шио Двалишвили доставить мне дополнительные сведения: сколько дымов и душ обоего пола остается в Османо-Шолхском приходе?

А к Владикавказскому коменданту писано было особо с испрашиванием уведомления: сколько именно, и из какого селения переселилось Назрановских ингуш, и куда именно, и вместе ли они поселятся, или врозь, и где удобнее и ближе построить для них церкви.

Владикавказский комендант Широков от 12 сентября того же 1839 года уведомил меня, что христиане совершенно от магометан отделились, и переселились по урочищу Назрановке, и ни одного семейства крещенного не осталось между магометанами, а для постройки крещеным ингушам церкви, он признает необходимым на первый раз выстроить таковую в Орасханском приходе, в деревне Алимурза Аттыгова, которая будет среди христиан приходов Османо-Шолхского, Гайтского и Узаховского. При чем предста-

¹ Речь идет о деревнях, населенных мусульманами. (Х.М.).

მისი მრევლის სხვადასხვა ადგილას გადასახლების გამო. ამ პატაკის პასუხად დეკანოზ დვალიშვილს ვუბრძანე, პირველსავე ფოსტით დანვრილებით ეცნობებინა: ოსმანო-შოლხის სამრევლოს მთელი მრევლი უნდა გადაესახლებინათ თუ არა სხვადასხვა ადგილას და სად? ასევე, სჭირდებოდა თუ არა ოსმანო-შოლხის სამრევლოს მღვდელი მათი გადასახლების შემდეგ? დეკანოზმა შიო დვალიშვილმა იმავე 1839 წლის 21 ივლისს ორი პატაკით მაცნობა, რომ ოსმანო-შოლხის სამრევლოს მონათლული ინგუშები ჯერ არსად გადასახლებულან, ისინი თათრული¹ სოფლებიდან გადავიდნენ და სხვა მონათლულ ინგუშებთან ერთად იმავე ოსმანო-შოლხის სამრევლოში დასახლდნენ; მიუხედავად იმისა, რომ მათი გადასახლება ჯერ კიდევ არ დასრულებულა, ეს სამრევლო დარჩება და იქ მღვდელი ყოველთვის იქნება საჭირო. მეორე პატაკში დეკანოზი შიო დვალიშვილი წერდა, რომ მონათლული ინგუშების გადასახლება ჯერ კიდევ არ დასრულებულა, ამიტომ ალბოგაჩევისა და ფილიევის მაცხოვრებლების ნაწილი ორასხანის სამრევლოს მახლობლად დასახლდა, ზოგი კი კვლავ ადგილზე რჩება; ამიტომ მან დანამდვილებით არ იცის, ერთად დასახლდებიან ისინი თუ ცალ-ცალკე და სად არის მათთვის უფრო ახლო და მოსახერხებელი ეკლესიების აშენება. სწორედ ამიტომ დეკანოზ შიო დვალიშვილს დავავალე, დამატებით ეცნობებინა: რამდენი კომლი და ორივე სქესის რამდენი სული დარჩა ოსმანო-შოლხის სამრევლოში.

ვლადიკავკაზის კომენდანტს ცალკე წერილი გაეგზავნა, რომელშიც მოთხოვნილია ცნობები: ზუსტად რამდენი ნაზრანელი ინგუში, რომელი სოფლიდან და სად გადასახლდა, ერთად დასახლდნენ თუ ცალ-ცალკე და სად იქნება მათთვის უფრო მოსახერხებელი ეკლესიების აშენება?

¹ აქ იგულისხმება მაჰმადიანებით დასახლებული სოფლები. (ბ. მ.).

вил он и список переселившихся назрановцев. Почему с препровождением сего списка, я предписал протоиерею Шио Двалишвили дознать на месте и по дознании донести мне обстоятельно: а) за переселением ингуш в другие крещенные приходы, сколько надобно оставить приходов у крещенных ингуш и назрановцев, и под каким названием; б) из каких селений и из скольких дымов, и душ обоего пола должен состоять каждый приход; с) в каком именно селении каждого прихода надобно устроить церковь и в какое расстояние каждое селение будет отстоять от того селения, где предполагается устроить церковь? Поскольку же в Узаховском приходе, как значится по списку коменданта Широкова, состоит только сорок дворов, то я предписал ему Двалишвили сообщить: не можно ли по местному расстоянию и сии 40 дворов приписать к какому либо из помянутых трех приходов: Гайтскому, или Орасханскому, или Османо-Шолхскому?

Протоиерей Шио Двалишвили рапортами от 11 октября и 2 ноября 1839 года доносил, что 1. Орасханский приход составляют 6 селений, и в них 211 дымов и 1045 душ обоего пола; 2. Гайтский: 9 селений, и в них 281 дым, и 1548 душ обоего пола; 3. Шолхский: 5 селений, и в них 100 дымов, и 553 души обоего пола; 4. Скуттскохский: 1 селение и 40 дымов, в коих 196 душ обоего пола. Церкви надобно устроить: а) в Орасхане; б) в Гайтском приходе в селении Гайты; в Османо-Шолхском приходе в селении Османа и д) в Скуттскохском приходе в селении Батако Акмирзаевом. Что же касается до 40 дворов, оставшихся в Узаховском приходе, то он не знает, к какому приходу приписать оные: ибо от Османо-Шолхского прихода оные отстоят на 35 верст, а от Орасханского и Гайтского в 20 верстах. А в рассуждении устройства церквей, он протоиерей Двалишвили просит отыскать подрядчика в Тифлисе, или предполагает, чтобы местные жители доставляли на место за установленную

владельца казны комендантша Широким имаме 1839 წლის 12 სექტემბერს მაცნობა, რომ ქრისტიანები მთლიანად გამოეყვნენ მაჰმადიანებს და ნაზრანოვკის ტრაქტის გასწვრივ დასახლდნენ, მაჰმადიანებს შორის არცერთი მონათლული ოჯახი არ დარჩენილა. მონათლული ინგუშებისთვის ეკლესიის ასაშენებლად ის საჭიროდ თვლის თავდაპირველად ეკლესიის აშენებას ორასხანის სამრევლოში, ალიმურზა ათიგოვის სოფელში – ოსმანო-შოლხის, გაიტის და უძახოვის სამრევლოების ქრისტიანებისთვის. ამავდროულად, მან გადასახლებული ნაზრანელების სია წარმოადგინა. დეკანოზ შიო დვალისვილს ეს სია გადაუგზავნე და ვუბრძანე, ადგილზე გამოეკითხა და შემდეგ დაწვრილებით მოხსენება ჩემთვის: ა) ინგუშების სხვა სამრევლოებში გადასახლების შემდეგ, რამდენი სამრევლო უნდა დარჩეს მონათლული ინგუშებისა და ნაზრანელებისთვის და რა სახელწოდებით? ბ) რომელი სოფლებისგან, რამდენი კომლისგან და ორივე სქესის რამდენი სულისგან უნდა შედგებოდეს თითოეული სამრევლო? გ) თითოეული სამრევლოს რომელ სოფელში უნდა აშენდეს ეკლესია და რა მანძილზე უნდა იყოს თითოეული სოფელი იმ სოფლიდან, სადაც ეკლესიის აშენებაა განზრახული? ვინაიდან უძახოვის სამრევლოში, როგორც ეს კომენდანტ შიროკის სიაშია მითითებული, მხოლოდ ორმოცი კომლია, მე მას, დვალისვილს, ვუბრძანე, გაერკვია: შესაძლებელია თუ არა, მანძილის მიხედვით, ეს 40 კომლი მივაკუთვნოთ ზემოხსენებული სამი სამრევლოდან რომელიმეს: გაიტის, ორასხანის ან ოსმანო-შოლხის?

დეკანოზი შიო დვალისვილი 1839 წლის 11 ოქტომბრისა და 2 ნოემბრის პატაკებში იუწყება, რომ: 1. ორასხანის სამრევლო 6 სოფლისგან შედგება, მათში 211 კომლია და ორივე სქესის 1045 სული; 2. გაიტის სამრევლო: 9 სოფელი, 281 კომლი და ორივე სქესის 1548 სული; 3. შოლხის სამრევლო: 5 სოფელი,

плату все нужные материалы, а известь и кирпич, также и мастеров надобно выпросить у светского начальства. Почему с прописанием сего я относился к г. главноуправляющему в Грузии Головину о даче ему протоиерею Двалишвили мастеровых из военнорабочих рот, находящихся во Владикавказе, а также извести и кирпича с платою на счет осетинских сумм. Но 31 января сего года получено мною от Военного губернатора отношение, в коем изъявлено, что по ощутительному недостатку мастеровых и рабочих для всех вообще казенных работ во Владикавказе, требование о назначении оных для постройки означенных церквей удовлетворено быть не может, а равно и заготовление кирпича для тех церквей по недостатку военнорабочих произведено быть не может. Вследствие сего, от 5 февраля сего же года я предписал протоиерею Шио Двалишвили доставить мне сведения: где именно, и в каком именно Назрановском приходе предполагает он сперва начать постройку церкви? Какую именно должно выстроить церковь, каменную или же деревянную на каменном фундаменте, и по какому плану и фасаду, и чрез кого можно произвести постройку таковой церкви. Протоиерей Двалишвили от 21 февраля сего года доносит, что он предполагает сперва постройку церкви начать в Орасханском приходе, или каменную или деревянную на каменном фундаменте по такому впрочем плану и фасаду, по которому церковь имела бы в длину 6, в ширину 4, а в высоту 2 1/2 сажени, ибо выше этого плана и фасада подрядчики не берут, и много платы требуют. Построить таковую церковь местные жители не могут по неимению мастеров и чернорабочих; хотя же можно достать таковых мастеров в горах, которые без извести строят стены, как строят в горах каменные дома и башни, но они так красиво построить не могут, как русские и грузинские мастера строят. Хорошо выстроить каменную церковь, но на сие потребно много издержек, и

100 კომლი და ორივე სქესის 553 სული; 4. სკუტსკოხის სამრევლო: 1 სოფელი, 40 კომლი, ორივე სქესის 196 სული. ეკლესიები უნდა აშენდეს: ა) ორასხანში; ბ) გაიტის სამრევლოს სოფელ გაიტში; ოსმანო-შოლხის სამრევლოს სოფელ ოსმანოში და დ) სკუტსკოხის სამრევლოს ბათაყო აყმირზაევის სოფელში. რაც შეეხება უძახოვის სამრევლოში დარჩენილ 40 კომლს, მან არ იცის, რომელ სამრევლოს მიანეროს ისინი: ოსმანო-შოლხის სამრევლოდან 35 ვერსის დაშორებით არიან, ხოლო ორასხანისა და გაიტის სამრევლოებიდან – 20 ვერსის დაშორებით. ეკლესიების მშენებლობის საკითხში კი, ის, დეკანოზი დვალიშვილი, ითხოვს ტფილისში მენარდის პოვნას, ან ადგილობრივ მოსახლეობას შესთავაზებს, გარკვეული საფასურის სანაცვლოდ ყველა საჭირო მასალის ადგილზე მიტანას, ხოლო კირი და აგური, ასევე ხელოსნები, საერო ხელისუფლებისგან უნდა მოითხოვოს.

სწორედ ამიტომ მივწერე საქართველოს მთავარმმართველს, ბატონ გოლოვინს, ვლადიკავკაზში განლაგებული შრომის სამხედრო ასეულებიდან დეკანოზ დვალიშვილისთვის ხელოსნების, ასევე, კირისა და აგურის გამოყოფის თაობაზე ოსეთის სახსრებიდან გადახდის თაობაზე. თუმცა, მიმდინარე წლის 31 იანვარს სამხედრო გუბერნატორისგან წერილი მივიღე, რომელშიც ნათქვამია, რომ ვლადიკავკაზში ყველა სახაზინო სამუშაოსთვის ხელოსნებისა და მუშების საგრძნობი ნაკლებობის გამო, აღნიშნული ეკლესიების მშენებლობისთვის მათი გამოყოფა ვერ დაკმაყოფილდება და ასევე, მუშა სამხედროების სიმცირის გამო, ამ ეკლესიებისთვის აგურის დამზადება ვერ მოხერხდება. შედეგად, მიმდინარე წლის 5 თებერვალს დეკანოზ შიო დვალიშვილს დავავალე, მოეწოდებინა ცნობები: ზუსტად სად და ნაზრანის რომელ სამრევლოში აპირებს ეკლესიის მშენებლობის დაწყებას? როგორი ეკლესია უნდა აშენდეს, ქვის თუ ხის ეკლესია ქვის

долго надобно строить; если же на крепком и высоком фундаменте выстроить деревянную церковь, то она долго стоять будет. Во Владикавказе находятся свободные мастера из Курской и Калужской губерний, которые построили Гижальскую церковь. Он показывал им план, посланный к нему, и спрашивал их: не возьмут ли они на подряд Орасханскую церковь, и не построят ли каменную, или деревянную на каменном фундаменте, но на постройку каменной церкви они не согласились, а на постройку деревянной на каменном фундаменте составили смету, и требуют 3550 рублей ассигнациями, отзываясь обширностью и величиною плана. Почему он протоиерей Двалишвили предполагает, что если означенная церковь будет 6 сажен в длину, 4 в ширину и 2 1/2 в высоту, то не будет не слишком большая, не слишком малая, и не много потребует материалов для постройки оной.

Почему имеете Вы, о[тец] протоиерей, сделать обстоятельнейшее и точнейшее соображение на месте о том: а) поелику в урочище Скуттскохи, как видно из донесения протоиерея Шио Двалишвили, переселилось только 40 дымов, из коих он Двалишвили предполагал составить приход, а между тем из дел видно, что еще в 1836 году согласно своему желанию и просьбе переселилось в то же урочище Скуттскохи 60 дымов крещенных ингуш, а потому имеете дознаться на месте: сколько именно находится дымов и душ обоего пола ингуш и назрановцев, переселившихся в урочище Скуттскохи в деревню Батуко Акмирзаеву? И можно ли, и должно ли, судя по местным обстоятельствам, составить здесь особый приход, определить особого священника и построить церковь? В) За прописанным выше переселением ингуш и назрановцев в другие крещенные приходы, сколько именно надобно составить приходов в окрещенных ингуш и назрановцев, и под каким названием? Из каких селений и из каких дымов и душ обоего пола дол-

саძირკლით? რა გეგმითა და ფასადით და ვისი მეშვეობით შეიძლება ასეთი ეკლესიის აშენება?

დეკანოზმა დვალიშვილმა მიმდინარე წლის 21 თებერვალს მაუწყა, რომ ეკლესიის აშენებას ორასხანის სამრევლოში აპირებს: ქვის ან ხის, ქვის საძირკველზე, შემდეგი გეგმითა და ფასადით: ეკლესია უნდა იყოს 6 საჟენის სიგრძის, 4 საჟენის სიგანისა და 2 1/2 საჟენის სიმაღლის, რადგან მენარდეები ამ გეგმასა და ფასადზე მაღალ ნაგებობებს ხელს არ ჰკიდებენ და დიდ ანაზღაურებას ითხოვენ. ადგილობრივ მოსახლეობას, ხელოსნებისა და მუშების ნაკლებობის გამო, ასეთი ეკლესიის აშენება არ შეუძლია; თუმცა მთაში შესაძლებელია ისეთი ოსტატების პოვნა, რომლებიც კედლებს კირის გარეშე აშენებენ, ისე, როგორც მთებში ქვის სახლები და კოშკები შენდება, მაგრამ მათ არ შეუძლიათ ისე ლამაზად აშენება, როგორც რუსი და ქართველი ოსტატები აშენებენ. კარგი იქნება ქვის ეკლესიის აშენება, მაგრამ ეს დიდ ხარჯებს მოითხოვს და მშენებლობას დიდი დრო დასჭირდება; ხოლო თუ ხის ეკლესია ძლიერ და მაღალ საძირკველზე აშენდება, ის დიდხანს გაძლებს. ვლადიკავკაზში არიან თავისუფალი ხელოსნები კურსკისა და კალუგის გუბერნიებიდან, რომლებმაც გიჟალის ეკლესია ააგეს. მან [დვალიშვილმა] მათ გაგზავნილი გეგმა აჩვენა და ჰკითხა: ორასხანის ეკლესიის მშენებლობას ხომ არ მოჰკიდებდნენ ხელს და ქვის ეკლესიას ხომ არ ააშენებდნენ, ან ხისას ქვის საძირკველზე, მაგრამ ისინი არ დასთანხმდნენ ქვის ეკლესიის აშენებას, ხოლო ქვის საძირკველზე ხის ეკლესიის ასაშენებლად ხარჯთაღრიცხვა შეადგინეს და გეგმის მოცულობისა და ზომის გათვალისწინებით, 3550 რუბლი მოითხოვეს ასიგნაციებით. ამიტომ დეკანოზი დვალიშვილი ვარაუდობს, რომ თუ აღნიშნული ეკლესია 6 საჟენი სიგრძის, 4 საჟენი სიგანისა და 2 1/2 საჟენი სიმაღლისა აშენდება, მაშინ ის არც ძალიან დიდი იქნება, არც ძალიან

жен состоять каждый приход? А поелику в Узаховском приходе за переселением из онаго жителей осталось только 40 дымов, то нельзя ли по местному расстоянию оные 40 дымов приписать к какому либо из прочих приходов, или к Гайтскому, или Орасханскому, или Османо-Шолхскому? А равно поверить обстоятельно: в каком расстоянии находятся оные 40 дворов от приходов Гайтского, Орасханского и Османо-Шолхского, и рассмотреть: нужно ли оставить для их 40 дымов особый приход, или же приписать их к другим приходам и к каким именно? И в каком расстоянии приписанные селения к другим приходам? Также учинить дознание по рапорту священника Разумова от 26 августа 1839 года №4 о том, точно ли в деревне Батуко остается только 23 землянки? И кто таковые жители сих 23 землянок? И точно ли вновь переселившиеся 14 семейств новокрещенных ингуш по уборке хлеба намерены или же и переселились в Гайтский приход? Обстоятельно вникнуть: с) Где именно, и в каком именно Назрановском приходе по соображению Вашему нужно начать сперва постройку церкви? Какую надобно строить церковь, каменную или деревянную, или же деревянную на каменном фундаменте, и по какому плану и фасаду? И какой высоты, широты и долготы фасаду? И чрез кого можно произвести надежно постройку таковой церкви, и нет ли на месте достаточного количества рабочих людей, которые бы под руководством мастера могли производить работу за условленную плату, и сколько таковых рабочих можно отыскать на месте? А между тем сообразить предположение протоиерея Шио Двалишвили, который предполагает построить церковь в 6 сажен длины, 4 ширины и 2 1/2 высоты: не будет ли таковая церковь низка в высоту, и вместе договориться с мастерами и рабочими, которых протоиерей Шио Двалишвили нашел во Владикавказе, о последней и решительной цене за постройку церквей. И таковые соображения

პატარა და მის აშენებას დიდი რაოდენობით მასალა არ დასჭირდება.

ამიტომ აუცილებელია, რომ თქვენ, მ[ამაო] დეკანოზო, ადგილზე ზუსტად განსაზღვროთ შემდეგი საკითხები: ა) როგორც დეკანოზ შიო დვალისვილის მოხსენებიდან ჩანს, რადგან მხოლოდ 40 კომლი გადავიდა სკუტსკოხის ტრაქტზე, რომელთაგანაც დვალისვილი სამრევლოს ჩამოყალიბებას აპირებდა, მაშინ როცა საბუთებიდან ირკვევა, ჯერ კიდევ 1836 წელს, საკუთარი სურვილისა და თხოვნის შესაბამისად, იმავე სკუტსკოხის ტრაქტზე მონათლული ინგუშების 60 კომლი გადავიდა, ადგილზე უნდა გაარკვიოთ: ინგუშებისა და ნაზრანელების რამდენი კომლი და ორივე სქესის სული გადავიდა სკუტსკოხის ტრაქტზე ბათაყო აყმირზაევის სოფელში? შესაძლებელია თუ არა, ადგილობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, აქ ცალკე სამრევლოს დაარსება? დაინიშნოს თუ არა ცალკე მღვდელი და აშენდეს თუ არა ეკლესია? ბ) ინგუშებისა და ნაზრანელების ზემოხსენებულ სამრევლოებში გადასახლების შემდეგ, ზუსტად რამდენი სამრევლო უნდა ჩამოყალიბდეს მონათლულ ინგუშებსა და ნაზრანელებს შორის და რა სახელწოდებით? რომელი სოფლებისგან და ორივე სქესის რამდენი კომლისგან და სულისგან უნდა შედგეს თითოეული სამრევლო? და რადგან უძახოვის სამრევლოში, იქიდან მოსახლეობის გადასახლების შემდეგ, მხოლოდ 40 კომლი დარჩა, ადგილობრივი მანძილის გათვალისწინებით, ხომ არ შეიძლება ამ 40 კომლის სხვა რომელიმე სამრევლოსთან გაერთიანება – გაიტის, ორასხანის ან ოსმანო-შოლხის? ასევე, საფუძვლიანად გადამოწმდეს: რა მანძილზეა ეს 40 კომლი გაიტის, ორასხანის და ოსმანო-შოლხის სამრევლოებიდან და განხილულ იქნას: აუცილებელია თუ არა ამ 40 კომლისთვის ცალკე სამრევლოს დატოვება, თუ შეიძლება მათი სხვა სამრევლოებისთვის მიკუთვნება და სახელდობრ რომლებისთვის?

Ваши по изъясненным предметам имеете представить ко мне при рапорте.

Сверх сего поручаю Вам, о[тец] протоиерей, учинить следующее: смотритель Владикавказского училища [Мжедлов], при рапорте от 25 января сего года представлял отношение, поданное ему Орасханским священником Цамциевым, в коем он Цамциев прописывает, что по собственному его убеждению присоединен к христианской вере Индырский житель Карабулака из вольных умершего ингуша Шенгери-на Исламова 12 летний сын, которому при крещении дано имя Моисей, которого от. Цамциев просил принять во Владикавказское училище с согласия матери его и родственников на казенное содержание с тем, чтобы он поступил в духовное звание.

Почему предписываю Вам о[тец] протоиерей, сперва вникнуть, может ли означенный ингуш крещенный Моисей, имея от роду уже 12 лет, быть принят в училище и обучаться наукам, и какие имеет способности, и не старше ли он летами, нежели как показывает Цамциев; и спросить мать и родственников означенного мальчика Моисея: согласны ли они отдать его в духовное звание, и если согласны, то отберите от них письменное обязательство о таковом согласии.

Наконец возлагаю на Вас, о[тец] протоиерей, и еще поручение. Благочинный Берзенов рапортом от 2 июня прошлого 1839 года доносил, что он нашел два селения на Черкесской степи, коих жители осетины переселились из Дигории, из коих первое селение называется Лешкены, где будет 60 дымов, а душ неизвестно, а последнее называется Каражавш, в коем 30 дымов, которые исповедуют магометанскую веру, и которых можно обратить в христианство, если местный их комендант окажет хотя малое к тому содействие. В особом показании по сему предмету благочинный Берзенов отзывался, что содействие та-мошнего коменданта нужно ему в том, чтобы он

ра мანძილზე არიან ეს სოფლები სხვა სამრევლოებისგან? ასევე, გამოიძიეთ მღვდელი რა-ზუმოვის 1839 წლის 26 აგვისტოს №4 პატაკი, ანუ, სოფელ ბათაყოში ნამდვილად მხოლოდ 23 მიწურია თუ არა დარჩენილი, ვინ არიან ამ 23 მიწურის მკვიდრნი? აპირებს თუ არა ახალჩასახლებული 14 ახალმონათლული ინგუშური ოჯახი გაიტის სამრევლოში გადასვლას ან მარცვლეულის მოსავლის აღების შემდეგ ხომ არ გადასახლდებიან? საფუძვლიანად ჩაუღრმავდით: გ) თქვენი აზრით, პირველ რიგში, სახელდობრ, სად და ნაზრანის რომელ სამრევლოში უნდა დაიწყოს ეკლესიის მშენებლობა? როგორი ეკლესია უნდა აშენდეს, ქვის თუ ხის, თუ ქვის საძირკველზე ხის და როგორი გეგმისა და ფასადის? როგორი უნდა იყოს ფასადის სიმაღლე, სიგანე და სიგრძე? ვისი მეშვეობით შეიძლება საიმედოდ განხორციელდეს ასეთი ეკლესიის მშენებლობა და არის თუ არა ადგილზე საკმარისი რაოდენობის მუშახელი, რომლებიც ხელოსნის ხელმძღვანელობით შეძლებენ სამუშაოს შესრულებას შეთანხმებული ანაზღაურების სანაცვლოდ; რამდენი ასეთი მუშის მოძიება შეიძლება ადგილზე? ამასთან, გაიაზრეთ დეკანოზ შიო დვალიშვილის ვარაუდი, რომელიც გეთავაზობს 6 საჟენი სიგრძის, 4 საჟენი სიგანის და 2 1/2 საჟენი სიმაღლის ეკლესიის აშენებას: დაბალი ხომ არ იქნება ეკლესია? ეკლესიების მშენებლობის საბოლოო და გადამწყვეტ ფასზე ერთად შეუთანხმდით დეკანოზი შიო დვალიშვილის მიერ ვლადიკავკაზში მოძებნილ ხელოსნებსა და მუშებს. მოცემულ საკითხებზე თქვენი მოსაზრებები პატაკის სახით წარმომიდგინეთ.

ამას გარდა, მ[ამაო] დეკანოზო, გაძლევთ შემდეგ მითითებას: ვლადიკავკაზის სასწავლებლის ზედამხედველმა [მჟედლოვმა], მიმდინარე წლის 25 იანვრის პატაკში წარმოადგინა ორასხანელი მღვდლის, ცამციევის წერილი, რომელშიც იგი, წერს, რომ გარდაცვლილი ინგუშის, შენგერიის ისლამოვის 12 წლის ვაჟი, ყა-

давал ему проводников для безопасного разъезда по оным селениям и для проповедывания жителям слова божия. Почему я предписал ему Берзенову вызвать на границу чрез соседних некоторых Лешкенских и Каражавских жителей, и переговорить с ними относительно принятия ими христианства и св[ятого] крещения. В последствии благочинный Берзенов двумя рапортами от 28 января и 16 февраля сего года донес, что он ездил в селения Лешкен и Каражавш, и разговаривал с жителями на счет обращения их в христианство, но они отозвались, что так как они живут по соседству с церкесами и имеют с ними всегдашнее сношение, то если церкесы узнают о их намерении, будут смеяться над ними и не пустят их в свою землю. В другом рапорте он Берзенов доносил, что 1 февраля он и еще был в упомянутых селениях, и нашел в селении Каражавах два дыма, а в селении Лешкенах одну душу, которые желают принять христианство.

Почему Бог благословит Вас означенные два дыма и одну душу окрестить по чиноположению церковному, и список сих окрещенных доставить ко мне при рапорте. А между тем постарайтесь, о[тец] протоиерей, вместе с о[тцом] Берзеновым узнать обстоятельно на месте: нет ли каких средств к убеждению жителей упомянутых селений Каражавах и Лешкени на счет принятия ими христианства, и если можно переговорить с ними, не полагают ли они принять христианскую веру, и какой будете иметь успех по сему делу, о том донесите мне обстоятельно.

В заключение не излишним считаю поручить Вам, по прежней инструкции, на сей предмет Вам не раз выдаваемой, обозреть приходы и церкви, и лежащие на пути Вашего следования, и пообозрении донести мне обстоятельным рапортом.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 6551,
л. 7-18, PDF: стр. 12-33.

რაბულაკის მკვიდრი თავისუფალი ოჯახიდან, საკუთარი რწმენით ქრისტიანობაზე მოექცა და ნათლობისას მოსე ეწოდა. მამა ცამციევმა, დედისა და ნათესავების თანხმობით, სახელმწიფო ხარჯით ვლადიკავკაზის სასწავლებელში მისი მიღება ითხოვა, რათა სასულიერო პირი გახდეს.

აქედან გამომდინარე, გიბრძანებთ, მ[ამაო] დეკანოზო, თავდაპირველად გაიაზროთ, შეიძლება თუ არა ხსენებული მონათლული ინგუში მოსე, 12 წლის, სასწავლებელში ჩაირიცხოს და მეცნიერებები შეისწავლოს, რა შესაძლებლობები აქვს და წლებით უფრო მეტის ხომ არ არის, ვიდრე ცამციევი იუნყება; ჰკითხეთ ხსენებული ბიჭის, მოსეს, დედას და ნათესავებს: თანახმა არიან თუ არა სასულიერო წოდებაში მისი აყვანისა და თუ თანახმა იქნებიან, მაშინ მათ წერილობითი თანხმობის ვალდებულება ჩამოართვით.

და ბოლოს, ღვთის წყალობით, იქნებ საეკლესიო წესით მონათლოთ აღნიშნული ორი კომლი და ერთი სული და მომიტანოთ მონათლულთა სია ანგარიშით. ამასობაში კი, მამაო დეკანოზო, მამა ბერზენოვთან ერთად შეეცადეთ, ადგილზე დაწვრილებით გაარკვიოთ: არსებობს თუ არა რაიმე საშუალება, რომ ზემოხსენებული სოფლების, კარაჟავას და ლეშქენის მაცხოვრებლებმა ქრისტიანობა მიიღონ და თუ შესაძლებელია მათთან საუბარი, ფიქრობენ თუ არა, რომ ქრისტიანულ სარწმუნოებას მიიღებენ და რა წარმატებას მიაღწევთ ამ საკითხში, დაწვრილებით მაცნობეთ. კიდევ ერთ დავალებას განდობთ. 1839 წლის 2 ივნისით დათარიღებულ პატაკში ბლალოჩინი ბერზენოვი იუწყება, რომ ჩერქეზეთის სტეპში ორი სოფელი აღმოაჩინა, რომელთა ოსი მოსახლეობა დიგორიდან გადმოსახლდა. პირველ სოფელს ლეშქენი ეწოდება, სადაც 60 კომლი იქნება, ხოლო სულთა რაოდენობა უცნობია. მეორე სოფელს ყარაჟავში ჰქვია, სადაც 30 კომლი ცხოვრობს, რომლებიც მაჰმადიანურ სარწმუნოებას

მისდევნ და რომელთა ქრისტიანობაზე მოქცევაც შესაძლებელია, თუ მათი ადგილობრივი კომენდანტი მცირედით მაინც დაგეხმარებათ. ამ თემაზე საგანგებო ჩვენებაში ბლალოჩინი ბერზენოვი აღნიშნავს, რომ მას ადგილობრივი კომენდანტის დახმარება სჭირდება, რათა მქადაგებლები ამ სოფლებში უსაფრთხოდ გადაადგილდნენ და იქაურებისთვის ღვთის სიტყვის ქადაგება შეძლონ. სწორედ ამიტომ ვუბრძანე მას, ბერზენოვს, საზღვარზე მეზობელი ლეშქენისა და ყარაყავის რამდენიმე მკვიდრის გამოძახება და მათთან ქრისტიანობის მიღებასა და წ[მინდა] ნათლობის შესახებ საუბარი. ამის შემდეგ ბერზენოვმა, მიმდინარე წლის 28 იანვრითა და 16 თებერვლით დათარიღებული ორი პატაკით მომახსენა, რომ ის ლეშქენსა და ყარაყავის იმყოფებოდა და მოსახლეობას ქრისტიანობის მიღებაზე ესაუბრა. მათ უპასუხეს, რომ რადგან ჩერქეზების მეზობლად ცხოვრობენ და მათთან მუდმივი ურთიერთობა აქვთ, მათი განზრახვის გაგების შემდეგ ჩერქეზები დასცინებენ და თავის მიწაზე აღარ შეუშვებენ. მეორე პატაკით ბერზენოვი იუწყება, რომ 1 თებერვალს ის კვლავ იმყოფებოდა ზემოხსენებულ სოფლებში და სოფელ ყარაყავში ორი კომლი,

ხოლო სოფელ ლეშქენში ერთი სული ნახა, რომლებსაც ქრისტიანობის მიღება სურთ.

ღვთის წყალობით, აღნიშნული ორი კომლი და ერთი სული საეკლესიო წესის მიხედვით მონათლეთ და მონათლულთა სია პატაკით მაცნობეთ. ამასობაში კი, მ[ამაო] დეკანოზო, მამა ბერზენოვთან ერთად, შეეცადეთ, ადგილზე დაწვრილებით გაარკვიოთ: არსებობს თუ არა რაიმე საშუალება, რომ ზემოხსენებული სოფლების, ყარაყავისა და ლეშქენის მაცხოვრებლები ქრისტიანობის მიღებაში დაარწმუნოთ და თუ მათთან მოლაპარაკება შესაძლებელი იქნება, გაარკვიეთ, ფიქრობენ თუ არა ქრისტიანობაზე მოქცევას და რა წარმატებასაც მიაღწევთ ამ საკითხში, დაწვრილებითი ცნობები მომანოდეთ.

დასასრულ, ზედმეტად არ მიმაჩნია დაგავალოთ, ამ საკითხთან დაკავშირებით თქვენთვის არაერთხელ გაცემული წინა ინსტრუქციების შესაბამისად, მოინახულოთ თქვენს გზად მდებარე სამრევლოები და ეკლესიები და შემდეგ დაწვრილებითი ცნობები მომანოდეთ.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 6551, ფურცელი 7-18, PDF: გვ. 12-33 (რუსულ ენაზე).

**ВОПРОСНЫЕ ПУНКТЫ,
СОСТАВЛЕННЫЕ ПРОТОИЕРЕЕМ
АНДРЕЕМ КУЛЬМАТИЦКИМ
ГАЙТСКОМУ СВЯЩЕННИКУ, О[ТЦУ]
ИОСИФУ МОЗМАНОВУ**

1. Когда Вы поступили в Гайтский приход, то как Вы были вводимы в оный, кем и при ком?

В 1838 году января 9-го числа определен я в Гайтинский приход, и был отведен протоиереем Шио Двалишвили, который показал дом Гагия Тебоева, где следовало мне жить, без всяких сбор и объявления народов, т.е. кто я таков и для чего прислан к ним, показал деревни несколько издали, говоря: вот твои прихожане.

2. Сколько деревень в Вашем приходе, какие именно и сколько в них душ?

В моем приходе всех деревень 9-ть: 1) Арика Кадзиева; 2) Темирхана Гойгова; 3) Габрალი Вахальгова; 4) Мисоста Муцулова; 5) Хаспота Найригова; 6) Джанхота Брикова; 7) Дзуга Гайсанова; 8) Гайты Мальсагова; 9) Итты Алботева, но душ их мне неизвестно, ибо нет списка, и просил несколько раз у о[тца] протоиерея Шио Двалишвили и не дал, а я знаю число только тех душ, которых окрестил сам в 1838 году.

3. Часто ли Вы бываете в деревнях своего прихода, что Вы там делали, когда бывали?

Хотя я бываю в деревнях моего прихода часто, но без всякого успеха; и было у нас вообще народное собрание 22-го числа февраля сего года всех наших прихожан на счет крещения и спрашивал, для чего не креститесь, и отвечают, во-первых того, что первоначальное крещение наше было насильственное, во-вторых того, что многих из них записывали в списке окрещенных напрасно, в-третьих, что люди, те которые окрещены по своей воле при покойнике Феофилакте в Сионском соборе, они оставили веру христианскую.

**დეკანოზ ანდრეი კულმატიცკის
მიერ შედგენილი კუნძულობრივი
შეკითხვები გაიტის მღვდლის,
მ[ამა] იოსებ მოზმანოვისთვის**

1. როგორი სახით მოხდა გაიტის სამრევლოში შესვლა, ვის მიერ და ვისი თანდასწრებით?

გაიტის სამრევლოში 1838 წლის 9 იანვარს გამამწესეს, იქ დეკანოზმა შიო დვალიშვილმა ჩამიყვანა, რომელმაც გაგია თებოვეის სახლი მაჩვენა, სადაც უნდა მეცხოვრა, ყოველგვარი შეკრებისა და ხალხისთვის გამოცხადების გარეშე, ანუ ვინ ვარ და რატომ გამომგზავნეს მათთან, მხოლოდ შორიდან დამანახვა რამდენიმე სოფელი და მითხრა: აი, შენი მრევლი.

2. რამდენი სოფელია თქვენს სამრევლოში, სახელდობრ, რომელი და რამდენი სული ცხოვრობს მათში?

ჩემს სამრევლოში სულ 9 სოფელია: 1) არიკა კადიევის; 2) თემირხან გოიგოვის; 3) გაბრალი ვაჰალგოვის; 4) მისოსტა მუცულოვის; 5) ჰასპოთა ნაირიგოვის; 6) ჯანხოტ ბრიკოვის; 7) ძუგა გაისანოვის; 8) გაიტი მალსაგოვის; 9) იტი ალბოთევის. თუმცა მათში მცხოვრებ სულთა რაოდენობა არ ვიცი, რადგან სია არ არსებობს. რამდენჯერმე ვთხოვე მ[ამა] დეკანოზ შიო დვალიშვილს და არ მომცა. მხოლოდ იმ სულების რაოდენობა ვიცი, რომლებიც მე თვითონ მოვნათლე 1838 წელს.

3. ხშირად სტუმრობთ თუ არა თქვენი სამრევლოს სოფლებს, რას აკეთებთ იქ ყოფნისას?

მიუხედავად იმისა, რომ ხშირად ვსტუმრობ ჩემი სამრევლოს სოფლებს, ეს უშედეგოა; წელს, 22 თებერვალს, ნათლობის საკითხზე გვექონდა მთელი ჩვენი მრევლის საერთო-სახალხო კრება, რა დროსაც ვკითხე, რატომ არ ინათლებიან, რაზეც მიპასუხეს, რომ ჯერ ერთი, მათი თავდაპირველი ნათლობა იძულებითი იყო, მეორე, რომ ბევრი მათგანი ტყუილად ჩანერგეს მონათლულთა სიაში, მესამე,

4. Где Вы совершаете богослужение, как то часы утрени и вечерни и бывают ли при них прихожане Ваши?

Богослужение у меня совершается только в моем доме, ибо нет церкви, где бы я служил и прихожане мои приходили, и притом даже не имею книг для священнослужения.

5. Почему Вы, живя столько времени между ингушскими своими прихожанами, до сей не изучили их языку и какие вы употребляли для изучения языку ингушскому меры?

Хотя стараюсь учиться по ингушевски, но не имею при себе никакого переводчика, чрез кого мог бы понимать их язык, при том же бываю по большей части не здоров, а потому и не мог настоящее оного выучить.

6. Почему у Вас в 1839 году не было ни одной души ни у исповеди, ни у святого причастия, а равно ни крещения младенцев, ни браков, ни погребений умерших и почему вообще никаких треб Вы не исправляли у своих прихожан?

Не только чтобы исполнять поясненные требы, но по неоднократно моем увещании отзывались, что они и слушать не хотят таковых, сказывая, что их крестили насильственным образом, как то связывали и привязывали и таким манером их крестили, а потому большая часть оных не считают себя вовсе окрещенными и не принимают меня для исполнения должных треб, в каком случае просил я пристава оных народов сотника Мистулова¹ о пособии мне ко увещанию и понуждению оных. На что отозвался Мистулов, что он не Гайтов и насильно заставлять их не будет, а потому я сам собою не мог.

7. Убеждаете ли Вы своих прихожан, чтобы они отдавали Вам крестить младенцев, погреб-

ром им адамьянебма, რომლებიც საკუთარი ნებით მონათლნენ ან განსვენებული თეოფილაქტეს დროს სიონის ტაძარში, მიატოვეს ქრისტიანული სარწმუნოება.

4. სად ატარებთ ღვთისმსახურებას, მაგალითად, ცისკრისა და მწუხრის წირვა-ლოცვას და ესწრება თუ არა მათ თქვენი მრევლი?

ღვთისმსახურება მხოლოდ ჩემს სახლში ტარდება, რადგან არ არსებობს ეკლესია, სადაც მსახურებას შევძლებდი და სადაც ჩემს მრევლს მოსვლა შეეძლებოდა, გარდა ამისა, წმიდა წირვისთვის წიგნებიც კი არ მაქვს.

5. რატომ არ ისწავლეთ ინგუშური ენა ამდენი ხნის განმავლობაში ინგუშ მრევლთან ცხოვრების შემდეგ და რა ზომები გამოიყენეთ ინგუშური ენის შესასწავლად?

მიუხედავად იმისა, რომ ვცდილობ ინგუშური ენის შესწავლას, არ მყავს მთარგმნელი, რომლის მეშვეობითაც მათი ენის გაგებას შევძლებდი; გარდა ამისა, ძირითადად ავად ვარ და შესაბამისად, ვერ ვსწავლობ.

6. 1839 წლიდან რატომ არ გყოლიათ არც ერთი სული აღსარებაზე ან წმინდა ზიარებაზე, არც ჩვილების ნათლობა ჩაგიტარებიათ, არც ჯვრისწერა, არც მიცვალებულთა წესის აგება. რატომ არ ასრულებდით საერთოდ არანაირ რიტუალს თქვენი მრევლისთვის?

ჩემი რამდენიმეგზის შეგონების მოუხედავად, არა თუ ნახსენები წესების აღსრულება, არამედ ამის გაგონებაც არ სურდათ. ისინი ამბობდნენ, რომ ძალით იყვნენ მონათლული, თითქოს გაკოჭეს და ისე მონათლეს, ამიტომ მათი უმრავლესობა საერთოდ არ თვლის თავს მონათლულად და არ მიღებს საჭირო წესის აღსასრულებლად. ამიტომ ამ ხალხების ბოქაულს, ასისტავ მისტულოვს¹ ვთხოვე, დამხმარე

¹ Мистулов – сотник, уроженец Осетии. Исполнял обязанности пристава Ингушевских и Карабулакских народов (Х. Костой).

¹ მისტულოვი – ასისტავი, მკვიდრი ოსი. მსახურობდა ინგუშ და ყარაბულაკ ხალხების მანდატურად (ბ. კოსტოი).

бать умерших и венчать браки, чтобы они исповывались и приобщались св[ятых] таинств?

Хотя я убеждаю, но как они крещены не с душою и не по воле, но с наружности и насильно, как объяснено в шестом пункте, а потому исполнять сего не мог.

26 марта 1840 г.

Под каждым вопросом
«протоиерей Андрей Кульматицкий»,
Под каждым ответом
«священник Иосиф Мозманов».

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 6551,
л. 34-35 об., PDF: стр. 57-60.

რებოდა მათ შეგონებასა და იძულებაში, რაზეც მისტულოვმა მიპასუხა, რომ ის გაიტოვი არ არის და არ აიძულებს მათ, თავად მე კი ეს არ შემეძლო.

7. არწმუნებთ თუ არა თქვენს მრევლს, ჩვილების ნათლობა ჩაგატარებინონ, დაგაკრძალინონ მიცვალებულები და ქორწინებისას ჯვრისწერის რიტუალი აღასრულოთ, რათა აღიარონ და მიიღონ წ[მინდა] საიდუმლოებები?

თუმცა მე ვარწმუნებ მათ, მაგრამ რადგან ისინი მოინათლნენ არა სულით და არა ნებით, არამედ გარეგნულად და ძალით, როგორც ეს მეექვსე პუნქტშია ახსნილი, ამიტომ ვერ აღვასრულებ ამას.

1840 წლის 26 მარტი

თითოეული კითხვის ქვეშ
„დეკანოზი ანდრეი კულმატიცკი“,
თითოეული პასუხის ქვეშ
„მღვდელი იოსებ მოზმანოვი“.

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 6551,
ფურცელი 34-35 უკ., PDF: გვ. 57-60
(რუსულ ენაზე).

**ПИСЬМО ПРОТОИЕРЕЯ АНДРЕЯ
КУЛЬМАТИЦКОГО ОТ 1 АПРЕЛЯ 1840
ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ЕВГЕНИЮ**

Его Высокопреосвященству Святейшего
Правительствующего Синода члену, Экзарху
Грузии, Высокопреосвященнейшему Евгению,
Архиепископу Карталинскому и Кахетинскому
и Кавалеру [от] Протоиерея Андрея Кульматицкого

Всепокорнейший рапорт

Во исполнение инструкции, данной мне 15 марта 1840 года за №239, был я у Назрановских ингуш и у Шалхинских 26-го, 27-го и 28-го марта. По прибытии тот час испытал священников Орасханского Григория Цамциева и Гайтского Иосифа Мозманова и Шалхинского Шио Далмазова чрез помощника Назрановского пристава Кади Доосова в знании ингушского языка; учинено дознание о том, как священники обращаются с своими прихожанами, как они ездят по селам своих приходов, как исправляют требы и как где совершают богослужение и где живут.

По испытании оказалось, что о[тец] Цамциев объясняется очень порядочно и понимает достаточно жителей, а о[тец] Мозманов объясняется и понимает мало, а Шалхинский священник Шио Далмазов объясняется и знает ингушевский язык очень хорошо. Чрез посторонних людей дознано, что они старались изучиться языку ингушскому и для сего употребляли единственное средство – знакомство с некоторыми Ингушскими жителями. О[тец] Цамциев часто бывает у своих прихожан в тех селениях, которые близ укрепления, именно в Орасхан Мальсагове¹, Джамбулат Бурсукове и Келемет Мартазанове, а в других селениях редко.

¹ Мальсагов Орасхан – старшина Назрановского общества. Был сторонником исламизации Ингушетии и активно противодействовал российской политике христианизации в 1830-1840-х гг. По его имени назван аул Орасхана Мальсагова, от которого происходит наименование христианского «Орасханского прихода» (Х. Костой).

**დეკანოზ ანდრეი კულმატიცკის
1840 წლის 1 აპრილის პატაკი
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის**

მის მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
უნმინდესის მმართველის სინოდის
წევრს, საქართველოს ეგზარქოსს,
მაღალყოვლადუსამღუდელოესს ევგენის,
ქართლისა და კახეთის არქიეპისკოპოსს
და კავალერს დეკანოზ ანდრეი კულმატიცკის

ყოვლადუმორჩილესი პატაკი

ჩემთვის გადმოცემული 1840 წლის 15 მარტის №239 ინსტრუქციის შესაბამისად, 26, 27 და 28 მარტს ნაზრანის და შალხის ინგუშები მოვინახულე. ჩასვლისთანავე ნაზრანის ბოქაულის თანაშემწის, ყადი დოოსოვის მეშვეობით, ორასხანის, გაიტისა და შალხის მღვდლები: გრიგოლ ცამციევი, იოსებ მოზმანოვი და შიო დოლმაზოვი – ინგუშური ენის ცოდნაში გამოვცადე; გამოვიძიე, თუ როგორ ექცევიან მღვდლები თავიანთ მრევლს, როგორ დადიან თავიანთი სამრევლოების სოფლებში, როგორ ასრულებენ მორწმუნეთა თხოვნით საეკლესიო წესებს, სად ალასრულებენ ღვთისმსახურებას და სად ცხოვრობენ.

შემომხმების შედეგად აღმოჩნდა, რომ მ[ამა] ცამციევი საკმაოდ კარგად საუბრობს და საკმარისად ესმის ადგილობრივ მცხოვრებთა ენა, მამა მოზმანოვი ცოტაოდენს ლაპარაკობს და ესმის, ხოლო შოლხის მღვდელი შიო დოლმაზოვი ძალიან კარგად საუბრობს და იცის ინგუშური ენა. გარეშე პირებისგან გაირკვა, რომ ისინი ინგუშური ენის შესწავლას ცდილობენ და ამისთვის ერთადერთ საშუალებას იყენებენ – ინგუშთან ურთიერთობას. მ[ამა] ცამციევი ხშირად სტუმრობს თავის მრევლს იმ სოფლებში, რომლებიც ციხესიმაგრის მახლობლად მდებარეობენ, კერძოდ, ორასხან მალსაგოვს¹, ჯამბულატ ბურსუკოვს და კელე-

¹ ორასხან მალსაგოვი ნაზრანის საზოგადოების უფროსი წევრი იყო. ის ინგუშეთის ისლამიზაციის მომხრე იყო და აქტიურად ეწინააღმდეგებოდა რუსეთის ქრისტიანიზაციის პოლიტიკას 1830-იან და 1840-იან წლებში. სოფელი ორასხან მალსაგოვი მის სახელს ატარებს (ხ. კოსტოი).

О[тец] Мозманов редко бывает в своем приходе. О[тец] Далмазов часто бывает в Адиль Бекбулатове и в Османе Гойгове, а в других деревнях редко. Во время посещений своих сел более всех старается убеждать прихожан к исполнению христианских обрядов и треб священник Цамциев, который хорошо знает свои обязанности, привык несколько к обычаям народа и имеет способность хорошо к привлечению себе народа и ко внушению им догматов веры. Священник Мозманов по болезненному состоянию и незнанию языка не может убедить прихожан к исполнению христианских обязанностей, и хотя знает свои обязанности, но не привык к народу ингушскому и не имеет сим привлечь к себе своих прихожан и внушить им догматов веры; священник Далмазов обязанности свои знает, но малую имеет способность к тому, чтобы убедить прихожан своих исполнять христианские обязанности, привлечь их к себе и внушить им догматы веры, потому что он сам ограниченных познаний; богослужения, как то: часов, утрени и вечерни в приходах своих, а равно и треб христианских, кроме священника Цамциева, который иногда служит или в укреплении или у себя в доме на Казачьем посту и который окрестил в нынешнем годе три души, никто из них не совершает и прихожане их к сему не имеют расположения, выставляя разные предлоги, как то: отступление от христианства, окрещенных при преосвященнике Феофилакте и еще прежде окрещение их якобы насильное. Так объяснились из известнейших старшин христиан Чора Васильгов, Джабага Арсамаков и Арсамак Дударов; старшины сии имен, данных при крещении, не знают и объяснялись при мне и при протоиерее Шио Двалишвили. Священники Мозманов и Цамциев живут в своихдомиках, на которые прихожане сами навозили лесу. Домики сии устроены близ укрепления на Казачьем посту, а не между прихожанами. Священник Далмазов живет в своем домике между прихожанами в Осман-Гойгове. За тем отобраны показания от священников по всем вышеозначенным пунктам, а от Цамциева и об окрещении им в 1839 г. мальчика Моисея Шенгерина и других трех, которые окрещены им при г. приставе Мистулове,

მეტ მარტაზანოვს, იშვიათად კი სხვა სოფლებს. მ[ამა] მოზმანოვი იშვიათად არის თავის სამრევლოში. მ[ამა] დოლმაზოვი ხშირად სტუმრობს ადილ ბეკბულატოვსა და ოსმან გოიგოვს, იშვიათად – სხვა სოფლებს. სოფლებში სტუმრობისას ის მცდელობას არ აკლებს, დაარწმუნოს თავისი მრევლი ქრისტიანული რიტუალებისა და წესების შესრულებაში. მღვდელი ცამციევი, რომელმაც კარგად იცის თავისი მოვალეობები, ადგილობრივი მოსახლეობის წეს-ჩვეულებები და აქვს უნარი, მიიზიდოს ადამიანები და მათ რწმენის დოგმები ჩაუნერგოს. მღვდელი მოზმანოვი, ავადმყოფობისა და ენის არცოდნის გამო, ვერ არწმუნებს მრევლს ქრისტიანული მოვალეობების შესრულებაში და, მიუხედავად იმისა, რომ იცის თავისი მოვალეობები, ვერ შეეგუა ინგუშებს და არ აქვს უნარი, მიიზიდოს მრევლი და რწმენის დოგმები ჩაუნერგოს; მღვდელ დოლმაზოვისთვის ცნობილია მისი მოვალეობები, მაგრამ მცირე უნარი აქვს საიმისოდ, რომ თავისი მრევლი ქრისტიანული მოვალეობების შესრულებაში დაარწმუნოს, თავისკენ მიიზიდოს და რწმენის დოგმები ჩაუნერგოს. რადგან თავად აქვს შეზღუდული ცოდნა; ღვთისმსახურებას, როგორიცაა სამრევლოებში საათობრივი ლოცვა, ცისკრის ლოცვა და მწუხრის ლოცვა, ასევე, ქრისტიანული წირვა მრევლის თხოვნით, გარდა მღვდელი ცამციევისა, რომელიც ზოგჯერ მსახურობს ან ციხესიმაგრეში, ან საკუთარ სახლში, ან კაზაკთა საგუშაგოზე და რომელმაც წელს სამი ადამიანი მონათლა, მის გარდა, არცერთი მათგანი არ აღასრულებს ღვთისმსახურებას და არც მათ მრევლს არ აქვს ამის სურვილი სხვადასხვა საბაბით, როგორებიცაა ეპისკოპოს თეოფილაქტეს დროს მონათლულთა განდგომა ქრისტიანობისგან. არის კიდევ ერთი მიზეზი, უფრო ადრე მათი თითქოსდა ძალდატანებითი ნათლობა. ამგვარად ამიხსნეს მდგომარეობა ყველაზე ცნობილმა ქრისტიანმა უხუცესებმა: ჩორ ვასილგოვმა, ჯაბაგა არსამაკოვმა და არსამაკ დუდაროვმა; ამ უხუცესებმა არ იციან ნათლობის დროს წოდებული სახელები და ამას გვიხსნიდნენ მე და დეკანოზ შიო დვალიშვილს. მღვდლები მოზმანოვი და ცამციევი საკუთარ პატარა სახლებში ცხოვრობენ, მრევლს მათთვის თა-

как я узнал. К сему честь имею присовокупить, что 1. Священник Мозманов очень нездоров, при малейшем движении или неосторожности в пище у него сей час открывается течение крови гортанью; 2. О[тец] благочинный протоиерей Шио Двалишвили не вводил должным образом священников в свои приходы и не ознакамливал их с прихожанами, а просто показывал им только деревни, о чем также взято мною показание и от священников вместе с прочим; 3. Священников Цамциева и Мозманова обязал я подписками, чтобы они непременно переселились с своими семействами и жили между своими прихожанами; 4. Дабы узнать, знают ли священники хотя названия своих сел, то я взял о сем также показания от священников вместе с прочими; 5. Новокрещенные назрановцы придерживаются прежних своих обрядов, как при погребении, так и венчании; когда умрет человек, то собираются все родные и знакомые и оплакивают тело три дня, потом погребают, затем все угощаются, а после еще три дня продолжается плач над постелью умершего; брак совершается с меньшим торжеством, но при приводе невесты в дом чрез три дня делается угощение для всех родных и знакомых, к исполнению же обрядов христианских они весьма малое имеют расположение; 6. К тому, чтобы склонить новокрещенных назрановцев к исполнению христианских треб и обязанностей, по моему мнению необходимо прежде всего устройство церквей, заведение училища, в которое они охотно отдадут детей, если им будет дано хотя малое содержание, и определение к ним священников прилежнейших и при том таких, которые бы старались побольше сблизиться с ними; жалование священникам нужно назначить по 300 рублей, а причетникам по 100 рублей серебром. И те и другие должны быть русские, потому что ингуши более привязаны к русским и знают больше русский язык.

Что же касается до устройства домов на счет казны для священников, то сие необходимо, как по ограниченности состояния священников, так и для того, чтобы священники ни чем не были одолжены новокрещенным и не были так сказать от сего у них в зависимости.

ვად მოჰქონდა შეშა. ეს პატარა სახლები კაზაკთა საგუშაგოსთან ახლოსაა აშენებული და არა სამრევლოში. მღვდელი დოლმაზოვი თავის პატარა სახლში ოსმანო-გოიგოვის მრევლში ცხოვრობს. ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ საკითხზე მღვდლებს ჩვენება ჩამოართვეს, ხოლო ცამციევისგან ასევე 1839 წელს მოსე შენგერიისა და კიდევ სამი ადამიანის ნათლობის შესახებ, რომლებიც, როგორც ჩემთვის ცნობილი გახდა, მან ბოქაულ მისტულოვის დროს მონათლა. ამასთან, პატივი მაქვს დავამატო: 1. მღვდელი მოზმანოვი ძლიერ ავადაა, უმცირესი მოძრაობის ან კვებისას დაუდევრობის შემთხვევაში ხორხიდან სისხლდენა ეწყება; 2. მ[ამა] დეკანოზმა შიო დვალისშვილმა მღვდლები სათანადოდ არ წარადგინა თავის სამრევლოებში და არც მრევლს გააცნო, უბრალოდ სოფლები აჩვენა მათ, რაზეც სხვა საკითხებთან ერთად მღვდლებს ჩვენება ჩამოვართვი; 3. მღვდლებს – ცამციევსა და მოზმანოვს – ხელი მოვანერინე საბუთზე, რომ ოჯახებით აუცილებლად გადავლენ საცხოვრებლად თავიანთ სამრევლოებში; 4. იმის გასარკვევად, იციან თუ არა მღვდლებმა თავიანთი სოფლების სახელწოდებები, მღვდლებისგან და სხვებისგანაც ჩვენებები ავიღე; 5. ახალმონათლული ნაზრანელები თავიანთ უწინდელ წეს-ჩვეულებებს მისდევენ, როგორც დაკრძალვისას, ისე ქორწინებისას; როდესაც ადამიანი კვდება, ყველა ნათესავი და მეგობარი იკრიბება და სამი დღის განმავლობაში გლოვობს ცხედარს, შემდეგ მარხავენ, შემდეგ ყველა ნადიმობს და კიდევ სამი დღის განმავლობაში გლოვა გრძელდება გარდაცვლილის საწოლთან; ქორწინება ნაკლები ზარ-ზეიმით აღესრულება, თუმცა პატარძლის სახლში მიყვანიდან სამი დღის შემდეგ ნადიმი იმართება ყველა ნათესავისა და მეგობრის მონაწილეობით. რაც შეეხება ქრისტიანული წეს-ჩვეულებების აღსრულებას, მათ ამის ძალზე მცირე სურვილი აქვთ; 6. იმისათვის, რომ ახალმონათლული ნაზრანელები ქრისტიანული საჭიროებებისა და მოვალეობების შესრულებაზე დავითანხმოდ, ჩემი აზრით, პირველ რიგში, აუცილებელია ეკლესიების მოწყობა, სკოლების დაარსება, სადაც ისინი სიამოვნებით გაგზავნიან თავიანთ შვილებს, თუკი მათ მცირე შემწეობას მისცემენ, ასევე, მათთან ყველაზე გუ-

О чем Вашему высокопреосвященству всепокорнейше рапортую и прилагаю при сем показания священников Григория Цамциева, Иосифа Мозманова и Шио Далмазова, а равно и обязательства о переселении в свои приходы двух первых, и две бумаги, при коих препровождается объяснение от священников Цамциева и Мозманова.

Вашего высокопреосвященства,
всенижайший послушник
Подпись: протоиерей Андрей Кульматицкий
1 апреля 1840 г.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 6551,
л. 24-26, PDF: стр. 43-47.

ლმოდგინე მღვდლების დანიშვნა, ისეთი ადამიანების, რომლებიც მათთან დაახლოებას შეეცდებიან; მღვდლების ხელფასი 300 რუბლით უნდა განისაზღვროს, ხოლო მედავითნეების – 100 ვერცხლის რუბლით. ერთნიც და მეორენიც რუსები უნდა იყვნენ, რადგან ინგუშები უფრო მეტად რუსებზე არიან მიჯაჭვულები და უკეთ იციან რუსული ენა.

რაც შეეხება მღვდლებისთვის ხაზინის ხარჯზე სახლების მოწყობას, ეს აუცილებელია როგორც მღვდლების შეზღუდული ქონების გამო, ისე იმისთვის, რომ ისინი არანაირად არ იყვნენ ვალში ახალმონათლულებთან და, ასე ვთქვათ, არ იყვნენ მათზე დამოკიდებული.

ყოველივეს უმორჩილესად ვაცნობებ თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას და თან ვურთავ მღვდლების – გრიგოლ ცამციევის, იოსებ მოზმანოვის და შიო დოლმაზოვის ჩვენებებს, ასევე, პირველი ორის მათ სამრევლოებში გადასახლების შესახებ ვალდებულებას, გარდა ამისა, ორ დოკუმენტს, რომლებშიც მოცემულია მღვდლების – ცამციევისა და მოზმანოვის – განმარტებები.

თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის
უმდაბლესი მორჩილი
ხელმოწერა: დეკანოზი ანდრეი კულმატიცკი
1 აპრილი, 1840 წ.

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 6551,
ფურცელი 24-26, PDF: გვ. 43-47
(რუსულ ენაზე).

ВОПРОСНЫЕ ПУНКТЫ, СОСТАВЛЕННЫЕ ДЛЯ ОРАСХАНСКОГО СВЯЩЕННИКА О[ТЦА] ГРИГОРИЯ ЦАМЦИЕВА

1. Когда Вы поступили в Орасханский приход, то как Вы были вводимы в оный, кем и при ком?

На 1 пункт. Спервоначально в 1839-м году в октябре месяце поступил я вместе с протоиереем Шио Двалишвили в Назрановский крепости в доме у пристава Гайтова, который даже не только не водили прямо в моем вверенном Орасханском приходе и не только не наставляли их, чтобы я для них прислан, и приняли бы меня как духовного отца, но даже три дня не вышли из крепости, покуда они на своем языке протоиерей с Гайтовым сделают какое-то свое распоряжение; а чрез три дни призвали и привели одного старшину, мне неизвестно было откуда, и говорили с ним не знаю что, и повелели меня туда в один дом и приказывают, хочешь живи здесь, а не хочешь будет воля твоя, с тем чтобы еще проживши у них я платил в год 50-ть рублей серебром за дом, а иначе и то не соглашаются; вернувшись назад из крепости, показывает округ Назрань, вот твои прихожане, и чрез несколько времени узнал я, что они протоиерей с Гайтовым наставляли народ, чтобы даже прихожане огню не дали без деньги, водою не напоили, который о чем уже донесено его высокопреосвященству. И потому чрез в короткое время уведомили друг друга, чтобы на волю не пускать меня по своим прихожанам, дабы я не обходил везде и не узнал, что они насильно крещенные, вновь ничего не знавший и список новокрещенных ингушей вдруг отобрали с меня и до сие время его не имею.

2. Сколько деревень в Вашем приходе, какие именно и сколько в них душ?

На 2-й пункт. Деревень в моем вверенном приходе, как я сам старался узнать и быть в

პუნქტობრივი შეკითხვები, შედგენილი ორასხანის მღვდლის, [მამა] გრიგოლ ცამციევისთვის

1. როგორი სახით მოხდა გაიტის სამრევლოში შესვლა, ვის მიერ და ვისი თანდასწრებით?

თავდაპირველად, 1839 წლის ოქტომბერში, ნაზრანის ციხესიმაგრეში შევედი დეკანოზ შიო დვალიშვილთან ერთად, ბოქაულ გაიტოვის სახლში. მან [შიო დვალიშვილმა] არა მხოლოდ პირდაპირ არ მიმიყვანა ორასხანის სამრევლოში, რომელიც მე მქონდა მონდობილი და არა მხოლოდ არ უთხრა, რომ მათთვის ვიყავი გამოგზავნილი და სულიერ მამად უნდა მიველე, არამედ სამი დღის განმავლობაში ციხესიმაგრეც კი არ დაგვიტოვებია, სანამ მათ, დეკანოზმა და გაიტოვმა, თავის ენაზე რაღაც ბრძანება არ გასცეს; სამი დღის შემდეგ კი გამოიძახეს და მოიყვანეს ერთი უხუცესი, არ ვიცი საიდან, და ელაპარაკნენ მას, არ ვიცი, რა უთხრეს. შემდეგ ერთ სახლში მიმიყვანეს და მიბრძანეს, თუ გინდა აქ იცხოვრო და თუ არ გინდა, შენი ნებააო. საცხოვრებლის ქირა წელიწადში 50 ვერცხლის რუბლი იყო, წინააღმდეგ შემთხვევაში ისინი არ დამთანხმდებოდნენ; ციხესიმაგრიდან დაბრუნებისას ნაზრანის ოლქი მაჩვენეს და მითხრეს, რომ იქ არის ჩემი მრევლი. გარკვეული დროის შემდეგ გავიგე, რომ მათ, დეკანოზმა და გაიტოვმა, ხალხი დამოძღვრეს, რომ მრევლს ცეცხლიც კი არ მოეცა [ჩემთვის] ფულის გადახდის გარეშე და წყალი არ მოეწოდებინა დასალევად, რაზეც უკვე მოვახსენე მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას. ამიტომ, მცირე ხნის შემდეგ, მათ ერთმანეთი გააფრთხილეს, რომ თავისუფლად არ გავეშვი ჩემს მრევლში, რათა ყველგან არ მენახა, რომ ისინი ძალით იყვნენ მონათლულები. მე კვლავ არაფერი ვიცოდი, ხოლო ახალმონათლული ინგუშების სია მოულოდნელად ჩამომართვეს და დღემდე არ მაქვს.

оном шесть: 1) Орасханский, 2) Джамбулатский, 3) Алимيرза Аттиговой, 4) Сакиевой, 5) Келемет Мартазановой и 6) Авлеровой; но сколько всех душ в приходе по неимению списка, которого неоднократно просил от протоиерея Шио Двалишвили, но и по сие время не получил, а потому и настоящее мне не известно, сколько именно душ; хотя у меня был и составлен список от себя, но по расчету душ совсем противно против списка протоиерея, а только я имею свой собственный список и буду держать во веки, которых мною окрещено в 1838-39 и 40-м годах.

3. Часто ли Вы бываете в деревнях своего прихода, давно ли были и в каких именно и когда и что Вы там делали, когда Вы бывали?

На 3-й пункт. Всегда имею частое повидание с моими прихожанами, особенно в Орасханском приходе, который даже из моего дома будет сажений либо 100 или немного более, веря, что не могу знать ими меня также и в других приходах, случай бывает, иду к ним часто для добрых разговоров; и то так привыкши к моим семействам, что даже угощают часто к себе на свадьбах и в других случаях. Правда хотя имеем частое повидание и великим усердием принимают нас, но только не принимают нас в то время никак, когда мы объявляем им, чтобы они исполняли христианских треб, и тогда ненавидят и не допускают к себе, потому что один говорит некрещенный, зачем меня записывали, а другой говорит, принуждали меня и связанного окрестили.

4. Где Вы совершаете богослужение, как то часы, утрени и вечерни и бывают ли при них прихожане Ваши?

На 4-й пункт. Богослужение совершаем у меня в доме, а не между новокрещенными ингушами, потому что увидят меня с книгами к себе идущего, они думают я иду крестить к ним, а не для моления и почему все часто бежат от меня, будто бы которм доме книгу будем читать

2. რამდენი სოფელია თქვენს სამრევლოში, სახელდობრ რომელი და რამდენი სული ცხოვრობს მათში?

ჩემთვის მონდობილ სამრევლოში ექვსი სოფელია, როგორც თავად ვცადე გამერკვია და იქ მივსულიყავი: 1) ორასხანი, 2) ჯამბულატი, 3) ალიმირზა ატიგოვის, 4) საკიევის, 5) ქელემეთ მართაზანოვის და 6) ავლეროვის; მაგრამ რამდენი სულია სამრევლოში, სიის არქონის გამო, არ ვიცი. სია არაერთხელ ვთხოვე დეკანოზ შიო დვალისვილს, მაგრამ დღემდე არ მიმიღია. ამჟამად ზუსტად არ ვიცი, რამდენი სულია სამრევლოში; მიუხედავად იმისა, რომ სია თავადაც შევადგინე, სულების რაოდენობის თვალსაზრისით ის სრულიად ეწინააღმდეგება დეკანოზის სიას, მე კი მხოლოდ ჩემი ჩანაწერი მაქვს და სამუდამოდ შევინახავ მათ სიას, რომლებიც 1838-1839 და 1840 წლებში მოვნათლე.

3. ხშირად სტუმრობთ თუ არა თქვენი სამრევლოს სოფლებს, რამდენი ხნის წინათ იყავით იქ და რომელში, როდის და რას აკეთებდით იქ ყოფნისას?

მე ყოველთვის ხშირად ვხვდები ჩემს მრევლს, განსაკუთრებით ორასხანის სამრევლოში, რომელიც ჩემი სახლიდან დაახლოებით 100 საუენით ან ცოტა მეტით არის დაშორებული, რადგან ვთვლი, რომ სხვაგვარად მათ ვერ გავიცნობ და სხვა სამრევლოებშიც ხშირად დავდივარ მათთან კეთილი საუბრებისთვის; ისინი იმდენად მიეჩვივნენ ჩემს ოჯახს, რომ ხშირად გვპატიჟებენ თავიანთ ქორწილებში და სხვა შემთხვევებში. მიუხედავად იმისა, რომ ხშირი შეხვედრები გვაქვს და დიდი მონდომებით გვიღებენ, საერთოდ არ გვიღებენ მაშინ, როდესაც ვუცხადებ, რომ ქრისტიანული წესები უნდა აღასრულონ. ამ დროს მათ ვძულვარ და არ მაძლევენ მათთან მისვლის უფლებას. ერთი ამბობს, რომ მოუნათლავია და არ უნდა ჩაენერათ სიაში, მეორე ამბობს, რომ აიძულეს და გააკოჭილი მონათლეს.

хотя простую бумагу они непременно останутся крещенными, и потому не совершается у них от меня богослужение, а только в моем доме; но впрочем и книг у меня должных не имеется для служения, которых я имею казенных книг всем известно, что я [неучен] на грузинском диалекте.

5. Почему Вы совершенно не могли до сего времени изучиться языку ингушскому и какие Вы употребляли меры к изучению оного?

На 5-й пункт. Сколько время я здесь прислан, довольно себе умею говорить местного языка, правда хотя я всегда употребляю всякую меру к изучению оного, и хочу, чтобы я так знал местного языка, чтобы лучше на них был; но впрочем я так думаю себе, что знаю не совсем чисто, но и довольно, и не так худо.

6. Почему у Вас в 1839 году не было ни одной души ни у исповеди, ни у св[ятого] причастия, а также не было ни крещения младенцев, ни браков, ни погребений умерших и почему вообще никаких треб Вы не исправили у своих прихожан?

На 6-й пункт. В нынешнем 1840 году в конце февраля начал крестить, и окрестил в Сакиевой деревне трех душ, а как дошел до Джамбулатовой деревни, уговорил их, чтобы они дали мне своих детей крестить, но как предстал пред всем один из почетных старшин, тамошний житель Ахмет Хабриев и говорит, хотя повесите меня и тогда не дам своих детей крестить, потому что и меня самого по неволе крестили, привязывали к столбу, так и облили водою, и в которых разговорах был и пристав Мистулов. Посмотревши на эткую противность Хабри Ахметова, народ совсем расстроились и не дали крестить, и есть еще много таких подобных, и потому как я думаю себе, нельзя ожидать от них доброго; и то, что ежели чистым сердцем не принимают крещение, могу ли я их принудить и привести их к исповеди, могу ли дать святое причастие. Я так думаю, что никак не возможно.

4. Сад аტარებთ ღვთისმსახურებას, როგორიცაა ცისკრისა და მწუხრის წირვა-ლოცვა, და ესწრება თუ არა მათ თქვენი მრევლი?

ღვთისმსახურებას ჩემს სახლში აღვაველენ და არა ახალმონათლულ ინგუშებს შორის, რადგან თუ დამინახეს, რომ წიგნებით ვარ, ჰგონიათ, რომ მათ მოსანათლად მივდივარ და არა ლოცვისთვის, ამიტომაც ხშირად ყველა გამირბის, თითქოს სახლში, სადაც წიგნს, ან უბრალო ქაღალდს წავიკითხავთ, ამით ყველა მოინათლება. ამიტომ მათთან წირვა-ლოცვას არ ვატარებ, მხოლოდ ჩემს სახლში ტარდება; სხვათა შორის, წირვისთვის საჭირო წიგნები არ მაქვს, სახაზინო წიგნები რაც გამაჩნია, ყველამ იცის, რომ ქართულ ენაში [განსწავლული] არ ვარ.

5. აქამდე რატომ ვერ მოახერხეთ ინგუშური ენის სწავლა და რა ზომები მიიღეთ მის შესასწავლად?

მას შემდეგ, რაც აქ გამომგზავნეს, ადგილობრივ ენაზე საკმაოდ კარგად ვლაპარაკობ, თუმცა [მიუხედავად ამისა] მის შესასწავლად ყველა ზომას ვხმარობ და მინდა კიდევ უკეთესად ვიცოდე ადგილობრივი ენა, რათა უკეთ ვისაუბრო; თუმცა, ვფიქრობ, რომ ის სუფთად არ ვიცი, მაგრამ საკმარისად ვიცი, არც თუ ცუდად.

6. 1839 წლიდან რატომ არ გყოლიათ არც ერთი სული აღსარებაზე ან წმინდა ზიარებაზე, არც ჩვილების ნათლობა ჩაგიტარებიათ, არც ჯვრისწერა, არც მიცვალებულთა წესის აგება. რატომ არ აღასრულებდით საერთოდ არანაირ რიტუალს თქვენი მრევლისთვის?

მიმდინარე 1840 წელს, თებერვლის ბოლოს, დავიწყე მონათვლა და საკიევის სოფელში სამი სული მოვნათლე. როდესაც ჯამბულატოვის სოფელში ჩავედი, დავარწმუნე ისინი, მათი შვილების ნათლობის უფლება მოეცათ, მაგრამ როდესაც ერთ-ერთი პატივცემული უხუცესი, ადგილობრივი მცხოვრები აჰმედ ხაბრიევი, ყველას წინაშე წარსდგა და თქვა: „რომც ჩამო-

7. Какие Вы пять душ окрестили в 1839 год, скольких они лет и где они?

На 7-й пункт. В 1839 году vykрестил я при свидетелях четырех душ, именно: одного Карабулака жителя в Малой Яндырке Моисея Шенгерина сын, а трое окрещены мною в Келемет Мартазановом приходе, именно: 1) Гушлук Сампиева сын Гаврила, 2) брат его [Мажриг] тоже Сампиева сын, которым восприемником был пристав Мистулов, а 3) сын вышеупомянутого Гушлука то есть Гаврила тоже окрещен мною; ежели благоугодно будет Вашему высокоблагородию, изволите допросить.

8. Где находится окрещенный Вами 12-летний мальчик в 1839 году ингуш Моисей Шенгерин, а равно где находится его мать и родственники?

На 8-й пункт. Крещенный мною ингуш Моисей Шенгерин 12-летний, которого я в 1839 году окрестил, находился у меня несколько времени, и изучился христианских обрядов; но как мать его ушла от своего мужа в деревню Малой Яндырки к своим братьям, а потому с обманом его взяли, и до сих пор его нет.

9. Убеждаете ли Вы своих прихожан, чтобы они отдали Вам крестить младенцев, погребать умерших и венчать браки, чтобы они исповедывались и приобщались св[яты]х таинств?

На 9-й пункт. Для чего я прислан к своим прихожанам, ежели не буду убеждать их, и не буду проповедывать об христианской религии. Я так думаю всегда, и стараюсь и намерен отдать мое состояние все им, ежели только они будут привержены к энтим.

26 марта 1840 г.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 6551, л. 37-40, PDF: стр. 62-68.

მასწროთ, მაინც არ მოგცემთ ჩემი შვილების ნათლობის უფლებას, რადგან მე თვითონ მოვინათლე ჩემი ნების სანინააღმდეგოდ, ბოძზე მიმაბეს და წყალი დამასხეს. ამ საუბარში პოლიციელი მისტულოვიც იყო გარეული“. აჰმედ ხაბრიევის ასეთი მტრული განწყობის დანახვის შემდეგ, ხალხი სრულად აიშალა და არ მომცა ნათლობის უფლება. მათნაირი კიდევ ბევრია და მგონია, მათგან კარგს არაფერს უნდა ველოდოთ; და თუ ისინი სუფთა გულით არ მიიღებენ ნათლობას, განა შემიძლია მათი იძულება და აღსარებაზე მიყვანა, შემიძლია თუ არა წმინდა ზიარება მივცე მათ? ვფიქრობ, რომ ეს სრულიად შეუძლებელია.

7. რომელი ხუთი სული მონათლეთ 1839 წელს, ახლა რამდენი წლის არიან ისინი და სად არიან?

1839 წელს მოწმეების თანდასწრებით ოთხი სული მოვნათლე, სახელდობრ: მალაია იანდირკაში მცხოვრები ერთი ყარაბულაკელი, მოსე შენგერინის ვაჟი, ხოლო სამი ქელემეთ მარტაზანოვის სამრევლოში მოვნათლე, კერძოდ: 1) გუშლუყ სამპიევის ვაჟი გაბრიელი, 2) მისი ძმა [მაჟრიგი], ასევე სამპიევის ვაჟი, რომლის ნათლია ბოქაული მისტულოვია და 3) ზემოხსენებული გუშლუყის ვაჟის, ანუ გაბრიელის ნათლიაც მე ვიყავი, თუ თქვენი მაღალაღმატებულება იწებებს, შეგიძლიათ გამოკითხოთ იგი.

8. სად იმყოფება 12 წლის ბიჭი, ინგუში მოსე შენგერინი, რომელიც თქვენ 1839 წელს მონათლეთ და სად არიან მისი დედა და ნათესავები?

ჩემ მიერ 1839 წელს მონათლული 12 წლის ინგუში მოსე შენგერინი გარკვეული დროით ჩემთან იყო და ქრისტიანული რიტუალები შეისწავლა; მაგრამ როგორც კი დედამისმა ქმარი მიატოვა და თავის ძმებთან სოფელ მალაია იანდირკაში წავიდა, იგი მოტყუებით წაიყვანეს და დღემდე იქ არის.

9. არწმუნებთ თუ არა თქვენს მრევლს, რომ მოგცენ ჩვილების მონათვლის, მიცვა-

ლებულთა დაკრძალვისა და ჯვრისწერის შესაძლებლობა, რათა მათ შეძლონ აღსარების თქმა და წმინდა საიდუმლოებებთან ზიარება?

რისთვის ვარ გამოგზავნილი ჩემს მრევლთან, თუ მათ არ დავარწმუნებ და ქრისტიანულ რელიგიაზე არ ვუქადაგებ. მე ყოველთვის ასე ვფიქრობ და ვცდილობ და ვაპირებ,

მთელი ჩემი ქონება მათ მივცე, თუ ისინი ამით მოიქცევიან.

1840 წლის 26 მარტი.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 6551, ფურცელი 37-40, PDF: გვ. 62-68 (რუსულ ენაზე).

ДОНОШЕНИЕ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ ОТ 28 ИЮЛЯ 1840 ГОДА О ЗАМЕНЕ ГРУЗИНСКИХ СВЯЩЕННИКОВ В ИНГУШЕТИИ РУССКИМИ СВЯЩЕННИКАМИ

Святейшему Правительствующему Синоду,
синодального члена Экзарха Грузии Евгения,
Архиепископа Карталинского и Кахетинского

Д о н о ш е н и е

Указом Св. правительствующего синода от 8-го февраля сего года за №612, состоявшимся по предложению г. обер-прокурора графа Николая Александровича Протасова¹, в коем, изъяснив, что г. главноуправляющий Грузией в отношении от 8 января сего же года сообщает ему о предположении командующего войсками на Кавказской линии и в Черномории генерал-адъютанта Граббе, чтобы в приходы новокрещенного ингушского народа, живущего в округе Владикавказа, назначены были русские священники вместо находящихся там грузинских священников, предложил то отношение на рассмотрение Св[ятейшего] синода, предписано мне, чтобы по изложенному в том отношении предположению генерал-адъютанта Граббе я представил Святейшему синоду свои соображения и мнение, и для того препровождена ко мне копия с помянутого отношения г. главноуправляющего Грузию Головина.

Генерал-адъютант Граббе² в донесении своем от 10-го ноября 1839-го года за №19361 изъясняет, что из числа ингушевского народа, жительствующего в округе Владикавказа, большая часть

¹ Протасов Николай Александрович – граф, обер-прокурор Святейшего Синода в 1836-1855 гг. (Х. Костой).

² Граббе Павел Христофорович – граф, генерал-лейтенант, генерал-адъютант. Командующий войсками Кавказской линии и Черномории (апрель 1838-1842) (Х. Костой).

საქართველოს ეგზარქოს ეპენის 1840 წლის 28 ივლისის უწყება ინგუშეთში ქართველი მღვდლების რუსი მღვდლებით ჩანაცვლების შესახებ

უწმინდესს მმართველ სინოდს,
სინოდის წევრის, საქართველოს
ეგზარქოსის, ეგგენის,
ქართლისა და კახეთის არქიეპისკოპოსის

უწყება

უწმინდესი მმართველი სინოდის ამა წლის 8 თებერვლის №612 ბრძანებაში, რომელიც ბატონი ობერ-პროკურორის, გრაფი ნიკოლაი ალექსანდრეს ძე პროტასოვის¹ წინადადებით შედგა, ნათქვამია, რომ საქართველოს მთავარმმართველმა ამა წლის 8 იანვრით დათარიღებული მიმართვით მას აცნობა კავკასიის ხაზზე და შავი ზღვისპირეთის მხარეში ჯარების მეთაურის, გენერალ-ადიუტანტი გრაბეს წინადადება, ვლადიკავკაზის ოლქში მცხოვრები ახალმონათლული ინგუშების სამრევლოებში ქართველი მღვდლების ნაცვლად რუსი მღვდლების დანიშვნა. მან ეს წინადადება განსახილველად წ[მინდა] სინოდს გადასცა. მე დამევალა წმინდა სინოდს წარუდგინო ჩემი მოსაზრებები გენერალ-ადიუტანტი გრაბეს ამ წინადადებაზე და ამ მიზნით გადმომეცა საქართველოს მთავარმმართველი გოლოვინის ზემოაღნიშნული მიმართვის ასლი.

გენერალ-ადიუტანტი გრაბე² 1839 წლის 10 ნოემბრის №19361 უწყებაში განმარტავს, რომ ვლადიკავკაზის ოლქში მცხოვრები ინ-

¹ ნიკოლაი ალექსანდრეს ძე პროტასოვი – გრაფი, წმინდა სინოდის მთავარი პროკურორი 1836 წლიდან 1855 წლამდე (ხ. კოსტოი).

² პაველ ხრისტოფოროვის ძე გრაბე – გრაფი, გენერალ-ლეიტენანტი, გენერალ-ადიუტანტი. კავკასიის ხაზისა და შავი ზღვის სანაპირო ჯარების მეთაური (1838 წლის აპრილიდან 1842 წლამდე) (ხ. კოსტოი).

приведена в грекороссийское вероисповедание; вследствие чего по распоряжению духовного начальства определены к ним четыре грузинских священника, которые хотя находятся при приходах, ибо новокрещенные ингуши разделены на четыре прихода, в которых предположено построить церкви, настоящими обязанностями, как бы следовало миссионерам, что по сему нельзя ожидать успеха в просвещении ингуш в христианской религии и распространении ее, и что священники, получая от казны определенное жалованье, первые три по 200 рублей, а последний 160 рублей серебром в год, будучи сами недостаточно образованы, не знают при том ингушского языка, не понимают обычаев народа и главных его наклонностей, а потому они не в состоянии ни внушить, ни привлечь их к понятию догматов веры, и к какой цели ведет истинное христианство; почему и полагает полезнее вместо четырех грузинских священников, ныне у них находящихся, определить в качестве миссионеров двух русских священников, хорошо образованных, благонадежных, вполне озаренных светом евангельского учения, усердных и готовых вспомоществовать к просвещению новокрещенных. Священникам сим построить дома от казны, в приходах дать им первоначально переводчиков из христиан, дабы они скорее могли приобвыкнуть к ингушскому языку, и чтобы они находились с своими семействами в народе для приучения женского пола к обряду христианскому. Священники сии должны учредить в приходах училища для образования мальчиков, и в последствии по способностям каждого с согласия родителей отправлять в семинарию, где они, окончивши науки, могут с пользою поступить в духовное звание, чрез что со временем из среды ингушского народа образуются священники. Тем священникам, которые будут назначены к новокрещенным, необходимым полагает определить от казны достаточное жалованье и содержание, дабы они ни в чем не имели нужды, и были

густыми и умравелесობა ბერძნულ-რუსულ სარწმუნოებაზე მოექცა; შედეგად, უმაღლესი სასულიერო პირების ბრძანებით, მათ ოთხი ქართველი მღვდელი დაენიშნათ, რომლებიც მრევლთან ერთად ცხოვრობენ, ახალმონათლულ ინგუშებში ოთხ სამრევლოდ იყოფიან, სადაც ეკლესიების აშენებაა დაგეგმილი, რაც მისიონერების ვალია. თუმცა ამათა წარმატების მოლოდინი ინგუშების ქრისტიანულ რელიგიაში განათლებასა და გავრცელებაში. გარდა ამისა, მღვდლები, რომლებიც ხაზინიდან გარკვეულ ხელფასს იღებენ, პირველი სამი – წელიწადში 200 ვერცხლის რუბლს, ხოლო მეოთხე – 160 რუბლს, თავად არასაკმარისად განათლებული არიან, არ იციან ინგუშური ენა, არ ესმით ხალხის წეს-ჩვეულებები და მათი ძირითადი მიდრეკილებები და, შესაბამისად, არ შეუძლიათ შთააგონონ ან მიიზიდონ ისინი რწმენის დოგმებისკენ და იმ მიზნისკენ, საითაც ჭეშმარიტ ქრისტიანობას მიჰყავს; სწორედ ამიტომ, მას უფრო სასარგებლოდ მიაჩნია, რომ ამჟამად მათთან მყოფი ოთხი ქართველი მღვდლის ნაცვლად, მისიონერებად დაინიშნოს ორი რუსი მღვდელი, კარგად განათლებული, კეთილსაიმედო, სახარებისეული სწავლების შუქით განათებული, გულმოდგინე და ახალმონათლულთა მოქცევისთვის მზად მყოფი. ამ მღვდლებისთვის ხაზინიდან სახლები აშენდეს, თავდაპირველად სამრევლოებში ქრისტიანთაგან მთარგმნელები გამოეყოს, რათა სწრაფად შეეჩვიონ ინგუშურ ენას და ოჯახებთან ერთად იცხოვრონ ხალხში, რომ ქალები ქრისტიანულ რიტუალებს შეეჩვიონ. ამ მღვდლებმა სამრევლოებში ყმანვილების აღსაზრდელად სკოლები უნდა დააარსონ და შემდგომში, თითოეულის შესაძლებლობების შესაბამისად, მშობლების თანხმობით, ისინი სემინარიაში გაგზავნონ. სწავლის დასრულების შემდეგ მათ შეეძლებათ სასულიერო წოდების მიღება, რაც სარგებელს მოიტანს – ამის მეშვეობით დროთა განმავლობაში ინგუშებს შორის მღვდლები

чужды всякой посторонней корысти, вменив им в обязанность первоначально выучиться ингушскому природному языку, заслужить доверенность своих прихожан, более же всего внушить им долг христианской веры, и показать, в чем состоят обязанности их. Генерал-адъютант Граббе несомненным полагает, что священники эти усердием, терпением и кротостью могут впоследствии наставлениями их привести новокрещенных на путь истины, смягчить теперешнее грубое невежество, направить их к желаемому просвещению, и тем заставить ингуш быть настоящими христианами и полезными людьми правительству, присовокупляя, что без этого средства новокрещенные будут оставаться по прежнему в невежестве и заблуждении, и скорее могут обратиться в безверие, нежели просветиться.

Вследствие чего счел я нужным командировать Тифлисского Сионского кафедрального собора протоиерея Андрея Кульматицкого, поручив ему обозреть на месте Ингушские приходы, и находящихся при оных священников. Протоиерей Кульматицкий по обозрении донес мне следующее: а) у назрановских ингуш считается всех новокрещенных селений 16-ть, из коих состоят:

1) В Орасханском приходе нижеследующие селения: Орасхан Мальсагова, в коем 28 дымов; Джанбулат Бурсукова в 1/4 версты от Орасхана, в коем 21 дым; Али-Мурза Аттыгова в 1/2 версты от Джанбулата Бурсукова, в коем 53 дыма; Али Сакиева в 2-х верстах от Али-Мирзы Аттыгова, в коем 55 дымов; Амур Авлергова в 1/4 версты от Али Сакиева, в коем 32 дыма; и Келемет Мартазанова в 1/2 версты от Амур Авлергова, в коем 21 дым, а всего в Орасханском приходе 210 дымов.

2) Гайтский приход. Сей приход составляют селения Итты Албатова от Гайты в 1/4 версты, в коем 29 дымов; Гайты, в коем 112 дымов; Дзуга Гайсанова от Гайты в 3/4 версты, в коем 21 дым; Джанхот Брикова от Дзуга Гайсанова в 3/4 версты, в коем 22 дыма; Мусост Муцулова, в 1 1/4 версты

გაჩნდებიან. აუცილებელია, რომ ახალმონათლულებთან დანიშნულ მღვდლებს ხაზინიდან კარგი ჯამაგირი გამოეყოთ, რათა არაფერში არ ჰქონდეთ გასაჭირი და მათთვის უცხო იყოს ყოველგვარი ანგარება. დანიშნული მღვდლებისთვის, პირველ რიგში, სავალდებულო უნდა იყოს ინგუშური ენის შესწავლა, მრევლის ნდობის მოპოვება და, რაც მთავარია, ქრისტიანული რწმენის ჩანერგვა და იმის ჩვენება, თუ რაში მდგომარეობს მათი მოვალეობები. გენერალ-ადიუტანტი გრაბე დარწმუნებით ვარაუდობს, რომ ამ მღვდლებს, მათი მონდომებით, მოთმინებითა და თვინიერებით, შემდგომში გარკვეული მითითებებით შეუძლიათ ახალმონათლულები ჭეშმარიტების გზაზე დააყენონ, შეარბილონ არსებული უხეში უმეცრება, მიმართონ ისინი სასურველი სინათლისკენ და ამით აიძულონ ინგუშები, იყვნენ ჭეშმარიტი ქრისტიანები და ხელისუფლებისთვის სარგებლის მომტანი. გრაბე დასძენს, რომ ამ საშუალების გარეშე ახალმონათლულები უწინდებურად უმეცრებასა და ცდომილებაში დარჩებიან და მეტად მიდრეკილი იქნებიან ურწმუნოებისაკენ, ვიდრე განათლებისაკენ.

შედეგად, საჭიროდ ჩავთვალე ტფილისის სიონის საკათედრო ტაძრის დეკანოზი ანდრეი კულმატიცკის გაგზავნა, რათა ადგილზე ენახა ინგუშური სამრევლოები და იქ მყოფი მღვდლები. დათვალიერების შემდეგ, დეკანოზმა კულმატიცკიმ შემდეგი ცნობები მომანოდა: ა) ნაზრანელ ინგუშებს შორის 16 ახალმონათლული სოფელია, ესენია:

1) ორასხანის სამრევლო. სოფლები: მალსაგოვის ორასხანი, სადაც 28 კომლია; ჯანბულატ ბურსუკოვის სოფელი, ორასხანიდან 1/4 ვერსში, რომელშიც 21 კომლია; ალი-მურზა ატიგოვის, ჯანბულატ ბურსუკოვიდან 1/2 ვერსში, სადაც 53 კომლია; ალი საკიევის, ალი-მირზა ატიგოვიდან 2 ვერსის დაშორებით, რომელშიც 55 კომლია; ამურ ავლერგოვის, ალი საკიევიდან 1/4 ვერსში, სადაც 32 კომლია და

от Арсан Кадзиева, в коем 23 дыма; Хаспот Найргова, в коем 12 дымов и Арсан Кадзиева, в коем 28 дымов, которые находятся в смежности, Темирхан Бергиев, в коем 24 дыма, и Габрал Вакиргова, в коем 10 дымов, которые от Арсан Кадзиева в 1 1/2 версты. Итого в Гайтском приходе 281 дым.

3) Османо-Шолхский приход. Сей приход составляют селения Османа Гойгова, в коем 11 дымов; Абдил Бекбулатова, в 1/4 версты от Бузуртана Итиева, в коем 24 дыма; Бузуртан Итиева, в коем 29 дымов; на Тарской долине Цори, в коем 37 дымов и Тарс, в коем 18 дымов, итого в Османо-Шолхском приходе 119 дымов.

4) Скуттскохский приход /Примечание: сей приход сперва назывался Узаховский Ингушский, о котором упомянуто и в штатах, представленных мною 28 декабря 1839 года №1279 Святейшему синоду при проекте об устройстве Миссионерского общества. Но ныне жители Узаховские переселились в урочище Скуттскохи, почему и называется теперь Скуттскохский приход/ состоит из селения Батуко Акмурзаева, в коем 40 дымов, в 35 верстах от Назрани, а равно и от Хумалаг и Ардона в таком же расстоянии, и сверх того от последних отделяется Тереком, да в то же урочище Скуттскохи переселилось осетин христиан Кундухова и Берды Кусова 19 дымов в 5 верстах от селения Батуко Акмурзиева.

Священник Орасханского прихода Григорий Цамциев объясняется очень порядочно на ингушском языке и понимает достаточно ингуш; а священник Гайтского прихода Иосиф Мозманов объясняется и понимает мало; а Шолхский священник Шио Далмазов объясняется и знает ингушский язык очень хорошо. Они старались изучиться языку ингушскому, и для сего имели обращение с некоторыми ингушскими жителями. Священник Цамциев часто бывает у своих прихожан в тех селениях, которые близ укрепления, именно в Орасхан Мальсагове, Джанболат Бурсукове и Келемет Мартазанове, а в других селе-

ქელემეტ მარტაზანოვის სოფელი, ამურ ავლერგოვიდან 1/2 ვერსში, 21 კომლით; სულ ორასხანის სამრევლოში 210 კომლია.

2) გაიტის სამრევლო. ამ სამრევლოში შემდეგი სოფლებია: იტი ალბატოვის, გაიტიდან 1/4 ვერსის დაშორებით, რომელშიც 29 კომლია; გაიტი, რომელშიც 112 კომლია; ძუგა გაისანოვის, გაიტიდან 3/4 ვერსის დაშორებით, რომელშიც 21 კომლია; ჯანხოტ ბრიკოვის, ძუგა გაისანოვიდან 3/4 ვერსში, სადაც 22 კომლია; მუსოსტ მუცულოვის, არსან კაძიევიდან 1 1/4 ვერსის დაშორებით, რომელშიც 23 კომლია; ჰასპოტ ნაირგოვის, 12 კომლით და არსან კაძიევის, 28 კომლით; ეს სოფლები მიმდებარედ მდებარეობენ; თემირხან ბერგიევის, რომელშიც 24 კომლია და გაბრალ ვაკირგოვის, სადაც 10 კომლია, ისინი არსან კაძიევიდან 1,1/2 ვერსის დაშორებით მდებარეობენ. საერთო ჯამში, გაიტის სამრევლოში 281 კომლია.

3) ოსმანო-შოლხის სამრევლო. ეს სამრევლო შემდეგი სოფლებისგან შედგება: ოსმან გოიგოვის, რომელშიც 11 კომლია; აბდილ ბეკბულატოვის, ბუზურტან იტიევიდან 1/4 ვერსის დაშორებით, 24 კომლით; ბუზურტან იტიევის, რომელშიც 29 კომლია; თერგის ხეობაში მდებარე ცორი, რომელშიც 37 კომლია და თარსი, რომელშიც 18 კომლია. სულ ოსმანო-შოლხის სამრევლოში 119 კომლია.

4) სკუტსკოხის სამრევლო. / შენიშვნა: ამ სამრევლოს თავდაპირველად ინგუშეთის უძახოვი ერქვა, რაც ასევე ნახსენები იყო წმინდა სინოდისთვის 1839 წლის 28 დეკემბერს წარდგენილ №1279 ჩამონათვალში, მისიონერთა საზოგადოების შექმნის პროექტში. თუმცა, ამჟამად უძახოვის მაცხოვრებლები სკუტსკოხის ტრაქტში გადავიდნენ, რის გამოც მას ახლა სკუტსკოხის სამრევლო ეწოდება / შედგება ბათაყო აყმირზაევის სოფლისგან 40 კომლით, რომელიც ნაზრანიდან 35 ვერსის დაშორებით, ასევე, ხუმალაგიდან და არდონიდან იმავე მანძილზე მდებარეობს, გარდა ამისა, ამ უკანას-

ниях редко. Священник Мозманов редко бывает в своем приходе. Священник Далмазов часто бывает в Адыл Бекбулатове и в Осман Гойгове, а в других деревнях редко.

Во время посещения своих сел более всех старается убеждать прихожан к исполнению христианских треб священник Цамциев, который хорошо знает свои обязанности, привык несколько к обычаям народа, и имеет способность хорошую к привлечению себе народа и ко внушению им догматов веры. Священник Мозманов по болезненному состоянию и незнанию языка не может убедить прихожан к исполнению христианских обязанностей, и хотя знает свои обязанности, но не привык к народу ингушскому и не имеет сил привлечь к себе своих прихожан и внушить им догматов веры. Священник Далмазов обязанностями свои знает, но малую имеет способность к тому, чтобы убедить прихожан своих исполнять христианские свои обязанности. Священники Мозманов и Цамциев живут в своих малых домах, на которые прихожане сами навозили лесу; дома сии устроены близ укрепления на Казачьем посту, а не между прихожанами. Священник Далмазов живет в своем доме между прихожанами в Османо Гойгове. При чем он протоиерей Кульматичский присовокупил, что священник Мозманов очень не здоров, при малейшем движении или неосторожности в пище у него тотчас открывается течение крови гортанью.

По справке же оказалось:

А) Орасханского Назрановского прихода священник Григорий Цамциев от роду 27 лет, происходит из священнических детей. По окончании курса наук во 2-м разряде в Тифлисской духовной семинарии, 6-го августа 1837 года рукоположен во священника и определен в Орасханский Назрановский приход с производством жалованья по 200 рублей серебром в год. В семействе имеет жену. Поведения очень хорошего. В штрафах и под судом не был.

კნელისგან თერგით არის გამოყოფილი, ხოლო იმავე სკუტსკოხის ტრაქტში კუნდუხოვისა და ბერდი ყუსოვის სოფლებიდან ოსი ქრისტიანების 19 კომლი გადასახლდა, ბათაყო აყმირზაევის სოფელიდან 5 ვერსის დაშორებით.

ორასხანის სამრევლოს მღვდელი გრიგოლ ცამციევი ძალიან კარგად საუბრობს ინგუშურად და საკმაოდ კარგად ესმის ინგუშების; გაიტის სამრევლოს მღვდელი იოსებ მოზმანოვი ინგუშურად ცოტას ლაპარაკობს და ცოტაოდენი ესმის; ხოლო შოლხის მღვდელი შიო დოლმაზოვი ძალიან კარგად საუბრობს და იცის ინგუშური. ისინი ცდილობდნენ ინგუშური ენის შესწავლას და ამ მიზნით ურთიერთობა ჰქონდათ ზოგიერთ ადგილობრივ ინგუშთან. მღვდელი ცამციევი ხშირად სტუმრობს თავის მრევლს იმ სოფლებში, რომლებიც ციხესიმაგრის მახლობლად მდებარეობენ, კერძოდ, ორასხან მაღსაგოვის, ჯანბოლათ ბურსუკოვისა და ქელემეთ მართაზანოვის სოფლებს, ხოლო სხვა სოფლებში იშვიათად მიდის. მღვდელი მოზმანოვი იშვიათადაა თავის სამრევლოში. მღვდელი დოლმაზოვი ხშირად სტუმრობს ადილ ბექბულატოვისა და ოსმან გოიგოვის სოფლებს, იშვიათად – სხვა სოფლებსაც.

მღვდელი ცამციევი, რომელმაც კარგად იცის თავისი მოვალეობები, გარკვეულწილად შეჩვეულია ხალხის წეს-ჩვეულებებს და აქვს კარგი უნარი, მიიზიდოს ადამიანები და მათ რწმენის დოგმები ჩაუნერგოს, სოფლებში სტუმრობისას ძალიან ცდილობს დაარწმუნოს მრევლი ქრისტიანული წესების აღსრულებაში. მღვდელი მოზმანოვი, ავადმყოფობისა და ენის არცოდნის გამო, ვერ ახერხებს მრევლის დარწმუნებას ქრისტიანული რიტუალების შესრულებაში და, მიუხედავად იმისა, რომ იცის თავისი მოვალეობები, ვერ შეეგუა ინგუშებს და არ აქვს უნარი, მიიზიდოს მრევლი და მათში რწმენის დოგმები ჩანერგოს. მღვდელი დოლმაზოვისთვის ცნობილია მისი მოვალეობები, მაგრამ მას ნაკლებად შეუძლია დაარწმუნოს

В) Гайтского прихода священник Иосиф Мозманов от роду 28 лет, происходит из священнических детей. По окончании курса наук во 2-м разряде в Тифлисской духовной семинарии, 13-го октября 1837 года рукоположен во священники и определен в Гайтский приход, с производством жалованья 200 рублей серебром в год. В семействе имеет жену. Поведения весьма хорошего. В штрафах и под судом не был. В сведениях, доставленных из семинарского правления, о нем Мозманове сказано, что он Мозманов страдал грудью чрезвычайно, и даже часто бывал опасен в жизни, многократно из горла выходила у него кровь, особенно в последний год курса.

Г) Османо-Шолхский священник Шио Далмазов от роду 39 лет. Происходит из церковных крестьян. Ни в каких училищах не обучался. Во священники рукоположен в 1835 году. В семействе имеет жену, детей: Давида 13, Михаила 11, Захария 9, Екатерину 4 лет. Поведения хорошего, в штрафах и под судом не был. Жалованье производится ему по 170 рублей серебром в год.

Д) В Скуттскохском приходе сперва находился священник Михаил Разумов, окончивший курс семинарского учения во 2-м разряде в Астраханской семинарии, но после переведен в Кобийский приход, где поручено ему и исправление благочинной должности. Ныне же в Скуттскохах состоит священником кончивший курс учения во 2-м разряде в Тифлисской семинарии Димитрий Мамацев. От роду ему 26 лет, в семействе имеет жену Екатерину 18 лет. В священники рукоположен 30 августа 1839 года. Жалованье производится ему по 200 рублей серебром в год.

В Назрановском Орасханском приходе уже предположено завести приходскую школу, как видно из представленного мною Св[ятейшему] синоду проекта об устройстве Миссионерского общества в § 126, и из приложенного к оному штата на приходские школы под буквою Е. На ка-

мривели ქრისტიანული წესების აღსრულებაში. მღვდლები მოზმანოვი და ცამციევი საკუთარ პატარა სახლებში ცხოვრობენ, რომელთათვისაც მრევლმა თავად მოზიდა ხე-ტყე; ეს სახლები კაზაკთა საგუშაგოსთან ახლოსაა აშენებული და არა უშუალოდ სამრევლოში. მღვდელი დოღმაზოვი თავის სახლში, ოსმანო გოიგოვში, სამრევლოში ცხოვრობს. ამასთან, დეკანოზმა კულმატიცკიმ დასძინა, რომ მღვდელი მოზმანოვი ძალიან ავადაა, უმცირესი მოძრაობის ან კვებისას დაუდევრობის შემთხვევაში ხორხიდან სისხლდენა ეწყება.

გამოკითხვისას აღმოჩნდა:

ა) ნაზრანის ორასხანის სამრევლოს მღვდელი გრიგოლ ცამციევი 27 წლისაა, მღვდლის შვილია. ტფილისის სასულიერო სემინარიაში მეცნიერების კურსის მე-2 თანრიგის დასრულების შემდეგ, 1837 წლის 6 აგვისტოს, იგი მღვდლად აკურთხეს და ნაზრანის ორასხანის სამრევლოში გაამწესეს წელიწადში 200 ვერცხლის რუბლის ოდენობის ჯამაგირით. ოჯახში ჰყავს მეუღლე. ძალიან კარგი ყოფაცუვისაა. არც ჯარიმა დაუკისრებიან და არც გასამართლებული ყოფილა.

ბ) გაიტის სამრევლოს მღვდელი იოსებ მოზმანოვი, 28 წლის, მღვდლის ოჯახიდანაა. ტფილისის სასულიერო სემინარიაში მეცნიერებათა კურსის მე-2 თანრიგის დასრულების შემდეგ, 1837 წლის 13 ოქტომბერს, მღვდლად აკურთხეს და გაიტის სამრევლოში გაგზავნეს, წელიწადში 200 ვერცხლის რუბლის ოდენობის ჯამაგირით. ოჯახში ჰყავს მეუღლე. ძალიან კარგი ყოფაცუვის ადამიანია. არც ჯარიმა დაუკისრებიან და არც ნასამართლევი ყოფილა. სემინარიის მმართველობიდან მიღებულ ცნობებში ნათქვამია, რომ მოზმანოვი ძალზე იტანჯება გულმკერდის ტკივილით და ხშირად სიკვდილის საფრთხის ქვეშ ყოფილა, ბევრჯერ ყელიდან სისხლი წასკდა, განსაკუთრებით კურსის ბოლო წელს.

გ) ოსმანო-შოლხის მღვდელი შიო დოღმაზოვი 39 წლისაა. წარმოშობით საეკლესიო

ждую из приходских школ, следовательно и Орасханскую, предполагается по штату: 1. Учителю, местному священнику 100 рублей серебром; 2. На содержание 15-ти учеников пищею, также для них на книги, и прочие учебные припасы, полагая на каждого по 30 рублей, – 450 рублей серебром и 3. на содержание дома, и на слугу 100 рублей серебром. А всего 650 рублей серебром.

Засим сделав свои соображения, мнением полагаю:

1) У новокрещенных Назрановских ингуш приходы Орасханский, Гайтский и Османо-Шолхский, судя по значительному количеству дымов, и по расстоянию селений, оставить по прежнему.

2) Поелику¹ же селение Батуко Акмурзиево, в коем состоят 40 дымов новокрещенных ингуш и 19 дымов осетин, переселившихся из Гижал, находится в 35 верстах от Назрани, где имеется смежный с сим селением приход Орасханский, то по дальнему расстоянию сего селения от Орасханского и других приходов, оставить и здесь особый приход под названием Скуттского до рассмотрения впредь.

3) Орасханского священника Григория Цамциева перевести в другой приход по ведомству Осетинской духовной комиссии, а на его место вызвать из России священника ученого и причем молодых лет.

4) Гайтского священника Иосифа Мозманова по болезненному состоянию ныне же переместить в Епархиальное ведомство, а на место его определить русского ученого священника Ивана Соколова, который вызывается из Тамбовской епархии, и об отправлении коего в Грузию предписано уже Святейшим синодом Тамбовскому епархиальному преосвященному.

5) Османо-Шолхского прихода священника Шио Далмазова перевести в другой приход

გლეხების ოჯახიდანაა. არცერთ სასწავლებელში არ უსწავლია. მღვდლად 1835 წელს აკურთხეს. ოჯახში ჰყავს მეუღლე და შვილები: დავითი 13 წლის, მიხეილი 11 წლის, ზაქარია 9 წლის, ეკატერინე 4 წლის. კარგი ყოფაქცევისაა, არც ჯარიმა დაუკისრებიათ და არც გაუსამართლებიათ. მისი ჯამაგირი წელიწადში 170 ვერცხლის რუბლია.

დ) სკუტსკოხის სამრევლოში თავდაპირველად მღვდელი მიხაილ რაზუმოვი იყო, რომელმაც ასტრახანის სემინარიის მე-2 თანრიგის კურსი დაასრულა, მაგრამ შემდეგ იგი კობის სამრევლოში გადაიყვანეს, სადაც მას ბლალჩინის მოვალეობა დაეკისრა. ამჟამად სკუტსკოხის მღვდელი დიმიტრი მამაცეცია, რომელმაც ტფილისის სემინარიაში მე-2 თანრიგის კურსი გაიარა. ის 26 წლისაა და ჰყავს მეუღლე, ეკატერინე, რომელიც 18 წლისაა. მღვდლად 1839 წლის 30 აგვისტოს აკურთხეს. მისი ჯამაგირი წელიწადში 200 ვერცხლის რუბლია.

ნაზრანის ორასხანის სამრევლოში უკვე ნავარაუდევია სამრევლო სკოლის გახსნა, რაც ნათლად ჩანს ჩემ მიერ წ[მინდა] სინოდისთვის წარდგენილი პროექტიდან – მისიონერული საზოგადოების მოწყობა, §126-ში, დანართი, ასო „ე“. თითოეული სამრევლო სკოლისთვის და შესაბამისად, ორასხანის სკოლისთვისაც გათვალისწინებულია შემდეგი საშუალო ერთეული: 1. მასწავლებელს, ადგილობრივ მღვდელს 100 ვერცხლის რუბლი; 2. 15 მოსწავლის საკვებით უზრუნველსაყოფად, ასევე, მათთვის წიგნებისა და სხვა საგანმანათლებლო ნივთებისთვის, თითოეულისთვის 30 რუბლი – 450 ვერცხლის რუბლი და 3. სახლის მოვლა-პატრონობისთვის, მოახლესთვის – 100 ვერცხლის რუბლი. სულ 650 ვერცხლის რუბლი.

ჩემი მოსაზრებების გამოთქმის შემდეგ, მიმაჩნია:

1) ნაზრანის ახალმონათლული ინგუშური სამრევლოები – ორასხანი, გაიტი და ოსმანო-შოლხი, კომლების მნიშვნელოვანი რაოდენ-

¹ Поелику (архаизм) – «поскольку это», «так, как это», «потому что это»

по ведомству Осетинской Духовной комиссии, а на его место вызвать из России священника ученого, и при том молодых лет. Примечание: Весьма желательно и даже необходимо нужно, чтобы вызываемые из России ученые священники при весьма хорошем образовании своем были весьма хорошие, а особенно трезвенной жизни.

6) В Скуттскохском приходе оставаться до рассмотрения впредь священнику Димитрию Мамацеву из грузин, как окончившему курс семинарского учения, и знающему русский язык, поручив ему в заведывание Скуттскохских ново-крещенных ингуш в числе 40 дымов, а равно и 19 дымов осетин, переселившихся из Гижал.

7) Всем сим священникам, как русским, так и грузинскому Мамацеву, вменить в непрременную обязанность в непродолжительном времени изучиться ингушскому языку.

8) Со стороны военногражданского начальства, вместо переводчиков, прикомандировать к каждому священнику старшину из ингуш христиан, который бы имел влияние на народ, и знал бы сколько-нибудь по-русски, с тем, чтобы каждый священник мог безопасно разъезжать по деревням своего прихода, преподавать новокрещенным учение христианское, и таким образом утверждать их в вере.

9) Поставить в непрременную обязанность священникам, чтобы они жили в приходах с своими семействами.

10) Жалованье трем русским священникам Орасханскому, Гайтскому и Османо-Шолхскому назначить по 350 рублей серебром в год, а Скуттскохскому из грузин по 250 рублей серебром, согласно штату, представленному в Святейший синод вместе с проектом об устройстве Миссионерского общества.

11) Для русских трех священников вызвать из России трех русских причетников, коим назначить жалованье по 100 рублей серебром год.

ნობისა და სოფლებს შორის მანძილიდან გამო-მდინარე, უნდა დარჩეს ისე, როგორც არის.

2) რადგან ბათაყო აყმირზაევის სოფელი, რომელშიც ახალმონათლული ინგუშების 40 კომლი და გიჟალიდან გადმოსული ოსების 19 კომლი ცხოვრობს, ნაზრანიდან 35 ვერსის დაშორებით მდებარეობს, სადაც ორასხანის სამრევლოა, ამ სოფლის ორასხანიდან და სხვა სამრევლოებიდან დიდი დაშორების გამო, შემდგომ განხილვამდე აქ დარჩეს ცალკე სამრევლო სკუტსკოხის სახელწოდებით.

3) ორასხანის მღვდელი გრიგოლ ცამციევი გადაყვანილ იქნას ოსეთის სასულიერო კომისიის მმართველობაში არსებულ სხვა სამრევლოში, ხოლო მის ნაცვლად რუსეთიდან გამოძახებულ იქნას განსწავლული მღვდელი, თანაც ახალგაზრდა.

4) ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო, გაიტყელები მღვდელი იოსებ მოზმანოვი დაუყვანებლივ იქნას გადაყვანილი ეპარქიის სამმართველოში, ხოლო მის ადგილას დაინიშნოს რუსი განსწავლული მღვდელი ივან სოკოლოვი, რომელიც ტამბოვის ეპარქიიდან გამოიძახეს და რომლის საქართველოში გამოგზავნაზე წმინდა სინოდმა უკვე აცნობა ტამბოვის ეპარქიის უსამღვდელოესობას.

5) ოსმანო-შოლხის სამრევლოს მღვდელი შიო დოლმაზოვი გადაყვანილ იქნას ოსეთის სასულიერო კომისიის მმართველობაში არსებულ სხვა სამრევლოში და მის ნაცვლად რუსეთიდან გამოძახებულ უნდა იქნას განსწავლული მღვდელი, თანაც ახალგაზრდა. შენიშვნა: ძალზე სასურველია და აუცილებელიც კია, რომ რუსეთიდან გამოძახებული მღვდლები კარგად განათლებული იყვნენ და, განსაკუთრებით, ფხიზელი ცხოვრების წესს მისდევდნენ.

6) სკუტსკოხის სამრევლოში, შემდგომ განხილვამდე, უნდა დარჩეს მღვდელი დიმიტრი მამაცევი, ქართველი, რომელმაც დაასრულა სემინარიის კურსი და იცის რუსული ენა, მას

12) Русским священникам построить дома от казны, но такие, в коих могли бы удобно помещаться и приходские школы.

13) Кроме Орасханского прихода, где уже предположено завести приходскую школу, как из наведенной справки видно, учредить еще две приходские школы у новокрещенных ингуш: а) в Гайтском и в) Османо-Шолхском приходах, где назначаются быть русские священники. На каждую из сих приходских школ назначить от казны такое же содержание, какое предположено мною и на прочие приходские школы в проекте об устройстве Миссионерского общества, а именно: а) учителю, местному священнику 100 рублей серебром; б) на содержание 15 учеников пищею, также для них на книги, и прочие учебные припасы, полагая на каждого по 30 рублей, – 450 рублей серебром и с) на содержание дома, и на слугу 100 рублей серебром, а всего 650 рублей серебром, а на обе приходские школы 1,300 рублей серебром.

14) Дети Скуттских жителей по малочисленности прихода, а равно и потому, что сии жители не имеют еще постоянной оседлости, могут обучаться или в Орасханской и Гайтской приходских школах, или в Ардоне, где также по проекту об устройстве Миссионерского общества предположено завести приходскую школу.

15) Дети ингуш, получившие начальное образование в приходских школах, и успешные, будучи пожелают, могут поступать в Владикавказское уездное училище, а оттоле в семинарию, дабы по окончании курса учения из них же могли со временем быть священники между своими единоплеменниками.

16) Поелику же сверх означенных в проекте об устройстве Миссионерского общества училищ предполагается учредить еще две приходские школы в Османо-Шолхском и Гайтском приходах, на которые потребно по штату на каждую по 650 рублей серебром, а на две 1,300 рублей се-

უნდა გადაეცეს სკუტსკოხის ახალმონათლული ინგუშების 40 კომლი, ასევე, გიჟალიდან გადმოსული ოსების 19 კომლი.

7) ყველა ეს მღვდელი, როგორც რუსი, ისე ქართველი მამაცევი, ვალდებულია მოკლე დროში შეისწავლოს ინგუშური ენა.

8) სამხედრო-სამოქალაქო ხელისუფლების მხრიდან, თარჯიმნების ნაცვლად, თითოეულ მღვდელს უნდა დაენიშნოს ინგუში ქრისტიანი უხუცესი, რომელსაც გავლენა ექნება ხალხზე და ეცოდინება რუსული ენა, რათა თითოეულ მღვდელს უსაფრთხოდ გადაადგილება შეეძლოს თავისი სამრევლოს სოფლებში, ახალმონათლულებს ჩაუნერგოს ქრისტიანული სწავლება და ამით ისინი რწმენაში განამტკიცოს.

9) მღვდლების აუცილებელი ვალია სამრევლოებში ცხოვრება ოჯახებთან ერთად.

10) წმინდა სინოდისთვის წარდგენილი მისიონერული საზოგადოების ჩამოყალიბების პროექტში საშტატო განრიგი შემდეგნაირია: სამი რუსი მღვდლის – ორასხანის, გაიტის და ოსმანო-შოლხის – ჯამაგირი წელიწადში 350 ვერცხლის რუბლით, ხოლო ერთი ქართველი მღვდლის – სკუტსკოხის – 250 ვერცხლის რუბლით განისაზღვროს.

11) სამი რუსი მღვდლისთვის რუსეთიდან გამოწვეულ უნდა იქნას სამი რუსი მედავითნე, რომელთა ჯამაგირიც წელიწადში 100 ვერცხლის რუბლი იქნება.

12) რუს მღვდლებს ხაზინის ხარჯზე უნდა აუშენდეთ სახლები, თუმცა ისეთი, რომლებშიც მოხერხებულად განთავსდება სამრევლო სკოლები.

13) ორასხანის სამრევლოს გარდა, სადაც უკვე იგეგმება სამრევლო სკოლის დაარსება, როგორც მოპოვებული ცნობებიდან ჩანს, ახალმონათლული ინგუშებისთვის კიდევ ორი სამრევლო სკოლა უნდა დაარსდეს: ა) გაიტის და ბ) ოსმანო-შოლხის სამრევლოებში, სადაც რუსი მღვდლები უნდა დაინიშნონ. თითოეული ამ სამრევლო სკოლისთვის ხაზინიდან

ребром, и против штата, препровожденного при означенном проекте, прибавляется трем русским священникам каждому по 100 рублей серебром, и трем причетникам каждому по 40 рублей серебром, а всего к препровожденным при проекте штатам нужно прибавить 1,720 рублей серебром: то таковую прибавку тысячу семьсот двадцать рублей серебром необходимо нужно внести в штаты, приложенные при означенном проекте, с тем, чтобы сия сумма была ассигнуема от казны ежегодно.

17) Во всяком случае священники, как по обязанности священнической, так и по училищу должны действовать пастырскими советами и убеждениями. Но есть ли встретится противодействие или препятствие со стороны жителей или кого-либо другого к исправлению обязанностей священнических, и училищных: в таком случае местное военное гражданское начальство, а в особенности местный пристав, должно оказывать священникам возможное содействие и помощь.

О чем благопокорнейше представляю Святейшему правительствующему синоду на благорассмотрение.

№603

28 июля, 1840 г.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 6551,
л. 42-81, PDF: стр. 72-95.

უნდა გამოიყოს იგივე სარჩო, რაც მე შევთავაზე სხვა სამრევლო სკოლებისთვის მისიონერული საზოგადოების შექმნის პროექტში, კერძოდ: ა) მასწავლებლისთვის, ადგილობრივი მღვდლისთვის, 100 ვერცხლის რუბლი; ბ) 15 მოსწავლის საკვებით უზრუნველყოფისთვის, ასევე, მათთვის წიგნებისა და სხვა საგანმანათლებლო ნივთებისთვის, თითოეულისთვის 30 რუბლი – სულ 450 ვერცხლის რუბლი და გ) სახლისა და მოსამსახურის შესანახად – 100 ვერცხლის რუბლი, სულ 650 ვერცხლის რუბლი, ხოლო ორივე სამრევლო სკოლისთვის 1300 ვერცხლის რუბლი.

14) სკუტსკოხის მაცხოვრებლების შვილებს, სამრევლოში მოსახლეობის სიმცირის და, ასევე, იმის გამო, რომ ეს ხალხი ჯერ არ არის აქაურობის მუდმივი მკვიდრი, შეუძლიათ ისწავლონ ან ორასხანისა და გაიტის სამრევლო სკოლებში, ან არდონში, სადაც, მისიონერული საზოგადოების პროექტის თანახმად, ასევე იგეგმება სამრევლო სკოლის დაარსება.

15) ინგუშ ბავშვებს, რომლებმაც დაწყებითი განათლება სამრევლო სკოლებში მიიღეს და კარგი მოსწრება აქვთ, სურვილის შემთხვევაში, შეეძლებათ ვლადიკავკაზის სამაზრო სასწავლებელში ჩაბარება, ხოლო იქიდან – სემინარიაში, რათა სწავლის დასრულების შემდეგ ზოგიერთი მათგანი საბოლოოდ თანატომელთა შორის მღვდლად იქცეს.

16) ვინაიდან, მისიონერული საზოგადოების პროექტში მითითებული სკოლების გარდა, ნავარაუდევია ოსმანო-შოლხისა და გაიტის სამრევლოებში კიდევ ორი სამრევლო სკოლის დაარსება, რისთვისაც თითოეულს 650 ვერცხლის რუბლის ოდენობის სამტატო ერთეული დასჭირდება, ხოლო ორს – 1300 ვერცხლის რუბლის, ასევე, აღნიშნული პროექტით გათვალისწინებულ შტატგარეშე სამრუს მღვდელს, თითოეულს 100 ვერცხლის რუბლი უნდა მიეცეს, სამ სასულიერო პირს კი – 40 ვერცხლის რუბლი, ხოლო პროექტში

გათვალისწინებულ მოსამსახურეებს სულ 1720 ვერცხლის რუბლი უნდა გადაეხადოს: მაშინ აღნიშნულ პროექტში უნდა შევიდეს მასში ჩართული შტატისთვის ათას შვიდას ოცი ვერცხლის რუბლის ოდენობის თანხა, რათა ეს თანხა ყოველწლიურად ხაზინიდან გამოიყოს.

17) ნებისმიერ შემთხვევაში, მღვდლები, როგორც სამღვდლო, ისე სასკოლო მოვალეობების შესრულებისას, უნდა მოქმედებდნენ სამწყსო რჩევებითა და სიბეჯითით. მაგრამ თუ სამღვდლო ან სასკოლო მოვალეობების შესრულებაში ადგილობრივების ან სხვა ვინმეს მხრიდან წინააღმდეგობას ან დაბრკოლებას წააწყდებიან, ასეთ შემთხვევაში, ადგი-

ლობრივი სამხედრო და სამოქალაქო უფროსობა, განსაკუთრებით კი ადგილობრივი ბოქაული ვალდებული იქნებიან უზრუნველყონ მღვდლებისთვის შესაძლო ხელშეწყობა და დახმარება.

ყოველივეს უმორჩილესად ვაწვდი უწმინდესს მმართველ სინოდს განსახილველად.

№603

1840 წლის 28 ივლისი

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 6551,
ფურცელი 42-81, PDF: გვ. 72-95
(რუსულ ენაზე).

**ДОКЛАД ВЛАДИКАВКАЗСКОГО
СВЯЩЕННИКА И. БЕЛЬСКОГО
ЭКЗАРХУ ЕВГЕНИЮ ОТ 15
ИЮНЯ 1842 Г. О ВАЖНЫХ
ВОПРОСАХ, ВОЗНИКШИХ В
СВЯЗИ С РАСПРОСТРАНЕНИЕМ
ХРИСТИАНСТВА В ИНГУШЕТИИ**

Письмо отнести к Г. Главноуправляющему на
разсмотрение о Владикавказском Коменданте
Его высокопреосвященству Святейшаго
Правительствующаго Синода члену,
Высокопреосвященнейшему Евгению, Архиепископу
Карталинскому и Кахетинскому, Экзарху Грузии и
Кавалеру
[от] Владикавказского Благодиннаго
Священника И. Бельского

Покорнейший рапорт

Сим имею честь известить Ваше Высокопреосвященство, что Владикавказский комендант Нестеров¹ до прибытия военного министра Чернышева, приезжая в Назрань, вдохнул в назрановцев мысли о подаче прошений к Министру, обещаясь с своей стороны помочь им своими рекомендациями и ходатайствованиями. Назрановцы, ободренные сим, приезжали во Владикавказ к Коменданту Нестерову около 400-х сот человек с тем предварительным докладом, что они имеют намерение утратить своимъ прошением Его Сиятельство Министра Чернышева об отлагательстве от Христианской веры, посему в силу сего было ли им от Коменданта Нестерова приказание и совет на подачу о том, я прямо сказать не могу, а имею впрочем известить, что прошение Назрановцев было писано Комендантским писарем, и перемарываемо было по

¹ Нестеров Пётр Петрович – полковник (1842), генерал-майор (1845), генерал-лейтенант (1850); в 1841 г. – подполковник, командовал войсками Сунженского отряда и исполнял обязанности коменданта Владикавказской крепости; Владикавказский комендант в 1842–1846 гг.; начальник Назрановского отряда (1845); начальник Владикавказского военного округа в 1846–1850 гг., Начальник 20-й пехотной дивизии и Левого фланга Кавказской линии в 1850–1852 гг. (Х. Костой).

**ვლადიკავკაზის მღვდელ ი.
ბელსკის 1842 წლის 15 ივნისის
პატაკი ეგზარქოს ევგენისადმი
ინგუშეთში ქრისტიანობის
გავრცელებასთან დაკავშირებით
შექმნილი მნიშვნელოვანი
პრობლემების შესახებ**

წერილი განსახილველად წარედგინოს მთავარ
მმართველს ვლადიკავკაზის კომენდანტთან
დაკავშირებით
მის მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას,
უწმინდესის მმართველის სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღუდელოესს ევგენის, ქართლისა
და კახეთის არქიეპისკოპოსს, საქართველოს
ეგზარქოსსა და კავალერს
ვლადიკავკაზის ბლაღოჩინი
მღვდლის ი. ბელსკის

უმორჩილესი პატაკი

ამით მაქვს პატივი ვაცნობო თქვენს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას, რომ ვლადიკავკაზის კომენდანტმა ნესტეროვმა¹, სამხედრო მინისტრის, ჩერნიშევის, ნაზრანში ჩასვლამდე, ნაზრანელებს მინისტრისთვის თხოვნის არზების წარდგენა შთააგონა და თავის მხრივ, რეკომენდაციებითა და შუამდგომლობებით დახმარება აღუთქვა. ამით გათამამებული ნაზრანელები ვლადიკავკაზში კომენდანტ ნესტეროვთან ჩავიდნენ, დაახლოებით 400 ადამიანი, წინასწარი მოხსენებით, რომ აპირებდნენ მისი ბრწყინვალეების, მინისტრი ჩერნიშევის შეწუხებას ქრისტიანული სარწმუნოებისგან განდგომის თაობაზე. დაბეჯითებით ვერ გეტყვით, ჰქონდათ თუ არა მათ კომენდანტ ნესტეროვისგან ბრძანება და რჩევა თხოვნის წარდგენასთან დაკავშირებით, თუმცა გაცნობებთ, რომ ნა-

¹ 1. ნესტეროვი, პეტრე პეტრეს ძე – პოლკოვნიკი (1842), გენერალ-მაიორი (1845), გენერალ-ლეიტენანტი (1850); 1841 წელს – პოდპოლკოვნიკი, მეთაურობდა სუნჯის რაზმის ჯარებს და მსახურობდა ვლადიკავკაზის ციხესიმაგრის მეთაურად; ვლადიკავკაზის კომენდანტი 1842–1846 წლებში; ნაზრანის რაზმის მეთაური (1845); ვლადიკავკაზის სამხედრო ოლქის მეთაური 1846–1850 წლებში, მე-20 ქვეითი დივიზიის და კავკასიის ხაზის მარცხენა ფლანგის მეთაური 1850–1852 წლებში (ხ. კოსტოი).

какому-то случаю до трёх раз, которое наконец Назрановцами и было подано Г. Министру.

В прошение своем они жаловались на пристава Гайтова, якобы он приводил ко крещению их различными насильственными образами и тяжкими наказаниями вопреки их собственных на то желаний и согласия, а что касается до денег, отпущенных на раздачу новокрещенным, они отозвались, якобы совсем не получали, тогда как я лично и сам слышал от Гайтова и Дударова, что они многих действительно наказывали, таких, которые будто чтобы получить денег принимали Святое крещение, которые до двух раз, а другие даже до трех раз, чем доказывается их ко крещению не принужденность, а была их на то собственная воля и желание и противоречие в отзыве неполучения ими денег. Министр получивши жалобу таковую от народов, и при всех народах на Пристава Гайтова излил своё крайнее недовольствие, пригрозив ему худыми последствиями, наконец удалил его от должности.

Новокрещенный народ-Ингуши, живущие около Владикавказа увидев, что Министр на прошение Назрановцев обещал сделать удовлетворение, подали за ними и сие прошение по сему же предмету, а за сим слух был, [о]заботились подать Кистинцы. Что же касается до народов Осетинских живущих по другую сторону реки Терека, отголоски слышны, что и ими, если сия сторона получить свое желание, будет оставлено Христианство. Назрановские священники состоят в опасности, так жители побуждают их из их мест [отбыть] добровольно, в противном случае грозят им худыми последствиями.

Извещая Ваше Высокопреосвященство а таком случившемся событии и имею честь сим представить к сведению Вашему.

Вашего Высокопреосвященства
Нижайший послушник Владикавказский
Благочинный священник
И. Бельский.

15-го июня 1842 года, №105-й
Крепость Владикавказ

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8043,
PDF: стр. 3-6.

ზრანელების არზა კომენდანტის მდივანმა დაწერა და რაღაც მიზეზის გამო სამჯერ გადაწერა, საბოლოოდ ნაზრანელებმა ის მინისტრს წარუდგინეს.

თავის არზაში ისინი ბოქაულ გაიტოვზე ჩიოდნენ, თითქოს მას ისინი ნათლობამდე სხვადასხვა ძალადობითა და მძიმე სასჯელით მიჰყავს, მათი სურვილისა და თანხმობის სანჩინალმდეგოდ. ხოლო რაც შეეხება ახალმონათლულებისთვის გასანაწილებლად გამოყოფილ ფულს, მათ თქვეს, რომ თითქოს საერთოდ არ მიუღიათ, მაშინ როდესაც მე პირადად გაიტოვისა და დუდაროვისგან მოვისმინე, რომ მათ ნამდვილად ბევრი ისეთი დასაჯეს, ვინც თითქოსდა წმინდა ნათლობა ფულის გამო მიიღო, ზოგმა ორჯერ, სხვებმა კი სამჯერაც კი, რაც ადასტურებს, რომ მათი ნათლობა არ იყო იძულებითი, არამედ მათივე ნებითა და სურვილით, რაც ასევე წინააღმდეგობრივია ფულის მიღებასთან დაკავშირებით. მინისტრმა, ხალხისგან ასეთი საჩივარი რომ მიიღო, მათვე წინაშე თავისი უკიდურესი უკმაყოფილება გამოთქვა ბოქაული გაიტოვის მიმართ, მძიმე შედეგებით დაემუქრა და საბოლოოდ თანამდებობიდან გადააყენა.

ვლადიკავკაზთან მცხოვრებმა ახალმონათლულმა ინგუშებმა, როდესაც გაიგეს, რომ მინისტრი ნაზრანელებს თხოვნის დაკმაყოფილებას დაჰპირდა, იმავე საკითხზე წარუდგინეს თხოვნა, რის შემდეგაც გავრცელდა ჭორი, რომ ქისტებმაც იზრუნეს [იმავეზე]. რაც შეეხება თერგის მეორე მხარეს მცხოვრებ ოსებს, ვრცელდება ხმები, რომ თუ თერგის აქეთა მხარის მცხოვრებთა სურვილი დაკმაყოფილდება, ისინიც დათმობენ ქრისტიანობას. ნაზრანელ მღვდლებს საფრთხე ემუქრებათ, ამიტომ მოსახლეობა მოუწოდებს მათ ნებაყოფლობით დატოვონ თავიანთი ადგილები, წინააღმდეგ შემთხვევაში საშინელი შედეგებით ემუქრებიან.

თქვენს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობას ვაწვდი ცნობას მომხდარი ამბის შესახებ და მაქვს პატივი, თქვენი ყურადღება მივაპყრო.

თქვენი მაღალყოვლადუსამღუდელოესობის
უმდაბლესი მორჩილი,
ვლადიკავკაზის ბლალჩინი
მღვდელი ი. ბელსკი.

1842 წლის 15 ივნისი, №105
ვლადიკავკაზის ციხესიმაგრე

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 8043,
PDF: გვ. 3-6 (რუსულ ენაზე).

253 Июнь 1842. Выход отменен
 из Д. Главн. управлению на рас-
 ширение в Владикавказском
 (во Рязанско-пресвитерийской)
 Команде.
 Святейшего Правительствующего Синода
 Члена, Рязанско-пресвитерийского Епископа
 Архиепископа Кавказского и Кавказин-
 ского, Экзарха Грузии и Кавказа
 Владикавказского Владикавказ
 Св. Владикавказ Ф. Таласова
 Покорнейший отчет.
 Как известно из отчета Д. Главн. Рязанско-
 пресвитерийского, что Владикавказский Коман-
 дир Нестеров до прибытия в Кавказ Мана-
 стира Горышова приехал в Назрань вост-
 ную в Назрановскую школу о податях проше-
 ния в Министр, обещаясь в своем отро-
 нии помочь всем своим рекомендациям
 ходатайствованию. Назрановцы обра-
 зились приехать в Владикавказ к
 Командиру Нестерову около 400-ом
 человек. Ввиду предварительного

Сухе

Кисагоу, кога ови наредили напредовати
успротивку својим прошењима Ево Ва-
нелъ, кога Магистар Ертисаа ове оти-
цамъ вѣнчае оца Христоса (оца) Вары, Но
во свѣту оца Вѣнчае мѣмъ оца Коммандан-
та Пестерова приказаніе и свѣтъ и на-
показу о мѣмъ, а прѣмъ сказаніи мѣмъ,
а мѣмъ ^{Варовъ} вѣнчае мѣмъ, кога прошење Маг-
истара, а мѣмъ вѣнчае мѣмъ Коммандантскихъ
Кисагоу, и перемаривае мѣмъ по ка-
мѣмъ-то свѣту до свѣта разѣ, кога мѣмъ
кога мѣмъ Магистару мѣмъ и вѣнчае мѣмъ
и Магистаръ. Магистарски свѣтъ оца Магистара
Варовъ на Магистара Варовъ, а мѣмъ оца
прѣмъ мѣмъ кога мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ
своѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ
магистарски мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ
Магистаръ и Магистаръ. А мѣмъ Магистаръ до Магистара,
магистарски мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ,
оца мѣмъ мѣмъ, а мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ,
магистаръ мѣмъ мѣмъ и мѣмъ мѣмъ мѣмъ мѣмъ
Магистаръ и Магистаръ; кога оца мѣмъ мѣмъ

**საქართველოს ეროვნული
არქივი**

Государственной награды, таких, которые
были. Тогда получили деньги приехавшие в
крещение, которые давали, а другие давали по
проб раз, тем же государством и по ка-
ким на принужденности, а также и по на-
сильственной воле и желанию и против во-
ли во время крещения или же во время
после крещения давали таким образом
народу, и при этом народом на Печене-
ва Сагомена и на его свое краине кресто-
воемстве, придают ему еще и другим на-
сильственным, которые давали им от
государства. Новокрещенный народ - Киче-
ва, живущие около Византизма и живущие,
там Министры на прошение. Награды
обязаны были удовлетворение, давали
за ними и все прошение по своему пред-
мету, а также и другие, работавшие
подать Кичева. Тогда давали до
народов Византизма, живущих по другую
сторону реки Морава, отчасти и восточной,

საქართველოს ეროვნული
არქივის
სამსახური

— *maria*

Это и есть, как вы можете убедиться из
 описания, только что упомянутого. На
 правление Восточных дел и в настоящее
 время только по распоряжению и в
 интересах и в пользу государства, в
 том числе и в пользу вашего
 государства.

Известная Монахъ Высокопресвященства
о раковъ съгласности събита и нѣвѣстна
Синъ Представитъ къ святейшю Велмощу

Вашего Извѣщенія съизволю

Macranthus nuchianus

Магистерский Высочайший Св. Синод. 1868 г.

15th Nov } No 105th
1842 Regt

**ПИСЬМО ОТ 17 ИЮНЯ 1842 ГОДА
СВЯЩЕННИКОВ ИВАНА СОЛОВЬЕВА
И ГРИГОРИЯ ЦАМЦИЕВА
ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ЕВГЕНИЮ
ОБ ОТВЕРЖЕНИИ ИНГУШАМИ
ХРИСТИАНСТВА И ПЕРЕХОДЕ ИХ В
МУСУЛЬМАНСКУЮ ВЕРУ**

Его Высокопреосвященству
Высокопреосвященнейшему Евгению, Святейшего
Правительствующего Синода члену, Архиепископу
Картлинскому и Кахетинскому, Экзарху Грузии и
Кавалеру
[от] Гайтского и Оросханского прихода священников
Ивана Соловьева и Григория Цамциева

Р а п о р т

Прихода нашего ингуши, не исполняя никаких треб христианских, в настоящее время совершенно отложились от христианства, а желают принять магометанство, вследствие чего подали прошение военному министру князю Чернышеву¹, и в дополнение своей неприязненности к нашей религии лично насмеваются над нами и принуждают выйти из прихода с опасением лишения нашей жизни, о чем честь имеем почтеннейше донести Вашему высокопреосвященству.

Гайтского прихода священник
Иван Соловьев,
Оросханского прихода священник
Григорий Цамциев
1842 года Июня 17-го дня

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8043, л. 3,
PDF: стр. 7.

¹ Чернышев Александр Иванович — князь (1841), светлейший князь (1849), генерал-адъютант, генерал от кавалерии; Начальник Главного штаба Е.И.В. и управляющий Военным министерством в 1828-1832 гг.; военный министр в 1832-1852 гг.; председатель Кавказского комитета в 1842-1856 гг. (Х. Костой).

**მღვდლების ივანე სოლოვიოვისა
და გრიგოლ ცამციევის 1842 წლის
17 ივნისის პატაკი საქართველოს
ეგზარქოს ევგენისადმი
ინგუშების მიერ ქრისტიანობის
უარყოფისა და მაჰმადიანურ
რწმუნებასადან
დაკავშირებით**

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
მაღალყოვლადუსამღვდელოეს ევგენის,
უწმინდესის მმართველი სინოდის წევრს,
ქართლისა და კახეთის არქიეპისკოპოსს,
საქართველოს ეგზარქოსსა და კავალერს, გაიტის
და ოროსხანის სამრევლოს მღვდლების ივანე
სოლოვიოვისა და გრიგოლ ცამციევის

პ ა ტ ა კ ი

ჩვენს სამრევლოში მცხოვრებმა ინგუშებმა, რომლებიც არ აღასრულებენ ქრისტიანულ წესებს, ახლა სრულიად ხელი აიღეს ქრისტიანობაზე და მაჰმადიანობის მიღება სურთ, რის შესახებაც მათ თხოვნა წარუდგინეს სამხედრო მინისტრს, თავად ჩერნიშევს¹. ჩვენი რელიგიისადმი მტრულ დამოკიდებულებასთან ერთად, პირადად დაგვცინიან და სიცოცხლის ხელყოფის მუქარით გვაიძულებენ დავტოვოთ სამრევლო, რასაც დიდი პატივისცემით მოვახსენებთ თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას.

გაიტის სამრევლოს მღვდელი
ივანე სოლოვიოვი
ოროსხანის სამრევლოს მღვდელი
გრიგოლ ცამციევი
1842 წლის 17 ივნისი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8043,
ფურცელი 3, PDF: გვ. 7 (რუსულ ენაზე).

¹ ჩერნიშევი, ალექსანდრე ივანის ძე — თავადი, გენერალ-ადიუტანტი, კავალერიის გენერალი; მისი საიმპერატორო უდიდებულესობის გენერალური შტაბის უფროსი და სამხედრო სამინისტროს ადმინისტრატორი 1828-1832 წწ.-ში; სამხედრო მინისტრი 1832 წლიდან 1852 წლამდე; კავკასიის კომიტეტის თავმჯდომარე 1842-1856 წწ.-ში (ხ. კოსტოი).

[illegible]

**ПИСЬМО ЭКЗАРХА ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЯ КОМАНДИРУ
ОТДЕЛЬНОГО КАВКАЗСКОГО
КОРПУСА ГОЛОВИНУ
ОТ ИЮНЯ 1842 Г.**

Ваше Высокопревосходительство,
Милостивый Государь!

Благочинный Владикавказскаго Осетинскаго прихода Священник Иоанн Бельский рапортом от 15 июня текущего 1842 года за №105 доносит мне, что Владикавказский Коммендант Нестеров и прочие (прописать подлинный рапорт за №105). А¹ Из дел же Осетинской Духовной Комиссии видно: означенные Ингуше-Назрановцы были крещены еще при предместнике моем блаженной памяти Архиепископом Моисеи², бывшим Экзархе Грузии, частию в 1833 и 1834 годах³. Хотя же в 1836 году между ими крещеными Ингуше-Назрановцами происходило безпокойство, и они жаловались, что якобы они крещены не пожеланию, а по принуждению; о чём доведено было и до сведения Государя Императора, – но⁴ в том же 1836 году 11 августа сами они Ингуше-Назрановцы подавали прошение за подписью Старшин о том, что они

¹ 23 сего Июня получил я донесение и (от ингуше-назрановских священников Иоанна Соловьева и Григория Цамциева, в коим они прописывают, что (прописать подлинный рапорт)

² Моисей (Матвей Михайлович Богданов-Платонов) – Экзарх Грузии в 1832-1834 гг. (Х. К.).

³ ...и у них находились священники для исправления между ними Христианских треб (треба – церковное слово, означающее нерегулярный церковный обряд, совершаемый по просьбе прихожанина) (Х.К.).

⁴ В последствии открылось, что причиною такового безпокойства было то, что они жили не раздельно с некрещеными Магометанами, от которых терпели разные укоризны и оскорбления, почему и были отделены от некрещенных [...].

**საქართველოს ეგზარქოს ეპიკლის
1842 წლის ივნისის წერილი
კავკასიის ცალკე კორპუსის
სარდლის გოლოვინისადმი**

თქვენო მაღალაღმატებულებაჲ,
მონყალე ბატონო!

ვლადიკავკაზის ოსური სამრევლოს ბლალო-ჩინი, მღვდელი იოანე ბელსკი, მიმდინარე 1842 წლის 15 ივნისით დათარიღებული რაპორტით, №105, მაცნობებს, რომ ვლადიკავკაზის კომენდანტი ნესტეროვი და სხვები (გადაიწეროს №105 რაპორტის დედანი). ხოლო¹ ოსეთის სასულიერო კომისიის საქმეებიდან ირკვევა: ზემოხსენებული ინგუშები და ნაზრანელები მოინათლნენ ჩემი წინამორბედის, ნეტარხსენებული მთავარეპისკოპოსის, საქართველოს ყოფილი ეგზარქოსის, მოსეს² დროს, ნაწილი – 1833 წელს და ნაწილი – 1834 წელს.³ მიუხედავად იმისა, რომ 1836 წელს მონათლულ ინგუშებსა და ნაზრანელებს შორის არეულობა იყო და ისინი ჩიოდნენ, რომ თითქოსდა მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ, ძალით მოინათლნენ; რაზეც ხელმწიფე იმპერატორსაც ეცნობა, – იმავე⁴ 1836 წელს, 11 აგვისტოს, თავად ინგუშ-ნაზრანელებმა წარადგინეს უხუცესების

¹ 23 ივნისს მივიღე შეტყობინება (ინგუშეთისა და ნაზრანის მღვდლების, იოანე სოლოვიოვისა და გრიგოლ ცამციევისგან), რომელშიც ისინი წერენ, რომ (გადაიწეროს რაპორტის დედანი).

² მოსე (მატვეი მიხაილის ძე ბოგდანოვი-პლატონოვი) – საქართველოს ეგზარქოსი 1832-1834 წლებში (ხ. კ.).

³ მათ შორის იყვნენ მღვდლები, რომლებიც ქრისტიანულ მსახურებას აღასრულებდნენ (რუს. треба – საეკლესიო წესი, რომელიც მორწმუნეთა თხოვნით სრულდება) (ხ.კ.).

⁴ მოგვიანებით გაირკვა, რომ არეულობის მიზეზი ის იყო, რომ ინგუშები მოუნათლავი მაჰმადიანების გვერდით ცხოვრობდნენ, რომლებისგანაც სხვადასხვა საყვედურსა და შეურაცხყოფას განიცდიდნენ, სწორედ ამიტომ გამოაცალკევეს ისინი მოუნათლავებისგან [...].

сделали возмущение по неразумию и по разстройству некоторых людей, а потому, принося раскаяние во всем, они обязывались исполнять все требы христиан, и просили дозволения явиться к бывшему Главноуправляющему Грузии барону Розену и ко мне для испрошения великодушного прощения в их противозаконных действиях. За тем по явке их старшин в Тифлис и по переговоре с ними по предмету возникшего между ими волнения, спокойствие у них было восстановлено по прежнему, и они ингуше-назрановцы с того времени были спокойны доселе, и никаких жалоб не приносили даже и в проезде самого государя императора по случаю посещения им Закавказского края в 1837 году. Сверх сего в 1840 году я получил указ Святейшего синода, состоявшийся 8 февраля за №612 о назначении в приходы ингуш и назрановцев священников из русских, по мнению командующего войсками на Кавказской линии и в Черномории генерал-адъютанта Граббе, и от меня требовано было по сему предмету мнение. Почему я в отношении моем Святейшему синоду от 18 июля того же 1840 года за №603 мнением полагал: учредить в двух приходах у крещенных ингуше-назрановцев Османо-Шолхинском и Гайтском приходах школы, определить к ним ингуше-назрановцам трех священников из русских, и со стороны военноплеменского начальства, вместо переводчиков, прикомандировать к каждому священнику старшину из ингуш-христиан, который бы имел влияние на народ и знал бы сколько-нибудь по-русски для безопасного сопровождения их священников по приходам: о прикомандировании коих по силе 4 пункта Указа Св. синода, с 4 февраля 1841 года за №604, я уже имел с Вашим высокопревосходительством сношение от 28 апреля 1841 года за №295, 29 ноября того же года за №954 от 4 марта текущего года за №196, и от 9 апреля сего же года за №328.

მიერ ხელმოწერილი არზა, რომ მათ არეულობა საკუთარი უგუნურებითა და ზოგიერთის ნაქეზებით მოაწყვეს, ინანიებენ და პირობას დებენ, რომ ქრისტიანების ყველა მოთხოვნას შეასრულებენ. ნებართვა ითხოვეს, გამოცხადებულიყვნენ საქართველოს ყოფილ მთავარმმართველთან, ბარონ როზენტან და ჩემთან, რათა დიდსულოვანი პატიება გამოეთხოვათ თავიანთი უკანონო ქმედებებისთვის. შემდეგ, როდესაც მათი უხუცესები ტფილისში ჩამოვიდნენ და მათთან წარმოშობილი არეულობის საკითხზე მოლაპარაკებები წარიმართა, მათ შორის სიმშვიდე ძველებურად აღდგა და ისინი, ინგუშები და ნაზრანელები, იმ დროიდან დღემდე მშვიდად იყვნენ და არანაირი საჩივარი არ გამოუთქვამთ თვით იმპერატორის ამიერკავკასიის მხარეში სტუმრობის დროსაც კი 1837 წელს. ამას გარდა, 1840 წელს მივიღე უწმინდესი სინოდის 8 თებერვლის №612 დადგენილება ინგუშეთისა და ნაზრანის სამრევლოებში რუსი მღვდლების დანიშვნის შესახებ. ამ საკითხთან დაკავშირებით საჭირო იყო კავკასიის ხაზის შავიზღვისპირეთის ჯარების მეთაურის, გენერალ-ადიუტანტ გრაბეს და ჩემი აზრი. სწორედ ამიტომ, იმავე წლის 18 ივლისის ჩემს №603 მიმართვაში უწმინდესი სინოდისადმი გამოვთქვი შემდეგი მოსაზრებები:

მონათლული ინგუშებისა და ნაზრანელების ორ სამრევლოში – ოსმანო-შოლხისა და გაიტში – დაარსდეს სკოლები, დაინიშნოს სამი რუსი მღვდელი და სამხედრო-სამოქალაქო ხელისუფლების მხრიდან, თარჯიმნების ნაცვლად, თითოეულ მღვდელს ზემდეგად ქრისტიანი ინგუში დაენიშნოს, რომელიც ხალხში გავლენით სარგებლობს და ცოტაოდენი რუსული იცის სამრევლოებში მღვდლების უსაფრთხო თანხლებისთვის. მათი მივლინების შესახებ უწმინდესი სინოდის 1841 წლის 4 თებერვლის №604 ბრძანების მე-4 პუნქტის თანახმად, უკვე მქონდა კავშირი თქვენს მაღალღამატებულებასთან (1841 წლის 28 აპრილი,

Соображая таким образом обстоятельства дела, я заключаю, что к подаче прошения ингуше-назрановцами об отложении их от христианства сделано кем-либо подстрекательство. Подстрекательство же это тем более опасно, что примеру ингуше-назрановцев [последуют] и других приходов жители, как видно из донесения благочинного Бельского, именно ингуши около Владикавказа и Кистинскцы [общества] покушаются к подаче подобного прошения.

По сему я покорнейше прошу Ваше высокопревосходительство учинить законное расследование: комендант ли Нестеров или же кто другой был подстрекателем ингуше-назрановцев к подаче ими прошения, и о последующем почтить меня Вашим уведомлением.

С совершенным моим к Вам почтением и таковою же преданностию честь имею быть, вашего высокопревосходительства.

1842 г. Июнь.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8043, л. 5-6 об., PDF: стр. 8-11.

№295, იმავე წლის 29 ნოემბერი, №954, მიმდინარე წლის 4 მარტი, №196 და მიმდინარე წლის 9 აპრილი, №328).

საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე ვასკვნი, რომ ინგუშებსა და ნაზრანელებს ქრისტიანობიდან განდგომაზე თხოვნის წარდგენისკენ ვილაცამ უბიძგა. ეს წაქეზება მით უფრო საშიშია, რომ ინგუშებისა და ნაზრანელების მაგალითს სხვა სამრევლოების მკვიდრებიც [მიჰყვებიან], როგორც ეს ბლალორჩინი ბელსკის მოხსენებიდან ჩანს, კერძოდ, ვლადიკავკაზთან ახლოს მცხოვრები ინგუშები და ქისტური [თემები] ცდილობენ მსგავსი თხოვნის წარდგენას.

ამდენად, უმორჩილესად ვთხოვ თქვენს მაღალაღმატებულებას, ჩაატაროთ სამართლებრივი გამოძიება: კომენდანტმა ნესტეროვმა თუ სხვა ვინმემ წააქეზა ინგუშები და ნაზრანელები არზის წარდგენისკენ და პატივი დამდოთ ამ საკითხის შესახებ შეტყობინებით.

მაქვს პატივი, სრული პატივისცემითა და იმავენაირი ერთგულებით ვიყო თქვენი მაღალაღმატებულებისადმი.

1842 წლის ივნისი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8043, ფურცელი 5-6 უკ., PDF: გვ. 8-11 (რუსულ ენაზე).

ПИСЬМО БЛАГОЧИННОГО ИОАННА БЕЛЬСКОГО ОТ 21 ИЮНЯ 1842 ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ЕВГЕНИЮ

Ваше высокопреосвященство,
милостивейший архипастырь!

Как скоро узнал я, что назрановцы хотят просить г. военного министра Чернышева об отлагательстве от христианской веры, в то же время писал к г. Назрановскому приставу Гайтову¹, убедительным образом прося его известить меня, какие именно причины выставляют к отлагательству от христианства, и не знает ли он, кто вдохнул в них мысль к подаванию на сей предмет просьбы. Но на письмо мое я от него не мог вскорости получить известие, кроме того, что он обещал видаться со мною лично и известить меня подробно. Г. Гайтов по приказанию министра явиться во Владикавказ, прибывши вслед за ним не мог ничего мне изъяснить о сем происшествии, бывши в смутности и крайнем огорчении, а обещал доставить от себя сведения к соображению Вашего высокопреосвященства, которые просил меня доставить к Вам по приезде из Назрана, каковое наконец теперь и имею честь со слов его противу поданного ингушами прошения к г. министру сделать подробное описание его изъяснений.

1) Магометане назрановские сбили их общества новокрещенных на свою сторону, заметивши расстройство его г. Гайтова противу оставшихся новокрещенных.

2) О крещении назрановцев натоковано министру в проезде его очень с худой стороны, кем же натоковано, лица не упомянул, а сказал, что лицо то при следствии само собою откроется.

3) Назрановцы в прошении своем писали, [что] якобы противу они крещены собственных желаний и согласия и якобы на одной веревке вешали по 9-ть

¹ Гайтов Пётр (Тасо) Николаевич – Хорунжий (1831), сотник (1834), есаул (1838), войсковой старшина (1842), подполковник, осетин-куртатинец, служил приставом назрановских и карабулакских народов, позднее — приставом алагирских и куртатинских народов (Х. Костой).

გლადოჩინ იოან ბელსკის 1842 წლის 21 ივნისის წერილი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის

თქვენო მაღალყოვლადუსამღუდელოესობავ,
ყოვლადმონყალე მწყემსთმთავარო!

როგორც კი შევიტყვე, რომ ნაზრანელებს სურდათ ბატონი სამხედრო მინისტრის, ჩერნიშევისთვის ქრისტიანული სარწმუნოებიდან განდგომა ეთხოვათ, მაშინვე ბატონ ნაზრანის ბოქაულს, გაიტოვს¹ მივწერე და დაბეჯითებით ვთხოვე, ეცნობებინა, თუ რა მიზეზებს აყენებდნენ ქრისტიანობის უკუგდებისთვის და იცოდა თუ არა, ვინ შთააგონა მათ ამ თემაზე მოთხოვნის წაყენების აზრი. ჩემს წერილზე საპასუხო ცნობა მალევე ვერ მივიღე, გარდა იმისა, რომ ნახეს, დამპირდა, პირადად შემხვდებოდა და დაწვრილებით მაცნობებდა [ამის თაობაზე]. ბატონი გაიტოვი მინისტრის ბრძანებით ვლადიკავკაზში გამოცხადდა, რის შემდეგაც არაფერი ამიხსნა მომხდარი უსიამოვნების შესახებ, რადგან დაბნეული და უკიდურესად ნაწყენი იყო, მაგრამ დამპირდა, რომ თქვენი მაღალყოვლადუსამღუდელოების განსახილველად თავად მომანვდიდა ცნობებს, რომელთა თქვენდამი შეტყობინებაც მოთხოვა ნაზრანიდან ჩამოსვლისთანავე. როგორც იქნა, მაქვს პატივი, დაწვრილებით გადმოგცეთ ინგუშების მიერ მინისტრისთვის წარდგენილი არზის საწინააღმდეგო მისი ახსნა-განმარტებები.

1) ნაზრანელმა მაჰმადიანებმა ახალმონათლულთა თემები თავიანთ მხარეს გადაიბირეს, რადგან ბატონი გაიტოვის ბრძანება ნახეს დარჩენილი ახალმონათლულების წინააღმდეგ.

2) მინისტრს, ამ მხარეში გავლისას, ნაზრანელების ნათლობის შესახებ ძალზე ცუდი კუთხით აცნობეს, ხოლო ვინ აცნობა, მას არ დაუსახელებია, მაგრამ თქვა, რომ ეს ადამიანი გამოძიების დროს გამჟღავნდება.

¹ გაიტოვ პიოტრ (ტასო) ნიკოლაის ძე – პრაპორშჩიკი (1831), ასისტავი (1834), ესაული (1838), არმიის უფროსი (1842), პოდპოლკოვნიკი, ოსი ქურთათიდან, მსახურობდა ნაზრანისა და ყარაბულაკის ხალხთა მანდატურად, ხოლო მოგვიანებით – ალაგირისა და ქურთათის ხეობების მანდატურად (ხ. კოსტოი).

человек, были изнуряемы различными наказаниями, направляемыми для окрещения их, и якобы, не желая окрещения, некоторые из них бегали в Чечню. На сие г. Гайтов говорит, что бегали в Чечню те самые люди, которые делали уголовные дела, в Сибирь же ссылали за что, про то само начальство знает, а повешение при следствии ни одного человека в доказательство не найдено. Крещены же были все по собственной их воле, доказательством тому служат: 1. Что назрановцы крещены в четвертый раз, в 1-й раз 1800 года, хранящиеся в Моздоке метрические ведомости о них свидетельствовать могут, а в последний раз крещены в 1834 году, по голодному времени, тогда как четверть была ценою 50 руб. и 60 руб., мера проса была ценою два монета, и когда нечего было есть другим и купить было не на что, брали в долг уверяя взаимодателей таким образом, что когда священник приедет к нам крестить нас, и привезет деньги, в то время уплачено будет с благодарностью.

4) Что их якобы крестили насильственно противоречат тем, что протоиерей Шио Двалишвили один крестил 3 деревни первоначально: 1. Абрека Гатагжева, 2. Тарской Долины и 3. Цори, а потом, когда было мне предписано главноуправляющим бароном Розеном о содействовании, и тогда за отвлечением других должностей в отсутствии мое было окрещено две деревни: 1. Цачехи и 2. Тебо Тенгова.

5) Что якобы по 9-ть человек вешали на одной веревке. Это есть вымысел, дабы противу меня вооружить министра и скорее в исполнение их желания и просьбы было, пристава Гайтова удалить от должности и приставства над ними, и ввести начальника в сердце.

6) Разделение христиан от магометан, отведение христианам земли, лугов и воды было все по просьбам самих новокрещенных, так как они жаловались, что магометане над ними смеются и их упрекают.

7) К подаче прошения много послужило слабое держание самого коменданта Нестерова.

8) Подавали прошение те самые, которые ездили в Тифлис с приставом Гайтовым при бароне Розене с прошением 12 человек, при своем переводчике, на поданном прошении первые и подписались.

9) Цель отклонения пристава Гайтова назрановцами от себя та, чтобы найти удобную возможность

3) назрановцам таковыя арзапи даңерес, [რომ] ისინი, თითქოს, საკუთარი სურვილისა და თანხმობის საწინააღმდეგოდ მონათლეს და თითქოს 9 ადამიანი ერთ თოკზე ჩამოახრჩვეს, დატანჯეს სხვადასხვა სასჯელით, რომლებიც მათი ნათლობისკენ იყო მიმართული და თითქოს ნათლობისგან თავის ასარიდებლად ზოგიერთი მათგანი ჩეჩნეთში გაიქცა. ამასთან დაკავშირებით ბატონი გაიტოვი ამბობს, რომ სწორედ ის ადამიანები გაიქცნენ ჩეჩნეთში, რომლებიც სისხლის სამართლის საქმეებს სჩადიდონენ, ხოლო ციმბირში რატომ ასახლებდნენ მათ, უფროსობამ კარგად იცის. გამოძიებისას არც ერთი ადამიანის ჩამოხრჩობა არ დამტკიცდა. ყველა საკუთარი ნებით მოინათლა, რასაც ადასტურებს: 1. ნაზრანელები მეოთხედ მოინათლნენ, პირველად 1800 წელს, ამას მოწმობს მოზდოკში შენახული დაბადების მოწმობები, ხოლო ბოლოს ისინი 1834 წელს მოინათლნენ, შიმშილობის დროს, როდესაც [მიწის] მეოთხედი 50 და 60 რუბლი ღირდა, ერთი ფუთი ფეტვი – ორი მანეთი. როდესაც სხვებს არანაირი საჭმელი არ ჰქონდათ და ვერც ვერაფრით ყიდულობდნენ, ვალად იღებდნენ და გამსესხებლებს [არწმუნებდნენ], რომ როდესაც მღვდელი ჩავიდოდა მათ მოსანათლად და ფულს მიუტანდა, მაშინ გადაიხდიდნენ მადლიერებით.

4) მათი თითქოსდა ძალით მონათვლა წინააღმდეგობაშია იმასთან, რომ დეკანოზმა შიო დვალშიშვილმა თავდაპირველად მარტომ მონათლა სამი სოფელი: 1. აბრეკ გათაგაჟევის, 2. თერგის ველი და 3. ცორი, შემდეგ კი, როდესაც მთავარმმართველმა ბარონმა როზენმა დახმარება მოხოვა, სხვა თანამდებობაზე გადაყვანის გამო, ჩემი არყოფნისას, ორი სოფელი მოინათლა: 1. ცაჩეხი და 2. თებო თენგოვის.

5) თითქოს 9 ადამიანი ერთ თოკზე ჩამოახრჩვეს. ეს გამონაგონია, რათა მინისტრი ჩემს წინააღმდეგ განაწყონ მათი სურვილის სწრაფად აღსასრულებლად, ბოქაული გაიტოვი თანამდებობიდან გადაეყენებინათ და გაენაწყენებინათ.

6) ქრისტიანების მაჰმადიანებისგან გამოყოფა, ქრისტიანებისთვის მიწის, მინდვრებისა და წყლის გამოყოფა თავად ახალმონათლულების თხოვნით მოხდა, რადგან ისინი ჩიოდნენ, რომ მაჰმადიანები დასცინოდნენ და საყვედურობდნენ მათ.

к своим мошенничествам, к соделанию которых они себя находили при всей бытности его у них в опасении, так как Пр[истав] Гайтов только знал их весь характер, обычай, нравственность и все места, и каждого порознь по имени и в ночное время по голосу, о коем так они понимали, что он назрановцев якобы скоро сделает и казаками.

10) Зачинщики в заговоре на подачу жалобы сей были прапорщики Гайти Мальсагов¹ и Жанхот Бриков, а сии присоединили к себе еще 4-х человек жителей, кои суть: Ахмет Хабриев, Этти Марзабеков, Аги Акбиев и Марзабек Итырев.

11) Назрановцы жаловались, что якобы им крещение было сделано насильственно, это ложно, и писали противу совестей своих, так как ими многими принимаемо до 3-х раз крещение добровольно в разных местах, и были замечены.

12) Известно каждому, что крещение горцев зависело вместе от старания воинских людей, так как одна духовная сторона без содействия сему предмету сих диких народов едва ли бы имела свои успехи и возможность удержать их навсегда в христианстве.

К сему его показанию, со слов его писанному при совокупить честь еще имею, принесенное им же приставом Гайтовым ко мне, что:

1. отобранное показание о добровольном их обращении в христианство;

2. Имеется представленный реестр лиц, которые сами приезжали к протоиерею Шио Двалишвили и просили его прибыть к ним на места для крещения.

Сверх сего пристав Гайтов, извещая Вас, что министр Чернышев, принявши жалобу от назрановцев, от пристава Гайтова личного объяснения никакого не

7) თხოვნის წარდგენა დიდად განაპირობა უშუალოდ კომენდანტ ნესტეროვის სუსტმა ნებისყოფამ.

8) თხოვნა წარადგინეს იმავე პირებმა, რომლებიც ბარონ როზენთან ტფილისში იყვნენ ჩასულები ბოქაულ გაიტოვისა და თარჯიმნის თანხლებით, არზას სულ 12 ადამიანი აწერდა ხელს.

9) ნაზრანელების მიერ ბოქაულობიდან გაიტოვის გადაყენების მიზანი საკუთარი თაღლითობისთვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა იყო, რაშიც გაიტოვი მათ ხელს უშლიდა, რადგან მან კარგად იცოდა მათი ხასიათი, წეს-ჩვეულებები, ზნე და ყველა ადგილი, თითოეულ მათგანს სცნობდა სახელით და ღამით ხმით, რის გამოც ნაზრანელები ფიქრობდნენ, რომ გაიტოვი, სავარაუდოდ, მალე მათ კაზაკებად აქცევდა.

10) ხსენებული საჩივრის შეტანის შეთქმულების მოთავეები პრაპორშჩიკები გაითი მალსაგოვი¹ და ჟანხოტ ბრიკოვი იყვნენ, რომლებმაც კიდეც ოთხი ადგილობრივი გადაიბირეს: ახმეტ ხაბრიევი, ეთი მარზაბეკოვი, ალი აკბიევი და მარზაბეკ იტირევი.

11) ნაზრანელები ჩიოდნენ, რომ თითქოს ძალით მონათლეს, რაც ტყუილია და საკუთარი სინდისის საწინააღმდეგოდ წერდნენ, რადგან ბევრი მათგანი სამჯერ იყო ნებაყოფლობით მონათლული სხვადასხვა ადგილას, რაც შეუმჩნეველი არ დარჩენილა.

12) ყველასათვის ცნობილია, რომ მთიელთა ნათლობა სამხედროების ძალისხმევაზეც იყო დამოკიდებული, რადგან მხოლოდ სასულიერო პირები ამ საკითხში [ამ ველური ხალხების ნათლობაში], მათი დახმარების გარეშე, ძნელად თუ მიაღწევდნენ წარმატებას და შესაძლებლობას, სამუდამოდ მოექციათ ისინი ქრისტიანობაზე.

¹ Мальсагов Гайти – прапорщик, старшина Назрановского общества. В 1843 г. входил в состав депутации Назрановского общества, направленной в Санкт-Петербург. Один из активных участников общественно-политических событий в Ингушетии 1830-1840-х гг. и избранных народом руководителей Назрановского общества, представлявших интересы ингушей в отношениях с российской администрацией. По его имени назван аул Гайты (а также христианский «Гайтский приход») (Х. Костой).

¹ გაიტი მალსაგოვი – პრაპორშჩიკი, ნაზრანის საზოგადოების უფროსი სერჟანტი. 1843 წელს ის იყო ნაზრანის საზოგადოების დელეგაციის წევრი, რომელიც გაგზავნეს სანქტ-პეტერბურგში. ის იყო აქტიური მონაწილე ინგუშეთში 1830-იან და 1840-იან წლებში მიმდინარე სოციალურ-პოლიტიკურ მოვლენებში და ნაზრანის საზოგადოების სახალხოდ არჩეული ლიდერი, რომელიც წარმოადგენდა ინგუშთა ინტერესებს რუსეთის ადმინისტრაციასთან ურთიერთობაში. სოფელი გაიტი (ასევე ქრისტიანული „გაითის სამრევლო“) მის სახელს ატარებს (ხ. კოსტოი).

слышал, равно и до себя не допускал, и теперь, возлагая всю надежду на покровительство Вашего высокопреосвященства, просит Вас с осторожностью коснуться о нем, дабы не было заключено министром, если случай будет. Он считает себя виновным пред Вашим высокопреосвященством за не исполнение по данному от него Вам слову, которое привести в исполнение не мог он по той единственной причине, что он предвидел невозможности и ожидавшие его неблагоприятия, которые ныне возникнулись, о чем так же ясно он якобы описывал к Вам в писмах своих.

В заключение всего прошу всепокорнейше снизить моей дерзости, что я принял на себя смелость к Вашему высокопреосвященству собранное сведение от г. Гайтова с присовокуплением на бумаге такого же рода сведений мне от него данных представить в небрежном виде. Зависело все сие от крайней поспешности, так как мнением своим счел доставление всего сего за нужное к сведению и сообщению Вашему.

Всемилоостивейшего архипастыря
нижайший послушник,

ПОДПИСЬ: Благодичный иерей
И[оанн] Бельский.
21 июня 1842 г., №464. Приложение

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8043,
PDF: стр. 12-19.

მის [გაიტოვის] ამ ჩვენებას, რომელიც მისი სიტყვებიდან არის დაწერილი, პატივი მაქვს დავამატო, რაც მან თავად მაცნობა, ანუ:

1. ჩვენება ქრისტიანობაზე მათი ნებაყოფლობითი მოქცევის შესახებ.

2. გვაქვს იმ ადამიანების რეესტრი, რომლებიც თავად მივიდნენ დეკანოზ შიო დვალისვილთან და სთხოვეს მათთან ჩასვლა [მოსანათლად].

გარდა ამისა, ბოქაული გაიტოვი გაცნობებით, რომ მინისტრ ჩერნიშევს, ნაზრანელებისგან საჩივრის მიღების შემდეგ, ბოქაულ გაიტოვისგან არანაირი პირადი ახსნა-განმარტება არ მოუხმენია და არც არავინ დაუშვია თავისთან. ახლა კი თქვენს მაღალყოვლადუსამღუდელოესობის მფარველობაზე ამყარებს მთელ იმედს, გთხოვთ, თუ ამის შესაძლებლობა გექნებათ, ფრთხილად ახსენოთ იგი, რათა მინისტრმა ცუდი არაფერი დაასკვნას მასზე. იგი თავს დამნაშავედ მიიჩნევს თქვენი მაღალყოვლადუსამღუდელოესობის წინაშე, რადგან მოცემული სიტყვა ვერ შეასრულა. მან ეს ვერ შეძლო მხოლოდ იმიტომ, რომ წინასწარ განჭვრიტა ამის შეუძლებლობა და მოსალოდნელი უსიამოვნებები, რომლებიც ახლა წარმოიშვა, რაც, ვითომდა, ნათლად აღწერა თავის წერილებში..

დასასრულ, ყოვლად უმორჩილესად გთხოვთ მაპატიოთ თავხედობა, რადგან თვითნებურად მივეცი თავს უფლება, თქვენი მაღალყოვლადუსამღუდელოესობისთვის წარმედგინა ბატონი გაიტოვისგან შეგროვებული ცნობები, ასევე, მის მიერ ჩემთვის მოწოდებული ამბები თამამად და დაულაგებლად გადამეტანა ქალაქში. ეს ყოველივე უკიდურესი აჩქარების გამო გავაკეთე, რადგან, ჩემი აზრით, ამ ყველაფრის ცნობება თქვენთვის აუცილებლად მივიჩნიე.

ყოვლადმოწყალე მწყემსმთავრის
უმდაბლესი მორჩილი,

ხელმოწერა: ბლალოჩინი დეკანოზი
ი[ოანე] ბელსკი.
1842 წლის 21 ივნისი, №464, დანართი

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 8043,
PDF: გვ. 12-19 (რუსულ ენაზე).

**1838-ГО ГОДА ФЕВРАЛЯ 5-ГО ДНЯ.
ПОКАЗАНИЯ, ОТОБРАННЫЕ
ИЗ ЧИСЛА НОВОКРЕЩЕННЫХ
ПОЖИЛЫХ СТАРИКОВ, А ИМЕННО:
УЗДЕМИРА ЦУНТОЛЬГОВА, НАУРУЗА
МАРЗАГАНОВА И ДОБРА БАТЬЕВА**

Назад тому полагаем 45 или менее лет, когда мы жили в Шолхи около хребта гор на плоскости и были покорные Правительству Русскому, тогда ингушевский старшина Чож Марзаганов¹ имел сына своего Тимир Солтан в аманатах² у русских и содержался в городе Моздоке. Отколь Марзаганов привел к нам в Шолхи священника Естафия с двумя дьяконами,³ кои привезли с собою семь возов холста, денег и крестов, также было с ними из моздокской казачьей команды конвой числом до 40 человек, из числа коих еще есть некоторые казаки в живых. По прибытии своем в Шолхи, они остановились в доме Чожа Марзаганова и потом начали продолжать крещение. С своим семейством первый сам Марзаганов принял крещение, после его начали крестить жителей по собственному желанию и охоте со всех деревень. Ингушевский народ толпами истекались к священнику и каждый из них спешил наперед окреститься. Но священник Естафий, кончив всех имевших у себя вещей, которые нужны были для крещения,

¹ Чож Марзаганов (ингуш. Моарзагla Чloж Малсаг наькъан) – ингушский политический и военный деятель второй половины XVIII века, дипломат, старшина селения Шолхи. Один из наиболее заметных общественно-политических лидеров Ингушетии указанного периода (Х. Костой).

² Аманат – заложник (примеч. Н.А.).

³ Дьяк (от греч. δῆκονος, diakonos «служитель») – должность в Русском царстве: 1. начальник органа управления (приказа) или младший чин в боярской думе Русского царства XVI-XVIII вв., напр. думный дьяк; 2. церковнослужитель низшего разряда в православной церкви, не имеющий степени священства (чаще называемый дьячком) (примеч. Н.А.).

**1838 წლის 5 თებერვლის
ჩვენებები, ჩამორთმეული
ახალმონათლული
ხანდაზმულებისგან, კერძოდ,
უზდემირ ცუნტოლგოვის, ნაურუზ
მარზაგანოვისა და დობრა
ბათიევისგან**

სავარაუდოდ 45, ან ცოტა ნაკლები წლის წინათ, როდესაც ჩვენ შოლხში, მთის ქედის მახლობლად, პლატოზე ეცხოვრობდით და რუსეთის მთავრობას ვემორჩილებოდით, ინგუში უხუცესის, ჩოჟ მარზაგანოვის ვაჟი, თიმირ-სოლთანი, რუსებს ჰყავდათ ამანათად¹ ქალაქ მოზდოკში. იქიდან მარზაგანოვმა² ჩვენთან, შოლხში, მღვდელი ესტატი ჩამოიყვანა ორ დიაკონთან³ ერთად, რომლებმაც თან ტილოთი, ფულითა და ჯვრებით დატვირთული შვიდი ურემი ჩამოიყვანეს. მათ მოზდოკის კაზაკთა რაზმის 40 კაციანი ბადრაგი მოჰყვებოდა, რომელთაგან რამდენიმე კაზაკი ჯერ კიდევ ცოცხალია. შოლხში ჩამოსვლისთანავე ისინი ჩოჟ მარზაგანოვის სახლში გაჩერდნენ და ნათლობის ჩატარება განაგრძეს. თავად მარზაგანოვი იყო პირველი, ვინც ოჯახთან ერთად მოინათლა, მის შემდეგ კი ყველა სოფლის მაცხოვრებლების ნათლობა მათი ნებითა და სურვილით დაი-

¹ ამანათი – მძევალი (ნ.ა).

² ჩოჟ მარზაგანოვი (ინგუშ. მოარზალ ჭოჟ მალსაგ ნეყან) – XVIII საუკუნის მეორე ნახევრის ინგუში პოლიტიკური და სამხედრო მოღვაწე, დიპლომატი და სოფელ შოლხის უხუცესი, ამ პერიოდში ინგუშეთის ერთ-ერთი ყველაზე გამოჩენილი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ლიდერი (ხ. კოსტოი).

³ დიაკი (ბერძ. δῆκονος, diakonos; რუს. дьяк „მსახური“) – თანამდებობა რუსეთის სამეფოში: 1. მმართველი ორგანოს (პრიკაზის) უფროსი; უმცროსი წოდების მქონე პირი XVI-XVIII სს.-ის რუსეთის სამეფოს ბოიართა დუმაში. მაგ., думный дьяк – დუმის მდივანი; 2. დაბალი წოდების სასულიერო პირი მართლმადიდებლურ ეკლესიაში, რომელსაც არ აქვს მღვდლის წოდება (უფრო ხშირად დიაკვანს, რუს. дьячок უწოდებენ) (ნ.ა.).

по сему некоторые между нами остались некрещенными. И духовные по прошествии несколько времени, которые находились у нас более года, возвратились с своим конвоем в отечество свое в город Моздок. Как помнится нам, что в то время кажется был комендантом в Моздоке полковник Таганов. После того, спустя как полагаем, 10 или 15 лет, прибыл к нам какой-то священник, коего мы называли Бачка, а настоящего его имени мы не знаем. С ним было еще два духовных лица. По прибытии в Шолхи они остановились в деревне Плиевой у старшины Паги Джанрова. Окрестивши после Естафия оставшихся некрещенными, отправился в деревню Ангушты за первый хребет гор, иначе называемой Тарсовской долины и находился он там в доме старшины Точика Итиева фамилии Албогачева. Оный священник окрестил всех жителей в Ангушты и для исполнения христианских обрядов основал деревянную церковь, на постройку каковой возили тамошние жители нужного леса. За каждое бревно платили им от него по 25 коп. серебром, а когда заготовили потребное число леса, присланы были из Моздока четыре плотника из солдат, которые построили означенную церковь. Священник Башка проповедовал там христианскую религию в год или более.

Чож Марзаганова сын Тимир Солтан, который находился в аманатах, прибыл к нам чрез несколько лет уже из города Кизляра [во всем...] наряде.

Тагаурцы, видя, что ингуши все приняли христианскую веру и сделались подданными Русскому правительству, потому сомневались, дабы Военно-Грузинскую дорогу не обратили чрез наше ущелье вверх по реке Ассе, от чего они могли бы лишиться дохода своего, который они получали от проезжающих купцов с Линии в Грузию, посему тагаурские старшины Гайтука Дударов и Гулак Дударов и Марзабек Битов к себе из деревни Ангушты [пригласили] почетного старшину Эльмурзу Арчакова, коего уговорили, дабы он умертвил

нყო. ინგუშები ჯგუფ-ჯგუფად იკრიბებოდნენ მღვდელთან და თითოეული მათგანი ნათლობის მიღებას ჩქარობდა. მაგრამ მღვდელმა ესტატემ, ამონურა რა ყველა ნივთი, რაც ნათლობისთვის იყო საჭირო, ნათლობა შეწყვიტა და ამიტომ ჩვენს შორის ზოგიერთი მოუნათლავი დარჩა. გარკვეული დროის შემდეგ, სასულიერო პირები, რომლებიც ჩვენთან ერთ წელზე მეტი ხნის განმავლობაში იმყოფებოდნენ, ბადრაგთან ერთად სამშობლოში, ქალაქ მოზდოკში დაბრუნდნენ. მეხსიერება თუ არ გვალაგობს, იმ დროს მოზდოკის კომენდანტი პოლკოვნიკი ტაგანოვი იყო. ამ ამბიდან დაახლოებით 10 ან 15 წლის შემდეგ ჩვენთან მღვდელი ჩამოვიდა, რომელსაც ბაშკას ვუნოდებდით, მისი ნამდვილი სახელი არ ვიცოდით. მასთან ერთად კიდევ ორი სასულიერო პირი იყო. შოლხში ჩამოსულები სოფელ პლიევში გაჩერდნენ, უხუცეს პაგისთან ჯანროვთან. [ბაჩკამ] ესტატეს შემდეგ მოუნათლავად დარჩენილები მონათლა, შემდეგ მთის პირველ ქედს იქითა სოფელ ანგუშტში გაემგზავრა, რომელსაც სხვაგვარად თერგის ველს უწოდებენ, და იქ ალბოგაჩევეების გვარის უხუცესის ტოჩიკა იტიევის სახლში დაბინავდა. ამ მღვდელმა ანგუშტის ყველა მკვიდრი მონათლა და ქრისტიანული რიტუალების შესასრულებლად ხის ეკლესია ააშენა, რომლის მშენებლობისთვისაც ადგილობრივი მოსახლეობა საჭირო ხე-ტყეს ეზიდებოდა. თითოეული მორისთვის მღვდლისგან ისინი 25 ვერცხლის კაპიკს იღებდნენ, ხოლო როდესაც საჭირო რაოდენობის ხე-ტყე მოგროვდა, მოზდოკის ჯარისკაცთაგან ოთხი ღურგალი გამოგზავნეს, რომლებმაც აღნიშნული ეკლესია ააშენეს. მღვდელი ბაშკა იქ ერთი წლის ან მეტი ხნის განმავლობაში ქადაგებდა ქრისტიანულ რელიგიას.

ჩოჟ მარზაგანოვის ვაჟი, თიმირსოლთანი, რომელიც მძევლად იყო აყვანილი, რამდენიმე წლის შემდეგ დაბრუნდა ჩვენთან ყიზლარიდან [სრული...] აღკაზმულობით.

бы священника Башку. За что дали ему по согласию Тагаурского общества 300 рублей серебром. Откуда возвратившись Арчаков к себе домой, имея коварный замысел, позвал к себе в гости священника Башку [и] в пиру заколол его кинжалом. Албогачевы за кровь гостя своего по нашему обыновению взыскали с Арчакова 30 коров.

А в 1820 году явился к нам проповедник протоиерей Николай Самарганов с помощниками своими протоиереем Афанасием Мамацевым и Яковом Ломауровым, которые окрестили добровольно до 81 души. Но тут некоторые старшины, не знаем из чего, мы желали принять христианский закон и начали и прочих, то общество наше согласилось выбрать семь человек из среды себя достойных старшин вроде депутатов и послать оные в г. Тифлис к преосвященному Теосласту¹ экзарху Грузии и потому просили мы у Владикавказского коменданта полковника Скворцова отношение к экзарху Грузии и рапорт к главнокомандующему Грузии господину генерал-лейтенанту Вельяминову. По прибытии в город Тифлис оные старшины до единого были окрещены протоиереем Самаргановым в Сионовском соборе, которых во время Государя Императора мы всем обществом просили причислить оных к нам, потому что оные без всякой причины оставили принятую ими веру и ныне делают над нами насмешки и мы никогда не просили, дабы нас освободить от христианской религии, ибо мы довольно себя знаем, что ингуши уже четвертый раз окрещены. А когда Добро Батиев ездил в город Моздок для покупки хлеба в 1834 году, видел он тех двух духовных лиц, которые были с Естафием во время крещения и потому полагаем их еще доселе живыми.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8043,
л. 11-12 об., PDF: стр. 20-23.

¹ Феофилакт (Русанов) – митрополит Карталинский и Кахетинский, Экзарх Грузии в 1817-1821 гг. (Х. Костой).

თავაურელებმა, დაინახეს რა, რომ ყველა ინგუში გაქრისტიანდა და რუსეთის მთავრობის ქვეშევრდომი გახდა, ეჭვი შეეპარათ, რომ საქართველოს სამხედრო გზას ჩვენი ხეობიდან მდინარე ასის გასწვრივ არ გადაენაცვლა, რაც მათ ხაზიდან საქართველოში მიმავალი ვაჭრებისგან შემოსავალს დააკარგვინებდა, ამიტომ თავაურის უზუცესებმა: გაითუყა დუდაროვმა, გულაყ დუდაროვმა და მარზაბექ ბიტოვმა სოფელ ანგუშტიდან პატივსაცემი უზუცესი ელმურზა არჩაკოვი მიიწვიეს, რომელიც მღვდელ ბაშკას მოკვლაზე დაიყოლიეს. ამისთვის მას, თავაურის თემის თანხმობით, 300 ვერცხლის რუბლი გადასცეს. სახლში დაბრუნების შემდეგ, არჩაკოვმა, მზაკვრული გეგმის განსახორციელებლად მღვდელი ბაშკა თავისთან მიიწვია [და] ნადიმის დროს ხანჯლით აკუნა. ალბოგაჩეებმა, ჩვენი ჩვეულების თანახმად, სტუმრის სისხლის სანაცვლოდ არჩაკოვს 30 ძროხა მოსთხოვეს.

1820 წელს ჩვენთან მქადაგებელი დეკანოზი ნიკოლაი სამარლანოვი ჩამოვიდა თავის თანაშემწეებთან, დეკანოზ აფანასი (ათანასე) მამაცევთან და იაკობ ლომაუროვთან ერთად, რომლებმაც ნებაყოფლობით 81 სული მონათლეს. მაგრამ შემდეგ ზოგიერთმა უზუცესმა, არ ვიცით რატომ, ქრისტიანული რჯულის მიღება მოისურვა, რაზეც სხვები დასთანხმდნენ, შემდეგ კი ჩვენი თემი დასთანხმდა, თავისი რიგებიდან შვიდი ადამიანი, ღირსეული უზუცესები აერჩია და დეპუტაცია ქ. ტფილისში გაეგზავნა ყოვლადუსამღვდელოესს თეოსლაქთან¹, საქართველოს ეგზარქოსთან, და ამიტომ ვთხოვეთ ვლადიკავკაზის კომენდანტს, პოლკოვნიკ სკვორცოვს, მიმართვა დაენერა საქართველოს ეგზარქოსისადმი, ასევე, პატაკი წარედგინა საქართველოს მთავარსარდლის, ბატონი გენერალ-ლეიტენანტ ველიამინოვისთვის. ქალაქ

¹ ფეოფილაქტი (რუსანოვი) – ქართლ-კახეთის მიტროპოლიტი, საქართველოს ეგზარქოსი 1817 წლიდან 1821 წლამდე (ხ. კოსტოი).

ტფილისში ჩასვლისთანავე ეს უხუცესები დეკანოზმა სამარლანოვმა მონათლა სიონის ტაძარში. ხელმწიფე-იმპერატორის ჩამოსვლის დროს მთელმა თემმა მოითხოვა, რომ ისინი [ქართველი მღვდლები] ჩვენს შორის ყოფილიყვნენ. მათ [ინგუშებმა] ყოველგვარი მიზეზის გარეშე მიატოვეს მიღებული სარწმუნოება და ახლა დაგვცინიან, ჩვენ კი არასდროს გვითხოვია ქრისტიანული რელიგიისგან გათავისუფლება და კარგად ვიცით, რომ ინგუშები

უკვე მეოთხედ მოინათლნენ. როდესაც დობრო ბატიევი 1834 წელს პურის საყიდლად მოზდოკში წავიდა, მან ნახა ის ორი სასულიერო პირი, რომლებიც ესტატესთან ერთად იყვნენ ნათლობის დროს და ამიტომ მიგვაჩნია, რომ ისინი ჯერ კიდევ ცოცხლები არიან.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8043, ფურცელი 11-12 უკ., PDF: გვ. 20-23 (რუსულ ენაზე).

[illegible]

**ИМЕННОЙ СПИСОК НАЗРАНОВСКИХ
СТАРЕЙШИН, КОТОРЫЕ
СОДЕЙСТВОВАЛИ ПРИ ОБРАЩЕНИИ
В ХРИСТИАНСКУЮ ВЕРУ
НАЗРАНОВСКИХ ЖИТЕЛЕЙ
ПО СОБСТВЕННОМУ ИХ ЖЕЛАНИЮ
В 1834 ГОДУ**

№	Звание, фамилии и чинов	Которые получили в награду по 5 рублей серебром и представлены были к медали	Отметка
1	Прапорщик Батыр-Мурза Чирков	Получил	
2	Прапорщик Гайти Мальсагов	Получил	
3	Абат Абоев	Получил	
4	Алакай Ведзежев	Получил	
5	Хуса Нальгиев	Получил	
6	Орасхан Мальсагов	Получил	
7	Аба Елимарзов	Получил	
8	Тотрач Муталов	Получил	
9	Мирза Екижев	Получил	
10	Алимурза Цоголов	Получил	
11	Аба Цгодзев	Получил	
12	Бороко Хасиев	Не получил	
13	Берляч Дидигов	Не получил	
14	Мисост Арсамаков	Не получил	
15	Алимурза Бадзыгов	Не получил	
16	Умур Бугучев	Не получил	
Карабулакские старшины			
17	Абрек Гатагажев	получил	От благочинного, но мне не известно сколько
18	Джамбулат Гатагажев¹	получил	
Тагаурский старшина			
19	Увудзюк Дударов	Не получил	

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8043,

PDF: стр. 24.

¹ Гатагажев Джамбулат – прапорщик (1845). В 1830 г. был проводником у генерал-майора князя Абхазова во время покорения галгаевцев и в 1842 г. при экспедиции против галашевского общества; Депутат от жителей Тарской долины, назначенный для отправления в Санкт-Петербург в 1845 г. в составе делегации от ингушских и осетинских обществ (Х. Костой).

**სახელობითი სია ნაზრანის
ზამღაპების, რომლებიც
მონაწილეობდნენ 1834 წელს
ნაზრანის მკვიდრთა საკუთარი
სურვილით ქრისტიანულ
სარწმუნოებაზე მოქცევაში**

№	წოდება, გვარი და ტიტული	რომლებმაც ჯილდოდ 5 ვერცხლის რუბლი მიიღეს და მედალზე იყვნენ წარდგენილები	შენიშვნა
1	პრაპორშჩიკი ბათირ-მურზა ჩირკოვი	მიიღო	
2	პრაპორშჩიკი ლაითი მალსაგოვი	მიიღო	
3	აბათ აბოევი	მიიღო	
4	ალაქაი ვეძეჟევი	მიიღო	
5	ჰუსა ნალგაიევი	მიიღო	
6	ორასხან მალსაგოვი	მიიღო	
7	აბა ელიმარზოვი	მიიღო	
8	თოთრაჩ მუთალოვი	მიიღო	
9	მირზა ეკიჟევი	მიიღო	
10	ალიმურზა ოგოლოვი	მიიღო	
11	აბა ცგოძევი	მიიღო	
12	ბოროქო ხასიევი	არ მიუღია	
13	ბერლიაჩ დიდიგოვი	არ მიუღია	
14	მისოსთ არსამაკოვი	არ მიუღია	
15	ალიმურზა ბაძიგოვი	არ მიუღია	
16	უმურ ბუგუჩევი	არ მიუღია	
ყარაბულაკის უზუცესები			
17	აბრეკ გათაგაჟევი	არ მიუღია	ბლალჩინისგან, თუმცა ჩემთვის უცნობია, რამდენი
18	ჯამბულათ გათაგაჟევი ¹	არ მიუღია	
თაგაურის უზუცესები			
19	უვუძუკ დუდაროვი	არ მიუღია	

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8043,

PDF: გვ. 24 (რუსულ ენაზე).

¹ ჯამბულათ გათაგაჟევი – პრაპორშჩიკი (1845). 1830 წელს გენერალ-მაიორ თავად აბხაზოვის მეგზურად მსახურობდა ლალაელების დამორჩილებისა და 1842 წელს გალაშქრის საზოგადოების წინააღმდეგ ექსპედიციის დროს; 1845 წელს სანქტ-პეტერბურგში დაინიშნა ინგუშეთისა და ოსეთის საზოგადოებათა დელეგაციის შემადგენლობაში (ხ. კოსტოი).

**ДЕЛО О САМОВОЛЬНОМ
ОСТАВЛЕНИИ УЧИЛИЩА
УЧЕНИКАМИ
ЧИРИКОВЫМ И ЧАКВИЕВЫМ
№ 103, «27» ИЮНЯ 1842**

**РАПОРТ ОТ 21 ИЮНЯ 1842 ГОДА
ОТ СМОТРИТЕЛЯ ВЛАДИКАВКАЗСКИХ
УЧИЛИЩ ГРИГОРИЯ СОКОЛОВА
ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ЕВГЕНИЮ**

Его Высокопреосвященству, Святейшаго
Правительствующаго Синода Члену,
Высокопреосвященнейшему Евгению,
Архиепископу Карталинскому и Кахетинскому,
Экзарху Грузии и разных орденов Кавалеру
[от] Смотрителя Владикавказских
духовных училищ Григория Соколова.

Р а п о р т

Казенно-коштный ученики¹ Владикавказскаго
Духовнаго Училища: Александр Чириков и Ни-
колай Чаквиев другой раз оставляют училище:
в первый оставили 6-го Июля, о чем я не донес
Вашему Высокопреосвященству потому, что они
на четвертый день после побега опять явились в
училище; во второй же оставили 15-го сего Июня
и досель не являются. Александр же Чириков чи-
нил таковыя побеги и прежде при других Смотри-
телях и по своим познаниям и поведению не пода-
ет надежды – не только определиться в духовное
звание, но и оказать какую либо пользу в другом
обществе.

О чем рапортуя Вашему Высокопреосвящен-
ству, прошу позволить мне их исключить, или

¹ Казённо-коштные ученики – устаревшее выра-
жение, обозначающее обучающихся, полностью
обеспечиваемых государством (за счёт казны) (Х.
Костой).

**საქმე მოსწავლეების –
ჩირიკოვისა და ჩაკვიევის მიერ
სასწავლებლის თვითნებურად
დატოვების შესახებ
№103, 1842 წლის 27 ივნისი**

**ვლადიკავკაზის სასწავლებლის
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის
1842 წლის 21 ივნისის პატაკი
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის**

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
უნმინდესი მმართველი სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღვდელოეს ევგენის,
ქართლისა და კახეთის მთავარეპისკოპოსს,
საქართველოს ეგზარქოსს და სხვადასხვა
ორდენის კავალერს
ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლების
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის

პ ა ტ ა კ ი

ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის
სახელმწიფო კმაყოფაზე მყოფმა მოსწავლე-
ებმა: ალექსანდრე ჩირიკოვმა და ნიკოლოზ
ჩაკვიემა – სასწავლებელი მეორედ დატოვეს:
პირველად – 6 ივლისს, რაც თქვენს მაღალყო-
ვლადუსამღვდელოესობას არ შევატყობინე,
რადგან ისინი გაქცევიდან მეოთხე დღეს გამო-
ცხადდნენ სასწავლებელში; მეორედ კი 15 ივ-
ნისს და მას შემდეგ არ დაბრუნებულან. თუმცა,
ალექსანდრე ჩირიკოვს სხვა ზედამხედველე-
ბის დროსაც არაერთხელ მიუტოვების სასწა-
ვლებელი. იგი თავისი განსწავლულობითა და
ყოფაქცევით არანაირ იმედს არ იძლევა – არა
მხოლოდ სასულიერო წოდების მიღწევისთვის,
არამედ სხვა ნებისმიერი საზოგადოებისთვის
რაიმე სარგებლის მოტანის კუთხითაც.

თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას
ამის შესახებ ვაცნობებ და გთხოვთ, ნება და-

буде¹ пожелают продолжать учение, лишить их казенного содержания.

Смотритель Владикавказских училищ
Григорий Соколов.

№ 38-й
21-го Июня
1842 года.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 1.

მართოდ, გავრიცხო ისინი, ხოლო თუ სწავლის გაგრძელებას მოისურვებენ, ჩამოვართვა ხაზინით უზრუნველყოფა.

ვლადიკავკაზის სასწავლებლების
ზედამხედველი გრიგორი სოკოლოვი

№38
1842 წლის 21 ივნისი

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 8049,
ფურც. 1. (რუსულ ენაზე).

¹ Бude – «если», «коли», в современном русском оно отсутствует.

**СВЕДЕНИЯ ОБ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАХ
ЗАЧИСЛЕНИЯ УЧЕНИКОВ – АЛЕКСАНДРА
ЧИРИКОВА И НИКОЛАЯ ЧАКВИЕВА – ВО
ВЛАДИКАВКАЗСКОЕ ДУХОВНОЕ УЧИЛИЩЕ**

1842 года, Сентября, 30 дня

По справке с делами в Канцелярии Осетинской Духовной Комиссии оказалось:

Ингушевский Переводчик, находящийся при Назрановском Приставе житель селения Батри-мурза из важных Ингуш. Батыр-Мурза Чириков¹ от 10 февраля 1837 года ходил с прошением к Наставникам Владикавказского училища исправлявшему должность Смотрителя того училища Протоиерею Двалишвили и Инспектору училища Григорию Мжедлову, о принятии сына его Александра и племянника Николая Чаквиева во Владикавказское училище, каковое прошение вместе с подписью, данного им Чириковым представлено было к Высокопреосвященству на благоразсмотрение. Подписью своею он Батыр-Мурза Чириков обязался: что как сын его Александр, так и племянник Николай по принятии в училище, если они в числе прочих учеников будут пользоваться всеми нужными потребностями, то по окончании курса наук поступят в Духовное звание. Почему по собрании надлежащих сведений означенные мальчики Александр и Николай были приняты во Владикавказское училище и помещены на казенном содержании.

¹ Чириков Батыр-Мурза – поручик, ингушский старшина; помощник пристава Горских народов (1843), начальник над Назрановскими аулами (1852). По его имени назван аул Батыр-мурзы Чирикова (инг. Баьтмар-зи-юрт; совр. Средние Ачалуки). Активный участник общественно-политических событий в Ингушетии 1830-1850-х гг., один из первых чиновников-ингушей в российской администрации (Х. Костой).

**ცნობები მოსწავლეების – ალექსანდრე
ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის
– ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებელში მიღების გარემოებების
შესახებ**

1842 წლის 30 სექტემბერი

ოსეთის სასულიერო კომისიის კანცელარიის საქმეების მიხედვით გაირკვა შემდეგი:

ინგუში მთარგმნელი, რომელიც ნაზრანის ბოქაულთანაა მიმაგრებული, სოფელ ბათრიმურზას მკვიდრი, უბრალო კაცი არ აღმოჩნდა. ბათირ-მურზა ჩირიკოვმა¹ 1837 წლის 10 თებერვალს ვლადიკავკაზის სასწავლებლის მოძღვარს, დეკანოზ დვალისვილს, რომელიც სასწავლებლის ზედამხედველის მოვალეობას ასრულებს, და სასწავლებლის ინსპექტორს, გრიგორი მჟედლოვს, თხოვნით მიმართა, რათა მისი ვაჟი ალექსანდრე და დისშვილი ნიკოლოზ ჩაკვიევი ვლადიკავკაზის სასწავლებელში მიეღოთ. აღნიშნული სათხოვარი, ჩირიკოვის ხელმოწერით, მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას წარედგინა განსახილველად.

ბათირ-მურზა ჩირიკოვმა საკუთარი ხელმოწერით ვალდებულება აიღო მასზედ, რომ: მისი ვაჟი ალექსანდრე და დისშვილი ნიკოლოზი, სასწავლებელში მიღების შემდეგ თუ სხვა მოსწავლეების მსგავსად უზრუნველყოფილნი იქნებოდნენ ყველა საჭიროებით, სწავლის დასრულების შემდეგ სასულიერო წოდებას მიიღებენ. აქედან გამომდინარე, საჭირო ცნობების

¹ ბათირ-მურზა ჩირიკოვი – ლეიტენანტი, ინგუში ზემდეგი; მთიელთა პოლიციის ოფიცრის თანამემკვიდრე (1843), ნაზრანის სოფლების მეთაური (1852). სოფელ ბათირ-მურზა ჩირიკოვს (ინგ. ბათმარზი-იურთი; თანამედროვე შუა აჩალუკი) მისი სახელი ჰქვია. აქტიური მონაწილე ინგუშეთში მიმდინარე საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ მოვლენებში 1830-იანი წლებიდან 1850-იან წლებამდე და ერთ-ერთი პირველი ინგუშელი მოხელე რუსეთის ადმინისტრაციაში (ხ. კოსტოი).

Смотритель Владикавказского училища Григорий Мжедлов рапортом от 20 марта прошлого 1841 года доносил Его Высокопросвященству, что Г. Владикавказский Коммендант означенного Казеннокоштного ученика записал для отправления в Кадетский Корпус, против данного отцом означенного ученика обязательства поступить сыну его по окончании учения в Духовное звание. В следствие чего хотя по Сношению Экзарха Грузии с Г. Начальником Штаба и было приостановлено отправление ученика Чирикова в Кадетский Корпус, но отец означенного ученика Чирикова Переводчик Чириков, прошением от 24 мая того же 1841 года просил ходатайствовать Владикавказского Комменданта об отправлении означенного сына его в Кадетский Корпус; присовокупив, что обязательства в описание того, чтобы сын его остался в Духовном звании он не давал, тогда как оное в подлиннике с его прошением хранится при делах Осетинской Д. Комиссии.

Означенный ученик Александр Чириков обучался по 1 разряду и до Мая месяца 1841 года всегда отмечаем был: успехов весьма хороших, способностей весьма отличных. От 18 Декабря 1841 года Исправлявший должность Смотрителя учитель Иван Абеслев рапортом доносил, что ученик Александр Чириков с того времени, как Владикавказский Коммендант записал в отправке его в Кадетский Корпус, часто оставлял класс, а ныне совсем бежал и ищет места, желая поступить в должность.

Смотритель Владикавказского Д. Училища Григорий Соколов рапортом от 21 Июня сего года за № 38 донося о частых побегах из училища ученика Александра Чирикова и Николая Чаквиева присовокупил, что Чириков и при других смотрителях делал побеги. и по своим знаниям и по поведению не подает надежды определиться в Духовное звание, но и оказать кому либо пользу в другом обществе, и поэтому и просил или

შეგროვების შემდეგ, ხსენებული ყმანვილები – ალექსანდრე და ნიკოლოზი – ვლადიკავკაზის სასწავლებელში იქნენ მიღებულნი და ხაზინის კმაყოფაზე აღრიცხულნი.

ვლადიკავკაზის სასწავლებლის ზედამხედველმა, გრიგორი მჟედლოვმა, გასული 1841 წლის 20 მარტის პატაკით მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას აცნობა, რომ ვლადიკავკაზის კომენდანტმა ხაზინის კმაყოფაზე მყოფი ზემოხსენებული მოსწავლე [ალექსანდრე ჩირიკოვი] კადეტთა კორპუსში გასაგზავნად ჩაწერა, რაც ეწინააღმდეგება ზემოხსენებული მოსწავლის მამის მიერ აღებულ ვალდებულებას – სწავლის დასრულების შემდეგ შვილი სასულიერო წოდებაში გაემწესებინა. შედეგად, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ეგზარქოსსა და ბატონ შტაბის უფროსს შორის მიმონერის შემდეგ მოსწავლე ჩირიკოვის კადეტთა კორპუსში გაგზავნა შეჩერდა, ზემოხსენებული მოსწავლის მამამ, მთარგმნელმა ჩირიკოვმა, იმავე 1841 წლის 24 მაისს თხოვნით მიმართა ვლადიკავკაზის კომენდანტს, რათა ამ უკანასკნელს ეშუამდგომლა ზემოხსენებული ვაჟის კადეტთა კორპუსში გაგზავნაზე. [მთარგმნელმა ჩირიკოვმა] დასძინა, რომ წერილის მიხედვით მას არ აუღია რაიმე ვალდებულება მისი შვილის სასულიერო წოდებაში დასარჩენად. ამ დროს ეს აღნიშნულია მისი სათხოვარის დედანში, რომელიც ოსეთის სასულიერო კომისიის საქმეებშია დაცული.

ზემოხსენებული მოსწავლე, ალექსანდრე ჩირიკოვი, პირველ თანრიგში სწავლობდა და 1841 წლის მაისამდე ყოველთვის შესანიშნავი მოსწრებითა და ბრწყინვალე ნიჭით გამოირჩეოდა. ზედამხედველის მოვალეობის შემსრულებელმა, მასწავლებელმა ივან აბესლემა, 1841 წლის 18 დეკემბერის პატაკით მოგვახსენა, რომ მას შემდეგ, რაც ვლადიკავკაზის კომენდანტმა [ალექსანდრე ჩირიკოვი] კადეტთა კორპუსში ჩარიცხა, იგი ხშირად აცდენდა მეცადინეობებს, ხოლო ახლა საერთოდ

исключить их вовсе или же лишить их Казенного Содержания.

Ученик 4 класса Николай Чаквиев как и доносил смотритель Соколов в настоящем году, бежал из училища 2 раза. По ведомости за Апрельскую учебную треть сей Чаквиев показал по 1 разряду, при способностях и прилежании довольно хороших, поведении очень хорошо.

Секретарь Марсов.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 2-4.

მიატოვა სწავლა და ადგილს ეძებს, რათა სასულიერო წოდებას შეუდგეს. ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველმა, გრიგორი სოკოლოვმა, მიმდინარე წლის 21 ივნისის №38 პატაკით გვაცნობა მოსწავლეების, ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის სასწავლებლიდან ხშირი გაქცევის შესახებ. მან დასძინა, რომ ჩირიკოვი სხვა ზედამხედველების დროსაც გარბოდა და რომ ცოდნისა და ყოფაქცევის მიხედვით იგი სასულიერო წოდების მიღების ან სხვა თემში ვინმესთვის სარგებლის მოტანის იმედს არ იძლევა. ამიტომ მან [ზედამხედველმა გრიგორი სოკოლოვმა] მოითხოვა ან მათი გარიცხვა, ან სახელმწიფო კმაყოფის მოხსნა.

მე-4 კლასის მოსწავლე ნიკოლოზ ჩაკვიევი, როგორც წელს ზედამხედველი სოკოლოვი იტყობინება, ორჯერ გაიქცა სასწავლებლიდან. უწყისის მიხედვით, აპრილის სასწავლო მესამედში ჩაკვიევმა პირველი თანრიგის შეფასება მიიღო, აქვს საკმაოდ კარგი უნარები, არის ბეჯითი და ძალიან კარგი ყოფაქცევის.

მდივანი მარსოვი.

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049, ფურც. 2-4. (რუსულ ენაზე).

**ПРЕДПИСАНИЕ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ
ОТ 11 ОКТЯБРЯ 1842 ГОДА СМОТРИТЕЛЮ
ВЛАДИКАВКАЗСКОГО УЧИЛИЩА ГРИГОРИЮ
СОКОЛОВУ**

Предписываю Вам, Г. Соколов, доставить мне сведения с 1-го Сентября текущего года после время живут ли постоянно в Училище Александр Чириков и Николай Чаквиев и если они живут, то с каким прилежанием и с какими успехами обучаются они теперь? и исправились ли они теперь против прежнего?

№ 785

11-го Октября 1842.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 5.

**საქართველოს ეპარქიოს ეპისკოპოსის
1842 წლის 11 ოქტომბრის ბრძანება
ვლადიკავკაზის სასწავლებლის
ზედამხედველ გრიგორი
სოკოლოვისადმი**

გიბრძანებთ, ბატონო სოკოლოვ, მომანოდოთ ცნობები მიმდინარე წლის 1 სექტემბრიდან: ცხოვრობენ თუ არა ალექსანდრე ჩირიკოვი და ნიკოლოზ ჩაკვიევი ბოლო დროს მუდმივად სასწავლებელში და თუ ცხოვრობენ, მაშინ როგორი მონდომებით და რა მოსწრებით სწავლობენ? და გამოსწორდნენ თუ არა ამჟამად ადრინდელთან შედარებით?

№785

1842 წლის 11 ოქტომბერი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 5. (რუსულ ენაზე).

РАПОРТ СМОТРИТЕЛЯ ВЛАДИКАВКАЗСКИХ
УЧИЛИЩ ГРИГОРИЯ СОКОЛОВА ОТ 28
ОКТАБРЯ 1842 ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИУ

Его Высокопреосвященству, Святейшаго
Правительствующаго Синода Члену,
Высокопреосвященнейшему Евгению,
Архиепископу Карталинскому и Кахетинскому,
Экзарху Грузии и Кавалеру
[от] Смотрителя Владикавказских
Д. училищ Григория Соколова

Р а п о р т

В исполнение предписания Вашего Высокопреосвященства от 11-го Октября сего за № 785-м имею честь донести, что Казеннокоштный ученик Николай Чаквиев в конце Сентября сего 1842-го года явился в училище с обращением – никогда не отлучаться самовольно из училища и теперь, находясь в оном, занимается своим делом с довольным прилежанием и исправно-стью, но будет ли таковым и впредь навсегда, не известно; Александр же Чириков доселе не являлся в училище, и, как сказывают, не имеет уже желания продолжать впредь учение.

Смотритель Владикавказских Училищ Григорий Соколов.

№ 66-й

28-е Октября 1842-го года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 7.

ვლადიკავკაზის სასწავლებლის
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის
1842 წლის 28 ოქტომბრის პატაკი
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
უწმინდესი მმართველი სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღვდელოეს ევგენის,
ქართლისა და კახეთის მთავარეპისკოპოსს,
საქართველოს ეგზარქოსსა და კავალერს
ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლების
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის

პ ა ტ ა კ ი

თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის 11 ოქტომბრის №785 ბრძანების აღსრულების ნიშნად მაქვს პატივი გაცნობოთ, რომ ხაზინის კმაყოფაზე მყოფი მოსწავლე ნიკოლოზ ჩაკვი-ევი მიმდინარე 1842 წლის სექტემბრის ბოლოს სასწავლებელში გამოცხადდა პირობით, რომ ნებართვის გარეშე არასოდროს დატოვებს სა-სწავლებელს. ამჟამად იგი აქ იმყოფება, სწა-ვლობს ბეჯითად და დიდი მონდომებით, თუმცა ასე გააგრძელებს თუ არა, უცნობია. ალექსან-დრე ჩირიკოვი კი ჯერ არ გამოჩენილა სასწა-ვლებელში და, როგორც ამბობენ, სწავლის გა-გრძელება აღარ სურს.

ვლადიკავკაზის სასწავლებლების ზედა-მხედველი გრიგორი სოკოლოვი

№66

1842 წლის 28 ოქტომბერი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 7. (რუსულ ენაზე).

**ОТЧЕТ ОТ 23 НОЯБРЯ 1842 ГОДА
О ЧИСЛЕННОСТИ И СОСТАВЕ
КАЗЕННОКОШТНЫХ УЧЕНИКОВ
ВЛАДИКАВКАЗСКОГО УЧИЛИЩА**

1842 года ноября 23 дня

По справке с делами оказалось: Казеннокоштных учеников во Владикавказском Училище, со включением не явившагося с Сентября сего года доселе в училище ученика Александра Чирикова, считается ныне 7, а именно: Николай Чаквиев, Александр Чириков, Баислан Аладжиков, Виссарион Кулаев, Давид Цоболов, Георгий Итониев, и Матвей Газайтов, а без Александра Чирикова: 6 учеников.

Секретарь [подпись]

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 8.

**1842 წლის 23 ნოემბრის ცნობა
ვლადიკავკაზის სასწავლებელში
სახელმწიფო კმაყოფაზე მყოფი
მოსწავლეების რაოდენობისა და მათი
ვინაობის შესახებ**

1842 წლის 23 ნოემბერი

საქმეებში გადამოწმების შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ვლადიკავკაზის სასწავლებელში სახელმწიფო კმაყოფაზე მყოფი მოსწავლეების რაოდენობა, მოსწავლე ალექსანდრე ჩირიკოვის ჩათვლით, რომელიც სასწავლებელში ამა წლის სექტემბრიდან არ გამოცხადებულა, ამჟამად შვიდია, კერძოდ: ნიკოლოზ ჩაკვიევი, ალექსანდრე ჩირიკოვი, ბაისლან ალაჯიკოვი, ბესარიონ კულაევი, დავით ცობოლოვი, გიორგი იტონიევი და მათე გაზაიტოვი. ხოლო ალექსანდრე ჩირიკოვის გარეშე: 6 მოსწავლე.

მდივანი [ხელმოწერა]

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 8. (რუსულ ენაზე).

**ПРЕДПИСАНИЕ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ
ОТ 28 НОЯБРЯ 1842 ГОДА СМОТРИТЕЛЮ
ВЛАДИКАВКАЗСКОГО УЧИЛИЩА ГРИГОРИЮ
СОКОЛОВУ**

Из рапорта Вашего от 28 Октября сего года за № 66 усмотрел я, что ученик Александр Чириков оставил Владикавказское училище.

В следствие чего предписываю Вам Г. Соколов доставить мне сведения: явился ли означенный Чириков во Владикавказское Училище.

№ 987

28 Ноября 1842.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 6.

**საქართველოს ეგზარქოს ევგენის
1842 წლის 28 ნოემბრის ბრძანება
ვლადიკავკაზის სასწავლებლის
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვს**

თქვენი ამა წლის 28 ოქტომბრის №66 პატაკიდან შევიტყვე, რომ მოსწავლე ალექსანდრე ჩირიკოვმა ვლადიკავკაზის სასწავლებელი დატოვა.

ამიტომ, გიბრძანებთ, ბატონო სოკოლოვ, მაცნობოთ: გამოცხადდა თუ არა ხსენებული ჩირიკოვი ვლადიკავკაზის სასწავლებელში.

№987

1842 წლის 28 ნოემბერი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 6. (რუსულ ენაზე).

**РАПОРТ СМОТРИТЕЛЯ ВЛАДИКАВКАЗСКИХ
УЧИЛИЩ ГРИГОРИЯ СОКОЛОВА ОТ 7
ДЕКАБРЯ 1842 ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ**

Его Высокопреосвященству Святейшаго
Правительствующаго Синода Члену,
Высокопреосвященнейшему Евгению,
Архиепископу Карталинскому и Кахетинскому,
Экзарху Грузии и Кавалеру
[от] Смотрителя Владикавказскаго
Осетинскаго Училища
Григория Соколова

Р а п о р т

В следствие предписания Вашего Высокопреосвященства от 27-го Ноября сего 1842-го года за № 287-м имею честь донести, что ученик Александр Чириков в настоящую Сентябрьскую треть совершенно не являлся в училище; а также ученик Николай Чаквиев, явившись в училище, хотя и обещался продолжать учение во Владикавказском училище, но в начале Ноября сего года опять оставил оное, и оставил не потому, чтобы не желал продолжать учения во Владикавказском училище, а потому что дядя его Назрановский Чиновник Ингуш Батыр-Мурза просил Владикавказскаго Комменданта Полковника Нестерова о том, что бы он дал какое либо место сыну его Александру Чирикову, и равно и племяннику его Николаю Чаквиеву; (и как Г. Коммендант Нестеров обещался удовлетворить прошение его: то он и приказал племяннику своему Николаю Чаквиеву оставить училище. Потому оба ученики сии – Александр Чириков и Николай Чаквиев теперь находятся при Канцелярии Владикавказскаго Комменданта.

О сем донося Вашему Высокопреосвященству, считаю нужным присовокупить, что означенный Чиновник Батыр-Мурза в Мае месяце прошлаго 1842-го года подавал прошение к быв-

**ვლადიკავკაზის სასწავლებლის
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის
1842 წლის 7 დეკემბრის პატაკი
სამართველოს ეპისკოპოს ევგენის**

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
უწმინდესი მმართველი სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღვდელოეს ევგენის,
ქართლისა და კახეთის მთავარეპისკოპოსს,
საქართველოს ეგზარქოსსა და კავალერს,
ვლადიკავკაზის ოსეთის სასწავლებლების
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის

პ ა ტ ა კ ი

მიმდინარე 1842 წლის 27 ნოემბრის თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის №287 ბრძანების აღსრულების ნიშნად მაქვს პატივი გაცნობოთ, რომ მოსწავლე ალექსანდრე ჩირიკოვი მიმდინარე სექტემბრის მესამედში სასწავლებელში საერთოდ არ გამოცხადებულა. ხოლო მოსწავლე ნიკოლოზ ჩაკვიევმა, რომელიც სასწავლებელში გამოცხადდა, მიუხედავად იმისა, რომ ვლადიკავკაზის სასწავლებელში სწავლის გაგრძელების პირობა დადო, ამა წლის ნოემბრის დასაწყისში კვლავ მიატოვა ის. მან ეს ჩაიდინა არა იმიტომ, რომ არ სურდა ვლადიკავკაზის სასწავლებელში სწავლის გაგრძელება, არამედ იმიტომ, რომ მისმა ბიძამ, ნაზრანის მოხელემ, ინგუშმა ბათირ-მურზამ, ვლადიკავკაზის კომენდანტს, პოლკოვნიკ ნესტეროვს სთხოვა, რომ მისი ვაჟისთვის, ალექსანდრე ჩირიკოვისთვის, ისევე, როგორც მისი დისშვილისთვის, ნიკოლოზ ჩაკვიევისთვის, გარკვეული თანამდებობა მიეცა. (და რადგან ბატონი კომენდანტი ნესტეროვი მას თხოვნის დაკმაყოფილებას დაჰპირდა, მან [ბათირმა] თავის დისშვილს, ნიკოლოზ ჩაკვიევს, სასწავლებლიდან წასვლა უბრძანა). ამიტომ ორივე მოსწავლე – ალექსანდრე ჩირიკოვი და ნიკოლოზ ჩაკვიევი – ახლა ვლადიკავკაზის კომენდანტის კანცელარიაში იმყოფებიან.

шему тогда Комменданту Широкову о том, чтобы отправить сына своего Александра Чирикова в Кадетский Корпус, или другое какое либо заведение, и в оном прощении объяснял, что отдавая во Владикавказское училище сына своего Александра Чирикова, и племянника Николая Чаквиева, никогда не намерен был определить их в Духовное Звание и не давал на то никакого письменного обязательства; а равно и сами ученики сии –Александр Чириков и Николай Чаквиев, будучи уже довольно взрослые, не имели желание поступать в Духовное Звание, и потому самому и оставляли училище; и находясь в оном, подавали только соблазн прочим казенно-коштным воспитанникам как самым оставлением училища, так и частию и поведением.

Смотритель Владикавказскаго Осетинскаго Училища Григорий Соколов.

№ 71-й

7-го Декабря

1842-го года.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,

л. 9 – 9 об.

ვაცნობებ რა ამის შესახებ თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას, საჭიროდ მიმაჩნია დავამატო, რომ ხსენებულმა ჩინოვნიკმა, ბათი-რ-მურზამ, გასული 1842 წლის მაისში თხოვნით მიმართა იმდროინდელ კომენდანტ შიროკოვს, მისი ვაჟის, ალექსანდრე ჩირიკოვის, კადეტთა კორპუსში ან სხვა დაწესებულებაში გაგზავნის შესახებ. თავის თხოვნაში მან განმარტა, რომ ვაჟის, ალექსანდრე ჩირიკოვის და დისშვილის, ნიკოლოზ ჩაკვიევის, ვლადიკავკაზის სასწავლებელში გაგზავნისას მას საერთოდ არ ჰქონია მათი სასულიერო წოდებაში ჩარიცხვის განზრახვა და არც წერილობითი ვალდებულება მიუცია ამის თაობაზე. გარდა ამისა, თავად ამ მოსწავლეებს – ალექსანდრე ჩირიკოვს და ნიკოლოზ ჩაკვიევს, უკვე საკმაოდ ზრდასრულებს, არ სურთ სასულიერო წოდების მიღება, ამიტომ თავად დატოვეს სასწავლებელი. იქ სწავლისას ისინი მხოლოდ ხაზინის კმაყოფაზე მყოფ სხვა მოსწავლეებს აცდუნებდნენ როგორც სასწავლებლის დატოვების, ისე საქციელის კუთხით.

ვლადიკავკაზის ოსეთის სასწავლებლის ზედამხედველი გრიგორი სოკოლოვი

№71

1842 წლის 7 დეკემბერი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,

ფურც. 9-9, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

**ПИСЬМО ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ ОТ
12 ЯНВАРЯ 1843 ГОДА НАЧАЛЬНИКУ ШТАБА
ОТДЕЛЬНОГО КАВКАЗСКОГО КОРПУСА
ГРАФУ П. КОЦЕБУ**

Ваше Превосходительство отношением
от 26 Апреля 1841 года за № 966

изволили уведомлять меня, что Вы предписывали Владикавказскому Комменданту, чтобы он отнюдь не назначал своекоштных воспитанников Осетинского Духовного Училища к отправлению в Кадетские корпуса, а особенно казеннокоштных учеников, как обязанных поступать в Духовное звание, согласно изъявленному на то согласию их родителей, отнюдь не брал из училища, а ученика Чирикова исключил бы из списка малолетних предназначенных к отправлению в Санкт-Петербург на воспитание.

Ныне Смотритель Училища Григорий Соколов доносит мне, что казеннокоштные ученики того училища Александр Чириков и Николай Чаквиев в продолжении всей Сентябрьской трети 1842 года не являлись в училище, а ученик Николай Чаквиев явившись в училище хотя и обещался продолжать учение, но в начале Ноября того 1842 года опять оставил училище, и оставил не потому, чтобы не желал продолжать учение, а потому, что Дядя его Назрановский Чиновник Ингуш Батыр-Мурза просил Владикавказского Комменданта Полковника Нестерова о том, чтобы он дал какое либо место сыну его Александру Чирикову, а равно и племяннику его, Николаю Чаквиеву, и как Г. Коммендант Нестеров обещался удовлетворить прошению его, то он и приказал племяннику своему Николаю Чаквиеву оставить училище; а потому оба ученики сии: Александр Чириков и Николай Чаквиев теперь находятся при Канцелярии Владикавказского Комменданта.

В следствие чего, я и еще покорнейше прошу Ваше Превосходительство воспретить Влади-

**საქართველოს ეგზარქოს ეპიკლის 1843
წლის 12 იანვრის წერილი კავკასიის
ცალკე კორპუსის შტაბის უფროსს გრაფ
პ. კოცეზუს**

ბატონ შტაბის უფროსს კოცეზუს

თქვენმა აღმატებულებამ 1841 წლის 26 აპრილის №966 წერილით იწება ჩემთვის ეცნობებინა, რომ ვლადიკავკაზის კომენდანტს უბრძანეთ, ოსეთის სასულიერო სასწავლებლის მოსწავლეები კადეტთა კორპუსში არ გაეგზავნა, განსაკუთრებით კი ხაზინის კმაყოფაზე მყოფნი, რადგან ისინი, მშობლების თანხმობის შესაბამისად, ვალდებულები არიან სასულიერო წოდებას შეუდგნენ. რაც შეეხება მოსწავლე ჩირიკოვს, [კომენდანტს] იგი სანქტ-პეტერბურგში განათლების მისაღებად გასაგზავნ არასრულწლოვანთა სიიდან უნდა ამოეღო.

ახლა სასწავლებლის ზესამხედველი გრიგორი სოკოლოვი მაცნობებს, რომ სახელმწიფო კმაყოფაზე მყოფი მოსწავლეები – ალექსანდრე ჩირიკოვი და ნიკოლოზ ჩაკვიევი – 1842 წლის სექტემბრის მთელი მესამედის განმავლობაში სასწავლებელში არ გამოცხადებულან, ხოლო მოსწავლე ნიკოლოზ ჩაკვიევმა, რომელიც სასწავლებელში გამოცხადდა, მიუხედავად იმისა, რომ სწავლის გაგრძელების პირობა დადო, იმავე წლის ნოემბრის დასაწყისში კვლავ დატოვა სასწავლებელი. მან ეს ჩაიდინა არა იმიტომ, რომ სწავლის გაგრძელება არ სურდა, არამედ იმიტომ, რომ მისმა ბიძამ, ნაზრანის მოხელემ, ინგუშმა ბათირ-მურზამ, ვლადიკავკაზის კომენდანტს, პოლკოვნიკ ნესტეროვს სთხოვა, რაიმე ადგილი გამოეყო მისი ვაჟისთვის, ალექსანდრე ჩირიკოვისთვის და, ასევე, დისშვილისთვის, ნიკოლოზ ჩაკვიევისთვის. და რადგან ბატონი კომენდანტი ნესტეროვი მას თხოვნის დაკმაყოფილებას დაჰპირდა, [ბათირ-მურზამ] თავის დისშვილს, ნიკოლოზ ჩაკვიევს, სასწავლებლის დატოვება უბრძანა. ამიტომ ორივე მოსწავლე:

кавказскому Комменданту брать из Владикавказского училища детей: а в особенности казеннокоштных, за которых родители и родственники дали письменное обязательство поступить их детям в Духовное Звание: ибо чрез таковое выбытие учеников из училища разстраивается училищный порядок.

О каковом распоряжении Вашем благоволите почтить меня Вашим уведомлением.

Смотрителю Соколову к сведению. 12 Января №27.

№28

„12“ Января 1843.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 10-10 об.

ალექსანდრე ჩირიკოვი და ნიკოლოზ ჩაკვიევი ახლა ვლადიკავკაზის კომენდანტის კანცელარიაში იმყოფებიან.

შესაბამისად, გარდა ზემოთქმულისა, ასევე უმორჩილესად ვთხოვ თქვენს აღმატებულებას, აუკრძალოთ ვლადიკავკაზის კომენდანტს ვლადიკავკაზის სასწავლებლიდან ბავშვების წაყვანა, განსაკუთრებით ხაზინის კმაყოფაზე მყოფი ბავშვების, რომელთა მშობლებმა და ნათესავებმა წერილობითი პირობა დადეს, რომ მათი შვილები სასულიერო წოდებაში შევლენ. სასწავლებლიდან მოსწავლეთა მსგავსი გაყვანა აქ არსებულ წესრიგს არღვევს.

გთხოვთ, მაცნობოთ თქვენი განკარგულების შესახებ.

სასწავლებლის ზედამხედველ სოკოლოვს ცნობისთვის. 12 იანვარი, №27.

№28

1843 წლის 12 იანვარი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049, ფურც. 10-10, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

ПИСЬМО ГРАФА П. КОЦЕБУ¹ ОТ 22 ЯНВАРЯ
1843 ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ЕВГЕНИЮ

Штаб Отдельного Кавказского Корпуса
По Дежурству.
Отделение 3, Стол 1
В Тифлисе
22 Января 1843 года.
№ 235.
Его Высокопреосвященству
Евгению Архиепископу
Экзарху Грузии.

Милостивый Архипастырь,

По отношению Вашего Высокопреосвященства, от 12-го числа сего месяца, за № 86-м, предписано Владикавказскому Коменданту, Полковнику Нестерову, чтобы он отнюдь не вмешивался в дела Духовного во Владикавказе училища, и возвратил бы в оное учеников Чирикова и Чаквиева.

Уведомляя о сем Ваше Высокопреосвященство, с Глубочайшим почтением и совершенною преданностью имею честь быть,

Вашего Высокопреосвященства,
покорнейший слуга
Павел Коцебу

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 11.

ბრძო პ. კოცებუს¹ 1843 წლის 22 იანვრის
წერილი საქართველოს ეპისკოპოს
ევგენის

კავკასიის ცალკე კორპუსის შტაბი
მორიგეობის მიხედვით
მე-3 განყოფილება, 1-ლი მაგიდა
ტფილისი
1843 წლის 22 იანვარი
№235

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
მთავარეპისკოპოსს ევგენის, საქართველოს
ეგზარქოსს

მონყალეო მწყემსმთავარო

თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის მიერ ამა თვის 12 რიცხვის №86 ბრძანებით, ვლადიკავკაზის კომენდანტს, პოლკოვნიკ ნესტეროვს დაევალა, არანაირად არ ჩაერიოს ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის საქმეებში და მოსწავლეები – ჩირიკოვი და ჩაკვიევი – იქ დააბრუნოს.

ამის შესახებ ვაცნობებ თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას. ღრმა მოწინებითა და სრული ერთგულებით, მაქვს პატივი ვიყო,

თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის უმორჩილესი მსახური, პაველ კოცებუ

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 11 (რუსულ ენაზე).

¹ Коцебу (2-й) Павел Евстафьевич – генерал-майор (1839), генерал-адъютант (1847), генерал-лейтенант (1847), генерал от инфантерии (1859). Начальник штаба Отдельного Кавказского корпуса в 1837-1843 гг.; начальник штаба войск Кавказской линии; начальник Главного штаба Отдельного Кавказского корпуса в 1846-1853 гг. (Х. Костой).

¹ კოცებუ (მე-2) პაველ ევსტათის ძე – გენერალ-მაიორი (1839), გენერალ-ადიუტანტი (1847), გენერალ-ლეიტენანტი (1847), ქვეითი ჯარის გენერალი (1859), ცალკეული კავკასიური კორპუსის შტაბის უფროსი 1837 წლიდან 1843 წლამდე; კავკასიის სახაზო ჯარების შტაბის უფროსი; ცალკეული კავკასიური კორპუსის გენერალური შტაბის უფროსი 1846 წლიდან 1853 წლამდე (ხ. კოსტოი).

**ПИСЬМО ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ ОТ
29 ЯНВАРЯ 1843 ГОДА СМОТРИТЕЛЮ
ВЛАДИКАВКАЗСКОГО ДУХОВНОГО УЧИЛИЩА
ГРИГОРИЮ СОКОЛОВУ**

Смотрителю Владикавказского Духовного
училища Григорию Соколову

Ингушевский переводчик Батыр-Мирза Чириков в 1837 году просил о принятии сына его Александра Чирикова и племянника Николая Чаквиева во Владикавказское училище с помещением их на Казенное содержание; при чем он Батыр-Мирза Чириков дал письменное обязательство, что как сын его, так и племянник должны поступить в Духовное звание. Почему по собрании об означенных Чирикове и Чаквиеве надлежащих сведений, они приняты были во Владикавказское училище и помещены на Казенное содержание. В 1841 году бывший Смотритель Владикавказского Духовного училища Григорий Мжедлов рапортом доносил, что Владикавказский Коммендант ученика Чирикова записал для отправления в Кадетский Корпус. В следствии чего я относился¹ к В. Г. Начальнику Штаба, о воспрещении Владикавказскому Комменданту отправлять означенного ученика Чирикова в Корпус. Вы же рапортом от 7 Декабря 1942 года за № 71 донесли, что ученики Александр Чириков и Николай Чаквиев вовсе оставили училище и находятся при Канцелярии Владикавказского Комменданта. Почему я и еще относился к Начальнику Штаба от 12 Января сего года за № 28 о воспрещении Владикавказскому Комменданту брать из Владикавказского училища детей, а особенно Казеннокоштных, коих родители дали письменное обязательство поступить их детям в Духовное звание.

¹ Относился – данное слово архаизм, значит «направил представление, прошение, рапорт» (Х. К.)

**საქართველოს ეგზარქოს ევგენის
1843 წლის 29 იანვრის წერილი
ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლის ზედამხედველ
გრიგორი სოკოლოვისადმი**

ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის
ზედამხედველს გრიგორი სოკოლოვს

1837 წელს ინგუშმა მთარგმნელმა ბათირ-მურზა ჩირიკოვმა მისი ვაჟის, ალექსანდრე ჩირიკოვის და დისშვილის, ნიკოლოზ ჩაკვიევის ვლადიკავკაზის სასწავლებელში ჩარიცხვა და სახელმწიფო კმაყოფაზე დასმა ითხოვა. ამასთან მან, ბათირ-მურზა ჩირიკოვმა წერილობითი ვალდებულება აიღო, რომ მისი ვაჟიც და დისშვილიც სასულიერო წოდებაში შევიდოდნენ. ამიტომ, ზემოხსენებული ჩირიკოვისა და ჩაკვიევის შესახებ საჭირო ცნობების შეგროვების შემდეგ ისინი ვლადიკავკაზის სასწავლებელში ჩაირიცხნენ და სახელმწიფო კმაყოფა დაენიშნათ. 1841 წელს ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ყოფილმა ზედამხედველმა, გრიგორი მჟედლოვმა გვიპატაკა, რომ ვლადიკავკაზის კომენდანტმა მოსწავლე ჩირიკოვი კადეტთა კორპუსში გასაგზავნთა სიაში შეიყვანა. შესაბამისად, ბატონ შტაბის უფროსს მივწერე, ვლადიკავკაზის კომენდანტისთვის აეკრძალა ხსენებული მოსწავლე ჩირიკოვის კორპუსში გაგზავნა.

1942 წლის 7 დეკემბრის №71 პატაკით თქვენ მაუწყეთ, რომ მოსწავლეებმა – ალექსანდრე ჩირიკოვმა და ნიკოლოზ ჩაკვიევმა – საერთოდ დატოვეს სასწავლებელი და ახლა ვლადიკავკაზის კომენდანტის კანცელარიაში იმყოფებიან. სწორედ ამიტომ მიმდინარე წლის 12 იანვარს №28 წერილით მივმართე შტაბის უფროსს, რომ ვლადიკავკაზის კომენდანტმა ვლადიკავკაზის სასწავლებლიდან ბავშვების, განსაკუთრებით ხაზინის კმაყოფაზე მყოფი მოსწავლეების წაყვანა აკრძალოს, რომელთა მშობლებმაც წერი-

Г. Начальник Штаба от 22 Января сего года за № 235 уведомляет меня, что он предписал Владикавказскому Комменданту Полковнику Нестерову, чтобы он отнюдь не вмешивался в дела Духовного во Владикавказе училища, и возвратил бы в оное учеников Чирикова и Чаквиева.

О чем Вам Г. Соколов, сим даю знать.

№ 72.

29 Января 1843.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 12-13.

ლობითი ვალდებულება აიღეს მათი შვილების სასულიერო წოდებაში შეყვანის შესახებ.

ბატონი შტაბის უფროსი მიმდინარე წლის 22 იანვრის №235 წერილით მაცნობებს, რომ მან ვლადიკავკაზის კომენდანტს, პოლკოვნიკ ნესტეროვს უბრძანა, არ ჩაერიოს ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის საქმეებში და მოსწავლეები – ჩირიკოვი და ჩაკვიევი – უკან, სასწავლებელში დააბრუნოს.

ამის შესახებ გაცნობებთ, ბატონო სოკოლოვ.

№72

1843 წლის 29 იანვარი

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 8049, ფურც. 12-13 (რუსულ ენაზე).

**РАПОРТ СМОТРИТЕЛЯ ВЛАДИКАВКАЗСКИХ
ДУХОВНЫХ УЧИЛИЩ ГРИГОРИЯ СОКОЛОВА
ОТ 3 ФЕВРАЛЯ 1843 ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ**

Его Высокопреосвященству, Святейшаго
Правительствующаго Синода Члену,
Высокопреосвященнейшему Евгению,
Архиепископу Карталинскому и Кахетинскому,
Экзарху Грузии и Кавалеру
[от] Смотрителя Владикавказскаго Училища
Григория Соколова

Р а п о р т

В следствии отношения Вашего Высокопреосвященства к Начальнику Штаба Г. Коцебу, Господин Владикавказский Коммендант Полковник Нестеров 31-го Января сего 1843 года отношением своим уведомил меня, что он предписал Прапорщику Батыр-Мурзе Чирикову – сына его Александра Чирикова и племянника Николая Чаквиева отправить немедленно в Владикавказское Духовное Училище; согласно каковому предписанию Г. Владикавказскаго Комменданта означенный Прапорщик Батыр-Мурза Чириков 31-го же Января сего года и представил сына своего Александра Чирикова и племянника Николая Чаквиева во Владикавказское училище с тем, чтобы они воспитывались в оном по прежнему на казенном содержании.

Между тем предписанием Вашего Высокопреосвященства от 18-го Января сего года за № 37 ученики Александр Чириков и Николай Чаквиев исключены с казенного содержания, и по сим предписаниям Вашего Высокопреосвященства от 15-го же Января сего 1843-го года за № 35-м они и не могут быть приняты на казенный коште сверх числа 7-ми казеннокоштных учеников; с другой же стороны объявить вышеозначенному Прапорщику Чирикову о таковых предписаниях Вашего Высокопреосвященства я не смог, пото-

**ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლის ზედამხედველ გრიგორი
სოკოლოვის 1843 წლის 3 თებერვლის
პატაკი საქართველოს
ეგზარქოს ევგენის**

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
უნმინდესი მმართველი სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღვდელოეს ევგენის,
ქართლისა და კახეთის მთავარეპისკოპოსს,
საქართველოს ეგზარქოსსა და კავალერს
ვლადიკავკაზის სასწავლებლების
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის

პ ა ტ ა კ ი

თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის მიმართვის შედეგად შტაბის უფროსი ბატონი კოცებუსადმი, ბატონმა ვლადიკავკაზის კომენდანტმა, პოლკოვნიკმა ნესტეროვმა, მიმდინარე 1843 წლის 31 იანვარს წერილით მაცნობა, რომ მან პრაპორშჩიკ ბათირ-მურზა ჩირიკოვს უბრძანა, დაუყოვნებლივ გააგზავნოს თავისი ვაჟი ალექსანდრე ჩირიკოვი და დისშვილი ნიკოლოზ ჩაკვიევი ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებელში. ვლადიკავკაზის კომენდანტის აღნიშნული ბრძანების თანახმად ხსენებულმა პრაპორშჩიკმა ბათირ-მურზა ჩირიკოვმა 1843 წლის 31 იანვარს თავისი ვაჟი ალექსანდრე ჩირიკოვი და დისშვილი ნიკოლოზ ჩაკვიევი ვლადიკავკაზის სასწავლებელში მიიყვანა, რათა მათ იქ სახელმწიფო ხარჯით განაგრძონ განათლება.

ამასობაში, თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოების მიმდინარე წლის 18 იანვრის №37 ბრძანებით მოსწავლეები – ალექსანდრე ჩირიკოვი და ნიკოლოზ ჩაკვიევი – მოხსნილები არიან სახელმწიფო კმაყოფიდან. თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის მიერ მიმდინარე წლის 1843 წლის 15 იანვრის №35 ბრძანების თანახმად, მათი სახელმწიფო ხარჯზე სწავლა შეუძლებელია, რადგან შვიდ მოსწა-

му что он, как не может сына своего Александра Чирикова и племянника Чаквиева воспитывать в училище на собственном содержании. то опять непременно обратится к Г. Владикавказскому Комменданту с прошением принять их в прежнюю службу, при коей находясь они пользовались столом и квартирою казенными.

Почему я, не объявив означенному Прапорщику Батыр-Мурзе Чирикову, о том, что сын его Александр Чириков и племянник Николай Чаквиев предписанием Вашего Высокопреосвященства уже исключены с казенного содержания, принял их и на время оставил их при бурсе¹ до нового предписания Вашего Высокопреосвященства касательно принятия их в училище на казенном содержании.

О чем сим донося Вашему Высокопреосвященству и покорнейше прошу в скором времени дать мне предписание в разрешение того, нужно ли опять принять учеников Александра Чирикова и Николая Чаквиева на казенный кошт во Владикавказское училище.

Смотритель Владикавказскаго Духовного Училища Григорий Соколов

№ 3-й

3-го Февраля 1843-го года.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 14-14 об.

¹ При бурсе – это слово может быть связано с немецким словом Börse – «кошелёк», что в русском языке того времени могло означать казённое обеспечение, стипендию или содержание (Х. К.).

ვლზე მეტის ყოფნა ხაზინის კმაყოფაზე არ შეიძლება. მეორე მხრივ, მე ვერ შევძელი ზემოხსენებული პრაპორშჩიკი ჩირიკოვისთვის თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოების ამ ბრძანების გამოცხადება, რადგან მას არ შეუძლია თავისი ვაჟის, ალექსანდრე ჩირიკოვის და დისშვილის, ნიკოლოზ ჩაკვიევის, სასწავლებელში საკუთარი ხარჯით უზრუნველყოფა. ამიტომ იგი კვლავ აუცილებლად მიმართავს ვლადიკავკაზის კომენდანტს თხოვნით, დააბრუნოს ისინი უნივერსიტეტის ადგილას, სადაც ისინი სახელმწიფო უზრუნველყოფით სარგებლობდნენ საკვებითა და საცხოვრებლით.

ამიტომ ხსენებულ პრაპორშჩიკ ბათი-რ-მურზა ჩირიკოვს არ ვაცნობე, რომ მისი ვაჟი, ალექსანდრე ჩირიკოვი და დისშვილი, ნიკოლოზ ჩაკვიევი, თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოების ბრძანებით უკვე მოხსნილები არიან სახელმწიფო კმაყოფიდან, მივიღე ისინი და გარკვეული დროით დავტოვე ხაზინის კმაყოფაზე, ვიდრე თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოებისგან ახალ ბრძანებას არ მივიღებ სასწავლებელში მათი სახელმწიფო კმაყოფაზე დასმის თაობაზე.

ამის შესახებ ვაცნობებ თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას და უმორჩილესად გთხოვთ, მალე მომცეთ განკარგულება, რათა გადაწყდეს, საჭიროა თუ არა მოსწავლეების: ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის ვლადიკავკაზის სასწავლებელში სახელმწიფო ხარჯით მიღება.

ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი გრიგორი სოკოლოვი

№3

1843 წლის 3 თებერვალი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049, ფურც. 14-14, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

ОТНОШЕНИЕ ПОЛКОВНИКА НЕСТЕРОВА,
КОМЕНДАНТА ВЛАДИКАВКАЗА ОТ
4 ФЕВРАЛЯ 1843 ГОДА ГРИГОРИУ
СОКОЛОВУ, СМОТРИТЕЛЮ
ВЛАДИКАВКАЗСКИХ УЧИЛИЩ

[от] Владикавказского Коменданта.
№ 93.
4 Февраля 1843-го года.
Владикавказ.
Смотрителю Владикавказского
Духовного Училища

Из отношения Экзарха Грузии к Начальнику Штаба мне в копии присланного видно: что Родители и родственники находящиеся теперь в Духовном училище Учеников Александра Чирикова и Николая Чаквиева обязались подписками отдать их в Духовное Звание, но ныне отец первого ученика и дядя последнего Прапорщик Батыр-Мурза Чириков взошел ко мне с прошением что он и Родственники их никогда и никому не давали подписок на такое предназначение своих детей. Желая знать настоящность сего дела я прошу Вас Милостивый Государь справиться по делам Училища есть ли от кого подобная подписка о сих учениках и буде¹ есть то препроводить мне копию.

Полковник Нестеров [подпись]

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,
л. 18-18 об.

ვლადიკავკაზის კომენდანტის
პოლკოვნიკ ნესტეროვის 1843 წლის 4
თებერვლის წერილი ვლადიკავკაზის
სასულიერო სასწავლებლის
ზედამხედველ ბრიგორი
სოკოლოვისადმი

ვლადიკავკაზის კომენდანტისგან
№93
1843 წლის 4 თებერვალი
ვლადიკავკაზი
ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლების
ზედამხედველს

საქართველოს ეგზარქოსის მიერ შტაბის უფროსისთვის გაგზავნილ წერილში, რომლის ასლიც მე გადმომეგზავნა, წერია: ამჟამად სასულიერო სასწავლებელში მყოფი ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის მშობლებმა და ნათესავებმა წერილობითი პირობა დადეს, რომ მათ სასულიერო წოდებაში გააძნეებდნენ. თუმცა, პირველის [ალექსანდრე ჩირიკოვის] მამამ და უკანასკნელის [ნიკოლოზ ჩაკვიევის] ბიძამ, პრაპორშჩიკმა ბათირ-მურზა ჩირიკოვმა, ახლა მომმართა წერილით, რომ მას და მათ ნათესავებს არასდროს მოუწერიათ ხელი ასეთი სახის პირობაზე მათ შვილებთან დაკავშირებით.

ამ საკითხის ნამდვილობის დასადგენად, გთხოვთ, მოწყალე ბატონო, გამოიკვლიოთ სასწავლებლის საქმეები და დაადგინოთ, ვინმემ მოაწერა თუ არა ხელი ამ მოსწავლეებთან დაკავშირებით ასეთ პირობას და თუ მოაწერა, გთხოვთ, გამომიგზავნოთ ასლი. პოლკოვნიკი ნესტეროვი [ხელმოწერა]

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 18-18, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

¹ Буде – если (Х. Костой).

**ОТЧЕТ ОТ 10 ФЕВРАЛЯ 1843 ГОДА
О ЧИСЛЕННОСТИ И СОСТАВЕ
КАЗЕННОКОШТНЫХ УЧЕНИКОВ
ВЛАДИКАВКАЗСКОГО УЧИЛИЩА**

1843 года Февраля 10 дня.

По справке с делами оказалось: Во Владикавказском училище ныне обучаются на казенном коште 7 учеников из детей Горцев, а именно: Баислан Аладжиков, Виссарион Кулаев, Давид Цоболов, Георгий Итониен, Матвей Газайтов, Михаил Хужев, Соломон Жускаев.

Что же касается до учеников Александра Чирикова и Николая Чаквиева, то в следствии рапорта Смотрителя Соколова от 7 Декабря 1842 года за № 71 о том, что ученики Чириков и Чаквием оставили училище и занимаются при Канцелярии Владикавказского Комменданта предписано Смотрителю Соколову от 15 Января сего 1843 года за №37 учеников Чирикова и Чаквиева изключить с казенного содержания. Между тем особым предписанием от 15-го Января сего же 1843 года за № 35 велено Смотрителю Соколову держаться 1-го пункта предписания 27 Октября 1841 года за № 872, где между прочим сказано: избрать на казенное содержание от 5 до 7 учеников из детей Горцев.

Секретарь [подпись]

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,
л. 15-15 об.

**1843 წლის 10 თებერვლის ანგარიში
ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებელში სახელმწიფო
კმაყოფაზე მყოფი მოსწავლეების
რაოდენობისა და ვინაობის შესახებ**

1843 წლის 10 თებერვალი

საქმეებში გადამოწმების შემდეგ აღმოჩნდა: მთიელთა შვილებიდან ამჟამად ვლადიკავკაზის სასწავლებელში სახელმწიფო კმაყოფაზე სწავლობს 7 მოსწავლე, სახელდობრ: ბაისლან ალაჯიკოვი, ბესარიონ კულაევი, დავით ცობოლოვი, გიორგი იტონიენი, მათე გაზაიტოვი, მიხეილ ხუჟევი, სოლომონ ჟუსკაევი.

რაც შეეხება მოსწავლეებს – ალექსანდრე ჩირიკოვს და ნიკოლოზ ჩაკვიევს – ზედამხედველი სოკოლოვის 1842 წლის 7 დეკემბრის №71 პატაკის პასუხად, რომლის თანახმადაც მოსწავლეებმა – ჩირიკოვმა და ჩაკვიევმა – სასწავლებელი დატოვეს და ვლადიკავკაზის კომენდანტის კანცელარიაში სწავლობენ, ზედამხედველ სოკოლოვს მიმდინარე წლის 15 იანვარს №37 ბრძანებით დაევალა მოსწავლეების – ჩირიკოვისა და ჩაკვიევის – სახელმწიფო კმაყოფიდან მოხსნა. ამასობაში, ამა წლის 15 იანვრის №35 საგანგებო ბრძანებით ზედამხედველ სოკოლოვს დაევალა 1841 წლის 27 ოქტომბრის №872 ბრძანების პირველი პუნქტის დაცვა, რომელშიც, სხვათაშორის, ნათქვამია: სახელმწიფო კმაყოფაზე მთიელთა შვილებიდან 5-დან 7-მდე მოსწავლე შეირჩეს.

მდივანი [ხელმოწერა]

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 15-15, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

**ПИСЬМО ПОЛКОВНИКА НЕСТЕРОВА,
КОМЕНДАНТА ВЛАДИКАВКАЗА, ОТ 19
ФЕВРАЛЯ 1843 ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ**

[от] Владикавказского Коменданта
№ 139
19 Февраля 1843 года
Владикавказ
Его Высокопреосвященству Экзарху Грузии
Евгению, Архиепископу
Карталинскому и Кахетинскому

Начальник Штаба Отдельного Кавказского Корпуса Господин Генерал Майор Коцебу от 22-го Января сего года за № 234, предписал мне согласно отношения Вашего Высокопреосвященства к Его Превосходительству от 12-го числа того же месяца за № 28, сына и племянника, Помощника Пристава Горских народов Прапорщика Батыр-Мурзы Чирикова, возвратить в Владикавказское Духовное Училище, где они числятся казенно коштными, за которых родители и родственники их дали письменное обязательство, что они должны поступить в Духовное звание.

Предписание сие мною то час было исполнено, ныне же Прапорщик Чириков взмолился ко мне с просьбой, что ни он, ни родственники сына и племянника Его прописанного обязательства никогда и никому не давали.

В следствие этого я для уверения Чирикова спрашивал Духовное Училище не имеется ли в оном подобного от родителей и родственников сказанных учеников обязательства, которое отзывалось что все подписки копии обязуются Горцы на отдачу детей своих в Духовное звание представляются к Вашему Высокопреосвященству. А потому я имею честь покорнейше просить Ваше Высокопреосвященство для удовлетворения просьбы Чирикова уведомить меня, от кого именно дана была подписка о согласии отдать сына

**ვლადიკავკაზის კომენდანტის,
პოლკოვნიკ ნესტეროვის 1843 წლის
19 თებერვლის წერილი საქართველოს
ეგზარქოს ევგენის**

ვლადიკავკაზის კომენდანტისგან
№139
1843 წლის 19 თებერვალი
ვლადიკავკაზი
მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
საქართველოს ეგზარქოსს, ქართლისა და კახეთის მთავარეპისკოპოსს ევგენის

კავკასიის ცალკე კორპუსის შტაბის უფროსმა, ბატონმა გენერალ-მაიორმა კოცებუმ მიმდინარე წლის 22 იანვარს №234 ბრძანებით, თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის მისი აღმატებულებისადმი 12 იანვარს გაგზავნილი №28 წერილის შესაბამისად, მიბრძანა, მთიელი ხალხების ბოქაულის თანაშემნის, პრაპორშჩიკი ბათირ-მურზა ჩირიკოვის ვაჟი და დისშვილი ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებელში დამებრუნებინა, სადაც ისინი სახელმწიფო კმაყოფაზე იმყოფებიან. მშობლებმა და ნათესავებმა წერილობითი ვალდებულება აიღეს, რომ მათ სასულიერო წოდებაში გაამწესებენ.

ეს ბრძანება მაშინვე შევასრულე, მაგრამ ახლა პრაპორშჩიკი ჩირიკოვი მოვიდა ჩემთან საჩივრით, რომ არც მას და არც მისი შვილისა და დისშვილის ნათესავებს არასდროს არავისთვის მიუციათ წერილობითი პირობა.

შესაბამისად, ჩირიკოვის დასარწმუნებლად, სასულიერო სასწავლებელს ვკითხე, ინახება თუ არა იქ მსგავსი პირობა ზემოაღნიშნული მოსწავლეების მშობლებისა და ნათესავების ხელმოწერით. სასწავლებელიდან პასუხი მივიღე, რომ პირობის ყველა ხელმოწერილი ასლი წარედგინა თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას მათი შვილების სასულიერო პირებად კურთხევასთან დაკავშირებით. ამიტომ, მაქვს

Его Александра Чирикова и племянника Николая Чаквиева в Духовное Звание, с которой не оставьте приказать мне Копию.

[подпись] Полковник Нестеров.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,
л. 19-19 об.

პატივი, უმორჩილესად ვთხოვო თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას, ჩირიკოვის თხოვნის დასაკმაყოფილებლად, მაცნობოთ, სახელდობრ ვინ მოაწერა ხელი მისი ვაჟის, ალექსანდრე ჩირიკოვის და დისშვილის, ნიკოლოზ ჩაკვიაშვილის სასულიერო წოდებაში შეყვანაზე. გთხოვთ, მომანოდოთ ამ ვალდებულების ასლი.
[ხელმოწერა] პოლკოვნიკი ნესტეროვი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 19-19, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

**ПИСЬМО СМОТРИТЕЛЯ ВЛАДИКАВКАЗСКИХ
ДУХОВНЫХ УЧИЛИЩ ГРИГОРИЯ СОКОЛОВА
ОТ 20 ФЕВРАЛЯ 1843 ГОДА, ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЮ**

№ 210

Согласно желанию Г. Владикавказского Комменданта, представляю сие отношение к Вашему Высокопреосвященству и покорнейше прошу предписать выслать мне при сем копию письменного обязательства, которое дали родители или родственники учеников Александра Чирикова и Николая Чаквиева на предназначение их в Духовное Звание – для препровождения оной к Г. Владикавказскому Комменданту.

Смотритель Владикавказского Духовного Училища Григорий Соколов

№ 13

20-го Февраля

1843-го года.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,
л. 18 об.

**ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლის ზედამხედველ
გრიგორი სოკოლოვის 1843 წლის 20
თებერვლის წერილი საქართველოს
ეგზარქოს ევგენის**

№210

ვლადიკავკაზის კომენდანტის სურვილის შესაბამისად თქვენს მაღალყოვლად-უსამღვდელოესობას წარმოვუდგენ წინამდებარე წერილს და უმორჩილესად გთხოვთ, უბრძანოთ, გამომიგზავნონ მოსწავლეების – ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის – მშობლების ან ნათესავების მიერ აღებული წერილობითი ვალდებულების ასლი სასულიერო წოდებაში მათი გამწესების შესახებ, ვლადიკავკაზის კომენდანტისთვის გადასაცემად.

ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი გრიგორი სოკოლოვი

№13

1843 წლის 20 თებერვალი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 18-18, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

**ПРЕДПИСАНИЕ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ
ЕВГЕНИЯ ОТ 28 ФЕВРАЛЯ 1843 ГОДА
ИГУМЕНУ ПОРФИРИЮ И СВЯЩЕННИКУ
ЛАВРЕНТИУ ЧУБИНОВУ О ВЫДЕЛЕНИИ
СУММЫ НА СОДЕРЖАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ
ДВУХ УЧЕНИКОВ ВЛАДИКАВКАЗСКОГО
ДУХОВНОГО УЧИЛИЩА – АЛЕКСАНДРА
ЧИРИКОВА И НИКОЛАЯ ЧАКВИЕВА**

Игумену Порфирию и Священнику
Лаврентию Чубинову

Из числа сумм, Осетинской Духовной Комиссии принадлежащих, предписываю Вам отчислить на содержании двух учеников Владикавказского училища Александра Чирикова и Николая Чаквиева, полагая на каждого по 58 рублей 57 1/7 копеек серебром в год, всего на 1 половину сего 1843 года: пятьдесят восемь рублей пятьдесят семь одну седьмых копеек серебром, которые записав предварительно в имеющуюся у Вас приходорасходную книгу, имеет отослать к Смотрителю Владикавказского Училища Соколову, употребив на [...] и пересылку тех денег, что следовать будет на почте, из Осетинских сумм.

№ 217

28 Февраля 1843.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 16.

**საქართველოს ეპარქიის ეპისკოპოსის 1843
წლის 28 თებერვლის ბრძანება ილუმენ
პორფირისა და მღვდელ ლავრენტის
ჩუბინოვს ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლის ორი მოსწავლის –
ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ
ჩაკვიევის სწავლისათვის თანხის
გამოყოფის შესახებ**

ილუმენ პორფირის და მღვდელ
ლავრენტი ჩუბინოვს

ოსეთის სასულიერო კომისიის კუთვნილი თანხებიდან გიბრძანებთ, გამოჰყოთ ვლადიკავკაზის სასწავლებლის ორი მოსწავლის, ალექსანდრე ჩირიკოვის და ნიკოლოზ ჩაკვიევის შესანახად, თითოეულისთვის წელიწადში 58 რუბლი და 57 1/7 კაპიკი ვერცხლით, სულ 1843 წლის პირველი ნახევრისთვის: ორმოცდათვრამეტი რუბლი და ორმოცდაჩვიდმეტი და ერთი მეშვიდედი კაპიკი ვერცხლით. ეს თანხა, წინასწარ აღრიცხული თქვენს ხელთ არსებულ შემოსავლებისა და ხარჯების წიგნში, უნდა გაიზავნოს ვლადიკავკაზის სასწავლებლის ზედამხედველ სოკოლოვთან, მისი გამოყენებისა [...] და ოსეთის თანხებიდან ფოსტით გადაგზავნის მიზნით.

№217

1843 წლის 28 თებერვალი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 16 (რუსულ ენაზე).

**ПРЕДПИСАНИЕ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ
ОТ 28 ФЕВРАЛЯ 1843 ГОДА СМОТРИТЕЛЮ
ВЛАДИКАВКАЗСКОГО УЧИЛИЩА ГРИГОРИЮ
СОКОЛОВУ О ВЫДЕЛЕНИИ СРЕДСТВ НА
ОБРАЗОВАНИЕ АЛЕКСАНДРА ЧИРИКОВА И
НИКОЛАЯ ЧАКВИЕВА**

Смотрителю Владикавказского Училища
Григорию Соколову

В разрешение рапорта Вашего от 31-го Января сего 1843 года за № 3, из коего усмотрел я, что обучавшиеся на казенном коште во Владикавказском училище ученики Александр Чириков и Николай Чаквиев, по оставлению ими училища, и по исключении их с казенного кошта, опять явились в оное училище и на время остаются при бурсе предписываю Вам принять означенных учеников Чирикова и Чаквиева во Владикавказское Училище и на казенное содержание: на каковой предмет и препровождается при сем для содержания их на 1 половину сего 1843 года причитающееся по окладу количество суммы всего: Пятьдесят восемь рублей пятьдесят семь одну седьмых копеек серебром, по получении коих записав в имеющуюся у Вас приходорасходную училищную книгу, имеете тот час обратиться к Г. Владикавказскому Комменданту о принятии оных для хранения в крепостной кладовой вместе с прочими казенными суммами: о чем я вместе с сим относя к нему [...]. О получении же Вами препровожденных при сим 58 рублей 57 1/7 копеек серебром, и о положении оных для хранения в крепостной кладовой, имеете вы немедленно рапортовать мне особо. А равно немедленно имеете доложить мне: получены ли Вами отписанные к Вам на 1 половину сего 1843 года: 705 рублей серебром, и положены ли в крепостную кладовую: как о том было Вам предписано, и когда именно положили вы такие деньги в Кладовую?

**საქართველოს ეგზარქოს ევგენის
1843 წლის 28 თებერვლის ბრძანება
ვლადიკავკაზის სასწავლებლის
ზედამხედველ გრიგორი
სოკოლოვისადმი აღეძსანდრა
ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის
სწავლისათვის თანხის გამოყოფის
შესახებ**

ვლადიკავკაზის სასწავლებლის
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვს

თქვენი 1843 წლის 31 იანვრის №3 პატაკიდან შევიტყვე, რომ მოსწავლეები – ალექსანდრე ჩირიკოვი და ნიკოლოზ ჩაკვიევი, რომლებიც ვლადიკავკაზის სასწავლებელში სახელმწიფო კმაყოფაზე სწავლობდნენ, სასწავლებლის დატოვების და სახელმწიფო კმაყოფიდან მოხსნის შემდეგ, დაბრუნდნენ აღნიშნულ სასწავლებელში და გარკვეული დროით რჩებიან ხაზინის კმაყოფაზე. გიბრძანებთ, მიიღოთ ხსენებული მოსწავლეები – ჩირიკოვი და ჩაკვიევი – ვლადიკავკაზის სასწავლებელში ხაზინის კმაყოფაზე. ამისთვის აქვე გიგზავნით მათთვის ჯამაგირის სახით გადასახდელ მთლიან თანხას 1843 წლის პირველი ნახევრისთვის: 58 რუბლს და 57 1/7 კაპიკს ვერცხლით. ამ თანხის თქვენი სასწავლებლის შემოსავლებისა და ხარჯების წიგნში აღრიცხვის შემდეგ დაუყოვნებლივ მიმართეთ ვლადიკავკაზის კომენდანტს თანხის ციხესიმაგრის საცავში მოთავსების თაობაზე, სხვა სახელმწიფო სახსრებთან ერთად. ამის შესახებ მივმართავ მას [...]. გავალებთ, დაუყოვნებლივ საგანგებოდ მიპატაკოთ აღნიშნული 58 რუბლისა და 57 1/7 კაპიკის მიღებისა და მათი ციხესიმაგრის საცავში შენახვის შესახებ. ასევე, დაუყოვნებლივ მაცნობეთ: მიიღეთ თუ არა 1843 წლის პირველი ნახევრისთვის თქვენთვის გამოყოფილი 705 რუბლი ვერცხლით და შეინახეთ თუ არა ეს თანხა ციხესიმაგრის საცავში, როგორც ეს დაგეგვალათ, და კერძოდ როდის შეიტანეთ ეს თანხა საცავში.

А между тем наставляю Вам Г. Соколов в обязанность иметь всемерное старание, чтобы ученики Чириков и Чаквиев прилежно обучались, на тот конец, чтобы казенная сумма напрасно не была на содержание потрачена, и о успехах их чрез каждые два месяца мне рапортовать.

№ 218

28-го Февраля 1843.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,
л. 16 об. – 17.

აქვე, ბატონო სოკოლოვ, გაძლევთ მითითებას, რომ ყველა ღონე იხმაროთ, რათა მოსწავლეებმა – ჩირიკოვმა და ჩაკვიევმა – გულმოდგინედ ისწავლონ, რათა მათ სარჩენად გამოყოფილი სახელმწიფო სახსრები ამაო არ აღმოჩნდეს და ყოველ ორ თვეში ერთხელ მიპატაკეთ მათი მოსწრების შესახებ.

№218

1843 წლის 28 თებერვალი

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 8049,
ფურც. 16, უკ. გვ. 17 (რუსულ ენაზე).

**ПРЕДПИСАНИЕ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ
ОТ 2 МАРТА 1843 ГОДА КОМЕНДАНТУ
ВЛАДИКАВКАЗА, ПОЛКОВНИКУ НЕСТЕРОВУ
ОТНОСИТЕЛЬНО ВЫДЕЛЕНИЯ СРЕДСТВ ДЛЯ
ВЛАДИКАВКАЗСКОГО ДУХОВНОГО УЧИЛИЩА**

Владикавказскому Комменданту
Полковнику Нестерову

В дополнение к отосланной на содержание Владикавказского Духовного Училища на 1 половину сего 1843 года я вместе с сим препровождаю на имя Смотрителя Владикавказского училища Григория Соколова из Осетинских сумм: пятьдесят восемь рублей пятьдесят семь с одной седьмою копеек серебром на содержание двух учеников. Почему покорнейше прошу Ваше Высочество, когда обратится к Вам Смотритель Соколов с просьбою о принятии под хранение в Крепостной кладовой означенных денег, не отказать принятием таковых в крепостную кладовую для хранения, и когда оные будут положены, о том не оставить меня уведомлением; а равно прошу покорнейше Вас, милостивый Государь, уведомить меня и о том: положены ли Смотрителем Соколовым отосланные к нему наперед сего на содержание Владикавказского Училища за 1 половину сего же 1843 года, в Крепостную Кладовую и когда именно, и точно ли оные деньги хранятся в Крепостной Кладовой.

№ 222
2-го Марта 1843.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,
л. 17-17 об.

**საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1843
წლის 2 მარტის წერილი ვლადიკავკაზის
კომენდანტს, პოლკოვნიკ ნესტეროვს
ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლისთვის თანხის
გამოყოფის შესახებ**

ვლადიკავკაზის კომენდანტს, პოლკოვნიკს,
ბატონ ნესტეროვს

ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის უზრუნველსაყოფად 1843 წლის პირველი ნახევრისთვის გაგზავნილი თანხის გარდა, ვლადიკავკაზის სასწავლებლის ზედამხედველს, გრიგორი სოკოლოვს, ოსეთის თანხებიდან ფუგზავნი: 57 რუბლს, 57 1/7 კაპიკს ვერცხლით ორი მოსწავლის შესანახად. ამიტომ თქვენს მაღალკეთილშობილებას უმორჩილესად ვთხოვ, როდესაც ზედამხედველი სოკოლოვი მოგმართავთ თხოვნით, მიიღოთ აღნიშნული თანხა ციხესიმაგრის საცავში შესანახად, უარი არ უთხრათ თანხის მიღებაზე. როდესაც ფულს შეინახავთ, ამის შესახებ შემატყობინეთ; ასევე, უმორჩილესად ვთხოვთ, მოწყალე ბატონო, შემატყობინოთ შემდეგი: განათავსა თუ არა ზედამხედველმა სოკოლოვმა ციხის საცავში ვლადიკავკაზის სასწავლებლისთვის 1843 წლის პირველი ნახევრის თანხა, რომელიც მას წინასწარ გამოეგზავნა, სახელდობრ, როდის განათავსა და ინახება თუ არა ეს ფული ციხის საცავში.

№222
1843 წლის 2 მარტი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 17-17, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

**УВЕДОМЛЕНИЕ ОТ 11 МАРТА 1843
ГОДА ОТНОСИТЕЛЬНО ДОКУМЕНТА,
ПОДТВЕРЖДАЮЩЕГО НАЛИЧИЕ ПРОШЕНИЯ
БАТЫР-МУРЗЫ ЧИРИКОВА**

1843 года Марта 11.

По справке с делами в Канцелярии Осетинской Духовной Комиссии оказалось: Исправляющие должности при Владикавказском Духовном училище: Смотрительскую Протоиерей Шио Двалишвили и Инспекторскую учитель Григорий Мжедлов при рапорте своем от 12 февраля 1837 года представили прошение находившагося при Назрановском Приставе Переводчиком Ингушского жителя Батыр-Мурза Чирикова, при коем он прилагая подписку с изъявлением желая сына его Александру Чирикову и племяннику Николаю Чаквию, поступить в Духовное звание, просил принять означенных Чирикова и Чаквиева в Владикавказское Училище, с помещением их на казенное содержание. Каковая подписка его Батыр-Мурзы Чирикова вместе с его прошением, имеется при деле за рукоприкладством над оными за неумением его грамоте, Назрановского Пристава Сотника Гайтова.

Секретарь Марсов [подпись]

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049, л. 20.

**1843 წლის 11 მარტის ცნობა
ბათირ-მურზა ჩირიკოვის თხოვნის
დამადასტურებელი დოკუმენტის
შესახებ**

1843 წლის 11 მარტი

ოსეთის სასულიერო კომისიის კანცელარიის საქმეების გადამოწმების შედეგად აღმოჩნდა, რომ ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველის მოვალეობის შემსრულებელმა, დეკანოზმა შიო დვალისხილმა და ინსპექტორმა, მასწავლებელმა გრიგორი მჟედლოვმა, 1837 წლის 12 თებერვლის პატაკით წარმოადგინეს ინგუშეთის მკვიდრის, ნაზრანის ბოქაულთან მთარგმნელად ნამსახურევი ბათირ-მურზა ჩირიკოვის თხოვნა, რომელზეც თანდართული იყო მისი ხელმოწერა. [ბათირ-მურზა ჩირიკოვი] გამოხატავდა სურვილს, რომ მისი ვაჟი, ალექსანდრე ჩირიკოვი და დისწილი, ნიკოლოზ ჩაკვიევი, სასულიერო წოდებაში შესულიყვნენ, ითხოვდა, რომ ხსენებული ჩირიკოვი და ჩაკვიევი ვლადიკავკაზის სასწავლებელში სახელმწიფო კმაყოფაზე ჩაერიცხათ. სათხოვარზე თანდართული მისი ხელმოწერა საქმეში დევს. იმის გამო, რომ ბათირ-მურზა ჩირიკოვი წერა-კითხვის უცოდინარია, მის მაგიერ საბუთს ხელს აწერს ნაზრანის ბოქაული, ასისტავი გაიტოვი.

მდივანი მარსოვი [ხელმოწერა]

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049, ფურც. 20 (რუსულ ენაზე).

**УВЕДОМЛЕНИЕ ЭКЗАРХА ГРУЗИИ ЕВГЕНИЯ
ОТ 12 МАРТА 1843 ГОДА КОМЕНДАНТУ
ВЛАДИКАВКАЗА, ПОЛКОВНИКУ НЕСТЕРОВУ
ОТНОСИТЕЛЬНО ОБСТОЯТЕЛЬСТВ ПОДАЧИ
ПРОШЕНИЯ БАТЫР-МУРЗОЙ ЧИРИКОВЫМ**

Владикавказскому Коменданту
Полковнику Нестерову

В следствии отношения Вашего от 19 Февраля сего года за № 139 честь имею уведомить Вас, Милостивый Государь, что Исправлявший должность Смотрителя Владикавказском Духовном Училище: Протоиерей Шио Двалишвили и Инспектор Григорий Мжедлов, при рапорте своем от 12 Февраля 1834 года представили по мне прошение находившагося при Назрановском Приставе Переводчиком селения Батримурзы жителя из важных Ингуш, Ингуша Батыр-Мурза Чирикова за подписим Назрановскаго Пристава Сотника Гайтова, коим он просил принести сына своего Александра Чирикова и Племянника Николая Чавквиева во Владикавказское училище с помещением их на Казенное содержание, при чем приложена была и подписана за подписим Назрановскаго Сотника Гайтова, с изъявлением желанья означенного Батыр-Мурза Чирикова поступить означенным детям в Духовном Звании; с каковой подписки копию при сем препровождаю к Вам согласно отношению Вашему от 19 февраля сего года № 139.

№258.

12 Марта 1843.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,
л. 21-21 об.

**საქართველოს ეგზარქოს ევგენის
1843 წლის 12 მარტის წერილი
ვლადიკავკაზის კომენდანტის
პოლკოვნიკ ნესტეროვისადმი
ბათირ-მურზა ჩირიკოვის თხოვნის
გარემოებების შესახებ**

ვლადიკავკაზის კომენდანტს, პოლკოვნიკს,
ბატონ ნესტეროვს

თქვენი მიმდინარე წლის 19 თებერვლის №139 წერილის პასუხად მაქვს პატივი გაცნობოთ, მონყაღე ბატონო, რომ ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველის მოვალეობის შემსრულებელმა დეკანოზმა შიო დვალისვილი და ინსპექტორმა გრიგორი მუედლოვმა 1834 წლის 12 თებერვლის პატაკით წარმოადგინეს ნაზრანის ბოქაულის მთარგმნელის, სოფელ ბათირმურზას მკვიდრი ინგუში ბათირ-მურზა ჩირიკოვის თხოვნა, რომელსაც ხელს აწერს ნაზრანის ბოქაული, ასისტავი გაიტოვი. წერილით იგი [ბათირ-მურზა ჩირიკოვი] ითხოვს მისი ვაჟის, ალექსანდრე ჩირიკოვის და დისშვილის, ნიკოლოზ ჩავკიევის ვლადიკავკაზის სასწავლებელში მიღებას და სახელმწიფო კმაყოფაზე დასმას. საბუთს თან ერთვის ნაზრანის ასისტავი გაიტოვის ხელმოწერა. სათხოვარში გამოთქმულია აღნიშნული ბათირ-მურზა ჩირიკოვის სურვილი, ზემოხსენებული ბავშვების სასულიერო წოდებაში შეყვანის თაობაზე; გიგზავნით ამ წერილის ასლს ხელმოწერით, მიმდინარე წლის 19 თებერვლის №139 თქვენი მოთხოვნის შესაბამისად.

№258

1843 წლის 12 მარტი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 21-21, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

**РАПОРТ СМОТРИТЕЛЯ ВЛАДИКАВКАЗСКИХ
ДУХОВНЫХ УЧИЛИЩ ГРИГОРИЯ СОКОЛОВА
ОТ 18 МАРТА 1843 ГОДА ЭКЗАРХУ
ГРУЗИИ ЕВГЕНИЮ О РАЗМЕЩЕНИИ
СРЕДСТВ, НАПРАВЛЕННЫХ НА
ОБРАЗОВАНИЕ АЛЕКСАНДРА ЧИРИКОВА
И НИКОЛАЯ ЧАКВИЕВА, В КЛАДОВОЙ
ВЛАДИКАВКАЗСКОЙ КРЕПОСТИ**

Его Высокопреосвященству, Святейшаго
Правительствующаго Синода Члену,
Высокопреосвященнейшему Евгению,
Архиепископу Карталинскому и Кахетинскому,
Экзарху Грузии и Кавалеру
[от] Смотрителя Владикавказскаго Духовнаго
Училища Григория Соколова

Р а п о р т

В исполнение предписания Вашего Высокопреосвященства от 28-го Февраля сего года за № 218-м имею честь донести, что деньги – пятьдесят восемь рублей и пятьдесят семь копеек серебром, присланные на содержание в 1-ю половину сего года учеников Александра Чирикова и Николая Чаквиева 17-го Марта сего мною получены, а 18-го сего же Марта, по записке приходом в приходорасходную Училищную книгу, положены для хранения во Владикавказской крепостной кладовой вместе с прочею училищною суммою, – которая была положена мною во Владикавказской крепостной кладовой. 16-го Февраля сего 1843-го года; – о чем я рапортом своим от 20-го Февраля за № 12-м и доносил уже Вашему Высокопреосвященству.

Смотритель Владикавказскаго Духовнаго Училища Григорий Соколов

№ 20-й
18-го Марта
1843-го года.
Владикавказ.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049,
л. 22-22 об.

**ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლების ზედამხედველ
ბრიგორი სოკოლოვის 1843 წლის
18 მარტის პატაკი საქართველოს
ეგზარქოს ევგენის, ალექსანდრე
ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის
სწავლისთვის გადმოგზავნილი თანხის
ვლადიკავკაზის ციხესიმაგრის საცავში
ბანთავსების შესახებ**

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას,
უნმინდესი მმართველი სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღვდელოეს ევგენის,
ქართლისა და კახეთის მთავარეპისკოპოსს
საქართველოს ეგზარქოსს და კავალერს
ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლების
ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვისგან

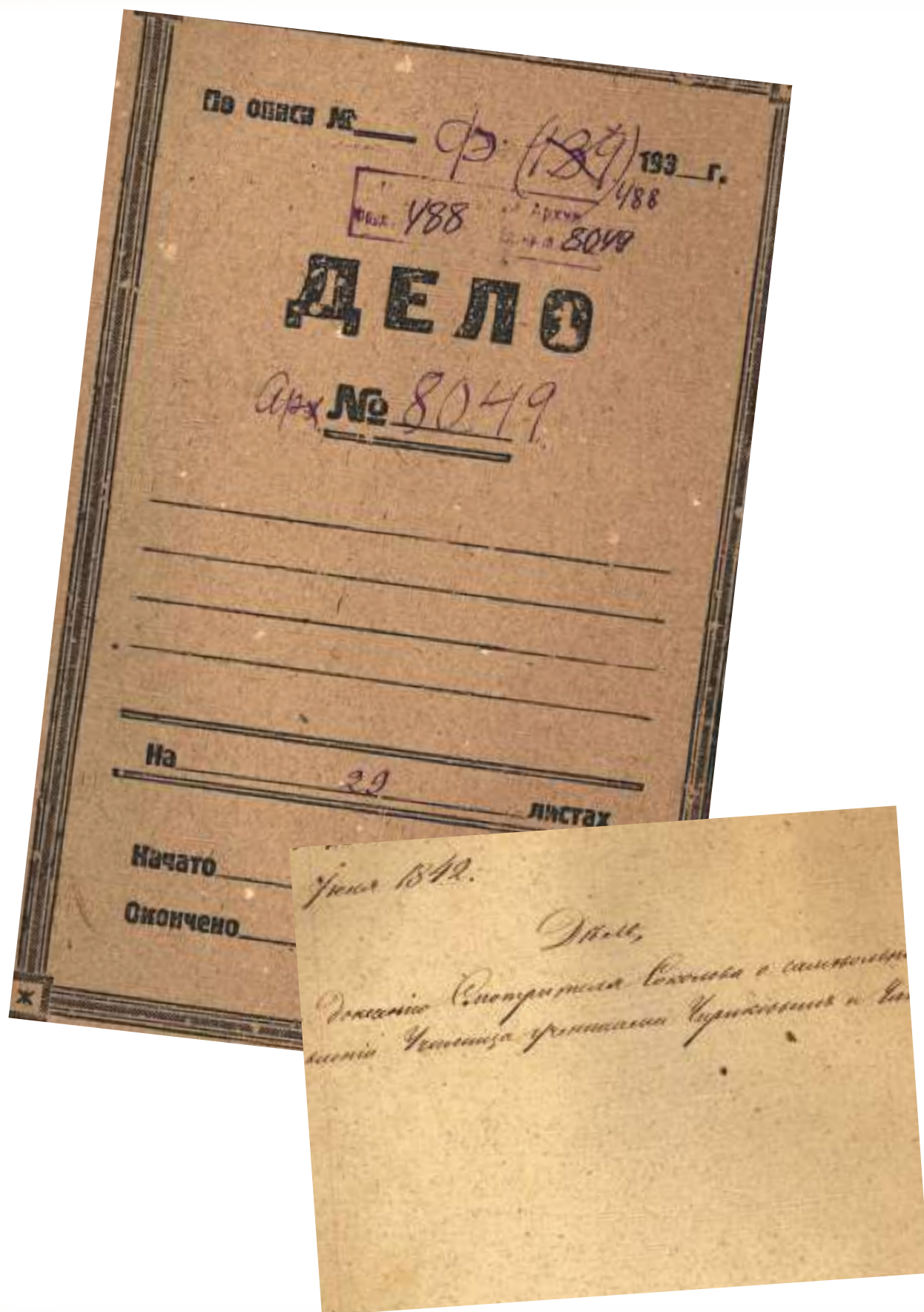
პ ა ტ ა კ ი

თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის მიმდინარე წლის 28 თებერვლის №218 ბრძანების აღსრულების ნიშნად, მაქვს პატივი გაცნობოთ, რომ თანხა – 58 ორმოცდათვრამეტი რუბლი და ორმოცდაჩვიდმეტი კაპიკი ვერცხლით, რომელიც მოსწავლეების: ალექსანდრე ჩირიკოვის და ნიკოლოზ ჩაკვიევის შესანახად გამოიგზავნა მიმდინარე წლის პირველი ნახევრის ხარჯად, მიმდინარე წლის 17 მარტს მივიღე და მიმდინარე წლის 18 მარტს, სასწავლებლის შემოსავლებისა და ხარჯების წიგნში აღრიცხვის შემდეგ, ვლადიკავკაზის ციხის საცავში შევიტანე სასწავლებლის სხვა სახსრებთან ერთად, რომლებიც ჩემს მიერ ვლადიკავკაზის ციხესიმაგრის საცავში განთავსდა მიმდინარე 1843 წლის 16 თებერვალს. ამ უკანასკნელის შესახებ უკვე მოვახსენე თქვენს მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას ჩემს 20 თებერვლის №12 პატაკში.

ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი გრიგორი სოკოლოვი

№20
1843 წლის 18 მარტი
ვლადიკავკაზი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 8049,
ფურც. 22-22, უკ. გვ. (რუსულ ენაზე).

[illegible]

[illegible][illegible]

Nov 28. 1875
National
Archives of
Georgia

с кар

**РАПОРТ СВЯЩЕННИКА ГРИГОРИЯ
ЦАМЦИЕВА ОТ 2 ФЕВРАЛЯ 1845
ГОДА ЭКЗАРХУ ГРУЗИИ ИСИДОРУ**

Его Высокопреосвященству святейшего
правительствующего синода члену,
Высокопреосвященнейшему Исидору
архиепископу Карталинскому и Кахетинскому,
Экзарху Грузии разных орденов и кавалеру
[от] Священника Назрановских ингушевских
народов Григория Цамциева

Всенижайший рапорт

С 3 на 4 число декабря месяца прошлого 1844 года напали назрановцы с галашевцами на мой дом, когда меня не было дома, и взяли мое семейство в плен, и забрали все домашние [жизнь] до последней вещи, и остался ныне одиноким, тем более несчастным, где и доныне находятся они в кандалах и в трудном положении, не имею никакого состояния и не найду подобного средства, чем бы мог утешать себя и выкупить моего семейства от рук неприятельских. И потому прибегаю под покровительство Ваше, дать мне архипастырскую Вашу милость, сделать мне отцовское Ваше сердоболие, пожалеть моих малолетних пленников, дать мне помощь в выкупе их, дабы не погибли они между неверными неприятелями, и тем утешить моего несчастного положения заблаговременно.

Священник Назрановских ингушских народов
Григорий Цамциев
№13, Февраля 2-го числа, 1845-го года

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 10428,
л. 1-1 об., PDF: стр. 3-4.

**მღვდელ გრიგოლ ცამციევის
1845 წლის 2 თებერვლის პატაკი
საქართველოს ეპარქიოს ისიდორეს**

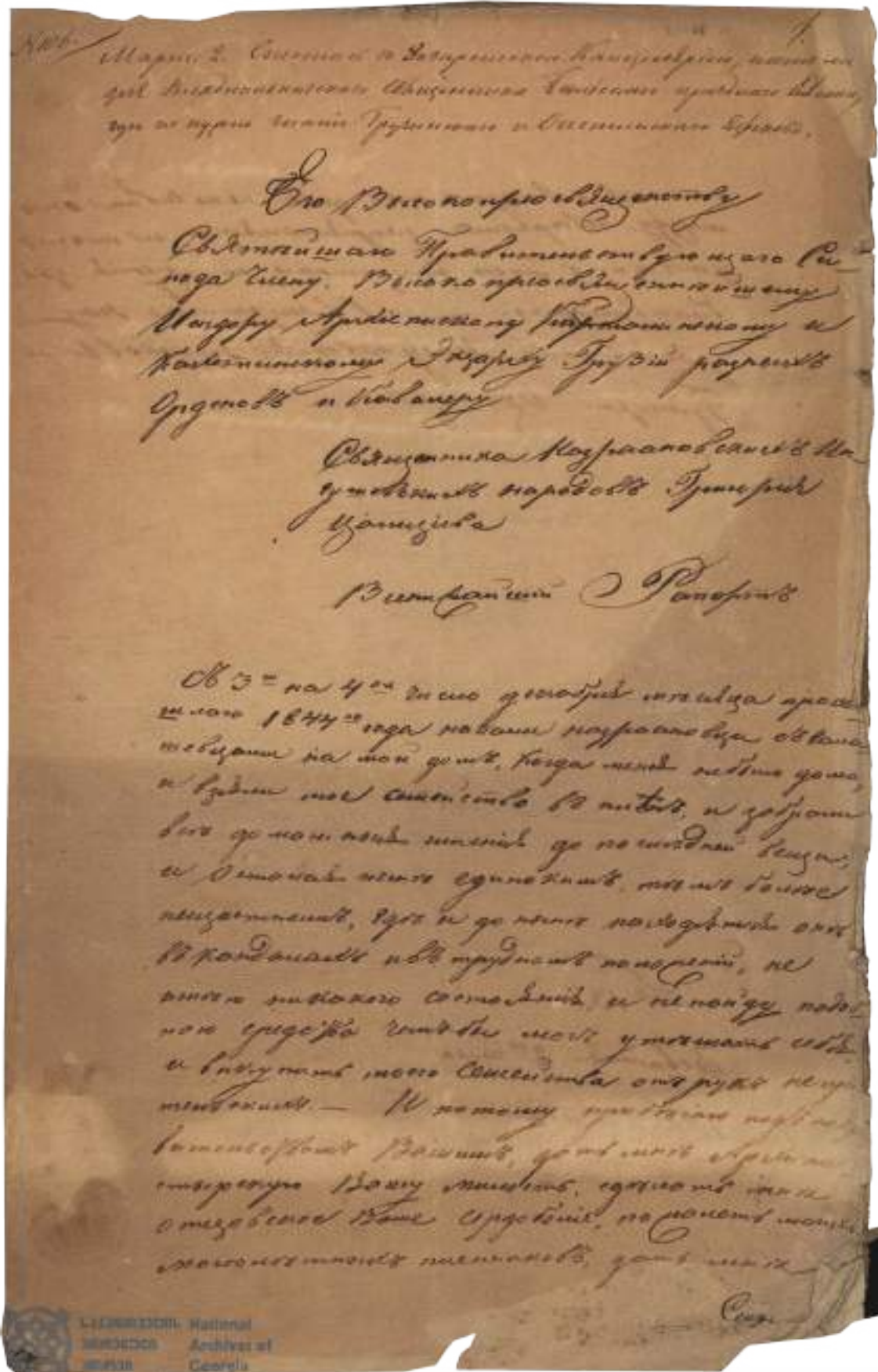
მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას
უწმინდესის მმართველი სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღვდელოესს ისიდორეს,
ქართლისა და კახეთის არქიეპისკოპოსს,
საქართველოს ეგზარქოსს, სხვადასხვა
ორდენის კავალერს
ნაზრანის ინგუში ხალხების მღვდლისგან
გრიგოლ ცამციევისგან

უმდაბლესი უწყება

გასული 1844 წლის 3-დან 4 დეკემბრის ღამეს, როდესაც სახლში არ ვიყავი, ნაზრანელები და გალაშქელები თავს დაესხნენ ჩემს სახლს, ტყვედ წაიყვანეს ჩემი ოჯახი და სახლიდან ყველაფერი წაიღეს უკანასკნელ ნივთამდე. სრულიად მარტო დავრჩი, მით უფრო უბედური, რომ მათ [ჩემი ოჯახის წევრებს] ჯერ ისევ ბორკილები ადევთ და რთულ მდგომარეობაში არიან. არანაირი ქონება არ მაქვს და ვერანაირ საშუალებას ვერ ვპოულობ, რითაც თავს ვინუგეშებ და ჩემი ოჯახის მტრის კლანჭებიდან გამოსყიდვას შევძლებ. ამიტომ მივმართავ თქვენს მფარველობას, რათა მიბოძოთ თქვენი მწყემსთმთავრული წყალობა, გამოიჩინოთ მამობრივი თანაგრძნობა, შეიბრალოთ ჩემი მცირეწლოვანი ტყვეები, დამეხმაროთ მათ გამოსყიდვაში, რათა არ დაიღუპონ ისინი ურწმუნო მტრებს შორის და ამით დროულად ნუგეში სცეთ ჩემს სამწუხარო მდგომარეობას.

ნაზრანის ინგუში ხალხების მღვდელი
გრიგოლ ცამციევი
№13, 1845 წლის 2 თებერვალი

სეასცა, ფონდი 488, ანაწ. 1, საქმე 10428,
ფურცელი 1-1 უკ., PDF: გვ. 3-4
(რუსულ ენაზე).

помянутое в вышеупомянутом донесении не по одному, а
 между некоторыми неприятели, и то не
 умышленно, а по неосторожности полагаясь на
 благоверие. — Сверхсказанного не
 распространять Игуменского поповства
 Григорий Цинцуров.

№ 13

февраль 2го числа

1845го года

საქართველოს ეროვნული
 არქივი
 National
 Archives of
 Georgia

**ПРОШЕНИЕ СВЯЩЕННИКА
ГРИГОРИЯ ЦАМЦИЕВА ЭКЗАРХУ
ГРУЗИИ ИСИДОРУ,
ОТ 11 ФЕВРАЛЯ 1845 Г.**

Его Высокопреосвященству Святейшего
Правительствующего Синода Члену,
Высокопреосвященнейшему Исидору
Архиепископу Карталинскому и Кахетинскому
Экзарху Грузии разных орденов и Кавалеру
[от] Назрановского священника
Григория Цамциева

Всепокорнейшее прошение

В 1837-м году кончил курс Тифлисской духовной семинарии, рукоположен был во священники и определен в Осетинской духовной комиссии к назрановским ингушам, и доныне продолжаю службу с большим приласканием и любовью между дикими народами. А напоследок несмотря на то, что я с ними обходился ласково и учтиво, и уважал моих прихожан сообразно требованию моего сана, но они, вместо того чтобы принять мое наставление с усердием, напали сами назрановские прихожане мои с галашевцами на мой дом и взяли мое семейство в плен со всем домашним моим именем. Ныне думая себя оставаясь крайним несчастным и сделался овцем потерянным, не имею ныне никакого прихода или постоянного жительства, чем бы мог продолжать времени в нынешнем несчастном положении. И потому прибегаю под покровительством Вашим, милосердный архипастырь, сделать мне отцовское Ваше сердоболие, по Вашему начальническому распоряжению перевести меня на Владикавказский осетинский приход вместо священника Иоанна Бельского, ежели он увольняется с того прихода, тем более для того, что я умею языков грузинский, русский, осетинский и ингушевский, чего и прихожане желают, между тем и приписаны к Владикавказской церкви

**მღვდელ გრიგოლ ცამციევის
1845 წლის 11 თებერვლის თხოვნა
საქართველოს ეგზარქოს
ისიდორეს**

მის მაღალყოვლადუსამღვდელოესობას
უწმინდესის მმართველი სინოდის წევრს,
მაღალყოვლადუსამღვდელოესს ისიდორეს
ქართლისა და კახეთის არქიეპისკოპოსს
საქართველოს ეგზარქოსს, სხვადასხვა
ორდენის კავალერს
ნაზრანის ინგუში ხალხების მღვდლისგან
გრიგოლ ცამციევისგან

უ მ ო რ ჩ ი ლ ე ს ი თ ხ ო ვ ნ ა

1837 წელს დავასრულე ტფილისის სასულიერო სემინარიის კურსი, მღვდლად მაკურთხეს და ოსეთის სასულიერო კომისიიდან ნაზრანის ინგუშებთან გამამწესეს, სადაც დღემდე დიდი რუდუნებითა და სიყვარულით ვაგრძელებ მსახურებას ველურ ხალხებს შორის. ბოლოს, მიუხედავად იმისა, რომ მათ კეთილად და თავაზიანად ვეპყრობოდი და ჩემი წოდების შესაბამისად პატივს ვცემდი მრევლს, ისინი, ჩემი მითითებების გულმოდგინედ მიღების ნაცვლად, გალაშქელებთან ერთად თავს დაესხნენ ჩემს სახლს, ჩემი ოჯახი ტყვედ წაიყვანეს და მთელი ჩემი ქონება გაიტაცეს. ახლა მგონია, რომ უკიდურესად უბედური ვარ და გზაბნეულ ცხვრად ვიქეცი; ახლა აღარც სამრევლო მაქვს და აღარც მუდმივი საცხოვრებელი, სადაც ამჟამინდელ უბედურ მდგომარეობაში ცხოვრებას გავაგრძელებ. ამიტომ მივმართავ თქვენს მფარველობას, მოწყალე მწყემსმთავარო, რათა თქვენი მამობრივი თანაგრძნობა გამოიჩინოთ და თქვენი უმაღლესი ბრძანებით, მღვდელ იოანე ბელსკის ნაცვლად, ვლადიკავკაზის ოსურ სამრევლოში გადამიყვანოთ, თუ იგი ამ სამრევლოს დატოვებს. მით უფრო, რომ ვიცი ქართული, რუსული, ოსური და ინგუშური ენები, რაც მრევლისთვისაც სასურველია. ამა-

ингушевские селения, да еще более потому осмеливаюсь утруждать Вас об определении меня на Владикавказский осетинский приход, что так как Владикавказ находится близ Галашки, и там находятся мои пленные, за то удобнее могу взыскать средство о выручке моих семейств из плена, чем я и надеюсь себя, что могу оказать пользы усердною моею службою Царю и Отечеству по определении меня на Владикавказский осетинский приход. На что и ожидаю милостивейшей Вашего высокопреосвященства резолюции.

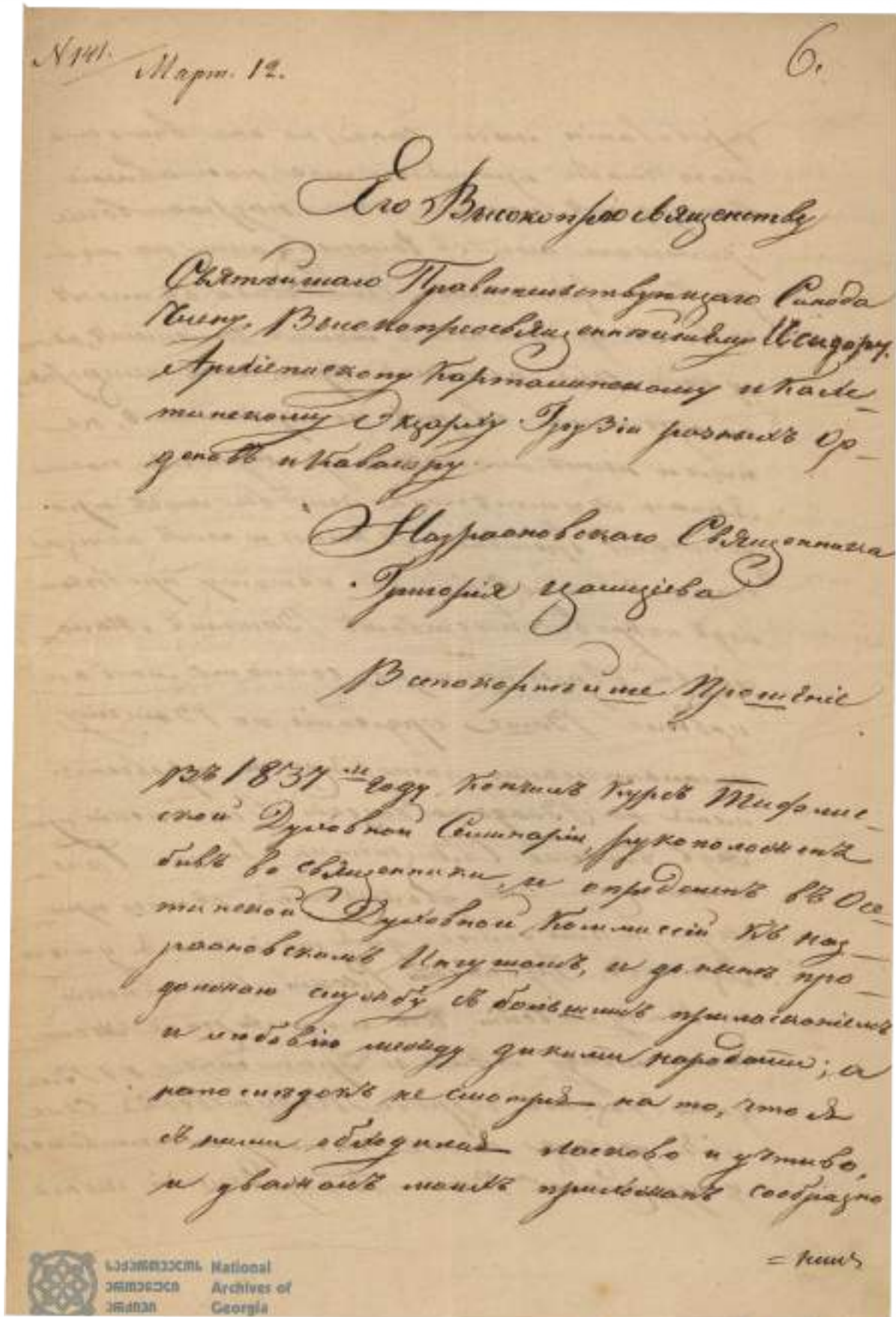
Священник назрановский Григорий Цамциев
1845-го года февраля 11-го дня

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 10428,
л. 6-7, PDF: стр. 11-13.

სობაში ინგუშური სოფლები ვლადიკავკაზის ეკლესიას მიეკუთვნა. უფრო იმიტომ ვბედავ, გთხოვოთ ვლადიკავკაზის ოსურ სამრევლოში გამამწესოთ, რომ ვლადიკავკაზი გალაშქეს მახლობლად მდებარეობს, სადაც ჩემი ოჯახი ტყვეობაში იმყოფება. ვიმედოვნებ, რომ ვლადიკავკაზის ოსურ სამრევლოში გამწესებით მეფისა და მამულისთვის მეტად სასარგებლო ვიქნები, რაზეც თქვენი მაღალყოვლადუსამღვდელოესობის მონყალე რეზოლუციას ველი.

ნაზრანის მღვდელი გრიგოლ ცამციევი
1845 წლის 11 თებერვალი

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 10428,
ფურცელი 6-7, PDF: გვ. 11-13
(რუსულ ენაზე).

требованіи моего сана; но они вникли
 того чтобы прииди мое поглавленіе
 въ урядѣ, попомни сани покровительств
 приобщае мои въ вѣнчаніи на мой
 домъ, и вѣдѣи мое сѣмѣство въ тебѣ
 со вѣнч до попомни твои въ вѣнчаніи, не
 думай о вѣнчаніи Крайни въ крестѣ
 и сѣмѣство о вѣнчаніи покровительств, не
 мнѣи не мнѣи ни какого приобща, ни по вѣнчаніи
 Анкаго вѣнчаніи, тебѣи мое въ про
 должаніи вѣнчаніи въ вѣнчаніи не мнѣи
 отъ попомни по вѣнчаніи; и потому приобща
 по вѣнчаніи покровительств въ вѣнчаніи, Мано
 сѣмѣство вѣнчаніи покровительств, сѣмѣство мое въ
 вѣнчаніи Ваше сѣмѣство, по вѣнчаніи
 вѣнчаніи вѣнчаніи покровительств покровительств
 мнѣи на Владикавказскій Осетинскій при
 общѣ вѣнчаніи Свидѣтели. Тоже вѣнчаніи
 того, сѣмѣство вѣнчаніи вѣнчаніи вѣнчаніи
 вѣнчаніи, тебѣи больше думъ того, что вѣнчаніи
 вѣнчаніи, вѣнчаніи, вѣнчаніи, Осетинскій
 и Ингушевскій, того и приобща вѣнчаніи
 тебѣи, мнѣи тебѣи и вѣнчаніи вѣнчаніи
 вѣнчаніи вѣнчаніи вѣнчаніи вѣнчаніи
 вѣнчаніи, да еще больше потому вѣнчаніи
 вѣнчаніи вѣнчаніи вѣнчаніи вѣнчаніи

7.
 на Владикавказскій Остинскій приездѣ
 что такъ какъ Владикавказъ находится
 близъ Ванаши, и тамъ находится мои
 писаны, то удобнѣе могу възна-
 средство о выкупѣ моихъ Остинскѣхъ
 писанъ, всѣхъ и подателъ сѣбѣ, что
 могу о казѣ поспѣи упрѣдною мою
 службу Царю и Остинскѣ по опре-
 дѣленій мѣстъ на Владикавказскій
 Остинскій приездѣ; на что и освѣдого-
 рились въ Ванаши Ратно Високопре-
 свѣщенства резиденціи. Свѣдѣнны
 Назрановскій Григорій Царинцевъ.

1845го года
 февраля 11го числа.

— Акт

საქართველოს
 ეგზარქოსის
 კანცელარია
 National
 Archives of
 Georgia

1824 წლის ზაფხულში ქართველ სასულიერო პირთა მიერ ქისტეთის დასახლებაში (მთიანი ინგუშეთი) მონათლულ ქისტთა სიები

ქვემოთ წარმოდგენილი სიები საქართველოს ცენტრალურ სახელმწიფო ისტორიულ არქივში დაცული საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის 1823-1825 წლების დოკუმენტური მასალების ნაწილია და თარიღდება 1824 წლით. მასალა სისტემატიზებულია (ჩაწერილია) სოფლებისა და კომლების მიხედვით და შეიცავს მონათლული პირების გვარ-სახელებს, მათსავე ნათლობის სახელებს, აგრეთვე მონათლულ კომლთა და სულთა რაოდენობას.

აღნიშნული სიები მკაფიო წარმოდგენას გვიქმნის მთიანი ინგუშეთის XIX საუკუნის პირველი ნახევრის დემოგრაფიული ვითარების შესახებ. მასში წარმოდგენილია ქისტეთის ხეობის სოფლების – ობანის, მეცხალის, ლეჟის, კოშქის, ქეირახის, გარაქის, ტერშის, ერზის, მელარის, ფალხანის, ბეინის, ხარფის, ბაგირის, ხულის, ბელღანისა და შოანის – მცხოვრებთა ნუსხები.

ეს მასალა წარმოადგენს უაღრესად მნიშვნელოვან წყაროს ავთენტური ინგუშური ანთროპონიმის შესასწავლად. წყაროში მკაფიოდ იკითხება კარგად ჩამოყალიბებული, თვითმყოფადი ქისტური (ინგუშური) სახელდებითი სისტემა და ამ სისტემის გაჯერების პროცესი სხვა, უცხოენოვანი (ქრისტიანული კალენდრის) სახელებით.

წყარო, ისევე როგორც „საქართველოს ინგუშოლოგიურ კორპუსში“ შემავალი მრავალი დოკუმენტი, ქვეყნდება პირველად და, ჩვენი აზრით, იგი მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს ინგუშეთის ისტორიული დემოგრაფიის, რელიგიის ისტორიისა და ონომასტიკის კვლევის სფეროებში.

მ. გეჟიტაშვილი

СПИСКИ КИСТИН, КРЕЩЕННЫХ ГРУЗИНСКИМИ СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛЯМИ ЛЕТОМ 1824 ГОДА В СЕЛЕНИЯХ КИСТЕТИ (ГОРНАЯ ИНГУШЕТИЯ)

Представленные ниже списки являются частью документальных материалов Канцелярии Грузинского экзарха за 1823-1825 годы, хранящихся в Центральном государственном историческом архиве Грузии, и датируются 1824 годом. Материал систематизирован по селениям и дворам; он содержит фамилии и имена крещёных лиц, их крестильные имена, а также сведения о количестве крещёных дворов и душ. Эти списки дают чёткое представление о демографической ситуации в горной Ингушетии в первой половине XIX века.

В них зафиксированы жители селений Кистети: Обан, Мецхал, Ляжги, Кошк, Кейрах, Гарак, Тарш, Эрзи, Меллери, Фалхан, Бейни, Харп, Багир, Хули, Бялган и Шоан.

Публикуемый материал представляет собой исключительно важный источник и для изучения аутентичной ингушской антропониимии. В нём отчётливо прослеживается сформировавшаяся самобытная кистинская (ингушская) система имён, а также процесс её насыщения заимствованными, в данном случае христианскими календарными, именами.

Источник, как и другие многие документы включённые в Корпусе, публикуется впервые и, по нашему убеждению, внесёт существенный вклад в исследования по исторической демографии, истории религии и ономастике Ингушетии.

М. БЕЖИТАШВИЛИ

სახელმოხიტი სიაჲ
ახლად აღწერილთა ქისტთა
ოზანის ხეობასა შინა

ჩ ყ კ დ [1824] წელსა აგვისტოს ვ [6] დღესა

სოფელსა ოზანს

ა [1]

ქ ბოქეშვილი დაცი – დავით
ქ ამისი მეუღლე ფარაღოზ – ეფემია
ქ ამისი შვილი სოსლან – სტეფანე
ქ ამისი ცოლი ნეკელი – ნინო
ქ ამისი შვილი შაე – ვასილ
ქ ამისი ცოლი ბაშხეი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი უსთ – იოსებ
ქ მეორე შვილი თარეი – ეფრემ
ქ ამისი შვილი ფსკან – ქეთევან
ქ მეორე ქალი ჯიდი – დარია
ქ მესამე ქალი სოლი – სალომე

ბ [2]

ქ კოცხონიშვილი სოლი – სოლომონ
ქ ამისი ცოლი სელილიზ – სალომე
ქ ამისი ვაჟი ბათიყო – ბესარიონ
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი ჯაუგი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი ქისნალი – ქრისტინა
ქ ამისი ქალი ვათი – ვარვარა
ქ მეორე ქალი მამუმი – მელანია

გ [3]

ქ ორმაციშვილი ჯარეკი – იერემია
ქ ამისი ცოლი შაჯიონ – ნინო
ქ ამისი შვილი ვანგი – ეგნატი
ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარი
ქ ამისი შვილი ალიმირზა – ათანასი
ქ მეორე შვილი თემი – თეოდორე
ქ მესამე შვილი ყონჯილი – ილია
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი აბეი – ათანასი
ქ მეორე შვილი თემრი – თეოდორ
ქ მესამე შვილი გურჩიგი – გიორგი
ქ ამისი ქალი ბექელა – პელაგია

ИМЕННОЙ СПИСОК
НЕДАВНО ОПИСАННЫХ КИСТОВ
В УЩЕЛЬЕ ЭБАН [ОБАН]

6 августа 1824 года

В СЕЛЕНИИ ЭБАН

1

Бокешвили Дацеи – Давит
Его жена Парагхоз – Эфемия
Его сын Сослан – Стефанэ
Его жена Некели – Нино
Его сын Шаэ – Васил
Его жена Башхеи – Барбарэ
Его сын Уст – Иосеб
Его второй сын Тарей – Эфрем
Его дочь Пискан – Кетеван
Вторая дочь Джиди – Дария
Третья дочь Соли – Саломэ

2

Клюцхонишвили Соли – Соломон
Его жена Селиглиз – Саломэ
Его сын Батико – Бесарион
Его жена Башхаи – Барбарэ
Его сын Джауги – Гиორги
Его жена Киснали – Кристина
Его дочь Вати – Варвара
Вторая дочь Мамуми – Мелания

3

Ормацишвили Джареки – Иеремиа
Его жена Шаджион – Нино
Его сын Ванги – Эгнати
Его жена Тавкэ – Тамари
Его сын Алиммирза – Атанаси
Его второй сын Теми – Теодорэ
Третий сын Конджигли – Илья
Его жена Башхаи – Барбарэ
Его сын Абеи – Атанаси
Второй сын Темри – Теодор
Третий сын Гурчиги – Гиორги
Его дочь Бекерла – Пелагия

ქ მეორე ქალი ბუდუშიკ – მარიამ
ქ ამისი შვილი ჭოჭი – იაკობ
დ [4]

ქ სანგერ[ი]შვილი დოლაყი – დომენტი
ქ ამისი ცოლი აიქი – ანუსია
ქ ამისი შვილი დობრაი – დიმიტრი
ქ ამისი ცოლი ხადიჯი – ხარიტინა
ქ ამისი შვილი შავხალი – სვიმონ
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი უსიტი – სემონ
ქ ამისი ქალი სოლი – სალომე
ქ დოლაყის დედა დაშაი – დარია
ე [5]

ქ ჩომაყაშვილი ხასეი – ხარიტონ
ქ ამისი ცოლი სიმილო – სოფიო
ქ ამისი შვილი სიმი – თეოფანე
ქ ამისი ცოლი დახკალი – დარია
ქ ამისი შვილი კაჯინ – კოზმან
ქ მეორე შვილი საბალი – საბა
ქ ამისი ქალი სარეი – ირინა
ვ [6]

ქ გერხანიშვილი გაგეი – გერასიმ
ქ ამისი ცოლი ბოჯი – გაიანე
ქ ამისი შვილი სიმი – სვიმონ
ქ ამისი ცოლი სუგეი – სოფიო
ქ ამისი შვილი თემირი – თეოდორე
ქ ამისი ქალი ნანი – ნინო
ქ მეორე ქალი მესდე – მელანია
ქ მესამე ქალი ესდეგ – ელისაბედ
ქ მეოთხე ქალი მილი – მარინა
ზ [7]

ქ ალხაზიშვილი ფაჩი – ფილიპპე
ქ ამისი ცოლი არიბი – ანნა
ქ ამისი შვილი ოსდი – ონოფრე
ქ ამისი ცოლი ქონეი – ქეთევან
ქ ამისი შვილი ბრალი – ილია
ქ მეორე შვილი მისლაური – მიხაილ
ქ ამისი ქალი ფდი – ეფემია
ქ მეორე ქალი ქერქელიზ – თამარი
ქ ამისი შვილი საჩიყალი – სტეფანე

Вторая дочь Будушик – Мариам
Его сын Чючли – Иакоб
4
Сангер[и]швили Долакьи – Доменти
Его жена Аики – Анусиа
Его сын Добраи – Димитри
Его жена Хадиджи – Харитина
Его сын Шавхали – Свимон
Его жена Башхаи – Барбарэ
Его сын Усити – Семон
Его дочь Соли – Саломэ
Мать Долакьи Дашаи – Дариа
5

Чомакъашвили Хасеи – Харитон
Его жена Симигло – Софио
Его сын Сими – Теофанэ
Его жена Дахклали – Дариа
Его сын Кладжин – Козман
Второй сын Сабали – Саба
Его дочь Сареи – Ирина
6

Герханишвили Гагеи – Герасим
Его жена Боджи – Гаианэ
Его сын Сими – Свимон
Его жена Сугеи – Софио
Его сын Темири – Теодорэ
Его дочь Нани – Нино
Вторая дочь Месдэ – Меланиа
Третья дочь Эсдег – Элисабед
Четвертая дочь Мили – Марина
7

Алхазышвили Пачи – Филиппэ
Его жена Ариби – Анна
Его сын Осди – Онофрэ
Его жена Конеи – Кетеван
Его сын Брали – Илья
Второй сын Мислаури – Михаил
Его дочь Фди – Эфемиа
Вторая дочь Керкегиз – Кетеван
Его сын Сачикали – Степанэ

ღ [8]

ქ მირზაბეგიშვილი ალი – ილია
 ქ ამისი ცოლი ხადიზე – ხრისტინე
 ქ ამისი შვილი კაჯილე – კოზმან
 ქ ამისი ცოლი ხანქე – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი ხოთიკი – თეოფანე
 ქ მეორე ქალი აიქილ – ანუსია
 ქ მესამე ქალი ბაშხეი – ბარბარე
 ქ ალის ძმა არბიხან – არსენი
 ქ მეორე ძმა ჩოფანი – ნესტორ
 ქ მესამე ძმა თოთირი – თომა

თ [9]

ქ ალხანიშვილი გურგუყო – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ერესბეგ – ელისაბედ
 ქ ამისი შვილი ინალი – ილარიონ
 ქ ამისი ცოლი ბასქეი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ჯორეი – იერონიმე
 ქ ამისი ცოლი აჩაი – ანნა
 ქ ამისი შვილი არჯეფარ – ანდრია
 ქ მეორე შვილი დარჯიზი – დავით
 ქ ამისი ცოლი მაქაი – მელანია
 ქ ამისი შვილი არაბი – აბრამ
 ქ ამისი ქალი გოსეი – გაიანე

ი [10]

ქ ალხაზიშვილი ფი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი ანთუთი – ანნა
 ქ ამისი შვილი ნავროზი – ნიკოლაოს
 ქ ამისი შვილი ორასხან – ხინო
 ქ მეორე შვილი გოლეი – ონოფრი
 ქ მესამე შვილი გარსი – გრიგორი
 ქ ამისი ქალი ჯიდაი – დარია
 ქ მეორე ქალი ქელეიაზ – ქეთევან
 ქ მესამე ქალი ხანიზდე – ანახანუმ

ია [11]

ქ ბაყიშვილი ბატრიბიზა – ვასილ
 ქ ამისი ცოლი ჯანთუთა – ანუსია
 ქ ამისი შვილი შადიზა – შიო
 ქ ამისი ცოლი სიქიზა – სოფო
 ქ ამისი შვილი ქოლეი – იოველ
 ქ ამისი ქალი ჯაჯი – კოზმან

8

Мирзабегишвили Али – Илья
 Его жена Хадизэ – Христина
 Его сын Кладжилэ – Козман
 Его жена Ханкэ – Кетеван
 Его дочь Хотикли – Теофанэ
 Вторая дочь Аикил – Анусиа
 Третья дочь Башхеи – Барбарэ
 Брат Али Арбихан – Арсени
 Второй брат Чоплани – Нестор
 Третий брат Тотири – Тома

9

Алханишвили Гургукьо – Гиорги
 Его жена Эресбег – Элисабед
 Его сын Инали – Иларион
 Его жена Баскеи – Барбарэ
 Его сын Джореи – Иеронимэ
 Его жена Ачаи – Анна
 Его сын Арджеплар – Андриа
 Второй сын Дарджиби – Давит
 Его жена Макаи – Мелания
 Его сын Араби – Абрам
 Его дочь Госеи – Гаианэ

10

Алхазышвили Пи – Филиппэ
 Его жена Антути – Анна
 Его сын Наврози – Николаос
 Его сын Орасхан – Хино
 Второй сын Гоеи – Онофри
 Третий сын Гарси – Григори
 Его дочь Джидай – Дария
 Вторая дочь Келеиаз – Кетеван
 Третья дочь Ханизде – Анаханум

11

Бакъишвили Батрибиза – Васил
 Его жена Джантута – Анусиа
 Его сын Шадиза – Шιο
 Его жена Сикиза – Софо
 Его сын Колеи – Иовел
 Его дочь Джаджи – Козман

იბ [12]

ქ თემბოლაშვილი ახცი – ათანასი
ქ ამისი ცოლი მესიდი – მელანია
ქ ამისი შვილი კოჯი – კვაროს
ქ ამისი ცოლი თენალაზ – თინათინ
ქ ამისი ქალი თინყიზ – ნინო
ქ ამათი დედა მახკარიზ – მარიამ

იგ [13]

ქ ხანიაზაშვილი გეთელაზ – გედეონ
ქ ამისი ცოლი ზუზუმი – მარიამ
ქ ამისი შვილი გაითი – გაიოზ
ქ ამისი ცოლი მისიდი – მელანია
ქ ამისი შვილი თემირხან – თეოფანე
ქ მეორე შვილი ბილი – შიო
ქ ამისი ქალი შივი – სოფო
ქ მეორე ქალი ხოთილი – ქეთევან

იდ [14]

ქ ჭოგიშვილი ალხაჯარ – დავით
ქ ამისი ცოლი ათალაზ – თალალე
ქ ამისი შვილი მამსირ – ბესარიონ
ქ ამისი ცოლი შელაღაზ – მელანია
ქ ამისი შვილი მისოსტ – ეგნატი
ქ ამისი ცოლი მილი – მაია
ქ ამისი ქალი ფადი – ეფემია

იე [15]

ქ ჩომაყაშვილი ბეყაი – ბიკტორ
ქ ამისი ცოლი ფასიქ – სოფო
ქ ამისი შვილი ბრუღუსიტ – ავქსენტი
ქ ამისი ცოლი დოქმი – ქეთევან
ქ ამისი შვილი გადაი – გედეონ
ქ ამისი ქალი ბაშყი – ბარბარე
ქ მეორე ქალი დაქე – თამარ

ივ [16]

ქ გერგეჩიშვილი ფარალულ – ხარიტონ
ქ ამისი ცოლი საგოი – სოფო
ქ ამისი ქალი შილი – მელანია
ქ მეორე ქალი ბიზიტი – ბესარიონ
ქ მესამე ქალი ბაშხოი – დარია

იზ [17]

ქ ბეხოშვილი თალიჯი – ფილიპე
ქ ამისი ცოლი ფალი – თალელე

12

Темболашвили Ахци – Атанаси
Его жена Месиди – Меланиа
Его сын Коджи – Кварос
Его жена ТенагIаз – Тинатин
Его дочь Тинкъиз – Нино
Их мать Махкариз – Мариам

13

Ханиазашвили ГетегIаз – Гедеон
Его жена Зузуми – Мариам
Его сын Гаити – Гаиос
Его жена Мисиди – Меланиа
Его сын Темирхан – Теофанэ
Второй сын Били – Шио
Его дочь Шиви – Софо
Вторая дочь Хотили – Кетеван

14

ЧIогишвили Алхаджар – Давит
Его жена АтагIаз – Талалэ
Его сын Мамсир – Бесарион
Его жена ШелагIаз – Меланиа
Его сын Мисост – Эгнати
Его жена Мили – Маиа
Его дочь ПIади – Эфэмия

15

Чомакъашвили Бекъаи – Биктор
Его жена ПIасик – Софо
Его сын БругIусит – Авксенти
Его жена Докми – Кетеван
Его сын Гадаи – Гедеон
Его дочь Башкъи – Барбарэ
Вторая дочь Дакэ – Тамар

16

Гергечишвили ПIарагIул – Харитон
Его жена Сагои – Софо
Его дочь Шили – Меланиа
Вторая дочь Бизити – Бесарион
Третья дочь его Башхои – Дариа

17

Бехошвили Талиджи – Филиппэ
Его жена ПIали – Талэлэ

ქ ამისი შვილი ისმაილ – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი აბრეგი – აბრამ
 ქ მეორე შვილი ბასრიყო – ბესარიონ
 ქ მისი ქალი დიხვახი – დარია
 იმ [18]

ქ ყულჯოგიშვილი ჯეილი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ქოჭი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი თეფსი – სპირიდონ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ქასეი – ნინო
 ქ მეორე შვილი მისლაური – ილარიონ
 ქ მესამე შვილი გოჯოი – გიორგი
 ქ ჯეილის დედა მარხადი – მარიამ
 ით [19]

ქ იდაგიშვილი ალასახან – აბრამ
 ქ ამისი ცოლი ბაბუშკა – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი აითეგი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ნინო
 ქ ამისი შვილი აშახმათ – შიო
 ქ ამისი ქალი სოლი – სოფო
 ვ [20]

ქ მირზაშვილი ყეცი – კორნილიოს
 ქ ამისი ცოლი ხადიმე – ხორეშან
 ქ ამისი შვილი ასბი – საბა
 ქ ამისი ცოლი დახიკიზ – დარია
 ქ ამისი შვილი უსიტი – ევსტათი
 ქ ამისი ცოლი ბასემაქ – გაიანე
 ქ ამისი ქალი ბაშიშე – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი გულდი – ნინო
 ქ მესამე ქალი ყაჯიხან – დარეჯან
 ვა [20]

ქ ყასგერიშვილი მალსაგ – მიხაილ
 ქ ამისი ცოლი ზაზიმ – ანნა
 ქ ამისი შვილი მირზა – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი მარხადეი – დარეჯან
 ქ ამისი ქალი იყოყი – ნინო
 ქ მეორე ქალი მასდე – მარიამ
 ქ მესამე ქალი ბალაგასეი – ბარბარე
 ვბ [21]

ქ თემბოლათშვილი ელიმირზა – ილია
 ქ ამისი ცოლი კაჯი – გაიანე

Его сын Исмаил – Бесарион
 Его жена Госези – Гаианэ
 Его сын Абреги – Абрам
 Второй сын Басрикьо – Бесарион
 Его дочь Дихвахи – Дариа
 18

Къулджогишвили Джеили – Давит
 Его жена Кожи – Кетеван
 Его сын Тепіси – Спиридон
 Его жена Госези – Гаианэ
 Его сын Касеи – Нино
 Второй сын Мислаური – Бесарион
 Третий сын Годжои – Гиორги
 Мать Джеили Мархади – Мариам
 19

Идагишвили Аласахан – Абрам
 Его жена Бабушка – Барбарэ
 Его сын Аитеги – Давит
 Его жена Башхаи – Нино
 Его сын Ашахмат – Шио
 Его дочь Соли – Софо
 20

Мирзашвили Къеци – Корнилиос
 Его жена Хадимэ – Хорешан
 Его сын Асби – Саба
 Его жена Дахикиз – Дариа
 Его сын Усити – Эвстатіи
 Его жена Басемак – Гаианэ
 Его дочь Башишэ – Барбарэ
 Вторая дочь Гулди – Нино
 Третья дочь Каджихан – Дареджан
 20

Къасгеришвили Малсаг – Михаил
 Его жена Зазим – Анна
 Его сын Мирза – Иосеб
 Его жена Мархадеи – Дареджан
 Его дочь Икъокъи – Нино
 Его вторая дочь Масдэ – Мариам
 Третья дочь Балагасеи – Барбарэ
 21

Темболатшвили Элимирза – Илья
 Его жена Каджи – Гаианэ

ქ ამისი შვილი მაჯიკ – დავით
 ქ ამისი ცოლი ჩაჩი – ნინო
 ქ ამისი ქალი სიქოი – სოფო
 ქ მეორე ქალი ბუდეოჯი – დარეჯან
 ქ მესამე ქალი იტყი – ანასტასია
 ვგ [23]
 ქ ოსთიშვილი გურგი – ზურაბ
 ქ ამისი ცოლი თათარხან – თამარ
 ქ ამისი შვილი მეირი – ავქსენტი
 ქ ამისი ცოლი გურდი – მარკოს
 ქ ამისი შვილი მახმათ – ანნა
 ქ ამისი ცოლი დილი – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი ბაბიშკა – მელანია
 ქ ამისი ქალი ბაშხაი – შიო
 ქ ამისი შვილი ჩოქე – მელანია
 ქ ამისი ცოლი მილი – თინათინ
 ქ ამისი ქალი თოთიმ – გაიანე
 ვდ [24]
 თემბოლათაშვილი ითაზი – ზენონ
 ქ ამისი ცოლი ბუზიკ – ანასტასია
 ქ ამისი შვილი ოლბერზი – სოლომონ
 ქ ამისი ცოლი ბაშკა – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ყანდო – დავით
 ქ ამისი ცოლი ლიგო – გაიანე
 ქ ამისი ქალი გენაღას – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი თათაღაზ – თინათინ
 ქ მესამე ქალი შილაღაზ – მელანია
 ვე [25]
 ქ ათაგიშვილი თათრია – თეოდორე
 ქ ამისი ცოლი ადიბეგ – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ჯუღლეი – არსენი
 ქ ამისი ცოლი თათაღაზ – თამარ
 ქ ამისი შვილი ავდიგერი – ევსტათი
 ქ ამისი ცოლი მელეი – მელანია
 ქ ამისი ქალი ჩაოგალი – მარიამ
 ქ მეორე ქალი ქიალი – ქეთევან
 ქ თათარას დედა მარხადი – მართა

Его сын Маджик – Давит
 Его жена Чачи – Нино
 Его дочь Сикои – Софо
 Вторая дочь Будеоджи – Дареджан
 Третья дочь Иткъи – Анастасиа
 23
 Остишвили Гурги – Зураб
 Его жена Татархан – Тамар
 Его сын Меири – Авксенти
 Его жена Гурди – Маркос
 Его сын Махмат – Анна
 Его жена Дили – Барбарэ
 Его дочь Бабишка – Меланиа
 Его дочь Башхаи – Шио
 Его сын Чоке – Меланиа
 Его жена Мили – Тинатин
 Его дочь Тотим – Гаианэ
 24
 Темболаташвили Итази – Зенон
 Его жена Бузик – Анастасиа
 Его сын Олберзи – Соломон
 Его жена Башка – Барбарэ
 Его сын Къандо – Давит
 Его жена Лиго – Гаианэ
 Его дочь Генаглас – Кетеван
 Вторая дочь Татаглас – Тинатин
 Третья дочь Шилаглас – Меланиа
 25
 Атагишвили Татриа – Теодорэ
 Его жена Адибег – Гаианэ
 Его сын Джуглеи – Арсени
 Его жена Татаглас – Тамар
 Его сын Авдигери – Эвстлати
 Его жена Мелеи – Меланиа
 Его дочь Чаогаლი – Мариам
 Вторая дочь Киали – Кетеван
 Мать Татары Мархади – Марта

რიცხვი კომლი კე [25] და სული სო [209]

Количество дымов 25, 209 душ.

[illegible]

**ავვისტოს თ [9]
დღეს მოინათლა სოფელი ესა
ანდრიყავა**

ა [1]

ქ გეთეშვილი გოგი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი დაქე – ქეთევან
ქ ამისი შვილი შაბი – აბრამ
ქ ამისი ცოლი აიქილ – ანნა
ქ ამისი ქალი გურჯიხან – დარეჯან
ქ მეორე ქალი სოლთაღაზ – სალომე
ქ მესამე ქალი მალინა – მელანია

ბ [2]

ქ გაზიშვილი ოსი – ოსე
ქ ამისი ცოლი მელეს – მელანია
ქ ამისი შვილი თითილა – დავით
ქ ამისი ცოლი თამარა – თამარ
ქ ამისი შვილი ყაითიყო – გიორგი
ქ მეორე შვილი აიბი – აბრამ
ქ მესამე შვილი ყავდინ – ევსტათი
ქ მეოთხე შვილი ხაჯბი – იაკობ
ქ მეხუთე შვილი თემრიყო – გაბრიელ

გ [3]

ქ სამიშვილი მაჩიყო – მახარე
ქ ამისი ცოლი გადა – გაიანე
ქ ამისი შვილი ხაჯბი – დავით
ქ ამისი ქალი ძიმე – ანნა

დ [4]

ქ თავუმიშვილი იდარიყო – გიორგი
ქ ამისი ცოლი გვასეი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ელიმირზა – ელიაზარ
ქ ამისი ქალი ქინჯი – ქეთევან
ქ მეორე ქალი ზალი – ანა
ქ მესამე ქალი სათანა – სოფო

ე [5]

ქ ცურათი ინდარიყო – ანდრია
ქ ამისი ცოლი ხანუქე – ანახანუმ
ქ ამისი შვილი თემრიყო – თომა
ქ ამისი ქალი გოსეზი – გაიანე

ვ [6]

ქ ადლიგერიშვილი მამლიჯან – დავით
ქ ამისი ცოლი ყესაონ – ანნა

**9 АВГУСТА СОСТОЯЛОСЬ
КРЕЩЕНИЕ В СЕЛЕНИИ
АНДРИКЪАВ**

1

Гетешвили Гоги – Гиорги
Его жена Дакэ – Кетеван
Его сын Шаби – Абрам
Его жена Акил – Анна
Его дочь Гурджихан – Дареджан
Вторая дочь Солтаггаз – Саломэ
Третья дочь Малина – Мелания

2

Газишвили Оси – Осэ
Его жена Мелес – Мелания
Его сын Титила – Давит
Его жена Тамара – Тамар
Его сын Къаитикъо – Гиорги
Второй сын Аиби – Абрам
Третий сын Кавдин – Евстаѳи
Четвертый сын Хаджби – Якоб
Пятый сын Темрикъо – Габриэл

3

Самишвили Мачикъо – Махарэ
Его жена Гада – Гаианэ
Его сын Хаджби – Давит
Его дочь Дзимэ – Анна

4

Тагумишвили Идарикъо – Гиорги
Его жена Гвасеи – Гаианэ
Его сын Элимирза – Элиазар
Его дочь Кинджи – Кетеван
Вторая дочь Зали – Ана
Третья дочь Сатана – Софо

5

Цурати Индарикъо – Андриа
Его жена Ханукэ – Анаханум
Его сын Темрикъо – Тома
Его дочь Госези – Гаианэ

6

Адлигеришвили Мамлиджан – Давит
Его жена Къесаон – Анна

ქ ამისი შვილი ჩოჩი – შიო	Его сын Чочи – Шио
ქ ამისი ცოლი მანი – მაია	Его жена Мани – Маиа
ქ ამისი შვილი ამზარი – აზარია	Его сын Амзари – Азария
ზ [7]	7
ქ ისლამიშვილი ბუტაი – ბიკტორ	Исламишвили Бутაი – Биктlor
ქ ამისი ცოლი შექა – ქეთევან	Его жена Шека – Кетеван
ქ ამისი შვილი ხაჯბი – დავით	Его сын Хаджби – Давит
ქ მეორე შვილი ყავდინ – თომა	Второй сын Къавдин – Тома
ღ [8]	8
ქ ლეანაშვილი გაბათი – გაბრიელ	Леанашвили Габати – Габриელ
ქ ამისი ცოლი ჯახსი – დარეჯან	Его жена Джахси – Дареджан
ქ ამისი შვილი ალიმირზა – ილარიონ	Его сын Алимирза – Иларион
ქ ამისი ქალი ქიქა – ანნა	Его дочь Кика – Анна
ქ მეორე ქალი მინას – ნინო	Вторая дочь Минас – Нино
თ [9]	9
ქ ბეროშვილი ვარზაგი – მარდარი	Берошвили Варзаги – Мардари
ქ ამისი ცოლი ალიბეგონ – მელანია	Его жена Алибегон – Мелания
ქ ამისი შვილი ფფო – თომა	Его сын Фflo – Тома
ქ ამისი ცოლი მელეს – მელანია	Его жена Мелес – Мелания
ქ ამისი შვილი სოზორი – სოზონ	Его сын Созори – Созон
ქ მეორე შვილი ხამირზა – ხარიტონ	Второй сын Хамирза – Харитон
ქ ამისი ქალი გოსეზი ირ – გაიანე	Его дочь Госези – Гаианэ
ქ მეორე ქალი გიგი – ნინო	Вторая дочь Гиги – Нино
ი [10]	10
ქ ბორაშვილი ბიზა – ბიძინა	Борашвили Биза – Бидзина
ქ ამისი ცოლი სოზიმი – სოფო	Его жена Созими – Софо
ქ ამისი შვილი ბერდი – გიორგი	Его сын Берди – Гиორგი
ქ ამისი შვილი ფაფ – თომა	Его сын ФapI – Тома
ქ ამისი ქალი ქორთეში – ხორეშან	Его дочь Кортेशи – Хорешан
ქ მეორე ქალი ბუდეგი – გაიანე	Вторая дочь Будеги – Гаианэ
ია [11]	11
ქ ჯიგოშვილი კბელ – კირილე	Джигошвили Кбел – Кирилэ
ქ ამისი ცოლი ქინძი – ანნა	Его жена Киндзи – Анна
ქ ამისი შვილი თასოი – თომა	Его сын Тасои – Тома
ქ ამისი ცოლი ზალი – ნინო	Его жена Зали – Нино
ქ ამისი შვილი მამსარი – ავქსენტი	Его сын Мамсари – Авксентი
ქ ამისი ქალი დასიქ – სალომე	Его дочь Дасик – Саломэ
იბ [12]	12
ქ ბორაშვილი ბაზრი – ბარნაბე	Борашвили Базри – Барნაბე
ქ ამისი ცოლი ოსედიმი – სოფო	Его жена Оседими – Софо
ქ ამისი შვილი დეკაი – თომა	Его сын Декаи – Тома

ქ ამისი ქალი ქოზირ – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი დისეკა – დარეჯან
 იგ [13]
 ქ ლეანაშვილი ფაფ – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი არეზონ – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ლაონ – ლეონ
 ქ მეორე შვილი დოხჩიყო – დავით
 ქ მეორე ცოლი ჯიჯი – ნინა
 ქ ამისი ქალი ქათაზი – ელენე
 ქ მეორე ქალი აზაფხან – ანასტასია
 ქ მესამე ქალი ხაჯიყიზ – ანუსია
 ქ ამისი შვილი თეფსი – თომა
 იდ [14]
 ქ ბორიყოშვილი თეფსი – თომა
 ქ ამისი ცოლი დაიკზე – დარია
 ქ ამისი ქალი მელესხან – მელანია
 ქ თეფსის დედა ნანი – ნინო
 იე [15]
 ქ თესუაშვილი ჯიგა – გაბრიელ
 ქ ამისი ცოლი სობალი – სალომე
 ქ ამისი შვილი დაურბეგ – ზურაბ
 ქ ამისი ცოლი სასანო – სოსანნა
 ქ ამისი ქალი ქიქო – ნინო
 ქ მეორე ქალი მახკრიზ – დარია
 ივ [16]
 ქ ციციშვილი ხამირზა – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი გოქონი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი შიშმირზა – შიო
 ქ ამისი ქალი ხეზიმი – ზენონ
 იზ [17]
 ქ ლეანაშვილი კარცხანა – კირილე
 ქ ამისი ცოლი თითილა – ნატალია
 ქ ამისი შვილი ნავროზ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი გურჯი – დარეჯან
 ილ [18]
 ქ ლეანაშვილი ჯახო – დავით
 ქ ამისი ცოლი ელისე – მელანია
 ქ ამისი შვილი აბრეგ – აბრამ
 ქ ამისი ქალი ბიე – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი გიგუ – გაიანე

Его дочь Козир – Кетеван
 Вторая дочь Дисека – Дареджан
 13
 Леанашвили Фაф – Филиппе
 Его жена Арезон – Гаианэ
 Его сын Лаон – Леон
 Вторым сын Дохчикьо – Давит
 Вторая жена Джиджи – Нина
 Его дочь Катази – Эленэ
 Вторая дочь Азафхан – Анастасия
 Третья дочь Хаджикъиз – Анусия
 Его сын Тефси – Тома
 14
 Борицошвили Тефси – Тома
 Его жена Даикзе – Дария
 Его дочь Мелесхан – Мелания
 Мать Тефси Нани – Нино
 15
 Тесуашвили Джига – Габриэл
 Его жена Собали – Саломэ
 Его сын Даурбег – Зураб
 Его жена Сасано – Сосанна
 Его дочь Кико – Нино
 Вторая дочь Махкриз – Дария
 16
 Цициашвили Хамирза – Харитон
 Его жена Гокони – Гаианэ
 Его сын Шишмирза – Шио
 Его дочь Хезими – Зенон
 17
 Леанашвили Карцхана – Кирилэ
 Его жена Титила – Наталиа
 Его сын Навроз – Андрия
 Его жена Госези – Гаианэ
 Его дочь Гурджи – Дареджан
 18
 Леанашвили Джахо – Давит
 Его жена Элисэ – Мелания
 Его сын Абрег – Абрам
 Его дочь Биэ – Барбарэ
 Вторая дочь Гигу – Гаианэ

ით [19]

ქ თაგორაშვილი გაჯი – დავით

ქ ამისი ცოლი გოსე – გაიანე

ქ ამისი შვილი ფარვამე – სპირიდონ

ქ ამისი ქალი ნავაია – ნინო

ქ მეორე ქალი გუთაზი – ელენე

კ [20]

ქ ფუხანიშვილი დასხო – დავით

ქ ამისი ცოლი სურსან – ხორეშან

ქ ამისი შვილი დუდარიყო – ანდრია

ქ ამისი ცოლი თავქე – ქეთევან

ქ ამისი ქალი გუთეი – გაიანე

ქ მეორე ქალი სონთი – სოფო

ქ მესამე ქალი ბუბუ – ბარბარე

ქ ამისი შვილი ალი – ილარიონ

ქ ამისი ქალი ქაილი – ელისაბედ

კა [21]

ქ საფრიშვილი ბარსი – ბესარიონ

ქ ამისი ცოლი განი – გაიანე

ქ ამისი ქალი ქინჯი – ქეთევან

ქ მეორე ქალი დასეჭი – დარეჯან

ამათ მიეცა მოსანათლ სულზე ჯვარ[ი] და ქ [600]
აბაზი

რიცხვით კომლი კა [21] და სულნი რკ [120].

19

Тагорашвили Гаджи – Давит

Его жена Госэ – Гаианэ

Его сын Фарвамэ – Спиридон

Его дочь Наваиа – Нино

Вторая дочь Гутази – Эленэ

20

Фуханишвили Дасхо – Давит

Его жена Сурсан – Хорешан

Его сын Дударикьо – Андриа

Его жена Тавкэ – Кетеван

Его дочь Гутеи – Гаианэ

Вторая дочь Сonti – Софо

Третья дочь Бубу – Барбарэ

Его сын Али – Иларион

Его дочь Каили – Елисабед

21

Сафришвили Барси – Бесарион

Его жена Гани – Гаианэ

Его дочь Кинджи – Кетеван

Вторая дочь Дасечли – Дареджан

Каждому крещеному давали крест и 600 абази
(Абаз, или абази (груз. აბაზი) – грузинская сере-
бряная монета, чеканившаяся первоначально
по образцу персидского аббаси).

Количество дымов 21, 120 душ.

**აგვისტოს ი [10] დღეს აღინაზრა
სოფელი ესე მერცხალა**

ა [1]

ქ ჯამბაგიშვილი ქი – დავით
ქ ამისი ცოლი შიფოი – სოფო
ქ ამისი შვილი თემრიყო – თომა
ქ ამისი ცოლი ქაბაი – ნინო
ქ ამისი შვილი ფაშეი – სპირიდონ

ბ [2]

ქ ჯამბაგიშვილი თოთრი – თომა
ქ ამისი ცოლი ხაზი – ხორეშან
ქ ამისი შვილი თათი – დავით
ქ ამისი ცოლი თაქელი – თალალე
ქ ამისი ქალი ქიქიო – ქეთევან
ქ ამისი შვილი ოსმანი – იოსებ
ქ ამისი ცოლი ფახეი – მართა
ქ ამისი შვილი მარხეი – ფილიპპე
ქ ამისი ცოლი მახკარიშ – მარკოს
ქ ამისი ქალი ფელი – ეფემია

გ [3]

ქ ჯამბაგიშვილი ჩაყმეი – ბიკტორ
ქ ამისი ცოლი სონთეი – ქსანთი
ქ ამისი შვილი ასტარხან – აბრამ
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი აითეგ – თომა
ქ ამისი ცოლი ხაზინა – ნინა
ქ ამისი შვილი ანდაროს – ანდრია
ქ მეორე შვილი ჯუგუთი – ტარიელ
ქ ამისი ქალი სასანო – სოსანა
ქ ჩაყმეის დედა ყანგის – ელისაბედ

დ [4]

ქ ჯამბაგიშვილი ფარჩი – სფირიდონ
ქ ამისი ცოლი ფართიმე – ეფემია
ქ ამისი შვილი ყირიმი – ერასტი
ქ ამისი ცოლი ფარალოზ – მაია
ქ ამისი ქალი ქანი – ნინო
ქ მეორე ქალი ხანუმე – ანახანუმე

ამ სოფლისა განათლულია წარასულს წელსა
კომლი ვ [6] და სული ნგ [53].

რიცხვი კომლი დ [4] და სული ლა [31].

**10 АВГУСТА БЫЛО ОПИСАНО
СЕЛЕНИЕ МЕЦХАЛ**

1

Джамбагишвили Ки – Давит
Его жена Шифои – Софо
Его сын Темрикьо – Тома
Его жена Кабаи – Нино
Его сын Фашеи – Спиридон

2

Джамбагишвили Тотри – Тома
Его жена Хази – Хорешан
Его сын Тати – Давит
Его жена Такели – Талалэ
Его дочь Кикио – Кетеван
Его сын Осман – Иосеб
Его жена Плахеи – Марта
Его сын Мархеи – Филиппэ
Его жена Махкариш – Маркос
Его дочь Фели – Эфемиа

3

Джамбагишвили Чакъмеи – Биктор
Его жена Сонтеи – Ксанти
Его сын Астархан – Абрам
Его жена Госези – Гаианэ
Его сын Аитег – Тома
Его жена Хазина – Нина
Его сын Андарос – Андриа
Второй сын Джугути – Тариел
Его дочь Сасано – Сосанна
Мать Чакъмеи Къангис – Элисабед

4

Джамбагишвили Парчи – Спиридон
Его жена Партимэ – Эфемиа
Его сын Къирими – Эрастѳи
Его жена Парაгѳოზ – Маиа
Его дочь Кани – Нино
Вторая дочь Ханумэ – Анаханум

В этом селении крещены в прошлом году дымов
6, душ 53.

Дымов 4, душ 31.

[illegible]

3.	hachin yom b'ch	page 101
	hachin yom b'ch	page 102
	hachin yom b'ch	page 103
	hachin yom b'ch	page 104
	hachin yom b'ch	page 105
	hachin yom b'ch	page 106
	hachin yom b'ch	page 107
	hachin yom b'ch	page 108
	hachin yom b'ch	page 109
	hachin yom b'ch	page 110
3.	hachin yom b'ch	page 111
	hachin yom b'ch	page 112
	hachin yom b'ch	page 113
	hachin yom b'ch	page 114
	hachin yom b'ch	page 115
	hachin yom b'ch	page 116
	hachin yom b'ch	page 117
	hachin yom b'ch	page 118
	hachin yom b'ch	page 119
	hachin yom b'ch	page 120
3.	hachin yom b'ch	page 121
	hachin yom b'ch	page 122
	hachin yom b'ch	page 123
	hachin yom b'ch	page 124
	hachin yom b'ch	page 125
	hachin yom b'ch	page 126
	hachin yom b'ch	page 127
	hachin yom b'ch	page 128
	hachin yom b'ch	page 129
	hachin yom b'ch	page 130
3.	hachin yom b'ch	page 131
	hachin yom b'ch	page 132
	hachin yom b'ch	page 133
	hachin yom b'ch	page 134
	hachin yom b'ch	page 135
	hachin yom b'ch	page 136
	hachin yom b'ch	page 137
	hachin yom b'ch	page 138
	hachin yom b'ch	page 139
	hachin yom b'ch	page 140
3.	hachin yom b'ch	page 141
	hachin yom b'ch	page 142
	hachin yom b'ch	page 143
	hachin yom b'ch	page 144
	hachin yom b'ch	page 145
	hachin yom b'ch	page 146
	hachin yom b'ch	page 147
	hachin yom b'ch	page 148
	hachin yom b'ch	page 149
	hachin yom b'ch	page 150

1. ה'תשנ"ב
 2. ה'תשנ"ב
 3. ה'תשנ"ב
 4. ה'תשנ"ב
 5. ה'תשנ"ב
 6. ה'תשנ"ב
 7. ה'תשנ"ב
 8. ה'תשנ"ב
 9. ה'תשנ"ב
 10. ה'תשנ"ב
 11. ה'תשנ"ב
 12. ה'תשנ"ב
 13. ה'תשנ"ב
 14. ה'תשנ"ב
 15. ה'תשנ"ב
 16. ה'תשנ"ב
 17. ה'תשנ"ב
 18. ה'תשנ"ב
 19. ה'תשנ"ב
 20. ה'תשנ"ב
 21. ה'תשנ"ב
 22. ה'תשנ"ב
 23. ה'תשנ"ב
 24. ה'תשנ"ב
 25. ה'תשנ"ב
 26. ה'תשנ"ב
 27. ה'תשנ"ב
 28. ה'תשנ"ב
 29. ה'תשנ"ב
 30. ה'תשנ"ב
 31. ה'תשנ"ב
 32. ה'תשנ"ב
 33. ה'תשנ"ב
 34. ה'תשנ"ב
 35. ה'תשנ"ב
 36. ה'תשנ"ב
 37. ה'תשנ"ב
 38. ה'תשנ"ב
 39. ה'תשנ"ב
 40. ה'תשנ"ב
 41. ה'תשנ"ב
 42. ה'תשנ"ב
 43. ה'תשנ"ב
 44. ה'תשנ"ב
 45. ה'תשנ"ב
 46. ה'תשנ"ב
 47. ה'תשנ"ב
 48. ה'תשנ"ב
 49. ה'תשנ"ב
 50. ה'תשנ"ב
 51. ה'תשנ"ב
 52. ה'תשנ"ב
 53. ה'תשנ"ב
 54. ה'תשנ"ב
 55. ה'תשנ"ב
 56. ה'תשנ"ב
 57. ה'תשנ"ב
 58. ה'תשנ"ב
 59. ה'תשנ"ב
 60. ה'תשנ"ב
 61. ה'תשנ"ב
 62. ה'תשנ"ב
 63. ה'תשנ"ב
 64. ה'תשנ"ב
 65. ה'תשנ"ב
 66. ה'תשנ"ב
 67. ה'תשנ"ב
 68. ה'תשנ"ב
 69. ה'תשנ"ב
 70. ה'תשנ"ב
 71. ה'תשנ"ב
 72. ה'תשנ"ב
 73. ה'תשנ"ב
 74. ה'תשנ"ב
 75. ה'תשנ"ב
 76. ה'תשנ"ב
 77. ה'תשנ"ב
 78. ה'תשנ"ב
 79. ה'תשנ"ב
 80. ה'תשנ"ב
 81. ה'תשנ"ב
 82. ה'תשנ"ב
 83. ה'תשנ"ב
 84. ה'תשנ"ב
 85. ה'תשנ"ב
 86. ה'תשנ"ב
 87. ה'תשנ"ב
 88. ה'תשנ"ב
 89. ה'תשנ"ב
 90. ה'תשנ"ב
 91. ה'תשנ"ב
 92. ה'תשנ"ב
 93. ה'תשנ"ב
 94. ה'תשנ"ב
 95. ה'תשנ"ב
 96. ה'תשנ"ב
 97. ה'תשנ"ב
 98. ה'תשנ"ב
 99. ה'תשנ"ב
 100. ה'תשנ"ב

**აგვისტოს იმ [13] დღეს აღინაზნა
სოფელი ესე ლავჯიბ [ლავჯი]**

ა [1]

ქ მამისშვილი თამასხან – თომა
ქ ამისი ცოლი არიგი – დარია
ქ ამისი შვილი ფარალოზ – ეფრემ
ქ ამისი ცოლი მამხა – მარტა
ქ ამისი შვილი ფადი – სპირიდონ
ქ ამისი ცოლი ყათუმი – ანნა
ქ ამისი შვილი გაითე – გედეონ
ქ ამისი ქალი სათანო – სოფო
ქ მეორე ქალი აგუნდაი – გაიანე
ქ მესამე ქალი სარი – სარა

ბ [2]

ქ ალბარიშვილი ელაე – კორნელისო
ქ ამისი ცოლი ათალაზ – ეფემია
ქ ამისი შვილი ნალი – ნინო
ქ ამისი ცოლი გითმი – გაიანე
ქ ამისი ქალი თითილ – თინათინ

გ [3]

ქ ალბარიშვილი ბიი – ბიკტორ
ქ ამისი ცოლი ზინგილი – სალომე
ქ ამისი შვილი მუზირი – დავით
ქ ამისი ცოლი დაისქო – სოფო
ქ ამისი შვილი ბილაე – ილია
ქ ამისი ქალი დანღიზი – ნინა
ქ მეორე ქალი ვათი – ელისაბედ

დ [4]

ქ ბეჭმირზაშვილი ჯოჯი – გაბრიელ
ქ ამისი ცოლი სამილი – სოფო
ქ ამისი შვილი გარსი – არსენი
ქ ამისი ცოლი სოზანი – სოზონი
ქ ამისი შვილი ბეი – აბრამ
ქ მეორე შვილი ოლმირზეი – ილარიონ
ქ ამისი ქალი დასომბერი – დარეჯან
ქ მეორე ქალი ჯანთუთი – ანნა
ქ ჯოჯის დედა ქოში – ნინა

ე [5]

ქ ნარზოშვილი ბაჯი – აბრამ
ქ ამისი ცოლი ქათისი – ქეთევან

**13 АВГУСТА БЫЛО ОПИСАНО СЕЛЕНИЕ
ЛАВДЖИГ [ЛЯЖГИ]**

1

Мамисшвили Тамасхан – Тома
Его жена Ариги – Дариа
Его сын Параглос – Эфрем
Его жена Машха – Марта
Его сын Фади – Спиридон
Его жена Къатуми – Анна
Его сын Гаитэ – Гедеон
Его жена Сатано – Софо
Вторая дочь Агундаи – Гаианэ
Третья дочь Сари – Сара

2

Албаришвили Элаэ – Корнелисо
Его жена Атаглаз – Эфемиа
Его дочь Нали – Нино
Его жена Гитми – Гаианэ
Его дочь Титил – Тинатин

3

Албаришвили Бии – Биктор
Его жена Зингили – Саломэ
Его сын Музири – Давит
Его жена Даиско – Софо
Его сын Билав – Илия
Его дочь Данглизи – Нина
Вторая дочь Вати – Элисабед

4

Бечімирзашвили Джоджи – Габриэл
Его жена Самигли – Софо
Его сын Гарси – Арсени
Его жена Созани – Созони
Его сын Беи – Абрам
Второй сын Олмирзеи – Иларион
Его дочь Дасомбери – Дареджан
Вторая дочь Джантути – Анна
Мать Джоджи Коши – Нина

5

Нарзошвили Баджи – Абрам
Его жена Катиси – Кетеван

ქ ამისი შვილი მაჩიყო – თომა
 ქ ამისი ქალი გასაი – ბარბარე
 ვ [6]

ქ ფშვ[ი]შვილი ასგე – სერგი
 ქ ამისი ცოლი სარალოს – სარა
 ქ ამისი შვილი ამხეთ – ბაქ
 ქ ამისი ცოლი ქათისი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ხამფ – სვიმონ
 ქ ამისი ქალო ქეჟი – გაიანე
 ქ მეორე ქალი აიჯი – ნინო
 ქ მესამე ქალი სალიმი – სალომე
 ზ [7]

ქ ბერსეშვილი ბერდიყო – ბარნაბე
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ინალი – იასონ
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ცადალი – სალომე
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქ – გაიანე
 ქ ამისი ქალი ერხაგი – ხორეშან
 ქ ბერდიყოს დედა ბუდეში – მარია
 ღ [8]

ქ აჩაბიშვილი მისოსთი – მამანტი
 ქ ამისი ცოლი გაიდული – გაიანე
 ქ ამისი შვილი კაჯილიგ – კირილე
 ქ ამისი ცოლი მასთეი – მართა
 ქ ამისი შვილი მაჯაი – მარინე
 ქ ამისივე ქალი ბაშხაი – ბარბარე
 თ [9]

ქ ფაჩიშვილი ფარალო – ფარსადან
 ქ ამისი ცოლი გოსე – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ხორიმი – ხორეშან
 ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი ბაშხაო – მარიამ
 ქ ფარალოს დედა ბეჩეი – მართა
 ი [10]

ქ ხურპარიშვილი ნავროზ – ნაზარი
 ქ ამისი ცოლი აჩაი – ანნა
 ქ ამისი ქალი ქათაზი – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი სათალი – სოფო
 ია [11]
 ქ თამაჯიშვილი გაბაჩი – გაბრიელ

Его сын Мачикъо – Тома
 Его дочь Гасаи – Барбарэ
 6
 Пшв[и]швили Асгѣ – Серги
 Его жена Саралос – Сара
 Его сын АмхетI – Бак
 Его жена Катиси – Кетеван
 Его сын ХампI – Свимон
 Его дочь Кежи – Гаианэ
 Вторая дочь Аиджи – Нино
 Третья дочь Салими – Саломэ

7
 Берсешвили Бердикъо – Барнабэ
 Его жена Башхаи – Барбарэ
 Его сын Инали – Иасон
 Его жена Даике – Кетеван
 Его дочь Цадали – Саломэ
 Его жена Госемак – Гаианэ
 Его дочь Эрхаги – Хорешан
 Мать Бердикъо Будеши – Мариа
 8

Ачабишвили Мисости – Маманти
 Его жена Гаидули – Гаианэ
 Его сын Каджилиг – Кирилэ
 Его жена Мастеи – Марта
 Его дочь Маджаи – Маринэ
 Его же дочь Башхаи – Барбарэ
 9

Пачишвили ПарაგIო – Парсадан
 Его жена Госэ – Гаианэ
 Его дочь Хорими – Хорешан
 Его жена Катази – Кетеван
 Его дочь Башхао – Мариам
 Мать ПарაგIო Бечеи – Марта
 10

ХурпIаришвили Навроз – Назари
 Его жена Ачаи – Анна
 Его дочь Катази – Кетеван
 Вторая дочь СатагIი – Софо
 11
 Тамаджишвили Габачи – Габриэль

ქ ამისი ცოლი ბაღის – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი დოღეთიყო – დავით
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – ანნა
 ქ ამისი შვილი დობრი – აბრამ
 ქ ამისი ცოლი გაინი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი აიქილ – მელანია
 ქ მეორე ქალი თიმბილის – თამარ
 იბ [12]

ქ ქოთემირიშვილი აითეგ – დავით
 ქ ამისი ცოლი ჯამბეგ – დარეჯან
 ქ ამისი შვილი ჩათერხან – თომა
 ქ ამისი ცოლი ბექელიზ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ქაილი – ილია
 ქ ამისი ქალი შელილიზ – ელისაბედ
 ქ მეორე ქალი ერილიზ – ნინა
 ქ მესამე ქალი მექილიზ – მელანია
 ქ მეოთხე ქალი თავქე – მაია
 ქ მეხუთე ქალი თავქე – თამარი
 ქ მეექვსე ქალი ქალალო – დარია
 იგ [13]

ქ ხაჯეგიშვილი ოთეგი – ოთარ
 ქ ამისი ცოლი მინასი – ნინა
 ქ ამისი ქალი ფადეი – ეფემია
 ქ მეორე ქალი ფაში – ნინა
 ქ ოთეგის დედა ფახეი – დარია
 იდ [14]

ქ ორცხანიშვილი ტანიგი – ეგნატი
 ქ ამისი ცოლი ფილი – ეფემია
 ქ ამისი შვილი ბოლდი – ილია
 ქ ამისი ცოლი ქინძი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი თემრიყო – თომა
 ქ ამისი ქალი სოთი – სოფო
 ქ ტანგის დედა სათეი – ანნა
 იე [15]

ქ ჯარიშვილი ყანდი – გერმანე
 ქ ამისი ცოლი თაქიზე – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი გაინი – გაიანე
 ივ [16]

ქ მაღიშვილი ფაშაი – თომა
 ქ ამისი ცოლი თამაი – თამარ
 ქ ამისი შვილი კაძილიკ – კირილე

Его жена Багис – Барбарэ
 Его сын Долетикьо – Давит
 Его жена Госемако – Анна
 Его сын Добри – Абрам
 Его жена Гаини – Гаианэ
 Его дочь Аикил – Меланиа
 Вторая дочь Тимиглис – Тamar
 12
 Котемиришвили Аитег – Давит
 Его жена Джамбег – Дареджан
 Его сын Чатерхан – Тома
 Его жена Бекиглиз – Барбарэ
 Его сын Каили – Илия
 Его дочь Шелиглиз – Элисабед
 Вторая дочь Эриглиз – Нина
 Третья дочь Мекиглиз – Меланиа
 Четвертая дочь Тавкэ – Маиа
 Пятая дочь Тавкэ – Тамари
 Шестая дочь Калагло – Дариа
 13
 Хаджегишвили Отеги – Отар
 Его жена Минаси – Нина
 Его дочь Фадеи – Эфемиа
 Вторая дочь Паши – Нина
 Мать Отеги Пахеи – Дариа
 14
 Орцханишвили Таниги – Эгнати
 Его жена Фили – Эфемиа
 Его сын Болди – Илия
 Его жена Киндзи – Кетеван
 Его сын Темрикьо – Тома
 Его дочь Соти – Софо
 Мать Танги Сатеи – Анна
 15
 Джаришвили Къанди – Германэ
 Его жена Такизэ – Кетеван
 Его дочь Гаини – Гаианэ
 16
 Мадишвили Пашаи – Тома
 Его жена Тамаи – Тamar
 Его сын Кладзилик – Кирилэ

ქ ამისი ცოლი მასთეი – მართა
 ქ ამისი შვილი მოსი – მოსე
 ქ ამისი ქალი ვათი – ანნა
 ქ მეორე ქალი გუტი – ირინა
 იზ [17]

ქ ახმიჯანთ რძალი არიკ – მართა
 ქ ამისი ქალი ქოთი – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი მილი – ელენე
 ქ მესამე ქალი სასაი – სოფო
 იზ [18]

ქ ბერდიშვილი გაით – დავით
 ქ ამისი ცოლი ბათი – მარკოს
 ქ ამისი შვილი ბიტიყი – ევსტატი
 ით [19]

ქ ცხოგიშვილი სისკი – ისაკ
 ქ ამისი ცოლი ბაბუშკ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ბათიამი – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი მილის – მელანია
 ქ ამისი შვილი ოთინგი – ოთარ
 ქ ამისი ცოლი გაინი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი ბაბი – ბარბარე
 კ [20]

ქ ხუჩპარიშვილი ფარაჟი – სპირიდონ
 ქ ამისი ცოლი ჯალი – დარეჯან
 ქ ამისი შვილი ქოლი – ქეთევან
 კა [21]

ქ არცხოშვილი ახბი – აბრამ
 ქ ამისი ცოლი ფარალიზ – ეფემია
 ქ ამისი შვილი დელეი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ქათიზი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ჯახოტი – ტარასი
 ქ მეორე შვილი ყონალდი – აბრაამ
 ქ მესამე შვილი ნოლაი – იოანე
 ქ ამისი ქალი ხურსანი – ელისაბედ
 ქ მეორე ქალი საბალი – ხორეშან
 ქ ახბეს მამა თემრიხი – თომა
 ქ ამისი ცოლი მისდეი – მართა
 კბ [22]

ქ აშიყოშვილი ლუდი – ლუარსაბ
 ქ ამისი ცოლი ფათინიგ – ეფემია
 ქ ამისი შვილი თერაქი – თომა

Его жена Мастеи – Марта
 Его сын Моси – Мосэ
 Его дочь Вати – Анна
 Вторая дочь Гутѣи – Ирина
 17

Сноха Ахминджова Арик – Марта
 Его дочь Коти – Кетеван
 Вторая дочь Мили – Эленэ
 Третья дочь Сасаи – Софо
 18

Бердишвили Гаит – Давит
 Его жена Бати – Маркос
 Его сын Битикъи – Эвстати
 19

Цхогишвили Сиски – Исак
 Его жена Бабушк – Барбарэ
 Его сын Батиами – Бартломэ
 Его жена Милис – Меланиа
 Его сын Отинги – Отар
 Его жена Гаини – Гаианэ
 Его дочь Баби – Барбарэ
 20

Хучпѣришвили Пѣражи – Спиридон
 Его жена Джали – Дареджан
 Его дочь Коли – Кетеван
 21

Арцхошвили Ахби – Абрам
 Его жена Параглиз – Эфемиа
 Его сын Делеи – Давит
 Его жена Катизи – Кетеван
 Его сын Джахотѣи – Тѣраси
 Второй сын Къоналди – Абраам
 Третий сын Ноглаи – Иоанэ
 Его дочь Хурсани – Элисабед
 Вторая дочь Сабали – Хорешан
 Отец Ахбэ Темрихи – Тома
 Его жена Мисдеи – Марта
 22

Ашикъошвили Луди – Луарсаб
 Его жена Пѣтиниг – Эфемиа
 Его сын Тѣраки – Тома

ქ ამისი ცოლი გუმესი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ჯუნერგი – გერასიმე
 ქ ამისი ცოლი ჩოგალი – დარეჯან
 ქ ამისი ქალი მახკარი – ენვრათი
 ქ მეორე ქალი ჯუჯეი – დარეჯან
 ქ მესამე ქალი ჯალბი – ელენე
 ქ მეოთხე ქალი მარხადი – მარტა
 ქ მეხუთე შვილი სავკი – ელისაბედ
 კგ [23]

ქ ქორიშვილი ფლი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი საბალი – თამარ
 ქ ამისი შვილი დუდარ – დავით
 ქ ამისი ცოლი გაინი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ანალი – ილარიონ
 ქ ამისი ქალი იაია – ნინა
 ქ მეორე ქალი თოთაი – ელენე
 ქ მესამე ქალი ღათუმეი – დარია

რიცხვი კომლი კგ [23] და სულნი რნე [155]

Его жена Гумеси – Гаианэ
 Его сын Джунерги – Герасимэ
 Его жена Чогаლი – Дареджан
 Его дочь Махкари – Энвратли
 Вторая дочь Джуджеи – Дареджан
 Третья дочь Джалби – Эленэ
 Четвертая дочь Мархади – Марта
 Пятая дочь Савки – Элисабед
 23

Коришвили Пли – Филипэ
 Его жена Сабали – Тамар
 Его сын Дудар – Давит
 Его жена Гаини – Гаианэ
 Его сын Анали – Иларион
 Его жена Иаиа – Нина
 Его вторая дочь Тотаи – Элене
 Третья дочь Гатумеи – Дарья

Дымов 23, душ 155

**აგვისტოს იმ [13] დღეს აღინერა
სოფელი ესე ყანგო [კოშქი]**

ა [1]

ქ ხაჯეშვილი ბარიყი – ლუკა
ქ ამისი ცოლი თარხანგი – თამარ
ქ ამისი შვილი ისიბი – იოსებ
ქ ამისი ცოლი გოსეი – გაიანე
ქ ამისი ქალი ბაილი – ელენე
ქ მეორე ქალი დაილი – მაგდან

ბ [2]

ქ უსტიშვილი ბუთი – დავით
ქ ამისი ცოლი ბაშხეი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი მითისი – მატფე
ქ ამისი ცოლი მარსაგი – მართა
ქ ამისი ქალი ბაილი – მელანია

გ [3]

ქ უსტიშვილი მარჯეი – მარკოს
ქ ამისი ცოლი დარიყინი – დარეჯან
ქ ამისი შვილი მასია – მოსე
ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ქეთევან
ქ ამისი ქალი ბურიე – ბარბარე

დ [4]

ქ უსტიშვილი ალიმირზა – ილია
ქ ამისი ცოლი ჯინგა – დარია
ქ ამისი ქალი მაშხი – მართა
ქ მეორე ქალი დაქიზე – ელენე

ე [5]

ქ ბათრიშვილი აიდემირი – ანდრია
ქ ამისი ცოლი ხუზია – ანასტასია
ქ ამისი შვილი გენია – ნინა
ქ ამისი ქალი მელისე – ელენე

ვ [6]

ქ უსტიშვილი ჩომაყა – თომა
ქ ამისი ცოლი ჩაჩაი – მართა
ქ ამისი შვილი ჩაფლო/ჩაფლი – თინათინ
ქ ამისი ქალი ერსბი – ელისაბედ
ქ მეორე ქალი ყანიგო – ნინა
ქ მესამე ქალი ბუჩიკო – ბარბარე

ზ [7]

ქ ბექბოლათაშვილი ბოლაყი – აბელ

**13 АВГУСТА БЫЛО ОПИСАНО СЕЛЕНИЕ
К Ъ А С Г О [КЪОШК]**

1

Хаджешвили Барикъи – Лука
Его жена Тарханги – Тамар
Его сын Исиби – Иосеб
Его жена Госеи – Гаианэ
Его дочь Баили – Эленэ
Вторая дочь Даили – Магдан

2

Устишвили Бути – Давит
Его жена Башхеи – Барбарэ
Его сын Митиси – Матфэ
Его жена Марсаги – Марта
Его жена Баили – Меланиа

3

Устишвили Марджеи – Маркос
Его жена Дарикъини – Дареджан
Его сын Масиа – Мосэ
Его жена Катази – Кетеван
Его дочь Буриэ – Барбарэ

4

Устишвили Алиммирза – Илия
Его жена Джинга – Дария
Его дочь Машхи – Марта
Вторая дочь Дакизэ – Эленэ

5

Батришвили Аидемир – Андриа
Его жена Хузиа – Анастасия
Его дочь Гения – Нина
Его дочь Мелисэ – Еленэ

6

Устишвили Чомакъа – Тома
Его жена Чачаи – Марта
Его дочь Чапло/Чапли – Тинатин
Его дочь Эрсби – Элисабед
Вторая дочь Къаниго – Нина
Третья дочь Бучико – Барбарэ

7

Бекболаташвили Болакъи – Абэл

ქ ამისი ცოლი ჩაჩი – თამარ
 ქ ამისი შვილი დოლაყი – დავით
 ქ ამისი ცოლი დადეზი – ელენე
 ქ ამისი ქალი დაქიზე – დარია
 ჭ [8]
 ქ ბექმინზაშვილი ახთოლა – ილია
 ქ ამისი ცოლი თოთელან – თინათინ
 ქ ამისი შვილი მენილეი – გედეონ
 ქ ამისი ცოლი ქოთეზი – თამარ
 ქ ამისი ქალი თათიმი – მართა
 თ [9]
 ქ შოდიყიშვილი მურიში – შიო
 ქ ამისი ცოლი ხუთი – ხორეშან
 ქ ამისი შვილი ბულოი – აბრაამ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი მაჩიყო – ბიკენტი
 ქ ამისი ცოლი აიქილი – დარია
 ქ ამისი შვილი ოზდი – ოთარ
 ქ ამისი ქალი ქოზი – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი ანთეთე – ანუსია
 ი [10]
 ქ მოლდიღიშვილი აღციე – მაშრამ
 ქ ამისი ცოლი ჩაჩი – თამარ
 ქ ამისი შვილი თემისი – თომა
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი საზანი – სალომე
 ია [11]
 ქ ათაღაშვილი ათაღი – დავით
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ენგი – ბიკტორ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი აღიმირზა – ელიაზარ
 ქ მეორე შვილი ბლაი – ილია
 ქ მესამე შვილი სონთეი – ქსანთი
 იბ [12]
 ქ მახკერიშვილი დვთი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ქოსეი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი აითეგი – გერმანე
 ქ ამისი ცოლი გოსეი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ბლაი – ილია
 ქ ამისი ქალი მელეგი – ელისაბედ

Его жена Чачи – Тамар
 Его сын Долакѣи – Давит
 Его жена Дадези – Елена
 Его дочь Дакизѣ – Дариа
 8
 Бекминзашвили Ахтола – Илия
 Его жена Тотеглан – Тинатин
 Его сын Менигѣи – Гедѣон
 Его жена Котези – Тамар
 Его дочь Татими – Марта
 9
 Шодикѣишвили Муриши – Шио
 Его жена Хути – Хорешан
 Его сын Буглой – Абраам
 Его жена Башхай – Барбарѣ
 Его сын Мачикѣо – Бикентѣи
 Его жена Аикили – Дарѣя
 Его сын Озди – Отар
 Его дочь Кози – Кетеван
 Вторая дочь Антѣтѣ – Анусия
 10
 Молдигѣишвили Агѣцеи – Машрам
 Его жена Чачи – Тамар
 Его сын Темиси – Тома
 Его жена Госези – Гаяне
 Его дочь Сазани – Саломѣ
 11
 Атагашвили Атагѣи – Давит
 Его жена Госемако – Гаяне
 Его сын Энги – Биктор
 Его жена Башхаи – Барбарѣ
 Его сын Алимирза – Елиазар
 Второй сын Блаи – Илия
 Третий сын Сонтеи – Ксанти
 12
 Махкеришвили Двти – Давит
 Его жена Косеи – Кетеван
 Его сын Аитеги – Германѣ
 Его жена Госеи – Гаяне
 Его сын Блаи – Илия
 Его дочь Мелеги – Елисабед

იგ [13]

ქ ამირხანიშვილი ამიაი – ისაია

ქ ამისი ცოლი საბალი – ანნა

ქ ამისი შვილი გეითი – დავით

ქ ამისი ცოლი მელსეგი – ელისაბედ

ქ ამისი ქალი თინილა – თინათინ

იდ [14]

ქ ატიშვილი არსემაგი – არსენი

ქ ამისი ცოლი მესდექი – მელანია

ქ ამისი შვილი ყანალი – კორნილიოს

ქ ამისი ცოლი მაინი – ნინა

ქ ამისი შვილი ბიიტი – ბიკტორ

ქ ამისი და ბორცია – გიორგი

იე [15]

ქ გერიშვილი ასლიმი – ისაია

ქ ამისი ცოლი აიქილ – მელანია

ქ ამისი შვილი სოტი – სეფანე

ქ ამისი ცოლი დაიქე – ანნა

ქ ამისი შვილი მუსეი – მოსე

ივ [16]

ქ გერიშვილი არეფ – ეფრემ

ქ ამისი ცოლი ბაბუშკ – ბარბარე

ქ ამისი ქალი სალიმი – სალომე

ქ მეორე ქალი გოსეზი – გაიანე

იზ [17]

ქ ახბოლიშვილი არსემაი – არსენი

ქ ამისი ცოლი თათელაზ – თინათინ

ქ ამისი შვილი მუდარა – დიმიტრი

ქ ამისი ცოლი გეილი – ელენე

ქ ამისი შვილი ბათეში – ბარტლომე

ქ მეორე შვილი არაფ – ეფრემ

ქ მესამე შვილი მუია – ელისე

ქ ამისი ცოლი გოჯიო – დარეჯან

ქ ამისი შვილი ჯულეთი – გრიგოლ

ქ არსემიას დედა მიდი – ნინა

იჴ [18]

ქ ფდიშვილი ლაზი – ლუკადრია

ქ ამისი ცოლი დაიქი – ეფრემ

ქ ამისი შვილი ყაითი – ანასტასია

ქ ამისი ცოლი ასტარხანი – ბარბარე

13

Амирханишвили Амиаи – Исаия

Его жена Сабали – Анна

Его сын Геити – Давит

Его жена Мелсеги – Елисабед

Его дочь Тинигла – Тинатин

14

Атишвили Арсемаги – Арсени

Его жена Месдеки – Мелания

Его сын Къанагли – Корнилиос

Его жена Майни – Нина

Его сын Биити – Биктор

Его сестра Борциа – Гиорги [так записано]

15

Геришвили Аслими – Исаи

Его жена Айкил – Мелания

Его сын Соти – Сэфанэ [Стефан?]

Его жена Дайкэ – Анна

Его сын Мусеи – Мосэ

16

Геришвили Ареф – Эфрэм

Его жена Бабушк – Барбарэ

Его дочь Салими – Саломэ

Вторая дочь Госези – Гаяне

17

Ахболишвили Арсемаи – Арсени

Его жена Татеглаз – Тинатин

Его сын Мудара – Димитри

Его жена Геили – Еленэ

Его сын Батеши – Бартоломэ

Второй сын Араф – Ефрем

Третий сын Муиа – Елисэ

Его жена Годжио – Дареджан

Его сын Джулети – Григол

Мать Арсемия Миди – Нина

18

Фдишвили Лази – Лукадриа

Его жена Дайки – Ефрем

Его сын Къаити – Анастасия [так записано]

Его жена Астархани – Барбарэ

ქ ამისი ქალი გოსეზი ¹	Его дочь Госези ¹
ით [19]	19
ქ განეშვილი ტომი – თომა	Ганешвили Томи – Тома
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბართლომე	Его жена Башхаи – Бартоломэ [так записано]
ქ ამისი შვილი ტობაში – ტობია	Его сын Тобаши – Тобиа
ქ ამისი ცოლი გაინი – გაიანე	Его жена Гаини – Гаяне
ქ ამისი შვილი უსბი – იოსებ	Его сын Усби – Иосэб
კ [20]	20
ქ ბატრიშვილი ნავროზ – ნაზარ	Батришвили Навроз – Назар
ქ ამისი ცოლი ხუზიგი – ხორეშან	Его жена Хузиги – Хорешан
ქ ამისი შვილი აბაი – აბრამ	Его сын Абай – Абрам
ქ ამისი ცოლი თამლიზი – თამარ	Его жена Тамлизи – Тamar
ქ ამისი ქალი თობაი – ელენე	Его дочь Тобаи – Еленэ
ქ მეორე ქალი გოსემაქო – გაიანე	Вторая дочь Госемако – Гаяне
რიცხვ კომლი კ [20] და სული რიგ [113]	Дымов 20, душ 113

¹ ნათლობის სახელი არ წერია.

¹ крестильное имя не указано.

[illegible]

1	1/2 lb. Sugar	200
2	1/2 lb. Sugar	200
3	1/2 lb. Sugar	200
4	1/2 lb. Sugar	200
5	1/2 lb. Sugar	200
6	1/2 lb. Sugar	200
7	1/2 lb. Sugar	200
8	1/2 lb. Sugar	200
9	1/2 lb. Sugar	200
10	1/2 lb. Sugar	200
11	1/2 lb. Sugar	200
12	1/2 lb. Sugar	200
13	1/2 lb. Sugar	200
14	1/2 lb. Sugar	200
15	1/2 lb. Sugar	200
16	1/2 lb. Sugar	200
17	1/2 lb. Sugar	200
18	1/2 lb. Sugar	200
19	1/2 lb. Sugar	200
20	1/2 lb. Sugar	200
21	1/2 lb. Sugar	200
22	1/2 lb. Sugar	200
23	1/2 lb. Sugar	200
24	1/2 lb. Sugar	200
25	1/2 lb. Sugar	200
26	1/2 lb. Sugar	200
27	1/2 lb. Sugar	200
28	1/2 lb. Sugar	200
29	1/2 lb. Sugar	200
30	1/2 lb. Sugar	200
31	1/2 lb. Sugar	200
32	1/2 lb. Sugar	200
33	1/2 lb. Sugar	200
34	1/2 lb. Sugar	200
35	1/2 lb. Sugar	200
36	1/2 lb. Sugar	200
37	1/2 lb. Sugar	200
38	1/2 lb. Sugar	200
39	1/2 lb. Sugar	200
40	1/2 lb. Sugar	200
41	1/2 lb. Sugar	200
42	1/2 lb. Sugar	200
43	1/2 lb. Sugar	200
44	1/2 lb. Sugar	200
45	1/2 lb. Sugar	200
46	1/2 lb. Sugar	200
47	1/2 lb. Sugar	200
48	1/2 lb. Sugar	200
49	1/2 lb. Sugar	200
50	1/2 lb. Sugar	200
51	1/2 lb. Sugar	200
52	1/2 lb. Sugar	200
53	1/2 lb. Sugar	200
54	1/2 lb. Sugar	200
55	1/2 lb. Sugar	200
56	1/2 lb. Sugar	200
57	1/2 lb. Sugar	200
58	1/2 lb. Sugar	200
59	1/2 lb. Sugar	200
60	1/2 lb. Sugar	200
61	1/2 lb. Sugar	200
62	1/2 lb. Sugar	200
63	1/2 lb. Sugar	200
64	1/2 lb. Sugar	200
65	1/2 lb. Sugar	200
66	1/2 lb. Sugar	200
67	1/2 lb. Sugar	200
68	1/2 lb. Sugar	200
69	1/2 lb. Sugar	200
70	1/2 lb. Sugar	200
71	1/2 lb. Sugar	200
72	1/2 lb. Sugar	200
73	1/2 lb. Sugar	200
74	1/2 lb. Sugar	200
75	1/2 lb. Sugar	200
76	1/2 lb. Sugar	200
77	1/2 lb. Sugar	200
78	1/2 lb. Sugar	200
79	1/2 lb. Sugar	200
80	1/2 lb. Sugar	200
81	1/2 lb. Sugar	200
82	1/2 lb. Sugar	200
83	1/2 lb. Sugar	200
84	1/2 lb. Sugar	200
85	1/2 lb. Sugar	200
86	1/2 lb. Sugar	200
87	1/2 lb. Sugar	200
88	1/2 lb. Sugar	200
89	1/2 lb. Sugar	200
90	1/2 lb. Sugar	200
91	1/2 lb. Sugar	200
92	1/2 lb. Sugar	200
93	1/2 lb. Sugar	200
94	1/2 lb. Sugar	200
95	1/2 lb. Sugar	200
96	1/2 lb. Sugar	200
97	1/2 lb. Sugar	200
98	1/2 lb. Sugar	200
99	1/2 lb. Sugar	200
100	1/2 lb. Sugar	200

17	17-2000-10000	10000
18	18-2000-10000	10000
19	19-2000-10000	10000
20	20-2000-10000	10000
21	21-2000-10000	10000
22	22-2000-10000	10000
23	23-2000-10000	10000
24	24-2000-10000	10000
25	25-2000-10000	10000
26	26-2000-10000	10000
27	27-2000-10000	10000
28	28-2000-10000	10000
29	29-2000-10000	10000
30	30-2000-10000	10000
31	31-2000-10000	10000
32	32-2000-10000	10000
33	33-2000-10000	10000
34	34-2000-10000	10000
35	35-2000-10000	10000
36	36-2000-10000	10000
37	37-2000-10000	10000
38	38-2000-10000	10000
39	39-2000-10000	10000
40	40-2000-10000	10000
41	41-2000-10000	10000
42	42-2000-10000	10000
43	43-2000-10000	10000
44	44-2000-10000	10000
45	45-2000-10000	10000
46	46-2000-10000	10000
47	47-2000-10000	10000
48	48-2000-10000	10000
49	49-2000-10000	10000
50	50-2000-10000	10000
51	51-2000-10000	10000
52	52-2000-10000	10000
53	53-2000-10000	10000
54	54-2000-10000	10000
55	55-2000-10000	10000
56	56-2000-10000	10000
57	57-2000-10000	10000
58	58-2000-10000	10000
59	59-2000-10000	10000
60	60-2000-10000	10000
61	61-2000-10000	10000
62	62-2000-10000	10000
63	63-2000-10000	10000
64	64-2000-10000	10000
65	65-2000-10000	10000
66	66-2000-10000	10000
67	67-2000-10000	10000
68	68-2000-10000	10000
69	69-2000-10000	10000
70	70-2000-10000	10000
71	71-2000-10000	10000
72	72-2000-10000	10000
73	73-2000-10000	10000
74	74-2000-10000	10000
75	75-2000-10000	10000
76	76-2000-10000	10000
77	77-2000-10000	10000
78	78-2000-10000	10000
79	79-2000-10000	10000
80	80-2000-10000	10000
81	81-2000-10000	10000
82	82-2000-10000	10000
83	83-2000-10000	10000
84	84-2000-10000	10000
85	85-2000-10000	10000
86	86-2000-10000	10000
87	87-2000-10000	10000
88	88-2000-10000	10000
89	89-2000-10000	10000
90	90-2000-10000	10000
91	91-2000-10000	10000
92	92-2000-10000	10000
93	93-2000-10000	10000
94	94-2000-10000	10000
95	95-2000-10000	10000
96	96-2000-10000	10000
97	97-2000-10000	10000
98	98-2000-10000	10000
99	99-2000-10000	10000
100	100-2000-10000	10000

**აგვისტოს ივ [13] დღესა აღინარა
სოფელი ესა ყორახა [ქეირახი]**

ა [1]

ქ ბატრიშვილი ასლამირზა – ლუარსაბ
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – მარტა
ქ ამისი შვილი ელიმირზა – ელიაზარ
ქ ამისი ცოლი დაიქო – ქეთევან
ქ ამისი ქალი თოთოი – ანნა
ქ მეორე ქალი თოთელიზ – მარტა
ბ [2]

ქ უსტიშვილი დოლაყი – დავით
ქ ამისი ცოლი მეღესიქ – მეღანია
ქ ამისი შვილი დოლი – ელიაზარ
ქ ამისი ცოლი დამხეი – ბარბარე
ქ ამისი ქალი ბაბუშკ – მარტა
ქ დოლაყის დედა მაქიბი – ქეთევან
გ [3]

ქ უსტიშვილი ისმაილ – ისაია
ქ ამისი ცოლი ხოზი – დარია
ქ ამისი შვილი თამბი – თომა
ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – გაიანე
ქ ამისი შვილი ხანფ – ხორეშან
დ [4]

ქ თანქეშვილი ფარჩე – სპირიდონ
ქ ამისი ცოლი გორთამი – გაიანე
ქ ამისი შვილი თამბი – თომა
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – დარია
ქ ამისი შვილი თემრიყო – ანდრია
ქ მეორე შვილი ოზდე – ეზეკ
ქ მესამე შვილი ონოლბაში – ოთარ
ქ მეოთხე შვილი უსუფი – ავქსენტი
ე [5]

ქ თანქეშვილი ბაისოღირ – ბესარიონ
ქ ამისი ცოლი დაიმი – დარია
ქ ამისი შვილი ყანთემირ – აზარია
ქ ამისი ცოლი ჯამბეგი – დარეჯან
ქ ამისი შვილი ბოლაყი – გრიგოლ
ქ ამისი ცოლი ანთითი – თინათინ
ქ ამისი ქალი თარაღიზ – ეფემია
ქ მეორე ქალი გაბაი – ბარბარე

**13 АВГУСТА БЫЛО ОПИСАНО СЕЛЕНИЕ
К Ъ О Р А Х А [КЕЙРАХ]**

1

Батришвили Асламирза – Луарсаб
Его жена Башхаи – Марта
Его сын Элимирза – Элиазар
Его жена Даико – Кетеван
Его дочь Тотои – Анна
Вторая дочь Тотеглиз – Марта

2

Устишвили Долакьи – Давит
Его жена Мелесик – Меланиа
Его сын Доли – Элиазар
Его жена Дамхеи – Барбарэ
Его дочь Бабушк – Марта
Мать Долакьи Макиби – Кетеван

3

Устишвили Исмаил – Исаиа
Его жена Хози – Дариа
Его сын Тамби – Тома
Его жена Госемако – Гаианэ
Его дочь Ханф – Хорешан

4

Танкешвили Фарчэ – Спиридон
Его жена Гортами – Гаианэ
Его сын Тамби – Тома
Его жена Госези – Дариа
Его сын Темрикьо – Андриа
Второй сын Озде – Эзэკ
Третий сын Онолбаши – Отар
Четвертый сын Усуф – Авксенти

5

Танкешвили Баисоглир – Бесарион
Его жена Даими – Дариа
Его сын Къантемир – Азариа
Его жена Джамбеги – Дареджан
Его сын Болакьи – Григол
Его жена Антити – Тинатин
Его дочь Тараглиз – Эфемиа
Вторая дочь Габаи – Барбарэ

ვ [6]

ქ ფადაკოშვილი არციყო – არსენი
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ალიმირზა – ელიაზარ
ქ ამისი ცოლი დაიქო – ნინა
ქ ამისი შვილი ყანჯილი – დარია

ზ [7]

ქ სოლიმიშვილი ქუჯი – თომა
ქ ამისი ცოლი ბოჯოი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი მისოსტი – მოსე
ქ ამისი ცოლი განი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ჯახოტი – დავით
ქ მეორე შვილი მახეი – მათე
ქ ქუჯის დედა ძაძეი – მართა

ც [8]

ქ ბოჯიშვილი მუღუსთი – ელისე
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ასაი – ისაია
ქ ამისი ცოლი მასეი – მართა
ქ ამისი ქალი სონთეი – სალომე
ქ ამისი დედა ნანი – ნინა

თ [9]

ქ დაცეშვილი ფარაღოს – სფირიდონ
ქ ამისი ცოლი გოსე – გაიანე
ქ ამისი შვილი დაციე – დავით
ქ ამისი ცოლი ქოზი – ქეთევან
ქ ამისი ქალი თაუქე – ანნა
ქ ფარაღოს დედა ფუჯოი – ანუსია

ი [10]

ქ ბაყრიშვილი სამფ – სერგი
ქ ამისი ცოლი ჯანყის – დარეჯან
ქ ამისი შვილი ჯანღეზ – დავით
ქ ამისი ცოლი დაიქე – ელენე
ქ ამისი შვილი მაირამ – გაიანე
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ყუმეი – ისაია
ქ ამისი ქალი არყი – ბარბარე

ია [11]

ქ ხანიყოშვილი ბათიში – ბართოლომე
ქ ამისი ცოლი დაითე – ელენე
ქ ამისი შვილი ადლი – ანდრია

6

ფადაკოშვილი Арцикьо – Арсени
Его жена Госези – Гаианэ
Его сын Алимирза – Элиазар
Его жена Даико – Нина
Его дочь Къанджили – Дариа

7

Солимишвили Куджи – Тома
Его жена Боджои – Барбарэ
Его сын Мисости – Мосэ
Его жена Гани – Гаианэ
Его сын Джахоти – Давит
Второй сын Махеи – Матэ
Мать Куджи Дзадзеи – Марта

8

Боджишвили Муглусты – Элисэ
Его жена Госези – Гаианэ
Его сын Асаи – Исаиа
Его жена Масеи – Марта
Его дочь Сон1еи – Саломэ
Его мать Нани – Нина

9

Дацешвили Фарагос – Спиридон
Его жена Госэ – Гаианэ
Его сын Дацеи – Давит
Его жена Кози – Кетеван
Его дочь Таукэ – Анна
Мать Фарагос Фуджои – Анусиа

10

Макъришвили Самф – Серги
Его жена Джанкъис – Дареджан
Его сын Джанг1ез – Давит
Его жена Даике – Еленэ
Его дочь Маирам – Гаианэ
Его жена Госези – Гаианэ
Его сын Къумие – Исаиа
Его дочь Аркъи – Барбарэ

11

Ханикъошвили Батиши – Бартломэ
Его жена Даитэ – Еленэ
Его сын Адли – Андриа

ქ ამისი ცოლი აიქილ – ელისაბედ
 ქ ამისი შვილი ნოყი – იოანე
 ქ ამისი ქალი მელისე – სალომე
 იბ [12]

ქ მეცხალიშვილი უსკ – ისაკ
 ქ ამისი ცოლი აიბეი – მართა
 ქ ამისი შვილი ალერგი – არსენ
 ქ ამისი ცოლი ბილი – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი შილიგი – ელენე
 ქ მეორე ქალი ბოისი – გაიანე
 იგ [13]

ქ ბათიყოშვილი ბორიყო – ბაგრატ
 ქ ამისი დედა ხადი – ხორეშან
 ქ ამისი ცოლი ბასეზი – სალომე
 ქ ამისი შვილი თემრიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი მაილი – მარიამ
 ქ ამისი შვილი ოზდეი – ეზეკია
 ქ ამისი ქალი თემრია – თამარი
 იდ [14]

ქ ნაიხეგიშვილი სამეფ – სპირიდონ
 ქ ამისი ცოლი სოზიმი – სალომე
 ქ ამისი შვილი გურგუყო – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი აიქილ – მელანია
 ქ ამისი ქალი ჯოდი – დარეჯან
 ქ მეორე ქალი საბიზი – ელისაბედ
 ქ მესამე ქალი ქოჟი – მართა

რიცხვი კომლი იდ [14] და სული ჟა [91]

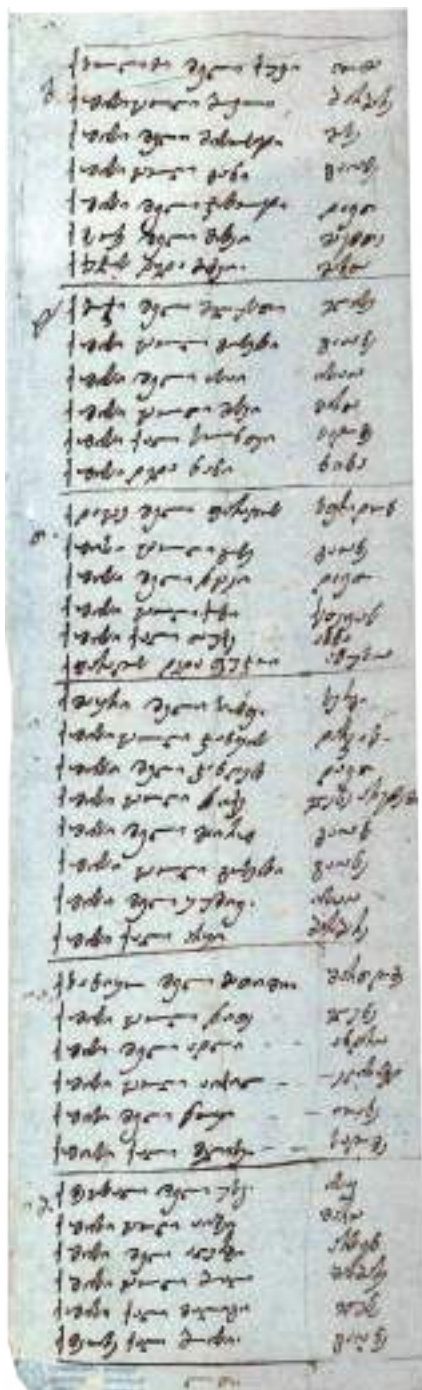
Его жена Аикил – Элисабед
 Его сын Нокъи – Иоане
 Его дочь Мелисэ – Саломэ
 12

Мецхалишвили УскI – Исак
 Его жена Аибей – Марта
 Его сын Алерги – Арсен
 Его жена Били – Барбарэ
 Его дочь Шилиги – Еленэ
 Вторая дочь Боиси – Гаианэ
 13

Батикъошвили Борикъо – Баграт
 Его мать Хади – Хорешан
 Его жена Басези – Саломэ
 Его сын Темрикъо – Тома
 Его жена Маили – Мариам
 Его сын Оздеи – Эзекиа
 Его дочь Темриа – Тамар
 14

Наихегишвили Самп – Спиридон
 Его жена Созими – Саломэ
 Его сын Гургукъо – Гиорги
 Его жена Аикил – Мелания
 Его дочь Джоди – Дареджан
 Вторая дочь Сабизи – Элисабед
 Третья дочь Кожи – Марта

Дымов 14, душ 91

**აგვისტოს იდ [14] დღესა აღინარა
სოფელი ესე გარაყა [გარაქ]**

ა [1]

ქ მახმათიშვილი ფაჩი – ფილიპე
ქ ამისი ცოლი მესედი – მელანია
ქ ამისი შვილი არძევარ – არჯევან
ქ ამისივე შვილი ელიმირზა – ელიაზარ
ქ ამისი ცოლი მარზილან – მართა
ქ ამისი შვილი გეთაღაზ – გრიგორ
ქ ამისივე შვილი ტეშელი – ტიმოთე
ქ ამისი ქალი კაჯირიშ – დარეჯან
ქ მეორე ქალი გოსე – გაიანე

ბ [2]

ქ ბათრიშვილი ბესე – მოსე
ქ ამისი ცოლი აბაღის – ბარბარე
ქ ამისი შვილი ბერდიყი – აბრაამ
ქ ამისი ცოლი კაისი – ელენე
ქ ამისი შვილი ვასბი – ვასილ
ქ ამისი ცოლი გათასი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ყაითი – დავით
ქ მეორე შვილი ოთი – ოთარ
ქ მესამე შვილი ბართიყო – ბართლომე
ქ ამისი ქალი საქარი – ელისაბედ
ქ მეორე ქალი ჯიდი – დარეჯან
ქ ბერსეს ძმა ბელეყო – ბესარიონ
ქ ამისი ცოლი თავქე – გაიანე
ქ ამისი ქალი სანვს – სალომე
ქ ბელეყოს დედა ნანი – ნანა

გ [3]

ქ კაჯიშვილი ჩორი – შიო
ქ ამისი ცოლი ხანბიქი – ანახანუმ
ქ ამისი შვილი ყაზი – დავით
ქ ამისი ცოლი ბაშხე – ბარბარე
ქ ამისი ქალი ბართე – მართა
ქ მეორე ქალი ქისილ – ქეთევან
ქ მესამე ქალი ფნდი – აფემია
ქ ჩორის ძმა ეზდე – ელიაზარ
ქ ამისი ცოლი გუჯი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ფაგუმ – აფროდიტე
ქ მეორე შვილი სოზიმი – სოზონ

**14 АВГУСТА БЫЛО ОПИСАНО СЕЛЕНИЕ
ГАРАКЪА [ГАРАК]**

1

Махматишвили Пачи – Филипп
Его жена Меседи – Мелания
Его сын Ардзевар – Арджеван
Его же сын Элимирза – Елиазар
Его жена Марзиглан – Марта
Его сын Гетагiaz – Григор
Его сын Тешели – Тимотэ
Его дочь Каджириш – Дареджан
Вторая дочь Госэ – Гаяне

2

Батришвили Бесэ – Мосе
Его жена Абагис – Барбарэ
Его сын Бердикъи – Абраам
Его жена Клаиси – Еленэ
Его сын Васби – Васил
Его жена Гатаси – Гаяне
Его сын Къайти – Давит
Второй сын Оти – Отар
Третий сын Бартыкъо – Бартоломэ
Его дочь Сакари – Елисабэд
Вторая дочь Джиди – Дареджан
Брат Берсэ Белекъо – Бесарион
Его жена Тавкэ – Гаяне
Его дочь Санвс – Саломэ
Мать Белекъо Нани – Нана

3

Каджишвили Чори – Шио
Его жена Ханбики – Анаханум
Его сын Къази – Давит
Его жена Башхе – Барбарэ
Его дочь Бартэ – Марта
Вторая дочь Кисил – Кетеван
Третья дочь Фнди – Афемия
Брат Чори Эздэ – Елиазар
Его жена Гуджи – Гаяне
Его сын Фагум – Афродитэ
Второй сын Созими – Созон

დ [4]

ქ კაჯიშვილი კაივარ – კირილე
ქ ამისი ცოლი ოზდექ – ელენე
ქ ამისი შვილი ისმაილ – ისაია
ქ ამისი ცოლი დაქიზე – დარეჯან
ქ ამისი შვილი სამბი – საბა
ქ მეორე შვილი ბარლუსთ – გიორგი
ქ ამისივე ქალი ქისკან – ქეთევან

ე [5]

ქ ყამბოლაშვილი აჯი – დავით
ქ ამისი ცოლი სხსუსი – ელისაბედ
ქ ამისი შვილი ბაში – საბა
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი გაბაი – გაბრიელ
ქ ამისი ცოლი დაიქე – ქეთევან
ქ ამისი შვილი კული – კორნიოს
ქ მეორე შვილი ფადი – სფირიდონ
ქ მესამე შვილი ბაისოლირ – ბესარიონ
ქ ამისი ქალი მელი – მელანია
ქ მეორე ქალი ბაშხაი – ბარბარე

ვ [6]

ქ ჯანიშვილი ყანთემირ – დავით
ქ ამისი ცოლი ათელის – ქეთევან
ქ ამისი შვილი ნავროზი – ნაზარ
ქ ამისი ცოლი მაქეი – ქეთევან
ქ ამისი შვილი გარილი – გრიგორი
ქ ამისი ცოლი ლუქ – ელენე
ქ ამისი ქალი ათუგე – გაიანე
ქ მეორე ქალი ჩაგრიხან – ქეთევან
ქ ყანთემირას ძმა გათი – დავით
ქ ამისი ცოლი ბაშხეი – ბარბარე

ზ [7]

ქ ბოქეშვილი თოთრი – თომა
ქ ამისი ცოლი ათალიზ – ელენე
ქ ამისი შვილი თერსიყო – აბრაამ
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ჯორგ – გიორგი
ქ მეორე შვილი ასბი – საბა
ქ მესამე შვილი თოთ – დავით
ქ მისივე ქალი ასტარხან – ანასტასია
ქ თოთრის დედა ნანი – ნინა

4

Каджишвили Каивар – Кирилэ
Его жена Оздек – Еленэ
Его сын Исмаил – Исаия
Его жена Дакизе – Дареджан
Его сын Самби – Саба
Второй сын Баргуст – Гиорги
Его дочь Кискан – Кетеван

5

Къамболашвили Аджи – Давит
Его жена Схсуси – Елисабэд
Его сын Баши – Саба
Его жена Госези – Гаяне
Его сын Габаи – Габриэль
Его жена Даикэ – Кетеван
Его сын Кули – Корниос
Второй сын Фади – Спиридон
Третий сын Баисолир – Бесарион
Его дочь Мели – Мелания
Вторая дочь Башхаи – Барбарэ

6

Джанишвили Къантемир – Давит
Его жена Атеглис – Кетеван
Его сын Наврози – Назар
Его жена Макеи – Кетеван
Его сын Гаригли – Григори
Его жена Лук – Еленэ
Его дочь Атугэ – Гаяне
Вторая дочь Чагрихан – Кетеван
Брат Къантемира Гати – Давит
Его жена Башхеи – Барбарэ

7

Бокешвили Тотри – Тома
Его жена Атаглиз – Еленэ
Его сын Терсикьо – Абраам
Его жена Госези – Гаяне
Его сын Джорг – Гиорги
Второй сын Асби – Саба
Третий сын Тот – Давит
Его же дочь Астархан – Анастасия
Мать Тотри Нани – Нина

8 [8]

ქ ბიმირზაშვილი ყასგერი – დავით
 ქ ამისი ცოლი გოქე – გაიანე
 ქ ყასგერის ძმა ალიმირზა – ელიაზარ
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თალალე
 ქ ამისი შვილი დოსე – მოსე
 ქ მეორე შვილი დოლეთიყო – დავით
 ქ ამისი ქალი მილი – მელანია
 ქ ყასგერის დედა ხუზბელი – მართა
 თ [9]

ქ ხამათიშვილი ჩარიყი – დავით
 ქ ამისი ცოლი არიქი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ყანჩავ – ზაქარია
 ქ ამისი ცოლი ათალიზ – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ნავროზ – ნაზარ
 ქ ამისი ცოლი დაკეზი – მართა
 ქ ამისი შვილი გაგე – გაიანე
 ქ მეორე შვილი გაითი – დავით
 ქ მესამე შვილი ოლომესი – სოლომონ
 ქ მისი ქალი აიქილ – მელანია
 ქ მეორე ქალი მილი – ელენე
 ქ მესამე ქალი გიმილიზ – დარეჯან
 ი [10]

ქ ჯანიშვილი ჯამირზა – დავით
 ქ ამისი ცოლი ბაყალი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ჯაი – გიორგი

8

Бимирзашвили Къасгери – Давит
 Его жена Гокэ – Гаяне
 Брат Къасгери Алимирза – Елиазар
 Его жена Тавкэ – Талалэ
 Его сын Досэ – Мосэ
 Второй сын Долетикъо – Давит
 Его дочь Мили – Мелания
 Мать Къасгери Хузбели – Марта

9

Хаматишвили Чарикъи – Давит
 Его жена Арики – Гаяне
 Его сын Къанчав – Закария
 Его жена Атаглиз – Кетеван
 Его сын Навроз – Назар
 Его жена Дакези – Марта
 Его сын Гагэ – Гаяне
 Второй сын Гаити – Давит
 Третий сын Оломеси – Соломон
 Его дочь Аикил – Мелания
 Вторая дочь Мили – Еленэ
 Третья дочь Гимилиз – Дареджан
 10

Джанишвили Джамирза – Давит
 Его жена Бакъали – Барбарэ
 Его сын Джаи – Гиорги

[illegible]

აღწერა სოფელი ესა
ტარსი [ტერში]

ა [1]

ქ დასკესშვილი ბერდიყო – აბრაამ
 ქ ამისი ცოლი ბიქი – ელენე
 ქ ამისი შვილი ორაც – ოთარ
 ქ ამისი ცოლი ათაღაზ – მელანია
 ქ ამისი შვილი სამფ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი დახკალი – ელისაბედ
 ქ ამისი შვილი ელიმიერზა – ელიაზარ
 ქ ამისი ცოლი მელისე – ელისე
 ქ ამისი ქალი გუჩილი – გაიანე
 ქ მეორე ქალი ოყარყი – ანნა

ბ [2]

ქ ახიშვილი ფაქი – სპირიდონ
 ქ ამისი ცოლი ფასი – ეფემია
 ქ ამისი შვილი გურგუყო – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქ – გაიანე
 ქ ამისი შვილი მუსო – მოსე
 ქ ამისი ცოლი მილი – მელანია
 ქ ამისი ქალი სელილიზ – სალომე
 ქ მეორე ქალი დატრი – ეკატერინე

გ [3]¹

ქ ბერდიყოშვილი ოსმან
 ქ ამისი ცოლი ბეკილიზ
 ქ ამისი შვილი ათეგი
 ქ ამისი ცოლი მელესი
 ქ ამისი შვილი თემირხან
 ქ ამისი ცოლი ქოჟი
 ქ ამისი ქალი დაიქელ
 ქ მეორე ქალი ბაღრიჩი
 ქ მესამე ქალი სოზ
 ქ მეოთხე ქალი ბაშხაი

დ [4]

ქ აზიგიშვილი ბეტრიგი – აბრამ
 ქ ამისი ცოლი ანიეჟ – ანნა
 ქ ამისი შვილი თეფსარიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი ქოსე – ელენე
 ქ ამისი ქალი დატრიკ – ეკატერინე
 ქ მეორე ქალი სოლახან – სალომე

¹ ამ კომლს ნათლობის სახელები არ უწერია.

БЫЛО ОПИСАНО СЕЛЕНИЕ
ТИАРСИ [ТІАЬРШ]

1

Даскесшвили Бердикъо – Абраам
 Его жена Бики – Еленэ
 Его сын Оракъ – Отар
 Его жена Атаглаз – Мелания
 Его сын Самп – Андрия
 Его жена Дахкали – Елисабэт
 Его сын Элимиерза – Елиазар
 Его жена Мелисэ – Елисэ
 Его дочь Гучили – Гаяне
 Вторая дочь Окъаркъи – Анна

2

Ахишвили Паки – Спиридон
 Его жена Паси – Ефемия
 Его сын Гургукъо – Гиორги
 Его жена Госемак – Гаяне
 Его сын Мусо – Мосэ
 Его жена Мили – Мелания
 Его дочь Селиглиз – Саломэ
 Вторая дочь Датіри – Екатерина

3¹

Бердикъошвили Осман
 Его жена Бекиглиз
 Его сын Атеги
 Его жена Мелеси
 Его сын Темирхан
 Его жена Кожи
 Его дочь Даикел
 Вторая дочь Багрічи
 Третья дочь Соз
 Четвёртая дочь Башхаи

4

Азигишвили Бетриги – Абрам
 Его жена Аниез – Анна
 Его сын Тепсариқъо – Тома
 Его жена Косэ – Еленэ
 Его дочь Датірикл – Екатерина
 Вторая дочь Солехан – Саломэ

¹ У данного дома крестильные имена не указаны.

ე [5]

ქ ფადეშვილი მისოსტ – მათე
ქ ამისი ცოლი ათალაზ – ანნა
ქ ამისი შვილი ხანჩი – დავით
ქ ამისი ცოლი გოსე – გაიანე
ქ ამისი შვილი თამარზი – თომა
ქ ამისი ცოლი გასეი – გაიანე
ქ ამისი ქალი სოთეი – სოფო
ქ მეორე ქალი ბაშმე – ბარბარე

ვ [6]

ქ ფადიშვილი კირილიკ – კირილე
ქ ამისი ცოლი თუთი – ქეთევან
ქ ამისი შვილი ოთინიკ – ოთარ
ქ ამისი ცოლი აიქელ – მელანია
ქ ამისი ქალი ხანბეკი – ანახანუმ
ქ მეორე ქალი სათანოი – სალომე
ქ მესამე ქალი აიდეი – ანნა

რიცხვი კომლი ვ [6] და სული მთ [49]

ხ სრულები კომლი რკთ [129] და სული შკგ [923]

5

Падешвили Мисост – Матэ
Его жена Атаglaz – Анна
Его сын Ханчи – Давит
Его жена Госэ – Гаяне
Его сын Тamarzi – Тома
Его жена Гасеи – Гаяне
Его дочь Сотеи – Софо
Вторая дочь Башмэ – Барбарэ

6

Фадешвили Кирилик – Кирилэ
Его жена Тути – Кетеван
Его сын Отиник – Отар
Его жена Аикел – Мелания
Его дочь Ханбеки – Анаханум
Вторая дочь Сатанои – Саломэ
Третья дочь Аидеи – Анна

Количество дымов 6, 49 душ.

Общее количество дымов 129, 923 душ.

†

აიქმეზი-ბოლოვი ვს ქმნი.

ა. ქმნი ვს ვს ვს ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს

ბ. ქმნი ვს ვს ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს

გ. ქმნი ვს ვს ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს

38

11

ქმნი ვს ვს ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს

დ. ქმნი ვს ვს ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს

ე. ქმნი ვს ვს ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს

39

აიქმეზი-ბოლოვი ვს ქმნი.

ქმნი ვს ვს ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს
 ქმნი ვს ვს — ვს

**ქისტავის ხეობის სოფელს
არზის [ერზი]
მიიღეს წმიდასა ნათლისღება**

ა [1]

ქ ითახიშვილი ითარ – ოთარ
ქ ამისი მეუღლე მაფარ – სოფო
ქ ამისი ვაჟი საფრალი – სპირიდონ
ქ ამისი მეუღლე თავქე – თეოდორე
ქ ამისი ვაჟი დუდა – დავთ
ქ ამისი მეუღლე ბაშხა – ბარბარე
ქ ამისი ვაჟი ოსმან – ონოფრე
ქ ამისი ქალი სოზიმი – სალომე
ქ მეორე ქალი შიხან – ირინე
ქ მესამე ქალი სასა – სარა

ბ [2]

ქ აიდემირაშვილი ყასა – ისაია
ქ ამისი მეუღლე ერეგ – ელენე
ქ ამისი ვაჟი ყაზიბეგ – ზურაბ
ქ ამისი მეუღლე ბაშხა – ბარბარე
ქ ამისივე ქალი ქოზი – ქეთევან

გ [3]

ქ მარიშვილი ორახი – ონოფრე
ქ ამისი მეუღლე ნან – ნინო
ქ ამისი ქალი ზალი – ელისაბედ
ქ ორაცას ძმა ხუნმუ – იოსებ
ქ ამისი მეუღლე აიქილ – ირინე
ქ ამისი ქალი ქოზრი – ქეთევან
ქ მეორე ქალი სოფი – სოფო
ქ მესამე ქალი კომე – სალომე

დ [4]

ქ დასხოშვილი დოლი – დომენტი
ქ ამისი მეუღლე აიქილ – ელენე
ქ ამისი ქალი ძაძეი/მამეი – გაიანე
ქ ამისი ვაჟი მოსე – მოსე
ქ ამისი ქალი თოთი – თინათინ
ქ მეორე ქალი ფჩი – ბარბარე
ქ მესამე ქალი ით – ირინე

ე [5]

ქ დასხოშვილი ყანთემირ – ოთარ

**В СЕЛЕНИИ А Ъ Р З И [ЭРЗИ]
КИСТИНСКОГО УЩЕЛЬЯ ПРИНЯЛИ
СВЯТОЕ КРЕЩЕНИЕ**

1

Итахишвили Итар – Отар
Его жена Мапар – Софо
Его сын Сапрали – Спиридон
Его жена Тавкэ – Теодорэ
Его сын Дуда – Давт
Его жена Башха – Барбарэ
Его сын Осман – Онофрэ
Его дочь Созими – Саломэ
Его дочь Шихан – Иринэ
Третья дочь Саса – Сара

2

Аидемирашвили Къаса – Исаия
Его жена Эрэг – Еленэ
Его сын Къазибег – Зураб
Его жена Башха – Барбарэ
Третья дочь Кози – Кетеван

3

Маришвили Орахи – Онофрэ
Его жена Нан – Нино
Его дочь Зали – Елисабед
Брат Оракъа Хунму – Иосэб
Его жена Акил – Иринэ
Его дочь Козри – Кетеван
Вторая дочь Сопи – Софо
Третья дочь Комэ – Саломэ

4

Дасхошвили Доли – Доменти
Его жена Акил – Еленэ
Его дочь Дзадзеи/Мамеи – Гаяне
Его сын Мосэ – Мосэ
Его дочь Тоти – Тинатин
Вторая дочь Пчи – Барбарэ
Третья дочь Ит – Иринэ

5

Дасхошвили Къантемир – Отар

ქ ამისი მეუღლე ბაშხი – ბარბარე

ქ ამისი ქალი ქიზგ – ქეთევან

ქ მეორე ქალი საფე – სოფო

ვ [6]

ქ ყაბისაშვილი ქასე – ქრისტესია

ქ ამისი მეუღლე ირეს – ანნა

ქ ამისი ვაჟი ალი – ანდრია

ქ მეორე ვაჟი დოლეთმირზა – დომენტი

ქ ამისი მეუღლე ქითიზე – ქეთევან

ქ ამისივე ქალი საფე – სოფო

ზ [7]

ქ ზითრიბიშვილი ჯივ – სვიმონ

ქ ამისი მეუღლე სალიღონ – სალომე

ქ ამისი ვაჟი გითი – გაბრიელ

ქ ამისი მეუღლე ქათიზ – თამარ

ქ ამისი ვაჟი თემარი – თეოფანე

ქ ამისი ქალი დაქუმე – მარინე

ღ [8]

ქ ქითიშვილი ბიზი – ბიკტორ

ქ ამისი მეუღლე ბეჟი – ბარბარე

ქ ამისი ვაჟი ბურის – ვასილ

ქ ამისი მეუღლე სეთი – სარა

ქ ამისი ვაჟი თემრიბი – თეოდორე

ქ ამისი მეუღლე დაზიბე – დარია

ქ ამისი ვაჟი ფაში – ფილიპე

ქ ამისი მეუღლე ბაბი – ბარბარე

ქ ამისი ვაჟი ქოლი – ილია

ქ მეორე ვაჟი საბარი – სპირიდონ

ქ ამისი ქალი ჯაჯუმი – მელანია

თ [9]

ქ ანდიშვილი ყასა – ისაია

ქ ამისი მეუღლე აიქილ – ელენე

ქ ამისი ქალი გაბე – გაიანე

ქ მეორე ქალი ისეთ – სოფო

ქ მეამე ქალი გან – მაია

ქ მეოთხე ქალი ქესე – ქეთევან

ი [10]

ქ ანდიშვილი ბესლან – ბესარიონ

ქ ამისი მეუღლე ბაშხა – ბარბარე

Его жена Башхи – Барбарэ

Третья дочь Кизг – Кетеван

Вторая дочь Сапэ – Софо

6

Къабисашвили Къасэ – Христесия

Его жена Ирес – Анна

Его сын Али – Андрия

Второй сын Долетмирза – Доменти

Его жена Китизэ – Кетеван

Третья дочь Сапэ – Софо

7

Зитрибишвили Джив – Свимон

Его жена Салиглон – Саломе

Его сын Гити – Габриэл

Его жена Катиз – Тамар

Его сын Темари – Теофан

Его дочь Дакумэ – Маринэ

8

Китишвили Бизи – Биктор

Его жена Бежи – Барбарэ

Его сын Бурис – Васил

Его жена Сети – Сара

Его сын Темриби – Феодор

Его жена Дазибэ – Дарья

Его сын Паши – Филипэ

Его жена Баби – Барбарэ

Его сын Коли – Илия

Второй сын Сабари – Спиридон

Его дочь Джаджуми – Мелания

9

Андишвили Къаса – Исаяя

Его жена Акил – Еленэ

Третья дочь Габэ – Гаяне

Вторая дочь Исет – Софо

Третья дочь Ган – Майя

Четвертая дочь Кесэ – Кетеван

10

Андишвили Беслан – Бесарион

Его жена Башха – Барбарэ

ქ ამისი ვაჟი ირსემკ – არსენი

ქ ამისი მეუღლე ბესემეკ – გაიანე

ქ ამისი ქალი საფრი – სოფო

ია [11]

ქ ყანთემიზაშვილი დოკა – დავით

ქ ამისი მეუღლე ქეჩა – ქეთევან

ქ ამისი ვაჟი ოდრიყო – ბართოლომე

ქ ამისი მეუღლე ბაბი – სოფო

ქ მეორე ქალი დაქი – დარია

ქ დოკას დედა ჩარექ – ირინე

იბ [12]

ქ ანდიშვილი ხუკ – ხარიტონ

ქ ამისი მეუღლე ვაჯერის – ირინე

ქ ამისი ვაჟი თემრიყო – თეოფანე

ქ ამისი მეუღლე ფაშხიტან – ელენე

ქ ამისი ვაჟი აბი – აბრამ

ქ ამისი მეუღლე ბაშხალ – ბარბარე

ქ ამისი ვაჟი გათიხ – გედეონ

ქ ამისი მეუღლე იბეგ – ანუსია

ქ ამისი ქალი ეზდექ – ელისაბედ

ქ მეორე ქალი მაჭის – მარინე

იგ [13]

ქ ანდიშვილი ჯან – ისაკ

ქ ამისი მეუღლე კარენ – ანნა

ქ ამისი ვაჟი თეფსარიყო – დავით

ქ ამისი მეუღლე ბაშხი – ბარბარე

ქ ამისი ვაჟი ახმათ – ათანასე

ქ ამისი მეუღლე ხადი – დარია

ქ ამისი ქალი ჩაჩუმე – დარია

ქ მეორე ქალი ქოზე – ქეთევან

ქ მესამე ქალი სალი – სალომე

იდ [14]

ქ ქუხაშვილი მარხი – მაქსიმე

ქ ამისი მეუღლე მუშა – მელანია

ქ ამისი ვაჟი თემრიყო – თეოდორე

ქ ამისი მეუღლე არუ – ანნა

ქ ამისი ვაჟი სავრელ – საბა

ქ მეორე ვაჟი არაბი – არსენი

ქ ამისი ქალი ქიქი – ქეთევან

Его сын ИрсемкI – Арсени

Его жена Бесемек – Гаяне

Его дочь Сапри – Софо

11

Къантемизашвили ДокIа – Давит

Его жена Кеча – Кетеван

Его сын Одрикъо – Бартоломэ

Его жена Баби – Софо

Вторая дочь Даки – Дарья

Мать Доки Чарек – Иринэ

12

Андишвили Хук – Харитон

Его жена Ваджерис – Иринэ

Его сын Темрикъо – Теофанэ

Его жена Фашхитан – Еленэ

Его сын Аби – Абрам

Его жена Башхал – Барбарэ

Его сын Гатих – Гедeon

Его жена Ибег – Анусия

Его дочь Ездек – Елисабед

Вторая дочь МачIис – Маринэ

13

Андишвили Джан – Исак

Его жена Карен – Анна

Его сын Тепсарикъо – Давит

Его жена Башхи – Барбарэ

Его сын Ахмат – Атанасэ

Его жена Хади – Дарья

Третья дочь Чачумэ – Дарья

Вторая дочь Козэ – Кетеван

Третья дочь Сали – Саломэ

14

Кухашвили Мархи – Максимэ

Его жена Муша – Мелания

Его сын Темрикъо – Теодорэ

Его жена Ару – Анна

Его сын Саврел – Саба

Второй сын Араби – Арсени

Его дочь Кики – Кетеван

იე [15]

ქ ანდიშვილი ბახი – ვასილ
 ქ ამისი მეუღლე ქახი – ქეთევან
 ქ ამისი ვაჟი არჯევან – არსენი
 ქ ამისი მეუღლე გიჩიხან – გაიანე
 ქ ამისი ვაჟი ბირე – მაქსიმე
 ქ ამისი მეუღლე მირხიბეგ – ირინე
 ქ ამისი ვაჟი ურსუფ – იოსებ
 ქ ამისი მეუღლე გარიმ – მართა
 ქ ამისი ვაჟი ყუდეინათ – დიმიტრი
 ქ ამისი ქალი ბაშხა – მართა

ივ [16]

ქ ანდიშვილი ოზდემირ – ონოფრე
 ქ ამისი მეუღლე ქემელენ – ქეთევან
 ქ ამისი ვაჟი ორაყ – დავით
 ქ ამისი მეუღლე ქაბოლიკ – დარია
 ქ ამისი ვაჟი დუდარა – დიმიტრი
 ქ ამისი მეუღლე მატხალიკ – მარია
 ქ ამისი ვაჟი მურსალა – ლუარსაბ
 ქ ამისი მეუღლე ჯუტე – დარია
 ქ ამისი ვაჟი თემრი – თომა
 ქ ამისი მეუღლე ხანი – ნინო
 ქ ამისი ვაჟი გარაყ – გიორგი
 ქ ამისი მეუღლე ბახაი – ბარბარე
 ქ ამისი ვაჟი ფქ – ფილიპე
 ქ მეოე ვაჟი ანდრიყო – ანდრია
 ქ ამისი ქალი ქისტ – ქრისტინა

იზ [17]

ქ ჯოიშვილი ასტერი – ევსტათი
 ქ ამისი მეუღლე დახტი – დარია
 ქ ამისი ვაჟი ფოგი – ფილიპე
 ქ ამისი მეუღლე დაშია – ანუსია
 ქ ამისი ვაჟი სოლი – შიო
 ქ ამისი მეუღლე ჯერეფ – პელაგია
 ქ ამისი ქალი მეკ – მელანია
 ქ მეორე ქალი ფშე – ეფემია

იჭ [18]

ქ მარზიშვილი გათი – ბართლომე
 ქ ამისი მეუღლე მისხიდი – მარინე

15

Андишвили Бахи – Васил
 Его жена Кахи – Кетеван
 Его сын Арджеван – Арсен
 Его жена Гичихан – Гаяне
 Его сын Бирэ – Максим
 Его жена Мирхибег – Иринэ
 Его сын Урсуф – Иосеб
 Его жена Гарим – Марта
 Его сын Къудеинат – Димитри
 Третья дочь Башха – Марта

16

Андшвили Оздемир – Онопрэ
 Его жена Кемеглен – Кетеван
 Его сын Оракъ – Давит
 Его жена Каболик – Дарья
 Его сын Дудара – Димитри
 Его жена Матхалик – Мария
 Его сын Мурсала – Луарсаб
 Его жена Джутэ – Дарья
 Его сын Темри – Тома
 Его жена Хани – Нино
 Его сын Гарақъ – Георги
 Его жена Бахаи – Барбарэ
 Его сын Пк – Филиппэ
 Второй сын Андрикъо – Андрия
 Третья дочь Кист – Кристина

17

Джоишвили Астери – Евстлати
 Его жена Дахти – Дарья
 Его сын Фоги – Филиппэ
 Его жена Дашиа – Анусия
 Его сын Соли – Шио
 Его жена Джереф – Пелагия
 Его дочь Мек – Мелания
 Вторая дочь Фшэ – Ефемия

18

Марзишвили Гати – Бартломэ
 Его жена Мисхиди – Маринэ

ქ ამისი ვაჟი გაგი – გიორგი	Его сын Гаги – Гиорги
ქ ამისი მეუღლე ვათ – ეფემია	Его жена Ват – Ефемия
ქ ამისი ვაჟი ისმეგ – არსენი	Его сын Исмег – Арсени
ქ ამისი მეუღლე გოგი – გაიანე	Его жена Гоги – Гаяне
ქ ამისი ვაჟი ხანი – ხარიტონ	Его сын Хани – Харитон
ქ მეორე ვაჟი ბალთალ – ბარნაბე	Второй сын Балтал – Барнабэ
ქ ამისი ქალი გოსემაქ – მარიამ	Его дочь Госемак – Мариам
ით [19]	19
ქ გაგიშვილი სახმირზა – ისაია	Гагишвили Сахмирза – Исайя
ქ ამისი მეუღლე ჩაჩი – თინათინ	Его жена Чачи – Тинатин
ქ ამისი ვაჟი ბეკბოლათ – ბესარიონ	Его сын Бекболат – Бесарион
ქ ამისი ქალი ქისა – ქრისტი	Его дочь Киса – Христи
ქ სახმირზას დედა ნანი – ნინო	Мать Сахмирзы Нани – Нино
კ [20]	20
ქ ნავროზიშვილი მათე – მათე	Наврозишвили Матэ – Матэ
ქ ამისი მეუღლე შველი – ელენე	Его жена Швели – Еленэ
ქ ამისი ვაჟი ქორზ – ქრისტესია	Его сын Корз – Христесия
ქ ამისი მეუღლე ბაბის – ბარბარე	Его жена Бабис – Барбарэ
ქ ამისი ვაჟი მართს – არსენი	Его сын Мартс – Арсени
ქ მეორე ვაჟი არღუსტ – მაქსიმე	Второй сын Арғлуст – Максимэ
ქ ამისი ქალი ჩაჩი – მელანია	Его дочь Чачи – Мелания
კა [21]	21
ქ მათიზიშვილი უთიზ – მელანია ¹	Матизашвили Утиз – Мелания ¹
ქ ამისი მეუღლე მაქი – მარია	Его жена Маки – Мария
ქ ამისი ვაჟი სეიბაკ – სერგი	Его сын Сеибакъ – Серги
ქ ამისი მეუღლე ხაჩმაქ – მარინე	Его жена Хачмак – Маринэ
ქ ამისი ვაჟი ხუსეი – ხარიტონ	Его сын Хусей – Харитон
ქ ამისი ქალი ბასა – ბარბარე	Его дочь Баса – Барбарэ
კბ [22]	22
ქ ანდიშვილი ბადიყო – ვასილ	Андишвили Бадикъо – Васил
ქ ამისი მეუღლე ბაბე – ბარბარე	Его жена Бабэ – Барбарэ
ქ ამისი ვაჟი ყანჩა – იოანე	Его сын Къанча – Иоанэ
ქ ამისი მეუღლე ისთე – სოფო	Его жена Истэ – Софо
ქ ამისი ვაჟი მუსე – მოსე	Его сын Мусэ – Мосэ
ქ ამისი მეუღლე ასთაფ – ელისაბედ	Его жена Астаф – Елисабед
ქ ამისი ვაჟი ჯაბი – ბესარიონ	Его сын Джаби – Бесарион
ქ ამისივე ქალი ჯიდი – დარია	Его же дочь Джиди – Дарья

¹ ასე წერია.

¹ Крестильное имя не указано.

კვ [23]

ქ ანდიშვილი სირხავ – ხარიტონ
 ქ ამისი მეუღლე ძაეგ – ელისაბედ
 ქ ამისი ვაჟი ავლერგი – აბელი
 ქ ამისი მეუღლე ისთაფ – ეფემია
 ქ ამისი ვაჟი ედიგ – ილარიონ
 ქ ამისი ქალი გუჯინ – გაიანე

კდ [24]

ქ გალხვაზიშვილი ბიტხ¹
 ქ ამისი მეუღლე ფართი – ეფემია
 ქ ამისი ვაჟი ფალი – ფილიპე
 ქ ამისი მეუღლე ფათმა – ვარვარა
 ქ ამისი ვაჟი მაირი – მაქსიმე
 ქ ამისი ბეუღლე დოღეთხან – დარია
 ქ ამისი ვაჟი ალიმირზა – ანდრია
 ქ ამისი მეუღლე არუ – გაიანე
 ქ ამისი ვაჟი თემი – თეოდორე
 ქ ამისი მეუღლე ფლი – ელენე
 ქ ამისი ვაჟი დასკალი – დავით

კე [25]

ქ ყამაზიშვილი თასი – ონოფრე
 ქ ამისი მეუღლე მაქიშა – მარინა
 ქ ამისი ვაჟი ისლამი – ისაია
 ქ ამისი მეუღლე ისბალ – მელანია
 ქ ამისი ქალი სანშეგი – სოფო

კვ [26]

ქ ანდიშვილი ბაჯე – ბესარიონ
 ქ ამისი მეუღლე ბესთ – მელანია
 ქ ამისი ვაჟი ასლანგერი – არსენი
 ქ ამისი მეუღლე მაქეი – მარიამ
 ქ ამისი ვაჟი ნავროზ – ნიკოლოზ
 ქ ამისი მეუღლე თიყიზ – თინათინ
 ქ ამისი ვაჟი ფოში – ფილიპე

კზ [27]

ქ ფაშიშვილი ეგი – გიორგი
 ქ ამისი მეუღლე ქოლი – ქეთევან
 ქ ამისი ვაჟი მირზე – მაქსიმე

23

Андишвили Сирхав – Харитон
 Его жена Дзаег – Елисабэд
 Его сын Авлерги – Абели
 Его жена Истап – Ефемия
 Его сын Эдиг – Иларион
 Его дочь Гуджин – Гаяне

24

Галхвазашвили Битх¹
 Его жена Фарти – Ефемия
 Его сын Фали – Филиппе
 Его жена Фатма – Варвара
 Его сын Маири – Максимэ
 Его жена Долетхан – Дарья
 Его сын Алимирза – Андрия
 Его жена Ару – Гаяне
 Его сын Тэми – Теодорэ
 Его жена Фли – Еленэ
 Его сын Даскали – Давит

25

Қамазишвили Таси – Онофрэ
 Его жена Макиша – Марина
 Его сын Ислами – Исаяя
 Его жена Исбал – Мелания
 Его дочь Саншеги – Софо

26

Андишвили Баджэ – Бесарион
 Его жена Бест – Мелания
 Его сын Аслангер – Арсени
 Его жена Макеи – Мариам
 Его сын Навроз – Николоз
 Его жена Тикъиз – Тинатин
 Его сын Фоши – Филиппе

27

Пашишвили Эги – Георги
 Его жена Когли – Кетеван
 Его сын Мирзэ – Максимэ

¹ ნათლობის სახელი არ წერია.

¹ Второй список. Фамилии те же, имена при крещении изменены.

ქ ამისი მეუღლე ხახმი – სალომე
 ქ ამისი ქალი ანლაზ – ანნა
 ქ მეორე ქალი ისბალ – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი ჯანბეზი – ნინა
 ქ მეოთხე ქალი იტრაკ – ანასტასია
 კჴ [28]

ქ ანდიშვილი ყაითიყო – ნიკოლა
 ქ ამისი მეუღლე ხანბეკი – სალომე
 ქ ამისი ვაჟი მირზა – მაქსიმე
 ქ ამისი მეუღლე ჯაყიზ – ელენე
 ქ ამისი ვაჟი ჯანთემირ – თეოფანე
 ქ ამისი მეუღლე დიდი – დარია
 ქ ამისი ვაჟი ისმაილ – სვიმონ
 ქ ამისი მეუღლე ახლონ – გაიანე
 ქ ამისი ქალი ჯამენ – დარეჯან
 ქ ამისი ვაჟი ყაითიყო – თომა
 ქ ამისი ქალი თინყიზ – თინათინ
 კთ [29]

ქ ანდიშვილი ბალსა – ბესარიონ
 ქ ამისი მეუღლე მაქეი – მარიამ
 ქ ამისი ვაჟი ალხუზი – არსენ
 ქ ამისი მეუღლე აიტირ – ირინე
 ქ ამისი ვაჟი ხამფი – სამოელ
 ქ ამისი მეუღლე ასტარხან – ანასტასია
 ქ ამისი ვაჟი დოდა – დიმიტრი
 ქ ამისი მეუღლე გესი – მელანია
 ქ ამისი ვაჟი აითეგ – ათანასე
 ქ ამისი მეუღლე თარგაი – თამარი
 ქ ამისი ქალი ქოზე – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი ქოქე – თეოდულე
 ქ მესამე ქალი ვაშხა – ბარბარე
 ლ [30]

ქ ითირიშვილი ჩომაყა – მარკო
 ქ ამისი მეუღლე ფაჟი – ეფემია
 ქ ამისი ვაჟი გურგუყო – გიორგი
 ქ ამისი მეუღლე მახკარიშ – მარიამ
 ქ ამისი ვაჟი მოსე – მოსე
 ქ ამისი მეუღლე ხათი – ქრისტინა
 ქ ამისი ქალი აიქელ – მართა

Его жена Хакми – Саломэ
 Его дочь Англаз – Анна
 Вторая дочь Исбал – Барбарэ
 Третья дочь Джанбеzi – Нина
 Четвёртая дочь Итрак – Анастасия
 28

Андишвили Къаитикъо – Никола
 Его жена Ханбеки – Саломэ
 Его сын Мирза – Максимэ
 Его жена Джакъиз – Еленэ
 Его сын Жантемир – Теофанэ
 Его жена Диди – Дарья
 Его сын Исмаил – Свимон
 Его жена Ахлон – Гаяне
 Его дочь Джамен – Дареджан
 Его сын Къаитикъо – Тома
 Его дочь Тинкъиз – Тинатин
 29

Андишвили Балса – Бесарион
 Его жена Макеи – Мариям
 Его сын Алхузи – Арсен
 Его жена Аитир – Иринэ
 Его сын Хампи – Самоэл
 Его жена Астархан – Анастасия
 Его сын Дода – Димитри
 Его жена Геси – Мелания
 Его сын Аитег – Атанасэ
 Его жена Таргаи – Тамари
 Его дочь Козэ – Кетеван
 Вторая дочь Кокэ – Теодулэ
 Третья дочь Вашха – Барбарэ
 30

Итиришвили Чомакъа – Марко
 Его жена Фажи – Ефемия
 Его сын Гургукъо – Георги
 Его жена Махкариш – Мариям
 Его сын Мосэ – Мосэ
 Его жена Хати – Христина
 Его дочь Аикел – Марта

ქ მეორე ქალი მელექი – მელანია
ლა [31]

ქ ანდიშვილი ხეგ – გიორგი
ქ ამისი მეუღლე მელეს – მელანია
ქ ამისი ქალი სოზიკ – სოფო
ქ მეორე ქალი ბექი – ბარბარე
ქ ამისი დედა სუქ – გაიანე
ლბ [32]

ქ ანდიშვილი აღთოლ – ათანასე
ქ ამისი მეუღლე სოთი – სალომე
ქ ამისი ვაჟი ალი – ილია
ქ ამისი მეუღლე დიგა – დარია
ქ ამისი ვაჟი ბელსეგ – ბესარიონ
ქ ამისი ქალი ჩაჩი – მარინა
ქ ამისი ქალი ბაბი – ბარბარე
ლგ [33]

ქ ანდიშვილი ქითი – ქრისტესია
ქ ამისი მეუღლე დაისაქი – ქეთევან
ქ ამისი ვაჟი არაგსიმ – არსენი
ქ ამისი მეუღლე ხაირი – სარა
ქ ამისი ვაჟი ბეკბოლათ – ბესარიონ
ქ ამისი მეუღლე აიკველ – ელენე
ქ ამისი ვაჟი ჩეჩყო – იოანე
ქ ამისი მეუღლე აგი – ანნა
ქ ამისი ვაჟი ჩახვარ – კირილე
ქ ამისი მეუღლე მელექ – მელანია
ქ ამისი ქალი ხიზ – ნინა
ქ მეორე ქალი თინყიზ – თინათინ
ქ ქითის დედა ავასქე – ანუსია
ლდ [34]

ქ ანდიშვილი ვასბი – ვასილ
ქ ამისი მეუღლე დიჯილ – დარია
ქ ამისი ვაჟი სატან – სტეფანე
ქ ამისი მეუღლე ბაშხი – ბარბარე
ქ ამისი ვაჟი ბიტის – ბიკტორ
ქ ამისი მეუღლე დიგა – დარია
ქ ამისი ვაჟი თეში – თეოდორე
ქ ამისი ქალი დაქაში – ქეთევან

Вторая дочь Мелеки – Мелания
31

Андишвили Хег – Гиорги
Его жена Мелес – Мелания
Его дочь Созик – Софо
Вторая дочь Беки – Барбарэ
Мать Сук – Гаяне
32

Андишвили АгIтол – Атанасэ
Его жена Соти – Саломэ
Его сын Али – Илия
Его жена Дига – Дарья
Его сын Белсег – Бесарион
Третья дочь Чачи – Марина
Третья дочь Баби – Барбарэ
33

Андишвили Кити – Христесия
Его жена Даисаки – Кетеван
Его сын Арагсим – Арсени
Его жена Хаири – Сара
Его сын Бекболат – Бесарион
Его жена АикIвел – Еленэ
Его сын Чечкьо – Иоанэ
Его жена Аги – Анна
Его сын Чахвар – Кирилэ
Его жена Мелек – Мелания
Его дочь Хиз – Нина
Вторая дочь Тинкьиз – Тинатин
Мать Кити Аваскэ – Анусия
34

Андишвили Васби – Васил
Его жена Диджил – Дарья
Его сын СатIан – Стефанэ
Его жена Башхи – Барбарэ
Его сын Битлис – Биктор
Его жена Дига – Дарья
Его сын Теши – Теодорэ
Его дочь Дакаши – Кетеван

ლე [35]

ქ ანდიშვილი ბერდი – ბესარიონ
 ქ ამისი მეუღლე ქოსე – სალომე
 ქ ამისი ვაჟი თოთრი – თომა
 ქ ამისი მეუღლე მაფქე – თამარ
 ქ ამისი ვაჟი ბაჩა – ვასილ
 ქ ამისი მეუღლე დაქიზე – დარია
 ქ ამისი ვაჟი გითე – გიორგი
 ქ ამისი ქალი გოსე – გაიანე
 ქ მეორე ქალი თეში – თეოდორა

ლვ [36]

ქ ანდიშვილი თოთრი – თომა
 ქ ამისი მეუღლე გასო – გაიანე
 ქ ამისი ვაჟი ბერდი – ბესარიონ
 ქ ამისი მეუღლე ქათი – ქეთევან
 ქ ამისი ვაჟი ფაჩი – ფილიპპე
 ქ ამისი მეუღლე დახკზ – დარია
 ქ ამისი ვაჟი ქითი – ქრისტესია
 ქ მეორე ვაჟი დიკა – დიმიტრი
 ქ ამისი ქალი თაქა – თამარი

ლზ [37]

ქ ანდიშვილი ჩომაყა – მაქსიმე
 ქ ამისი მეუღლე ასტარხან – ანასტასია
 ქ ამისი ვაჟი ბალდი – ბარნაბე
 ქ ამისი მეუღლე ქოთი – ქეთევან
 ქ ამისი ვაჟი მამსირ – მარკოს
 ქ ამისი მეუღლე ჯადი – ირინე
 ქ ამისი ვაჟი მურსიკ – ქეთევან
 ქ ამისი მეუღლე ქაზი – ნინო
 ქ ამისი ვაჟი ნავროზ – ირინეოს
 ქ ამისი მეუღლე იტირ – ირინე
 ქ ამისი ვაჟი თასულთან – თადეოზ
 ქ ამისი ქალი გოსე – სოფო

ლწ [38]

ქ ანდიშვილი ხადოხჩიყო¹
 ქ ამისი მეუღლე იკმირ – ანუსია
 ქ ამისი ვაჟი მალჩიყო – მანოიელ

¹ ნათლობის სახელი არ წერია.

35

Андишвили Берди – Бесарион
 Его жена Косэ – Саломэ
 Его сын Тотри – Тома
 Его жена Мапке – Тамар
 Его сын Бача – Васил
 Его жена Дакизэ – Дарья
 Его сын Гитэ – Гиорги
 Его дочь Госэ – Гаяне
 Вторая дочь Теши – Теодора

36

Андишвили Тотри – Тома
 Его жена Гасо – Гаяне
 Его сын Берди – Бесарион
 Его жена Кати – Кетеван
 Его сын Фачи – Филиппэ
 Его жена Дахкз – Дарья
 Его сын Кити – Христесия
 Второй сын Дика – Димитри
 Третья дочь Така – Тамари

37

Андишвили Чомакѡ – Максимѡ
 Его жена Астархан – Анастасия
 Его сын Балди – Барнабѡ
 Его жена Коти – Кетеван
 Его сын Мамсир – Маркос
 Его жена Джади – Иринѡ
 Его сын Мурсик – Кетеван
 Его жена Кази – Нино
 Его сын Навроз – Иринеос
 Его жена Итир – Иринѡ
 Его сын Тасултан – Тадеоэ
 Его дочь Госэ – Софо

38

Андишвили Хадохчикѡ¹
 Его жена ИкIмир – Анусия
 Его сын Малчикѡ – Маноел

¹ Крестильное имя не указано.

ქ ამისი მეუღლე ვათი – ვარვარა

ქ ამისი ვაჟი ალიელ – ანდრია

ქ ამისი ქალი ბაშხი – მარინა

ლთ [39]

ქ ანდიშვილი ბილდი – ვასილ

ქ ამისი მეუღლე მირზაბეგ – მარინე

ქ ამისი ქალი ბაშყი – ბარბარე

ქ მეორე ქალი ეზდეი – ელენე

Его жена Вати – Варвара

Его сын Алиел – Андрия

Его дочь Башхи – Марина

39

Андишвили Билди – Васил

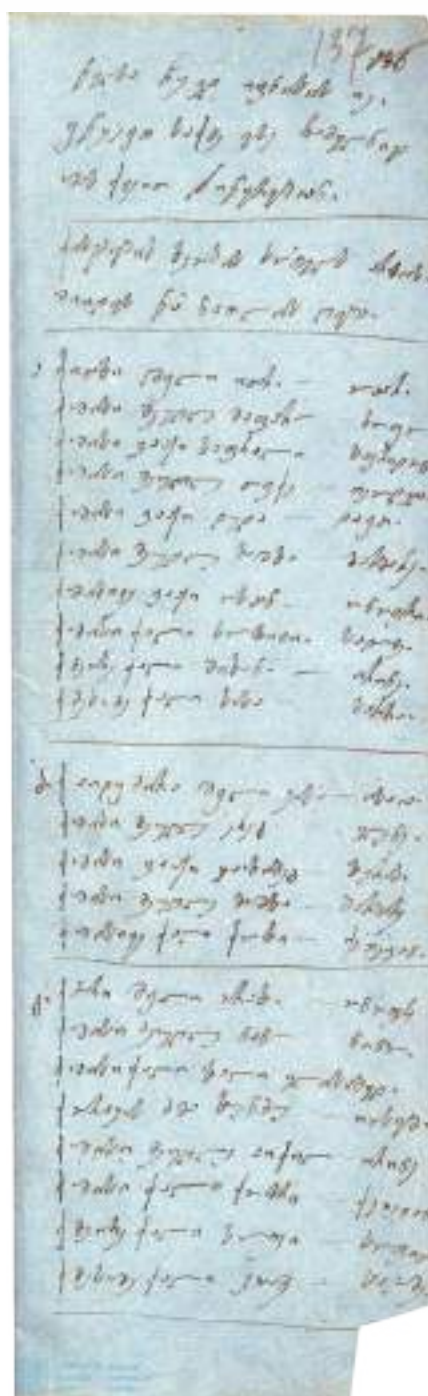
Его жена Мирзабег – Маринэ

Его дочь Башкѣи – Барбарэ

Вторая дочь Ездэй – Еленэ

კომლი ლთ [39] და სული ტი [310].

Дымов 39, душ 310.

სოფელსა ლავჯიგს [ლუჯი]¹

ა [1]

ქ მამიშვილი თამასხან – თადეოზ
 ქ ამისი მეუღლე არიგი – ირინა
 ქ ამისი ვაჟი ფარაყო – ონოფრი
 ქ ამისი ცოლი ბაშყა – მარიამ
 ქ ამისი შვილი ფადი – ფილიპპე
 ქ ამისი მეუღლე ყათუმი – მელანია
 ქ ამისი შვილი გაითი – გაბრიელ
 ქ ამისი ქალი საგანო – სალომე
 ქ მეორე ქალი აგუნდია – ანუსია
 ქ მესამე ქალი სარრა – სარა

ბ [2]

ქ ალბარიშვილი კაივარ – კვირიაკოს
 ქ ამისი მეუღლე ათალაზ – ანნა
 ქ ამისი ვაჟი ნალი – ილია
 ქ ამისი ცოლი გითმი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი თითილ – თინათინ

გ [3]

ქ ალბარიშვილი ბი – ბიძინა
 ქ ამისი ცოლი ზონგილი – სოფია
 ქ ამისი შვილი მუზილი – ლუკა
 ქ ამისი ცოლი დაისქო – დარია
 ქ ამისი შვილი ბილავ – ბარტლომე
 ქ ამისი ქალი დანღიზ – კონია
 ქ მეორე ქალი ვათი – ბარბარე

დ [4]

ქ შექმარზიშვილი ჯოჯი – პეტრე
 ქ ამისი ცოლი სამილი – სალომე
 ქ ამისი ვაჟი გარსი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი სოხანი – სარა
 ქ ამისი ვაჟი ამეი – ალექსი
 ქ მეორე ვაჟი ოლმირზეი – იოკიმ
 ქ ამისი ქალი დასომბერი – დარია
 ქ მეორე ქალი ჯანთუთი – ანნა
 ქ ჯოჯის დედა ქოში – ქეთევან

ე [5]

ქ ნარზოშვილი ბაჭი – ვასილ
 ქ ამისი მეუღლე ქათიზი – ქეთევან

¹ მეორე სია. კომლენი იგივეა, შეცვლილია ნათლობის სახელები

В СЕЛЕНИИ ЛАВДЖИГ [ЛЯЖГИ]¹

1

Мамишвили Тамасхан – Тадеооз
 Его жена Ариги – Ирина
 Его сын Фарақьо – Онопри
 Его жена Башқъа – Мариям
 Его сын Фади – Филиппэ
 Его жена Қъатуми – Мелания
 Его сын Гайти – Габриэл
 Его дочь Сагано – Саломэ
 Вторая дочь Агундия – Анусия
 Третья дочь Сарра – Сара

2

Албаришвили Каивар – Кириаκος
 Его жена Атагъаз – Анна
 Его сын Нали – Илия
 Его жена Гитми – Гаянэ
 Его дочь Титил – Тинатин

3

Албаришвили Би – Бидзина
 Его жена Зонгили – София
 Его сын Музили – Лука
 Его жена Даиско – Дария
 Его сын Билав – Бартоломэ
 Его дочь Дангиз – Кония
 Вторая дочь Вати – Барбарэ

4

Шекмарзишвили Джоджи – Петрэ
 Его жена Самигли – Саломэ
 Его сын Гарси – Гиორги
 Его жена Сохани – Сара
 Его сын Амеи – Алекси
 Второй сын Олмирзеи – Иоким
 Его дочь Дасомбери – Дария
 Вторая дочь Джантути – Анна
 Мать Джоджи Коши – Кетеван

5

Нарзошвили Бачли – Васил
 Его жена Катизи – Кетеван

¹ Второй список. Фамилии те же, имена при крещении изменены.

ქ ამისი ვაჟი მალჩიყო – მათე	Его сын Малчикъо – Матэ
ქ ამისი ქალი ბასაი – ბარბარე	Его дочь Басаи – Барбарэ
ვ [6]	6
ქ ფშვ[ი]შვილი ასგე – ათანასე	Пшв[и]швили Асгэ – Атанасэ
ქ ამისი მეუღლე სარაღოს – სარა	Его жена Сарагოს – Сара
ქ ამისი ვაჟი ამხეთ – მიხაილ	Его сын Амхет – Михаил
ქ ამისი მეუღლე ქათიზი – ქეთევან	Его жена Катизи – Кетеван
ქ ამისი ვაჟი სამფ – სოზონ	Его сын Самф – Созон
ქ ამისი ქალი ქეჟი – ნინო	Его дочь Кежи – Нино
ქ მეორე ქალი ფჭი – სოფია	Вторая дочь Фчи – София
ქ მესამე ქალი სალიმი – სალომე	Третья дочь Салими – Саломэ
ზ [7]	7
ქ ბერსეშვილი ბერდიყო – ბესარიონ	Берсешвили Бердикъо – Бесарион
ქ ამისი მეუღლე ბაშხაი – ბარბარე	Его жена Башхаи – Барбарэ
ქ ამისი შვილი ინალი – ილია	Его сын Инали – Илия
ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია	Его жена Даикэ – Дария
ქ ამისი შვილი მადალი – მარკოზ	Его сын Мадали – Маркоз
ქ ამისი მეუღლე სოსემაქ – სოფო	Его жена Сосемак – Софо
ქ ამისი ქალი ერხადი – ირინა	Его дочь Эрхади – Ирина
ქ შერდიყოს დედა მარზადი – მარია	Мать Бердикъо Марзади – Мария
ღ [8]	8
ქ აჩაბიშვილი მისოსტ – მოსე	Ачабишвили Мисост – Мосэ
ქ ამისი მეუღლე გაიდული – გაიანე	Его жена Гайдули – Гаянэ
ქ ამისი შვილი კაჯილიკ – კირილე	Его сын Каджилик – Кирилэ
ქ ამისი მეუღლე მასტეი – მართა	Его жена Мастеи – Марта
ქ ამისი შვილი მაჯაი – მათე	Его сын Маджаи – Матэ
ქ ამისივე ქალი ბაშხაი – ბარბარე	Его же дочь Башхаи – Барбарэ
თ [9]	9
ქ ფაჩიშვილი ბარაღო – ფილიპე	Пачишвили Барагო – Филипэ
ქ ამისი მეუღლე გოსეთ – გაიანე	Его жена Госет – Гаянэ
ქ ამისი შვილი ხორიმი – ხარიტონ	Его сын Хорими – Харитон
ქ ამისი მეუღლე ქათაზი – ქეთევან	Его жена Катази – Кетеван
ქ ამისი ქალი ბაშხაი – მართა	Его дочь Башхаи – Марта
ქ ფარაღოს დედა ბეჩეი – სოფო	Мать Фарагო Бечеи – Софо
ი [10]	10
ქ ხურპარიშვილი ხაურზ – ილარიონ	Хурпარიшвили Хаурз – Иларион
ქ ამისი მეუღლე აჩაი – ანნა	Его жена Ачаи – Анна
ქ ამისი ქალი ქათაზი – ქეთევან	Его дочь Катази – Кетеван
ქ მეორე ქალი სათადი – სოფიო	Вторая дочь Сатаги – Софио
ია [11]	11
ქ თამაჯიშვილი გაბაჯი – გაბრიელ	Тамаджишвили Габаджи – Габриэл

ქ ამისი ცოლი ბაღაჯი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი დოდეთიყო – დავით
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – გაიანე
 ქ ამისი შვილი დობრი – დოდო
 ქ ამისი ცოლი გაინი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი აიქილ – ანნა
 ქ მეორე ქალი თიმილიზ – თინათინ
 იბ [12]

ქ ქოთემირიშვილი აითეგ – მათე
 ქ ამისი ცოლი ჯამბეგ – სოფიო
 ქ ამისი შვილი ჩათერხან – მარკოზ
 ქ ამისი ცოლი ბეკილიზ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ქაილი – მიხაილ
 ქ ამისი ქალი მელილიზ – მელანია
 ქ მეორე ქალი ერიზიგ – ელენე
 ქ მესამე ქალი ბეკილიზ – ელისაბედ
 ქ მეოთხე ქალი თავქე – თამარ
 ქ მეხუთე ქალი თამარი – თინათინ
 ქ მეექვსე ქალი ქალაღო – ქეთევან
 იგ [13]

ქ ხაჩეგიშვილი ოთეგი – იოთამ
 ქ ამისი ცოლი მინასი – მელანია
 ქ ამისი ქალი ბადეი – ეფემია
 ქ მეორე ქალი ფაში – კონია
 ქ ამისი დედა ფახეი – რიდან
 იდ [14]

ქ ორცხანიშვილი ტანიგი – ანტონ
 ქ ამისი ცოლი ფლი – თინათინ
 ქ ამისი შვილი ბოლდეი – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი ქინჯი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი თემრიყო – თეიმურაზ
 ქ ამისი ქალი სოთი – სოფო
 ქ ამისი დედა სათეი – სალომე
 იე [15]

ქ ჯარიშვილი ყანთი – იაკიმ
 ქ ამისი ცოლი დაქიზე – შუშანიკ
 ქ ამისი ქალი გაინი – გაიანე
 ივ [16]

ქ მაღიშვილი ფაშაი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი თამაი – თინათინ
 ქ ამისი შვილი კამილი – კოზმან

Его жена Багдажи – Барбарэ
 Его сын Додетикъо – Давит
 Его жена Госемако – Гаянэ
 Его сын Добри – Додо
 Его жена Гаини – Гаянэ
 Его дочь Аикил – Анна
 Вторая дочь Тимиглиз – Тинатин
 12

Котемиришвили Аитег – Матэ
 Его жена Джамбег – Софио
 Его сын Чатерхан – Маркоз
 Его жена Бекиглиз – Барбарэ
 Его сын Каили – Михаил
 Его дочь Мелиглиз – Мелания
 Вторая дочь Эризиг – Еленэ
 Третья дочь Бекиглиз – Елисабед
 Четвёртая дочь Тавкэ – Тамар
 Пятая дочь Тамари – Тинатин
 Шестая дочь Калагlo – Кетеван
 13

Хачегишвили Отеги – Иотам
 Его жена Минаси – Мелания
 Его дочь Бадеи – Ефемия
 Вторая дочь Фаши – Кония
 Его мать Фaxeи – Ридан
 14

Орцханишвили Таниги – Антон
 Его жена Фли – Тинатин
 Его сын Болдеи – Бартломэ
 Его жена Кинджи – Кетеван
 Его сын Темрикъо – Теймураз
 Его дочь Соти – Софо
 Его мать Сатеи – Саломэ
 15

Джаришвили Къанти – Иаким
 Его жена Дакизэ – Шушаник
 Его дочь Гаини – Гаянэ
 16

Мадишвили Фашаи – Филипэ
 Его жена Тамаи – Тинатин
 Его сын Кламили – Козман

ქ ამისი ცოლი მასთეი – მელანია
 ქ ამისი შვილი მოსი – მოსე
 ქ ამისი ქალი ვათი – ვარვარა
 ქ მეორე ქალი გურტი – ეკატერინე
 იზ [17]

ქ ახმიჯანთ რძალი არიკ – კონია
 ქ ამისი ქალი ქოთი – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი მილი – მელანია
 ქ მესამე ქალი სასაია – სარა
 იზ [18]

ქ ბერდშვილი გაითე – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ბათი – ევფრასინა
 ქ ამისი შვილი ბიტის – ბიძინა
 ით [19]

ქ ცხოგიშვილი სისკა – ისაკ
 ქ ამისი მეუღლე ბაბუშკ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ბათიში – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი მილის – მელანია
 ქ ამისი შვილი ოთინგი – იორამ
 ქ ამისი ცოლი გაინი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი ბაბი – ელისაბედ
 კ [20]

ქ სეჩპარიშვილი ფრაცი – ფრან
 ქ ამისი ცოლი ჯალი – დარეჯან
 ქ ამისი შვილი ქოლი – ქრისტესია
 კა [21]

ქ არცხოშვილი ახბი – აბრაამ
 ქ ამისი ცოლი აფრახიზ – ანუსია
 ქ ამისი შვილი დელი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ქათიზი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ჯახოტი – პავლე
 ქ მეორე შვილი ყონალდი – იაკიმ
 ქ მესამე შვილი ნოლაი – იოანე
 ქ ამისი ქალი ხურსანი – ხორეშან
 ქ მეორე ქალი სობალი – სოფო
 ქ ახბის ძმა თემრილი – თომა
 ქ ამისი ცოლი მისდეი – პელაგია
 კბ [22]

ქ ქორიშვილი ფლი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი სობალი – სალომე
 ქ ამისი შვილი დუდარი – დავით

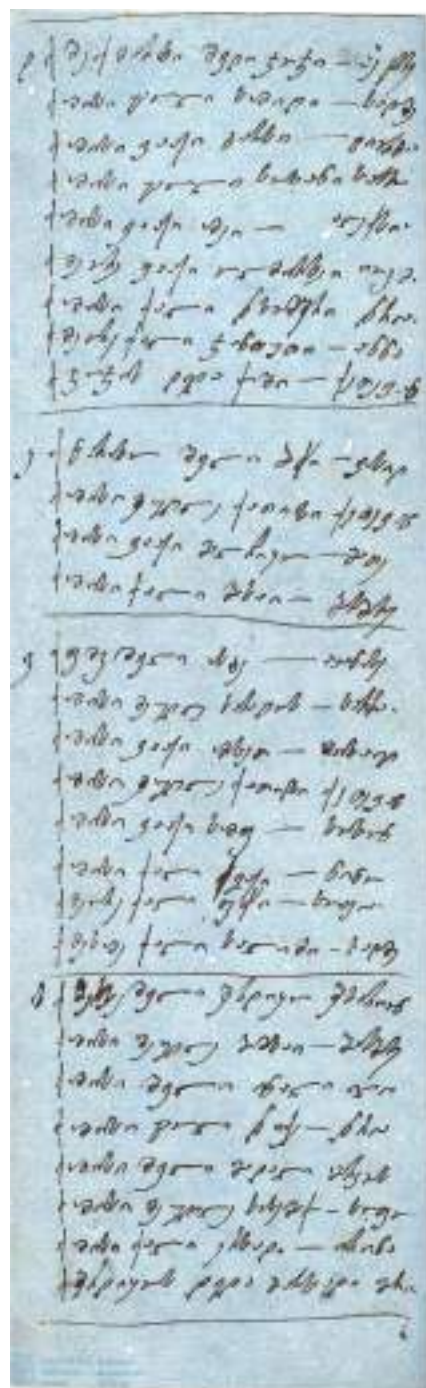
Его жена Мастеи – Мелания
 Его сын Моси – Мосэ
 Его дочь Вати – Варвара
 Вторая дочь Гурти – Екатеринэ
 17
 Сноха Ахмиджова АрикI – Клония
 Его дочь Коти – Кетеван
 Вторая дочь Мили – Мелания
 Третья дочь Сасаия – Сара
 18
 Бердешвили Гаитэ – Гиორги
 Его жена Бати – Евфрасина
 Его сын Битлис – Бидзина
 19
 Цхогишвили Сиска – Исак
 Его жена БабушкI – Барбарэ
 Его сын Батиши – Бартломэ
 Его жена Милис – Мелания
 Его сын Отин'ги – Иорам
 Его жена Гаини – Гаянэ
 Его дочь Баби – Елисабед
 20
 Сечпаришвили Фрак'и – Фран
 Его жена Джали – Дареджан
 Его сын Коли – Христесия
 21
 Арцхошвили Ахби – Абраам
 Его жена Афрахиз – Анусия
 Его сын Дели – Давит
 Его жена Катизи – Кетеван
 Его сын Джахоти – Павлэ
 Второй сын К'оналди – Иаким
 Третий сын Ног'лаи – Иоанэ
 Его дочь Хурсани – Хорешан
 Вторая дочь Собали – Софо
 Брат Ахби Темриги – Тома
 Его жена Мисдеи – Пелагия
 22
 Коришвили Фли – Филипэ
 Его жена Собали – Саломэ
 Его сын Дудари – Давит

ქ ამისი ცოლი გაინი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ინალი – ილია
 ქ ამისი ქალი იაია – ირინე
 ქ მეორე ქალი თოთოი – თინათინ
 ქ მესამე ქალი აღთუმეი – ანნა
 კგ [23]
 ქ აშიყოშვილი ლუდი – იობ
 ქ ამისი ცოლი ბათინიკ – ეფემია
 ქ ამისი შვილი თერქი – თომა
 ქ ამისი ცოლი გუმეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ჯუმერბი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ჩობალი – სოფო
 ქ ამისი ქალი მახკარი – მაია
 ქ მეორე ქალი გუჯეი – კონია
 ქ მესამე ქალი ჯალაბი – ანნა
 ქ მეოთხე ქალი მარხადი – მარტა
 ქ მეხუთე ქალი ხავკი – ხორეშან

კომლი კგ [23] და სული რნე [155].

Его жена Гаини – Гаяне
 Его сын Инали – Илия
 Его дочь Яйа – Иринэ
 Вторая дочь Тотои – Тинатин
 Третья дочь АгІтумеи – Анна
 23
 Ашикъошвили Луди – Иоб
 Его жена Батиник – Ефемия
 Его сын Терк – Тома
 Его жена Гумези – Гаяне
 Его сын Джумерби – Иосеб
 Его жена Чобали – Софо
 Его дочь Махкари – Майя
 Вторая дочь Гуджей – Кония
 Третья дочь Джалаби – Анна
 Четвёртая дочь Мархади – Марта
 Пятая дочь Хавки – Хорешан

Дымов 23, душ 155.

სოფელსა ყ ა ს გ ო ს [კოშქი]¹

ა [1]

ქ ხაჯეშვილი ბარიყი – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი თათარხან – თინათინ
 ქ ამისი შვილი ისიბი – იასე
 ქ ამისი ცოლი გოსეი – სოფო
 ქ ამისი ქალი ბაილი – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი დაილი – დარია
 ბ [2]

ქ უსტიშვილი სუთეი – ბართლომე
 ქ ამისი მეუღლე ბახშეი – სოფო
 ქ ამისი შვილი ბიტხი – მათე
 ქ ამისი ცოლი მარსაგი – მართა
 ქ ამისი ქალი ბაილი – ნინო

გ [3]

ქ ურთიშვილი მართეი – მარკოს
 ქ ამისი ცოლი დარიყინა – დარია
 ქ ამისი შვილი მასია – მოსე
 ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი შურთა – შუშანიკ

დ [4]

ქ ურთიშვილი ალიმირზა – ილია
 ქ ამისი ცოლი ჯინგა – ნინო
 ქ ამისი ქალი ბაშმი – დარეჯან
 ქ მეორე ქალი დაქიზე – დარია

ე [5]

ქ ბატრიშვილი აიდემირი – ადამ
 ქ ამისი ცოლი ხუზია – ანუსია
 ქ ამისი შვილი ბენია – ბენიამენ
 ქ ამისი ქალი მელისე – მელანია

ვ [6]

ქ გუსთიშვილი ჩომაყა – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ჩაჩაი – ანნა
 ქ ამისი შვილი ჩოფლი – სოლომონ
 ქ ამისი ქალი ვაზბი – ელენე
 ქ მეორე ქალი ყანიბი – კონია
 ქ მესამე ქალი ბუჩიგო – სოფო

ზ [7]

ქ ბეკბოლათაშვილი ბელაყი – ბესარი

¹ მეორე სია. კომლენი იგივეა, შეცვლილია ნათლობის სახელები.

В СЕЛЕНИЕ КЪАСГО [КЪОШК]¹

1

Хаджешвили Барикъи – Бесарион
 Его жена Татархан – Тинатин
 Его сын Исиби – Ясе
 Его жена Госеи – Софо
 Его дочь Баили – Барбарэ
 Вторая дочь Даили – Дарья

2

Устишвили Сутеи – Бартломэ
 Его жена Бахшеи – Софо
 Его сын Битлихи – Матэ
 Его жена Марсаги – Марта
 Его дочь Баили – Нино

3

Уртишвили Мартеи – Маркос
 Его жена Дарикъина – Дарья
 Его сын Масиа – Мосэ
 Его жена Катази – Кетеван
 Его дочь Шурта – Шушаник

4

Уртишвили Алиммирза – Илия
 Его жена Джинга – Нино
 Его дочь Башми – Дареджан
 Вторая дочь Дакизэ – Дарья

5

Батришвили Аидемири – Адам
 Его жена Хузия – Анусия
 Его сын Бения – Вениамэн
 Его дочь Мелисэ – Мелания

6

Гусишвили Чомакъа – Иосэб
 Его жена Чачаи – Анна
 Его сын Чопли – Соломон
 Его дочь Вазби – Еленэ
 Вторая дочь Къаниби – Кония
 Третья дочь Бучиго – Софо

7

Бекболаташвили Белақи – Бесари

¹ Второй список. Фамилии те же, изменены крестильные имена.

ქ ამისი ცოლი ჩაჩაი – ნინო
 ქ ამისი შვილი დოლა – დავით
 ქ ამისი ცოლი ქადაზე – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი დაქიზე – დარია
 ჭ [8]

ქ ბექმირზაშვილი ახთოლა – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი თათელიზ – თინათინ
 ქ ამისი შვილი მენიხიზ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ქოთესი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი თათიმი – თამარ
 თ [9]

ქ შოთიყიშვილი მურიში – მოსე
 ქ ამისი ცოლი ხუტი – ხარიტინა
 ქ ამისი შვილი მულეი – იობ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი მაჩიყო – მარკოს
 ქ ამისი ცოლი აიქილან – ანნა
 ქ ამისი შვილი ონდი – იონა
 ქ ამისი ქალი ქოზი – სოფო
 ქ მეორე ქალი ანთეთი – ანნა
 ი [10]

ქ მოლდიღაშვილი აღცეი – ილარიონ
 ქ ამისი ცოლი ჩაჩი – სოფო
 ქ ამისი შვილი თემისი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი სუზანი – სალომე
 ია [11]

ქ ათაღიშვილი ათად – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – ბარაბარე
 ქ ამისი შვილი ენგი – იოანე
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – მართა
 ქ ამისი შვილი აღიმირზა – ათანასე
 ქ მეორე შვილი ბლაი – იობ
 ქ მესამე შვილი სუნთი – სოლომონ
 იბ [12]

ქ მახკერიშვილი დვთი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ქოზეი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი აითეგ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ბლაი – იობ
 ქ ამისი ქალი მელსეგი – მელანია

Его жена Чачаи – Нино
 Его сын Дола – Давит
 Его жена Кадазэ – Кетеван
 Его дочь Дакизэ – Дарья
 8

Бекмирзашвили Ахтола – Андрия
 Его жена Тателиз – Тинатин
 Его сын Менихиз – Гиорги
 Его жена Котеси – Кетеван
 Его дочь Татими – Тамар
 9

Шотикъишвили Муриши – Мосэ
 Его жена Хути – Харитина
 Его сын Мулеи – Иоб
 Его жена Башхаи – Барбарэ
 Его сын Мачикъо – Маркос
 Его жена Акилан – Анна
 Его сын Онди – Иона
 Его дочь Кози – Софо
 Вторая дочь Антети – Анна
 10

Молдигашвили АгIцеи – Иларион
 Его жена Чачи – Софо
 Его сын Темиси – Филипэ
 Его жена Госези – Гаяне
 Его дочь Сузани – Саломэ
 11

АтагIшвили АтагI – Иакоб
 Его жена Госемако – Барбарэ
 Его сын Энги – Иоанэ
 Его жена Башхаи – Марта
 Его сын Алиммирза – Атанасэ
 Второй сын Блаи – Иоб
 Третий сын Сунти – Соломон
 12

Махкеришвили Двти – Давит
 Его жена Козеи – Кетеван
 Его сын Аитег – Андрия
 Его жена Госези – Гаяне
 Его сын Блай – Иоб
 Его дочь Мелсеги – Мелания

იგ [13]

ქ ამირხანაშვილი ამაია – ესაია
 ქ ამისი ცოლი სოფალ – სოფო
 ქ ამისი შვილი გეითი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი მელსეგი – მელანია
 ქ ამისი ქალი თინლა – თინათინ

იდ [14]

ქ ატეიშვილი ორსემაგ – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი მესდეგი – ელენე
 ქ ამისი შვილი ყონახი – ნიკოლოზ
 ქ ამისი ცოლი მაინი – მაია
 ქ ამისი შვილი ბიტი – ბიძინა
 ქ ამისი ქალი მუსე – სალომე

იე [15]

ქ გერიშვილი ისლამ – ისაია
 ქ ამისი ცოლი აიქალი – ანნა
 ქ ამისი შვილი სოტი – ანტონი
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი შვილი მუსე – მოსე

ივ [16]

ქ გერიშვილი არეფი – აბრამ
 ქ ამისი ცოლი ბაბუშკ – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი სალიმინ – სალომე
 ქ მეორე ქალი გოსეზი – გაიანე

იზ [17]

ქ ახბოლაშვილი არსემაგი – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი თათელაზ – თინათინ
 ქ ამისი შვილი მუდარა – მათე
 ქ ამისი ცოლი გეილი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ბათეში – ბართლომე
 ქ მეორე შვილი არაბ – ფილიპე
 ქ მესამე შვილი მუია – მოსე
 ქ ამისი ცოლი გოჩიო – დარია
 ქ ამისი შვილი ჯუღეთი – ისაკი
 ქ ამისი დედა მმიდი – სოფო

იჭ [18]

ქ ფდიშვილი ხასი – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი დაიქი – დარია
 ქ ამისი შვილი ყაითი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ასტარხან – ანნა
 ქ ამისი ქალი გოსეზი – გაიანე

13

Амирханашвили Амая – Есаяя
 Его жена Сопал – Софо
 Его сын Геити – Гиорги
 Его жена Мелсеги – Мелания
 Его дочь Тингла – Тинатин

14

Атеишвили Орсемаг – Иосеб
 Его жена Месдеги – Еленэ
 Его сын Къонах – Николоз
 Его жена Маини – Майя
 Его сын Бити – Бидзина
 Его дочь Мусэ – Саломэ

15

Геришвили Ислам – Исаяя
 Его жена Аикали – Анна
 Его сын Соти – Антони
 Его жена Даикэ – Дарья
 Его сын Мусэ – Мосэ

16

Геришвили Арепи – Абрам
 Его жена Бабушк – Барбарэ
 Его дочь Салимин – Саломэ
 Вторая дочь Госези – Гаяне

17

Ахболашвили Арсемаги – Атанасэ
 Его жена Тателаз – Тинатин
 Его сын Мудара – Матэ
 Его жена Геили – Гаяне
 Его сын Батеши – Вартломэ
 Второй сын Араб – Филипэ
 Третий сын Муия – Мосэ
 Его жена Гочио – Дарья
 Его сын Джуглети – Исаки
 Его мать Ммиди – Софо

18

Фдишвили Хаси – Харитон
 Его жена Даики – Дарья
 Его сын Къаити – Иосеб
 Его жена Астархан – Анна
 Его дочь Госези – Гаяне

ით [19]

ქ განეშვილი ტოჟი – როსტომ
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი ტოპში – ანტონ
ქ ამისი ცოლი გაინ – გაიანე
ქ ამისი შვილი უსუფი – იოსებ

კ [20]

ქ ფართიშვილი ნავროზ – იოანე
ქ ამისი ცოლი ხუზიკ – ხორეშან
ქ ამისი შვილი აბაი – ანდრია
ქ ამისი ცოლი თამლისი – თინათინ
ქ ამისი ქალი თოფაი – მართა
ქ მეორე ქალი გოსემაქო – გაიანე

კომლი კ [20] და სული რიგ [153]

19

Ганешвили Тожи – Ростом
Его жена Башхаи – Барбарэ
Его сын Топіши – Антон
Его жена Гаин – Гаяне
Его сын Усуфи – Иосеб

20

Партиишвили Навроз – Иоанэ
Его жена Хузик – Хорешан
Его сын Абаи – Андрия
Его жена Тамгиси – Тинатин
Его дочь Топаи – Марта
Вторая дочь Госемако – Гаяне

Дымов 20, душ 153.

1) *הנהגת* *הנהגת* *הנהגת* - *הנהגת*
 2) *הנהגת* *הנהגת* *הנהגת* - *הנהגת*
 3) *הנהגת* *הנהגת* *הנהגת* - *הנהגת*
 4) *הנהגת* *הנהגת* *הנהגת* - *הנהגת*

3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-

8. by the year.

[illegible]

2. 1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25) 26) 27) 28) 29) 30) 31) 32) 33) 34) 35) 36) 37) 38) 39) 40) 41) 42) 43) 44) 45) 46) 47) 48) 49) 50) 51) 52) 53) 54) 55) 56) 57) 58) 59) 60) 61) 62) 63) 64) 65) 66) 67) 68) 69) 70) 71) 72) 73) 74) 75) 76) 77) 78) 79) 80) 81) 82) 83) 84) 85) 86) 87) 88) 89) 90) 91) 92) 93) 94) 95) 96) 97) 98) 99) 100) 101) 102) 103) 104) 105) 106) 107) 108) 109) 110) 111) 112) 113) 114) 115) 116) 117) 118) 119) 120) 121) 122) 123) 124) 125) 126) 127) 128) 129) 130) 131) 132) 133) 134) 135) 136) 137) 138) 139) 140) 141) 142) 143) 144) 145) 146) 147) 148) 149) 150) 151) 152) 153) 154) 155) 156) 157) 158) 159) 160) 161) 162) 163) 164) 165) 166) 167) 168) 169) 170) 171) 172) 173) 174) 175) 176) 177) 178) 179) 180) 181) 182) 183) 184) 185) 186) 187) 188) 189) 190) 191) 192) 193) 194) 195) 196) 197) 198) 199) 200) 201) 202) 203) 204) 205) 206) 207) 208) 209) 210) 211) 212) 213) 214) 215) 216) 217) 218) 219) 220) 221) 222) 223) 224) 225) 226) 227) 228) 229) 230) 231) 232) 233) 234) 235) 236) 237) 238) 239) 240) 241) 242) 243) 244) 245) 246) 247) 248) 249) 250) 251) 252) 253) 254) 255) 256) 257) 258) 259) 260) 261) 262) 263) 264) 265) 266) 267) 268) 269) 270) 271) 272) 273) 274) 275) 276) 277) 278) 279) 280) 281) 282) 283) 284) 285) 286) 287) 288) 289) 290) 291) 292) 293) 294) 295) 296) 297) 298) 299) 300) 301) 302) 303) 304) 305) 306) 307) 308) 309) 310) 311) 312) 313) 314) 315) 316) 317) 318) 319) 320) 321) 322) 323) 324) 325) 326) 327) 328) 329) 330) 331) 332) 333) 334) 335) 336) 337) 338) 339) 340) 341) 342) 343) 344) 345) 346) 347) 348) 349) 350) 351) 352) 353) 354) 355) 356) 357) 358) 359) 360) 361) 362) 363) 364) 365) 366) 367) 368) 369) 370) 371) 372) 373) 374) 375) 376) 377) 378) 379) 380) 381) 382) 383) 384) 385) 386) 387) 388) 389) 390) 391) 392) 393) 394) 395) 396) 397) 398) 399) 400) 401) 402) 403) 404) 405) 406) 407) 408) 409) 410) 411) 412) 413) 414) 415) 416) 417) 418) 419) 420) 421) 422) 423) 424) 425) 426) 427) 428) 429) 430) 431) 432) 433) 434) 435) 436) 437) 438) 439) 440) 441) 442) 443) 444) 445) 446) 447) 448) 449) 450) 451) 452) 453) 454) 455) 456) 457) 458) 459) 460) 461) 462) 463) 464) 465) 466) 467) 468) 469) 470) 471) 472) 473) 474) 475) 476) 477) 478) 479) 480) 481) 482) 483) 484) 485) 486) 487) 488) 489) 490) 491) 492) 493) 494) 495) 496) 497) 498) 499) 500) 501) 502) 503) 504) 505) 506) 507) 508) 509) 510) 511) 512) 513) 514) 515) 516) 517) 518) 519) 520) 521) 522) 523) 524) 525) 526) 527) 528) 529) 530) 531) 532) 533) 534) 535) 536) 537) 538) 539) 540) 541) 542) 543) 544) 545) 546) 547) 548) 549) 550) 551) 552) 553) 554) 555) 556) 557) 558) 559) 560) 561) 562) 563) 564) 565) 566) 567) 568) 569) 570) 571) 572) 573) 574) 575) 576) 577) 578) 579) 580) 581) 582) 583) 584) 585) 586) 587) 588) 589) 590) 591) 592) 593) 594) 595) 596) 597) 598) 599) 600) 601) 602) 603) 604) 605) 606) 607) 608) 609) 610) 611) 612) 613) 614) 615) 616) 617) 618) 619) 620) 621) 622) 623) 624) 625) 626) 627) 628) 629) 630) 631) 632) 633) 634) 635) 636) 637) 638) 639) 640) 641) 642) 643) 644) 645) 646) 647) 648) 649) 650) 651) 652) 653) 654) 655) 656) 657) 658) 659) 660) 661) 662) 663) 664) 665) 666) 667) 668) 669) 670) 671) 672) 673) 674) 675) 676) 677) 678) 679) 680) 681) 682) 683) 684) 685) 686) 687) 688) 689) 690) 691) 692) 693) 694) 695) 696) 697) 698) 699) 700) 701) 702) 703) 704) 705) 706) 707) 708) 709) 710) 711) 712) 713) 714) 715) 716) 717) 718) 719) 720) 721) 722) 723) 724) 725) 726) 727) 728) 729) 730) 731) 732) 733) 734) 735) 736) 737) 738) 739) 740) 741) 742) 743) 744) 745) 746) 747) 748) 749) 750) 751) 752) 753) 754) 755) 756) 757) 758) 759) 760) 761) 762) 763) 764) 765) 766) 767) 768) 769) 770) 771) 772) 773) 774) 775) 776) 777) 778) 779) 780) 781) 782) 783) 784) 785) 786) 787) 788) 789) 790) 791) 792) 793) 794) 795) 796) 797) 798) 799) 800) 801) 802) 803) 804) 805) 806) 807) 808) 809) 810) 811) 812) 813) 814) 815) 816) 817) 818) 819) 820) 821) 822) 823) 824) 825) 826) 827) 828) 829) 830) 831) 832) 833) 834) 835) 836) 837) 838) 839) 840)

1. *Phan* *gion* *zhon* - *zhon*
Phan *gion* *shon* - *shon*
Phan *gion* *zhon* - *zhon*
Phan *gion* *shon* - *shon*
Phan *gion* *zhon* - *zhon*

p. 128a ag. - sonadito v.
fado p. son. fado - bnd
- fado p. son. - bnd
ag. fado - bnd

2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2.
 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2.
 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2.
 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2. 2.

143. *Handwritten list of names and dates:*
 1. 1700. 1700. 1700. 1700.
 2. 1700. 1700. 1700. 1700.
 3. 1700. 1700. 1700. 1700.
 4. 1700. 1700. 1700. 1700.
 5. 1700. 1700. 1700. 1700.
 6. 1700. 1700. 1700. 1700.

1) Distanzierung der Distanzierung
 2) Distanzierung der Distanzierung
 3) Distanzierung der Distanzierung
 4) Distanzierung der Distanzierung
 5) Distanzierung der Distanzierung

1. *Epiphanie* - *Epiphany*
 2. *Epiphanie* - *Epiphany*
 3. *Epiphanie* - *Epiphany*
 4. *Epiphanie* - *Epiphany*
 5. *Epiphanie* - *Epiphany*

[illegible]

1. *Salix repens* L. — *Salix*
 2. *Salix repens* L. — *Salix*
 3. *Salix repens* L. — *Salix*

a. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 84

20/21/22/23/24/25/26/27/28/29/30/31/32/33/34/35/36/37/38/39/40/41/42/43/44/45/46/47/48/49/50/51/52/53/54/55/56/57/58/59/60/61/62/63/64/65/66/67/68/69/70/71/72/73/74/75/76/77/78/79/80/81/82/83/84/85/86/87/88/89/90/91/92/93/94/95/96/97/98/99/100/101/102/103/104/105/106/107/108/109/110/111/112/113/114/115/116/117/118/119/120/121/122/123/124/125/126/127/128/129/130/131/132/133/134/135/136/137/138/139/140/141/142/143/144/145/146/147/148/149/150/151/152/153/154/155/156/157/158/159/160/161/162/163/164/165/166/167/168/169/170/171/172/173/174/175/176/177/178/179/180/181/182/183/184/185/186/187/188/189/190/191/192/193/194/195/196/197/198/199/200/201/202/203/204/205/206/207/208/209/210/211/212/213/214/215/216/217/218/219/220/221/222/223/224/225/226/227/228/229/230/231/232/233/234/235/236/237/238/239/240/241/242/243/244/245/246/247/248/249/250/251/252/253/254/255/256/257/258/259/260/261/262/263/264/265/266/267/268/269/270/271/272/273/274/275/276/277/278/279/280/281/282/283/284/285/286/287/288/289/290/291/292/293/294/295/296/297/298/299/300/301/302/303/304/305/306/307/308/309/310/311/312/313/314/315/316/317/318/319/320/321/322/323/324/325/326/327/328/329/330/331/332/333/334/335/336/337/338/339/340/341/342/343/344/345/346/347/348/349/350/351/352/353/354/355/356/357/358/359/360/361/362/363/364/365/366/367/368/369/370/371/372/373/374/375/376/377/378/379/380/381/382/383/384/385/386/387/388/389/390/391/392/393/394/395/396/397/398/399/400/401/402/403/404/405/406/407/408/409/410/411/412/413/414/415/416/417/418/419/420/421/422/423/424/425/426/427/428/429/430/431/432/433/434/435/436/437/438/439/440/441/442/443/444/445/446/447/448/449/450/451/452/453/454/455/456/457/458/459/460/461/462/463/464/465/466/467/468/469/470/471/472/473/474/475/476/477/478/479/480/481/482/483/484/485/486/487/488/489/490/491/492/493/494/495/496/497/498/499/500/501/502/503/504/505/506/507/508/509/510/511/512/513/514/515/516/517/518/519/520/521/522/523/524/525/526/527/528/529/530/531/532/533/534/535/536/537/538/539/540/541/542/543/544/545/546/547/548/549/550/551/552/553/554/555/556/557/558/559/560/561/562/563/564/565/566/567/568/569/570/571/572/573/574/575/576/577/578/579/580/581/582/583/584/585/586/587/588/589/590/591/592/593/594/595/596/597/598/599/600/601/602/603/604/605/606/607/608/609/610/611/612/613/614/615/616/617/618/619/620/621/622/623/624/625/626/627/628/629/630/631/632/633/634/635/636/637/638/639/640/641/642/643/644/645/646/647/648/649/650/651/652/653/654/655/656/657/658/659/660/661/662/663/664/665/666/667/668/669/670/671/672/673/674/675/676/677/678/679/680/681/682/683/684/685/686/687/688/689/690/691/692/693/694/695/696/697/698/699/700/701/702/703/704/705/706/707/708/709/710/711/712/713/714/715/716/717/718/719/720/721/722/723/724/725/726/727/728/729/730/731/732/733/734/735/736/737/738/739/740/741/742/743/744/745/746/747/748/749/750/751/752/753/754/755/756/757/758/759/760/761/762/763/764/765/766/767/768/769/770/771/772/773/774/775/776/777/778/779/780/781/782/783/784/785/786/787/788/789/790/791/792/793/794/795/796/797/798/799/800/801/802/803/804/805/806/807/808/809/810/811/812/813/814/815/816/817/818/819/820/821/822/823/824/825/826/827/828/829/830/831/832/833/834/835/836/837/838/839/840/841/842/843/844/845/846/847/848/849/850/851/852/853/854/855/856/857/858/859/860/861/862/863/864/865/866/867/868/869/870/871/872/873/874/875/876/877/878/879/880/881/882/883/884/885/886/887/888/889/890/891/892/893/894/895/896/897/898/899/900/901/902/903/904/905/906/907/908/909/910/911/912/913/914/915/916/917/918/919/920/921/922/923/924/925/926/927/928/929/930/931/932/933/934/935/936/937/938/939/940/941/942/943/944/945/946/947/948/949/950/951/952/953/954/955/956/957/958/959/960/961/962/963/964/965/966/967/968/969/970/971/972/973/974/975/976/977/978/979/980/981/982/983/984/985/986/987/988/989/990/991/992/993/994/995/996/997/998/999/1000/1001/1002/1003/1004/1005/1006/1007/1008/1009/1010/1011/1012/1013/1014/1015/1016/1017/1018/1019/1020/1021/1022/1023/1024/1025/1026/1027/1028/1029/1030/1031/1032/1033/1034/1035/1036/1037/1038/1039/1040/1041/1042/1043/1044/1045/1046/1047/1048/1049/1

[illegible]

1. 1000 1000 1000 1000
 2. 1000 1000 1000 1000
 3. 1000 1000 1000 1000
 4. 1000 1000 1000 1000
 5. 1000 1000 1000 1000

12th Jan 1951 - 1951

[illegible][illegible]

[Handwritten text from folio 10v:]

სოფელსა მალარო [მელერი]

ა [1]

ქ ...ს შვილი ... – კოზმან
 ქ ამისი ცოლი ერსიგე – ელენე
 ქ ამისი შვილი ბაბ – ბაბ...
 ქ ამისი ცოლი ბარჩანაოზ – ბა..
 ქ ამისი შვილი თანჩეოზ – ნიკოლოზ
 ქ ამისი ცოლი სოსთი – სოფო
 ქ ამისი ქალი სალიმ – სალომე
 ქ მეორე ქალი ბაბუშკა – ნინო
 ბ [2]

ქ კოჯიშვილი ჯეყო – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ბასანი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი თანაღიზ – იოვანე
 ქ ამისი ცოლი ბაბუშკი – მართა
 ქ ამისი შვილი თანთოკი – დავით
 ქ ამისი ცოლი თაუძე – თეოდორა
 ქ ამისი ქალი თინეიზ – თინათინ
 ქ მეორე ქალი ხადაზი – ქრისტინა
 ქ მესამე ქალი თაუფი – თამარ
 ქ ჯეყოს დედა დაინი – ანნა

გ [3]

ქ ჯოლბედისშვილი არაყ – იობ
 ქ ამისი ცოლი შათ – თინათინ
 ქ ამისი შვილი ოსმან – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი სოლიმი – სოფია
 ქ ამისი შვილი ვარსამიქ – ვარსანო...
 ქ ამისი ცოლი დაიპ – დარია
 ქ ამისი შვილი მახამათ – მატ..
 ქ მეორე შვილი ლაითიფ – ისაკი
 ქ არაყას დედა ნანი – ნინო

კომლი გ [3] და სული კზ [27]

СЕЛЕНИЕ МАЛАРО [МЕЛЛЕРИ]

1

...-с сын ... – Козман
 Его жена Эрсигэ – Еленэ
 Его сын Баб – Баб...
 Его жена Барчанаоз – Ба..
 Его сын Оанчеоз – Николоз
 Его жена Сости – Софо
 Его дочь Салим – Саломэ
 Вторая дочь Бабушка – Нино

2

Коджишвили Джекъо – Иосеб
 Его жена Басани – Барбарэ
 Его сын Онагиз – Иованэ
 Его жена Бабушки – Марта
 Его сын Оантокли – Давит
 Его жена Таудзэ – Теодора
 Его дочь Тинеиз – Тинатин
 Вторая дочь Хадази – Кристина
 Третья дочь Таупи – Тамар
 Мать Джекъо Даини – Анна

3

Джолбедисшвили Аракъ – Иоб
 Его жена Шат – Тинатин
 Его сын Осман – Иосеб
 Его жена Солими – София
 Его сын Варсамик – Варсано...
 Его жена Даип – Дарья
 Его сын Махамат – Матl...
 Второй сын Лайтип – Исакли
 Мать Аракъа Нани – Нино

Дымов 3, душ 27.

[illegible][illegible]

სოფლისა ყორახას [ქეირახი]¹

ა [1]

ქ ბატრიშვილი ასლიმირზა – ისაია
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი ელიმირზა – ელიაზარ
ქ ამისი ცოლი დაიქ – დარია
ქ ამისი ქალი თოთი – თინათინ
ქ მეორე ქალი თოთილიზ – მართა

ბ [2]

ქ უსთიშვილი დოლაყ – დავით
ქ ამისი ცოლი მელესიქ – მელანია
ქ ამისი შვილი დოლი – დომენტი
ქ ამისი ცოლი ბაშხეი – ბარბარე
ქ ამისი ქალი ბაბუშქ – სოფო
ქ დოლაყას დედა მაქაფ – მარიამ

გ [3]

ქ უსთიშვილი ისმაილ – ისაია
ქ ამისი მეუღლე ხოზი – ხორეშან
ქ ამისი შვილი თამბი – თომა
ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – გაიანე
ქ ამისი შვილი სამფი – სფირიდონ

დ [4]

ქ თანქეშვილი ფაჩე – ფილიპე
ქ ამისი ცოლი გორთამე – მართა
ქ ამისი შვილი თამბე – თომა
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი თემრიყო – იაკობ
ქ მეორე შვილი ოზდეილ – ანდრია
ქ მესამე შვილი ონალბაში – ილია
ქ მეოთხე შვილი უსუპი – იოსებ

ე [5]

ქ ყანქერიშვილი ბაისოლირ – ბართლომე
ქ ამისი ცოლი დაიმი – დარია
ქ ამისი შვილი ყანთემირ – ნიკოლაოს
ქ ამისი ცოლი ჯანბეგი – ნინა
ქ ამისი შვილი გოლაყი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი ინთითი – ანნა
ქ ამისი ქალი ფარალოზ – ეფემია
ქ მეორე ქალი ბაშხაი – ბარბარე

¹ მეორე სია. კომლები იგივეა, შეცვლილია ნათლობის სახელები.

СЕЛЕНИЕ КЪОРАХА [КЕЙРАХ]¹

1

Батришвили Аслимирза – Исая
Его жена Башхаи – Барбарэ
Его сын Элимирза – Елиазар
Его жена Даик – Дарья
Его дочь Тоти – Тинатин
Вторая дочь Тотиглиз – Марта

2

Устишвили Долакь – Давит
Его жена Мелесик – Мелания
Его сын Доли – Доменти
Его жена Башхеи – Барбарэ
Его дочь БабушкI – Софо
Мать Долакья Макаф – Мариям

3

Устишвили Исмаил – Исая
Его жена Хози – Хорешан
Его сын Тамби – Тома
Его жена Госемако – Гаяне
Его сын Самфи – Спиридон

4

Танкешвили Фаче – Филиппэ
Его жена Гортаме – Марта
Его сын Тамбэ – Тома
Его жена Госези – Гаяне
Его сын Темрикьо – Иакоб
Второй сын Оздеил – Андрия
Третий сын Оналбаши – Илия
Четвёртый сын Усупи – Иосеб

5

Къанкеришвили БаисогIир – Бартломэ
Его жена Даими – Дарья
Его сын Къантемир – Николаос
Его жена Джанбеги – Нина
Его сын Голакьи – Гиორги
Его жена Интити – Анна
Его дочь ФарагIоз – Ефемия
Вторая дочь Башхаи – Барбарэ

¹ Второй список. Фамилии те же, изменены крестильные имена.

ვ [6]

ქ ფალიყოშვილი არციყ – ანდრია
ქ ამისი ცოლი ქოქუზი – სოფო
ქ ამისი შვილი ალიმირზა – ილია
ქ ამისი ცოლი დაიქო – დარია
ქ ამისი შვილი ყანჯიდი – სოფრონ

ზ [7]

ქ სოლინიშვილი ქუჯი – ქრისტესია
ქ ამისი ცოლი ბოდოი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი მისოსტი – მოსე
ქ ამისი ცოლი განი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ჯახოტ – პეტრე
ქ ამისი შვილი მახეი – მიხაილ
ქ ქუჯის დედა ძაძეი/მამეი – ნინო

ც [8]

ქ ბოძიშვილი მოლუსტ – მოსე
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ასაი – ათანასე
ქ ამისი ცოლი მაზი – მართა
ქ ამისი ქალი სონთი – სოფო
ქ მოსეს დედა ნანი – ნინო

თ [9]

ქ დაცეშვილი ფარალოზ – ფილიპე
ქ ამისი ცოლი გოსე – სალომე
ქ ამისი შვილი დაციე – დავით
ქ ამისი ცოლი ქოზი – ქეთევან
ქ ამისი ქალი თავქე – ანუსია
ქ ფარალოზის დედა გუჯო – მელანია

ი [10]

ქ ბაყრიშვილი სამფე – სოლომონ
ქ ამისი ცოლი ჯანყიზ – ანნა
ქ ამისი შვილი ჯანაღეზ – იასე
ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
ქ ამისი შვილი მაირამ – მარკოს
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ყუმეყი – ნიკოლაოს
ქ ამისი ქალია არყი – მატრონა

ია [11]

ქ ხანიყოშვილი ბათიში – ბართლომე
ქ ამისი ცოლი დაითე – დარია
ქ ამისი შვილი ადლი – ანდრია

6

Фаликъошвили Арцикъ – Андрия
Его жена Кокузи – Софо
Его сын Алимйрза – Илия
Его жена Даико – Дарья
Его сын Къанджиди – Софрон

7

Солинишвили Куджи – Христесия
Его жена Бодзои – Барбарэ
Его сын Мисости – Мосэ
Его жена Гани – Гаяне
Его сын Джахот – Петрэ
Его сын Махеи – Михаил
Мать Куджи Дзадзеи/Мамеи – Нино

8

Бодзишвили Моґлуст – Мосэ
Его жена Госези – Гаяне
Его сын Асаи – Атанасэ
Его жена Мази – Марта
Его дочь Сonti – Софо
Мать Моисея Нани – Нино

9

Дацешвили Фараґлоз – Филипэ
Его жена Госэ – Саломэ
Его сын Дацеи – Давит
Его жена Кози – Кетеван
Его дочь Тавке – Анусия
Мать Фараґьоза Гуджо – Мелания

10

Бакъришвили Сампэ – Соломон
Его жена Джанкъиз – Анна
Его сын Джанаґлез – Ясе
Его жена Даике – Дарья
Его сын Майрам – Маркос
Его жена Госези – Гаяне
Его сын Къумекъи – Николаос
Его дочь Аркъи – Матрона

11

Ханикъошвили Батиши – Бартоломэ
Его жена Даитэ – Дарья
Его сын Адли – Андрия

ქ ამისი ცოლი აიქილ – ანნა
 ქ ამისი შვილი ნოყი – იოანე
 ქ ამისი ქალი მელესი – მელანია
 იბ [12]

ქ მეცხალიშვილი უსკი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი აიბი – მართა
 ქ ამისი შვილი ალერგი – ალექსი
 ქ ამისი ცოლი ბაილი – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი შილიგი – მელანია
 ქ მეორე ქალი პოისი – როდამ
 იგ [13]

ქ ბითიყოშვილი ბორიყო – ბართლომე
 ქ ამისი დედა ხადი – ხორეშან
 ქ ამისი ცოლი ბასეზი – მართა
 ქ ამისი შვილი თემრიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი მაიდო – მაია
 ქ ამისი შვილი ოზდეი – იოსებ
 ქ ამისი ქალი თემრია – თინათინ
 იდ [14]

ქ ნაიხეგიშვილი სამფე – სოფრონ
 ქ ამისი ცოლი სოზიმი – სალომე
 ქ ამისი შვილი გარბყი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი აიქელი – ანუსია
 ქ ამისი ქალი ჯოდი – ანნა
 ქ მეორე ქალი საბიზი – სოფო
 ქ მესამე ქალი ქოჟი – ქეთევან

კომლი იდ [14] და სული ჟა [91]

Его жена Аикил – Анна
 Его сын Нокъи – Иоанэ
 Его дочь Мелеси – Мелания
 12
 Мецхалишвили Уски – Иосеб
 Его жена Аиби – Марта
 Его сын Алерги – Алекси
 Его жена Байли – Барбарэ
 Его дочь Шилиги – Мелания
 Вторая дочь Пѳоиси – Родам
 13
 Битикъошвили Борикъо – Бартоломэ
 Его мать Хади – Хорешан
 Его жена Басеზи – Марта
 Его сын Темрикъо – Тома
 Его жена Маидо – Майя
 Его сын Оздеи – Иосеб
 Его дочь Темрия – Тинатин
 14
 Наихегишвили Сампэ – Сопрон
 Его жена Созими – Саломэ
 Его сын Гарбкъи – Гиორги
 Его жена Аикели – Анусия
 Его дочь Джоди – Анна
 Вторая дочь Сабизи – Софо
 Третья дочь Кожи – Кетеван

Дымов 14, душ 91.

სოფელსა გარაყას [გარაქი]¹

ა [1]

ქ მახმათიშვილი ფაჩი – ფრან
 ქ ამისი ცოლი მესედი – მელანია
 ქ ამისი შვილი არძევარ – ანდრია
 ქ ამისივე შვილი ალიმირზა – ესაია
 ქ ამისი ცოლი მარზილღან – მართა
 ქ ამისი შვილი გეტაღაზ – გიორგი
 ქ ამისივე შვილი ტეშელი – ანტონ
 ქ ამისი ქალი კაჯირიშ – ეკატერინე
 ქ მეორე ქალი გოსემაქო – გაიანე

ბ [2]

ქ ბათრიშვილი ბესე – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი აბაღიზ – ანნა
 ქ ამისი შვილი ბერდიყო – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი კაისი – კონონ
 ქ ამისი შვილი ვასბი – ვასილ
 ქ ამისი ცოლი გათაზ – მართა
 ქ ამისი შვილი ყაინი – ივანე
 ქ მეორე შვილი ოთი – იოთამ
 ქ მესამე შვილი ბარტიყო – ბიძინა
 ქ ამისი ქალი საქარი – სოფო
 ქ მეორე ქალი ჯიდი – დარია
 ქ ბესეს ძმა ბელეყო – იობი
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თინათინ
 ქ ამისი ქალი ხანვზ – პარასკევა
 ქ ამათი დედა ნანი – ნინო

გ [3]

ქ კაჯიშვილი ჩარი – ისაკ
 ქ ამისი ცოლი ხანბიკი – სოფო
 ქ ამისი შვილი ყასი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხე – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი ბართი – ელისაბედ
 ქ მეორე ქალი ქისილ – ქეთევან
 ქ მესამე ქალი ფნდი – მართა
 ქ ჩარეს ძმა ეზდე – იასე
 ქ ამისი ცოლი გუჩი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ფაგუშ – ფილიპე
 ქ მეორე შვილი სოზიმი – ელიაზარ

¹ მეორე სია. კომლენი იგივეა, შეცვლილია ნათლობის სახელები.

В СЕЛЕНИИ ГАРАКЪА [ГАРАქ]¹

1

Махматшвили Пачи – Фран
 Его жена Меседи – Мелания
 Уго сын Ардзевар – Андрия
 Его же сын Алимйрза – Эсаиа
 Его жена Марзилган – Марта
 Его сын Гетагъаз – Гиорги
 Его сын Тешел – Антон
 Его дочь Кладжириш – Экатеринэ
 Его вторая дочь Госемако – Гаианэ

2

Батришвили Бесэ – Бесарион
 Его жена Абагъиз – Анна
 Его сын Бердыкъо – Бартломэ
 Его жена Каиси – Конон
 Его сын Васби – Васил
 Его жена Гатаз – Марта
 Его сын Къаини – Иванэ
 Второй сын Оти – Иотам
 Третий сын Бартикъо – Бидзина
 Его дочь Сакари – Софо
 Вторая дочь Джиди – Дария
 Брат Бесэ Белекъо – Иоб
 Его жена Тавке – Тинатин
 Его дочь Ханвз – Параскева
 Их мать Нани – Нино

3

Кладжишвили Чари – Исак
 Его жена Ханбики – Софо
 Его сын Къаси – Иосэб
 Его жена Башхэ – Барбарэ
 Его дочь Барты – Елисабед
 Вторая дочь Кисил – Кетеван
 Третья дочь Пнди – Марта
 Брат Чари Эзде – Ясе
 Его жена Гучи – Гаянэ
 Его сын Фагуш – Филиппэ
 Второй сын Созими – Елиазар

¹ Второй список. Фамилии те же, имена при крещении изменены.

დ [4]

ქ კაჯიშვილი კაივარ – ნიკოლაოს
 ქ ამისი ცოლი ოზდექ – ნინო
 ქ ამისი შვილი ისმაილ – ილია
 ქ ამისი ცოლი დაქიზე – დარია
 ქ ამისი შვილი სამბი – საბა
 ქ მეორე შვილი ბარლუსტ – ბიძინა
 ქ ამისი ქალი ქისკან – ქეთევან

ე [5]

ქ ამბოლაშვილი აჯი – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი ხუზი – ხორეშან
 ქ ამისი შვილი ბაში – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი გაბაი – გაბრიელ
 ქ ამისი ცოლი აიქე – დარია
 ქ ამისი შვილი კული – ისაკ
 ქ მეორე შვილი ფადი – სფირიდონ
 ქ მესამე შვილი ბაისოლირ – ბიძინა
 ქ ამისი ქალი მილ – მელანია
 ქ მეორე ქალი ბაშხაი – ბარბარე

ვ [6]

ქ ჯანიშვილი ყანთემირ – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ათელიზ – მართა
 ქ ამისი შვილი ნავროზ – იოანე
 ქ ამისი ცოლი მაქეი – მართა
 ქ ამისი შვილი გარილი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ლექ – ელენე
 ქ ამისი ქალი ათუგე – მართა
 ქ მეორე ქალი ჩაგრისან – სოფო
 ქ ყანთემირის ძმა გათი – გაბრიელ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხე – ბარბარე

ზ [7]

ქ ბოქეშვილი თოთრი – თომა
 ქ ამისი ცოლი ათაღაზ – ანუსია
 ქ ამისი შვილი ბერსიყო – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ჯორგ – გიორგი
 ქ მეორე შვილი აზბი – ათანასი
 ქ მესამე შვილი თოთ – თომა
 ქ ამისი ქალი ასტარხან – ანნა
 ქ ამისი დედა ნანი – ნინო

4

Каджишвили Каивар – Николаос
 Его жена Оздек – Нино
 Его сын Исмаил – Илия
 Его жена Дакизе – Дария
 Его сын Самби – Саба
 Второй сын Барлуст – Бидзина
 Его дочь Кискан – Кетеван

5

Амболашвили Аджи – Андрия
 Его жена Хузи – Хорешан
 Его сын Баши – Бесарион
 Его жена Госези – Гаянэ
 Его сын Габаи – Габриэл
 Его жена Аикэ – Дария
 Его сын Кули – Исак
 Второй сын Пади – Спиридон
 Третий сын Баисолир – Бидзина
 Его дочь Мигл – Мелания
 Вторая дочь Башхаи – Барбарэ

6

Джанишвили Къантемир – Иосэб
 Его жена Атеглиз – Марта
 Его сын Навроз – Иоанэ
 Его жена Макеи – Марта
 Его сын Гаригли – Гиორги
 Его жена Лек – Еленэ
 Его дочь Атугэ – Марта
 Вторая дочь Чагрисан – Софо
 Брат Къантемира Гати – Габриэл
 Его жена Башхэ – Барбарэ

7

Бокешвили Тотри – Тома
 Его жена Атагыз – Анусия
 Его сын Берсикьо – Бесарион
 Его жена Госези – Гаянэ
 Его сын Джорг – Гиორги
 Второй сын Азби – Атанаси
 Третий сын Тот – Тома
 Его дочь Астлархан – Анна
 Его мать Нани – Нино

ღ [8]

ქ ბიმირაზაშვილი ყასეგი – იასე
 ქ ამისი ცოლი გოქე – გაიანე
 ქ ყასეგის მამა ალიმირზა – ილია
 ქ ამისი ცოლი თაქე – პარასკევა
 ქ ამისი შვილი დოსე – დავით
 ქ მეორე შვილი დოლეთიყო – თეოდორე
 ქ ამისი ქალი მილი – მელანია
 ქ ამისი დედა ხუზბილე – ანნა
 იზ [17]¹

ქ ამისი ქალი სონთი – სოფო
 ქ მეორე ქალი მესთეი – მარტა
 ქ მესამე ქალი ნაშია – მაია
 იზ [18]

ქ ორცხანიშვილი ახთალი – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი ქიქაილ – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი კარსვაილ – ლუკა
 ქ ამისი ცოლი ტოში – ელენე
 ქ ამისი შვილი აილი – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი გაითოდ – გაიანე
 ქ ამისი ქალი დაგა – დარია
 ქ მეორე ქალი მახაი – მარტა
 ქ მესამე ქალი თოჯო – თინათინ
 ქ მეოთხე ქალი შეთან – სოფო
 ით [19]

ქ ოშკშვილი ბათირზე – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი გოში – გაიანე
 ქ ამისი შვილი მუსია – მოსე
 ქ ამისი ცოლი დახკალი – დარია
 ქ ამისი შვილი ილსე – ელისე
 კ [20]

ქ ორცხანიშვილი დობრი – დეტ
 ქ ამისი ცოლი ხანქე – ხორეშან
 ქ ამისი შვილი იბაკი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ფაშხა – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი გელესხან – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი გორსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ბიი – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი დაიქ – დარია

¹ გამორჩენილია 9 კომლის სია და მე-17 კომლის ნაწილი.

8

ბიმიразაშვილი Къасеги – Ясе
 Его жена Гокэ – Гаянэ
 Отец Къасеги Алимйрза – Илия
 Его жена Такэ – Параскева
 Его сын Досэ – Давит
 Второй сын Долетикъо – Теодорэ
 Его дочь Мили – Мелания
 Его мать Хузбилэ – Анна
 17¹

Его дочь Сонти – Софо
 Вторая дочь Местеи – Марта
 Третья дочь Нашиа – Майя
 18

Орцхანიшвили Ахтали – Андриа
 Его жена Кикаил – Кетеван
 Его сын Кларсваил – Лука
 Его жена Тоши – Еленэ
 Его сын Аили – Атанасэ
 Его жена ГаитогI – Гаянэ
 Его дочь Дага – Дария
 Вторая дочь Махаи – Марта
 Третья дочь Тоджо – Тинатин
 Четвёртая дочь Шетан – Софо
 19

Ошкшвили Батирзэ – Бартломэ
 Его жена Гоши – Гаянэ
 Его сын Мусиа – Мосэ
 Его жена ДахкIали – Дария
 Его сын ИгIсэ – Елисэ
 20

Орцхანიшвили Добри – Дет
 Его жена Ханкэ – Хорешан
 Его сын Ибакъи – Иосэб
 Его жена Пашха – Барбарэ
 Его сын Гелесхан – Гиორги
 Его жена Горсези – Гаянэ
 Его сын Бии – Бесарион
 Его жена Даик – Дария

¹ Список 9-ти дымов и часть списка 17-го дыма отсутствуют.

ქ ამისი ქალი ჯანგოი – მართა
 ქ მეორე ქალი შეაი – სოფო
 კა [21]
 ქ კორცხარიშვილი ბაიონ – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქ – გაიანე
 ქ ამისი შვილი კაცხალ – ნიკოლაოს
 ქ ამისი ცოლი გაინი – ანნა
 ქ ამისი შვილი ბარდიგი – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი მელისე – მელანია
 ქ ამისი ქალი ჯანყაზ – ანნა
 ქ ბაღეს დედა ირის – ირინე
 კბ [22]
 ქ ბაიმირზაშვილი ქითიმირ – მარკოს
 ქ ამისი ცოლი ერდიგ – ელენე
 ქ ამისი შვილი ფაი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი გოის – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ბახმირზა – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი ქაილი – ქეთევან
 ქ ამის შვილი გაითი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი ქალი თიქელ – თამარ
 ქ მეორე ქალი ჯამბექი – სოფო
 ქ მესამე ქალი ქოშბექი – პელაგია
 კვ [23]
 ქ ბარიშვილი ჩათირხან – თომა
 ქ ამისი ცოლი დასეზი – დარია
 ქ ამისი შვილი აყრაგი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი მაილი – მარიამ
 ქ ამისი შვილი გაბრალ – გაბრიელ
 ქ ამისი ცოლი მეტისი – მატრონ
 ქ ამისი დედა სალამათ – სალომე
 კდ [24]
 ქ ჯანიშვილი ბერსან – ბესარი
 ქ ამისი ცოლი არსოთინ – ანუსია
 ქ ამისი ქალი აიქილ – ანნა
 ქ მეორე ქალი დაკაზი – დარია
 კე [25]
 ქ ბოსლაურაშვილი აბეი – აბელ
 ქ ამისი ცოლი დაკაზი – დარია
 ქ ამისი შვილი გოიონ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია

Его дочь Джангои – Марта
 Вторая дочь Шеаи – Софо
 21
 Корцхаришвили Байон – Бартломэ
 Его жена Госемак – Гаянэ
 Его сын Кацхал – Николаос
 Его жена Гаини – Анна
 Его сын Бардиги – Бесарион
 Его жена Мелисэ – Мелания
 Его дочь Джанкъаз – Анна
 Мать Багэ Ирис – Иринэ
 22
 Баимирзашвили Китимир – Маркос
 Его жена Эрдиг – Еленэ
 Его сын Фаи – Филипэ
 Его жена Гоис – Гаянэ
 Его сын Бахмирза – Бартломэ
 Его жена Каили – Кетеван
 Его сын Гаити – Гиორги
 Его жена Даикэ – Дария
 Его дочь Тикел – Тамар
 Вторая дочь Джамбеки – Софо
 Третья дочь Кошбеки – Пелагия
 23
 Баришвили Чатирхан – Тома
 Его жена Дасези – Дария
 Его сын Акъраги – Иосэб
 Его жена Маили – Мариям
 Его сын Габрал – Габриэл
 Его жена Метиси – Матрон
 Его мать Саламат – Саломэ
 24
 Джанишвили Берсан – Бесари
 Его жена Арсотин – Анусия
 Его дочь Акил – Анна
 Вторая дочь Дакази – Дария
 25
 Бослаурашвили Абеи – Абель
 Его жена Дакази – Дария
 Его сын Гоион – Гиორги
 Его жена Даикэ – Дария

ქ ამისი ქალი ისბალი – ნინო
ქ ამისი დედა დაშბე – მართა
კვ [26]

ქ ბათმახაჯიშვილი ყეჯე – ისაკ
ქ ამისი ცოლი გასალი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ამხაჯი – მიხაილ
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – სოფო
ქ ამისი ქალი მაილი – მართა
კზ [27]

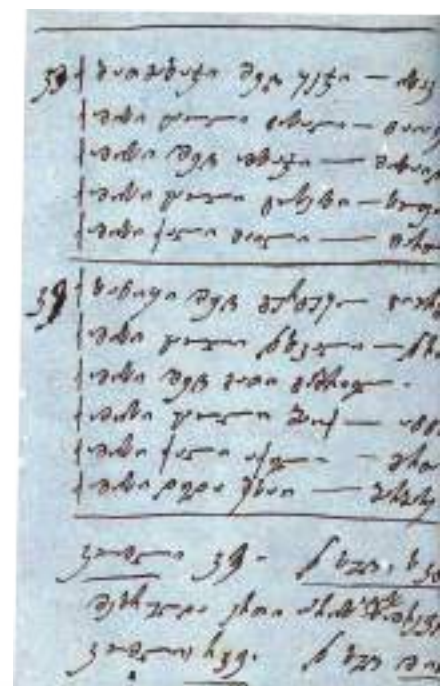
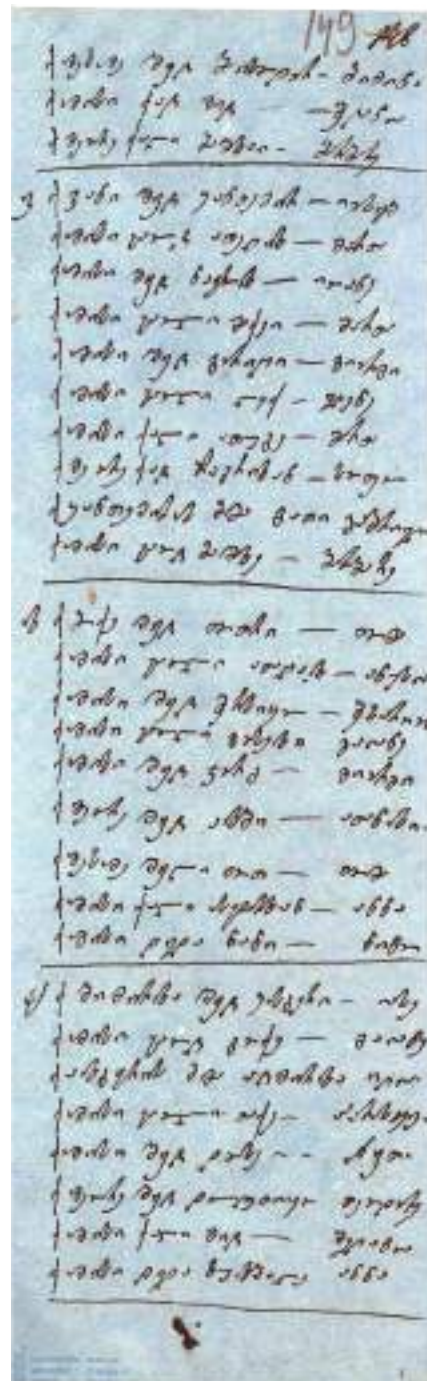
ქ ხანიყიშვილი გურგუყო – გიორგი
ქ ამისი დოლი დახკალი – დარია
ქ ამისი შვილი გათი – გაბრიელ
ქ ამისი ცოლი ბაიქ – ანნა
ქ ამისი ქალი აქელ – მართა
ქ ამისი დედა ბესაი – ბარბარე

კომლი კზ [27] და სული სკვ [223].
შესრულდა ერთი პრიხოდის სამრევლო კომლი
რკვ [126] და სული შით [919]

Его дочь Исбали – Нино
Его мать Дашбэ – Марта
26
Батмахаджишвили Къежэ – Исак
Его жена Гасали – Гаянэ
Его сын Амхаджи – Михаил
Его жена Госези – Софо
Его дочь Маили – Марта
27

Ханикъишвили Гургукъо – Гиорги
Его жена ДахкIали – Дария
Его сын Гати – Габриэл
Его жена Баик – Анна
Его дочь Акел – Марта
Его мать Бесаи – Барбарэ

Дымов 27, душ 223
Завершена одна приходская община: дымов 126,
душ 919.

სოფელსა ობანს¹

ა [1]

ქ ბოქეშვილი დაცე – დავით
 ქ ამისი მეუღლე ფარაღოს – ეფემია
 ქ ამისი ვაჟი სოსლან – სტეფანე
 ქ ამისი მეუღლე ნეკელი – ნინო
 ქ ამისი ვაჟი შაე – ვასილ
 ქ ამისი მეუღლე ბაშხეი – ბარბარე
 ქ ამისი ვაჟი უსტ – იოსებ
 ქ ამისი ვაჟი ფარეი – ეფრემ
 ქ ამისი ქალი ქისკან – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი ჯიდი – დარია
 ქ მესამე ქალი სოლი – სალომე

ბ [2]

ქ კორცხალიშვილი სოლი – სოლომონ
 ქ ამისი მეუღლე სელილიზ – სალომე
 ქ ამისი ვაჟი ბათაყო – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხი – ბარბარე
 ქ ამისი ვაჟი ჯაუგე – გიორგი
 ქ ამისი მეუღლე ქისნანი – ქრისტინა
 ქ ამისი ქალი ვათი – ვარვარა
 ქ მეორე ქალი მაბუგე – მელანია

გ [3]

ქ ორმაციშვილი ჯარეჟი – იესემი
 ქ ამისი ცოლი შაჯიონ – ნინო
 ქ ამისი შვილი ვინგი – ეგნატი
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარი
 ქ ამისი შვილი ალიმირზა – ათანასე
 ქ მეორე შვილი თემი – თეოდორე
 ქ მესამე შვილი ყონჯილი – ილია
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი აბეი – აბრაამ
 ქ მეორე შვილი თემრი – თევდორე
 ქ მესამე შვილი გურჩიკ – გიორგი
 ქ ამისი ქალი ბექულა – პელაგია
 ქ მეორე ქალი ბუდუშიკ – მარიამ
 ქ ამისი შვილი ჭოჭი – იაკობ

დ [4]

ქ სანგელიშვილი დოლაყი – დომენტი
 ქ ამისი ცოლი აიქი – ანუსია

¹ მეორე სია.

В СЕЛЕНИИ ОБАН¹

1

Бокешвили Дацэ – Давит
 Его жена Фарагос – Ефемия
 Его сын Сослан – Стефанэ
 Его жена Некели – Нино
 Его сын Шаэ – Васил
 Его жена Башхеи – Барбарэ
 Его сын Уст – Иосэб
 Его сын Фареи – Ефрем
 Его дочь Кискан – Кетеван
 Вторая дочь Джиди – Дария
 Третья дочь Соли – Саломэ

2

Корцхалишвили Соли – Соломон
 Его жена Селиглиз – Саломэ
 Его сын Батакьо – Бесарион
 Его жена Башхи – Барбарэ
 Его сын Джаугэ – Гиორги
 Его жена Киснани – Кристина
 Его дочь Вати – Варвара
 Вторая дочь Мабугэ – Мелания

3

Ормацишвили Джареки – Иесеми
 Его жена Шаджион – Нино
 Его сын Винги – Эгнати
 Его жена Тавкэ – Тамари
 Его сын Алиммирза – Атанасэ
 Второй сын Тэми – Теодорэ
 Третий сын Кьонджигли – Илия
 Его жена Башхаи – Барбарэ
 Его сын Абей – Абраам
 Второй сын Темри – Тевдорэ
 Третий сын ГурчикI – Гиორги
 Его дочь БекугIа – Пелагия
 Вторая дочь Будушик – Мариам
 Его сын ЧIочIи – Иакоб

4

Сангелишвили Долакьи – Доменти
 Его жена Аики – Анусия

¹ Второй список.

ქ ამისი შვილი დობრაი – დიმიტრი
 ქ ამისი ცოლი ხადიჯი – ქრისტინა
 ქ ამისი შვილი სავხალი – სვიმონ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი უსიტი – სვიმონ
 ქ ამისი ქალი სოლიტი – სალომე
 ქ დოლაყის დედა დაში – დარია
 ე [5]

ქ ჩომაყაშვილი ხახეი – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი სიმიღონ – სოფიო
 ქ ამისი შვილი ჯახთემირ – თეოფანე
 ქ ამისი ცოლი დახკალი – დარია
 ქ ამისი შვილი კაძილ – კოზმან
 ქ მეორე შვილი საბაი – საბა
 ქ ამისი ქალი სარე – ირინა
 ე [6]

ქ გერხანიშვილი გაგეი – გერასიმ
 ქ ამისი ცოლი გომი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი სამი – სვიმონ
 ქ ამისი ცოლი სუგეი – სოფიო
 ქ ამისი შვილი თეიმრი – თეოდორე
 ქ ამისი ქალი ნანი – ნინო
 ქ მეორე ქალი მესდე – მელანია
 ქ მესამე ქალი მეზდეგ – ელისაბედ
 ქ მეოთხე ქალი მილი – მარინე
 ზ [7]

ქ ქალხაზიშვილი ფაჩი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი არიბი – ანნა
 ქ ამისი შვილი ოსდი – ონოფრე
 ქ ამისი ცოლი ქონეი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ბრალი – ილია
 ქ მეორე შვილი მისლაური – მიხაილ
 ქ ამისი ქალი ფიდი – ეფემია
 ქ მეორე ქალი ფერფელიზ – თამარი
 ქ ამისი შვილი საჩიყალი – სტეფანე
 ლ [8]

ქ მირზაბეგიშვილი ალი – ილია
 ქ ამისი ცოლი ხადიზე – ქრისტინე
 ქ ამისი შვილი კაჯილე – კოზმან
 ქ ამისი ცოლი ხანქე – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი ხოთიკი – თეოფანე

Его сын Добраи – Димитри
 Его жена Хадиджи – Кристина
 Его сын Савхали – Свимон
 Его жена Башхи – Барбарэ
 Его сын Усити – Свимон
 Его дочь Солити – Саломэ
 Мать Долакьи Даши – Дария
 5

Чомакъашвили Хахеи – Харитон
 Его жена Симиღონ – Софио
 Его сын Джахтемир – Теофанэ
 Его жена Дахკალი – Дария
 Его сын Кадзил – Козман
 Второй сын Сабаи – Саба
 Его дочь Сарэ – Ирина
 6

Герханишвили Гагеи – Герасим
 Его жена Гоми – Гаянэ
 Его сын Сами – Свимон
 Его жена Сугеи – Софио
 Его сын Теимри – Теодорэ
 Его дочь Нани – Нино
 Вторая дочь Месдэ – Мелания
 Третья дочь Мездег – Елисабед
 Четвёртая дочь Мили – Маринэ
 7

Калхазышвили Пачи – Филипэ
 Его жена Ариби – Анна
 Его сын Осди – Онофрэ
 Его жена Конеи – Кетеван
 Его сын Брალი – Илия
 Второй сын Мислаури – Михаил
 Его дочь Фиди – Ефемия
 Вторая дочь Ферфеглиз – Тамари
 Его сын Сачиқали – Стефанэ
 8

Мирзабегишвили Али – Илия
 Его жена Хадизе – Кристинэ
 Его сын Каджилэ – Козман
 Его жена Ханкэ – Кетеван
 Его дочь Хотикли – Теофанэ

ქ მეორე ქალი აიქი – ანუსია
 ქ მესამე ქალი ბაშხეი – ბარბარე
 ქ ალის ძმა არბიხან – არსენი
 ქ მეორე ძმა ჩოფანი – ნესტორ
 ქ მესამე ძმა თოთრი – თომა
 თ [9]

ქ ალხაზიშვილი გურგუყო – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ერესბეგ – ელისაბედ
 ქ ამისი შვილი ინალი – ილარიონ
 ქ ამისი ცოლი ბასქეი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ჯორე – იერონიმე
 ქ ამისი ცოლი აჩაი – ანნა
 ქ ამისი შვილი არჯევარ – ანდრია
 ქ მეორე შვილი დარჯიბი – დავით
 ქ ამისი ცოლი მიქაი – მელანია
 ქ ამისი შვილი არაბი – აბრამ
 ქ ამისი ქალი გოსეი – გაიანე
 ი [10]

ქ ალხაზიშვილი ფი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი ანთეთი – ანნა
 ქ ამისი შვილი ნავროზი – ნიკოლა
 ქ ამისი ცოლი ხანიზდე – ნინო
 ქ ამისი შვილი ორსხან – ონოფრე
 ქ მეორე შვილი გალეი – გრიგორი
 ქ მესამე შვილი გარსი – გერასიმე
 ქ ამისი ქალი ჯიდაი – დარია
 ქ მეორე ქალი ქელეიაზ – ქეთევან
 ია [11]

ქ ბაყიშვილი ბატრიბიზა – ვასილ
 ქ ამისი ცოლი ჯახთეთი – ანუსია
 ქ ამისი შვილი შადიზა – სოფიო
 ქ ამისი შვილი ქოლეი – იოელ
 ქ ამისი ქალი ჯაჯი – დარეჯან
 იბ [12]

ქ ბემბოლაშვილი აღცი – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი მესიდი – მელანია
 ქ ამისი შვილი კოჯი – კვირიაკოზ
 ქ ამისი ცოლი თენალიზ – თინათინ
 ქ ამისი ქალი თინყიზ – ნინო
 ქ ამათი დედა მახკარის – მარიამ

Вторая дочь Аики – Анусия
 Третья дочь Башхеи – Барбарэ
 Брат Али Арбихан – Арсени
 Второй брат Чопани – Нестор
 Третий брат Тотри – Тома
 9

Алхაзишвили Гургукьо – Гиорги
 Его жена Ересбег – Елисабед
 Его сын Инали – Иларион
 Его жена Баскеи – Барбарэ
 Его сын Джоре – Иеронимэ
 Его жена Ачаи – Анна
 Его сын Арджевар – Андрия
 Второй сын Даржиби – Давит
 Его жена Микаи – Мелания
 Его сын Араби – Абрам
 Его дочь Госеи – Гаянэ
 10

Алхაзишвили Фи – Филиппэ
 Его жена Антети – Анна
 Его сын Наврози – Никола
 Его жена Ханиздэ – Нино
 Его сын Орсхан – Онофрэ
 Второй сын Галеи – Григори
 Третий сын Гарси – Герасимэ
 Его дочь Джидай – Дария
 Вторая дочь Келеиаз – Кетеван
 11

Бакъишвили Батрибиза – Васил
 Его жена Джахтети – Анусия
 Его дочь Шадиза – Софио
 Его сын Колеи – Иоэль
 Его дочь Джаджи – Дареджан
 12

Бемболашвили АгIცი – Атанасэ
 Его жена Месиди – Мелания
 Его сын КIоджи – Квириакоз
 Его жена ТенагIиз – Тинатин
 Его дочь Тинкъиз – Нино
 Их мать МахкIарис – Мариам

იგ [13]

ქ ხანიაზაშვილი გეტელაზ – გედეონ

ქ ამისი ცოლი ზუზუმი – მარიამ

ქ ამისი შვილი გაითი – გაიოზ

ქ ამისი ცოლი მისიდი – მელანია

ქ ამისი შვილი თემირხან – თეოფანე

ქ მეორე შვილი ბილი – ბიკტორ

ქ ამისი ქალი შივ – სალომე

ქ მეორე ქალი ხოთილ – ქეთევან

იდ [14]

ქ ჭოგიშვილი ალხაჯარ – ალექსი

ქ ამისი ცოლი ათაღაზ – ანუსია

ქ ამისი შვილი მამსირ – მაქსიმე

ქ ამისი ცოლი შელაღაზ – ელენე

ქ ამისი შვილი მისოსტ – მოსე

ქ ამისი ცოლი მალი – მელანია

ქ ამისი ქალი ფადი – ეფემია

იე [15]

ქ ჩომაყიშვილი ბეყაი – ბასილ

ქ ამისი ცოლი ფარქ – ქეთევან

ქ ამისი შვილი ბურულუსიტ – ბიკტორ

ქ ამისი ცოლი დოქიმი – დოდო

ქ ამისი შვილი გადაი – გაბრიელ

ქ ამისი ქალი ბაშხაი – ბარბარე

ქ მეორე ქალი დაქე – დარია

ივ [16]

ქ ბერგეჩიშვილი ფარაღულ – ფილიპე

ქ ამისი ცოლი საგალი – სალომე

ქ ამისი ქალი მილი – მარინე

ქ მეორე ქალი მიხიტი – ანასტასია

ქ მესამე ქალი დახკაზი – ანუსია

იზ [17]

ქ ყოლგიჯიშვილი ჯელღი – გიორგი

ქ ამისი ცოლი ქოჟი – ქეთევან

ქ ამისი შვილი ფეფეში – ეფრემ

ქ ამისი ცოლი გოსეზი – სოფიო

ქ ამისი შვილი გასეი – გაიოზ

ქ მეორე შვილი მისლაური – მოსე

ქ მესამე შვილი გოჯოი – გერმანოზ

ქ ამისი დედა მარხადი – მარიამ

13

Ханиазашвили Гетеглаз – Гедeon

Его жена Зузumi – Мариам

Его сын Гаити – Гайоз

Его жена Мисиди – Мелания

Его сын Темирхан – Теофанэ

Второй сын Били – Биктор

Его дочь Шив – Саломэ

Вторая дочь Хотил – Кетеван

14

Чогишвили Алхаджар – Алекси

Его жена Атаглаз – Анусия

Его сын Мамсир – Максимэ

Его жена Шелаглаз – Еленэ

Его сын Мисост – Моисэ

Его жена Мали – Мелания

Его дочь Фади – Ефемия

15

Чомакьишвили Бекъаи – Басил

Его жена Фарк – Кетеван

Его сын Бурглусит – Биктор

Его жена Доклими – Додо

Его сын Гадаи – Габриэл

Его дочь Башхаи – Барбарэ

Вторая дочь Дакэ – Дария

16

Бергечишвили Фарагул – Филипэ

Его жена Сагали – Саломэ

Его дочь Мили – Маринэ

Вторая дочь Михитли – Анастасия

Третья дочь Дахкази – Анусия

17

Кьолгиджишвили Джеллги – Гиორги

Его жена Кожи – Кетеван

Его сын Фефеши – Ефрем

Его жена Госези – Софио

Его сын Гасеи – Гайоз

Второй сын Мислаури – Мосэ

Третий сын Годжои – Германоз

Его мать Мархади – Мариам

იზ [18]

ქ იდახიშვილი ალხასტ – აბელ
ქ ამისი ცოლი ბაბუშკა – ბარბარე
ქ ამისი შვილი აითეგ – ათანასე
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ქრისტინა
ქ ამისი შვილი აშახგათ – არსენი
ქ ამისი ქალი სოლიმ – სალომე
ით [19]

ქ მირზაშვილი ყეცი – ილია
ქ ამისი ცოლი ხადიდჟე – ქრისტინა
ქ ამისი შვილი აზბი – ონოფრე
ქ ამისი ცოლი დახიკიზ – დარია
ქ ამისი შვილი უსიტი – იოსებ
ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – გაიანე
ქ ამისი ქალი ბაშიშგი – ბარბარე
ქ მეორე ქალი გურდი – ელენე
ქ მესამე ქალი კაჯისხან – სოფიო
კ [20]

ქ ყაზგერიშვილი მალსაგ – მაქსიმე
ქ ამისი ცოლი ზაზიმ – მელანია
ქ ამისი შვილი მირზა – მარკოზ
ქ ამისი ცოლი მარსადეი – მარიამ
ქ ამისი ქალი ირყოყი – ელენე
ქ მეორე ქალი მალდი – მელანია
ქ მესამე ქალი ბალგხეი – გაიანე
კა [21]

ქ თემბოლათშვილი ელიმირზა – ილია
ქ ამისი ცოლი კაჯი – კასია
ქ ამისი შვილი გაჯივ – ვასილ
ქ ამისი ცოლი ჩაჩიკ – ანნა
ქ ამისი ქალი სოქოი – სოფიო
ქ მეორე ქალი ბუდეოჯი – მარინა
ქ მესამე ქალი იტყი – ანასტასია
კბ [22]

ქ ოსთიშვილი ზურგი – ზურაბ
ქ ამისი ცოლი თათრიხან – თამარ
ქ ამისი შვილი მეირი – მელანია
ქ ამისი ცოლი ბურდი – გაიანე
ქ ამისი შვილი მახმათ – მარკოზ
ქ ამისი ცოლი დილი – დარია
ქ ამისი ქალი ბაბიშკა – ბარბარე

18

Идахишвили Алхаст – Абель
Его жена Бабушка – Барбарэ
Его сын Аитег – Атанасэ
Его жена Башхаи – Кристина
Его сын Ашахгат – Арсени
Его дочь Солим – Саломэ
19

Мирзашвили Къеци – Илия
Его жена Хадиджэ – Кристина
Его сын Азби – Онофрэ
Его жена Дахиклиз – Дария
Его сын Усити – Иосэб
Его жена Госемако – Гаянэ
Его дочь Башишги – Барбарэ
Вторая дочь Гурди – Еленэ
Третья дочь Кладжисхан – Софио
20

Къазгеришвили Малсаг – Максимэ
Его жена Зазим – Мелания
Его сын Мирза – Маркоз
Его жена Марсадеи – Мариам
Его дочь Иркьоки – Еленэ
Вторая дочь Малди – Мелания
Третья дочь Балгхеи – Гаянэ
21

Темболатшвили Элимирза – Илия
Его жена Кладжи – Касия
Его сын Гаджив – Васил
Его жена Чачик – Анна
Его дочь Соклои – Софио
Вторая дочь Будеоджи – Марина
Третья дочь Иткьи – Анастасия
22

Остишвили Зурги – Зураб
Его жена Татрихан – Тамар
Его дочь Меირи – Мелания
Его жена Бурди – Гаянэ
Его сын Махмат – Маркоз
Его жена Дили – Дария
Его дочь Бабишка – Барбарэ

ქ მეორე ქალი ბაშხაი – მარიამ
 ქ ამისი შვილი ჩოქე – ქეთევან
 ქ ამისი ცოლი მილი – მელანია
 ქ ამისი ქალი თათიმ – თამარი
 კგ [23]
 ქ თემბოლათაშვილი ითაზი – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი ბუზიკ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ოლმერზი – ონოფრე
 ქ ამისი ცოლი შაშკა – ანნა
 ქ ამისი შვილი ყანთო – თომა
 ქ ამისი ცოლი ოიგი – ელენე
 ქ ამისი ქალი გენაღაზ – გაიანე
 ქ მეორე ქალი თათაღაზ – თამარი
 ქ მესამე ქალი შილიღაზ – მელანია
 კდ [24]
 ქ ათაგიშვილი თათრი – თადეოზ
 ქ ამისი ცოლი ადიბეგ – ანნა
 ქ ამისი შვილი ჯელეი – ბიკტორ
 ქ ამისი ცოლი თათაღაზ – თამარ
 ქ ამისი შვილი ავდიგერი – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი მელეი – მელანია
 ქ ამისი ქალი ჩოგალი – ელისაბედ
 ქ მეორე ქალი ქიალი – ქეთევან
 ქ ამისი დედა მარხადი – მარინე
 კე [25]
 ქ ბეხოშვილი ფალიჯიი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი ფალი – ეფემია
 ქ ამისი შვილი ისმაილ – ისაია
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი აბრეგი – აბრამ
 ქ მეორე შვილი ბაზრიყო – ბესარიონ
 ქ მისი ქალი დასკაზი – დარია

Вторая дочь Башхаи – Мариам
 Его сын Чокэ – Кетеван
 Его жена Мили – Мелания
 Его дочь Татим – Тамар
 23
 Темболаташвили Итази – Атанасэ
 Его жена Бузик – Барбарэ
 Его сын Олмерзи – Онофрэ
 Его жена Шашка – Анна
 Его сын Къанто – Тома
 Его жена Оиги – Еленэ
 Его дочь ГенагIаз – Гаянэ
 Вторая дочь ТатагIаз – Тамари
 Третья дочь ШилигIаз – Мелания
 24
 Атагишвили Татри – Тадеоз
 Его жена Адибег – Анна
 Его сын ДжегIеи – Биктор
 Его жена ТатагIаз – Тамар
 Его сын Авдигери – Андрия
 Его жена Мелеи – Мелания
 Его дочь Чогали – Елисабед
 Вторая дочь Киали – Кетеван
 Его мать Мархади – Маринэ
 25
 Бехошвили Фалиджий – Филипэ
 Его жена Фали – Ефемия
 Его сын Исмаил – Исайя
 Его жена Госези – Гаянэ
 Его сын Абреги – Абрам
 Второй сын Базрикьо – Бесарион
 Его дочь Даскази – Дария

რიცხვი კომლი კე [25] და სული სთ [209].

Число дымов 25, душ 209.

სოფელ ფითხალს [ფალხანი]

ა [1]

ქ ბალოზიშვილი არხე – ალექსი
 ქ ამისი ცოლი მახიონ – მართა
 ქ ამისი შვილი ჯერ – ნიკოლოზ
 ქ ამისი ცოლი გოჯი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ხასგი – ისაკ
 ქ ამისი ცოლი აიქილ – ანნა
 ქ ამისი შვილი ისტაფ – იოთამ
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი ქალი დაკზე – თამარ

ბ [2]

ქ მერფანიშვილი აჯი – ადამ
 ქ ამისი ცოლი ხოზი – სოფო
 ქ ამისი შვილი ტეტაზი – დიმიტრი
 ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი მელისე – მელანია

გ [3]

ქ მარლამიშვილი მაღი – მარკოს
 ქ ამისი ცოლი არუყის – ანნა
 ქ ამისი ქალი დაიქე – დარია
 ქ მეორე ქალი კასე – პარასკევა
 ქ მესამე ქალი დაკაზი – სოფო

დ [4]

ქ ისმაქიშვილი ისლამირზა – ილია
 ქ ამისი ცოლი თიმიშკი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი მარბი – მათე
 ქ ამისი ცოლი გათაზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი გათელაზ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი დექული – დარია
 ქ ამისი ქალი დაჯიხან – თინათინ
 ქ მეორე ქალი მინათი – მელანია

ე [5]

ქ ჯამიშვილი ყონთი – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი არიქე – ანნა
 ქ ამისი შვილი ფარი – ფრან
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი აიქილ – სოფო
 ქ მეორე ქალი დაქაზი – მართა
 ქ მესამე ქალი მინათი – მელანია

В СЕЛЕНИИ ФИТХАЛ [ФАЛХАН]

1

Багдозишвили Архк – Алекси
 Его жена Махион – Марта
 Его сын Джер – Николоз
 Его жена Годжи – Гаянэ
 Его сын Хасги – Исак
 Его жена Акил – Анна
 Его сын Истаф – Иотам
 Его жена Даике – Дария
 Его дочь Даклэ – Тамар

2

Мерпанишвили Аджи – Адам
 Его жена Хози – Софо
 Его сын Тетлази – Димитр
 Его жена Катази – Кетеван
 Его дочь Мелесэ – Мелания

3

Марламишвили Мади – Маркос
 Его жена Арукъис – Анна
 Его дочь Даикэ – Дария
 Вторая дочь Класэ – Параскева
 Третья дочь Даклази – Софо

4

Исмакишвили Исламирза – Илия
 Его жена Тимишкл – Кетеван
 Его сын Марби – Матэ
 Его жена Гатази – Гаянэ
 Его сын Гателаз – Гиორги
 Его жена Декули – Дария
 Его дочь Даджихан – Тинатин
 Вторая дочь Минати – Мелания

5

Джамишвили Къонти – Иакоб
 Его жена Арикэ – Анна
 Его сын Фари – Фран
 Его жена Госези – Гаянэ
 Его дочь Акил – Софо
 Вторая дочь Дакази – Марта
 Третья дочь Минати – Мелания

ვ [6]

ქ დოლაყიშვილი ჩოჩაყი – პეტრე
ქ ამისი ცოლი გაინი – გაიანე
ქ ამისი შვილი დოლეთმირზა – დავითი
ქ ამისი ცოლი დაქე – დარია
ქ ამისი ქალი მელეხი – მელანია
ქ ამისი დედა ნანი – ნინო

ზ [7]

ქ მისიშვილი მისი – მოსე
ქ ამისი ცოლი ეზდექი – დარია
ქ ამისი შვილი ოზიბეგი – იოსებ
ქ ამისი ცოლი დაკაზ – მარიამ
ქ ამისი შვილი ელიმირზა – ელიაზარ
ქ ამისი ცოლი ქათზე – ქეთევან
ქ ამისი ქალი დაიქო – პარასკევა
ქ ამისი დედა ნანი – ნინო

წ [8]

ქ მიცხალიშვილი ალიბეგ – ადამ
ქ ამისი ცოლი დოსეზი – დარია
ქ ამისი ძმა ბერიანი – ბართლომე
ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – გაიანე
ქ ამისი ქალი აიქილ – ანნა

თ [9]

ქ ყამბოლათიშვილი არიქიში – ალექსი
ქ ამისი ცოლი ნანი – ნინო
ქ ამისი შვილი ბაბი – ბარნაბე
ქ ამისი ცოლი მაილი – მართა
ქ ამისი შვილი ლაითი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი დაკაში – დარია
ქ ამისი ქალი ვაჯარიშ – მართა
ქ მეორე ქალი ყობი – პელაგია
ქ მესამე ქალი ჩაჩიყაზ – ანნა

ი [10]

ქ ყამბოლათიშვილი ყასთემირ – იაკობ
ქ ამისი ცოლი დაშთე – დარია
ქ ამისი შვილი ომარ – იოსებ
ქ ამისი ცოლი მელეხ – მელანია
ქ ამისი ქალი სოზი – სოფო
ქ მეორე ქალი კოჯი – ელენე
ქ ამისი დედა ნან – ნინო

6

Долакѣшвили Чочакѣ – Петрѣ
Его жена Гаини – Гаянѣ
Его сын Долетмирза – Давити
Его жена Дакѣ – Дария
Его дочь Мелеси – Мелания
Его мать Нани – Нино

7

Мисишвили Миси – Мосѣ
Его жена Ездеки – Дария
Его сын Озибеги – Иосѣб
Его жена Даклаз – Мариам
Его сын Элимирза – Елиазар
Его жена Катзѣ – Кетеван
Его дочь Дайко – Параскева
Его мать Нани – Нино

8

Мицхалишвили Алибег – Адам
Его жена Досези – Дария
Его брат Берини – Бартломѣ
Его жена Госемако – Гаянѣ
Его дочь Аикил – Анна

9

Кѣамболатишвили Арикиши – Алексий
Его жена Нани – Нино
Его сын Баби – Барнабѣ
Его жена Маили – Марта
Его сын Паити – Гиორги
Его жена Даклаши – Дария
Его дочь Ваджариш – Марта
Вторая дочь Кѣоби – Пелагия
Третья дочь Чачикѣаз – Анна

10

Кѣамболатишвили Кѣастемир – Иакоб
Его жена Даштлѣ – Дария
Его сын Омар – Иосѣб
Его жена Мелес – Мелания
Его дочь Сози – Софо
Вторая дочь Кюджи – Еленѣ
Его мать Нан – Нино

ია [11]

ქ მაჯიხიგეშვილი ბამკ – ბესარიონ

ქ ამისი ცოლი ბაღე – ბარბარე

ქ ამისი შვილი ხანბე – მიხაილ

ქ ამისი ცოლი ბაშხა – მარტა

ქ ამისი შვილი ხოხი – ხარიტონ

ქ ამისი ცოლი კათაზი – ანნა

ქ ამისი ქალი აიქილ – ნინო

იბ [12]

ქ აჯიშვილი თეფსარიყო – თომა

ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე

ქ ამისი შვილი მაკარიშ – მარკოს

ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – სარრა

ქ ამისი ქალი ხანბაჩი – სოფო

ქ მეორე ქალი დაიქე – დარია

ქ ამისი შვილი გაითე – გიორგი

ქ ამისი ცოლი მელესი – მელანია

ქ ამისი დედა დასკე – დარია

იგ [13]

ქ ბოჯიშვილი დოჩხო – დავით

ქ ამისი ცოლი მინათი – მარტა

ქ ამისი ქალი დაკალ – დარია

ქ მეორე ქალი ბაბიზა – ბარბარე

იდ [14]

ქ ბოჯიშვილი ჩორი – პავლე

ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ქეთევან

ქ ამისი შვილი სამბი – სოლომონ

ქ ამისი ცოლი დაკაზ – დარია

ქ ამისი ქალი ფარადოზ – მარტა

ქ მეორე ქალი მინათ – მელანია

იე [15]

ქ მისოსტიშვილი ებისდიყო – ელიაზ

ქ ამისი ცოლი ყასთამაზ – მარინე

ქ ამისი ქალი აიქელ – ანნა

ქ მეორე ქალი ნანის – ნინო

ივ [16]

ქ ჩახეშვილი ნოლე – ივანე

ქ ამისი ცოლი ვაჯარიშ – პარასკევა

ქ ამისი შვილი ციცხალი – იაკობ

ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია

ქ ამისი შვილი ჯოქ – იობ

ქ ამისი ცოლი ხუხი – სარა

11

Маджихогишвили Бамк – Бесарион

Его жена Багѣ – Барбарѣ

Его сын Ханбѣ – Михаил

Его жена Башха – Марта

Его сын Хохи – Харитон

Его жена Кѣтази – Анна

Его дочь Аѣкил – Нѣно

12

Аджишвили Тѣпсарѣкѣ – Тома

Его жена Гѣсѣзи – Гѣянѣ

Его сын Мақлѣриш – Маркос

Его жена Гѣсемако – Сарра

Его дочь Ханбачи – Софо

Вторая дочь Даскѣ – Дѣрѣя

Его сын Гаѣтѣ – Гиѣрги

Его жена Мѣлѣси – Мѣлѣнѣя

Его мать Даскѣ – Дѣрѣя

13

Бѣджишвили Дѣчхо – Дѣвит

Его жена Минѣти – Марта

Его дочь Дѣқлѣл – Дѣрѣя

Вторая дочь Бѣбѣзи – Барбарѣ

14

Бѣджишвили Чѣри – Пѣвлѣ

Его жена Кѣтази – Кѣтеван

Его сын Самбѣ – Сѣломѣн

Его жена Дѣқлѣз – Дѣრѣя

Его дочь Фѣрақлѣз – Марта

Вторая дочь Минѣт – Мѣлѣнѣя

15

Мѣსѣტიшвили Эбѣсдѣқѣ – Елѣяз

Его жена Қѣастѣмаз – Марѣнѣ

Его дочь Аѣқѣл – Анна

Вторая дочь Нѣнѣс – Нѣно

16

Чѣхѣшвили Нѣლѣ – Иѣванѣ

Его жена Вѣджѣриш – Парѣскеѣѣ

Его сын Цѣцхѣли – Иѣақѣб

Его жена Дѣიқѣ – Дѣрѣя

Его сын Дѣжѣқ – Иѣоб

Его жена Хѣухѣ – Сарѣ

ქ ამისი შვილი გაითი – გაბრიელ
 ქ ამისი ქალი ამაღაზ – ანნა
 ქ მეორე ქალი ღურმილაზ – ნინო
 ქ მესამე ქალი ირისბეგ – სოფო
 იზ [17]

ქ ისაყეშვილი ხამირზა – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი კაჯი – პარასკევა
 ქ ამისი შვილი ბეჩი – ბიძინა
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი ებიჩი – ელენე
 ქ მეორე ქალი დაქაზი – დარია
 იზ [18]

ქ ქოჯიშვილი ორცხან – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ფარაღოს – ანნა
 ქ ამისი შვილი ელიმირზა – ელიაზარ
 ქ ამისი ცოლი აიქილ – ელისაბედ
 ქ ამისი შვილი კარცხან – სოფრონ
 ქ ამისი ცოლი ვათი – ანუსია
 ქ ამისი შვილი სოსლან – სოლომონ
 ქ ამისი ქალი ისეთი – სარა
 ქ მეორე ქალი იესლი – ქეთევან
 ით [19]

ქ ხურიშვილი ნავროზი – ალექსი
 ქ ამისი ცოლი კოდალი – დარია
 ქ ამისი შვილი ყისეგ – ისაკ
 ქ ამისი ქალი დაიქე – სალომე
 კ [20]

ქ ყასაშვილი დოღეთიყო – დავით
 ქ ამისი ცოლი სექელილღიხ – სოფო
 ქ ამისი შვილი ბილეი – იობ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხე – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი ბაბი – სარა
 ქ დოღეთიყოს დედა ლაფ – დარია
 კა [21]

ქ ბობოსშვილი ალბოლათ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი თავქე – მართა
 ქ ამისი შვილი მახმათ – მათე
 ქ ამისი ცოლი ხუსეან – ხორეშან
 ქ ამისი ქალი ხაჯიხან – დარია
 ქ მეორე ქალი აზავხან – ანნა

კომლი კა [21] და სული რმა [141]

Его сын Гаити – Габриэл
 Его дочь АмагIаз – Анна
 Вторая дочь ГIурмигIаз – Нино
 Третья дочь Ирисбег – Софо
 17
 Исакъешвили Хамирза – Харитон
 Его жена КIаджи – Параскева
 Его сын Бечи – Бидзина
 Его жена Госези – Гаянэ
 Его дочь Эбичи – Еленэ
 Вторая дочь Дакази – Дария
 18
 КIоджишвили Орцхан – Иосэб
 Его жена ФарагIос – Анна
 Его сын Элимирза – Елиазар
 Его жена Акил – Елисабед
 Его сын КIарцхан – Софрон
 Его жена Вати – Анусия
 Его сын Сослан – Соломон
 Его дочь Исети – Сара
 Вторая дочь Иесли – Кетеван
 19
 Хуришвили Наврози – Алексей
 Его жена Кодали – Дария
 Его сын Къисег – Исак
 Его дочь Даикэ – Саломэ
 20
 Къасашвили Долетикъо – Давит
 Его жена СекелилгIих – Софо
 Его сын Билеи – Иоб
 Его жена Башхэ – Барбарэ
 Его дочь Баби – Сара
 Его мать ГIаф – Дария
 21
 Бобосшвили Алболат – Андрия
 Его жена Тавкэ – Марта
 Его сын Махмат – Матэ
 Его жена Хусеан – Хорешан
 Его дочь Хаджихан – Дария
 Вторая дочь Азавхан – Анна

Дымов 21, душ 141.

פסוקי תהלים

1 | פסוקי תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
2 | תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
3 | תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
4 | תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
5 | תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור
תהלים פסוקי תהלים — זכור
תהלים תהלים — זכור

[illegible][illegible]

სოფელსა ბაინს [ბაინი]

ა [1]

ქ ბურსულიშვილი კაკა – ნიკოლოზ
 ქ ამისი ცოლი ჯაილი – დარია
 ქ ამისი შვილი აზგერი – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი დაკაზი – დარია
 ქ ამისი შვილი თემრიდან – თომა
 ქ ამისი ცოლი ბაბუშკა – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ბარსანიყო – ბარნაბე
 ქ მეორე შვილი ნავროზ – იოსებ
 ქ მესამე შვილი გაითი – გიორგი

ბ [2]

ქ სამინიშვილი ბათიმირზა – თომა
 ქ ამისი ცოლი ჯაღიზ – დარია
 ქ ამისი შვილი ბარდი – ბარნაბე
 ქ ამისი ცოლი აშკო – ანნა
 ქ ამისი ქალი თილის – თამარ
 ქ მეორე ქალი ბაბიზ – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი ბაშხა – სოფიო

გ [3]

ქ ურსულიშვილი მამუკა – მარკოზ
 ქ ამისი ცოლი მაჯიგ – მართა
 ქ ამისი შვილი გაითი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი შელაღაზ – სარა
 ქ ამისი შვილი ტარსი – ანტონ
 ქ ამისი ცოლი ბაინი – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი მაზი – მართა
 ქ მეორე ქალი ბე[...]ჩას – ელენე
 ქ მესამე ქალი მინათი – პელაგია
 ქ ამისი დედა ჩამუხიზ – თეკლე

დ [4]

ქ მარსიშვილი მარსეგი – მოსე
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარ
 ქ ამისი შვილი ბიჭი – ბიძინა
 ქ ამისი ცოლი ფადი – ეფემია
 ქ ამისი ქალი მინათი – მელანია
 ქ მეორე ქალი შედლიგ – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი ბაბლი – სოფო

ე [5]

ქ ღაზალიშვილი ხულურდი – ზაალ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე

В СЕЛЕНИИ БАИНИ [БЕЙНИ]

1

Бурсулишвили Klakla – Николоз
 Его жена Джаили – Дария
 Его сын Азгери – Андрия
 Его жена Даклази – Дария
 Его сын Темриглан – Тома
 Его жена Бабушка – Барбарэ
 Его сын Барсаникьо – Барнабэ
 Второй сын Навроз – Иосэб
 Третий сын Гаити – Гиорги

2

Саминишвили Батимирза – Тома
 Его жена Джаглиз – Дария
 Его сын Барди – Барнабэ
 Его жена Ашко – Анна
 Его дочь Тиглис – Тамар
 Вторая дочь Бабиз – Барбарэ
 Третья дочь Башха – Софио

3

Урсулишвили Мамука – Маркоз
 Его жена Маджиг – Марта
 Его сын Гаити – Гиорги
 Его жена Шелагиз – Сара
 Его сын Тарси – Антон
 Его жена Баини – Барбарэ
 Его дочь Мази – Марта
 Вторая дочь Бе[...]час – Еленэ
 Третья дочь Минати – Пелагия
 Его мать Чамухиз – Теклэ

4

Марсишвили Марсеги – Мосэ
 Его жена Тавкэ – Тамар
 Его сын Бичли – Бидзина
 Его жена Фади – Эфемия
 Его дочь Минати – Мелания
 Вторая дочь Шедлиг – Барбарэ
 Третья дочь Бабли – Софо

5

Глазалишвили Хуглурги – Заал
 Его жена Госези – Гаянэ

ქ ამისი შვილი დიბი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ზალი – დარია
 ქ ამისი შვილი დოლაყ – ლუკა
 ქ ამისი ცოლი სეჟალაზ – პარასკევა
 ქ ამისი ქალი მელაქ – მელანია
 ქ მეორე ქალი ბლი – ბია
 ვ [6]
 ქ ბეყიშვილი ჭოჭი – მიხაილ
 ქ ამისი ცოლი ბედელგი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ლაითი – გრიგორ
 ქ ამისი ცოლი დაიქო – დარია
 ქ ამისი ქალი დაკაზ – სოფო
 ზ [7]
 ქ მიხაბეგიშვილი ყონილიჯ – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი საბალი – სოფო
 ქ ამისი შვილი ელდის – ელიაზარ
 ქ ამისი ცოლი მელესხან – მელანია
 ქ ამისი ქალი აიქილ – ანნა
 ქ მეორე ქალი ბაბი – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი ჯიდა – დარეჯან
 ზ [8]
 ქ მირზაბეგიშვილი მოსე – მოსე
 ქ ამისი ცოლი ზალიხან – სოფო
 ქ ამისი შვილი აითეგ – ანდრია
 ქ ამისი ქალი დახკაზის – დარია
 ქ მეორე ქალი მინეთი – მელანია
 თ [9]
 ქ ქენდეგიშვილი გერჯი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ბაბუშკ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი მაზი – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზ – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ალზახტ – ალექსი
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი შვილი აბელი – აბელ
 ქ ამისი ქალი მინათ – მართა
 ი [10]
 ქ აყეშვილი აფლარჯო – ათანასი
 ქ ამისი ცოლი მახკარიშ – მართა
 ქ ამისი შვილი ბაგუბიდჯ – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი დაქაზ – დაქაზ
 ქ ამისი შვილი თეფსარიყო – თომა

Его сын Диби – Давит
 Его жена Зали – Дария
 Его сын Долакь – Лука
 Его жена Секагiaz – Параскева
 Его дочь Мелак – Мелания
 Вторая дочь Бли – Биа
 6
 Бекъишвили Чючи – Михаил
 Его жена Беделги – Барбарэ
 Его сын Гаити – Григор
 Его жена Даико – Дария
 Его дочь Дакiaz – Софо
 7
 Михабегишвили КъониГидж – Иакоб
 Его жена Сабали – Софо
 Его сын Элдих – Елиазар
 Его жена Мелесхан – Мелания
 Его дочь Аикил – Анна
 Вторая дочь Баби – Барбарэ
 Третья дочь Джиди – Дареджан
 8
 Мирзабегишвили Мосэ – Мосэ
 Его жена Залихан – Софо
 Его сын Аитег – Андрия
 Его дочь Дахკiazис – Дария
 Вторая дочь Минети – Мелания
 9
 Кендегишвили Герджи – Гиорги
 Его жена Бабушк – Барбарэ
 Его сын Мази – Харитон
 Его жена Госез – Гаянэ
 Его сын Алзахт – Алекси
 Его жена Даикэ – Дария
 Его сын Абели – Абел
 Его дочь Минат – Марта
 10
 Акъешвили Апларджо – Атанаси
 Его жена Махкარიш – Марта
 Его сын Багубидж – Филипэ
 Его жена Даказ – Даказ
 Его сын Тепсариқъо – Тома

ქ ამისი ცოლი ხუსბულა – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი თავქე – თამარ
 ქ მეორე ქალი სოზინ – სალომე
 ქ მესამე ქალი ამიზირი – მართა
 ქ მეოთხე ქალი სალიმი – სოფო
 ია [11]

ქ ოზდემირიშვილი ილია – ილია
 ქ ამისი ცოლი ფარაღოს – თინათინ
 ქ ამისი შვილი ღაღლლი – გაბრიელ
 ქ ამისი ქალი ბაშხაი – პელაგია
 ქ ამისი ქალი დაკა – დარია
 ქ მეორე ქალი გოსემაქო – ქეთევან
 იბ [12]

ქ ალიშვილი ღასთემირ – მარკოს
 ქ ამისი ცოლი მახკარ – მართა
 ქ ამისი შვილი ჯოჯ – იოკიმ
 ქ მეორე შვილი ოზრიგ – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ბეჩალ – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი შაშკა – მართა
 ქ მეორე ქალი ბაბე – სოფო
 ქ მესამე ქალი დაიქო – დარია
 ქ მეოთხე ქალი ასტარხან – ანნა
 იგ [13]

ქ ითაჯიშვილი ლაჩ – ილარიონ
 ქ ამისი ცოლი ნანი – ნინო
 ქ ამისი შვილი მანკ – მარკოს
 ქ ამისი ცოლი ჯუნკი – დარია
 ქ ამისი შვილი დოლაყი – დავით
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – თინათინ
 ქ ამისი ქალი შელაღაზ – სოფო
 ქ მეორე ქალი ფაი – პელაგია
 ქ მესამე ქალი ნანკ – ელენე
 ქ მეოთხე ქალი მახე – ელისე
 იდ [14]

ქ ჯანბეგიშვილი სფირიდონ¹
 ქ ამისი ცოლი აჩაღას – ანა
 ქ ამისი შვილი თემრიყ – თომა
 ქ ამისი ცოლი გაიჩ – გაიანე
 ქ ამისი შვილი გეთაღაზ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ბექაღაზ – ბარბარე

¹ ნათლობის სახელი არ წერია.

Его жена Хусбула – Барбарэ
 Его дочь Тавкэ – Тамар
 Вторая дочь Созин – Саломэ
 Третья дочь Амизири – Марта
 Четвёртая дочь Салими – Софо
 11

Оздемиришвили Илия – Илия
 Его жена Фарагос – Тинатин
 Его сын Гагღღი – Габриэл
 Его дочь Башхаи – Пелагия
 Его дочь Дакა – Дария
 Вторая дочь Госемако – Кетеван
 12

Алишвили Гастемир – Маркос
 Его жена Махкар – Марта
 Его сын Джодж – Иоким
 Второй сын Озриг – Иосэб
 Его жена Бечал – Барбарэ
 Его дочь Шашка – Марта
 Вторая дочь Бабэ – Софо
 Третья дочь Даико – Дария
 Четвёртая дочь Астარхан – Анна
 13

Итаджишвили Лач – Иларион
 Его жена Нани – Нино
 Его сын Манк – Маркос
 Его жена Джунки – Дария
 Его сын Долакџи – Давит
 Его жена Дайкэ – Тинатин
 Его дочь Шелаღაზ – Софо
 Вторая дочь Фаи – Пелагия
 Третья дочь Нанკი – Еленэ
 Четвёртая дочь Махэ – Элисэ
 14

Джанбегишвили Спиридон¹
 Его жена Ачаღას – Анна
 Его сын Темрикџ – Тома
 Его жена Гаич – Гаянэ
 Его сын Гетаღაზ – Гиორги
 Его жена Бекаღაზ – Барбарэ

¹ Крестильное имя не указано.

ქ ამისი ქალი ქოშვ – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი ფათძოშ – მართა
 ქ მესამე ქალი სალაღაზ – სალომე
 იე [15]

ქ ჩაიშვილი ჩირყაი – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარ
 ქ ამისი ქალი მახკარ – მართა
 ქ მეორე ქალი სალმი – სოფო
 ივ [16]

ქ ხადიყოშვილი დოღეთიყო – დავით
 ქ ამისი ცოლი თექილიზ – თინა
 ქ ამისი შვილი ღანფ – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი სელილიზ – სოფო
 ქ ამისი შვილი ღაითიყ – გრიგოლ
 ქ ამისი ცოლი გოჯი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი დაიქე – დარია
 ქ მეორე ქალი მელისხან – მელანია
 ქ ამისი დედა გერაყის – ელისაბედ
 იზ [17]

ქ აიყიშვილი ყერი – ალექსი
 ქ ამისი ცოლი მასილ – მართა
 ქ ამისი შვილი ღაითი – სოლომონ
 ქ ამისი ცოლი აღვარიჩ – ანნა
 ქ ამისი შვილი დოლი – დავით
 ქ ამისი ცოლი მინათ – მელანი
 ქ ამისი ქალი ბაჩი – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი სამბი – სოფიო
 ქ მესამე ქალი ჩაბალი – ნინო

კომლი იზ [17] და სული რლზ [132]

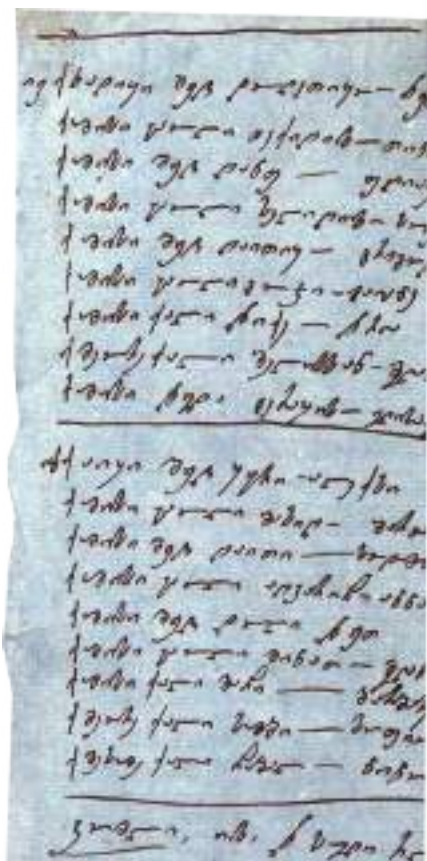
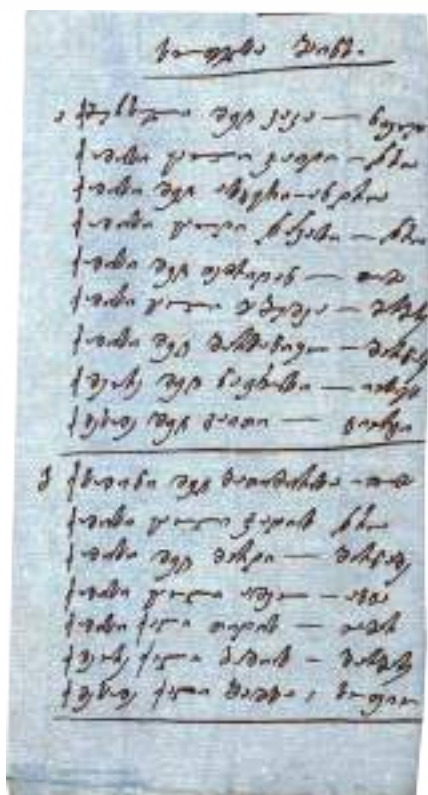
Его дочь Кошв – Кетеван
 Вторая дочь Патдзош – Марта
 Третья дочь Салагiaz – Саломэ
 15

Чаишвили Чиркъаи – Иакоб
 Его жена Тавкэ – Тамар
 Его дочь Махкар – Марта
 Вторая дочь Салми – Софо
 16

Хадикъошвили Долетикъо – Давит
 Его жена Текиглиз – Тина
 Его сын Ганф – Филипэ
 Его жена Селиглиз – Софо
 Его сын Паитикъ – Григол
 Его жена Годжи – Гаянэ
 Его дочь Даикэ – Дария
 Вторая дочь Мелисхан – Мелания
 Его мать Геракъис – Елисабед
 17

Аикъишвили Къери – Алексей
 Его жена МасигI – Марта
 Его сын Паити – Соломон
 Его жена АгIварич – Анна
 Его сын Доли – Давит
 Его жена Минат – Мелани
 Его дочь Бачи – Барбарэ
 Вторая дочь Самби – Софио
 Третья дочь Чабали – Нино

Дымов 17, душ 132.

სოფლის მერცხალას [მეცხალი]¹

ა [1]

ქ ჭაბიგიშვილი ქოი – ქრისტესია
 ქ ამისი ცოლი შაფო – სოფო
 ქ ამისი შვილი თემრიყო – თეოდორე
 ქ ამისი ცოლი ქაბაი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ფაშეი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი მახკარიშ – მარიამ
 ქ ამისი შვილი ოსმანი – ონოფრე
 ქ ამისი ცოლი ფახე – ეფემია
 ქ ამისი შვილი მახეი – მარკოს
 ქ ამისი ქალი ფელიი – თეოდელ

ბ [2]

ქ ჯაბაგიშვილი თოთრი – თომა
 ქ ამისი ცოლი ხაზი – ქრისტინა
 ქ ამისი შვილი თათი – თადეოს
 ქ ამისი ცოლი თაქელი – თამარი
 ქ ამისი ქალი ქიქიო – სოფო

გ [3]

ქ ჯამბაგიშვილი ფარჩი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი ფართიმე – ეფემია
 ქ ამისი შვილი ყირიმი – ირინეოს
 ქ ამისი ცოლი ფარალოს – ეფემია
 ქ ამისი ქალი ქანი – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი ხანუმე – ანუსია

დ [4]

ქ ჯაბუგიშვილი ჩაყმეი – შიო
 ქ ამისი ცოლი სონთეი – სოფო
 ქ ამისი შვილი ასტარხან – ტარასი
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი აითეგ – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი ხაზინა – ნინო
 ქ ამისი შვილი ანდარის – ანდრია
 ქ მეორე შვილი ჯუგუთი – გიორგი
 ქ ამისი ქალი სასანო – სალომე
 ქ ჩომაყას დედა ყანგიზ – ანნა

რიცხვი კომლი დ [4] და სული ლა [31]

¹ მეორე სია. კომლები იგივეა, შეცვლილია ნათლობის სახელები.

В СЕЛЕНИИ МЕРЦХАЛА [МЕЦХАЛ]¹

1

Члабигишвили Кoi – Христесия
 Его жена Шафо – Софо
 Его сын Темрикьо – Теодорэ
 Его жена Кабаи – Кетеван
 Его сын Фашеи – Филипэ
 Его жена Махкариш – Мариям
 Его сын Османи – Онофрэ
 Его жена Фахэ – Эфемия
 Его сын Махеи – Маркос
 Его дочь Фелии – Теодел

2

Джабагишвили Тотри – Тома
 Его жена Хази – Кристина
 Его сын Тати – Тадеос
 Его жена Такели – Тамари
 Его дочь Кикио – Софо

3

Джамбагишвили Фарчи – Филипэ
 Его жена Партимэ – Эфемия
 Его сын Къирими – Иринеос
 Его жена Фарагლოს – Эфемия
 Его дочь Кани – Кетеван
 Вторая дочь Ханумэ – Анусия

4

Джабугишвили Чакъмеи – Шио
 Его жена Сонтлеи – Софо
 Его сын Астлархан – Тараси
 Его жена Госези – Гаянэ
 Его сын Аитег – Атанасэ
 Его жена Хазина – Нино
 Его сын Андарис – Андрия
 Второй сын Джугути – Гиორги
 Его дочь Сасано – Саломэ
 Мать Чомакъя Къангиз – Анна

Дымов 4, душ 31

¹ Второй список. Фамилии те же, имена при крещении изменены.

სოფელსა რომჳს [ხარჭი]

ა [1]

ქ ბადრიგიშვილი დობრი – დავით
ქ ამისი ცოლი თაბაი – თამარ
ქ ამისი შვილი ბაჭკი – ბიძინა
ქ ამისი ცოლი ქისკან – ქეთევან
ქ ამისი ქალი მეღესხან – მეღანია
ქ დობრის დედა ფათი – თინათინ

ბ [2]

ქ ბიმიშვილი ალი – ილია
ქ ამისი ცოლი თავქე – მართა
ქ ამისი შვილი ხამირზა – სოლომონ
ქ ამისი ცოლი ისმიხან – მარინე
ქ ამისი ქალი დაიქე – დარია

გ [3]

ქ ბეიყიშვილი ძეგი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი თითინო – თინა
ქ ამისი შვილი ქაილიქ – გაბრიელ
ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
ქ ამისი ქალი დაიქო – დარია

დ [4]

ქ გაგიშვილი აჯი – ანდრია
ქ ამისი ცოლი დაშოცი – დარია
ქ ამისი შვილი ჩარო – იოსებ
ქ ამისი ცოლი ქაძუმი – სოფო
ქ ამისი შვილი გოინი – გიორგი
ქ ამისი ქალი დაკაზი – დარია

ე [5]

ქ გურიშვილი არსემეგ – ათანასე
ქ ამისი ცოლი სოზიმი – სოფო
ქ ამისი შვილი ინალი – იოანე
ქ ამისი ცოლი ფაშაი – მართა
ქ ამისი შვილი გეორ – გიორგი
ქ ამისი ცოლი მინას – მეღანია
ქ ამისი ქალი ბაშხაი – ბარბარე

ვ [6]

ქ იათიაშვილი დუდარა – დავით
ქ ამისი ცოლი თოყა – თამარ
ქ ამისი შვილი კერგეტი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი ხამბეკი – ხორეშან
ქ ამისი შვილი ოჩვრატ – ადამ

В СЕЛЕНИИ РОМПИ [ХАРП]

1

Бадригишвили Добри – Давит
Его жена Табаи – Тамар
Его сын Бачikli – Бидзина
Его жена Кисклан – Кетеван
Его дочь Мелесхан – Мелания
Мать Добри – Фати – Тинатин

2

Бимирзашвили Али – Илия
Его жена Тавкэ – Марта
Его сын Хамирза – Соломон
Его жена Исмихан – Маринэ
Его дочь Даикэ – Дария

3

Бейкѣишвили Дзеги – Гиорги
Его жена Титино – Тина
Его сын Каилик – Габриэл
Его жена Башхаи – Барбарэ
Его дочь Даико – Дария

4

Гагишвили Аджи – Андрия
Его жена Дашоци – Дария
Его сын Чаро – Иосэб
Его жена Дзадзуми – Софо
Его сын Гоини – Гиорги
Его дочь Даклази – Дария

5

Гуришвили Арсемеგ – Атанасэ
Его жена Созими – Софо
Его сын Инали – Иоанэ
Его жена Фашаи – Марта
Его сын Геор – Гиорги
Его жена Минас – Мелания
Его дочь Башхаи – Барбарэ

6

Иатишвили Дудара – Давит
Его жена Токѣ – Тамар
Его сын Клергетли – Гиорги
Его жена Хамбеки – Хорешан
Его сын Очврат – Адам

ქ ამისი ცოლი სალიმი – სალომე
ქ ამისი ქალი ჩანალოზ – ანუსია

Его жена Салими – Саломе
Его дочь Чаналоз – Анусия

კომლი ვ [6] და სული ლზ [37]

Дымов 6, душ 37.

სოფელსა პალრას [პაპირი]

ა [1]

ქ ქუშტიშვილი ნავროზ – იოვანე
 ქ ამისი ცოლი არიზგი – ნინო
 ქ ამისი ქალი ისპალი – სარა
 ქ მეორე ქალი ვათიმე – მარტა
 ქ ამისი ძმა ითაზი – იოთამ
 ქ ამისი ცოლი თოთაღაზ – თინათინ
 ქ ამისი შვილი ივლარგი – იაკობ
 ქ მეორე შვილი ოსმან – იოსებ
 ქ ამისი ქალი საკაი – სოფო
 ქ მეორე ქალი ბაბუშკა – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი თაჯიხან – თინათინ
 ბ [2]

ქ ქუშტიშვილი ჯორი – დოდო
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ოსგაზი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი ქალი გუშკი – მარტა
 ქ მეორე ქალი გოზბეგი – პარასკევა
 ქ მესამე ქალი კაჯი – სოფიო
 ქ მეოთხე ქალი დაკალი – შუშანიკ
 ქ მეხუთე ქალი სოზიმი – სარა

გ [3]

ქ ქუშტიშვილი ყასთემირ – სოზონ
 ქ ამისი ცოლი მელესი – მელანია
 ქ ამისი ქალი მახკარიშ – მარტა
 ქ ამისი ძმა შერლეს – მოსე
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი შილიო – მელანია
 ქ ამათი დედა სალთილიზ – სოფიო

დ [4]

ქ ბედოშვილი ელბიზდიყო – ელიზბარ
 ქ ამისი ცოლი აიქელ – ანნა
 ქ ამისი შვილი ტორი – ანტონ
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ჭარახი – იასე
 ქ ამისი ცოლი სოლიმი – სალომე
 ქ ამისი ქალი ბაშია – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი შიქი – სოფიო
 ქ მესამე ქალი მილიქი – მელანია

В СЕЛЕНИИ БАГИРА [БАГЫР]

1

Кушტიшвили Навроз – Иоанэ
 Его жена Аризги – Нино
 Его дочь Испали – Сара
 Вторая дочь Ватимэ – Марта
 Его брат Итази – Иотам
 Его жена ТотагӀаз – Тинатин
 Его сын Ивларги – Иакоб
 Второй сын Осман – Иосэб
 Его дочь СакӀаи – Софо
 Вторая дочь Бабушка – Барбарэ
 Третья дочь Таджихан – Тинатин

2

Кушტიшвили Джори – Додо
 Его жена Госези – Гаянэ
 Его сын Осгази – Иосэб
 Его жена Даикэ – Дария
 Его дочь Гушკи – Марта
 Вторая дочь Гозбеги – Параскева
 Третья дочь КӀаджи – Софио
 Четвёртая дочь ДакӀали – Шушаник
 Пятая дочь Созими – Сара

3

Кушტიшвили Къастемир – Созон
 Его жена Мелеси – Мелания
 Его дочь Махкариш – Марта
 Его брат Шерлес – Мосэ
 Его жена Башхаи – Барбарэ
 Его дочь Шилио – Мелания
 Их мать СалтигӀиз – Софио

4

Бедошвили Элбиздикъо – Элизбар
 Его жена Аикел – Анна
 Его сын ТӀори – Антон
 Его жена Госемако – Гаянэ
 Его сын ЧӀарахи – Иасе
 Его жена Солими – Саломэ
 Его дочь Башиа – Барбарэ
 Вторая дочь Шики – Софио
 Третья дочь Милики – Мелания

ქ მეოთხე ქალი ბაილი – სალომე
 ქ ამისი დედა ბალიქი – ნინო
 ე [5]
 ქ გიბილიშვილი მაზი – მათე
 ქ ამისი ცოლი ხანბეკი – ხორეშან
 ქ ამისი შვილი გოგუსი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი მეიქი – მარია
 ვ [6]
 ქ ბალათიშვილი უსთი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ბექალიზ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი უჯიგი – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი ზალი – სალომე
 ქ ამისი ქალი ძიდი – დარეჯან
 ქ მეორე ქალი შუქი – სოფო
 ქ მესამე ქალი მელნასი – მელანია
 ქ მეოთხე ქალი მინათი – მართა
 ზ [7]
 ქ აფრიდიშვილი ჩარი – ნიკოლა
 ქ ამისი ცოლი ასტარხან – ანა
 ქ ამისი შვილი კაივარ – კოზმან
 ქ ამისი ცოლი ქათასა – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ვალავ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი მელესი – მელანია
 ქ ამისი ქალი ბუდერმი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ოლაყი – ილია

Четвёртая дочь Баили – Саломэ
 Его мать Балики – Нино
 5
 Гибелишвили Мази – Матэ
 Его жена Ханбеки – Хорешан
 Его сын Гогуси – Гиорги
 Его жена Башхаи – Барбарэ
 Его дочь Меики – Мария
 6
 Балатишвили Усти – Иосэб
 Его жена Бекагиз – Барбарэ
 Его сын Уджиги – Иакоб
 Его жена Зали – Саломэ
 Его дочь Дзиди – Дареджан
 Вторая дочь Шуки – Софо
 Третья дочь Мелнаси – Мелания
 Четвёртая дочь Минати – Марта
 7
 Апридишвили Чари – Никола
 Его жена Астлархан – Ана
 Его сын Каивар – Козман
 Его жена Катаса – Кетеван
 Его сын Валав – Гиорги
 Его жена Мелеси – Мелания
 Его дочь Бударми – Барбарэ
 Его сын Олакьи – Илия

ბ [2] სამრევლოსში შესრულდა კომლი პ [80] და
 სული ქთ [609]

В составе прихода значилось 80 дымов и 609
 душ.

[illegible][illegible]

3. f. 1. von 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839

სოფელსა ხულს

ა [1]

ქ ბაბიაშვილი ბერი – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი გუთაზ – გაიანე
 ქ ამისი შვილი კარი – ნიკოლა
 ქ ამისი ცოლი ქათაზ – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ყან – სვიმონ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზ – შუშანიკ
 ქ ამისი ქალი საქარყიზ – მართა
 ქ მეორე ქალი მინა – მელანია

ბ [2]

ქ ლეანიშვილი ქიქუზ – მიხაილ
 ქ ამისი ცოლი ჯინდალას – ანნა
 ქ ამისი შვილი თასულთან – თომა
 ქ ამისი ცოლი თენქილის – თამარ
 ქ ამისი შვილი დოღეთმირზა – დავით
 ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ჯანდადან – ისაკ
 ქ ამისი ცოლი აიქელ – ანუსია
 ქ ამისი შვილი გატრიკ – დიმიტრი
 ქ ამისი ცოლი მელეს – მელანია
 ქ ამისი ქალი თოთილიზ – თინათინ
 ქ მეორე ქალი მახიკიზ – მართა
 ქ მესამე ქალი სონთე – სოფო

გ [3]

ქ ჯამიგიშვილი აღსამაგ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი დაში – დარია
 ქ ამისი შვილი ქუაჩიკ – მარკოს
 ქ ამისი ცოლი იქელ – ანნა
 ქ ამისი შვილი ყავდინ – ლუკა
 ქ ამისი ცოლი მეოს – მართა

დ [4]

ქ ანდიშვილი ხუშპარ – ანტონ
 ქ ამისი ცოლი ბაჩი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი კუდა – კერიაკოს
 ქ ამისი ცოლი ჯუდა – დარია
 ქ ამისი ქალი ლალაღაზ – ანნა
 ქ მეორე ქალი აშტარხან – დარია
 ქ მესამე ქალი გოგოს – ნინო

ე [5]

ქ ჯახეშვილი ჯოი – ანდრია

В СЕЛЕНИИ ХУЛИ

1

Бабиашвили Бери – Бартломэ
 Его жена Гутаз – Гайанэ
 Его сын Кари – Никола
 Его жена Катаз – Кетеван
 Его сын Къан – Свимон
 Его жена Госез – Шушаник
 Его дочь Сакаркъиз – Марта
 Вторая дочь Мина – Мелания

2

Леанишвили Кикуз – Михаил
 Его жена Джиндалас – Анна
 Его сын Тасултан – Тома
 Его жена Тенкигис – Тамар
 Его сын Долетмирза – Давит
 Его жена Катази – Кетеван
 Его сын Джандадан – Исак
 Его жена Аикел – Анусия
 Его сын ГатIрик – Димитри
 Его жена Мелес – Мелания
 Его дочь ТотигIиз – Тинатин
 Вторая дочь МахикIиз – Марта
 Третья дочь Сонтэ – Софо

3

Джамигишвили АгIсамаг – Андриа
 Его жена Даши – Дария
 Его сын Куачик – Маркос
 Его жена Икел – Анна
 Его сын Къавдин – Лука
 Его жена Меос – Марта

4

Андишвили ХушIარ – Антон
 Его жена Бачи – Барбарэ
 Его сын КIуда – Кериакос
 Его жена Джуда – Дария
 Его дочь ЛалагIаз – Анна
 Вторая дочь АштIარхан – Дария
 Третья дочь Гогос – Нино

5

Джахешвили Джои – Андриа

ქ ამისი ძმა ყაითიყო – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი სოზინ – სოფო
 ქ ამისი შვილი ჩარე – ისაკ
 ქ მეორე შვილი ღაითი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი სალდოი – სალომე
 ქ ამისი შვილი აითეგ – ანანია
 ქ ამისი ქალი დაკაზ – დარია
 ქ მეორე ქალი ბაშხა – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი მასრაგი – მართა
 ქ მეოთხე ქალი იბექ – ელენე
 ქ ამისი დედა ქარიონ – ქეთევან
 ვ [6]

ქ სირხავიშვილი ბეთ – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – განე
 ქ ამისი შვილი გაის – გიორგი
 ქ ამისი ქალი მელეს – მელანია
 ქ ამისი და გოსთამაზ – მართა
 ქ ამისი დედა აჩია – ანნა
 ზ [7]

ქ ალხასტიშვილი ქოჭი – პავლე
 ქ ამისი ცოლი ბეჟაი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ალიმირზა – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი ქათიზი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი დუდარი – დავით
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი შვილი თემირსულთან – თომა
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარ
 ქ ამისი შვილი დოლი – დიმიტრი
 ქ ამისი ცოლი ხაჯიხან – ხორეშან
 ქ ამისი ქალი ბაშხა – ელენე
 ლ [8]

ქ ალხასტიშვილი სოტკერი – ბიკტორ
 ქ ამისი ცოლი აბრიხან – ირინა
 ქ ამისი შვილი გათე – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი მაილი – მართა
 ქ ამისი შვილი ჩარქაზ – მარკოზ
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი შვილი ზალა – სოლომონ
 ქ ამისი ქალი ჩიჩი – ანნა
 ქ მეორე ქალი ჯანდალიზ – პარასკევა
 ქ მესამე ქალი დაკაზი – დარია

Его брат Къаитикъо – Иакоб
 Его жена Созин – Софо
 Его сын Чарэ – Исак
 Второй сын Гаити – Гиорги
 Его жена Салдои – Саломэ
 Его сын Аитег – Анания
 Его дочь Даклаз – Дария
 Вторая дочь Башха – Барбарэ
 Третья дочь Масраги – Марта
 Четвёртая дочь Ибек – Еленэ
 Его мать Карион – Кетеван
 6

Сирхавишвили Бет – Бесарион
 Его жена Госези – Ганэ
 Его сын Гаис – Гиорги
 Его дочь Мелес – Мелания
 Его сестра Гостамаз – Марта
 Его мать Ачиа – Анна
 7

Алхасишвили Чочли – Павлэ
 Его жена Бежаи – Барбарэ
 Его сын Алимيرза – Атанаси
 Его жена Катизи – Кетеван
 Его сын Дудари – Давид
 Его жена Даикэ – Дария
 Его сын Темирсултан – Тома
 Его жена Тавкэ – Тамар
 Его сын Доли – Димитри
 Его жена Хаджихан – Хорешан
 Его дочь Башха – Еленэ
 8

Алхасишвили Соткери – Биктор
 Его жена Абрихан – Ирина
 Его сын Гатэ – Гиорги
 Его жена Маили – Марта
 Его сын Чарказ – Маркоз
 Его жена Даикэ – Дария
 Его сын Загла – Соломон
 Его дочь Чичи – Анна
 Вторая дочь Джандаглиз – Параскева
 Третья дочь Даклази – Дария

თ [9]

ქ ბუჯიშვილი ქორი – მიხაილ
 ქ ამისი ცოლი ბექი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი მისოსტი – მოსე
 ქ ამისი ცოლი ქათაზ – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი არაბი – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი ილისა – ელისაბედ
 ქ ამისი შვილი ისუპი – იასე
 ქ მეორე შვილი ბეჟა – ბესარიონ
 ქ ამისი ქალი ბექეყიზ – სარა
 ქ მეორე ქალი თესილ – სოფო

ი [10]

ქ თათრიბეგიშვილი თუნჯუზი – თომა
 ქ ამისი ცოლი ჩაიქე – ანნა
 ქ ამისი შვილი ვააილი – ნიკიფორე
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი შვილი ესლიყი – ელისე
 ქ მეორე შვილი ქექესი – ქრისტესია
 ქ ამისი ქალი მელესი – მელანია

ია [11]

ქ ჯამბოლათაშვილი ბარიყო – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი ოლბელან – ხორეშან
 ქ ამისი შვილი ბათიყო – ბიძინა
 ქ ამისი ცოლი ბაკარიშ – თამარ
 ქ ამისი შვილი თემრიჯი – თომა
 ქ ამისი ცოლი თავქე – მართა
 ქ ამისი შვილი მარჯიბეგ – იობ
 ქ ამისი ცოლი მინად – მელანია
 ქ ამისი შვილი გურია – გიორგი
 ქ ამისი ქალი ხალაჯ – ანნა

იბ [12]

ქ სავიშვილი მაძიშ – მარკოზ
 ქ ამისი ცოლი ბეთელეზ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი მერსებაკ – ბარნაბე
 ქ ამისი ცოლი ბაშხეი – მარინე
 ქ ამისი ქალი შები – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი ნანი – ნინა

იგ [13]

ქ თამირზადიშვილი მურღუსტ – მოსე
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარ
 ქ ამისი შვილი არაბი – ანდრია

9

Буджишвили Кори – Михаил
 Его жена Беки – Барбарэ
 Его сын Мисости – Мосэ
 Его жена Катаз – Кетеван
 Его сын Араби – Андриа
 Его жена Иლისа – Елисабед
 Его сын Исупи – Иасе
 Второй сын Бежа – Бесарион
 Его дочь Бекекъиз – Сара
 Вторая дочь Тесил – Софо

10

Татрибегишвили Тунджузи – Тома
 Его жена Чаикэ – Анна
 Его сын Ваайли – Никифорэ
 Его жена Даикэ – Дария
 Его сын Эсликъи – Елисэ
 Второй сын Кекеси – Кристесия
 Его дочь Мелеси – Мелания

11

Джамболаташвили Барикъо – Бартломэ
 Его жена Олбеглан – Хорешан
 Его сын Батикъо – Бидзина
 Его жена Баклариш – Тамар
 Его сын Темриджи – Тома
 Его жена Тавкэ – Марта
 Его сын Марджибег – Иоб
 Его жена Минад – Мелания
 Его сын Гуриа – Гиორги
 Его дочь Халадж – Анна

12

Савишвили Мадзиш – Маркоз
 Его жена Бетеглез – Барбарэ
 Его сын Мерсебак – Барнабэ
 Его жена Башхеи – Маринэ
 Его дочь Шеби – Барбарэ
 Вторая дочь Нани – Нина

13

Тамирзадишвили Мургушт – Мосэ
 Его жена Тавкэ – Тамар
 Его сын Араби – Андриа

ქ ამისი ცოლი ეოსაღას – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი არსამაღ – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი დამთიღიზ – დარია
 იღ [14]

ქ აბულუჩიშვილი ბატრიბი – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარ
 ქ ამისი შვილი არაბ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი მელესი – მელანია
 ქ ამისი შვილი მირზა – ილია
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი აბეი – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი გაინი – ელენე
 ქ ამისი ქალი ბაშჩა – ანნა
 იე [15]

ქ აყაგიშვილი ოზდემირ – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი თამაი – თამარ
 ქ ამისი შვილი თანბი – თომა
 ქ ამისი ცოლი მელასხი – მელანია
 ქ ამისი ქალი აჩაი – ანნა
 ქ ამისი ქალი ასტარხან – ანუსია
 ქ მეორე ქალი საზიმ – სოფო
 ქ მეოთხე ქალი ყუსუდა – რუსუდან
 ქ მეხუთე ქალი სალბი – ელისაბედ
 ივ [16]

ქ მიშბალათიშვილი სირზამ¹
 ქ ამისი ცოლი მაილი – მარტა
 ქ ამისი შვილი გაილ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი თოთიღიზ – თინათინ
 ქ ამისი ქალი თინღიზ – მაია
 ქ მეორე ქალი ხაჯიყიზ – ხორეშან

კომლი ივ [16] და სული რლვ [136].

Его жена Эосаглас – Кетеван
 Его сын АрсамагI – Атанасэ
 Его жена Дамтиглиз – Дария
 14
 Абулчишвили Батриби – Бесарион
 Его жена Тавкэ – Тамар
 Его сын Араб – Андриа
 Его жена Мелеси – Мелания
 Его сын Мирза – Илия
 Его жена Госэзи – Гайанэ
 Его сын Абей – Атанасэ
 Его жена Гайни – Еленэ
 Его дочь Башча – Анна
 15

Акъагишвили Оздемир – Иосэб
 Его жена Тамай – Тамар
 Его сын Танби – Тома
 Его жена Меласхи – Мелания
 Его дочь Ачай – Анна
 Его дочь Астархан – Анусия
 Вторая дочь Сазим – Софо
 Четвёртая дочь Къусуда – Русудан
 Пятая дочь Салби – Елисабед
 16

Мишбалатишвили Сирзам¹
 Его жена Майли – Марта
 Его сын Гаил – Гиорги
 Его жена Тотиглиз – Тинатин
 Его дочь Тинглиз – Майя
 Вторая дочь Хаджикъиз – Хорешан

Дымов 16 и душ 136.

¹ ნათლობის სახელი არ წერია.

¹ Крестильное имя не указано.

[illegible][illegible][illegible]

სოფლისა ქუთმისულოს
[ქვემო სული]

ა [1]

ქ აჯეგიშვილი ბეტრაჯი – ბართლომე
ქ ამისი ცოლი ენიჯი – ანა
ქ ამისი შვილი ელიმირზა – ელია
ქ ამისი ცოლი თოთრიბი – მატრონა
ქ ამისი ქალი ტარაბი – თინათინ
ქ მეორე ქალი ქათაზი – ქეთევან

ბ [2]

ქ ალბითიშვილი ადილი – ადამ
ქ ამისი ცოლი თამარლა – თამარი
ქ ამისი შვილი დუდარიყო – დავით
ქ ამისი ცოლი თიმღიზ – მართა
ქ ამისი შვილი ოშლიყო – იოსებ
ქ ამისი ცოლი კახაკო – ანნა
ქ ამისი ქალი მახკარიშ – მარიამ
ქ მეორე ქალი მელეხი – მელანია
ქ მესამე ქალი ნენი – ნინო

გ [3]

ქ უშიშვილი თამასხან – თომა
ქ ამისი ცოლი ჯელი – ელისაბედ
ქ ამისი შვილი ბეკბოლათ – ბესარიონ
ქ ამისი ცოლი გაიჩო – გაიანე
ქ ამისი ქალი დაიქე – მართა
ქ მეორე ქალი თარაღა – ირინე
ქ მესამე ქალი მაილი – მართა

დ [4]

ქ დაქიშვილი ოსმალი – იოსებ
ქ ამისი ცოლი დაშთაი – დარია
ქ ამისი შვილი დაფი – დავით
ქ მეორე შვილი ფადია – ფილიპე
ქ მესამე შვილი ფიო – იოსებ
ქ ამისივე ქალი ბაშხაი – ბარბარე

ე [5]

ქ ბოიშვილი იბაკ – იობ
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი შვილი ღანჯი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი აიქილ – მანანა
ქ ამისი ქალი მახკარიშ – მართა
ქ იბაკას დედა ქოთინის – ნინა

В СЕЛЕНИИ КУТИМИХУЛО
[НИЖНИЙ ХУЛИ]

1

Аджегишвили Бетраджи – Бартломэ
Его жена Эниджи – Анна
Его сын Элимирза – Элия
Его жена Тотриби – Матрона
Его дочь Тараби – Тинатин
Вторая дочь Катази – Кетеван

2

Албитишвили Адили – Адам
Его жена Тамарга – Тамари
Его сын Дударикъо – Давит
Его жена Тимглиз – Марта
Его сын Ошликъо – Иосэб
Его жена Клахакло – Анна
Его дочь Махкариш – Мариам
Вторая дочь Мелеси – Мелания
Третья дочь Нени – Нино

3

Ушчишвили Тамасхан – Тома
Его жена Джели – Елисабед
Его сын Бекболоат – Бесарион
Его жена Гайчо – Гаианэ
Его дочь Даикэ – Марта
Вторая дочь Тарага – Иринэ
Третья дочь Маили – Марта

4

Дакишвили Осмали – Иосэб
Его жена Даштай – Дария
Его сын Дапи – Давит
Второй сын Фадия – Филиппэ
Третий сын Фио – Иосэб
Его же дочь Башхай – Барбарэ

5

Боишвили Ибакъ – Иоб
Его жена Госези – Гаианэ
Его сын Ганджи – Гиორги
Его жена Айкил – Манана
Его дочь Махкариш – Марта
Мать Ибакъа Котинис – Нина

ვ [6]

ქ ქოსიშვილი ძაიგე – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი წაითი – ანნა
 ქ ამისი შვილი მაირი – მარკოს
 ქ ამისი ცოლი გაითი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი თემრიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი გ[...]ი – სოფიო
 ქ ამისი შვილი ბეკბოლათ – ლუკა
 ქ ამისი ქალი სალილის – სოფვა¹
 ქ მეორე ქალი თინღიზ – თინათინ

ზ [7]

ქ სოტკერიშვილი ნალშამი – ივანე
 ქ ამისი ცოლი თიჯაყიზ – მარინე
 ქ ამისი შვილი თემსი – თომა
 ქ მეორე შვილი გ[...]ლა – გრიგოლ
 ქ ამისი ქალი სტარყ – ტასია
 ქ მეორე ქალი მინას – მელანია
 ქ ამისი დედა ჯოხორიკ – ნინო

ც [8]

ქ აბიშვილი ბერსან – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი ვათიმა – ანნა
 ქ ამისი შვილი ტოში – ანტონ
 ქ ამისი ცოლი ქოსემაქ – სოფო
 ქ ამისი ქალი დაიქო – დარია
 ქ მეორე ქალი ტიმში – მატრონა

თ [9]

ქ მარსიშვილი გეტაღაზ – დავით
 ქ ამისი ცოლი აცხაონ – ანნა
 ქ ამისი შვილი მახი – მიხაილ
 ქ ამისი ცოლი ქოზრიხან – მართა
 ქ ამისი შვილი მირზა – ელიაზარ
 ქ ამისი ცოლი ქოყი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი ბაჯათ – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი ხადიმე – ხორეშან
 ქ მესამე ქალი ნანი – ნინო
 ქ მეოთხე ქალი ბაზირ – მართა
 ქ მეხუთე ქალი ქათაზ – პელაგია

ი [10]

ქ ბასთაშვილი გელიხე – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ღაშთე – მართა

6

Косишвили Дзаигэ – Гиорги
 Его жена Цѣаити – Анна
 Его сын Майри – Маркос
 Его жена Гаити – Гайанэ
 Его сын Темрикъ – Тома
 Его жена Г[...]и – Софио
 Его сын Бекболат – Лука
 Его дочь Салигѣис – Софо
 Вторая дочь Тингѣиз – Тинатин

7

Соткеришвили Налшами – Иванэ
 Его жена Тиджакъѣиз – Маринэ
 Его сын Темси – Тома
 Второй сын Г[...]ла – Григол
 Его дочь Стѣаркъ – Тасиа
 Вторая дочь Минас – Мелания
 Его мать Джохорик – Нино

8

Абишвили Берсан – Бесарион
 Его жена Ватима – Анна
 Его сын Тѣоши – Антон
 Его жена Косемак – Софо
 Его дочь Даико – Дарѣя
 Вторая дочь Тимши – Матрона

9

Марсишвили Гетагѣаз – Давид
 Его жена Ацхаон – Анна
 Его сын Махи – Михаил
 Его жена Козрихан – Марта
 Его сын Мирза – Элиазар
 Его жена Кокъѣ – Кетеван
 Его дочь Баджат – Барбарэ
 Вторая дочь Хадимэ – Хорешан
 Третья дочь Нани – Нино
 Четвёртая дочь Базир – Марта
 Пятая дочь Катаз – Пелагия

10

Басташвили Гелихэ – Гиорги
 Его жена Гѣштэ – Марта

¹ ალბათ სოფო.

ქ ამისი შვილი თოთრი – თომა
 ქ ამისი ცოლი ქიმიტი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი თოთიმი – თინათინ
 ქ მეორე ქალი თათაყაზ – თამარ
 ია [11]

ქ ბაყეშვილი ბეკბოლათი – იობ
 ქ ამისი ცოლი ქენილიზ – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი თეთილიზ – მართა
 ქ მეორე ქალი ბაშხი – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი ხადიფა – ანა
 იბ [12]

ქ აყიშვილი ჩამაყი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ნაგი – ნინო
 ქ ამისი შვილი ოსმალ – იოვანე
 ქ ამისი ცოლი ერეს – ელენე
 ქ ამისი შვილი თებ – თომა
 ქ ამისი ცოლი ქებეხი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი თოთიმი – თინათინ
 ქ მეორე ქალი თათიში – თამარ
 ქ მესამე ქალი თიმლა – ელისაბედ
 იგ [13]

ქ ჩომაყიშვილი დუდარი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ქითაზი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი სანთითი – ხანფერვან
 ქ მეორე ქალი სალაღაზ – სალომე
 ქ მესამე ქალი თიმყიზ – ნინო
 ქ მეოთხე ქალი ქუჩალ – ქეთევან
 იდ [14]

ქ ლასთემრიშვილი იბაყი – იობ
 ქ ამისი ცოლი ქალაღიზ – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ღანიჟი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ანნა
 ქ ამისი ქალი სიმყიზ – სიფიო
 ქ ამისი დედა ოქელი – რუსუდან
 იე [15]

ქ ჯორბეგიშვილი ალბალამ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი ქეთაზი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი თამალა – მართა
 ქ ამისივე ქალი ქენელეზ – ნინო
 ქ მესამე ქალი ქოვბეჟი – ელენე

Его сын Тотри – Тома
 Его жена Кимити – Кетеван
 Его дочь Тотими – Тинатин
 Вторая дочь Татакъаз – Тамар
 11

Бакъешвили Бекболати – Иоб
 Его жена Кениглиз – Кетеван
 Его дочь Тетиглиз – Марта
 Вторая дочь Башхи – Барбарэ
 Третья дочь Хадифа – Анна
 12

Акъишвили Чамакъи – Иосэб
 Его жена Наги – Нино
 Его сын Осмал – Иоаннэ
 Его жена Эрეს – Эленэ
 Его сын Теб – Тома
 Его жена Кебехи – Кетеван
 Его дочь Тотими – Тинатин
 Вторая дочь Татиши – Тамар
 Третья дочь Тимгла – Елисабед
 13

Чомакъишвили Дудари – Давит
 Его жена Китази – Кетеван
 Его дочь Сантити – Ханперван
 Вторая дочь Салаглаз – Саломэ
 Третья дочь Тимкъиз – Нино
 Четвёртая дочь Кучал – Кетеван
 14

Пастемришвили Ибакъи – Иоб
 Его жена Калаглиз – Кетеван
 Его сын Паниджи – Гиორги
 Его жена Катази – Анна
 Его дочь Симкъиз – Софио
 Его мать Окели – Русудан
 15

Джорбегишвили АлбагIам – Андриа
 Его жена Кетази – Кетеван
 Его дочь ТамагIа – Марта
 Его же дочь КенегIез – Нино
 Третья дочь Ковбеки – Эленэ

ივ [16]

ქ მირზაბეგიშვილი ფაში – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი მაჯივ – მართა
 ქ ამისი შვილი სოზრიყო – სოლომონ
 ქ ამისი ცოლი ყასტამან – ანნა
 ქ ამისი ქალი ქაჭბიქი – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი ბელჩიყი – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი სელაღაზ – სალომე
 იზ [17]

ქ ქელიშვილი ასეყ – ალექსი
 ქ ამისი ცოლი არიქი – ანნა
 ქ ამისი შვილი გირსი – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი შვილი მალსაგ – მოსე
 ქ ამისი ქალი თოთიმი – ნინო
 ქ ამისი შვილი ნაირი – ივანე
 ქ მეორე შვილი ისლაყა – ათანასე
 ქ მესამე შვილი მაიგაყ – მათე
 ქ ამისი ქალი მახკარიშ – მართა
 იზ [18]

ქ ელიშვილი ყაყბოლათ – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი თიმღაზე – მართა
 ქ ამისი შვილი ბათიმირზე – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი აბელ – ანა
 ქ ამისი შვილი იდიგი – იოსაპატ
 ქ მეორე შვილი ქელამაქ – მიხაილ
 ქ ამისი ქალი ჯუდაი – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი სალბი – სოფიო
 ქ მესამე ქალი ხობი – ნინო
 ით [19]

ქ მირზაბეგიშვილი ნალაგი – მოსე
 ქ ამისი ცოლი ქარგანი – ანა
 ქ ამისი შვილი სოლიმი – სოლომონ
 ქ ამისი ქალი ჩაბაღი – ნინო
 ქ მეორე ქალი ტაბის – სარა
 ქ მესამე ქალი სოზიმი – სოფიო
 ქ ამისი დედა ხანი – ნინო
 კ [20]

ქ უქუზიშვილი ნავროზ – ელიაზარ
 ქ ამისი ცოლი სომაღიზ – სოფიო
 ქ ამისი შვილი ბესელდი – ბასილ

16

Мирзабегишвили Паши – Филипп
 Его жена Маджив – Марта
 Его сын Созрикьо – Соломон
 Его жена Къастаман – Анна
 Его дочь Кажбики – Кетеван
 Вторая дочь Белчикьи – Барбарэ
 Третья дочь Селагъаз – Саломэ

17

Келишвили Асекъ – Алекси
 Его жена Арики – Анна
 Его сын Гирси – Гиорги
 Его жена Даики – Дария
 Его сын Малсаг – Мосэ
 Его дочь Тотими – Нино
 Его сын Найри – Иванэ
 Второй сын Ислакъа – Атанасэ
 Третий сын Майгакъ – Матэ
 Его дочь Махклариш – Марта

18

Элишвили Къакъболат – Иосэб
 Его жена Тимгъазэ – Марта
 Его сын Батимирзэ – Бартломэ
 Его жена Абел – Ана
 Его сын Идиги – Иосапат
 Второй сын Келамак – Михаил
 Его дочь Джудаи – Барбарэ
 Вторая дочь Салби – Софио
 Третья дочь Хоби – Нино

19

Мирзабегишвили Налаги – Мосэ
 Его жена Каргани – Ана
 Его сын Солими – Соломон
 Его дочь Чабагъи – Нино
 Вторая дочь Табис – Сара
 Третья дочь Созими – Софио
 Его мать Хани – Нино

20

Укузишвили Навроз – Элиазар
 Его жена Сомагъиз – Софио
 Его сын Беселди – Басил

სოფელსა ტარსის [ტარში]¹

ა [1]

ქ დასკიშვილი ბერდიყო – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი ბიქი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ორაც – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი ათალაზ – ანუსია
 ქ ამისი შვილი სამფი – სოლომონ
 ქ ამისი ცოლი დახკალი – დარია
 ქ ამისი შვილი ელიმირზა – ელისე
 ქ ამისი ცოლი მელეხე – მელანია
 ქ ამისი ქალი გუჩილი – გაიანე
 ქ მეორე ქალი ორაცი – ნინ

ბ [2]

ქ ახიშვილი ფაქი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი ფასი – ანა
 ქ ამისი შვილი გურგუყო – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი გოსემაქო – გაიანე
 ქ ამისი შვილი მუსო – მოსე
 ქ ამისი ცოლი მილი – მელანია
 ქ ამისი ქალი სელილიზ – სარა
 ქ მეორე ქალი დატრი – დარია

გ [3]

ქ აზგიშვილი ბეტრიგი – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი ელიეჩ – ანა
 ქ ამისი შვილი თეფსარიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი ქოსე – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი დატრიკ – დარია
 ქ მეორე ქალი საზანა – სოფიო

დ [4]

ქ ბერდიყოშვილი ოსმან – ონოფრე
 ქ ამისი ცოლი ბექილიზ – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი აითეგი – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი მელესი – ელენე
 ქ ამისი შვილი თემრიხან – თეოდორე
 ქ ამისი ცოლი ქოჟი – ირინა
 ქ ამისი ქალი დაიქელ – დარია
 ქ ამისი ქალი ბალრიჩი – ბარბარა
 ქ მეორე ქალი სოზი – სალომე

¹ მეორე სია. კომლენი იგივეა, შეცვლილია ნათლობის სახელები.

В СЕЛЕНИИ ТІАРСИ [ТІА҄РШ]¹

1

Даскишвили Бердикъо – Бартломэ
 Его жена Бики – Барбарэ
 Его сын Оракъ – Иосэб
 Его жена Атаглаз – Анусия
 Его сын Сампи – Соломон
 Его жена Дахкали – Дария
 Его сын Элимирза – Елисэ
 Его жена Мелесэ – Мелания
 Его дочь Гучили – Гайанэ
 Вторая дочь Оракъи – Нина

2

Ахишвили Паки – Филипэ
 Его жена Паси – Ана
 Его сын Гургукъо – Гиорги
 Его жена Госемако – Гайанэ
 Его сын Мусо – Мосэ
 Его жена Мили – Мелания
 Его дочь Селиглиз – Сара
 Вторая дочь Датри – Дария

3

Азгишвили Бетриги – Бесарион
 Его жена Элиеч – Ана
 Его сын Тепсариқо – Тома
 Его жена Косэ – Кетеван
 Его дочь Датрик – Дария
 Третья дочь Сазана – Софио

4

Бердикъошвили Осман – Онопрэ
 Его жена Бекиглиз – Кетеван
 Его сын Айтеги – Атанасэ
 Его жена Мелеси – Эленэ
 Его сын Темрихан – Теодорэ
 Его жена Кожи – Ирина
 Его дочь Дайкел – Дария
 Его дочь Багричи – Барбара
 Вторая дочь Созы – Саломэ

¹ Второй список. Фамилии те же, имена при крещении изменены.

ქ მესამე ქალი მახაი – მელანია
ე [5]

ქ ფიდიშვილი მისოსთ – მოსე
ქ ამისი ცოლი ათაღაზ – ანნა
ქ ამისი შვილი ხანჩი – ხარიტონ
ქ ამისი ცოლი გოსე – გაიანე
ქ ამისი შვილი თომირზი – თომა
ქ ამისი ცოლი გასკეი – სოფიო
ქ ამისი ქალი სოთეი – სალომე
ქ მეორე ქალი ბაშხეი – ბარბარე
ვ [6]

ქ ფადიშვილი სირილიკ – ირინოზ
ქ ამისი ცოლი ხუსი – სოფიო
ქ ამისი შვილი ოთინიკ – იოანე
ქ ამისი ცოლი აიქელ – ანა
ქ ამისი ქალი ხანბეკი – ხორეშან
ქ მეორე ქალი სათანო – პარასკევა
ქ მესამე ქალი აიდეი – დარია
ზ [7]

ქ ამგერგიშვილი ყანთემირ – იაკობ
ქ ამისი ცოლი ხანბეგი – ხორეშან
ქ ამისი შვილი სოფლი – სოფრონ
ქ ამისი ცოლი დაკიზე – სოფიო
ქ ამისი შვილი ანჯეურ – ანდრია
ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ქეთევან
ქ ამისი შვილი ალბესხან – აბრამ
ქ ამისი ცოლი საღალიზ – სალომე
ქ ამისი შვილი ყონილიზ – ისაკ
ქ ამისი ცოლი ფირი – ეფრემი
ქ ამისი ქალი სოზიმი – სალომე
ქ მეორე ქალი მელესი – მელანია
ც [8]

ქ ფაგიშვილი ფოჩი – სფირიდონ
ქ ამისი ცოლი აშტარსი – ანუსია
ქ ამისი შვილი შავლიხი – შალვა
ქ ამისი ცოლი მელეხან – მელანია
ქ ამისი შვილი მელლუსტი – მარკოზ
ქ ამისი ცოლი შალბეკი – სოფიო
ქ ამისი ქალი იზისეგ – ირინე
ქ მეორე ქალი ჩემჩებე – დარია

Четвёртая дочь Махаи – Мелания
5

Пидишвили Мисост – Мосэ
Его жена АтагIаз – Анна
Его сын Ханчи – Харитон
Его жена Госэ – Гайанэ
Его сын Томирзи – Тома
Его жена Гаскеи – Софио
Его дочь Сотеи – Саломэ
Вторая дочь Башхеи – Барбарэ
6

Падишвили СириликI – Ириноз
Его жена Хуси – Софио
Его сын Отиник – Иоанэ
Его жена Айкел – Ана
Его дочь Ханбеки – Хорешан
Вторая дочь Сатано – Параскева
Третья дочь Айдеи – Дария
7

Амгергишвили Къантемир – Иакоб
Его жена Ханбеги – Хорешан
Его сын Софли – Софрон
Его жена Дакизэ – Софио
Его сын Анджеур – Андрия
Его жена Къатази – Кетеван
Его сын Албесхан – Абрам
Его жена СалагIиз – Саломэ
Его сын КъонигIиз – Исак
Его жена Пири – Ефрем
Его дочь Созими – Саломэ
Вторая дочь Мелеси – Мелания
8

Пагишвили Почи – Сфиридон
Его жена АштIарси – Анусия
Его сын Шавлихи – Шалва
Его жена Мелехан – Мелания
Его сын МелгIустIи – Маркоз
Его жена Шалбеки – Софио
Его дочь Изисег – Иринэ
Вторая дочь Чемчебэ – Дария

ქ მესამე ქალი დოღეთხან – მარინე
 ქ ამისი ძმა ბირძი – ბიძინა
 ქ ამისი ცოლი გაით – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ჩარიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თინათინ
 ქ ამისი შვილი აითე – ანდრია
 ქ მეორე შვილი საი – იასე
 ქ მესამე შვილი ასლამირზე – ათანასე
 ქ მეოთხე შვილი მათე – მათე
 ქ ამისი ქალი მელექ – მელანია
 ქ მეორე ქალი შალთუთე – თეკლა
 ქ ამათ დედა მაიგი – დარია
 თ [9]
 ქ აღდიშვილი ჩარე – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი სოთინეგ – სოფიო
 ქ ამისი შვილი გაგუზ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ბაღაზ – ანუსია
 ქ ამისი შვილი ახმირზა – ადამ
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი ქალი მანასხან – ანა
 ი [10]
 ქ მაღდიშვილი სირხავი – სოლომონ
 ქ ამისი ცოლი შელაღაზ – სარა
 ქ ამისი შვილი ფოშ – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი დაკიზე – დარია
 ქ ამისი ქალი მელესხან – მელანია
 ქ ამისი დედა ბეჟი – მელანია
 ია [11]
 ქ ანდიშვილი ჯახთემირ – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი ბეირენ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ბარსი – ბარნაბე
 ქ ამისი ცოლი მინას – მართა
 ქ ამისი ქალი დოღი – დარია
 ქ ამისი დედა შელაღაზ – ხორეშან
 იბ [12]
 ქ ღონთიშვილი სანფი – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარ
 ქ ამისი შვილი ფარჩი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი ბაშხი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ასალანგერი – ათანასე

Третья дочь Долетхан – Маринэ
 Его брат Бирдзи – Бидзина
 Его жена Гайт – Гайанэ
 Его сын Чарикъо – Тома
 Его жена Тавкэ – Тинатин
 Его сын Айте – Андрия
 Второй сын Саи – Иасэ
 Третий сын Асламирзе – Атанасэ
 Четвёртый сын Матэ – Матэ
 Его дочь Мелек – Мелания
 Вторая дочь Шалтутэ – Текла
 Их мать Майги – Дария
 9
 Алдишвили Чарэ – Иосэб
 Его жена Сотинег – Софио
 Его сын Гагуз – Гиорги
 Его жена Баглаз – Анусия
 Его сын Ахмирза – Адам
 Его жена Дайкэ – Дария
 Его дочь Манасхан – Ана
 10
 Малдишвили Сирхави – Соломон
 Его жена Шелаглаз – Сара
 Его сын Пош – Филипэ
 Его жена Дакизе – Дария
 Его дочь Мелесхан – Мелания
 Его мать Бежи – Мелания
 11
 Андишвили Джахтемир – Иакоб
 Его жена Бейрен – Барбарэ
 Его сын Барси – Барнабэ
 Его жена Минас – Марта
 Его дочь Доли – Дария
 Его мать Шелаглаз – Хорешан
 12
 Понтишвили Санпи – Атанасэ
 Его жена Тавкэ – Тамар
 Его сын Парчи – Филипэ
 Его жена Башхи – Барбарэ
 Его сын Асалангери – Атанасэ

ქ ამისი ცოლი ოთაიქო – მარია
 ქ ამისი ქალი გაგუზე – გაიანე
 ქ ამისივე ქალი ჯანბეგი – დარია
 ქ ამისივე ქალი ხალახაზ – ხორეშან
 ქ ამისივე ქალი თია – თინათინ
 ქ ამისივე ქალი ფათეში – მარტა
 ქ ამისივე ქალი აშტარხან – ანნა
 ქ ამისივე ქალი სახუჯი – სარრა
 ქ ამისივე ქალი სოთიში – სოფიო
 ქ ამისივე ქალი გაინი – გაიანე

იგ [13]

ქ მარიშიშვილი ნავროზ – ელიაზარ
 ქ ამისი ცოლი ფარალოზ – მარტა
 ქ ამისი შვილი ასლაგერი – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი დაიქე – დარია
 ქ ამისი შვილი აკოჯი – იაკობ
 ქ ამისი ქალი მილეგ – მელანია
 ქ ამისი შვილი გუსი – გიორგი
 ქ ამისივე ქალი აიქელ – ანნა
 ქ მეორე ქალი ისრიბეგ – ირინე

იდ [14]

ქ მარიშიშვილი აშახმათ – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი ხეთი – ხამფერვან
 ქ ამისი შვილი ხამფი – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი დაკაზი – დარია
 ქ ამისი ქალი ვოჯი – მარტა
 ქ მეორე ქალი სანახანი – ანა

იე [15]

ქ სამფიშვილი ფაჩი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი ქისგი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ბერდი – სოლომონ
 ქ ამისი ცოლი ჯახდერი – ანუსია
 ქ ამისი ქალი ქისკანი – დარია
 ქ ამათი დედა გაბილინი – გაიანე

ივ [16]

ქ აიდეყიშვილი ფეზი – თომა
 ქ ამისი ცოლი ხათიგა – სალომე
 ქ ამისი შვილი ბარიყო – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი ზაზუმე – სოფო
 ქ ამისი შვილი ბაითი – გიორგი

Его жена Отайко – Мария
 Его дочь Гагузэ – Гайанэ
 Его дочь Джанбеги – Дария
 Его дочь Халахаз – Хорешан
 Его дочь Тия – Тинатин
 Его дочь Патеши – Марта
 Его дочь Аштархан – Анна
 Его же дочь Сахуджи – Сара
 Его дочь Сотиши – Софио
 Его дочь Гайни – Гайанэ

13

Маришишвили Навроз – Элиазар
 Его жена Парагоз – Марта
 Его сын Аслагер – Атанасэ
 Его жена Дайкэ – Дария
 Его сын Аकोжи – Иакоб
 Его дочь Милег – Мелания
 Его сын Гуси – Гиორги
 Его жена Айкел – Анна
 Вторая жена Исрибег – Иринэ

14

Маришишвили Ашахмат – Атанасэ
 Его жена Хети – Хамперван
 Его сын Хампи – Харитон
 Его жена Даклази – Дария
 Его дочь Воджи – Марта
 Вторая дочь Санахани – Ана

15

Сампишвили Пачи – Филипэ
 Его жена Кисги – Кетеван
 Его сын Берди – Соломон
 Его жена Джахдери – Анусия
 Его дочь Кискан – Дария
 Их мать Габилени – Гайанэ

16

Айдэкъишвили Пеби – Тома
 Его жена Хатига – Саломэ
 Его сын Барикъо – Бартломэ
 Его жена Зазумэ – Софо
 Его сын Баити – Гиორги

ქ ამისი ცოლი დოღეთხან – დარია
 ქ ამისი ქალი მაილი – ბარბარე
 ქ ამისი დედა არაღოზ – მართა
 იზ [17]

ქ [ა]იდაყიშვილი ღაზი – [ლ]იკტორ
 ქ ამისი ცოლი კეზიონ – მატრონა
 ქ ამისი შვილი აითეგ – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი გენიონ – ნინო
 ქ ამისი შვილი ბალოი – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი ბაშახა – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ახმათ – ადამ
 ქ ამისი ქალი ფარაღოზ – ეფემია
 ქ მეორე ქალი ბაშახე – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი მიმიო / ძიძიო – ნინო
 ქ მეოთხე ქალი ბილი – ელენე
 ქ მეხუთე ქალი ღათე – მართა
 ქ მეექვსე ქალი ქათიზ – ქეთევან
 იზ [18]

ქ ალიშვილი დიგი – დიმიტრი
 ქ ამისი ცოლი ბექაღაზ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი თეფსარიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი ბაშხა – მართა
 ქ ამისი შვილი აშკორახ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი მელეს – მელანია
 ქ ამისი შვილი ხასკაი – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი თათუმი – თეუდულა
 ქ ამისი ქალი ბასლიყიზ – ელისაბედ
 ქ მეორე ქალი ღანთეთი – თეოდორა
 ქ მესამე ქალი სექაზღა – სოფო
 ით [19]

ქ მეცხალიშვილი ყაისი – ისაკ
 ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ბოსეი – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი ქისკან – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ჯანთემირ – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი სალბი – სალომე
 ქ ამისი ქალი ხაჯიხან – ხამფერვან
 ქ მეორე ქალი ფარაღიზ – თამარ
 კ [20]
 ქ მეცხალიშვილი ბაიელ – ბართლომე

Его жена Долетхан – Дария
 Его дочь Майли – Барбарэ
 Его мать Арагъоз – Марта
 17
 [А]идакъишвили Глази – [Г]иктор
 Его жена Кезион – Матрона
 Его сын Айтег – Атанасэ
 Его жена Генион – Нино
 Его сын Багъои – Бартломэ
 Его жена Башаха – Барбарэ
 Его сын Ахмат – Адам
 Его дочь Парагъоз – Ефемия
 Вторая дочь Башахэ – Барбарэ
 Третья дочь Мимио / Дзидзио – Нино
 Четвёртая дочь Били – Эленэ
 Пятая дочь Гатэ – Марта
 Шестая дочь Катиз – Кетеван
 18

Алишвили Диги – Димитри
 Его жена Бекагъаз – Барбарэ
 Его сын Тепсарикъо – Тома
 Его жена Башха – Марта
 Его сын Ашкlorax – Андрия
 Его жена Мелес – Мелания
 Его сын Хасклай – Харитон
 Его жена Татуми – Теудула
 Его дочь Басликъиз – Елисабед
 Вторая дочь Гантети – Теодора
 Третья дочь Секазгla – Софо
 19

Мецхалишвили Къайси – Исак
 Его жена Башхай – Барбарэ
 Его сын Босеи – Бесарион
 Его жена Кисклан – Кетеван
 Его сын Джантемир – Иосэб
 Его жена Салби – Саломэ
 Его дочь Хаджихан – Хамперван
 Вторая дочь Парагъиз – Тамар
 20
 Мецхалишвили Байел – Бартломэ

ქ ამისი ცოლი ბაშხაი – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი ამძაურ – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი დაკიზე – თამარ
 ქ ამისი ქალი გოსემაქო – გაიანე
 ქ მეორე ქალი ძემძალი – დარია
 კა [21]

ქ დათიშვილი მანგერი – მიხაილ
 ქ ამისი ცოლი დათაონ – დარია
 ქ ამისი შვილი ბეცეი – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი მელესხან – მელანია
 ქ მეორე ქალი შეიაღიზ – სალომე
 კბ [22]

ქ დათიშვილი გუჯის ქვრივი თოთრიჯან – ანნა
 ქ ამისი ქალი ფაიქი – მართა
 ქ მეორე ქალი გოსეზი – ბარბარე
 ქ მესამე ქალი ბაბე – დარია
 ქ მეოთხე ქალი დახკაზი – თამარ
 ქ მეხუთე ქალი თაუქე – თინათინ
 ქ მეექვსე ქალი დაიქო – ელისაბედ
 კგ [23]

ქ სოსლანიშვილი მახია – მიხაილ
 ქ ამისი ცოლი კაჯერიშ – დარეჯან
 ქ ამისი შვილი ალიმირზა – ადამ
 ქ ამისი ცოლი სოზიმი – სოფო
 ქ ამისი ქალი გოსეზი – გაიანე
 ქ მეორე ქალი ბაბუშკი – ბარბარე
 კდ [24]

ქ ბამარზაშვილი ჯეხაი – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი დაშთეი – ანნა
 ქ ამისი შვილი ხანიყო – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი მელისხან – მელანია
 ქ ამისი ქალი დაკაზი – დარია
 ქ მეორე ქალი შელაღიზ – ელენე
 კე [25]

ქ ჯუკოშვილი ბარიყო – ბიძინა
 ქ ამისი ცოლი ფარაღოზ – თინათინ
 ქ ამისი შვილი ბაჩი – ბესარიონ
 ქ ამისი ქალი ბაბუშკი – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი მინათ – მელანია

Его жена Башхай – Барбарэ
 Его сын Амдзаур – Андрия
 Его жена Дакизе – Тамар
 Его дочь Госемако – Гайанэ
 Вторая дочь Дземдзали – Дария
 21

Датишвили Мангери – Михаил
 Его жена Датаон – Дария
 Его сын Бецеи – Бесарион
 Его жена Госези – Гайанэ
 Его дочь Мелесхан – Мелания
 Вторая дочь Шеяглиз – Саломэ
 22

Вдова Датишвили Гуджи Тотрижан – Анна
 Её дочь Паики – Марта
 Вторая дочь Госези – Барбарэ
 Третья дочь Бабэ – Дария
 Четвёртая дочь Дахкази – Тамар
 Пятая дочь Таукэ – Тинатин
 Шестая дочь Даико – Елисабет
 23

Сосланишвили Махиа – Михаил
 Его жена Каджериш – Дареджан
 Его сын Алимирза – Адам
 Его жена Созими – Софо
 Его дочь Госези – Гайанэ
 Вторая дочь Бабушки – Барбарэ
 24

Бамарзашвили Джехаи – Иосэб
 Его жена Даштеи – Анна
 Его сын Ханикьо – Харитон
 Его жена Мелисхан – Мелания
 Его дочь Даклази – Дария
 Вторая дочь Шелаглиз – Эленэ
 25

Джуклошвили Барикьо – Бидзина
 Его жена Парагლოз – Тинатин
 Его сын Бачи – Бесарион
 Его дочь Бабушки – Барбарэ
 Вторая дочь Минат – Мелания

კვ [26]

ქ ბირდიშვილი გეტაღაზ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ნანია – ნინო
 ქ ამისი შვილი ბაბიყო – გაბრიელ
 ქ ამისი ცოლი ბაშაი – მარტა
 ქ ამისი შვილი ახმათ – ადამ
 ქ ამისი ცოლი ასტარხან – ანა
 ქ ამისი შვილი გეორი – გიორგი
 ქ ამისის ქალი ბაბეი – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი ოარი – ანუსია
 ქ მესამე ქალი აბაღაზ – პარასკევა
 ქ მეოთხე ქალი თითაღაზ – მარტა

კომლი კვ [26] და სული სკვ [233]

26

Бирдишвили Гетагъаз – Гиორги
 Его жена Нания – Нино
 Его сын Бабикъо – Гавриэл
 Его жена Башаи – Марта
 Его сын Ахмат – Адам
 Его жена Астлархан – Ана
 Его сын Геори – Гиორги
 Его дочь Бабей – Барбарэ
 Вторая дочь Оари – Анусия
 Третья дочь Абагъаз – Параскева
 Четвёртая дочь Титагъаз – Марта

Дымов 26 и душ 233.

სოფელს გაღლანს [გელგანი]

ა [1]

ქ თალაშვილი დოლაყა – დავით
 ქ ამისი ცოლი ხადიჯე – დარეჯან
 ქ ამისი შვილი აღბათი – ადამ
 ქ ამისი ცოლი თაუქე – თამარ
 ქ ამისი შვილი საყმარზა – სვიმონ
 ქ ამისი ცოლი ლალაღაზ – ანნა
 ქ ამისი ქალი ბაბეი – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი ორმაღიზ – ანუსია
 ქ მესამე ქალი ესთეი – ელენე
 ქ მეოთხე ქალი ხაჯაბეგ – ხორეშან

ბ [2]

ქ სირხავიშვილი ბარს – ბიძინა
 ქ ამისი ცოლი თამე – თამარ
 ქ ამისი შვილი ბერდიყო – ბესარიონ
 ქ ამისი ცოლი ქათაზე – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი თოთირ – თომა
 ქ ამისი ქალი ამაქა – ანა
 ქ ამისი ძმა ითმა – ილია
 ქ ამისი ცოლი მიაშ – მაია

გ [3]

ქ სირხავიშვილი ბათირი – აბრამ
 ქ ამისი ცოლი ფაქი – თამარ
 ქ ამისი შვილი ბაბი – ბარბარე
 ქ ამისი ცოლი ქენჯი – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი ასტარხან – ანნა
 ქ მეორე ქალი მინა – მართა
 ქ მესამე ქალი სათაფი – სოფიო

დ [4]

ქ ბითრიშვილი გაჯილ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ბესჯაღაზ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი მაირი – მარკოზ
 ქ ამისი ცოლი თითოი – თინათინ
 ქ ამისი ქალი კოერდი – კონია
 ქ მეორე ქალი ხურსან – რუსუდან
 ქ მესამე ქალი ბესაი – სარა

ე [5]

ქ ჯაიშვილი სახმარზა – სოლომონ
 ქ ამისი ცოლი ხამბეკი – ხორეშან
 ქ ამისი ქალი გოსეზი – გაიანე

В СЕЛЕНИИ БАЛГАН [БЯЛГАН]

1

Талашвили Долакѡ – Давит
 Его жена Хадиджѡ – Дареджан
 Его сын АгІбати – Адам
 Его жена Таукѡ – Тамар
 Его сын Сакѡмарза – Свимон
 Его жена ЛалагІаз – Анна
 Его дочь Бабей – Барбарѡ
 Вторая дочь ОрмагІиз – Анусия
 Третья дочь Эстеи – Эленѡ
 Четвѣртая дочь Хаджабег – Хорешан

2

Сирхавишвили Барс – Бидзина
 Его жена Тамѡ – Тамар
 Его сын Бердикѡ – Бесарион
 Его жена Катазѡ – Кетеван
 Его сын Тотир – Тома
 Его дочь Амака – Ана
 Его брат Итма – Илия
 Его жена Миам – Майя

3

Сирхавишвили Батири – Абрам
 Его жена Паки – Тамар
 Его дочь Баби – Барбарѡ
 Его жена Кенджи – Кетеван
 Его дочь АстІархан – Анна
 Вторая дочь Мина – Марта
 Третья дочь Сатафи – Софио

4

Битришвили Гаджил – Гиорги
 Его жена БесджагІаз – Барбарѡ
 Его сын Майри – Маркоз
 Его жена Титои – Тинатин
 Его дочь Коэрди – Кония
 Вторая дочь Хурсан – Русудан
 Третья дочь Бесаи – Сара

5

Джаишвили Сахмарза – Соломон
 Его жена Хамбеки – Хорешан
 Его дочь Госези – Гайанѡ

ქ მეორე ქალი მანათ – მართა
 ქ მესამე ქალი მახკარიშ – მაია
 ვ [6]
 ქ სირხავიშვილი ფეგი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი თამარი – თამარ
 ქ ამისი შვილი თებ – თომა
 ქ ამისი ცოლი ქენელიზ – ქეთევან
 ქ ამისი ქალი ბექელიზ – ბარბარე
 ქ მეორე ქალი სელილიზ – სალომე

კომლი ვ [6] და სული მგ[43]

Вторая дочь Манат – Марта
 Третья дочь Махкариш – Майя
 6
 Сирхавишвили Пеги – Филипэ
 Его жена Тамари – Тamar
 Его сын Теб – Тома
 Его жена Кенеглиз – Кетеван
 Его дочь Бекиглиз – Барбарэ
 Вторая дочь Селиглиз – Саломэ

Дымов 6 и душ 43.

სოფელს სვანს [შოანი]

ა [1]

ქ თუმითიყასშვილი გეტაღაზ – გიორგი
 ქ ამისი ცოლი ასტარხან – ანნა
 ქ ამისი შვილი ჯოკ – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი ქუმისი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი დახყუ – დავით
 ქ ამისი ცოლი აიქელ – ანუსია
 ქ ამისი შვილი ბერჯ – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი მახყა – დარია
 ქ ამისი ქალი ატარგ – ანასტასია
 ქ მოერე ქალი ხადიჯე – ხორეშან
 ქ მესამე ქალი ყოჯი – სოფიო
 ბ [2]

ქ გერიშვილი სოლიმ – სოლომონ
 ქ ამისი ცოლი მაკარიშ – მართა
 ქ ამისი შვილი მისოსტი – მოსე
 ქ ამისი ცოლი მელექ – მელანია
 ქ ამისი შვილი ასლიყო – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი სალაღა – სოფიო
 ქ ამისი დედა დაით – დარია

გ [3]

ქ გერთიღაზისშვილი ხანიყ – იოსებ
 ქ ამისი ცოლი მარაზიგი – მარიამ
 ქ ამისი შვილი თემრიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი ჩამაღაზ – ანა
 ქ ამისი შვილი ფარაღულ – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი ასტარხი – ტასია
 ქ ამისი ქალი ბაბე – ნინო
 ქ მეორე ქალი არუყიზ – ანა

დ [4]

ქ ბაჯიშვილი ოხელგი – იოკიმ
 ქ ამისი ცოლი ჯანღაზ – ანა
 ქ ამისი შვილი სილირ – სილიბისტრო
 ქ ამისი ქალი თავქე – თამარ
 ქ მეორე ქალი ჯანუს – სოფიო
 ქ მესამე ქალი თაიქე – თინათინ

ე [5]

ქ მათისშვილი ბითემირ – ბართლომე
 ქ ამისი ცოლი აიქელ – ანა
 ქ ამისი შვილი თებალათ – თომა

В СЕЛЕНИИ СВАН [ШОАН]

1

Тумитикъасшвили Гетагъаз – Гиორги
 Его жена Астлархан – Анна
 Его сын Джок – Иакоб
 Его жена Кумиси – Кетеван
 Его сын Дахкъу – Давит
 Его жена Айкел – Анусия
 Его сын Бердж – Бартломэ
 Его жена Махкъа – Дария
 Его дочь Атарг – Анастасия
 Вторая дочь Хадиджэ – Хорешан
 Третья дочь Къоджи – Софио

2

Геришвили Солим – Соломон
 Его жена Маклариш – Марта
 Его сын Мисости – Мосэ
 Его жена Мелек – Мелания
 Его сын Асликъо – Атанасэ
 Его жена Салагъа – Софио
 Его мать Даит – Дария

3

Гертигъазисшвили Ханикъ – Иосеб
 Его жена Маразиги – Мариям
 Его сын Темрикъо – Тома
 Его жена Чамагъаз – Ана
 Его сын Фарагъул – Филипэ
 Его жена Астархи – Тасия
 Его дочь Бабэ – Нино
 Вторая дочь Арукъиз – Ана

4

Баджишвили Охелги – Иоким
 Его жена Джангъаз – Ана
 Его сын Силир – Силибистро
 Его дочь Тавкэ – Тамар
 Вторая дочь Джанус – Софио
 Третья дочь Таикэ – Тинатин

5

Матисшвили Битемир – Бартломэ
 Его жена Аикел – Ана
 Его сын Тебалат – Тома

ქ ამისი ცოლი ბაბიგ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი მირზაბეგ – მარკოზ
 ქ ამისი ცოლი ხანქე – ხორეშან
 ქ ამისი ქალი ხადიჯი – რუსუდან
 ვ [6]

ქ აყიშვილი იყბი – იობ
 ქ ამისი ცოლი ესმარგი – ელენე
 ქ ამისი ქალი დაიქე – დარია
 ქ მეორე ქალი სალიმ – სოფიო
 ქ მესამე ქალი ხაჯი – ანა
 ზ [7]

ქ ყაყისშვილი ორაყ – იაკობ
 ქ ამისი ცოლი აშქტარყ – ანა
 ქ ამისი ქალი აჩანალიზ – ელენე
 ქ მეორე ქალი ხაჯიყიზ – სოფიო
 ქ მესამე ქალი ხანბექი – ელისაბედ
 ქ მეოთხე ქალი აიბი – ნინო
 ზ [8]

ქ ხაბარგიშვილი თემსრიყო – თომა
 ქ ამისი ცოლი ქათაზი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ტ[...] – ანტონ
 ქ ამისი ქალი მელექ – მელანია
 ქ ამისი დედა ნანა – ნინო
 თ [9]

ქ ხარბაგისშვილი საქის – მიხაილ
 ქ ამისი ცოლი ოლდაყიზ – ანა
 ქ ამისი შვილი ნავროზ – ივანე
 ქ ამისის ცოლი აიქილი – ანუსია
 ქ ამისი ქალი თიმლი – თინათინ
 ქ მეორე ქალი თამრი – თამარ
 ი [10]

ქ ხარბაგისშვილი მანდი – ანდრია
 ქ ამისი ცოლი ბაბუშკ – ბარბარე
 ქ ამისი შვილი აითეგ – ათანასე
 ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
 ქ ამისი ქალი სალლოზ – სალომე

კომლი ი [10] და სული ჯე [66]

გ [3] სამრევლოსი კომლი ჯე [68] და სული ქიბ
 [612]

Его жена Баби́г – Барба́рэ
 Его сын Мирзабе́г – Марко́з
 Его жена Ханкэ – Хорешан
 Его дочь Хадиджи – Русудан
 6

Ақышвили Иқъби – Иоб
 Его жена Эсмарги – Эленэ
 Его дочь Даикэ – Дария
 Вторая дочь Салим – Софио
 Третья дочь Хаджи – Ана
 7

Қыақышвили Оракъ – Иакоб
 Его жена Ашқтаркъ – Ана
 Его дочь Ачанағиз – Эленэ
 Вторая дочь Хаджикъиз – Софио
 Третья дочь Ханбеки – Елисабет
 Четвёртая дочь Айби – Нино
 8

Хабаргишвили Темсрикъо – Тома
 Его жена Катази – Кетеван
 Его сын Т[...] – Антон
 Его дочь Мелек – Мелания
 Его мать Нана – Нино
 9

Харбагисшвили Сакис – Михаил
 Его жена Олдакъиз – Ана
 Его сын Навроз – Иванэ
 Его жена Аикили – Анусия
 Его дочь Тинғи – Тинатин
 Вторая дочь Тамри – Тамар
 10

Харбагисшвили Манди – Андрия
 Его жена Бабушк – Барбарэ
 Его сын Аитег – Атанасэ
 Его жена Госези – Гаианэ
 Его дочь Салғлоз – Саломэ

Дымов 10 и душ 66.

68 дымов и 612 душ 3-х приходов.

[illegible][illegible]

სოფელი ანდრიყავას¹

ა [1]

ქ გეტესშვილი გოგი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი დაქე – ქეთევან
ქ ამისი შვილი შაბი – ვასილ
ქ ამისი ცოლი აიქილ – ანნა
ქ ამისი ქალი გურჯიხან – გაიანე
ქ მეორე ქალი სულთალაზ – სოფო
ქ მესამე ქალი მალინა – მაია

ბ [2]

ქ გაზიშვილი ოსე – [მ]ოსე
ქ ამისი ცოლი მელეს – მელანია
ქ ამისი შვილი თათილ – ილია
ქ ამისი ცოლი თამარა – თამარა
ქ ამისი შვილი ყაითიყო – თადეოს
ქ მეორე შვილი ათბი – არსენი
ქ მესამე შვილი ყავდინ – ანდრია
ქ მეოთხე შვილ ხაჯობი – ხარიტონ
ქ მეხუთე შვილი თემრიყო – თეოფანე

გ [3]

ქ სამაშვილი მაჩიყო – მარკოზ
ქ ამისი ცოლი გადა – გაიანე
ქ ამისი შვილი ხაჯბი – ხარიტონ
ქ ამისი ქალი ძიგენ – ბარბარე

დ [4]

ქ თათუძიშვილი იდარიყო – ანდრია
ქ ამისი ცოლი გვასეი – სოფო
ქ ამისი შვილი ელიმირზა – ელიაზარ
ქ ამისი ქალი ქინძ – ქეთევან
ქ მეორე ქალი ზალი – ელენე
ქ მესამე ქალი სათანა – სოფო

ე [5]

ქ ცურათიშვილი ანდარიყო – ანდრია
ქ ამისი ცოლი ხანუქე – ანუსია
ქ ამისი შვილი თემრიყო – თეოდორე
ქ ამისი ქალი გოსეზი – სოფო

ვ [6]

ქ ადლიგერიშვილი მამლიჯან – მაქსიმე
ქ ამისი ცოლი ყესაონ – ანუსია

¹ მეორე სია. კომლები იგივეა, შეცვლილია ნათლობის სახელები

В СЕЛЕНИИ АНДРИКЪАВ¹

1

Гетесшвили Гоги – Гиорги
Его жена Дакэ – Кетеван
Его сын Шаби – Васил
Его жена Айкил – Анна
Его дочь Гурджихан – Гайанэ
Вторая дочь Султаглаз – Софо
Третья дочь Малина – Майя

2

Газишвили Осэ – [М]осэ
Его жена Мелес – Мелания
Его сын Татил – Илия
Его жена Тамара – Тамара
Его сын Къаитикъо – Тадеос
Второй сын Атби – Арсени
Третий сын Къавдин – Андрия
Четвёртый сын Хаджоби – Харитон
Пятый сын Темрикъо – Теофанэ

3

Самашвили Мачикъо – Маркоз
Его жена Гада – Гаианэ
Его сын Хаджби – Харитон
Его дочь Дзиген – Барбарэ

4

Татудзишвили Идарикъо – Андрия
Его жена Гвасеи – Софо
Его сын Элимирза – Елиазар
Его дочь Киндз – Кетеван
Вторая дочь Зали – Эленэ
Третья дочь Сатана – Софо

5

Цуратишвили Андариико – Андрия
Его жена Ханукэ – Анусия
Его сын Темрикъо – Теодорэ
Его дочь Госези – Софо

6

Адлигеришвили Мамлиджан – Максимэ
Его жена Къесаон – Анусия

¹ Второй список. Дворы те же, изменены крестильные имена.

ქ ამისი შვილი ჩოჩი – შიო
 ქ ამისი ცოლი მანი – გაიანე
 ქ ამისი შვილი ამზორი – ზინობ
 ზ [7]

ქ ისლამიშვილი ბუტაი – ბიკტორ
 ქ ამისი ცოლი შექა – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი ხაჯაბი – ხარიტონ
 ქ მეორე შვილი ყივდინ – ნიკოლა
 ღ [8]

ქ ლეანაშვილი გაბათ – გაბრიელ
 ქ ამისი ცოლი ჯასსი – ირინა
 ქ ამისი შვილი აღიმირზა – ამინა
 ქ ამისი ქალი ქიქი – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი მინას – მარიამ
 თ [9]

ქ ბერიშვილი ვარსაგი – დავით
 ქ ამისი ცოლი ალიბეგონ – ელენე
 ქ ამისი შვილი ფფო – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი მელეხი – მელანია
 ქ ამისი შვილი სოზორი – სოფრონ
 ქ მეორე შვილი ხამირაზა – ხარიტონ
 ქ ამისი ქალი გოსეზი – სოფო
 ქ მეორე ქალი გიგი – ირინა
 ი [10]

ქ ბარშვილი ბიზა – ბიკტორ
 ქ ამისი ცოლი სოზიმი – სოფო
 ქ ამისი შვილი ბერდი – დიმიტრი
 ქ მეორე შვილი ფაფი – ფილიპე
 ქ ამისი ქალი ქორთეში – ქეთევან
 ქ მეორე ქალი მუდეგი – დარია
 ია [11]

ქ გოგიშვილი კბიდ – კირილე
 ქ ამისი ცოლი ქინჯი – ქეთევან
 ქ ამისი შვილი თახოი – თადეოს
 ქ ამისი ცოლი ზალი – ელენე
 ქ ამისი შვილი მამხარი – მაქსიმე
 ქ ამისი ქალი დასიქ – დარია
 იბ [11]

ქ ბარიშვილი ბაზრი – ვასილ
 ქ ამისი ცოლი ონოქროზი – ანნა
 ქ ამისი ქალი ქეკია – ქეთევან

Его сын Чочи – Шио
 Его жена Мани – Гайанэ
 Его сын Амзори – Зиноб
 7
 Исламишвили Бутаи – Биктор
 Его жена Шека – Кетеван
 Его сын Хаджаби – Харитон
 Второй сын Къивдин – Никола
 8

Леанашвили Габат – Гавриэл
 Его жена Джасси – Ирина
 Его сын Алимйрза – Амина
 Его дочь Кики – Кетеван
 Вторая дочь Минас – Мариям
 9

Беришвили Варсаги – Давит
 Его жена Алибегон – Эленэ
 Его сын Ффо – Филипэ
 Его жена Мелеси – Мелания
 Его сын Созори – Сопрон
 Второй сын Хамираза – Харитон
 Его дочь Госези – Софо
 Вторая дочь Гиги – Ирина
 10

Баршвили Биза – Биктор
 Его жена Созими – Софо
 Его сын Берди – Димитри
 Второй сын Папи – Филипэ
 Его дочь Кортеша – Кетеван
 Вторая дочь Мудеги – Дария
 11

Гогшвили Кбид – Кирилэ
 Его жена Кинджи – Кетеван
 Его сын Тахои – Тадеос
 Его жена Зали – Эленэ
 Его сын Мамхари – Максимэ
 Его дочь Дасик – Дария
 11

Баришвили Базри – Васил
 Его жена Онокрозы – Ана
 Его дочь Кеклиа – Кетеван

ქ მეორე ქალ ქოზირ – ქრისტინა
ქ მესამე ქალი დისეკა – დარია
იგ [12]

ქ ლეანაშვილი ფაფ – ფილიპე
ქ ამისი ცოლი არჭებონ – ანუსია
ქ ამისი შვილი ლაონ – ბოკტორ
ქ მეორე შვილი დახჩიყო – დიმიტრი
ქ ამისი ცოლი ჯიჯი – მარინა
ქ ამისი ქალი ქათაზი – ქეთევან
ქ მეორე ქალი აზავხან – ანუსია
ქ მესამე ქალი ხაჯიყიზ – ხრისტინა
ქ ამისი შვილი თეფსი – თეოდორე
იდ [14]

ქ ბარიყოშვილი თეფსი – თეოფანე
ქ ამისი ცოლი დაკზე – დარია
ქ ამისი ქალი მელესხან – მელანია
ქ ამისი დედა ნანა – ნინო
იე [15]

ქ თასუაშვილი ჯიგა – გიორგი
ქ ამისი ცოლი სობალი – სოფო
ქ ამისი შვილი დაურბეგ – დიმიტრი
ქ ამისი ცოლი სასინო – სალომე
ქ ამისი ქალი ქიქო – ქეთევან
ქ მეორე ქალი მახკრიხ – მარიამ
ივ [16]

ქ ციციაშვილი ხამირზა – ხარიტონ
ქ ამისი ცოლი გოქონი – ხორეშან
ქ ამისი შვილი შიშთირხა – შიო
ქ ამისივე ქალი ზეზიმი – მარინე
იზ [17]

ქ ლიანაშვილი კარცხან – კოზმან
ქ ამისი ცოლი თითილი – თინათინ
ქ ამისი შვილი ნავროზ – ნიკოლოზ
ქ ამისი ცოლი გოსეზი – გაიანე
ქ ამისი ქალი გურჯი – ირინა
ილ [18]

ქ ლეანაშვილი ხაჯო – ხარიტონ
ქ ამისი ცოლი მელისე – მელანია
ქ ამისი შვილი აბრაგ – აბრამ
ქ ამისი ქალი ბიე – ბარბარე
ქ მეორე ქალი გიგუ – გაიანე

Вторая дочь Козир – Кристина
Третья дочь Дисекла – Дария
12
Леанашвили Пап – Филипп
Его жена Арчлебон – Анусия
Его сын Лаон – Биктор
Второй сын Дахчикьо – Димитри
Его жена Джиджи – Марина
Его дочь Катази – Кетеван
Вторая дочь Азавхан – Анусия
Третья дочь Хаджикъиз – Христина
Его сын Тепси – Теодорэ
14

Барикъошвили Тепси – Теофанэ
Его жена Дакзэ – Дария
Его дочь Мелесхан – Мелания
Его мать Нана – Нино
15

Тасуашвили Джига – Гиорги
Его жена Собали – Софо
Его сын Даурбег – Димитри
Его жена Сасино – Саломэ
Его дочь Кико – Кетеван
Вторая дочь Махкрех – Мариям
16

Цициашвили Хамирза – Харитон
Его жена Гокони – Хорешан
Его сын Шиштирха – Шио
Его дочь Зезими – Маринэ
17

Лианавили Кларцхан – Козман
Его жена Титили – Тинатин
Его сын Навроз – Николоз
Его жена Госези – Гаианэ
Его дочь Гурджи – Ирина
18

Леанашвили Хаджо – Харитон
Его жена Мелесэ – Мелания
Его сын Абраг – Абрам
Его дочь Биэ – Барбарэ
Вторая дочь Гигу – Гаианэ

ით [19]

ქ თაგორაშვილი გაჯი – გიორგი

ქ ამისი ცოლი გოსე – გაიანე

ქ ამისი შვილი ფარვამე – ეფრემ

ქ ამისი ქალი ნიეოი – ნინო

ქ მეორე ქალი გუთაზი – ანნა

კ [20]

ქ ფუხანიშვილი დასხო – დიმიტრ

ქ ამისი ცოლი ხურსან – ხორეშან

ქ ამისი შვილი დუდარიყო – დიმიტრი

ქ ამისი ცოლი თავქე – თამარ

ქ ამისი ქალი გუთეი – გაიანე

ქ მეორე ქალი სონთეი – სოფო

ქ მესამე ქალი ბუბუ – ბარბარე

ქ ამისი შვილი ალი – ილია

ქ ამისი ქალი ქაილი – ქეთევან

კა [21]

ქ საფრიშვილი ბარსი – ბესარიონ

ქ ამისი ცოლი განი – გაიან

ქ ამისი ქალი ქინძი – ქეთევან

ქ მეოთხე ქალი დასაჭი – დარია

კომლი კა [21] და სული რკ [110]

19

Тагорашвили Гаджи – Гиორги

Его жена Госэ – Гаианэ

Его сын Парвамэ – Ефрем

Его дочь Ниеои – Нино

Вторая дочь Гутази – Анна

20

Фуханишвили Дасхо – Димитри

Его жена Хурсан – Хорешан

Его сын Дударикъо – Димитри

Его жена Тавкэ – Тамар

Его дочь Гутеи – Гаианэ

Вторая дочь Сонтеи – Софо

Третья дочь Бубу – Барбарэ

Его сын Али – Илия

Его дочь Каили – Кетеван

21

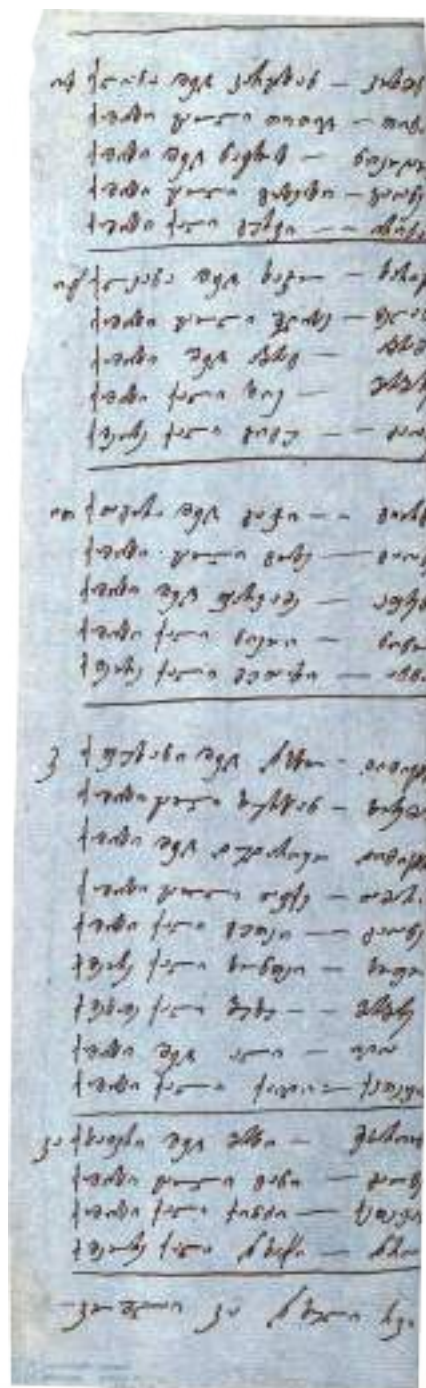
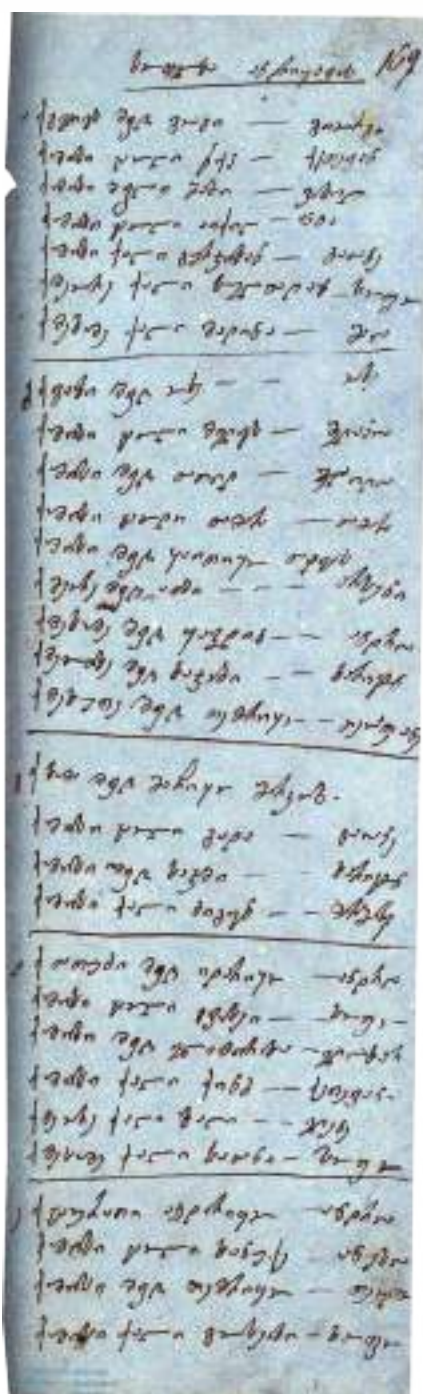
Сапришвили Барси – Бесарион

Его жена Гани – Гаиан

Его дочь Киндзи – Кетеван

Четвёртая дочь Дасачли – Дария

Дымов 21 и душ 110.

სოფელსა დარგიყავას

ა [1]

ქ ჩეხისშვილი ბაჭი – ბათლომე
 ქ ამისი ცოლი ბაბე – ბარბარე
 ქ მეორე ცოლი ხანბეგი – ხორეშან
 ქ ამისი შვილი ალლუთ – ალექსი
 ქ ამისი ცოლი მელის – მელანია
 ა ამისი ქალი სოზანი – სალომე
 ქ მეორე ქალი სალიხან – ელენე
 ქ მესამე ქალი ოსეზი – ირინა
 ბ [2]

ქ თოთისშვილი ჩოგილი – ფილიპე
 ქ ამისი ცოლი სოლდილის – სოფო
 ქ ამისი შვილი ისკალი – ანანია
 ქ ამისი ცოლი მინას – მართა
 ქ ამისი ქალი ლალაღიზ – მელანია
 ქ მეორე ქალი თუქე – მართა
 ქ ამისი ძმა ფადი – ფრიდონ
 ქ ამისი ცოლი კამფოი – პარასკევა
 ქ ამისი ქალი სალმი – სალომე

გ [3]

ქ ბათასიშვილი სარიდონ – ხარიტონ
 ქ ამისი ცოლი ათი – ანნა
 ქ ამისი შვილი ჯაბი – პავლე
 ქ ამისი ცოლი დიქო – დარია
 ქ ამისი ქალი აიქილ – ანუსია
 ქ მორე ქალი ანკარ – მართა
 ქ მესამე ქალი მელეხი – მელანია
 ქ მეოთხე ქალი დოსე – დარია

დ [4]

ქ ბითიჟისშვილი აყმირაზა – ანანია
 ქ ამისი ცოლი ალუჟჯი – ანა
 ქ ამისი შვილი ტაბი – ანტონ
 ქ ამისი ცოლი გოსელია – გაიანე
 ქ ამისი ქალი ატაში – ანა
 ქ მეორე ქალი მელისა – მელანია

ე [5]

ქ ჯოჯოსშვილი ჯობერდი – პეტრე
 ქ ამისი ცოლი ბესიონ – ბარბარე
 ქ ამისი ქალი მანათ – მართა
 ქ მეორე ქალი სალიმი – სალომე

В СЕЛЕНИИ ДАРГИКЪАВА

1

Чебисшвили Бачи – Вартоломэ
 Его жена Бабэ – Барбарэ
 Вторая жена Ханбеги – Хорешан
 Его сын Алгют – Алекси
 Его жена Мелис – Мелания
 Его дочь Созани – Саломэ
 Вторая дочь Салихан – Эленэ
 Третья дочь Осези – Ирина

2

Тотисшвили Чогили – Филиппэ
 Его жена Солдиглис – Софо
 Его сын Исктали – Анания
 Его жена Минас – Марта
 Его дочь Лалаглиз – Мелания
 Вторая дочь Тукэ – Марта
 Его брат Пади – Фридон
 Его жена Камфои – Параскева
 Его дочь Салми – Саломэ

3

Батасишвили Саридон – Харитон
 Его жена Ати – Анна
 Его сын Джаби – Павлэ
 Его жена Дико – Дария
 Его дочь Акил – Анусия
 Вторая дочь Анклар – Марта
 Третья дочь Мелеси – Мелания
 Четвёртая дочь Досэ – Дария

4

Битижисшвили Акъмираза – Анания
 Его жена Алужджи – Ана
 Его сын Таби – Антон
 Его жена Госелиа – Гаианэ
 Его дочь Аташи – Ана
 Вторая дочь Мелиса – Мелания

5

Джоджосшвили Джоберди – Петрэ
 Его жена Бесион – Барбарэ
 Его дочь Манат – Марта
 Вторая дочь Салими – Саломэ

ქ მესამე ქალი საზიმი – სოფო
ვ [6]

ქ ჯოჯისშვილი ბესან – ბესარიონ
ქ ამისი ცოლი ბაშხი – ბარბარე
ქ ამისი შვილი ჯანხოტ – პეტრე
ქ ამისი ცოლი დაიქო – დარია
ქ ამისი შვილი კაჯა – ნიკოლა
ქ ამისი ცოლ მელისი – მელანია
ქ ამისი შვილი აყბი – ანდრია
ქ ამისი ცოლი აიქელ – ანა
ქ ამისი ქალი სოთი – სოფო
ქ მეორე ქალი ბუდაიშ – ბარბარე
ზ [7]

ქ ჯოჯისშვილი საფრალი – სოფრონ
ქ ამისი ცოლი თემირხან – თინათინ
ქ ამისი შვილი დარბითი – დავით
ქ ამისი ცოლი გოსე – [გარგან/გორგონ]
ქ ამისი შვილი ყონილო – [გიგოდა...]
ქ ამისი ცოლი საითინო – სოფო
ქ ამისი ქალი არაღოზ – ანნა
ქ მეორე ქალი ოსბეგი – გაიანე
ქ მესამე ქალი სალილიზ – სალომე
ღ [8]

ქ ჩიმირხასშვილი კაიეარ – იაკობ
ქ ამისი ცოლი ჯანთუთი – ნინო
ქ ამისი შვილი სალთი – სოლომონ
ქ ამისი ცოლი აითი – ანნა
ქ ამისი ქალი გოსეზი – გაიანე
თ [9]

ქ სახინგისშვილი არბი – ანდრია
ქ ამისი ცოლი დენბითი – თინათინ
ქ ამისი შვილი გითი – გიორგი
ქ ამისი ცოლი მასმაქი – გაიანე
ქ ამისი ქალი ბიდელგი – ბარბარე
ქ მეორე ქალი არისოლი – სარა
ქ მესამე ქალი არისბი – ირინე
[აქ წყდება]

სეასცა, ფონდი 488, ანან. 1, საქმე 943,
ფურცელი 97-171 უკ.
(ორიგინ. ქართულ ენაზე).

Третья дочь Сазими – Софо
6

Джоджисшвили Бесан – Бесарион
Его жена Башхи – Барбарэ
Его сын Джанхот – Петрэ
Его жена Даико – Дария
Его сын Кладжа – Никола
Его жена Мелиси – Мелания
Его сын Акъби – Андрия
Его жена Аикел – Ана
Его дочь Соти – Софо
Вторая дочь Будаиш – Барбарэ
7

Джоджисшвили Сапрали – Софрон
Его жена Темирхан – Тинатин
Его сын Дарбити – Давит
Его жена Госэ – [Гарган/ Горгон]
Его сын Къониго – [Гигода...]
Его жена Саитино – Софо
Его дочь АрагӀоз – Ана
Вторая дочь Осбеги – Гаианэ
Третья дочь СалигӀиз – Саломэ
8

Чимирхасшвили Каиеар – Иакоб
Его жена Джантути – Нино
Его сын Салти – Соломон
Его жена Айти – Анна
Его дочь Госези – Гаианэ
9

Сахингшвили Арби – Андрия
Его жена Денбити – Тинатин
Его сын Гити – Гиორги
Его жена Масмаки – Гаианэ
Его дочь Биделги – Барбарэ
Вторая дочь Арисоли – Сара
Третья дочь Арисби – Иринэ
[Здесь список в источнике обрывается].

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943, л. 97-171 об.
(На грузинском)

177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688

1. 15-16 1911 1912	1912
1912 1913 1914	1914
1914 1915 1916	1916
1916 1917 1918	1918
1918 1919 1920	1920
1920 1921 1922	1922
1922 1923 1924	1924
1924 1925 1926	1926
1926 1927 1928	1928
1928 1929 1930	1930
1930 1931 1932	1932
1932 1933 1934	1934
1934 1935 1936	1936
1936 1937 1938	1938
1938 1939 1940	1940
1940 1941 1942	1942
1942 1943 1944	1944
1944 1945 1946	1946
1946 1947 1948	1948
1948 1949 1950	1950
1950 1951 1952	1952
1952 1953 1954	1954
1954 1955 1956	1956
1956 1957 1958	1958
1958 1959 1960	1960
1960 1961 1962	1962
1962 1963 1964	1964
1964 1965 1966	1966
1966 1967 1968	1968
1968 1969 1970	1970
1970 1971 1972	1972
1972 1973 1974	1974
1974 1975 1976	1976
1976 1977 1978	1978
1978 1979 1980	1980
1980 1981 1982	1982
1982 1983 1984	1984
1984 1985 1986	1986
1986 1987 1988	1988
1988 1989 1990	1990
1990 1991 1992	1992
1992 1993 1994	1994
1994 1995 1996	1996
1996 1997 1998	1998
1998 1999 2000	2000
2000 2001 2002	2002
2002 2003 2004	2004
2004 2005 2006	2006
2006 2007 2008	2008
2008 2009 2010	2010
2010 2011 2012	2012
2012 2013 2014	2014
2014 2015 2016	2016
2016 2017 2018	2018
2018 2019 2020	2020
2020 2021 2022	2022
2022 2023 2024	2024
2024 2025 2026	2026
2026 2027 2028	2028
2028 2029 2030	2030
2030 2031 2032	2032
2032 2033 2034	2034
2034 2035 2036	2036
2036 2037 2038	2038
2038 2039 2040	2040
2040 2041 2042	2042
2042 2043 2044	2044
2044 2045 2046	2046
2046 2047 2048	2048
2048 2049 2050	2050
2050 2051 2052	2052
2052 2053 2054	2054
2054 2055 2056	2056
2056 2057 2058	2058
2058 2059 2060	2060
2060 2061 2062	2062
2062 2063 2064	2064
2064 2065 2066	2066
2066 2067 2068	2068
2068 2069 2070	2070
2070 2071 2072	2072
2072 2073 2074	2074
2074 2075 2076	2076
2076 2077 2078	2078
2078 2079 2080	2080
2080 2081 2082	2082
2082 2083 2084	2084
2084 2085 2086	2086
2086 2087 2088	2088
2088 2089 2090	2090
2090 2091 2092	2092
2092 2093 2094	2094
2094 2095 2096	2096
2096 2097 2098	2098
2098 2099 2100	2100

დოკუმენტური წყაროებისა და ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია

აღმოსავლეთ საქართველოს შიდაკავკასიური პოლიტიკური და სავაჭრო ურთიერთობები (XVIII ს. 60-იანი წლების ბოლო – 90-იანი წლების დასაწყისი). დოკუმენტები და მასალები. I ნაკვეთი. მასალები შეარჩია და გამოსაცემად მოამზადა ვ. ნ. გამრეკელმა, თბ., 1980 (ქართულ და რუსულ ენებზე).

აღმოსავლეთ საქართველოს შიდაკავკასიური პოლიტიკური და სავაჭრო ურთიერთობები (XVIII ს. 60-იანი წლების ბოლო – 90-იანი წლების დასაწყისი). დოკუმენტები და მასალები. II ნაკვეთი. მასალები შეარჩია და გამოსაცემად მოამზადა ვ. გამრეკელმა, თბ., 1991 (ქართულ და რუსულ ენებზე).

ბატონიშვილი ვახუშტი, 1773 – ბატონიშვილი ვახუშტი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა. ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ, „ქართლის ცხოვრება“, ტ. IV, თბ., 1973.

ბაგრატიონი ვახუშტი, საქართველოს ატლასი, თბ., 1997 (ქართულ და რუსულ ენებზე).

ერეკლე II-ის წერილები გაბრიელ ყაზიბეგი-შვილთან, ჟურნ. „მომამბე“, IV, აპრილი, 1901.

ორბელიანი, 1981 – პაპუნა ორბელიანი, ამბავნი ქართლისანი. ტექსტი დაადგინა, შესავალი, ლექსიკონი და საძიებლები დაურთო ე. ცაგარეიშვილმა, თბ., 1981.

ქართლის ცხოვრება, 1955 – „ქართლის ცხოვრება“, ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ, ტ. I, თბ., 1955.

ქართლის ცხოვრება, 1959 – „ქართლის ცხოვრება“, ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ, ტ. II, თბ., 1959.

БИБЛИОГРАФИЯ ДОКУМЕНТАЛЬНЫХ ИСТОЧНИКОВ И ЛИТЕРАТУРЫ

Багратиони Вахушти, 1773 – Вахушти Багратиони. Описание Царства Грузинского. Текст установлен по всем основным рукописям С. Каухчишвили, «Картлис цховреба», т. IV, Тбилиси, 1973 (на грузинском языке).

Багратиони Вахушти, 1976 – Вахушти Багратиони. История Царства Грузинского. Памятники грузинской исторической литературы. Перевод с грузинского, предисловие, словарь и указатель: Н.Т. Накашидзе, Тбилиси, 1976.

Багратиони Вахушти, Атлас Грузии: XVIII в. Тбилиси, 1997 (на грузинском и русском языках).

Багратиони Иоан, Описание Картли и Кахети. Текст для печати подготовили, исследованием и указателями снабдили Тина Енукидзе и Гурам Бедошвили, Тбилиси, 1986 (на русском языке).

Грузино-осетинский словарь. Юго-Осетинское госиздательство, Сталинир. 1940 (На грузинском и осетинском Языках).

Известия Чечено-ингушского научно-исследовательского института, т. V, вып. I, Грозный, 1964.

Картлис цховреба, 1955 – Картлис цховреба, подготовил к изданию по всем основным рукописям С. Г. Каухчишвили, Т. I, Тб, 1955 (на грузинском языке).

Картлис цховреба, 1959 – Картлис цховреба, подготовил к изданию по всем основным рукописям С. Г. Каухчишвили, Т. II, Тб, 1959 (на грузинском языке).

Картлис цховреба, 2008 – Картлис цховреба (История Грузии). Главный редактор академик Роин Метревели, Тбилиси, 2008.

თადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ, ტ. II, თბ., 1959.

ქართულ-ოსური ლექსიკონი. სამხრეთ ოსეთის სახელგამი, სტალინარი, 1940 (ქართულ და ოსურ ენებზე).

ჩენეთ-ინგუშეთის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის უწყებანი, ტ. V, I ნაკვეთი, გროზნო, 1964 (რუსულ ენაზე).

ნიგნი ერეკლე II-ისა [პ. ს. პოტიომკინისადმი] ქართულ-ინგუშური ურთიერთობებისა და ინგუშეთიდან დაქირავებული ლაშქრის მონვევის შესახებ, 1784 აგვისტოს 27. აღმოსავლეთ საქართველოს შიდაკავკასიური პოლიტიკური და სავაჭრო ურთიერთობები (XVIII ს. 60-იანი წლების ბოლო – 90-იანი წლების დასაწყისი). დოკუმენტები და მასალები. I ნაკვეთი. მასალები შეარჩია და გამოსაცემად მოამზადა ვ. ნ. გამრეკელმა, თბილისი, 1980 (ქართულ და რუსულ ენებზე).

საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი

ხეც, Hd-2221 – 1786 წ. ოქტომბრის 29. ჯამაგირის გაჩენის წიგნი მიცემული ერეკლე II-ის მიერ ქისტის შოლდუყ ჩიჩოისშვილისათვის.

ხეც, Qd-948 – 1788 წ. იანვრის 31. წერილი ერეკლე II-სა ჩიჩოასშვილისადმი და ერთობლივ ღლიღველებისადმი.

ხეც, Hd-14273 – 1791 ივლისის 29. წიგნი ერეკლე II-სა გაბრიელ ყაზიბეგიშვილისადმი ჩრდილო კავკასიელთაგან ქირით ჯარის მომზადების და გამოსტუმრების შესახებ.

საქართველოს ეროვნული არქივის საისტორიო ცენტრალურ არქივი

სეასცა, ფ. 488, ანაწ. 1, საქმე 943 – საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარია, ოსეთის სასულიერო კომისიის მიერ ქისტებისა და ხევსურების ნათლობის საქმე (1823-1825).

Межкавказские политические и торговые связи Восточной Грузии (конец 60-х - начало 90-х годов XVIII в.). Документы и материалы. I выпуск. Материалы подобрал и подготовил к печати В. Н. Гамрекели, Тбилиси, 1980 (на грузинском и русском языках).

Межкавказские политические и торговые связи Восточной Грузии (конец 60-х - начало 90-х годов XVIII в.). Документы и материалы. II выпуск. Материал подобрал и подготовил к печати В. Н. Гамрекели, Тбилиси, 1991 (на грузинском и русском языках).

Орбелиани Папуна, Амбавნი Картლისანი [История Грузии]. Текст установила, предисловием, словарем и указаниями снабдила Е. Цагарейшвили, Тбилиси, 1981.

Письма Ираклия II Габриэлю Казибегшвили, журнал «Моамбе», IV, апрель, 1901 г. (на грузинском языке).

Письмо Ираклия II [П. С. Потемкину] о грузинско-ингушских взаимоотношениях и о призыве наемного войска из Ингушетии, 27 августа 1784 г. Тбилиси. Межкавказские политические и торговые связи Восточной Грузии (конец 60-х - начало 90-х гг. XVIII в.). Документы и материалы. Вып. 1. Материал подобрал и подготовил к печати В. Н. Гамрекели, Тбилиси, 1980 (на грузинском и русском языках).

Царевич Вахушти, 1904 - Царевич Вахушти. География Грузии. Введение, перевод с грузинского и примечания М. Г. Джанашвили, Записки Кавказского отдела императорского русского географического общества, т. XXIV, выпуск 5-й, Тифлис, 1904.

Pallas, Peter Simon. Tagebuch einer Reise die im Jahr 1781 von der Granzfestung Mosdok nach dem innern Caucasus unternommen worden. St. Petersburg; Leipzig: Johann Zacharias Logan, 1797.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 10428 – მღვდელ ცამციევის პატაკი მისი ნაზრანის ორასხანის სამრევლოდან ვლადიკავკაზის სამრევლოში გადაყვანის თაობაზე.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 25719 – დეკანოზ დვალშიშვილის პატაკი ნაზრანის ხეობის 12 კომლში მცხოვრები ორივე სქესის 62 სულის ნათლობის შესახებ, რომლებიც მოუნათლავები დარჩნენ.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 5147 – პრაპორშჩიკი სერგეი ბაზორკინის შვილის სამხედრო სამსახურიდან გათავისუფლების შესახებ.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 5262 – ინგუში ხალხის ბოქაულის, ასისტავი გაიტოვის წერილის მიხედვით, რომელიც ეხება ზოგიერთი ნაზრელი მღვდლის მიერ იმ მეპატრონეებისთვის ქირის გადაუხდელობას, ვისთანაც ისინი ცხოვრობენ.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 5262 – საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის კანცელარიასთან დაკავშირებით, მოსწავლის, ფიოდორ ბაზორკინის შესახებ, რომელიც სწავლობდა ტფილისის სასულიერო სასწავლებელში.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 5792 – უზახოვის მღვდელ რაზუმოვის წერილის გამო, რომელშიც დეკანოზ შიო დვალშიშვილის წინააღმდეგ ნაზრანის ინგუშების არასწორად ნათლობისა და მის შესახებ სხვადასხვა უსამართლო ჭორების გავრცელების გამო შეტანილი საჩივარი.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 5794 – უზახოვის მღვდელ რაზუმოვის ცნობით, მისი სხვა სამრევლოში გადაყვანის შესახებ, მისი მრევლის გადასახლების გამო.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 5843 – ორასხანელი მღვდლის, ცამციევის პატაკის მიხედ-

Национальный Центр Рукописей Грузии

НЦР Грузии HD-2221 – 1786 г. Октября 29 – 1813 г. Марта 1 [Тбилиси]. Грамота на назначение жалования, данная Ираклием II Кистинцу Чичоисшвили шолдуке.

НЦР Грузии, QD-948 – 1788 г. Января 31. Письмо Иракля II Шолдугу Чичоасшвили и вообще всем глигвам.

НЦР Грузии, HD-14273 – 1791 г. Июля 29. Письмо Иракля II Габриелу Казибегшвили о сборе и отправлении из северного Кавказа наемного войска.

Центральный Исторический архив Национального архива Грузии

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 943 – Канцелярия экзарха Грузиин. Дело об окрещении кистин и хевсуров Осетинской духовной Комиссией (1823-1825).

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 10428 – Репорт священника Цамциева о перемещении его из назрановского орасханекого во владикавказский приход.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 25719 – Репорт протоиерея Двалишвили об крещении в 12 дворах Назрановского ущелья 62 душ обоего пола, оставшихся не окрещенными.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5147 – О увольнении прапорщического сына Сергея Базоркина в военную службу.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5262 – По письму пристава Ингушских народов, сотника Гаитова о неуплате некоторыми Назрановскими священниками за квартиру хозяевам, у которых они квартируют.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5632 – По отношению канцелярии Грузино-Имеретин-

ვით, მონათლულ და მოუნათლავ ნაზრანელ ინგუშებს შორის ჩხუბის და შეხლა-შემოხლის შესახებ.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 5923 – საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარია. ოსეთის სასულიერო კომისიის 1838 წლის საქმიანობის ანგარიში.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 6551 – წმინდა სინოდის დადგენილებით, რომელსაც თანახლდა გენერალ-ლეიტენანტი გრაბეს მიმართვა, ინგუშეთის სამრევლოებში რუსი მღვდლების დანიშვნის შესახებ.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 8043 – ბლაგოჩინი დეკანოზი ბელსკის მოხსენების თანახმად, ნაზრანელი ინგუშების მიერ ომის მინისტრისთვის ქრისტიანული სარწმუნოებისგან მათი მოწყვეტის მოთხოვნის წარდგენასთან დაკავშირებული გარემოებების გამოცხადებით.

სეასცა, ფ. 488, ანან. 1, საქმე 8049 – საქმე მოსწავლეების – ჩირიკოვისა და ჩაკვიევის მიერ სასწავლებლის თვითნებურად დატოვების შესახებ.

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4175 – კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურის მიმართვა სამხედრო მინისტრისადმი, ასევე, ვლადიკავკაზის კომენდანტის პატაკები ახალმონათლულ და მაჰმადიან ინგუშებს შორის შეტაკებებისა და მათ დასამშვიდებლად მიღებული ზომების შესახებ, რაც ცნობისთვის მთავარსარდალს გაეგზავნა ასლების სახით.

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4426 – საქართველოს მთავარმმართველის კანცელარია. მიმოწერა ვლადიკავკაზის კომენდანტთან ინგუშეთის, ყარაბულაკის, ქურთათისა და ნაზრანის მაცხოვრებლების მიერ არჩეული მაჰმადიანი სარწმუნოების მოლას დამტკიცების შესახებ. დაიწყო 1836 წელს.

ской синодальной канторы, о ученике Феодоре Базоркине, обучавшемся в Тифлисском духовном училище.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5792 – По письму Узаховского священника Разумова с жалобой на протоиерея Шио Двалишвили в неправильном окрещении им Назрановских Ингуш, и о введении на него им разных несправедливых слухов.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5794 – По рапорту Узаховского священника Разумова, о перемещении его в другой приход, по причине переселения его прихожан.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 5843 – По рапорту Оросханского священника Цамциева, о происшедшей между крещенными и некрещенными Назрановскими Ингушами, ссоры и драки.

ЦГИА Грузии, Ф. 488, опись 1, дело 5923 – Канцелярия экзарха Грузии. Отчет о действиях Осетинской Духовной Комиссии за 1838 год.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 6551 – По указу св. синода, с препровождением отношения генерал-лейтенанта Граббе, о назначении в приходы Ингуш священников из Русских.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8043 – По рапорту благочинного Бельского, с объявлением обстоятельств по случаю подачи Назрановскими Ингушами просьбы военному министру об отлагательстве их от христианской веры.

ЦГИА Грузии, ф. 488, опись 1, дело 8049 – Дело о самовольном оставлении Училища учениками Чириковым и Чаквиевым.

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4175 – Отношения Командира Отдельного Кавказского

სეასცა, ფონდი 2, ანან. 1, საქმე 4850 – ვლადიკავკაზის კომენდანტთან მიმონერა ვლადიკავკაზის საოლქო სასამართლოს გაუქმებისა და მთიელი ხალხების სამართავად სპეციალური ბოქაულების დანიშვნის შესახებ / ინსტრუქცია ვლადიკავკაზის ოლქის მთიელი ხალხების: ქურთათელების, თაგაურების, ჯეირახების, ლილველების, ინგუშების, ქისტების და ალაგირების / მართვის შესახებ. 1837 წლის 19 იანვარი – 1838 წლის 12 იანვარი.

корпуса военному министру и рапорты Владикавказского Коменданта о столкновениях между новокрещенными ингушами и магометанами и о принятии мер к усмирению их, присланные главноуправляющему в копий для сведения.

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4426 – Канцелярия Главного управления Грузией. Переписка с Владикавказским комендантом об утверждении избранного Ингушевскими, Карабулакскими, Куртатинскими и Назрановскими жителями магометанского исповедания молы. Начато 1836.

ЦГИА Грузии, ф. 2, опись 1, дело 4850 – Переписка с Владикавказским комендантом об упразднении Владикавказского окружного суда и назначении особых приставов для управления горскими народами / инструкция по управлению горскими народами Владикавказского округа: куртатинцами, тагаурцами, джераховцами, галгаевцами, ингушами, кистинами и алагирцами. 19 января 1837 – 12 января 1838 г.

საძიებლები

УКАЗАТЕЛИ

გეოგრაფიული სახელები

ადარბადაგანი 22
ალაგირი/ოვლაგირი 144, 194, 318, 498
ალაზანი 48
ანანური 23, 60
ანაპა 180
ანგუშტი/ანგუსტი 20, 24, 45, 68, 323-324
ანდრიყავა 144, 157-158, 161-162, 378, 487
არაგვი/არაგუ 42-43, 48
არდონი 299, 305
არხოტი 62
ასის ხეობა, ასა (მდინარე) 14, 167, 324
ასტრახანი 302
ბაზალეთი 31, 50
ბათუკი 234, 256-257
ბაღლანი 78, 85, 161
ბარსუკი 191
ბასიანი 37
ბაღრა (ბაგირი) 78, 85, 160, 461
ბეინი/ბაინი 76, 78, 85, 121, 160, 369, 453
ბუთხუზი 119, 130, 159
გალაშქე 96, 361, 365
გარაყა 74, 81, 156, 157
გიჟალი 279, 303-304
გროზნო/გროზნოს ციხესიმაგრე 177-179
გურგენის ზღვა 28
დაღვიყავა 157-158, 161-162
დარგავსი/დარღავსი 91, 119
დარიალის კარი 21
დაღესტანი 21, 78, 87, 170, 222
დიგორი 47, 168, 282
დიდოეთი 31, 39, 50
დუალეთი 42, 46-47
ეგრისი 31, 50
ეკატერინოგრადი 180
ეკაჟევო 13
ერევანი 69
ერზი/არზია 78, 81, 85, 89, 136, 141, 157, 160, 369, 407
ერწო-თიანეთი 51

ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ НАЗВАНИЯ

Адарбадаган 26, 38, 40
Алагирское ущелье/Овлагир 144
Алазани 48
Ананури 27, 60
Анапа 180
Ангушт/Ангусти 25, 27, 46, 323
Андрикава/Андрикъава 157, 161, 162
Арагви 42, 43, 47, 48
Ардон 299, 304
Армения 25, 29, 36
Архоти 62, 77
Асса 18, 323
Ассинское ущелье 166
БагIри/БагIრა/Багыр 160, 461
Базалети 31, 49
БалгIан 78, 83, 161, 482
Барсуки 191
Басиани 36
Батуки/Батуко Акмурзиева 234, 256, 257, 279, 280, 299, 302
Бейни/Баини 78, 83, 121, 160, 369, 453
Борагнис-Цкали 46
Бутхузи 119, 130, 158
Вазби (Эзми)/Вазбикъава/Вазбикова/Вачбикова 121, 157, 162
Валакъава/Валакова 157, 162
Владикавказ 19, 76, 78, 79, 84, 86, 87, 89, 90, 92, 110, 116, 117, 119, 120, 133, 143, 145, 148, 152, 158, 165, 166, 168, 173, 174, 177, 178, 179, 191, 195, 201, 203, 210, 217, 219, 230, 238, 241, 251, 262, 263, 269, 272, 278, 280, 296, 307, 308, 317, 318, 341, 343, 346, 348, 354, 356, 365
Гаит / Гайты / Гайтский приход (деревня Гайты Мальсагова) 89
Галашки 92, 365
Гаракъ 78, 83, 160, 369, 400, 410, 435
Гижал 302, 303
Глигвети/ ГилгIо 25, 43, 151
Гнали 154

- ეშათი 76, 121
 ვაზბი/ვაზბიყავა 76, 121, 158, 162
 ვალაყავა 158
 ვლადიკავკაზი 13-14, 77, 79, 84, 86, 89-90, 92-94, 104, 110, 117, 143, 157-158, 162, 166, 170, 176-180, 194, 210, 221, 272, 278-279, 281-282, 296, 305, 307-308, 315, 317-318, 330-331, 336-338, 342, 347-348, 351, 354-357, 364-365, 496
 ზედა გნალი 154
 თაგაური 98, 117, 119, 129, 152, 154, 170, 174, 194, 324, 327
 თემეთი 158
 თემურყოვ-აული 210
 თერგი (თერგის ხეობა) 42, 158, 218-219, 232, 299-300, 308, 319, 323
 თერგის ოლქი 13
 თიანეთი 49
 თრეხვი 28
 თუშეთი 46, 51
 იანდირკა/დიდი იანდირკა/პატარა იანდირკა (იანდარე) 231, 294
 იმერეთი 51
 კალმიყავა 158, 162
 კასრის კარი 47
 კახეთი 22-23, 31, 50-51, 60, 62, 68, 72
 კობი 92, 302
 კოშკი/კოშქი/ყასგო 78, 85, 160, 391, 369
 კუეტერა 51
 კუხეთი 51
 ლავჯიგი/ლოვზუკი/ლეჟგი 76, 78, 85, 121, 160, 385, 418
 ლაზური 42
 ლალათყავა 157
 ლარსი 119, 126, 157-158, 162
 ლელალი/ლალალი (ლელალის ხეობა) 85, 158, 161-162
 ლეშქენი 282-283
 ლომეკი 29, 42-43
 მალარჩო/მალარო 78, 85, 160, 429
 მერცხალი/მეცხალი/მერცხალა 76, 78-79, 82-85, 118, 121-122, 160, 369, 383, 458
 მოზდოკი 319, 322-323, 325
 მცხეთა 31, 36, 46, 49-50
 ნაზრანი 170, 173, 176-180, 190-191, 201-202, 205, 216-218, 222-223, 238, 247, 249, 262, 269, 272-274, 278, 281, 287, 291, 299, 301-302, 304, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000
 გрозный / Грозная (крепость) 64, 67, 68, 177-179, 495
 Гурганское море 28
 Дагестан 25, 69, 85, 170, 222
 Далгикава/Далгикъава/Долгиково 157, 161-162
 Даргавс/Даргавс/Даргавское ущелье 88, 119, 158
 Дариальские Врата 26, 40
 Двалети 42, 47
 Джейрах/Джариах/Джариехи/Джарах¹/Джейрах-ское ущелье 85, 157, 143, 157, 166,
 Дигор 168, 281
 Дидоети 31, 39, 49
 Дурдзукети/Дзурдзукети 25, 26, 30, 31, 36, 39, 42, 43, 46, 47, 49
 Екатериноград 180
 Ереван 69
 Жинвани 48
 Имерети 51
 Калимкъава/Калинкова 157
 Камбилеевка 218, 222, 224, 235
 Карабулаки 294
 Каражавш 281, 282
 Карели 28
 Картли 17, 26, 27, 29, 30, 31, 36, 41, 42, 60, 62, 69, 118, 120, 122, 126, 129, 130, 135, 152, 155, 166, 190, 195, 238, 249, 261, 268, 495
 Касрис-кари 47
 Кахети 17, 27, 3149, 50, 60, 62, 63, 65, 67, 69, 71, 118, 120, 122, 126, 127, 129, 130, 135, 152, 155, 166, 190, 195, 238, 249, 261, 268, 495
 Квемо (Нижней) Клобани 119
 Кизляр 323
 Кистети/Кистетия 25, 27, 43, 45, 47, 48, 62, 75, 76, 78, 86, 105, 120, 122, 129, 130, 141, 152, 156, 158, 160, 163, 166, 167, 168, 369
 Кисто-Дзурдзукия 45
 Кисто-Дзурдзукская речка 43
 Кистская речка 43
 Коби 89, 301
 Кошки/Кошк/Къошк/Къасго 78, 83, 160, 369, 391, 424
 Кухети 50
 Къорахи/ Къораха/Кейрах 160, 431

¹ Джайрахи — этот топоним встречается в «Истории» Вахушти как Джариехи, а в записях грузинского духовенства — Джарахи.

303, 307, 318, 320, 327, 330, 337, 356, 364, 496, 497, 498
 ნაზრანის ოკრუგი (ოლქი) 14, 93, 291
 ნაზრანოვკა/ნაზრანკა (მდინარე) 203, 223-224, 274-275, 277
 ნაჭარმაგევი 22, 40
 ობანი 76, 78, 85, 88, 98, 104, 160, 162, 166, 167, 369, 371-494
 ორასხანი /ოროსხანი (ორასხან მალსაგოვის სოფელი) 92, 195, 200, 221-222, 224, 239, 250, 272-273, 276-281, 287, 291-292, 298-304
 ოსეთი/ოვსეთი 81, 144, 168, 278
 პანკისი 45-46, 51
 პონტოს ზღვა 29, 41
 უინგანი 48
 რომფი 85, 152, 160, 459
 რუსთავი 51
 სანეზა/სანიზა 154
 სვანი/შოანი 161, 78, 85, 369, 484
 სკუტსკოხი/სკუტკოხი¹ 274-275, 278, 280, 299-300, 302-305
 სოლიმყავა 158, 162
 სომხეთი 29, 37, 46
 სუანეთი 31, 50
 სუნჯა (მდინარე) 201, 203, 218, 224
 ტარში 76, 78, 85, 152, 161, 474
 ტფილისი/თბილისი 3, 22-23, 40, 60, 86, 89, 278, 298, 316, 320, 324-325, 364
 უძახოვი/უჟახოვის სამრევლო (უძახოვის სამრევლო, ბათაყო აკმირზაევ-უჟახოვის სოფელი) 233, 238-240, 258, 275, 277, 280, 299
 უჯარმა 51
 ფითხალი/ფალხანი 76, 78, 85, 121, 160, 448
 ფშავი 43, 45, 49
 ფშავ-ხევსურეთი 43
 ფხოეთი 39
 ქარელი 28
 ქართლი 21-22, 29-31, 36-37, 47, 62, 72
 ქართლ-კახეთი 12, 23, 60, 62-63
 ქვემო ყოზანი 119
 ქვემო ხულა 161, 469
 ქისტეთი 20, 23, 25, 42-43, 48, 62, 75-76, 79, 88-89, 104-105, 110, 120, 122, 130, 157, 159-160, 162-163, 166-168, 194, 369

¹ დოკუმენტის ქართულ დედაწიშე ეს ტოპონიმი ხსენდება, როგორც „სკუტტეკოხი“.

Къульга (долина Къульги/ ушелье Къульги) 86, 166
 Лавджиг/Лавжиги/Лавджиги/Ловзук/Ляжги/Лежг 76, 78, 83, 121, 160, 369, 385, 418
 Лазури 43
 Ларс 119, 126, 157
 Лелаги/Лалаги/Лалогги/Лаьлах/Лелагское ушелье 83, 162, 157, 161
 Лелаткъава/Лалаткова 157, 162
 Лешкен 281, 282
 Ломеки 29, 42, 43
 Маларчо/Меллери/Маларо 78, 83, 160, 369, 429
 Мерцхал/Мецхал/Мецхали/Мерцхала 76, 78, 81, 82, 118, 121, 122, 160, 369, 383, 458
 Моздок 319, 322, 323 324
 Мцхета 31, 36, 49, 50, 135
 Назрань/Назран/Назрани 92, 176, 177, 178, 179, 191, 201, 205, 222, 223, 262, 273, 291, 299, 302, 307, 318
 Назрановка/Назранка 202, 224, 274-276
 Нахчеван 36
 Начармагевы 40
 Нижний Хули 161, 469
 Обан/Эбан 76, 78, 83, 85, 86, 160, 166, 369, 371, 373, 375, 377, 379, 381, 383, 385, 387, 389, 391, 393, 395, 397, 399, 401, 403, 405, 407, 409, 411, 413, 415, 417, 419, 421, 423, 425, 427, 429, 431, 433, 435, 437, 439, 441, 443, 445, 447, 449, 451, 453, 455, 457, 459, 461, 463, 465, 467, 469, 471, 473, 475, 477, 479, 481, 483, 485, 487, 489, 491, 493
 Орасхан/Оросхан/деревня Орасхана Мальсагова 198, 277, 287, 298, 299
 Осетия 29, 144, 152, 285
 Панкиси 46
 Питхал/Фитхал/Фитхали/Фалхан 76, 78, 83, 121, 160, 369, 448
 Понтийское море 28, 42
 Пхоети 39
 Пшавия 46, 48, 49
 Пшав-Хевсуретия 43, 45
 Санеба / Саниба 154
 Сибирь 180, 319
 Скутскохи/Скуткох¹ 269, 274, 275, 279, 299, 301

¹ В оригинальной грузинской версии документа этот топоним читается как: Скуттекох.

- ქისტეთის წყალი 43
 ქისტ-ძურძუკი 43
 ქისტ-ძურძუკის წყალი 42
 ლაითი/გაიტი/გაითი / გაითის სამრევლო (გაითი
 მალსაგოვის სოფელი) 92, 195, 238, 264, 268,
 320
 ლილლო 194
 ლლილუეთი/ლლილვეთი 20, 25, 42-43
 ყაბარდოს მთა 274-275
 ყამბილევეკა/ყამბილევეკა 205, 207, 218, 235
 ყარაბულაკი 170, 173-175, 194, 203, 216-217,
 219, 230-231, 285, 327, 498
 ყარაჯავში 282-283
 ყასგო 78, 85, 160, 391
 ყიზლარი 323
 ყორახა (კეირახი) 78, 85, 160, 396, 431
 ყულლის ხეობა 88, 167
 შალხი/შოლხი (ოსმანო-შოლხის სამრევლო) 92,
 221-222, 224, 239, 241, 272, 275-278, 280,
 287, 299, 301-305, 316
 ციმბირი 180, 319
 ცორი 299, 319
 ძურძუკეთი/დურძუკეთი 20-21, 25, 30-31, 36,
 39, 42-43, 46-47, 49-50
 ხადა 39, 51
 ხაზარეთი 29
 ხარჭაშო 48
 ხევი 42-43, 46-48
 ხევსურეთი 13, 48-49, 62
 ხეთაძე 42-43
 ხული (ხულა) 78, 85, 121, 153, 157, 161-162,
 369, 464, 469
 ჯეირახი/ჯარიეხი/ჯარახი 42-43, 88, 98-99, 121,
 157-159, 161-162, 166-167, 194
 ჰერეთი 37, 50-51
 Солимкава/Солимкъава 162
 Суанети/Сванети 31, 49
 Сунжа (река) 201-202, 218, 223, 247
 Тагаури / Тагаурия 47, 119, 129, 152, 154
 Ромп/Ромпи/Харп 152, 160, 369, 459
 Рустави 50
 Тарш/Тарс 76, 78, 83, 121, 152, 161, 474
 Темети 157
 Темурков-аул 210
 Терек/Терги 42, 157, 299, 308
 Тианети 48
 Тифлис/Тбилиси 7, 26-27, 40, 60, 87, 277, 316,
 319, 324
 Трехви 28
 Тушети 46, 50
 Уджарма 50
 Узахов/ Ужахов (Узаховский приход, деревня
 Батако Акмирзаева Ужахова) 233, 238-239-
 256, 260, 272, 276-277, 280, 299
 Хазария 29
 Харчашо 48
 Хеви 42-43, 45, 47-48
 Хевсурети 17, 48-49, 62,
 Хетадзе 43
 Хули 76, 78, 83, 121, 153, 161, 369, 464
 Цори 299, 319
 Шалх / Шолхи (Османо-Шалхский приход) 89,
 221-222, 224, 239-240-241, 272, 274-277, 280,
 287, 299, 301-304, 316, 322-323
 Шоан/Суани¹ 78, 83, 161, 369, 484
 Эгриси 31, 49
 Экажева / Экажево 18
 Эрети 36, 50
 Эрзи/Арзия/ Аьрзи 78, 80, 83, 86, 136, 160, 369,
 407
 Эрцо-Тианети 50
 Эшат 76, 121
 Яндырка /Большая Яндырка/Малая Яндырка
 (Яндаре) 231, 294

¹ Шоани — село в Горной Ингушетии. В записях грузинского духовенства оно встречается в форме «Свани». В грузинских (хевсурских) балладах оно называется как «Шавана».

შინაარსი

СОДЕРЖАНИЕ

წინასიტყვაობა (მარიამ ბეჟიტაშვილი)	3
Предисловие (Мариам Бежиташвили)	7
„საქართველოს ინგუშოლოგიური კორპუსის“ სტრუქტურა და კვლევითი პერსპექტივები
(ხვთისო მამისიმედიშვილი)	11
Структура и научные перспективы «Ингушведческого корпуса Грузии»
(Хвтисо Мамисимедишвили)	16
ინგუშები და ინგუშეთი ქართულ წერილობით წყაროებში (ბეჟან ხორავა)	20
Ингуши и Ингушетия в грузинских письменных источниках (Бежан Хорава)	24
ლეონტი მროველი. მეფეთა ცხოვრება	28
Леонтий Мровели. Повесть о царях	28
თარგამოსიანები და მათი საცხოვრისი	28
Таргамосиане и их место обитания	28
დურძუკი, კავკასიის შთამომავალი	29
Дурдзук, потомок Кавказа	29
დურძუკი, რომელიც უწარჩინებულესი იყო კავკასიის შვილთა შორის	29
Дурдзук, славнейший из сыновей Кавказа	29
ქართლის პირველი მეფე ფარნავაზი და დურძუკები	30
Первый царь Картли Парнаваз и дурдзуки	30
ქართლის მეორე მეფე საურმაგ და დურძუკები	30
Второй царь Картли Саурмаг и дурдзуки	30
ქართლის მესამე მეფე მირვან და დურძუკები	31
Третий царь Картли Мирван и дурдзуки	31
მარიამ დედოფლისეული „ქართლის ცხოვრების“ ხელნაწერი	32
Картлис Цховреба, список царицы Мариам	32
დურძუკები ქართლის მეფეთა აზორკ და არმაზელის ლაშქარში	36
Дурдзуки в составе войска царей Картли – Азорк и Армазел	36

დურძუკები ქართლის მეფის მირიანის ლაშქარში	37
Дурдзуки в войске Картлийского царя Мириана	36
ჯუანშერ ჯუანშერიანი. ცხოვრება ვახტანგ გორგასლისა.....	38
Джуаншер Джуаншериани. Житие и деяния Вахтанга Горгасала.....	38
დურძუკები გუარამ კურაპალატის ლაშქარში	38
Дурдзуки в войске Гуарама Курапалата.....	38
ანონიმი ავტორი. ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანი.....	39
Анонимный автор. История и восхваление венценосцев	39
ფხოველთა ამბოხი და დურძუკები.....	39
Восстание пховцев и дурдзуки.....	39
ანონიმი ჟამთააღმწერელი. ასწლოვანი მატყანე.....	40
Анонимный автор жамтаагмцерели. Столетняя летопись	40
ხვარაზმელებთან ბრძოლა და დურძუკები.....	40
Сражения с хорезмийцами и участие в них дурдзуков	40
ვახუშტი ბატონიშვილი. აღწერა სამეფოსა საქართველოსა	41
Царевич Вахушти. Описание царства Грузинского	41
კავკასოსის წილხვდომილი ქვეყანა.....	41
Страна, доставшаяся Кавкаосу	42
ძურძუკეთის ქვეყანა	42
Дзурдзукети – Страна дзурдзуков	42
ჯარიეხი და ქისტ-ძურძუკის წყალი	42
Джариехи и Кистино-дзурдзукская речка.....	43
ქისტეთის, ძურძუკეთისა და ლლიღვეთის აღწერა	42
Описание Кистети, Дзурдзукети и Глигви	43
ქისტისათვის	42
О Кистети	43
ძურძუკისათვის	43
О Дзурдзукети.....	43
ლლიღვისათვის	43
О Глигви	45

ძურძუკი და ძურძუკეთი	46
Дзурдзук и Дзурдзукети	46
მეფე ფარნავაზი და ძურძუკები	49
Царь Парнаваз и дзурдзуки.....	49
მეფე საურმაგი და ძურძუკები	49
Царь Саурмаг и дзурдзуки.....	49
მეფე მირვან და ძურძუკები	50
Царь Мирван и дзурдзуки.....	49
მეფე გუარამ.....	50
Царь Гуарам.....	50
კვირიკე დიდი	50
Царь Квирикე Великий.....	50
თამარ მეფე და ძურძუკები	51
Царица Тамар и Дзурдзуки	51
მეფე გიორგის ბრძოლა თემურ-ლენგის წინააღმდეგ და ძურძუკები.....	51
Битва царя Гиоргия с Тамерланом и дзурдзуки	51
მთიანი ინგუშეთის ეთნიკური და ტოპონიმიკური სურათი ვახუშტი ბაგრატიონის
გეოგრაფიული ატლასების (XVIII ს.) მიხედვით (მარიამ ბეჟიტაშვილი).....	53
Этническая и топонимическая картина горной Ингушетии по географическим
Атласам Вахушти Багратиони (XVIII в.) (Мариам Бежиташвили)	53

ვახუშტი ბაგრატიონი. საქართველოს ატლასი (XVIII ს.) Вахушти Багратиони. Атлас Грузии (XVIII в.)

1-ელი ფაქსიმილური რუკა, 1735 წ.....	54
1-я факсимильная карта, 1735 г	54
მე-8 რუკა ფაქსიმილური და სტამბური შრიფტით, 1745 წ	56
8-я карта факсимильным и типографским шрифтом, 1745 г.....	56
მე-5 ფაქსიმილური ქართულ-რუსულენოვანი რუკა	58
5-я грузинско-русская факсимильная карта	58
პაპუნა ორბელიანი. ამბავნი ქართლისანი	60
Папуна Орбелиани. Амбавни Картлисани [История Грузии]	60

ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა დამხმარე ლაშქარი	60
Вспомогательное войско горцев Северного Кавказа	60
იოანე ბაგრატიონი. ქართლ-კახეთის აღწერა.....	62
Иоанн Багратиони. Описание Картли и Кахети.....	62
დოკუმენტური წყაროები ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II-ის (1762-1798)	
ურთიერთობის შესახებ ინგუშ (ქისტ / ლლიღ) მოკავშირეებთან	63
Документальные источники об отношениях царя восточно-грузинского царства Картли-Кахети	
Ираклия II (1762-1798) с его союзниками – ингушами (кистами / глигвами).....	63
1786 წ. ოქტომბრის 29. ჯამაგირის გაჩენის წიგნი, მიცემული ერეკლე II-ის მიერ	
ქისტი შოლდუყ ჩიჩოისშვილისათვის	63
1786 октября 29 – 1813 г. марта 1. [Тбилиси]. Грамота на назначение жалования,	
данная Ираклием II кистину Чичоисшвили Шолдуке.....	63
1788 წ. იანვრის 31. წერილი ერეკლე II-სა შოლდუყ ჩიჩოასშვილისადმი და	
ერთობლივ ლლიღველებისადმი.....	64
1788 января 31. Письмо Ираклия II Шолдуку Чичоасшвили и вообще всем глигвам	64
1791 ივლისის 29. წიგნი ერეკლე II-სა გაბრიელ ყაზიბეგიშვილისადმი ჩრდილო	
კავკასიელთაგან ქირით ჯარის მომზადების და გამოსტუმრების შესახებ.....	68
1791 г. июля 29. Письмо Ираклия II Габриелу Казибегшвили о сборе и	
отправлении из Северного Кавказа наемного войска	68
1784 აგვისტოს 27. წიგნი ერეკლე II-ისა [პ.ს. პოტიომკინისადმი] ქართულ-ინგუშურ	
ურთიერთობებისა და ინგუშეთიდან დაქირავებული ლაშქრის მოწვევის შესახებ	69
1784 августа 27. Письмо Ираклия II [П.С. Потемкину] о грузинско-ингушских	
взаимоотношениях и о призыве наемного войска из Ингушетии.....	69
ქართველი სასულიერო პირების მოღვაწეობა ინგუშეთში (საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის	
1823-1825 და 1836-1845 წწ. დოკუმენტური მასალის მიხედვით) (ხვთისო მამისიმედიშვილი)	73
Деятельность грузинских священнослужителей в Ингушетии по документальным материалам	
Канцелярии экзарха Грузии (1823-1825; 1836-1845) (Хвтисо Мамисимедишвили).....	73

**საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის დოკუმენტები ინგუშეთში
ქრისტიანობის გავრცელების შესახებ (1823-1825 წწ.)
Документы Канцелярии Экзарха Грузии о распространении
христианства в Ингушетии (1823-1825 гг.)**

Ордер ведомства экзарха Ионы от 28 мая 2023 года благочинному священнику Якову	
Ломаурову	98
ეგზარქოს იონას 1823 წლის 28 მაისის ორდერი მღვდელ იაკობ ლომაუროვს	98

Ордер Ведомства экзарха Ионы от 25 июня 1823 года благочинному Осетинской духовной комиссии священнику Якову Ломаурову	104
ეგზარქოს იონას 1823 წლის 25 ივნისის ორდერი ოსეთის სასულიერო კომისიის ბლალჩინს, მღვდელ იაკობ ლომაუროვს	104
Письмо экзарха Ионы от 25 июня 1823 г. коменданту Владикавказа Николаю Скворцову.....	110
ეგზარქოს იონას 1823 წლის 25 ივნისის წერილი ვლადიკავკაზის კომენდანტ ნიკოლაი სკვორცოვს ..	110
Ответ полковника Николая Скворцова на письмо экзарха Ионы.....	116
პოლკოვნიკ ნიკოლაი სკვორცოვის პასუხი ეგზარქოს იონას	116
Справка о крещении девяти старейшин из 12 кистинских сел в Сионском соборе в Тифлисе.....	117
ცნობა 12 ქისტური სოფლის ცხრა უხუცესის ტფილისის სიონის საკათედრო ტაძარში მონათვლის შესახებ.....	117
მღვდელ იაკობ ლომისძის 1823 წლის 26 სექტემბრის პატაკი ეგზარქოს იონას.....	118
Рапорт священника Иакоба Ломисдзе, от 26 сентября 1823 г. экзарху Грузии Ионе.....	118
მღვდელ იაკობ ლომაუროვის მიერ ეგზარქოს იონასადმი 1823 წელს გაგზავნილი პატაკის ფრაგმენტი	120
Фрагмент рапорта священника Якова Ломаурова экзарху Ионе, 1823 год.....	120
თბილისის სიონის ტაძარში 1823 წლის 24 ივნისის მონათლული ინგუში უხუცესების სია	121
Список старейшин-кистин, принявших Святое Крещение 24 июня 1823 года в Сионском соборе.....	121
მღვდელ იაკობ ლომისძის 1823 წლის 10 ნოემბრის პატაკი ეგზარქოს იონას.....	122
Рапорт священника Якова Ломисдзе экзарху Грузии Ионе, от 10 ноября 1823 г.	122
მღვდელ იაკობ ლომისძის 1823 წლის 17 დეკემბრის პატაკი ეგზარქოს იონას.....	126
Рапорт священника Якова Ломисдзе от 17 декабря 1823 года экзарху Ионе	126
მღვდელ იაკობ ლომისძის 1824 წლის 11 მარტის პატაკი ეგზარქოს იონას.....	127
Рапорт священника Якова Ломисдзе от 11 марта 1824 года экзарху Ионе	127
მღვდელ იაკობ ლომისძის 1824 წლის 16 აპრილის პატაკი ეგზარქოს იონას	129
Рапорт священника Якова Ломисдзе от 11 марта 1824 года экзарху Ионе	129
ბუთხუზის სამრევლოს მღვდელ გაბრიელ კარიაულის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს იონას.....	130
Рапорт священника Бутхузского прихода Габриела Кариаули экзарху Грузии Ионе.....	130
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარლანოვისა და მღვდელ იაკობ ლომისძის 1824 წლის 30 ივნისის პატაკი ეგზარქოს იონას.....	133
Рапорт протоиерея Николая Самарганова и священника Якова Ломисдзе экзарху Грузии Ионе, от 30 июня 1824 года.....	133

დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანოვისა და იაკობ ლომისძის 1824 წლის 1 აგვისტოს
პატაკი ეგზარქოს იონას.....	135
Рапорт протоиерея Николая Самарганова и Якова Ломисдзе экзарху Ионе,
от 1 августа 1824 г.....	135
ქისტების გამასპინძლებისა და საჩუქრებისთვის გაწეული ხარჯები 1824 წლის ივნის-ივლისში.....	140
Расход, употребленный на угощение кистинских старейшин и на подарки им
в июне-июле 1824-го года.....	140
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანოვისა და ბლალორინ იაკობ ლომისძის 1824 წლის
11 აგვისტოს პატაკი ეგზარქოს იონას.....	142
Рапорт протоиерея Николая Самарганова и Якова Ломисдзе экзарху Ионе, от 11 августа 1824 г.....	142
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანოვისა და ბლალორინ იაკობ ლომისძის 1824 წლის
15 აგვისტოს პატაკი ეგზარქოს იონას.....	143
Рапорт протоиерея Николая Самарганова и Якова Ломисдзе экзарху Ионе, от 15 августа 1824 г....	143
Письмо полковника Николая Скворцова экзарху Ионе от 22 августа 1824 г.....	145
პოლკოვნიკ ნიკოლაი სკვორცოვის 1824 წლის 22 აგვისტოს წერილი ეგზარქოს იონას.....	145
Письмо полковника Николая Скворцова экзарху Ионе от 5 сентября 1824 г.....	148
პოლკოვნიკ ნიკოლაი სკვორცოვის 1824 წლის 5 სექტემბრის წერილი ეგზარქოს იონას.....	148
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანაშვილისა და მღვდელ იაკობ ლომისძის მიერ ეგზარქოს
იონასადმი, სავარაუდოდ, 1824 წლის აგვისტოში გაგზავნილი პატაკის ფრაგმენტი.....	151
Фрагмент рапорта, отправленного, предположительно, в августе 1824 года экзарху Ионе
протоиереем Николаем Самарганашвили и священником Яковом Ломисдзе.....	151
ბლალორინ იაკობ ლომისძის 1824 წლის 19 სექტემბრის პატაკი ეგზარქოს იონას.....	152
Рапорт Благодина Якова Ломисдзе от 19 сентября 1824 года экзарху Ионе.....	152
მღვდელ იაკობ ლომისძის 1824 წლის ნოემბრის პატაკი ეგზარქოს იონას.....	154
Рапорт священника Якова Ломисдзе экзарху Ионе от ноября 1824 г.....	154
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარღანოვისა და მღვდელ იაკობ ლომაუროვის 1824 წლის
12 ნოემბრის პატაკი ეგზარქოს იონას.....	155
Рапорт протоиерея Николая Самарганова и священника Якова Ломаурова экзарху Ионе
от 12 ноября 1824 г.....	155

ამონაწერი სიიდან ოსეთის სასულიერო კომისიის მქადაგებლების, დეკანოზ ნიკოლოზ სამარლანაშვილისა და მღვდელ იაკობ ლომისძის მიერ ქისტეთში მათ მიერ გაქრისტიანებული კომლების, ორივე სქესის სულთა და სოფლების რაოდენობის შესახებ, რომლებიც მათ დაყვეს სამ სამრევლოდ	160
Извлечение из списка, представленного проповедниками Осетинской Духовной Комиссии – протоиереем Николаем Самаргановым и священником Яковом Ломауровым о числе селений, дымов и душ обоего пола, окрещенных ими в христианство в Кистетии, которые разделены ими на три прихода.....	160
Письмо экзарха Грузии Ионы от 15 ноября 1824 года протоиерею Николаю Самарганову и иерею Якову Ломаурову.....	162
საქართველოს ეგზარქოს იონას 1824 წლის 15 ნოემბრის წერილი დეკანოზ ნიკოლოზ სამარლანოვსა და მღვდელ იაკობ ლომაუროვს.....	162
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარლანოვისა და იაკობ ლომაუროვის 1825 წლის 25 მარტის პატაკი ეგზარქოს იონას	164
Рапорт протоиерея Николая Самарганова и Якова Ломаурова экзарху Ионе, от 25 марта 1825 г.....	164
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარლანოვის 1825 წლის 20 ივლისის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს იონას	165
Рапорт протоиерея Николая Самарганова экзарху Грузии Ионе, от 20 июля 1825 г.	165
დეკანოზ ნიკოლოზ სამარლანოვის 1825 წლის 12 ოქტომბრის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს იონას	166
Рапорт протоиерея Николая Самарганова экзарху Грузии Ионе, от 12 октября 1825 г.....	166
<p>საქართველოს ეგზარქოსის კანცელარიის დოკუმენტები ინგუშეთში ქრისტიანობის გავრცელების შესახებ (1836-1845 წწ.)
Документы Канцелярии Экзарха Грузии о распространении христианства в Ингушетии (1836-1845 гг.)</p>	
Рапорт владикавказского коменданта полковника Широкого генерал-адъютанту барону Розену от 11 января 1836 г	170
ვლადიკავკაზის კომენდანტ შიროკის 1836 წლის 11 იანვრის პატაკი გენერალ-ადიუტანტ ბარონ როზენს	170
Письмо барона Розена коменданту Владикавказа от 16 января 1836 г	173
ბარონ როზენის 1836 წლის 16 იანვრის წერილი ვლადიკავკაზის კომენდანტს.....	173
Письмо от 13 февраля 1836 года полковника Широкого, коменданта Владикавказа, генералу барону Розену	174
ვლადიკავკაზის კომენდანტის პოლკოვნიკ შიროკის 1836 წლის 13 თებერვლის პატაკი გენერალ ბარონ როზენს	174

Список мулл, выбранных ингушевскими и карабулакскими жителями для утверждения их в сем звании.....	175
ინგუშეთისა და ყარაბულაკის მცხოვრებთა მიერ არჩეული მოღვების სია მათი ამ ნოდებაში დასამტკიცებლად.....	175
Рапорт Владикавказского коменданта полковника Широкого командиру отдельного кавказского корпуса генерал-адъютанту Розену о принятых мерах по прекращению «споров возникших между новокрещёными ингушами и единоплеменными магометанами»	176
ვლადიკავკაზის კომენდანტის, პოლკოვნიკ შიროკის პატაკი კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურს, გენერალ-ადიუტანტ როზენს „ახალმონათლულ ინგუშებსა და მათ თანატომელ მაჰმადიანებს შორის წარმოქმნილი დავების“ აღმოსაფხვრელად მიღებული ზომების შესახებ.....	176
Копия с Рапорта г. корпусному командиру [Барону Розену] от полковника Широкого, от 14-го апреля 1836 года, №884.....	178
პოლკოვნიკ შიროკის 1836 წლის 14 აპრილის №884 პატაკის ასლი ბატონი კორპუსის მეთაურის [ბარონ როზენისადმი]	178
Копия с предписание г. корпуснаго командира [Барона Розена] генерал-лейтенанту Малиновскому, от 30-го апреля 1836 года, за №391	180
ბატონი კორპუსის მეთაურის [ბარონ როზენის] ბრძანების ასლი გენერალ-ლეიტენანტი მალინოვსკისადმი, 1836 წლის 30 აპრილი, №391.....	180
დეკანოზ შიო დვალისვილის 1836 წლის 18 დეკემბრის პატაკი ეგზარქოს ევგენის	190
Рапорт протоиерея Шио Двалишвили экзарху Евгению, от 18 декабря 1836 года	190
Список чиновников Управления по делам горских народов вместо упраздненного Владикавказского окружного суда	194
ვლადიკავკაზის გაუქმებული საოლქო სასამართლოს ნაცვლად მთიელი ხალხების სამმართველოს მოხელეების სია	194
დეკანოზ შიო დვალისვილის 1837 წლის 12 მარტის პატაკი ეგზარქოს ევგენის	195
Рапорт от 12 марта 1837 года протоиерея Шио Двалишвили экзарху Евгению.....	195
Ведомость о крещенных обоего пола в горной Ингушетии	197
უწყება. რიცხვისათვის კომლთა და სულთა მამრობითისა და მდედრობითისა სქესისათა მთიან ინგუშეთში, რომელთაცა მიიღეს წმიდა ნათლისღება	199
Рапорт Полковника Широкого, коменданта Владикавказа, барону Розену от 21 июня 1837 г	201
ვლადიკავკაზის კომენდანტ პოლკოვნიკ შიროკის 1837 წლის 21 ივნისის პატაკი ბარონ როზენს	201
Письмо экзарха Грузии от 13 ноября 1837 г. протоиерею Благочинному Шио Двалишвили	205
საქართველოს ეგზარქოსის 1837 წლის 13 ნოემბრის წერილი ბლადოჩინ დეკანოზს, შიო დვალისვილს	205

Рапорт генерал-майора Владимира Вольховского от 24 ноября 1837 года экзарху Грузии Евгению.....	207
გენერალ-მაიორ ვლადიმერ ვოლხოვსკის 1837 წლის 24 ნოემბრის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	207
Отзыв экзарха Грузии Евгения на письмо начальника штаба отдельного Кавказского корпуса генерал-майора Вольховского.....	209
ეგზარქოს ევგენის პასუხი კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურს, გენერალ-მაიორ ვოლხოვსკის	209
Запрос Грузино-Имеретинской синодальной конторы в канцелярию Осетинской духовной комиссии о предоставлении личных сведений об ученике Тифлисского духовного уездно-приходского училища Сергее Базоркине	210
საქართველო-იმერეთის სინოდალური კანტორის მიერ ოსეთის სასულიერო კომისიის კანცელარიიდან ტფილისის სასულიერო-სამრევლო სასწავლებლის მოსწავლის სერგეი ბაზორკინის შესახებ პირადი ინფორმაციის გამოთხოვა	210
Отзыв канцелярии Осетинской духовной комиссии по поводу запроса о Сергее Базоркине.....	214
ოსეთის სასულიერო კომისიის პასუხი მოსწავლე სერგეი ბაზორკინის პირადი მონაცემების გამოთხოვის შესახებ	214
Предписания командира Отдельного Кавказского корпуса генерал-лейтенанта Головина 1-го Владикавказскому коменданту, полковнику Широкому	216
კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურის, გენერალ-ლეიტენანტ გოლოვინ 1-ის მიწერილობა ვლადიკავკაზის კომენდანტ პოლკოვნიკ შიროკისადმი.....	216
Рапорт Владикавказского коменданта полковника Широкого командиру Отдельного Кавказского корпуса генерал-лейтенанту Головину 1-му	217
ვლადიკავკაზის კომენდანტ პოლკოვნიკ შიროკის პატაკი კავკასიის ცალკეული კორპუსის მეთაურს, გენერალ-ლეიტენანტ გოლოვინ 1-ს.....	217
Именной список выбранных четырех мулл назрановскими ингушами магометанского исповедания.....	218
მაჰმადიანური სარწმუნოების ნაზრანელი ინგუშების მიერ შერჩეული ოთხი მოლის სახელობითი სია	218
Письмо главнокомандующего генерал-лейтенанта Головина 1-го коменданту Владикавказа от 30 ноября 1838 г	219
მთავარმართებელ, გენერალ-ლეიტენანტ გოლოვინ 1-ის 1838 წლის 30 ნოემბრის წერილი ვლადიკავკაზის კომენდანტს	219
Отчет о действиях Осетинской духовной комиссии за 1838 год	220
ოსეთის სასულიერო კომისიის 1838 წლის საქმიანობის ანგარიში.....	220

Рапорт коменданта Владикавказа полковника Широкого от 17 февраля 1839 года командиру Отдельного Кавказского корпуса, генерал-лейтенанту Головину 1-му	230
ვლადიკავკაზის კომენდანტის პოლკოვნიკ შიროკის 1839 წლის 17 თებერვლის პატაკი კავკასიის ცალკე კორპუსის მეთაურს, გენერალ-ლეიტენანტ გოლოვინ 1-ს.....	230
Приложение. Уведомление о разделении между четырьмя муллами ингушских и частично карабулакских деревень, исповедующих ислам	231
დანართი. უწყება მაჰმადიანური რწმენის აღმსარებელი ინგუშური და ნაწილობრივ ყარაბულაკის სოფლების ოთხ მოლას შორის განაწილების შესახებ.....	231
Жалоба священника Разумова экзарху Грузии от 26 августа 1939 года на священника Шио Двалишвили	233
მღვდელ რაზუმოვის მიერ საქართველოს ეგზარქოსისადმი გაგზავნილი 1939 წლის 26 აგვისტოს საჩივრის წერილი მღვდელ შიო დვალიშვილის შესახებ	233
Список новокрещенных ингушей, живущих по Камбилеевке, в деревне Загкиевой.....	235
მდინარე ყამბილევეკაზე მდებარე სოფელ ზაგკიევოში მცხოვრები ახალმონათლული ინგუშების სია	235
დეკანოზ შიო დვალიშვილის 1839 წლის 26 სექტემბრის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევლენის	238
Рапорт протоиерея Шио Двалишвили экзарху Грузии Евгению от 26 сентября 1839 г.	238
Рапорт священника Григора Цамциева экзарху Грузии Евгению, от 9 февраля 1839 г.....	247
მღვდელ გრიგორ ცამციევის 1839 წლის 9 თებერვლის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	247
დეკანოზ შიო დვალიშვილის 1839 წლის 11 მარტის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	249
Рапорт протоиерея Шио Двалишвили экзарху Грузии Евгению от 11 марта 1839 г.	249
Рапорт священника Михаила Разумова экзарху Грузии Евгению, 26 августа 1839 г.	256
მღვდელ მიხაილ რაზუმოვის 1839 წლის 26 აგვისტოს პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	256
Список новокрещенных ингушей, живущих в селении Батуки, 1839 год.....	257
სოფელ ბათუკში მცხოვრები ახალმონათლული ინგუშების სია, 1839 წელი.....	257
დეკანოზ შიო დვალიშვილის 1839 წლის 13 სექტემბრის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	261
Рапорт протоиерея Шио Двалишвили от 13 сентября 1839 года экзарху Грузии Евгению	261
დეკანოზ შიო დვალიშვილის 1839 წლის 12 ოქტომბრის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევლენის.....	268
Рапорт протоиерея Шио Двалишвили экзарху Грузии Евгению от 12 октября 1839 г.....	268
Письмо экзарха Грузии Евгения от 15 марта 1840 года протоиерею Андрею Кульматицкому.....	272
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1840 წლის 15 მარტის წერილი დეკანოზ ანდრეი კულმატიცკის.....	272

Вопросные пункты, составленные протоиереем Андреем Кульматицким для Гайтского священника, О[тца] Иосифа Мозманова	284
დეკანოზ ანდრეი კულმატიცკის მიერ შედგენილი პუნქტობრივი შეკითხვები გაიტის მღვდლის, მ[ამა] იოსებ მოზმანოვისთვის	284
Письмо протоиерея Андрея Кульматицкого от 1 апреля 1840 года экзарху Грузии Евгению	287
დეკანოზ ანდრეი კულმატიცკის 1840 წლის 1 აპრილის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	287
Вопросные пункты, составленные для Орасханского священника о[тца] Григория Цамциева	291
პუნქტობრივი შეკითხვები, შედგენილი ორასხანის მღვდლის, მ[ამა] გრიგოლ ცამციევისთვის	291
Донoшение экзарха Грузии Евгения от 28 июля 1840 года о замене грузинских священников в Ингушетии русскими священниками	296
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1840 წლის 28 ივლისის უწყება ინგუშეთში ქართველი მღვდლების რუსი მღვდლებით ჩანაცვლების შესახებ	296
Доклад Владикавказского священника И. Бельского экзарху Евгению от 15 июня 1842 г. о важных вопросах, возникших в связи с распространением христианства в Ингушетии	307
ვლადიკავკაზის მღვდელ ი. ბელსკის 1842 წლის 15 ივნისის პატაკი ეგზარქოს ევგენისადმი ინგუშეთში ქრისტიანობის გავრცელებასთან დაკავშირებით შექმნილი მნიშვნელოვანი პრობლემების შესახებ	307
Письмо от 17 июня 1842 года священников Ивана Соловьева и Григория Цамциева экзарху Грузии Евгению об отвержении ингушами христианства и переходе их в мусульманскую веру	313
მღვდლების – ივან სოლოვიოვისა და გრიგორი ცამციევის – 1842 წლის 17 ივნისის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენისადმი ინგუშების მიერ ქრისტიანობის უარყოფისა და მაჰმადიანურ რწმულზე გადასვლასთან დაკავშირებით	313
Письмо экзарха Грузии Евгения командиру Отдельного Кавказского корпуса Головину от июня 1842 г.	315
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1842 წლის ივნისის წერილი კავკასიის ცალკე კორპუსის სარდლის გოლოვინისადმი	315
Письмо благочинного Иоанна Бельского от 21 июня 1842 года экзарху Грузии Евгению	318
ბლალჩინ იოან ბელსკის 1842 წლის 21 ივნისის წერილი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	318
1838-го года февраля 5-го дня показания, отобранные из числа новокрещенных пожилых стариков, а именно Уздемира Цунтольгова, Науруза Марзаганова и Добра Батьева	322
1838 წლის 5 თებერვლის ჩვენებები, ჩამორთმეული ახალმონათლული ხანდაზმულებისგან, კერძოდ, უზდემირ ცუნტოლგოვის, ნაურუზ მარზაგანოვისა და დობრა ბატიევისგან	322

Именной список назрановских старейшин, которые содействовали при обращении в христианскую веру назрановских жителей по собственному их желанию в 1834 году.....	327
სახელობითი სია ნაზრანის ზემდეგების, რომლებიც მონაწილეობდნენ 1834 წელს ნაზრანის მკვიდრთა საკუთარი სურვილით ქრისტიანულ სარწმუნოებაზე მოქცევაში	327

**Дело по донесению смотрителя Соколова о самовольном оставлении училища
учениками Чириковым и Чаквиевым,
№103, «27» июня 1842**

**საქმე მოსწავლეების – ჩირიკოვისა და ჩაკვიევის – მიერ სასწავლებლის თვითნებურად
დატოვების შესახებ ზედამხედველ სოკოლოვის მოხსენების მიხედვით,
№103, 1842 წლის 27 ივნისი**

Рапорт от 21 июня 1842 года от смотрителя Владикавказских училищ Григория Соколова
экзарху Грузии Евгению	328
ვლადიკავკაზის სასწავლებლების ზედამხედველ გრიგორ სოკოლოვის 1842 წლის
21 ივნისის წერილი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	328
Сведения об обстоятельствах зачисления учеников – Александра Чирикова и
Николая Чаквиева – во Владикавказское духовное училище	330
ცნობები მოსწავლეების – ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის –
ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებელში მიღების გარემოებების შესახებ	330
Предписание экзарха Грузии Евгения от 11 октября 1842 года смотрителю
Владикавказского училища Григорию Соколову.....	333
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1842 წლის 11 ოქტომბრის ბრძანება ვლადიკავკაზის
სასწავლებლის ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვისადმი	333
Рапорт смотрителя Владикавказских училищ Григория Соколова от 28 октября
1842 года экзарху Грузии Евгению	334
ვლადიკავკაზის სასწავლებლების ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის 1842 წლის
28 ოქტომბრის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის.....	334
Отчет от 23 ноября 1842 года о численности и составе казеннокоштных учеников
Владикавказского училища	335
1842 წლის 23 ნოემბრის ცნობა ვლადიკავკაზის სასწავლებელში სახელმწიფო კმაყოფაზე
მყოფი მოსწავლეების რაოდენობისა და მათი ვინაობის შესახებ	335
Предписание Экзарха Грузии Евгения от 28 ноября 1842 года смотрителю
Владикавказского училища Григорию Соколову.....	336
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1842 წლის 28 ნოემბრის ბრძანება ვლადიკავკაზის
სასწავლებლის ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის	336

Рапорт смотрителя Владикавказских училищ Григория Соколова от 7 декабря 1842 года
экзарху Грузии Евгению	337
ვლადიკავკაზის სასწავლებლების ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის 1842 წლის
7 დეკემბრის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	337
Письмо экзарха Грузии Евгения от 12 января 1843 года начальнику штаба Отдельного
Кавказского корпуса графу П. Коцебу	339
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1843 წლის 12 იანვრის წერილი კავკასიის ცალკე
კორპუსის შტაბის უფროსს გრაფ პ. კოცებუს	339
Письмо графа П. Коцебу от 22 января 1843 года экзарху Грузии Евгению	341
გრაფ პ. კოცებუს 1843 წლის 22 იანვრის წერილი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	341
Письмо экзарха Грузии Евгения от 29 января 1843 года смотрителю Владикавказского
духовного училища Григорию Соколову	342
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1843 წლის 29 იანვრის წერილი ვლადიკავკაზის სასულიერო
სასწავლებლის ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვსადმი	342
Рапорт смотрителя Владикавказских духовных училищ Григория Соколова от
3 февраля 1843 года экзарху Грузии Евгению	344
ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის
1843 წლის 3 თებერვლის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	344
Отношение полковника Нестерова, коменданта Владикавказа от 4 февраля 1843 года
Григорию Соколову, смотрителю Владикавказских училищ	346
ვლადიკავკაზის კომენდანტის პოლკოვნიკ ნესტეროვის 1843 წლის 4 თებერვლის წერილი
ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლების ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვისადმი	346
Отчет от 10 февраля 1843 года о численности и составе казеннокоштных учеников
Владикавказского училища	347
1843 წლის 10 თებერვლის ანგარიში ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებელში
სახელმწიფო კმაყოფაზე მყოფი მოსწავლეების რაოდენობისა და ვინაობის შესახებ	347
Письмо полковника Нестерова, коменданта Владикавказа, от 19 февраля 1843 года
экзарху Грузии Евгению	348
ვლადიკავკაზის კომენდანტის, პოლკოვნიკ ნესტეროვის 1843 წლის 19 თებერვლის
წერილი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	348
Письмо смотрителя Владикавказских духовных училищ Григория Соколова от
20 февраля 1843 года, экзарху Грузии Евгению	350
ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი გრიგორი სოკოლოვის
1843 წლის 20 თებერვლის წერილი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის	350

Предписание экзарха Грузии Евгения от 28 февраля 1843 года игумену Порфирию и священнику Лаврентию Чубинову о выделении суммы на содержание и обучение двух учеников Владикавказского духовного училища – Александра Чирикова и Николая Чаквиева.....	351
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1843 წლის 28 თებერვლის ბრძანება ილუმენ პორფირისა და მღვდელ ლავრენტი ჩუბინოვს ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლის ორი მოსწავლის – ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის სწავლისათვის თანხის გამოყოფის შესახებ.....	351
Предписание экзарха Грузии Евгения от 28 февраля 1843 года смотрителю Владикавказского училища Григорию Соколову о выделении средств на образование Александра Чирикова и Николая Чаквиева	352
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1843 წლის 28 თებერვლის ბრძანება ვლადიკავკაზის სასწავლებლის ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვისადმი ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის სწავლისათვის თანხის გამოყოფის შესახებ	352
Предписание экзарха Грузии Евгения от 2 марта 1843 года коменданту Владикавказа, полковнику Нестерову относительно выделения средств для Владикавказского духовного училища	354
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1843 წლის 2 მარტის წერილი ვლადიკავკაზის კომენდანტს, პოლკოვნიკ ნესტეროვს ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლისთვის თანხის გამოყოფის შესახებ	354
Уведомление от 11 марта 1843 года относительно документа, подтверждающего наличие прошения Батыр-Мурзы Чирикова	355
1843 წლის 11 მარტის ცნობა ბათირ-მურზა ჩირიკოვის თხოვნის დამადასტურებელი დოკუმენტის შესახებ.....	355
Уведомление экзарха Грузии Евгения от 12 марта 1843 года коменданту Владикавказа, полковнику Нестерову относительно обстоятельств подачи прошения Батыр-Мурзой Чириковым....	356
საქართველოს ეგზარქოს ევგენის 1843 წლის 12 მარტის წერილი ვლადიკავკაზის კომენდანტის პოლკოვნიკ ნესტეროვისადმი ბათირ-მურზა ჩირიკოვის თხოვნის გარემოებების შესახებ	356
Рапорт смотрителя Владикавказских духовных училищ Григория Соколова от 18 марта 1843 года экзарху Грузии Евгению о размещении средств, направленных на образование Александра Чирикова и Николая Чаквиева, в кладовой Владикавказской крепости	357
ვლადიკავკაზის სასულიერო სასწავლებლების ზედამხედველ გრიგორი სოკოლოვის 1843 წლის 18 მარტის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ევგენის, ალექსანდრე ჩირიკოვისა და ნიკოლოზ ჩაკვიევის სწავლისთვის გადმოგზავნილი თანხის ვლადიკავკაზის ციხესიმაგრის საცავში განთავსების შესახებ	357
Рапорт священника Григория Цамциева от 2 февраля 1845 года экзарху Грузии Исидору	361
მღვდელ გრიგოლ ცამციევის 1845 წლის 2 თებერვლის პატაკი საქართველოს ეგზარქოს ისიდორეს	361
Прошение священника Григория Цамциева экзарху Грузии Исидору, от 11 февраля 1845 г.	364
მღვდელ გრიგოლ ცამციევის 1845 წლის 11 თებერვლის თხოვნა საქართველოს ეგზარქოს ისიდორეს	364

1824 წლის ზაფხულში ქართველ სასულიერო პირთა მიერ ქისტეთის დასახლებაში
(მთიანი ინგუშეთი) მონათლულ ქისტთა სიები (მარიამ ბეჟიტაშვილი)	369
Списки кистин, крещенных грузинскими священнослужителями летом 1824 года
в селениях Кистетии (горная Ингушетия) (Мариам Бежиташвили)	369

სახელობითი სია ახლად აღწერილთა ქისტთა ობანის ხეობასა შინა Именной список недавно описанных кистов в ущелье Эбан [Обан]

სოფელი ობანი	371
Селение Обан [Эбан]	371
სოფელი ანდრიყავა	378
Селение Андриқав	378
სოფელი მერცხალა	383
Селение Мецхал	383
სოფელი ლავჯიგ [ლეჟგი]	385
Селение Лавджиг [Ляжги]	385
სოფელი ყასგო [კოშქი]	391
Селение Қасго [Қошқ]	391
სოფელი ყორახა [ქეირახი]	396
Селение Қораха [Кейрах]	396
სოფელი გარაყა [გარაქ]	400
Селение Гарақа [Гарак]	400
სოფელი ტარსი [ტერში]	404
Селение Тарси [Тарш]	404
სოფელი არზი [ერზი]	407
Селение Арзи [Эрзи]	407
სოფელი ლავჯიგ [ლეჟგი]. მეორე სია	418
Селение Лавджиг [Ляжги]. Второй список	418
სოფელი ყასგო [კოშქი]. მეორე სია	424
Селение Қасго [Қошқ]. Второй список	424
სოფელი მალარო [მელერი]	429
Селение Маларо [Мелери]	429

სოფელი ყორახა [ქეირახი]. მეორე სია	431
Селение Къораха [Кейрах]. Второй список	431
სოფელი გარაყა [გარაქ]. მეორე სია	435
Селение Гарақъа [Гарак]. Второй список	435
სოფელი ობანი. მეორე სია	441
Селение Обан. Второй список	441
სოფელი ფითხალი [ფალხანი]	448
Селение Фитхал [Фалхан]	448
სოფელი ბაინი [ბეინი]	453
Селение Баини [Бейни]	453
სოფელი მერცხალა. მეორე სია	458
Селение Мецхал. Второй список	458
სოფელი რომფი [ხარფი]	459
Селение Ромпи [Харп]	459
სოფელი ბაღრა [ბაგირი]	461
Селение Багრა [Багыр]	461
სოფელი ხული	464
Селение Хули	464
სოფელი ქუტმიხულო [ქვემო ხული]	469
Селение Кутмихуло [Нижний Хули]	469
სოფელი ტარსი [ტერში]. მეორე სია	474
Селение Тарси [Таьрш]. Второй список	474
სოფელი ბაღლანი [ბელგანი]	482
Селение Баглан [Бялган]	482
სოფელი სვანი [შოანი]	484
Селение Сван [Шоан]	484
სოფელი ანდრიყავა. მეორე სია	487
Селение Андриқав. Второй список	487
სოფელი დარგიყავა	492
Селение Даргиқава	492

დოკუმენტური წყაროებისა და ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია	495
Библиография документальных источников и литературы	495
საძიებლები.....	500
Указатели	500